C 3480 / 3505

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
1
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

SAMEDI
1 SEPTEMBRE
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7669 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3480

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄՊՈՒԳԱՄՊ Է, ԶԳՈ՛ՅՇ

Ստիպուած ենք անգամ մը եւս արթնութեան եւ լրջութեան կոչ մը ուղղել բոլոր անոնց որ կաթողիկոսամարտին գլուխն անցած են, ճակատները բաժնելով Միջին Արեւելքի գաղութները:

Այս պարտականութիւնը կը կատարենք, նկատի առնելով այդ շրջանին խառնակ կացութիւնը՝ քաղաքական տեսակէտով:

Անշուշտ կաթողիկոսամարտին ամէնէն մոլեռանդ ախոյեաններն ալ կը տեսնեն թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ իրենց բոլորտիքը:

Եթէ իրենց տեսածն ու լսածը չեն բաւեր, պատրաստ ենք ուրիշ լուսաբանութիւններ ալ հաղորդելու:

Ամէն պարագայի մէջ, ամպուգամպ է, բարեկամներ, արթնցէ՛ք:

«Խելքի աչեցէք», ինչպէս պիտի ըսէր Աշուղ Ջիւանի, եւ կարճ կապեցէք սա տնաքանդ ժխորը որ կը տեւէ աւելի քան վեց ամիսէ ի վեր:

Ոչ Հայ. Եկեղեցին, ոչ ալ, մանաւանդ, մեր ցիրուցան բազմութիւնները բան մը կը շահին այս խելացնոր արշաւէն:

Մենք վստահ ենք թէ պայքարը ինքնին կը դադրի, եթէ լրջութեան եւ ողջմտութեան առաջին փորձը կատարէ բարձրաստիճան կղերը:

Ի վերջոյ ի՞նչ է իր ուզածը, — դասակարգային պայքա՞ր, թէ նոր դիրքեր գրաւելու մարմաջ:

Մեր հին թէ նոր արքեպիսկոպոսներն ու եպիսկոպոսները արդէն իսկ թառած են զանազան բարձունքներու վրայ:

Եթէ այդ իշխանաւորներէն իւրաքանչիւրը կարենար իր դերը կատարել արժանապէս, Հայ. Եկեղեցին կրնար զօրանալ եւ զարգանալ, փոխանակ դառնալու կրկէս՝ ամուլ յաւակնութեանց:

Իրականին մէջ, շատ քիչերն են որ կ'արդարացնեն իրենց կոչումը գիտութեամբ եւ հանրանուէր գործունէութեամբ: Եւ մանաւանդ նկարագրով:

Չենք ուզեր մանրամասնութեանց մէջ մտնել: Բայց, թող գիտնան թէ այս ժողովուրդը ոչխարի հօտ չէ:

Եթէ բարձրաստիճան կոչուած կղերը առաջին օրէն իսկ ծանր նստէր իր տեղը, փոխանակ միացեալ ճակատ կազմելու հասարակ բախտախնդիրներու եւ խուժանավարներու հետ, պատճառ չկար որ փոթորիկ մը ծագէր Միջին Արեւելքի մէջ:

Եթէ իր գլխաւոր դէմքերը արի կեցուածք մը ունենային, սկիզբէն իսկ, յարգելով եւ յարգել տալով Հայկական Արտասահմանի ներքին ինքնավարութեան իրաւունքը, *վեցամսեայ անճոռնի վայնասունը չատոնց դադրած կ'ըլլար:*

Տակաւին ուշ չէ, այդ փորձը կատարելու համար:

Նախ փարատեցէք ազգային ամպը, որ արհեստական է, խուսափելու համար միջազգային ամպերէն, որոնք իրական են, դժբախտաբար:

Գալով խուժանավար մամուլին, գաղտնիք չէ թէ չափուելու փորձ մըն է որ կը կատարեն, անլուր կատաղութեամբ:

Անոնց կարճատես եւ կարճամիտ վարիչները կոտրեցին լրբութեան մրցանիշը, օրն ի բուն քսութիւն եւ ապականութիւն տարածելով:

Անոնք դարձան ներքին թշնամիներ՝ բառին ամենալայն առումով:

Անոնք փողոցի վերածեցին մամուլը, վարձու տալով իրենց խելքն ու խիղճը:

Որեւէ տրամադրութիւն չունինք խրատներ տալու իրեն, օրուան այս ժամուն:

Բայց, կը յիշեցնենք մէկ բան. — Հայաստանի եւ Էջմիածնի, Կիլիկեան Աթոռի կամ այս ժողովուրդին անունով խօսելու իրաւունք չունին անոնք որ կանգ չեն առներ որեւէ սրբութեան առջեւ, ջլատելու համար տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան եւ ինքնավարութեան կամքը:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԵՐ

ԱՆԳԼԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԶՕՐՔԻ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, կը շարունակուի անգլեւֆրանսական ուժերու համախմբումը Կիպրոսի մէջ: Առջի օր ֆրանսական զինուորներ ցամաք ելան Ակրոտիրի, Լիմասոլի մօտ, Կիպրոսի հարաւային արեւմտեան շրջանին մէջ: Ֆրանսացի սպաներ ալ հասած են Նիկոսիա: Ֆրանսայի Ազգ. Պաշտպանութեան նախարարութիւնը բացարձակ լռութիւն կը պահէ զինուորական շարժումներու մասին:

Տեղական թերթերը լուրեր կը հրատարակեն, քաղելով զանազան աղբիւրներէ: Ֆրանսացի հրամանատարը, զօր. Պոֆր գործողութիւններ կը կատարէ համաձայն Լոնտոնի մէջ տրուած որոշումներուն: Առաջին անգամ Կիպրոս հասած են օդային զօրամասեր, որոնց ետեւէն կը սպասուին աւելի կարեւոր ուժեր: Գործի ձեռնարկած են նաեւ զինուորական արդարադատութեան եւ մատակարարութեան սպասարկութիւնները: Երեք նաւեր երէկ մեկնած պիտի ըլլային Մարսէյլէն, անծանօթ ուղղութեամբ: 26 առեւտրական նաւեր վար դրուած են: Երկու նաւերու հրամայուեցաւ չեղեալ համարել իրենց կարգադրութիւնները Սեպտեմբեր, Հոկտեմբեր եւ Նոյեմբեր ամիսներուն համար: Ուրեմն Միջին Արեւելք պիտի չերթան Սեպտ. 3էն վերջ:

Անգլիոյ Թագուհին հրամանագիր մը ստորագրեց որուն համաձայն Կիպրոսի մէջ ալ պիտի գործադրուի օտար զինուորներու վերաբերեալ օրէնքը, որպէսզի ֆրանսական բանակը կարենայ զինուորական ատեաններ հաստատել:

Արեւմտեան Գերմանիոյ անգլիական բանակէն զօրաբաժին մը ճամբայ ելած է դէպի Կիպրոս: Միջերկրականի անգլիական նաւատորմին միացաւ մեծ օդանաւակիր մը, բազմաթիւ օդանաւերով:

ՎՐԴՈՎԻՉ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

Փարիզեան թերթերու Գահիրէի թղթակիցները լուրջ մտահոգութիւն կը յայտնեն կացութեան մասին: Տասն օրէ ի վեր զրոյցներ կը շրջին, ծանուցանելով թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա զինուոր պիտի հանեն Եգիպտոսի մէջ, գրաւելով օդակայանները եւ հաղորդակցութեան գլխաւոր կեդրոնները: Այս պարագան մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Գահիրէի օտարականներուն:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, եթէ զինուորական միջամտութիւն կատարուի, արեւմտեան երկիրներու բնակիչները կրնան յարձակման ենթարկուիլ: Արդէն իսկ զինուած են արուարձաններու բնակիչները, որոնք կրնան ծայրայեղութեանց դիմել, ինչպէս 1952ին: Մէկ ամիսէ ի վեր վտանգաւոր մթնոլորտ մը ստեղծուած է եւ ամբոխը կրնայ մեծ չարիքներ գործել, սպանութիւններ եւ հրկիզումներ կատարել, եթէ ոստիկանական շղթան վերցնեն: Կացութիւնը վտանգաւոր է նաեւ անոր համար որ խնդիրը դրուած է կրօնական գետնի վրայ, «ճիհատ»ի քարոզութեամբ, որ կ'ըսէր. — «Եթէ օտարականները գան յափշտակեն ձեր Ջրանցքը, ձեր պարտականութիւնն է սպաննել զանոնք եւ իրենց մեղսակիցները»:

Այս կացութիւնը մեծ վախ կը պատճառէ մանաւորապէս Ֆրանսացիներուն, որոնք սկսած են միջոցներ ձեռք առնել ինքնապաշտպանութեան համար: Շատեր իրենց յոյսը դրած են արաբ բարեկամներու վրայ: Ուրիշներ պաշար կ'ամբարեն:

Եգիպտական թերթերը կը շարունակեն ազդարարութիւններ ուղղել: «Էլ Ահրամ» օրաթերթը կը գրէ. — «Սուէզի Ջրանցքը ամբողջական մասն է մեր հայրենիքին: Ֆրանսա, որ Սիոնականներու տիրապետութեան ենթարկուած է, կը ժխտէ իր մեծ յեղափոխութեան սկզբունքները»:

Գահիրէի ռատիօն կ'ազդարարէ. — «Շարունակելով իրենց զինուորական պատրաստութիւնները, աշխարհակալ պետութիւնները ապտակ կը զարնեն աշխարհի հանրային կարծիքին որ համաձայն է խաղաղութեամբ լուծելու միջազգային վէճերը: Թող պատրանքներ չունենան աշխարհակալները: Եգիպտոս իր հողին ամբողջութիւնը, իր Ջրանցքը եւ անկախութիւնը պիտի պաշտպանէ մինչեւ արեան վերջին կաթիլը:

× Ֆրանսական զօրքի համախմբումը Կիպրոսի մէջ՝ տհաճութիւն պատճառեց ամերիկեան կառավարութեան: Կը վախնան որ զնդ. Նասր չեղեալ համարի Բշ. օրուան տեսակցութիւնը, բողոքելով այս ձեռնարկին դէմ:

× Եգիպտոսի նախագահը ցաւ յայտնեց Գահիրէի ամերիկեան դեսպանին, Այզընհաուըրի վերջին յայտարարութեան առթիւ, որ կ'ըսէր թէ Մ. Նահանգները լիովին պիտի աջակցին արեւմտեան ծրագրին: Ուաշինկթընի եգիպտական դեսպանն ալ բողոքեց Պ. Տըլըսի այն յայտարարութեան դէմ թէ Սուէզի Ջրանցքը միջազգայնացած էր 1888ի դաշնագրով:

Զնդ. Նասր յիշեցուց ամերիկեան դեսպանին թէ այդ նոյն դաշնագրին համաձայն Ջրանցքի Ընկերութիւնը եգիպտական հաստատութիւն մըն էր, ենթակայ երկրին օրէնքներուն:

ՃԱՄԲՈՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ մասին նոր ազդարարութիւն մը ուղղեց ներքին գործերու նախարարը, հաստատելով թէ 410 հոգի մեռած, 9827 հոգի վիրաւորուած են Օգոստոս 1էն 16: Նախարարը կը յանձնարարէ զգուշական միջոցներ ձեռք առնել, այլապէս ամբողջ քաղաքի մը բնակչութեան չափ մարդ պիտի բնաջնջուի մինչեւ տարեվերջ:

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

ԿԱՐՕՏՈ՛Վ ԿԸ ՅԻՇԵՆ...

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ Օգոստոս 24ին հոգեհանգիստ մը կատարուեր է Շիշլիի մզկիթին մէջ, Իթթիհատի վարիչներէն Ճավիտ, Տոքթ. Նազըմ, Նայիլ եւ Հիլմի պէյերուն համար:

Գիտէք որ չորսն ալ կախուեցան երեսուն տարի առաջ, Մ. Քեմալի կազմած անկախութեան ատեանին կողմէ, իբրեւ հայրենադաւ:

Հրատարակուած նկարագրութեան համաձայն, արարողութեան ներկայ եղեր են Իթթիհատի մնացորդ վարիչները, գլուխն ըլլալով Հիւսէյին Ճահիտ Եալչըն:

Թուրք թերթերն անգամ զարմանքով դիտել կուտան թէ առաջին անգամ է որ «մեվլուտ» կը կարդացուի Անկախութեան Ատեանին կողմէ մահուան դատապարտուած անձերու համար:

Ինչպէս կ'երեւայ, ջարդարարներու ժառանգորդները այս հոգեհանգիստով ալ չեն գոհացած, եւ կ'ուզեն վերաքննել տալ անոնց դատը, յետոյ Շիշլի, Ազատութեան Բլուրը փոխադրել անոնց աճիւնը:

Չէ՞ որ Պերլինէն այնտեղ փոխադրուած է իրենց արիւնարբու պետն ալ, շանատակ Թալէաթը, որուն համար յիշատակի հանդէսներ կը սարքուին ամէն տարի:

Ուրեմն, Թուրքիոյ նոր սերունդն ալ կարօտո՞վ կը յիշէ հասարակ ոճրագործներու այն խումբը, որ ամբողջ ժողովուրդի մը արիւնը լակեց 1915էն սկսեալ, միեւնոյն ատեն աւարի տալով անոր անհաշուելի հարստութիւնները:

Ոչ մէկ խղճահարութիւն կամ պարսաւ: Ընդհակառակն, «Մեվլուտ» կը կարդան անոնց դժոխային հոգիներուն համար, եւ կ'ուզեն որ ամէնքն ալ փոխադրուին Հիւրրիյէթ Թէփէսի, այսինքն ազգային փառքերու բարձունքը...

Եւ տակաւին կ'ըսեն թէ շատ բան փոխուած է Թուրքիոյ մէջ, հանրապետութեան հաստատումէն ի վեր:

Այո՛, այնքան փոխուած է որ, պետութեան փրկիչին՝ Մ. Քեմալի դատած եւ կախած չարագործներն անգամ անմեղ կը համարուին, հետեւապէս արժանի՝ վերաքննութեան եւ վերապատւումի...

Անշուշտ օր մըն ալ պիտի առաջարկեն մասնաւոր յուշարձաններ կանգնել 1915ի ջարդարարներուն համար, իբրեւ խորհրդանշան քաղաքակրթութեան եւ հայրենասիրութեան:

Չեմ զարմանար, երբ Հայաջինջ Սարսափներու կազմակերպիչը, «Թէշքիլաթը Մախսուսէ», իր վերատեսուչին բերնով կը վկայէ որ Իթթիհատը ոչ թէ բնաջնջեց Թուրքիոյ հայ ժողովուրդը, այլ պարզապէս... աննշան փոխադարձութիւն մը կատարեց...

ՎԱՀԷ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՕԾՈՒՄԸ

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ կը հեռագրեն Օգոստ. 30 թուականով. —

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին օծման ներկայ կ'ըլլան Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահը՝ Պ. Քամիլ Շամուն, Սուրիոյ Հանրապետութեան Նախագահին ներկայացուցիչը, բարձր պաշտօնատարներ, պետական եւ կառավարական դէմքեր եւ օտար դեսպանները:

Հարիւրաւոր կառքերով ուխտաւորներ կը հասնին Հալէպէն, Դամասկոսէն եւ ուրիշ վայրերէ:

ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՅ

Անգլիական կառավարութիւնը արտաքսեց Լոնտոնի եգիպտական դեսպանատան պաշտօնեաներէն երկուքը, իբրեւ բողոք երկու անգլիացի դիւանագէտներու վտարման դէմ:

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Հիւս. Ատլանտեանի Խորհուրդը չորեքշաբթի օր ժողով պիտի գումարէ Փարիզի մէջ, քննելու համար Սուէզի Ջրանցքին խնդիրը:

× Հինգերու յանձնախումբը շարունակ ժողովներ կը գումարէ, ճշդելու համար իր ըսելիքները, երբ Գահիրէ հասնի երկուշաբթի:

× Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, ամբողջ Եգիպտոս լարուած հետաքրքրութեամբ կը հետեւի բրիտանական լրտեսութեան մասին կատարուած հրատարակութեանց: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Եգիպտոս կ'ուզէ կազմալուծել Ինթելիճընսի բոլոր ցանցերը Միջին Արեւելքի մէջ: Կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ուրիշ երկու անգլիացի դիւանագէտներ ալ կը մասնակցէին լրտեսական ցանցին: Քննութիւնները կը շարունակուին եւ ամէն օր նոր ձերբակալութիւններ կը կատարուին, աւելի բարդացնելով խնդիրը:

Գահիրէի տեղեկատու գրասենեակին վարիչը լրագրական ասուլիս մը սարքեց, ի ներկայութեան քառասուն անգլիացի թղթակիցներու, որոնք նեղացուցիչ հարցումներ ուղղեցին: Վարիչը պատասխանեց թէ բազմաթիւ փաստաթուղթեր բռնուած են ամբաստանեալ Սուինպըրնի բնակարանին մէջ, ինչպէս եւ ժապաւէններ որոնք զինուորական կարեւոր գաղտնիքներ կը պարունակեն: Յետոյ ըսաւ թէ ամբաստանեալը ինքնաբերաբար յայտնած է իր գործակալներուն անունները, թէ գտնուած են 30–120 հազար ոսկի պարունակող պահարաններ, ստացողներուն անուններով:

Դարձեալ եգիպտական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ եգիպտացի սպայ մը իբրեւ ծառայ մտած էր Սուինպըրնի տունը, այս

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐՁԱՌԱՎԱՃԱՌՆԵՐԸ

●

ԽՄԲ.-- Պէյրութի անկախ օրաթերթը, «Ազգ», որմէ քանի մը արտատպումներ կատարած էինք վերջերս, կը շարունակէ մերկացնել կիլիկեան կաթողիկոսութեան դէմ սարքուած դաւերը, պատռելով դաւադիրներուն դիմակները:

Ահաւասիկ խմբագրական մը եւս (24 Օգոստ.).—

Տախու ալրանք, մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ:

Առաւելագոյն գինը վճարողին:

Լաւագոյն առաջարկները բերողին:

Հոգ չէ թէ գործուին սակարանային բոլոր խաղերը, բաւ որ գինները բարձրացուին:

Բաւ որ չահաբեր ըլլայ գործառնութիւնը... Բաւ որ սակարաններուն շահերը երաշխաւորուին:

Ի՞նչ կարեւորութիւն ունին հաւաքականութեան կեանքին վրայ ունենալիք հետեւանքները... Կարեւորը մամոնն է: Կարեւորը նիւթական, տնտեսական կամ քաղաքական դիրքերու ամրապնդումն է: Ոմանց անձնաւորութեան մատնանաչափով մը բարձրացումը:

Ապասթալինացումով անձի պաշտամունքը մահացած է թերեւս Սովետական Միութեան մէջ. բայց աւելի քան կենդանի է ան մեր մօտ, աւելի քան երբեք կենդանի է այն խմբակէն ներս, որ կը յաւակնի առաջնորդել մեր ղանդուածները՝ ամէն օր վաճառքի հանելով մեզ:

Բերեմն դուն, ո՛վ ամբողջ օրը աշխատասենեակէդ առջեւ կորաքամակ մահացող հայ արհեստաւոր, դուն՝ ո՛վ երկաթագործ կամ թիթեղագործ ու կօշկակար, դուն՝ ո՛վ մինչեւ գիշերուան յառաջացեալ ժամերը ելեկտրական լամբերու կուրացնող լոյսին ներքեւ ասեղ ու դերձան բանող դերձակի օգնական, դուն՝ ո՛վ դերզի, ասեղնագործող կամ արդուկիչ, դուն՝ ո՛վ չարժավար կամ մեքենագէտ, դուն՝ ո՛վ օրը օրին ապրող նպարավաճառ, դուն՝ ո՛վ քրջահաւաք, մսագործ, հնակարկատ կամ խանութպան, դուն՝ ո՛վ հացագործ կամ փռապանի չարախող մանչ, ճաշարանատէր կամ առաղձագործ, ոսկերիչ կամ շինութեանց աշխատաւոր, դուն՝ ո՛վ վարպետ վերակացու, ուսուցիչ, հիւանդապահ, մանկաբարձ կամ տանտիկին, դուն՝ ո՛վ թելակարող դերձակուհին, գրասենեակի դեռատի պաշտօնեայ կամ տուն ու տեղ պահող դեռահասակ մանչ, դուն՝ ո՛վ ծնողքիդ ամբողջ բեռը ուսերուդ վրայ տանող մանկամարդուհի, անոք ու անկար ծերուկ, տպագրիչ կամ գրաշար, փորագրիչ կամ գորգագործ, գործակատար կամ բեռնակիր, դուն՝ ո՛վ հայենակիցներու ամբողջ խմբակի մը գործ հայթայթող փոքր աշխատանոցի մը վարպետ ու տէր, դուն՝ ո՛վ հիւղաւաններու աղքատութեան մէջ տառապող ուսանող, դուն՝ ո՛վ աշխատունակ եւ ուղղամիտ պաշտօնեայ, դուն՝ բժիշկ, դեղագործ, ճարտարագէտ, առեւտրական կամ փոքր դրամագլուխով հազիւ հազ ապրող լումայափոխ, դուն՝ ո՛վ ջաղացպան կամ ոստայնանկ, ո՛վ դուն որ փոքր արհեստները հնարած ես, դուք՝ բոլորդ ու մենք՝ բոլորս, այսօր աճուրդի հանուած ենք, բոլորս փոխանակելի ապրանքի վերածուած ենք:

Եւ ո՞վ կը նայի մեզ իբրեւ հասարակ տեսակի ապրանքածրարի, երկաթակոյտի, հիւսուածեղէնի հակի, ծորակներու կապոցի, 6 խորանարդ ոտք սառնարանի, իբրեւ պարկ մը ալիւրի, հին ու մաշած հագուստներու դէզի, բառաչել իսկ չգիտցող հեզ ու համեստ աշխատներու հօտի:

Ո՞վ կը վաճառէ մեզ կանգունով ու կշիռքով, խարդախուած կշռոցով եւ ամէն եղծումի ենթարկուած չափերով: Ո՞վ մեզ սակարկութեան հանած է օր ցերեկով՝ բաց երկնքի ներքեւ, փոխան ոսկիներու եւ այլ դրամանիշերու:

Ի ծնէ շահադէտները, պարկեշտութիւն կեղծող չարաշահները եւ յանուն Եկեղեցւոյ եւ Եկեղեցւոյ Պաշտպանութեան քու գոյութիւնդ ու ապագադ սպառնացող հաշիւներու ենթարկողներն են անոնք:

Անոնք՝ որոնք զացած են քու մեկնումդ սակարկելու:

Որոնք չահագործած են քու դարաւոր հաւատքդ, ամէնէն սրբազան զգացումներդ:

Որոնք կշռւքին մէկ նժարին մէջ դրած են քու եւ քու զաւակներուդ արիւնը, եւ միւսին մէջ՝ իրենց անչափելի եսամոլութիւնը:

Որոնք քու պաշտած Աստուածդ գոհեցին իրենց կուռքերուն՝ դրամին ու շահին համար:

Դուն կը ճանչնաս այդ արջառավաճառները: Անոնք քու անունովդ կը խօսին: Անոնք իրենց անձերը քեզի պետ ու վարիչ կը դաւանին: Անոնք ապահոված են կուսակցութիւններէ ներս ծուարած սադրողներու մեղսակցութիւնը: Անոնք կարողացած են գնել դաւադիր հոսանքներու մամուլը՝ քեզ իրենց ենթակայ պահելու եւ ըստ կամս օգտագործելու համար: Քեզ սուտերով օրօրելու, բարեմտութիւնդ կանոնաւոր կերպով չարաշահելու, արթնամտութիւնդ թմրած եւ ազնիւ զգացումներդ բանտուած պահելու համար:

Այդ արջառավաճառները, զորս լաւ կը ճանչնաս այլեւս, պիտի չկարենան այսուհետեւ իրենց կործանարար ապարքներուն մէջ շատ հեռուները երթալ: Որովհետեւ թոյլ պիտի չտաս, որ քեզ վերածեն «գործ»ի, ամէնէն չահաբեր ու արդիւնաշատ «գործառնութեան»:

Այսուհետեւ յստակօրէն կը տեսնես դուն ամէն ինչ: Յստակօրէն տեսնելու ես, որովհետեւ գիտես, թէ տեսնել չուզող կամաւոր կոյրէն աւելի գէշ կոյր չկայ: Եւ քու հաչւոյդ կատարուած վերջին «պազարլըք»ին շնորհիւ հաստատեցիր («Եկեղեցապաշտպան»ները չզացի՞ն միթէ լիբանանեան վերին իշխանութեանց մօտ կատարելու քու հաւանական մեկնումիդ շանթածը), թէ ինչքա՛ն արհամարհելի ապրանք մըն էիր այդ չարչիներուն համար:

Մեր գործը չէ թելադրել քեզ քու բնականոն, քու առողջ հակազդեցութիւնդ. ինչպէս որ ուժերուդ ամբողջ լարումով պիտի մարտնչէիր կեանքիդ, ինչքիդ եւ ընտանիքիդ սպառնացողներուն հետ, այդպէս ալ կատաղօրէն պիտի ցցուիս ու աչտանակուիս այդ անամօթ ու անխիղճ եւ քեզ աճուրդի հանող մարդոց դէմ...

Տաճարի մէջ գործող այդ փերեզակները Աստուծոյ Տունէն արտաքսելու գործը քուկդ է: 1956ի Փարիսեցիները ճաղկողն ու խարանողը դուն պիտի ըլլաս:

Որովհետեւ՝ խնդրոյ առարկայ են քու եւ քու համայնքիդ գոյութիւնը...:

ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍՊԱԹ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀՈՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

(Ամփոփուած «Լը Մոնտ»էն)

●

Տնտեսական եւ ռազմական նկատումներով, Խ. Միութիւնը այս հնգամեակին համար նպատակակէտ ըրած է իր արեւելեան յետամնաց երկիրները դարձնել ապագայ կեդրոններ իր ճարտարարուեստին համար:

Արեւելքի մէջ է որ կը գտնուին ամէնէն հարուստ աղբիւրները հում նիւթի, ինչպէս եւ ջրային եւ հիւլէական ուժի: Օգտագործելու համար այս աղբիւրները Խ. Միութիւնը կ'ուզէ շինել գործարաններ եւ ուժ արտադրող կեդրոններ:

Երկար ատենէ ի վեր գործի ձեռնարկած էր Սիպերիոյ եւ արեւելեան հանրապետութեանց մէջ: Իսկ պատերազմը եւ տարադրութիւնը փութացուցին ծրագրին իրագործումը: Կը մնար միայն կանոնաւորապէս կազմակերպել այդ վայրերը, լեցնել ժողովուրդով եւ մշակել հողերը, որպէսզի կարելի եղածին չափ նուազ կախում ունենայ Եւրոպական Ռուսիայէն:

Խ. Միութիւնը դէպի Քամչաթքա կը քալէ, կ'ըսեն: Իսկ նոր հնգամեակը, տարբերելով նախորդներէն, աւելի կանդ կ'առնէ Խ. Միութեան ներկայ եւ ապագայ տնտեսական խարխուներու բաժանման վրայ, վարելով ապակեդրոնացման քաղաքականութիւն մը: Այս կերպով զանազան հանրապետութեանց կը յանձնէ պատասխանատուութիւններ, զորս նախապէս ունէին միայն կեդրոնական կառավարութիւնները:

Թէեւ ճարտարարուեստը կը վարէին զանազան հանրապետութիւններ, իսկ ծանր ճարտարարուեստը իր ձեռքին մէջ կեդրոնացուցած էր կեդրոնական մարմին մը, որ կը նստէր Մոսկուա: Այս է պատճառը որ ամբողջ Խ. Միութեան մէջ կար միայն մէկ երկաթեղէնի մեծ հաստատութիւն: 1953էն ի վեր ձուլարանի նախարարութիւն մը ստեղծուած է Ուկրայնայի մէջ, երկաթեղէնի մը՝ Խազախստանի մէջ, քարիւղի՝ Ազրբէջանի մէջ եւայլն: Ասոնք վարչական շատ կարեւոր բարենորոգումներ կը նկատուին, բաղդատելով նախկին դրութեան հետ, երբ տնտեսական միայն մէկ նախարարութիւն կը վարէր ճարտարարուեստական մեծ ձեռնարկները:

Խրուշչեւ 20րդ համագումարին մէջ կը շեշտէր թէ՝ ձգելով հանդերձ ընդհ. ղեկավարութիւնը Խ. Միութեան նախարարութեանց, ինչպէս ծրագրով նախատեսուած շատ կարեւոր ձեռնարկները, դրամագլուխին շահագործումը եւայլն, պէտք է զանազան հանրապետութեան յանձնել կարգ մը ձեռնարկներ:

Այս բարենորոգումներուն նպատակն է աւելցնել արտադրութիւնը եւ հակազդել գրասենեկային ամլութեան դէմ:

Խ. Վարիչները կը զգան թէ մեծ դժուարութեանց պիտի բախին, իրականացնելու համար նոր ծրագիրները: Ապակեդրոնացման նպատակն է թեթեւցնել գրասենեկային ծանրութիւնը:

Ինչպէս յայտնի է 20րդ համագումարը յանձնարարեց սովխոզներուն եւ կոլխոզներուն աւելցնել երկրագործական արտադրութիւնը եւ կենդանիներու թիւը: Հացահատիկի համար պէտք է սպասել հնգամեայ ծրագրին վերջաւորութեան, այսինքն 1960ին, հասնելու համար 180 միլիոն թոնի:

Քանի մը շաբաթէ ի վեր Մոսկուայի մամուլը լայն տեղեկութիւններ կը հաղորդէ 1956ի հունձքի մասին: «Փրաւտա»ն եւ «Իզվեստիա»ն խմբագրականներ կը նուիրեն այս հարցին եւ կը հաստատեն թէ հունձքը մասնաւորաբար շատ լաւ պիտի ըլլայ Արեւելեան Խազախստանի նոր մշակուած հողերուն մէջ: Բաղդատելով անցեալ տարուան հետ, երբ հունձքը շատ գէշ էր, երաշտին պատճառով: Ծրագրով նախատեսուած 28–30 միլիոն հեկտարի փոխարէն, կրցան 33 միլիոն հեկտար մշակել շնորհիւ 350 հազար «նորատասարդ հայրենասէրներու», որոնք պատասխանեցին կուսակցութեան կոչին: Սակայն Կոմսոմոլի Կեդր. Կոմիտէն կը կարծէր անցեալ Յունիսին թէ «հունձքը արագօրէն եւ առանց վնասի կատարելու համար» անհրաժեշտ էր երկու հարիւր հազար երիտասարդ ղրկել, երկու ամսուան համար: Թերթերուն կարծիքով այդ կոչը երիտասարդութեան մէջ «խանդավառութիւն» ստեղծած է: Խրուշչեւ ընկերակցութեամբ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարութեան անդամներէն մէկուն, այցելեց Սվերդլովսկ, Նովոսիպիրսկ եւ Ալմա-Աթա: Ներկայ եղաւ ժողովներու, այցելեց սովխոզները եւ կոլխոզները, ինչպէս եւ մեքենաշարժարօրներու կայանները, ուր ճառեր խօսեցաւ քննադատելով կամ գնահատելով աշխատանքները, գրգռելով «ընկերվարական բարի նախանձ» Ուրալի, Սիպերիոյ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

●

Ուրեմն իր դժբախտութիւնը պարզ էր այլեւս: Մէջը կը յորդէր մեծ փափաք մը՝ երթալ ըսելու ձուկերուն, թէ երջանիկ էին իրենք, քանի որ կ'ապրէին իրենց սիրած հարազատ ջուրին մէջ, որդերուն՝ թէ հողին մէջ կ'ապրէին այլ՝ երջանիկ էին, քանի որ իրենց բնակավայրը կը պատշաճէր իրենց, վազող ջուրերուն՝ թէ իրենց սահմանուած ընթացքին հետեւելով, զուարթ էին ու երջանիկ: Մինչդեռ՝ կը տառապէր ինք, քանի որ կ'ապրէր շրջանակի մը մէջ, որ իրենը չէր, ունէր փափաքներ ու ձգտումներ՝ որոնց գոհացում չէր կրնար տալ, ձեռները կը փնտռէին իրենց հարազատ գործը՝ եւ չէին գտներ զայն, աչքերը կը տենչային բառերու՝ որոնք բացակայ էին իր շրջապատի սահմանափակ աշխարհին մէջ: Իսկական կեանքը, ճշմարիտ արեւը, կը գտնուէին հեռո՛ւն՝ տափաստաններէն անդին: Եւ ի՜նչ երանութիւն պիտի ըլլար արդեօք տեսնել այդ արեւը, մեռնելէ առաջ: Ի՜նչ անսահման երջանկութիւն պիտի ըլլար ոսկեղէն երկրի մը վրայ ման գալ զուարթ ու կենսախայտ հոգիի մը հետ...: Լսել՝ առաջնակարգ երգիչներ ու երգչուհիներ, ունկնդրել՝ եկեղեցիներու կոչնակին ուրախ զանգիւնը, եւ վայելել՝ արձակուրդն անցնելու համար սահմանուած զունազեղ եւ լուսափայլ զբօսապարտէզները:

Եւ կը մենախօսէր խելագարի նման.

— Ո՛վ ձուկեր, եթէ խե՛լք ունենայիք, շատ դիւրաւ կրնայիք հասնիլ դէպի անծայրածիր ովկէանն ուր ձեր գլխուն վերեւէն պիտի անցնէին հսկայական նաւերը՝ թափառիկ ամպերու նման, եւ կը կարողանայիք լսել՝ լեռնանման ալիքներու փոթորկայոյզ երաժշտութիւնը՝ տիւ ու գիշեր...:

Սակայն ձուկերը չէին փոխեր իրենց ծանօթ ընթացքը և Ուիլ յուսահատութենէն չէր գիտեր՝ լա՞ր թէ՝ խնդա՞ր:

Յարդ ճամբորդներուն անցքը պատկերի մը մէջ անցուդարձ կատարողներու նման բան մըն էր եղած Ուիլի համար: Շատ շատ՝ քանի մը զբօսաշրջիկներու հետ փոխանակած էր բարեւ մը, կամ տեսած՝ կառքին մէջ բազմած ճամբորդներ: Սակայն առհասարակ այդ բոլորը եղած էր խորհրդանշական բան մը, որուն վրայ խորհրդածեր էր թանձր նախապաշարումով: Բայց եկած էր ատենն այլեւս կատարելու հարկ եղած շրջադարձը:

Ջաղացպանը, որ ագահին մէկն էր, պատեհ առիթներէն օգտուելով, ջաղացքը վերածեր էր պանդոկի, շիներ էր կոկիկ ախոռներ, եւ աւելին ըլլալով, յաջողեր էր կառավարութենէն ձեռք ձգել նաեւ շրջանի նամակատան տնօրէնի պաշտօնը:

Հիմա Ուիլի պարտականութիւնն էր սպասեակի դեր կատարել յաճախորդներուն, երբ անոնք կը ճաշէին պանդոկի վերածուած ջաղացքին մօտի պարտէզին մէջ: Եւ այլեւս կրնաք վստահ ըլլալ, թէ կ'ուզէր ամէն անցուդարձի տեղեակ մնալ, եւ առ այդ ալ՝ ճամբորդներու բոլոր խօսքերուն ականջալուր կ'ըլլար մեծ հետաքրքրութեամբ, մինչ անոնց կը բերէր իրենց պահանջած ճաշն ու գինին: Նոյնիսկ յաճախ խօսակցութեան կը բռնուէր անհատ հիւրերու հետ, եւ ճարպիկ հարցադրումով եւ բարեկիրթ ուշադրութեամբ ,ոչ միայն կը գոհացնէր իր հետաքրքրութիւնը ,այլեւ կը շահէր ճամբորդներու համակրութիւնն ու երախտագիտութիւնը: Շատեր ծերուկ ամոլին գովեստ կը կարդային իրենց ծառայող տղուն համար: Եւ հոն այցելող ուսուցչապետ մը, տեսնելով տղուն ընդունակութիւնը, նոյնիսկ փափաք էր յայտներ զինք իր հետը տանելով, իրեն տալու կանոնաւոր դաստիարակութեան մը հնարաւորութիւնը: Ջաղացպանն ու իր կինը կը զարմանային եւ կ'ուրախանային միանգամայն, լսելով այս գովեստները: Եւ գիտէր կը շնորհաւորէին այդ պանդոկը բացած ըլլալուն համար:

— Պանդոկապետի մը համար հարկ եղած բոլո՛ր շնորհները ունի այս տղան: Կարծես ծնած է այս գործին համար: Ուրիշ բան չի կրնար ըլլալ պանդոկապետէ զատ, գիտել կուտար ծեր ջաղացպանը:

Այսպէս ուրեմն հովտին մէջ կ'անցընէր կեանքը, բոլորին համար գոհունակութիւն բաշխելով, բայց՝ Ուիլէն:

Ամէն կառք որ կը հեռանար պանդոկէն, կարծես մասնիկ մը կը տանէր իր էութենէն: Եւ երբ մարդիկ կատակով առաջարկեցին, թէ «դե՛հ, քանի այդպէս է, ցատկէ մեր կառքը, քեզ միասին տանինք», Ուիլ անկարող կ'ըլլար զսպելու իր պոռթկացող յուզումը:

Ամէն գիշեր երազին մէջ կը տեսնէր.—

Ահա խանդավառ ծառաներ կուգային կ'արթնցնէին զինք՝ մշտելով, եւ բարձրաձայն կ'ըսէին որ վեր կենայ տեղէն ընդփոյթ, ու նետուէր կառքին մէջ, որ իրեն կը սպասէր դրան առջեւ: Ձէ՞ որ այդ կառքը զինք պիտի թռցնէր դէպի տափաստաններն ալա՛ն:

Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»ը

ՏՈՄՍԵՐ

ԴԱՇՆԱԿ ՃԱՓՈՆՈՒՀԻՆ...

Պատմութիւնս կուգայ Միքատոներու հայրենիքէն։ Պատմողը՝ ամերիկահայ գինուոր մը։

Ամէն անգամ որ Հայ մը հեռաւոր երկիր մը կ'այցելէ, իր առաջին գործը կ'ըլլայ հարցուփորձ ընել թէ «այստեղուանքը Հայեր կա՞ն»։ Որովհետեւ, ամէն Հայ լսած է որ երկրագունդին վրայ առանց Հայու տե՛ղ չկայ։

Մեր գինուորն ալ այդ աւանդական սովորութեան հետեւելով, կը հարցնէ իր ճափոն բարեկամներուն.

— Այս կողմերը Հայեր կա՞ն։

— Այո՛, հայ ընտանիք մը կայ։ Ամուսինը Հայ, կինը ճափոնուհի։

Մեր երիտասարդը ափ կ'առնէ հայ ընտանիքին դուռը՝ չնչասպառ։

Եւ տեղի կ'ունենայ հետեւեալ «պատկերազարդ» տեսարանը.

— Բարե՛ւ ձեզ, Տիկին... Լսեցի որ ձեր ամուսինը Հայ է եղեր, իրա՞ւ է...

— Իրաւն ալ խօ՞սք է։

— Ինչպէ՞ս կը կոչուիք, Տիկին։

— Այսինչեան։

— Ձեր ամուսինը տո՞ւնն է...

— Պարոն, ամուսինս կորսնցուցի քանի մը տարի առաջ։

— Ուրեմն Հայ էր, հա՞։

— Այո՛, Վանեցի... Երեք աղջիկ ունիմ... Ասիկա աղջիկներս է։ Միւս երկուքն ալ վերն են, հիմա կուգան։

Կարգը եկած է որ ճափոնուհին եւ իր աղջիկն ալ հարցաքննեն իրենց անծանօթ հիւրը։

— Ուրեմն դո՞ւք ալ Հայ էք, Պարոն...

— Այո՛, Հայ եմ... Հայրիկս Հայ, մայրիկս Հայ...

Մայր ու աղջիկ իրարու երես կը նային։ Տակաւին վստահ չեն։ Պէտք է ստուգեն այցելուին ինքնութիւնը, որովհետեւ չեն ուզեր խաղի գալ։ Վաւերակա՞ն Հայ է թէ չինծու։ Ցետոյ, ի՞նչ տեսակ Հայ է։ Ողբացեալ հայրիկէն լսած են որ տեսակ տեսակ Հայեր կան՝ աշխարհի վրայ...

— Ամերիկայի ո՞ր քաղաքէն էք։

— «Այսինչ» քաղաքէն...

— Օ՛, մենք այդ քաղաքը ապրած ենք, տարիներով... Հոն ամուսնացած էի... Այս աղջիկս հոն ծնած է... Ըսէք տեսնեմ, Ղուշպուլը կը ճանչնա՞ք...

— Այո՛, շատ լաւ կը ճանչնամ։ Սան Ֆրանսիսքօ է...

— Մեր տանը «այսինչ» քաղաքը մեզի դրացի մը ունէինք, անունը Տիկին Այսինչեան, կը ճանչնա՞ք...

— Մամայիս ամէնէն մօտիկ բարեկամուհիներէն մէկն է...

Ճափոնուհին եւ իր աղջիկը կամաց կամաց պիտի համոզուին որ հիւրը իրա՛ւ Հայ է։ Բայց, պէտք է հաստատեն անոր «տեսակն» ալ։

— Ուրեմն «Այսինչ» քաղաքէն էք... Լա՛ւ, ըսէք նայիմ, այդ քաղաքը երկու հայկական եկեղեցի ունի... Սուրբ Այր եւ Սուրբ Բեն։ Դուք ո՞ր եկեղեցին կ'երթաք։

— Սուրբ Այր եկեղեցին... Հոն մկրտուած եմ...

Ամերիկահայ գինուորը արտասանած էր անունը եկեղեցիի մը, որուն Տէր Պապան ու Թաղականը Նիւ Եորքի Կարմիր «Առաջնորդ»էն չէ որ կը ստանան իրենց «հայրական» հրահանգները։

Այս յայտնութեան վրայ, Օրիորդ Ճափոնուհին, սենեակին դուռը կը բանայ, ձայնը կը ձգէ եւ լուր կուտայ իր քոյրերուն.

— Աղջիկնե՛ր, վար եկէք, վար։ Հիւրերնիս մեզմէ է եղեր, Դաշնակ է եղեր...

Ըսուած է որ մէկ Վանեցին կրնայ երկու Քիւրտ՝ Հայ «ձեռնադրել» իր հոգեչահ քարոզներով։

Բայց, մինչեւ հիմա լսուած բան չէր թէ ան կրնար նոյնիսկ ճափոնցին հայացնել։ Ահաւասիկ, մեր ողբացեալ Վանեցին յաջողեր է ո՛չ միայն հայացնել իր կինն ու զաւակները, այլեւ ձեւր դաեր ու Դաշնակցական մկրտեր է զանոնք... Պարո՛, չխտակը։

Իմէ թող օրինակ առնեն կարգ մը հայ ծնողքներ, որոնք իրենց հարազատ զաւակներէն մէկն ալ չեն կրցած մեր — հայութեան — պարտէզէն ներս մտցնել։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

եւ Ղազախստանի միջեւ։

Արդէն իսկ Ղազախստան երկրորդ տեղը կը գրաւէ հացահատիկի արտադրութեան մէջ, անցնելով Ուկրայնիան։ Համաձայն «Փրաւտա»յի (Յուլիս 30) այս տարի պիտի հնձէ 23 միլիոն թոն ցորեն, եւ յանձն առած է պետութեան յանձնել 16·400·000 թոն։ Խրուշչեւ Նովոսիպիրսքի իր ճառին մէջ կը յայտարարէր թէ յաջողեցան շնորհիւ «խամ եւ խոպան» հողերու մշակման։ Հազարաւոր տարիներէ ի վեր ատոնք որեւէ օգուտ տուած չեն մարդու։

«Փրաւտա» Յուլիս 25ին կը գրէր թէ յաջող հունձքը կախում ունի կազմակերպութեան եղանակէն։ Յարդ դանդաղօրէն կատարելով, մեծ վնասներու պատճառ կը դառնար։ Շատ մը պարագաներու տակ կոլխոզները եւ սովխոզները 18էն 20 կենդինար կը ստանային հեկտարէն, սակայն վերջը սկսան 8էն 10 կենդինար ստանալ, այսինքն հունձքին կէսը կը կորսուէր։ Խուսափելու համար կորուստէն, անհրաժեշտ է լուրջ կազմակերպութիւն, աշխատաւորի մեքենաներու լաւ գործածութիւն։ Տակաւին մեծ պակասներ կան, փոխադրութեան միջոցի պակաս, ուրիշ վայրերու մէջ գոց տեղեր չկան եւ ցորենը կը վնասուի բաց օդին տակ։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐԸ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԷՋ

ՎԵՆԵՏԻԿ.— Սիրելի Յառաջ, տասնըհինգ օրէ ի վեր հարիւր փարիզահայ ուխտաւորներս հիւրասիրուած ենք Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանին մէջ։ Միշտ նոր այցելուներ կուգան։ Հեռաւոր Ատիս-Ապեպայէն, Հնդկաստանէն, Եգիպտոսէն եւ Ամերիկայէն Հայեր Եւրոպայի զանազան քաղաքները պտտելէ վերջ կը հանգչին Ս. Ղազարի վանքը։

Վայելեցինք ջերմ ընդունելութիւն եւ հիւրասիրութիւն միաբաններուն կողմէ։

Մեր ուխտագնացութեան առաջին կիրակին խմբովին գացինք Ս. Ղազարի վ ա ն ք ը ուր հայրերը մեզ դիմաւորելէ վեր առաջնորդեցին մատուռ։ Հոն Աստուածածնի տօնին ներկայ եղանք եւ խաղողի օրհնութեան պատարագեց Հայր Քերովբէ վարդապետ եւ վանքին դպրաց դասը շատ ներդաշնակօրէն երգեց պատարագը։

Հետեւեալ օրը, Մեռելոցի երկուշաբթին, վարժարանի մատուռին մէջ բոլոր ուխտաւորներս իբրեւ կամաւոր դպիրներ երգեցինք պատարագը։ Նոյն օր կէսօրէ վերջ այցելեցինք Հ. Ալիշանի, Մխիթար Աբբահօր եւ Գուրգէն Ալէմշահի գերեզմանները, ուր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ։ Այցելեցինք վանքին ընծայարանը, տեսանք իւղաներկ հրաշակերտ նկարներ, Այվազովսքիի ծովանկարները, «Քաոս»ը եւայլն։ Ցետոյ մտանք Լորտ Պայրընի սենեակէն ներս։ Ամէնքն ալ Լորտ Պայրընի կեանքի մասին բացատրութիւններ տուին. տեսանք հայկական հին ձեռագիրներ, մատենադարանը, տպարանը եւայլն։

Օգոստ. 15ին ներկայ եղանք վանքին չորս շրջանաւարտներու երդումի արարողութեան։ Շատ յուզիչ էր տեսարանը։ Երբ չորս կայտառ երիտասարդներ իրենց հրաժեշտը կուտային աշխարհիկ կեանքին, ուխտաւորներուս աչքերը արցունքով լեցուեցան։

Շարժուան ընթացքին միաբանները մեզ առաջնորդեցին Տօժերու պալատը, ուր Ս. Մարկոսի հրապարակին վրայ Հ. Եղիա վ. Փէչիկեան հաղորդեց շատ հետաքրքրական տեղեկութիւններ, միեւնոյն ատեն ցոյց տալով Ս. Թէոդորոսի արձանը կանգնած սիւնի մը բարձրութեան վրայ։ Այցելեցինք բազական թիւով թանգարաններ եւ հիացումով դիտեցինք նշանաւոր նկարիչներու հրաշակերտները։

Մեր ուխտագնացութեան երկրորդ կիրակին Հայրերը մեզ առաջնորդեցին 1600ին Վենետիկի մէջ շինուած պզտիկ մատուռ մը։ Բակին մէջ յստակօրէն կ'երեւէին հայերէն գիրերով տապանաքարեր։ Հոն կը հանգչին Ջուղայեցի եւ Պոլսեցի վաճառականներ որոնք շինած են այդ եկեղեցին։ Հոս եւս պատարագեց Հ. Եղիա վրդ. Փէչիկեան բացատրելով այդ 400 տարուան եկեղեցւոյ հիմնարկութեան պարագաները։ Հաճոյքով լսեցինք Տիկին Էլէն Բիւզանդի բանախօսութիւնները որոնք կ'ոգեւորէին ուխտաւորներու խումբը։

Օգոստ. 25ին Մխիթարեան Հայրերը մեզ առաջնորդեցին Փատովա, ուր տեսանք հրաշակերտ եկեղեցին, բժշկական համալսարանը։ Ցետոյ անցանք Ազոլօ, վարժարանի օդափոխութեան վայրը, այնքան գեղեցիկ։ Ծառերու շուքին տակ Հայրերը պատրաստած էին ճոխ սեղան մը ուխտաւորներուս համար։ Ճաշէն վերջ սարքուեցաւ պզտիկ ցերեկոյթ մը։ Իրիկուան անցանք Յանծէնօ վանքին ամարանոցը, ուր Հայրերը մեզ պատուասիրեցին դարձեալ, յետոյ գացինք Փոսանիա եւ տեսանք նշանաւոր քանդակագործ Քանովայի տաճարը։

Քանի մը օրէն կը վերադառնանք Փարիզ ուր կարի մեքենաներ եւ զանազան աշխատանքներ կը սպասեն մեզի։ Բոլորս ալ խորապէս երախտապարտ ենք Մխիթարեան Միաբանութեան եւ կազմակերպիչ մարմնին։

ՀՌ. ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԸ

Պաալպէքի միջազգային փառատօնին առթիւ, ամէն կողմէ դիմեցին դէպի Լիբանան, որու մայրաքաղաք Պէյրութէն միայն քանի մը քիլոմեթր անդին կը գտնուի պատմական այդ վայրը, եւ որուն սիւները կը յիշեցնեն անցեալ փառքը հոյակապ տաճարին։

Երբ օդանաւը Պէյրութի, Միջին Արեւելքի ամէնէն գեղեցիկ եւ ընդարձակ նորաշէն օդակայանը կը հասնի, «բարի եկաք դէպի Լիբանան» ֆրանսերէն ողջոյնի խօսքը ուշադրութիւնդ կը գրաւէ։

Պէյրութ բարգաւաճ քաղաքի մը տպաւորութիւնը կը ձգէ։ Ամէն կողմ նոր շէնքեր, սակայն ոչ մէկ տեղ ծառուղի, ոչ մէկտեղ ծառ կամ պարտէզ։ Քաղաքը կ'աճի արդիականութեան պահանջներուն համաձայն, սակայն առանց գեղեցկութեան, հոյակապ վայրի մը մէջ, շրջապատուած մէկ կողմէ լեռներով, միւս կողմէ ծովով։ Մեծատառոյց պանդոկները՝ Էքսելսիոր, Փամ Պիչ, կը տիրապետեն համայնապատկերին վրայ։

Միջին Արեւելքի բոլոր կողմերէն հոն կ'երթան իրենց ամառնային արձակուրդը անցընելու։ Լիբանանը՝ Զուիցերիան է Միջին Արեւելքի։

Ոչ նուազ գեղեցիկ են «գիշերային ակումբները», «թղթախաղերու մասնաճիւղ»ը, որոնց շքեղութիւնը կը յիշեցնէ փարիզեան «գիշերային զբօսավայրերը»։ Գեղեցիկ կիներ, շքեղօրէն հագուած եւ ոսկիով ու ադամանդով զարդարուած կը պարեն եգիպտական, լիբանանեան եւ յունական երաժշտութեան քաղցրալուր եղեւէջներուն հետ։ Ժամը 3ին տակաւին ոչ ոք յոգնութեան նշան ցոյց կուտայ, արուեստական զուարթութեան մը մէջ։ Մինչ սեղաններուն վրայ օդին բոյրը կը յիշեցնէ Միջերկրականի անիզէթը...

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՈՒՈՒՄ ԵՆ

2. ԱՐՏՈՍ

— Հիմա՞, հարցրեց հազարապետը զարմանալով։

— Այո՛, այս րոպէիս։

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

Չը նայելով, որ արեւը ծագել էր, բայց այն ձորի մէջ, որտեղ գտնւում էր «Արտասուքի աղբիւրը», դեռ տիրում էր խոր մթութիւն։ Սարերի բարձր գագաթները դեռ նոր շողշողում էին առաջին ճառագայթների նուրբ վարդագոյն լոյսով։ Օդի մէջ բուրում էր խիստ ախորժելի զովութիւն, որ ներշնչուած էր ճոխ բուսականութեան մեղմ անուշահոտութեամբ։

Շրջակայքը լուռ էր։ Լուռ էր եւ անտառը, որ տարածւում էր մինչեւ կապտագոյն ծովեզրը։ Լսելի էր լինում միայն հուրքական աղբիւրի տխուր մեղեդին, որ ողբաձայն հնչիւններով աղմկում էր տիրող լռութիւնը։ Լսելի էր լինում նա որպէս սգաւոր սրտի դառն հառաչանք։ Վշտացած Հայրապետի արտասուքներից գոյացած աղբիւրը եւ այժմ արտասւում էր...։

Նրա մօտ կանգնած էր Աշխէնը։

Նազելի օրիորդի մտայոյզ հայեացքը դարձած էր դէպի սգաւոր աղբիւրը, որ, պարզ արծաթափայլ վտակի նման, դուրս հոսելով մի ժայռի ճեղքուածքից, ցած էր թափւում եւ, համբուրելով ու գըրկելով իւր ուղին զարդարող գոյնզգոյն խճերի հետ, արագ վազում էր, եւ իւր թախծալի շշնջիւնով, կարծես, ասում էր ափերին. «Մնաք բարեա՛ւ, մենք այլեւս չենք տեսնուի...»։

Մի այսպիսի մնաք բարեաւ ասելու համար եկել էր եւ օրիորդը։

Զինուած էր նա։ Հօր անդրանիկը լինելով, նա փոխարինում էր ե՛ւ տղայի եւ աղջկայ։ Այդ պատճառով ծնողքը տուեցին նրան այրական կրթութիւն, թէեւ Ռշտունեաց օրիորդները իրանց քաջութեամբ յետ չէին մնում տղամարդերից։ Գլխին դրած ունէր ոսկենկար սաղաւարտ, մէջքը սեղմել էր պողպատեայ զրահի մէջ, աջ ձեռքում կրում էր մի թեթեւ նիզակ։ Այդ զինավառութեան մէջ նմանում էր նա Աթենաս-Պալլասին, որ, կարծես, եկել էր այցելութիւն գործելու քարացեալ Նիոբէի արտասուքներից գոյացած աղբիւրին։

Աղբիւրից փոքր ինչ հեռու, ծառերի մթին թաւուտների միջից հազիւ նշմարւում էին մի խումբ ձիաններ, որոնց սանձարձակ թողել էին արածելու։ Նըրանց մօտ երեւում էին եւ մարդիկ, որոնք պառկած էին խոտերի վրայ։ Դըրանք օրիորդի հետ եկած մարդիկն էին։

Որպէս մի մարմնացած անհամբերութիւն, սրտի խորին բաբախմունքով, դեռ կանգնած էր օրիորդը աղբիւրի մօտ եւ նայում էր։ Նա մեծ կարօտով անդադար նայում էր դէպի այն կողմը, որտեղից պէտք էր յայտնուէր Սամուէլը։ Նըրան յայտնի էր հայրենի երկրի յուզուած դրութիւնը։ Նա գիտէր, որ իրանց լեռների իւրաքանչիւր քարի, իւրաքանչիւր ծառի ետեւում մի-մի մարդ էր թաքնուած։ Նրան ծանօթ էր եւ Սամուէլի անձնավստահութիւնը։ Ի՛նչեր չէին կարող պատահել... ի՛նչ փորձանքների չէր կարող հանդիպել նա...։ Եւ այդ բոլորը ո՞ւմ համար։ — Իւր համար...։ Վերջին միտքը, որքան ուրախացնում էր նրան, որքան լցնում էր նրա սիրտը մի անսահման երանութեամբ, նոյնքան եւ սարսափեցնում էր նրան, երբ մտածում էր, որ նա կարող է իւր սիրոյ զոհը դառնալ...։

Հեռուից երեւացին երկու ձիաւորներ։ Երրորդը, իբրեւ փայեակ, վազում էր նրանց առջեւից ոտով։ Օրիորդի դէմքը սկսեց փայլել։ Մինչեւ նրանք կը մօտենային, մինչեւ կը ստուգէր թէ ովքեր են, այդ մի քանի րոպէն՝ յաւիտենականութեան չափ երկար թուեցաւ նրան։

Նրանք փութացրին ձիանների ընթացքը։ Այդ միջոցին օրիորդի մարդիկը, որ հանգստանում էին ծառերի ներքոյ, խակոյն ոտքի ելան եւ լարելով իրանց աղեղները, նետերի ծայրը դարձրին դէպի եկւորները։ Մէկը ձայն արձակեց, այն հարցական եղանակով, որ տալիս է անծանօթը անծանօթին, երբ հանդիպում են ճանապարհի վրայ. — «Թշնամի՞ էք, թէ բարեկամ»։ «Բարեկա՛մ» եղաւ պատասխանը։

Օրիորդը դեռ անշարժ կանգնած էր աղբիւրի մօտ։

Ձիանները այժմ քշում էին բոլոր թափով, չնայելով, որ լեռնային քարակարկառ ճանապարհի վրայ՝ կարելի էր ամէն րոպէ սայթաքել, եւ ամէն րոպէ դէպի ցած գլորուել։ Երբ բոլորովին մօտեցան, օրիորդը փախեց ընդառաջ։ Այդ միջոցին մէկը ցատկեց ձիուց, գրկեց նրան, բացականչելով.

ՐԱՖՖԻ

տարուան սկիզբը եւ յաջողած է շատ մը զաղտնիքներ կորզել:

Լոնտոնի մէջ չինծու կը համարին այս պատմութիւնները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՀԱԲԵԿՈՒՄՆԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍԱՆ Կիպրոսի մէջ: Օգոստ. 30ին յարձակում գործուեցաւ երկու գիւղերու պահականոցներուն վրայ, Նիկոսիոյ մէջ: Վիրաւորուեցան երկու անգլիացի զինուորներ: Նոյն առտուն կանուխ վեց ահաբեկիչներ յարձակում գործեցին, երբ հերթափոխութիւն կը կատարուէր: Ընդհարումը տեւեց քսան վայրկեան:

Անգլիական նաւ մը պայթեցաւ Ֆամակուսթայի նաւահանգստին առջեւ: Կը կարծուի թէ ական մը զարնուած է:

Անգլիացի սպայ մը վիրաւորուեցաւ Նիկոսիոյ յունական թաղին մէջ:

ԱՆՏԱՌՆԵՐՈՒ ՀՐԴԵՀՆԵՐԸ կը շարունակուին Քոթ տ'Ազիւրի մէջ: Ամէնէն աւելի վնասուած է Ալփ Մարիթիմի նահանգը: Մէկ ամսուան ընթացքին 47 մեծ հրդեհներ ծագած են: Լուրջ կասկածներ կան թէ չարագործներ ալ մաս ունին այս հրկիզումներուն մէջ, որոնք ահագին աւերներ կը գործեն: Աւերուած է 3000 հեկտար տարածութիւն:

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ ըմբոստները վերսկսած են ահաբեկչական ձեռնարկները: Առջի օր կատաղի ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Մարոքի սահմանին մօտ: Սպաննուեցան 12 Ֆրանսացիներ եւ 50 ըմբոստներ: Կռիւը տեղի ունեցաւ հազար մեթր բարձրութեան մը վրայ: Ֆրանսական օդանուեր ալ օգնութեան հասան: Ուրիշ վայրի մը մէջ 25 ըմբոստներ սպաննուեցան: Քապիլի շրջանին մէջ հպատակութիւն յայտնեցին քանի մը հազար լեռնականներ:

ԹՈՒՆՈՒԶ 15 միլիառ Ֆրանքի վարկ մը պիտի ստանայ Ֆրանսայէն, վերակազմութեան համար: Թերթերը գիտել կուտան թէ աւելի մեծ գումար մը կը սպասէր:

ՍՈՒՐԻՈՅ հողագործները ծանր տագնապի մը մատնուած են, մասնաւորապէս Ճէզիրէի շրջանին մէջ, վասն զի արգիլուած է արմտիք ծախել Ֆրանսայի: Այս արգելքին վնասը կը հաշուեն քսան միլիոն սուր. ոսկի:

ԱՐԱԲԵԽԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ընկերութիւն մը կը կազմուի, տնտեսական օգնութիւն ընծայելու համար Միջին Արեւելքի: Կ'ըսուի թէ Արաբները եւ Ամերիկացիները հաւասար չափով գումարներ պիտի տրամադրեն:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ արտաքին գործերու նախարարը, Տիկին Կոլտ Մէր, իր մօտ հրաւիրեց խորհրդային դեսպանը, քննելու համար կարգ մը սահմանական խնդիրներ, ինչպէս եւ Սուէզի հարցը:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մարզիկներու խումբէն 27 տարեկան աղջիկ մը, որ վարպետ էր սկաւառակ նետելու մրցումին մէջ, անհետացաւ յանկարծ, երբ Լոնտոնի ոստիկանութիւնը կ'ուզէր դատի յանձնել, այն ամբաստանութեամբ թէ հինգ գլխարկներ գողցած է (արժէքը՝ 4·60 տոլար):

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Հրեաները մասնաւոր տոմսեր պիտի կրեն, դեղին գոյնով, համաձայն հրէական աղբիւրէ հաղորդուած լուրերու:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ արտաքին գործերու նախարարը Թագաւորին հետ խորհրդակցելէ վերջ, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի շարունակէ դիւանագիտական ամէն աջակցութիւն ընծայել Կիպրոսի: Միեւնոյն ատեն որոշած է ՄԱԿի ընդհ. ժողովին ներկայացնել խնդիրը:

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ կարեւոր փաստաթղթեր գողցուած են հելլենական դեսպանատունէն: Թերթերը շոնդալից մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն. բայց իշխանները գիտել կուտան թէ խնդիրը չափազանցուած է:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ բանակցութիւնները յաջողութեամբ կը շարունակուին եւ թէ Սարի շրջանը Գերմանիոյ պիտի կցուի 1957 Յունուար 1ին:

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ խորհրդային պատուիրակութեան անդամներէն մէկը, Շապովալով, իբրեւ լրտես ամբաստանուած է ամերիկեան կառավարութեան կողմէ, որ պիտի պահանջէ արտաքսել զայն: Երկրորդ պաշտօնատարի մը դէմ ալ բողոք յայտնուած է:

ՆԱԽՈՐԴ ՎԱՐՉԱՊԵՏ Էդ. Ֆոր Մոսկուա հասնելով, ջերմ ընդունելութեան արժանացաւ: Մառեշալ Բուլկանին եւ Ն. Խրուշչեւ ճաշ մը սարքեցին ի պատիւ հիւրին:

150·000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ գործադուլ մը սարքեցին Ճափոնի ամերիկեան հաստատութեանց մէջ, լաւագոյն պայմաններ պահանջելով: Հազարաւոր բանուորներ կարմիր դրօշներ պարզած էին: Առաջին անգամ է որ այսքան կարեւոր ցոյց մը կը սարքուէր ամերիկեան իշխանութեանց դէմ:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետը, Պէն Կիւրիոն, ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ կարելի չէ ապահովել Միջին Արեւելքի խաղաղութիւնը, քանի իրենց երկիրը չի կրնար ազատօրէն նաւարկել Սուէզի ջրանցքին մէջ: Այս առթիւ գանգատեցաւ թէ մեծ պետութիւնները համակերպեցան Իսրայէլի դէմ սարքուած պաշարման, մինչեւ որ իրենց շահերն ալ վտանգուեցան:

ՖԻՆԵՐՈՒ բարձրացումը արգիլելու համար մասնագէտներ թելադրեցին ելմտական նախարարին մեծաքանակ ներածումներ կատարել, խնայողութիւններ գործադրել եւ սահմանափակել աշխատավարձքի յաւելումները, օտար բանուորներ հրաւիրել եւայլն:

ԻՏԱԼԻՈՅ Ընկերվարական կուսակցութեան երկու թեւերը միացնելու համար գործօն դեր մը պիտի կատարէ Ֆրանսայի Ընկերվ. կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Փիէռ Կոմէն, որ Հռոմ հասած է արդէն:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Օգոստ. 30) — Զոյլ ոսկի 479·000, նափոլէոն 3460, զուիցերիական 3310, անգլիական 4290, քսան տոլարնոց 16·760, թղթադրամ (անպաշտօն) ստերլին 1055, տոլար 410, պելժիական 8,25, զուիցերիական 98,50, փեսեթա 9:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԿՈՉ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին 1956 - 1957 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Անոնք որ կը փափաքին ղրկել իրենց զաւակները, պէտք է փութան այժմէն իսկ դիմում ընել հաստատութեան տեսչութեան:

Վարժարանին նպատակն է՝ պատրաստել միջնակարգ ուսման պաշարով օժտուած եւ հայեցի դաստիարակութիւն ստացած ճշմարիտ Հայուհիներու սերունդ մը: Դպրոցասէրի ուսման ծրագիրը կ'ընդգրկէ երկու ուրոյն բաժիններ. —

Ա) Ֆրանսականը, որ տառապէս կը հետեւի պետական լիսէներու արդիական բաժնի պաշտօնական ծրագրին —անգլերէն եւ սպաներէն լեզուներով— կը պատրաստէ պրըվէի եւ պաքալորէայի:

Բ) Հայկականը որ կ'օժտէ սանուհիները հայագիտական ծանօթութիւններով, հայ լեզուի, գրականութեան, հայ կրօնի եւ պատմութեան, Հայաստանի աշխարհագրութեան մարզերուն մէջ:

Աշակերտուհիներ կ'ընդունուին ութ տարեկանէն սկսեալ: Տարեվճարն է 120 հազար ֆրանք, վճարելի եռամսեայ եւ կանխիկ:

Աւելի մանրամասնութիւններու համար դիմել տեսչութեան:

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Երթեւեկութեան միջոցներ, էկլիզ տը փանթէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօն սու Պուա: Հեռ. 172 Րէնսի:

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

«ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ԶԲՕՍ»

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երգերու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.:

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 փրանք

լաթակազմ 1650 փրանք:

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Տիրուհի Մինասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց յաւէտ ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ՄԻՀՐԱՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՈՅԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ալֆորվիլի հոգեւոր հովիւ Պարգեւ Քհ. Մերճանեան հրաւիրուած է Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցին Ս. պատարագ մատուցանելու այս կիրակի:

Մասնագէտ

Մեքենաներու նորոգութեան

ԳՆՈՒՄ, ՎԱՃԱՌՈՒՄ և ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ

Surjeteuses, raseuses,

R. BLOT

5, Rue Godefroy Cavaignac, Paris 11e.

Tél. : ROQ. 65-38. Métro : Voltaire.

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հայ Մարզականի կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտեան 2, Սալ տէ Ֆէթի մէջ, մասնակցութեամբ հանրածանօթ ՕՐՔԷՍԹՐԸ ՓՈԼ ՄԱԼՊԻՒՐԷԻ: Ճոխ պիւֆէ:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐԵՐ

3 Մարտ, 1957 Հ. Բ. Ը. Մ. Փարիզի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը, Օթէլ Ժորժ Ե.ի մէջ, ժամը 16էն 24:

Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

11 Նոյեմբեր, Հ. Բ. Ը. Մ. յիսնամեայ յոբելենական հանդէսը, Սալ Փլեյէլի մէջ, ժամը 21էն 24:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Թրիքոյի կտրող մը եւ երկաթասարդ մը 16էն 17 տարեկան, մանիւթանսիոնէ:

Դիմել՝ Թրիքօ Թէրզեանի, 3 ռիւ Փուասոնիէռ, Փարիզ (2):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Համախորհրդակցական միութեան մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Գ. Սիմոնեանի սրճարանին մէջ, 26 ռիւ Պէլիմաժ: Բոլոր անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ: Օրակարգ.— Ա. 16րդ պատգմ. ժողովի զեկուցում, Բ. Վարչութեան ընտրութիւն, Գ. Ընթացիկ հարցեր:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՁԷՆՔԻ ՏԱԿ

Արձակ էջեր

Գրեց

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Տպագրութիւն՝ Վենետիկ-Ս. Ղազար 1956

Գին 500 Ֆր.

Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

●

46, RUE RICHER - PARIS (9e)

Tél. : PROvence 64-90

C. C. P. Paris 3630-66

Նորագոյն հրատարակութիւններ

Ժամանց եւ Զբօս, Կ. Գուշակ (Երազներու բանալին, Բախտագուշակութիւն, Աստղագիտութիւն, Ոգեհարցութիւն, Ձեռնածութիւն, Ժամանցի խաղեր եւն.):

Մեծադիր 632 էջ, 1956 Պէյրութ, գինը 1400, թղթատարի ծախքով 1500 ֆր.:

Գարնանային, Վ. Շուշանեան, Հրատարակ, 1956, Պէյրութ, գինը՝ 600 ֆր:

Մեռնող Գիւղին պատմութիւնը, Մ. Պարսամեան (Մանկութեան, Պատանեկութեան, Ուսանողական Յուշեր, Գրական Դէմքեր): Գինը՝ 800 ֆր.:

Դար մը գրականութիւն, Մ. Թէօլէօլեան, Բ. հատոր, Գահիրէ 1956, գինը 1000 ֆրանք:

(Սփիւռքեան գրական սերունդէն 58 դէմքեր, խորհրդահայ գրողներէն 24 դէմքեր, իրենցմէ ընտրուած էջերով) նախապէս լոյս տեսած է Ա. հատորը, 1000 ֆրանք:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ՝ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie

ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ

52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL

166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS

3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

Մասնաւորաբար ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՁԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ

LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.

Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Հիմնադիր-տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական - հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

Téléphone BAL. 31 - 21

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ, «շաշլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

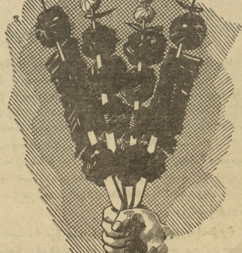

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 2 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE 2 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7670 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3481

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋԻՆԱԴՈՒԼ

Ամէնուս բաղձանքն է որ հանդարտութեան եւ վերակազմութեան շրջան մը բացուի Միջին Արեւելքի մէջ, նորընտիր կաթողիկոսին օծումէն ետք:

Այսօրուան արարողութիւնը նուիրագործումն է ընտրութեան մը, որ տեղի ունեցաւ համաձայն ազգ. Սահմանադրութեան եւ անցեալ աւանդութեանց:

Աւելորդ խօսած պիտի ըլլար երկրորդ օրուան՝ Փետր. 20էն ի վեր սարքուած ջլամարտը: Բոլորովին անտեղի եւ անվայել:

Դիմակաւոր դաւադիրները եւ անոնց քաջածանօթ մեկենասները պարզապէս իրենց բթամտութիւնը եւ նենգամտութիւնը կ'ապացուցանէին, կեր ճարելով ամբոխին, միջնադարեան մոլեռանդութեամբ:

Դաս մը կղերականներ ալ — մեծ մասով բարձրաստիճան — իւղ լեցուցին կրակին վրայ, ըմբոստանալով գիտակցօրէն, կամ կրաւորական դիրք մը բռնելով անպարտկելի փառքով:

Հասարակ «պրովոկատոր»ներ էին անոնք որ կը ճուային թէ նորընտիր կաթողիկոսին կուսակիցները կ'ուզեն Կիլիկեան Աթոռը բաժնել Էջմիածինէն:

Երկու Աթոռներուն յարաբերութիւնները շատոնց ճշդուած են, եւ ոչ ոքի միտքէն անցած էր խախտել զանոնք:

Ընդհակառակն, Եպիսկոպոսական կոչուած ապօրինի ժողովն էր որ խանգարեց աւանդական կարգուսարքը, կմախքի մը վերածելու համար Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը:

Դաւադիրները անկումէ անկում գլորելով, փորձեցին հիւրընկալ երկիրներու իշխանութեանց եւ ժողովուրդին միտքն ալ պղտորել:

Անոնք ոչ միայն յայտնի եւ գաղտնի ժուռնալներ յօրինեցին, այլեւ գարշան գրգռիչ եւ անպատիւ հրճիղներ:

Ահաւասիկ վերջին ապացոյցը.—

Պէյրութի հնչակեան օրկանը, «Արարատ», կը յայտարարէ ամենայն չնականութեամբ.

— «Ի՞նչ կը նշանակէ Զարեհը կաթողիկոսացնել: Այդ կը նշանակէ.

Հայ Սփիւռքը քշել արեւմտեան վտանգաւոր ուղիին մէջ եւ զայն դարձնել դաշոյն մը, խրուելու համար Արեւելքի, առաջին հերթին Արաբներու կողին» (27 Օգոստոս):

Եղէք Արար եւ պահեցէք ձեր պաղարխնը, կարդալով այս բանսարկութիւնը՝ հայերէն թերթի մը մէջ:

Մնաց որ, այս թշնամականները միայն իրենց ազգային հրատարակութիւններով չեն գոհանար:

Անոնք նոյն սուտերն ու յերիւրանքները տալ կուտան արաբերէն թերթերու մէջ եւ յետոյ կը թարգմանեն, իբրեւ արաբ հանրային կարծիք…

Դեռ կրնայինք յիշել մասնաւոր տեղեկագիրներն ալ, որոնք համրանք չունին:

Նոյն թերթէն կ'իմանանք թէ «եկեղեցասէր» դղմագլխները մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ղրկած են Լիբանանի կառավարութեան, յայտնելու համար թէ իրենք անվերապահօրէն Եգիպտոսի հետ են, Սուէզի ջրանցքին ազգայնացման հարցին մէջ, իսկ ուրիշ Հայեր… (9 Օգոստոս):

Ամենապատիւներ եւ գերապատիւներ, գո՞հ էք այս հայկական «ճիհատ»էն:

Կրնա՞ք չափել հետեւանքները:

Լուսաւորչի կանթեղին լոյսը կը վառի՞ թէ կը մարի, այս ապերասան խուժանավարութեամբ եւ անյատակ ագիտութեամբ:

Ջինադո՛ւլ, ջինադո՛ւլ: Թշնամին արթուն է:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԻՐԴՈՎԻՉ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԱՆԳԼԻԱ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԵԹԷ ԴԷՊՔԵՐ ՊԱՏԱՀԻՆ

Վաղը, երկուշաբթի, տեղի պիտի ունենայ Հինգերու յանձնախումբին եւ գնդ. Նասրի առաջին տեսակցութիւնը, Գահիրէի մէջ:

Մինչ այս մինչ այն, Անգլիա եւ Ֆրանսա կը շարունակեն իրենց զինուորական պատրաստութիւնները: Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը վճռած է անմիջապէս պատասխանել, եթէ Եգիպտոս գրգռիչ դիրք մը բռնէ: Վարչապետը, Իտըն, իր ամարանոցը մեկնեցաւ, բոլոր հրահանգները տալէ ետք: Եգիպտոսի նախագահը առ այժմ լռութիւն կը պահէ, ինչ որ բարենշան չի համարուիր: Գահիրէի թերթերը կը շարունակեն ազդարարութիւններ եւ սպառնալիքներ ուղղել:

Կարգ մը անգլիական թերթեր ալ մտահոգութիւն կը յայտնեն: Մանչեսթըր Կարտիըն կ'ամբաստանէ կառավարութիւնը թէ խաբած է երկիրը, պարզապէս «գլուշական միջոցներ» ներկայացնելով զինուորական պատրաստութիւնները: Այս առթիւ կը նկարագրէ անգլեւֆրանսական նախայարձակման մը հետեւանքները, — խորտակում ամերիկեան զինակցութեան, մարդկային զոհողութիւններ, տնտեսական մեկուսացում Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի կամ կազմալուծում Ազգաժողովի, քարիւղի տագնապ, խորհրդային թափանցում Միջին Արեւելքի մէջ եւայլն:

Միայն այս թերթն էր որ հրատարակեց եգիպտական կառավարութեան ազդերը՝ նաւուղիղներ ճարելու համար: Միւս երկու մեծ թերթերը, Թայմզ եւ Տէյլի Թէլէկրաֆ մերժեցին հրատարակել այդ ծրանուցումները: Հանրային կարծիքը կառավարութեան հետ է 59 առ հարիւր համեմատութեամբ: Ընդդիմադիրներուն առաջնորդը պահանջեց արտակարգ նիստի հրաւիրել խորհրդարանը, ամէնէն ուշը մինչեւ Սեպտ. 14: Կառավարութիւնը պատասխանեց թէ որեւէ որոշում պիտի չտրուի այդ մասին, մինչեւ որ հասկցուի գնդ. Նասրի վերջնական պատասխանը՝ 18 պետութեանց առաջարկներուն:

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՌԱՔՈՒՄՆԵՐԸ

Օգոստոս 31ին Կիպրոսի մէջ ցամաք հանուեցաւ Ֆրանսական առաջին զօրամասը, որ կը բաղկանայ 170 զինուորներէ եւ որ տեղաւորուեցաւ Նիկոսիոյ հարաւակողմը: Ուրիշ 4 նաւեր կը սպասուին Ֆամակուսթա, զօրքով եւ զինամթերքով: Ֆրանսացիներուն յատկացուած բանակավայրը կը գտնուի Նիկոսիայէն 16 քիլոմեթր հեռու եւ կրնայ 3-4000 զինուոր առնել: Զինուորական իշխանութիւնը վրաններ կը պատրաստէ արագօրէն, իսկ խոհարարները գործի ձեռնարկած են, ֆրանսական կերակուրներ պատրաստելու համար: Ուրբաթ գիշեր օդանաւ մը իջաւ Նիկոսիա, զինուորներ փոխադրելով:

Մալթայի մէջ ալ զինուորներ կը համախմբուին եւ ռազմանիւթ կ'ամբարուի:

Ուաշինկթընի սուրիական դեսպանատունը մտահոգութիւն յայտնեց, վտանգաւոր գտնելով Ֆրանսական զօրքի առաքումը դէպի Կիպրոս: Կարգ մը ամերիկեան թերթեր ալ վտանգաւոր կը գտնեն այս ձեռնարկը՝ խաղաղութեան տեսակէտով: «Մասնաւորապէս ցաւալի է այս փոխադրութիւնը, վասն զի կրնայ ազդել Գահիրէի տեսակցութեան վրայ»:

× Դամասկոսի բրիտանական հիւպատոսները յանձնարարեցին իրենց ազգակիցներուն եւ ընտանիքներուն հեռանալ Սուրիայէն, եթէ անհրաժեշտ չէ իրենց մնալը:

Սուրիոյ «Ժողովրդական Դիմադրութեան» ճակատին հրամանատարը յայտարարեց. — Ժողովրդական դիմադրութեան եւ Եգիպտոսի Ազատագրութեան բանակին գործակցութեան ծրագիրը պիտի գործադրուի համաձայն Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի միջեւ կնքուած զինուորական դաշինքին: Սուրիոյ ամբողջ ժողովուրդը օգնութեան պիտի հասնի Եգիպտոսի, եթէ այդ երկիրը յարձակում կրէ: Մօտերս պիտի մարզուի ամէն Սուրիացի որ ընդունակ է զէնք կրելու: Կամաւորները պիտի վարժեցնենք սապատակութեան, փողոցային կռիւներու, ականներ դնելու, ուժանակ պայթեցնելու եւ պայքարելու վայրաշիջներուն եւ լրտեսներուն դէմ»:

Տ. Տ. ԶԱՐԵՀ Ա.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
ՈՐՈՒՆ ՕԾՈՒՄԸ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻ ԱՅՍՕՐ, ԿԻՐԱԿԻ, ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ:

ՏԱԳՆԱՊԸ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԿԷՏԻՆ ՀԱՍԱԾ Է

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, կացութիւնը չափազանց լարուած է Գահիրէի մէջ: Տագնապը ծայրագոյն կէտին հասած է եւ շատ մը Եգիպտացիներ համոզուած են թէ Ֆրանսա եւ Անգլիա խաղաղ համաձայնութեան մը յանգիլ չեն ուզեր, այլ կը պահանջեն ամբողջական անձնատուութիւն, սպառնալով զինուորական միջամտութիւն կատարել:

Դիւանագիտական տեսակէտով տենդագին գործունէութիւն կը տիրէ Գահիրէի մէջ: Գնդ. Նասր երկու անգամ տեսակցեցաւ Հնդկաստանի արտաքին գործերու նախարարին՝ Մենոնի հետ: Եգիպտոսի արտաքին նախարարը ունկնդրութեան ընդունեցաւ Իրաքի, Սուրիոյ, Յորդանանի եւ Արաբիոյ դեսպանները, ինչպէս եւ Եմէնի արտաքին նախարարը: Եգիպտոս կ'ուզէ սաուղել իր բարեկամներն ու զինակիցները, Բշ. օրուան տեսակցութենէն առաջ:

Եգիպտական թերթերը խստօրէն կը քննադատեն Այզընհաուըրի յայտարարութիւնը, չեշտելով թէ գրեթէ անկարելի կը դարձնէ Հինգերու յանձնախումբին աշխատանքը: Ծայրայեղ հոսանքները անխուսափելի համարելով ընդհարումը,

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՕԾՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Զարեհ Ա. կաթողիկոսի օծման առթիւ, շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղած են Յառաջի խմբագրութիւնը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Երկուքին կողմէ ներկայացուցիչ պիտի ըլլայ Ծ. Նարդունի, որ երէկ Պէյրութ մեկնեցաւ օդանաւով:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ «Հայաստան» ամսագրին կողմէ ներկայ պիտի ըլլայ խմբագիրը, Տիկին Շաքէ Սագըզ:

× Պէյրութի եւ Փարիզի ժամերը մէկ ժամ տարբերութիւն ունենալով, ֆրանսական ժամով օծումը պիտի ճայնասփռուի ժամը 9էն 10.30:

ՑԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Տեղական թերթերէն ցաւով կ'իմանանք թէ երիտասարդ արուեստագէտ Ծառլ Ազնաւուր ծանր արկածի մը հանդիպած է, Օլէրօն-Րիան ճամբուն վրայ (Վառ նահանգ):

Ազնաւուր սրընթաց կառք մը նստած էր երկու Ֆրանսացի բարեկամներու հետ, ուրբաթ օր, երբ ինքնաշարժը ընդհարեցաւ ապրանք փոխադրող բեռնակառքի մը: Իր երկու թեւերը կոտրեցան եւ ծանր ճմլումներ ստացաւ. իսկ երկու բարեկամները, 21 և 22 տարեկան, թեթեւապէս վիրաւորուեցան: Երեքն ալ Պրինեոլի հիւանդանոցը փոխադրուեցան: Բժիշկները մտահոգ են Ծառլի մասին:

Հայ արուեստագէտը վերջերս Շաթէլ Կիւյոն, Վիշի, Քան եւ ուրիշ քաղաքներ այցելած էր, ներկայացումներ տալու համար եւ ջերմապէս գնահատուեցաւ:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը ծանուցանէ թէ Օգոստոս 24ին եւ 30ին հիւլէական փորձեր կատարուած են, այդ զէնքերը կատարելագործելու համար:

Այս առթիւ կ'ըսէ թէ զանազան առիթներով առաջարկած էր արգիլել հիւլէական եւ ջրածին զէնքերը, բայց «նկատելով որ Մ. Նահանգները եւ Անգլիա նոր փորձեր կատարած են 1956ին, չէր կրնար անհրաժեշտ ուշադրութիւնը չընծայել այս կարգի փորձերու»:

ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑ

(Ամփոփուած «Սով. Հայաստան»էն)

●

Տեւական ընդմիջումէ ետք, լոյս տեսաւ արձակի մեծ վարպետներէն Ակսել Բակունցի ընտիր գրուածքներու հատորը: Այսօր երբ կը թերթես շատոնց չհրատարակուած ակսելեան արձակի էջերը, անմիջապէս կը պատկերացնես շողշողուն տաղանդի ու իմացողական մեծ շառաւիղի տէր արուեստագէտը, լի ստեղծագործական մեծ կարողութիւններով, որ անժամանակ մահուան պատճառով չըրաւ ինչ որ կրնար: Բակունց անաւարտ ձգեց մէկը միւսէն համարձակ, մէկը միւսէն շքեղ ծրագիրներ և յղացումներ, ինչպէս «Կարմրաքար», «Խաչատուր Աբովեան» վէպերը: Բայց այն քիչը որ գրած է ստեղծագործական լարուած կեանքի տասնամեակի ընթացքին, բաւական են, որ անունը առյաւէտ կապուի հայ գրականութեան բազմադարեան պատմութեան հետ:

Բակունցը գրականութեան մայրուղին մտաւ գաղափարներու եւ յոյզերու իր մասնաւոր աշխարհով: Իր սեփական գոյներով եւ ոճով: Առաջին իսկ պատմուածքներուն մէջ տաղանդը այնպիսի գիծեր մէջտեղ հանեց, որոնք ունէին ինքնուրոյն գիծ եւ արուեստը կը կապուէր մեր գրականութեան աւանդութեանց հետ:

Բակունց հրապարակ եկաւ կեանքի, միջավայրի, բնութեան, մարդկային բնաւորութեան ծանօթ մեծ պաշարով: Դաստիարակուելով հայ դասական գրականութեան դպրոցին մէջ, հաւատարիմ էր անոր բոլոր արմատական աւանդութեանց: Դ. Դեմիրճեանի եւ Ստ. Զօրեանի հետ միասին խորհրդահայ արձակի զարգացումը դրաւ հոգեբանական ու ճշմարիտ արուեստի հունի մէջ, տեսակ մը կամուրջ հանդիսանալով մեր գրականութեան անցեալի եւ ներկայի միջեւ: Ոչ միայն երկերու բովանդակութեամբ, այլեւ գեղարուեստական ձեւի առումով, պահպանեց ազգային գոյները, մեկնելով այն սկզբունքէն թէ միջազգային ձեւը կը դառնայ ազգային, երբ կ'իյնայ հայրենի հողի վրայ և պատկերներ, երանգներ կը քաղէ անկէ:

Պատմութիւնը ցոյց տուաւ թէ որքան առողջ էին Բակունցի գեղարուեստական սկզբունքները եւ որքան այժմէական: Իր ներքին ներդաշնակութիւնը չէ՞ր պատճառը, որ կապուած ըլլալով հանդերձ դասականին հետ, Բակունց չդարձաւ իր նախորդներուն ցոլքը եւ եղաւ Բակունցեան ինքնատիպութիւն: Սէր դէպի ժողովուրդը, դէպի իր նուիրական անուրջները, անոր ապագան:

Բակունց գրել սկսաւ 1924ին իր «Գիւղական Նամականի»ով: Զայն գրող դարձուցին նահապետական աշխարհի բանաստեղծութիւնը մարմնաւորող խոնարհ աղջիկը եւ բնութիւնը, երբ գիւղական ուսուցիչ էր:

Բակունց արձակագիր էր եւ իր պատմուածքներուն մէջ կը պատկերացնէր մարդկային հոգիին գեղեցիկ առաքինութիւնները ու կեանքի ողբերգական վիճակները: Ահա թէ ինչո՛ւ յաճախ անդրադարձած է հին գիւղի պատկերներուն: Իրարու կը յաջորդեն բակունցեան հերոսները, կապուած հողին եւ արդար վաստակին: «Սպիտակ ձին», «Ծիրանի փողը» եւայլն անխտիր այս գործերուն մէջ, Բակունց կ'արտայայտէ իր հերոսներու բարոյական կողմը, կեանքի պարզ ու հասկնալի փիլիսոփայութիւնը. ինչ պայմաններու մէջ ալ գտնուիս, պահպանէ հողը, սիրէ հայրենի աշխարհը, փայփայէ աւանդները: Հերոսներու այս փիլիսոփայութիւնը Բակունցը տարաւ այն տեսակէտին թէ ժողովուրդն է կեանքի ստեղծողը եւ աշխարհին փայլ տուողը:

Բակունցի պատմուածքներուն մէջ հայրենիքը, ժողովուրդը, բնութիւնը հանդէս կուգան միասնաբար ու ներդաշնակ:

Իրապաշտ արուեստի ուժով Բակունց կը տեսնէ հին կեանքի խաւարի մէջ այն մարդոց կերպարները, որոնց ճշմարտութեան որոնումին բնածին զգացումը կ'օգնէ անյողդողդ ու հաստատուն պահել իրենց էութիւնը զարդարող աշխատանքի անուրջը, հայրենի հողի երազանքը:

Բակունց իր հերոսներու փայփայած երազներու, անոնց խէժալի միջոցով կը նայի կեանքի մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւններուն:

Բակունցի անաւարտ «Կարմրաքար» վէպին մէջ նոյն իրականութիւնն է պատկերուած, ինչ որ իր պատմուածքներուն մէջ, բայց աւելի լայն եւ աւելի ընդարձակ տեսլադաշտով: Այս վէպին մէջ Բակունց վեր կը հանէ թէ՛ հայ շինականին բովանդակ թշուառութեան պատկերը եւ թէ ընկերային այն գործօն ուժերը, որոնք յեղափոխութեան նախօրեակին կը պատրաստուէին նոր, մեծ կեանքի մը: «Կարմրաքար»ի մէջ, աւելի քան Բակունցի ուրիշ ստեղծագործութեանց մէջ, կ'երեւան իր տաղանդին բոլոր կողմերը, թէ՛ քնարերգութիւնը, թէ՛ ողբերգական պատկերման ուժը եւ թէ երգիծական ձիրքը, եւ քաղաքացիական դայրոյթի շեշտերը:

Բակունցի ստեղծագործութեան վերջին խօսքը, կարապի երգը եղաւ Խաչատուր Աբովեանի մասին անաւարտ վէպը, ուր իր գեղեցկագիտական հաղուագիւտ զգացումը կեանքի պատկերները օժտած է այնպիսի կերպընկալ ձեւերով, որ ընթերցողի առջեւ կը կանգնի մեծ լուսաւորչի ժամանակաշրջանի Հայաստանի շօշափելի պատկերը: Այդ վէպի հատուածները ունին բիւրեղային խտացում եւ կատարելագործութիւն:

Բակունց չի տար հայկական բնաշխարհի ծաւալուն համայնապատկերը, բայց այն բնապատկերները որոնք սփռուած են իր արձակի էջերուն մէջ, ցոյց կուտան հայկական բնութեան ուրոյն գեղեցկութիւնը: Բնութիւնը անոր գործերուն մէջ այն ճամբան է, որ զայն կը տանի դէպի մարդը, դէպի մարդկային ներաշխարհի ճանաչողութիւնը:

Ս. ԱՂԱԲԱԲԵԱՆ

«ՏԱՎՈՒԼՃԻ» ՍՐԳՈՆ

●

Մեր որբանոցին մէջ, այն օրերուն միակ կուշտ տղան «Տավուլճի» Սրգոն՝ կամ Սարգիս Խս...եանն էր — Խարբերդի Վերի Մեզրէէն: Կարծեմ տղան կուշտ էր, որովհետեւ բերնով, շրթներով, իր քթին ծակերովը հրաշալի տավուլ նուագել գիտէր: Կուշտ էր, որովհետեւ բախտ նայիլ գիտէր, եւ մասնագէտ էր զանազան աճպարարութիւններու:

Որբանոցին մէջ, մայրիկ-քոյրիկ, ինչպէս նաեւ մեր վերակացու տարեց աղջիկներն ու կիները, գրեթէ ամէն օր մասնաւոր տեղ մը կը հաւաքուէին, Սրգոն կը կանչէին ու անոր զանազան եղանակներ նուագել տալով կը զուարճանային: Մայրիկ, քոյրիկ կեցած, իրար կպած եռանդով կը պարէին ու կը պարէին: Սրգոն իր նուագին փոխարէն կը ստանար իւրաքանչիւրէն մէկ մէկ կտոր հաց, երբեմն ալ պանիր կամ ուրիշ ուտելիքներ:

Մենք, հաց չունեցողներս կը շարուէինք աւելի հեռուն ու հիացումով կը դիտէինք անվերջանալի պարերը եւ Սարգիսին անսպառ եղանակները: Եւ երբ պարերը վերջանային, ան իր ստացած հացի պաշարը տոպրակը լեցնելով կը դրուէր սենեակի մը անկիւնը, քանի մը կտոր կուտար աջոր-անոր (իր մօտիկներուն) ու մնացածը կուշտ մը կ'ուտէր:

Սրգոյին «եկամուտ»ը միայն իր նուագովը չէր վերջանար: Ան բախտագուշակ էր: Եթէ որբանոցին մէջ մէկը բան մը կորսնցնէր, գողը գտնելու համար անոր կը դիմէր: Եթէ մէկը կ'ուզէր գիտնալ թէ ապագան ի՛նչ անակնկալներ պահած է իրեն համար, դարձեալ Սրգոյին կը դիմէր: Ու դեռ զարմանազան «գիտութիւններ»:

Օր մը, որբանոցին մեծ աղջիկներէն մէկուն վերմակը գողցած էին: Աղջիկը մըտահոգ էր, վասնզի, կրնար խիստ պատիժի արժանանալ եւ ձմեռն ալ ամբողջ առանց վերմակի անցընել: Յուսահատ դացեր գտեր էր Սրգոն... «Սարգիս, ոտքդ պագնեմ, լման հաց մը ունիս, եթէ գողը բռնես, վերմակս գտնես...»:

Սրգոն պայման դրած էր որ որբանոցին բոլոր որբերը հաւաքէ իր շուրջ, որպէսզի ըսէր թէ ո՛վ էր գողը: Պայմանը ընդունուած էր: Ուրեմն, երեկոյեան ապուրէն ետք ոչ ոք դուրս պիտի ելլէր ու Սրգոն, մութին գաւաթ մը ջուրի մէջ նայելով պիտի ըսէր թէ ո՛վ է գողցեր վերմակը: Երեկոյէն առաջ մէկը ներկայացած էր Սրգոյին ու յայտնած էր իր «յանցանք»ը, խոստանալով վերադարձնել վերմակը, պայմանաւ որ անունը չտան:

Սրգոն սակայն իր համբաւը չնուաստացնելու համար, ուզած էր որ գործողութիւնը տեղի ունենայ, բայց պիտի տար հակապատկերը խնդրոյ առարկայ անձին:

Իրիկունը, ճաշէն վերջ, բոլորս հաւաքուեցանք որբանոցին մեծ սրահը: Մայրիկ, քոյրիկ, որբ՝ բոլորս հոն: Սրգոն ծալապատիկ, «չէյխ»ի մը պէս նստաւ սրահին կեդրոնը, գաւաթ մը ջուր իր առջեւ, ապա, լաթով մը ծածկեց ջուրը եւ իր գլուխը... Եւ սկսաւ իր գուշակութիւնը.

— «Վերմակը գողցողը կարճ, հաստ պեխերով, խոշոր աչքերով մէկն է: Ճամբայ մը կը տեսնեմ որբանոցէն երկարած ոլոր-մոլոր փողոցներէ անցած կը հասնի հացագործ Ղուկաս աղային խանութը. անկէ անդին բան չերեւար... Հա՛, կեցէք, կեցէք, կարծես թէ բան մը կը տեսնեմ... հը՛, այո՛... Ղուկաս աղան մէկ, երկու, երեք հաց կուտայ վերմակը բերողին: Վերմակը ծախողը «քիչ է» կ'ըսէ, Ղուկաս աղան կը պնդէ: Օ՛, այո՛, տուա՛ւ, տուա՛ւ... »:

Ու լաթը գլխուն վրայէն մէկ կողմ նետեց... Յաղթական ոտքի կեցած — «Վա՛ղը առաւօտ ես կ'երթամ կը բերեմ» ըսաւ:

Իրօք, յաջորդ օր վերմակը որբանոց վերադարձած էր:

Աճպարարութիւնը համրանք չունէր անոր քով: Հիացած էինք մասնաւորապէս իր «չորս քարեր»ու ցուցադրութիւնով:

Նորութիւններուն նորութիւնը: Ամէն մէկէ մէկ մէկ կտոր-պատառ հաց կ'ուզէր:

Հացի փոքրիկ պատառներ իրարու ետեւէ կ'իյնային իր տոպրակը ու դէզ կը դառնային, ու երբ ամէն մարդ իր «պարտք»ը վճարէր, այն ատեն կը սկսէր խաղը:

— «Տեսէ՛ք, ահաւասիկ չորս խիճ-քարեր, ահաւասիկ երեք գլխարկս առջեւս: Այս չորս փոքրիկ քարերը հրաշքով մէկ գլխարկի տակ պիտի հաւաքուին:

Գետնէն կը վերցնէր մէկ գլխարկը ու կը ցուցնէր տակը դրուած քարը — «տեղն է»: Յետոյ միւսը, յետոյ միւսը, ու ապա ափին մէջինը: Ամէն բան մեր կողմէ ըստուգուելէ, քննուելէ վերջ, չես գիտեր ի՛նչպէս կ'ընէր, մէկ գլխարկը կը վերցնէր, միւսը կը դնէր (միշտ ցուցնելով քարերը) ու ապա յաղթական կը գոչէր. «Ափիս մէջ պահուըտած անպիտան քա՛ր, դուն ալ ընկերներուդ քովը գնա...» Ձեռքով վեր կը բարձրացնէր մէկ գլխարկը ու մենք, զարմանքով կը տեսնէինք որ չորս խիճ-քարերը մէկտեղ եկեր են:

Սրգոն լաւ գուշակ էր նաեւ: Գաւաթ մը ջուրի կամ ձեռքի գիծերու նայելով կրնար ըսել թէ ապագան ի՛նչ անակնկալներ վերապահած է ենթակային:

Ուրիշ հազարաւորներու հետ երկար ատենէ ի վեր սիրելի «տավուլճի» Սրգոյին հետքն ալ կորսնցուցած էի: Իր ծանօթներէն ո՛րու որ կը հարցնէի, «լուր

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

●

Ամէն գիշեր, բայց ամէն գիշեր, կը տեսնէր այս երազը, որ սկիզբները անուշ կատակի մը պէս կուգար իրեն, եւ որ սակայն հիմա այլեւս ստացած էր լրջութեան քղամիդն ու դարձած՝ գիշերային անդիմադրելի կոչ որ զինքը կը մղէր դէպի թեւաւոր կառքերը՝ հիմա միանգամայն բաղձալի եւ ահալի՝ իրեն համար:

Ուիլ տասնըվեց տարեկան էր:

Օրին մէկը գիրուկ երիտասարդ մը պանդոկ հասաւ վերջալոյսի պահուն: Գիշերը պիտի անցընէր հոն: Կեանքէն գոհ, կենսուրախ մէկն էր: Կռնակին կը կրէր մախաղ մը:

Մինչ կը պատրաստէին ընթրիքը, ծառաստանին մէկ անկիւնը քաշուելով սկըսաւ գիրք մը կարդալ: Սակայն Ուիլը տեսածին պէս, մէկդի դրաւ գիրքը:

Մէկն էր այս անձը, որ կը նախընտրէր յարաբերիլ կենդանի մարդոց հետ, քան թէ՝ թուղթի վրայ նկարագրուած արարածներու: Իր կողմէ Ուիլն ալ, հակառակ օտարականը առաջին տեսնելուն իրմով շատ չհետաքրքրուելուն, հաճելի կը գտնէր անոր խօսակցութիւնը, որովհետեւ ներծծուած էին իր գաղափարները խոր իմաստութեամբ: Այնպէս որ Ուիլ անոր նկարագրին եւ լայն մշակոյթին հանդէպ ակնածանք մը կը զգար: Մինչեւ ուշ գիշեր խօսակցեցան: Առտուան ժամը երկուքին ատենները Ուիլը բացաւ իր սիրտը անոր, եւ յայտնեց թէ որքա՛ն կը փափաքէր հեռանալ այդ հովիտէն եւ ապրիլ քաղաքներուն մէջ, ուր մեծ ապագայ կար իրեն համար: Երիտասարդը այս խօսքերը լսելով՝ սուլեց սկեպտիկօրէն եւ ժըպտեցաւ:

— Իմ դեռատի բարեկամ, ըսաւ, տարակոյս չկայ, թէ լա՛յն հետաքրքրութիւն ունիս, սակայն այնքա՛ն շատ են փափաքներդ, որ վախնամ թէ՝ չկարենաս գոհացնել զանոնք: Սիրելիս, նախ գիտցիր, որ այդ քու հոգի տուած քաղաքներուդ բնակիչները մեծ մասով ողորմելի մարդիկ են եւ անոնք ալ՝ հակադարձաբար, կը տենչան լեռներու մէջ ապրիլ: Եւ դարձեալ՝ ըսած ըլլամ քեզի, թէ լեռներէն դէպի տափաստան իջնողները շատ չանցած կը փափաքին վերադառնալ իրենց խրոխտ լեռները: Քաղաքներուն օդը ապականած է եւ հոն՝ արեւը չի փայլիր այնքան պայծառ, ինչպէս՝ լեռներուն վրայ: Գալով քու գեղեցիկ ե՞թադրած այրերուդ եւ կիներուդ, կըրնաս վստահ ըլլալ, թէ անոնցմէ շատեր կ'ապրին ցնցոտիներու մէջ եւ կը տառապին շա՛տ անշնորհք հիւանդութիւններէ: Եւ աղքատ ու զգայուն մարդոց համար քաղաք կոչուածը ա՛յնքան վատ տեղ մըն է, որ շատեր չեն կրնար դիմադրել անձնասպան ըլլալու փորձութեան:

— Կ'երեւի դիս շատ պարզամիտ կը կարծես, պատասխանեց Ուիլ, թէեւ այս հովիտէն դուրս չեմ ելած երբեք, բայց կրնաս վստահ ըլլալ՝ թէ լաւ կը տեսնեն աչքերս: Շատ լաւ գիտեմ՝ թէ գիրար գզելով ու բզկտելով կ'ապրին բոլոր արարածները: Օրինակ՝ մեծ ձուկը կը կլլէ փոքր ձուկը: Եւ հովիւը, որ գառնուկը թեւերուն մէջ պարուրած կը տանի տուն, կը տանի պարզապէս՝ խորովելու համար զայն: Ես յաւակնութիւն չունիմ քաղաքներուն ամէ՛ն ինչը օրինաւոր նկատելու: Ես չե՛մ վախնար քաղաքներու ապականութենէն: Ասկէ ատեն մը առաջ, միշտ կը սոսկայի թէեւ քաղաքներու վըտանգաւոր կեանքի նկարագրութիւններէն: Ճիշդ է, թէ կ'ապրիմ այս բանտանման հովտին մէջ: Բայց եկող-գացող հիւրերուն շատ հարցումներ տալով բաւական բան սորված եմ: Անշուշտ թէ, վերջին տարիներու ընթացքին սորվածներս բաւական են զիս կանխաւ սթափեցընելու: Սակայն՝ մինչեւ ե՞րբ այս չանտանջանք կեանքը: Լա՛ւ ըլլայ թէ դէչ՝ կ'ուզեմ փորձառութիւն ձեռք ձգել՝ ճանչնալով ամէն ինչ, որ սահմանուած է մարդոց համար: Կ'ուզես, որ կեանքս սա նեղ կածանին եւ այդ ոլորուող գետին միջեւ սահմանափակուած այս ծակին մէ՞ջ անցնի: Կը թելադրես՝ որ կեանքիս մինչեւ վերջը տեղս դամուա՞ծ մնամ: Կը նախընտրէի վերջ տալ կեանքիս, քան թէ՝ հիւծիլ այս նեխած մթնոլորտին մէջ:

— Հազարաւորներ կան, որ ճիշտ քու ապրած կեանքդ կ'ապրին, եւ սակայն երջանիկ են, պատասխանեց հիւրը:

— Եթէ հազարներ կան որ կ'ապրին այդ կեանքը, ի՞նչ վնաս՝ եթէ անոնցմէ մին ալ գայ եւ գրաւէ իմ տեղս, եւ չարունակէ ապրիլ՝ իր ուզածին պէս:

Մութ էր: Ծառաստանին մէջ առկախ լամբար մը կար որ կը լուսաւորէր խօսակիցներուն դէմքը: Արիշին վրայի տերեւներն ալ անմասն չէին մնար այս լոյսէն, պարզելով գեղեցիկ տեսարան մը:

Գիրուկ երիտասարդը ելաւ եւ Ուիլին թեւը մտնելով զայն տարաւ դէպի բացաստան եւ հարցուց, ցուցամատը բարձրացնելով երկինք.

— Երբեք աստղերուն նայե՞ր ես, սիրելիս:

— Շատ յաճախ:

— Գիտե՞ս թէ ի՞նչ են անոնք:

(3 - Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

չունինք» կ'ըսէին։ Յայտնի էր միայն որ, ուրիշ բազմաթիւ որբերու հետ այս երկիրը բերած եւ ագարակի մը մէջ տեղաւորած էին զինքը։ Եւ այդքան։

Անցեալ գարնան, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընդունելութեան առիթով, մեր քաղաքի մեծագոյն սրահներէն մէկը ծայրէ ծայր լեցուած էր ծանօթ եւ անծանօթ դէմքերով։ Սրահէն աւելի դուրսը, մուտքի լայն գաւիթին մէջ, խռնուած էր բազմութիւնը։ Տեղացիներէն աւելի աղէկն անդիէն եկողներ հին բարեկամներ կը փնտռէին։ Ես ալ այդ բազմութեան մէջ՝ աչքերս չորս դի։

Ցանկարծ, կայտառ, բարձրահասակ, բայց ինծի անծանօթ մէկը կը մօտենայ ու անունս տալով ձեռքս կը սեղմէ։ Կը փորձեմ գտնել դէմքին վրայ նմանութիւն մը, բայց ի զո՜ւր։ «Ճանչցա՞ր», կը հարցնէ լայն ժպիտով մը։ «Ո՛չ», կը պատասխանեմ կարմրած։ «Սարգիսն եմ, Օր. Լուսիայի որբանոցին Սարգիսը»։

— Օր. Լուսիային որբանոցը քանի մը հատ Սարգիս կար, սակայն ո՞րը։

Ալ բառ չարտասներ, կը ժպտի կրկին ու շրթունքներու մէջէն թեթեւ մը կը նուագէ «տավուլ»ը։

Յետոյ զրկախառնում եւ հարցուփորձ։ Գիւղն է Սարգիսը, ագարակի մը մէջ մինակ ու կորսուա՜ծ։ Իր բառն է, — կորսուածը...

Մինչ իր ընկերները հագիւ իրենց աչքերը բացուած բռներ են մեծ քաղաքներու ճամբան, ինք չես գիտեր ի՛նչու ի՛նչպէս մնացեր է հոն մինակ ու մոռցուած։ Կապոյտ աչքերով ժանէթ մը իր դեղձան մազերը շատ կանուխէն փաթթեր է մեր Սարգիսին սրունքներուն...

Ամուսնացած է եղեր, բայց այսօր կըրկին մինակ։ Կապոյտ աչքերով սիրունիկ ժանէթին «ժը վու զ'եմ»ները ասուպի մը կեանքը ունեցեր են։ Ինքը Հայու տղայ՝ հին աւանդութիւններու ջերմ ախոյեան, ընտանեկան սրբութիւններու բծախնդիր՝ չէ կրցած հաշտուիլ եղած «նորութիւններուն» հետ ու դժբախտ մը եղած է...

Նախապէս աղջկան մը սէրը զինքը կապած է եղեր այդ հեռաւո՜ր, անծանօթ գիւղին, հիմա իր զաւակներուն սէրն է որ զայն կը կապէ նոյն վայրերուն։

— Զէ՞ր ըսեր թէ որբ ծնայ, որբ պիտի թաղուիմ ու որբ ալ պիտի մեռնիմ... կ'ըսէ յուզուած, թաց աչքերով։

Մինակ Սարգի՞սն է որ կորսուեցաւ, կամ կը կորսուի այս ձեւով։ Հարիւրնե-րո՜վ, հազարներո՜վ անտէր որբեր, բերին, ցրուեցին գիւղերը, ագարակները հոս ու հոն, յետոյ — ո՛չ տէր–տիրական, ո՛չ հարցնող–փնտռող...

Ան որ կրցաւ իր միջոցներով հայութեան վերադառնալ, կամ հայութիւնը գտաւ, գտա՛ւ։ Ան որ մնաց ու կորսուեցաւ, կորսուեցաւ գնաց։

Տակաւին կրնայինք աւելցնել ժանէթներու, ժաքլիններու, ժոզէֆիններու սարդի ոստայն մազերուն դիմաց՝ Անահիտներու, Արաքսիներու, Արուսեակներու հայկական վարսերը որոնք ոչինչ ըրին կանխելու համար Սարգիսներու եւ միւսներուն կորուստը...

Դժբա՛խտ սերունդ...։

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՊՐԻ՛Ք, ՏՂԱՔ

●

Շաբաթ մըն է, «Հայրենիք»ի սրահին մէջ հայերէն կը լսեմ՝ մեր Դաշնակցական երիտասարդներուն բերնէն։

Եւ ի՛նչ մաքուր հայերէն, ի՛նչ անթերի արտասանութիւն։ Եթէ իրենց մազերուն գոյնը, այտերուն թարմութիւնը եւ աչքերուն պայծառութիւնը չմատնեն իրենց տարիքը, կ'եզրակացնես թէ յիսունը անցած են ու այս հայրենիքը եկած են «երկրէն», միասին բերելով մեր երկրորդական վարժարաններուն քերականութիւնն ու բառամթերքը։

Բարեկամս իրաւունք ունի զարմանալու.

— Գիտէի որ գիտէին, բայց չէի գիտեր որ այսքան գիտէին...

Ահաւասիկ երեսունէն վար կրակուբոց ժիրայրը, որ ջուրի պէս կը կարդայ, տեղեկագիր մը, որուն մէջ « բոցավառ » բառեր ալ կան։ Ամենայն դիւրութեամբ կ'արտասանէ այդ բառերը, որոնք սպիտակ մազերով հայրենակիցներուն շըրթունքներէն կը լսուին միայն... կիրակի օրերը կամ հանդիսաւոր արարողութեանց ընթացքին.

— Այս բազմապիսի աշխատանքներուն զուգընթաց, անհրաժեշտ դատեցինք մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ դարձնել այդ հարցն ալ...

Կամ՝

— Ցանձնախումբս, նկատի ունենալով Հայեցի դաստիարակութեան սրբազան գործը, խորհրդակցութեան հրաւիրեց շրջանիս երէց ընկերները եւ անոնց հետ գործակցաբար որոշեց...

Ահաւասիկ ուրիշ մը, Սիմոնը, որ յանպատրաստից ճառ մը կը խօսի -- հայերէն — եւ կը գործածէ բարդ յատկացանութիւններ, որոնք, երբեմն կարդ մը «համճարափայլ» խմբագիրներու գրչին տակ կտոր կտոր կ'ըլլան։

— Հոդ չէ, թող անգլերէն խօսի, կը յանձնարարեն քանի մը ընկերներ։ Ատենապետն անգամ տրամադիր կ'երեւայ արտօնելու, որ անգլերէնով ըսէ իր ըսելիքը։ Բայց, մեր Սիմոնը կը խօսի իր մայրենին լեզուով։ Յետոյ, ծափ ու շնորհաւորութիւն։

Ահաւասիկ երրորդ մը, որ երկար ատեն թղթակցած է Այնչթայնի հետ։

Այս մէկն ալ կը խօսի հայերէն -- շատ մաքուր, շատ սահուն եւ նոյնիսկ «գրաբար»։

Հարցուցի թէ ի՛նչպէս սորված էր մեր լեզուն։ Պատասխանեցին.

— Ինքնօգնութեամբ...

Հայերէն կը խօսին Վահէները, Ճիմիները, Փօլերը։ Ամէնքն ալ, առանց բացառութեան։

Վարէն վեր կը բերէին «Հայրենիք»ի թիւերը — փուռէն նոր ելած։ Ու ամէնէն առաջ, «ցրուիչ»ին վրայ կը թափէին մեր երիտասարդները։

Մօտեցայ մէկուն եւ հարցուցի.

— Կարդալ գիտե՞ս...

-- Կարդա՞լ... Քեզմէ աղէկ կը կարդամ...

Միայն այս կրակուբոց երիտասարդներուն հայերէ՞նն էր որ ապշեցուց զիս։ Ո՛չ։

Նկատեցի ուրիշ երեւոյթ մըն ալ։ Անանց խորութեան, ամէնքն ալ ինծմէ աւելի Հայ էին։ Եւ մոլեռանդ Հայեր։

Իրենցմէ մէկն էր որ կը գոռար.

-- Չի բաւեր միայն Հայ ըլլալ, պէտք է ըլլալ մոլեռանդ Հայ...

Իսկ գիտնական երիտասարդը կը յայտարարէր.

-- Այնչթայն, հրեայ կրօնաւորի մը կ'ըսէ -- «Կ'ուզեմ մեծ գիտուն մը ըլլալ, որպէսզի ազգիս վրէժը լուծեմ...» Ընկերներ, մենք ալ գիտուններ ու մեծ մարդիկ ըլլանք, որպէսզի մեր ազգին վրէժը լուծենք...

Այս հայերէնով եւ այս ոգիով զրահուած Դաշնակցական երիտասարդութիւնը չի մեռնիր։ Մանաւանդ, եթէ «հինները» բոլոր սնամէջ վէճերը մէկ կողմ քշեն ու ամէն զոհողութիւն աչք առնեն՝ այս հայաշունչ ու հայախօս փաղանգը բանակի մը վերածելու համար՝ այս հիւրընկալ, այս ազատ հայրենիքին մէջ։

Ապրի՛ք, տղաք, հազար ապրիք։

Որպէսզի, ազգը չմեռնի այստեղ։ Ու ամէն տեղ։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՍԵՌԱԲԱՆ ՏՈՔԹ. ՔԻՆՍԻ

Օգոստ. 26ին մեռաւ Ամերիկացի հռչակաւոր հեղինակը, Տոքթ. Քինսի, 62 տարեկան։ Հմուտ մասնագէտ էր սեռային հարցերու, որոնց մասին գրած էր երկու կարեւոր գիրքեր — «Ամերիկացի մարդու սեռային վարմունքը» եւ «Ամերիկացի կնոջ սեռային վարմունքը»։

Վերջերս, Քինսի խնդիրներ ունէր մաքսատան հետ, որովհետեւ Ֆրանսայէն, Մեծն Բրիտանիայէն, Զինաստանէն եւ Գերմանիայէն դէպի Քինսիի կաճառը գիրքեր ղրկուած էին «Գեղարուեստական նիւթ» անունին տակ, զորս ամերիկեան կառավարութիւնը իբրեւ «անբարոյական» եւ «պիղծ» նկատելով կը մերժէր։ Քինսի բողոքեց դատական հետապնդումին առթիւ։

1943էն ի վեր երբ կը հրատարակէր իր առաջին գիրքը՝ «Ամերիկացի մարդու սեռային վարմունքը», եւ 1953ին երբ կը տպէր երկրորդ գիրքը «Ամերիկացի կնոջ սեռային վարմունքը», Քինսի ճանչցուեցաւ Մ. Նահանգներու եւ Եւրոպայի մէջ իբրեւ ճերմակ գայլը։ Բոլորը, մանաւանդ կիները ձայն բարձրացուցին, գայթակղելի գտնելով գիրքը։

Տոքթ. Քինսի նախապէս ականաւոր եւ աշխարհահռչակ միջատաբան մըն էր։ Իր ուսումնասիրութեանց համար, երեք միլիոն կաղնիի տերեւի հաւաքածոյ մը ունէր, ուր ցոյց կուտար վարակուած քօսերը։ Ասկէ զատ կենսաբանութեան մասին իր հրատարակած գիրքը 1926ին 300 հազար օրինակ սպառում ունեցաւ։

Իր առաջին գիրքը՝ «Ամերիկացի մարդու սեռային վարմունքը» կամ «Քինսիի տեղեկագիր»ը նախ 35 հազար օրինակ, ապա 180 հազար եւ ի վերջոյ 300 հազար օրինակ տպուեցաւ եւ ծախուեցաւ, եւ անկէ ի վեր հազարաւոր օրինակներ հրատարակուեցան եւ թարգմանուեցան զանազան լեզուներու։ Ոմանք շնորհաւորեցին հեղինակը, ուրիշներ յարձակեցան անոր վրայ։

Անոնք որ կը գնահատէին՝ կ'ըսէին թէ առաջին անգամն է որ «գիտական հիմք կը տրուէր մարդկային օրէնքներուն՝ սեռի մասին»։ Իսկ անոնք որ կը քննադատէին, կ'ըսէին թէ նկատի չէ առած «մարդոց հոգեբանական եւ փոխանձնական յարաբերութիւնները»։ Գտնուեցան թերթեր, ինչպէս «Շիքակօ Թրիպիւն»ը, որոնք այնքան յառաջ գացին, որ Քինսին սպառնալիք մը նկատեցին մեր ամբողջ ընկերութեան համար։

Իսկ Քինսիի երկրորդ գիրքը՝ «Ամերիկացի կնոջ սեռային վարմունքը», աւելի կատաղի պայքար մը բացաւ իր դէմ։ Այս գրքին մէջ կը հաստատէր թէ «սեռային խառնումները կնոջ մօտ, շատ աւելի այլազան են քան այր մարդու քով»։ Եւ կ'աւելցնէր թէ «կիները այնքան չեն ազդուիր ընկերային միջավայրէն, ուր կ'ապրին, որքան այրերը»։

Չորս ամիս չանցած այս երկրորդ գըրքին հրատարակութենէն, հրատարակիչը կը յայտնէր թէ 210 հազար օրինակ ծախուած էր Մ. Նահանգներուն մէջ՝ հատը ութ տոլարի (3200 Ֆր.) եւ թէ վեց երկիրներ գնած էին հրատարակութեան իրաւունքը։

Քինսի դեռ երիտասարդ տարիքին սկըսած էր հետաքրքրուիլ թռչուններու յարաբերութեանց մասին, անձրեւի պարագային։

1938էն ի վեր Քինսի հարցումներ կ'ուղղէր իր աշակերտներուն եւ բարեկամներուն իրենց սեռային սովորութեանց մասին, եւ եզրակացութիւններ կը հանէր։ Կը յուսար մինչեւ 1968 հրատարակել իր ինը կամ տասը «Տեղեկագիր»ները, հիմնուած հարիւր հազար մարդոց եւ կիներու հարցաքննութեանց վրայ։ Ֆրէնոյտ անոր մէջ կը տեսնէր նախասահմանուած մէկու մը նշանները։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ» ԻԹԵՐԹՕՆԸ (136)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՈՒՈՒՄ ԵՆ

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

— Ա՜խ, Աշխէն, ի՞նչով կարող եմ մխիթարել քեզ...։

— Նրանով, որ դու այժմ իմ զրկումն ես...։

Ճանապարհի բոլոր ընթացքում, Սամուէլը անդադար տանջում էին այն մըտածութիւնները թէ ի՞նչ դրութեան մէջ կը գտնէ իւր Աշխէնին, կամ ի՞նչով կարող կը լինի մխիթարել նրան, այլ ցաւալի անցքերից յետոյ, որ կատարուել էին նրա հօր տան մէջ։ Նա իւր մտքում յօրինել էր սփոփիչ խօսքերի մի ամբողջ շարք, որոնցով պէտք է աշխատէր հանգստացնել նրա վշտացած սիրտը։ Բայց այն խօսքերից եւ ոչ մէկը պէտք չեղաւ, երբ լսեց Աշխէնի պատասխանը։ Սիրելի աղջկայ զրկում մոռցուեցան բոլորը։

«Արտասուքի աղբիւր»ից ոչ այնքան հեռու, անուշահոտ եղեւինների ստուերախիտ հովանիի ներքոյ, կանաչ խոտերի վրայ սփռուած էր մի գորգ։ Սամուէլը եւ Աշխէնը առանձնացան այնտեղ։ Իսկ իշխանի հետ եկած միւս երկու հոգիները, որոնցից մէկը Ցուսիկն էր, միւսը Մալխասը, գնացին օրիորդի մարդիկների մօտ։

Թէ՛ Սամուէլը, թէ՛ Աշխէնը՝ երկուսն էլ լուռ էին, այն սրտատրոփ լռութեամբ, որ տեղի է ունենում հոգեկան խորին յուզմունքների ժամանակ։ Երկուսն էլ հիացած կերպով նայում էին միմեանց վրայ եւ, կարծես խօսք էին որոնում իրանց զգացմունքները արտայայտելու։ Սամուէլը առաջինը ընդհատեց լռութիւնը.

-- Լսի՛ր, Աշխէն, ես ինձ շատ դըժբախտ եմ համարում, որ երկար անջատումից յետոյ, երբ կրկին պատահում է հանդիպել միմեանց, ես, փոխանակ սքանչանալու քո սիրոյ քաղցրութեամբ, փոխանակ վայելելու այն անսպառ երանութիւնը, որ բաշխում է սիրուած աղջիկը սիրող երիտասարդին, — ստիպուած եմ քեզի հետ խօսել վշտի եւ դառնութեան խօսքեր։ Մենք հանդիպում ենք միմեանց որպէս երկու սգաւորներ։ Դու կորցրած մայր ունես, իսկ ես կորցրած հայր։ Քո մայրը կորաւ իւր առաքինութեան համար, իսկ իմ հայրը կորած է իւր չարագործութեան համար։ Մտնելով քո հայրենի երկիրը, ես անցայ կրակի եւ մոխիրների միջով։ Ես տեսայ քո քաջ նախահայրց պատկառելի ամրոցների աւերակները։ Ամօթը եւ նախատինքը պատում է ինձ, երբ մտածում եմ, որ այդ բոլորը կատարուել է իմ հօր ձեռքով...։ Այն մարդու ձեռքով, որի հարսը պէտք է լինես դու...։

— Ինչո՞ւ համար է այդ բոլորը, Սամուէլ, ընդմիջեց օրիորդը։ Դու կարծես, որպէս մի յանցաւոր, եկել ես քեզ արդարացնելու իմ առջեւ։ Այն օրը ինձ համար մահ կը լինէր, եթէ ես ամենափոքր կասկած ունենայի քո մասին։

— Իսկ իմ կողմից յանցանքը այն կը լինէր, եթէ ես աշխատէի արդարանալ քո առջեւ։ Ես գիտեմ, որքան բարի ես դու, Աշխէն, ես գիտեմ, թէ որքան բարձր ես դու հասարակ մահկանացուներից։ Ինձ յայտնի է, որ քո անսահման սիրոյ մէջ՝ ամէն յանցանք իմ կողմից ինքն ըստ ինքեան կ'ոչնչանայ որպէս մի դիւրավառ նիւթ՝ կրակի սպառող բոցբոցման մէջ։ Բայց խնդիրս հանդիսատ չէ, Աշխէն։ Ես կանխապէս գիտէի գալոց վտանգը։ Ես տեսնում էի, թէ որպիսի՛ չարագուշակ թուխպ պատում է քո հայրենի երկրի վրայ։ Ցտապեցի զգուշացնել թէ՛ քեզ եւ թէ՛ քո հօրը։ Բայց վտանգը աւելի շուտ հասաւ ձեզ քան թէ իմ նամակը...։

— Գուցէ այդպէս էր Աստուծոյ տնօրինութիւնը, պատասխանեց օրիորդը հանդարտ կերպով։ Թողնենք այդ Սամուէլ։ Դու ինձ ասա թէ ինչո՞ւ համար եկար, եւ այժմ ո՞ւր ես գնում։

Հարցը ուղիղ դրուեցաւ։ Սամուէլը մընաց շուարեալ դրութեան մէջ։ Չգիտէր ինչ պատասխանել։ Բոպէական շփոթութիւնից յետոյ, կրկնեց նա.

— Ինչո՛ւ համար եկայ... եւ այժմ ո՛ւր եմ գնում...։ Դա չափազանց տըխուր հարց է, սիրելի Աշխէն, ես դըժուարանում եմ պատասխանել։ Քո առջեւ դեռ պէտք է բաց անել վարագոյրը այն սոսկալի գործողութիւնների, որ կատարում են եւ պիտի շարունակուին կատարուել մեր հայրենեաց աւերակների վրայ։ Այնուհետեւ դու ինքդ կը հասկընաս, թէ ինչո՛ւ համար եկայ, կամ ո՛ւր եմ գնում։

Փակուած լինելով հայրենական լեռների խուլութեան մէջ, Աշխէն շատ փոքր տեղեկութիւններ ունէր դրսի աշխարհից։ Նրան թէեւ հասել էին բօթաբեր ձայներ, բայց այդ ձայները դեռ եւս այն աստիճան անորոշ եւ մութն էին նրա համար, որ տակաւին մի պարզ հասկացողութիւն չէր կարողացել կազմել, թէ ի՛նչ են կամենում անել չար մարդիկ, որ մըրկածուփ խռովութեան մէջ էին դրել երկիրը։

ՐԱՖՖԻ

ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը ձըգեն Արեւմուտքի վրայ: Անոնց մէկ ներկայացուցիչը կ'ըսէ .— «Ութ օրուան մէջ Ֆրանսա եւ Անգլիա այնքան խստացուցին իրենց դիրքը որ բացորոշապէս կ'ապացուցանէ թէ միայն պատրուակ մը կը փնտռեն, զինուորական միջամտութիւն կատարելու համար: Երբ գնդ. Նասր հաւանեցաւ ընդունիլ Հինդերու յանձնախումբը, ճշդեց թէ որեւէ յանձնառութիւն չստանձներ եւ թէ Տըլըսի ծրագիրը երբեք չի կրնար հիմք ընդունիլ վիճաբանութեանց: Արդ, ահաւասիկ Անգլիա կը ծանուցանէ թէ ետ պիտի կանչէ իր նաւուղիղները, եթէ խորհրդաժողովը ելքի մը չյանգի արագօրէն: Մեզի համար, Հինդերու յանձնախումբը Գահիրէ կուգայ ոչ թէ ջրանցքի խնդիրը քննելու, այլ մեզի պարտադրելու վերջնագիր մը զոր վճռած ենք մերժել: Զինուորական միջամտութիւնը կրնայ ազդանշանը դառնալ երրորդ աշխարհամարտի մը որ պիտի վերջանայ Եւրոպայի խորտակումով՝ Ասիոյ գրոհին տակ: Քսանըերկու միլիոն Եգիպտացիներ պիտի ըմբռնեն Նասրի հոգին, երբ ձեր վայրաչուներէն մէկը մեր հողին դպչի եւ մէկ միլիառ զինուորներ պատրաստ են օգնութեան հասնելու իրենց»:

Այս առթիւ, շատեր կը հարցնեն թէ Խ. Միութիւնը մինչեւ ո՛ր աստիճան ուժ պիտի տայ Եգիպտոսի: Մէկ բան պարզ է, — Մոսկուա կ'ուզէ պղտորել արաբական աշխարհին եւ Արեւմուտքի յարաբերութիւնները, ի հարկին խզում յառաջ բերելով, որպէսզի համայնավարները ազատօրէն գործեն Միջին Արեւելքի մէջ:

× Նախագահ Այզընհաուըր իր լրագրական ասուլիսին մէջ զարմանք յայտնեց որ գնդ. Նասր սխալ հասկցած է իր միտքը: Մ. Նահանգները վճռած են սպառել բոլոր միջոցները, խաղաղօրէն լուծելու համար Սուէզի վէճը եւ կը յուսան թէ Եգիպտոս պիտի ընդունի առաջարկուած հաւաքական ծրագիրը:

Ամերիկայի մէջ կը կարծեն թէ Եգիպտոս պիտի չկրնայ նաւուղիղներ ճարել, թէեւ դիմած է բոլոր երկիրներու: Մոսկուայի թերթերն ալ հրատարակեցին եգիպտական կառավարութեան կոչը: Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, Փրաւտա, կը մեղադրէ Անգլիան և Ֆրանսան թէ կ'ուզեն շահագործել օտար մասնագէտներու խնդիրը, ճնշում բանեցնելու համար Եգիպտոսի վրայ:

ՆՈՐ ԴԷՊՔԵՐ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 31ին ծանր դէպք մը պատահեցաւ Նիկոսիոյ հիւանդանոցին մէջ, երբ երեք դաւադիրներ կը փորձէին փախցնել իրենց մէկ ընկերը որ կը դարմանուէր: Յարձակողները նախ սպաննեցին անգլիացի յիսնապետ մը: Փոխադարձաբար կրակ բացուելով, սպաննուեցան երկու դաւադիրներ եւ յոյն պաշտօնեայ մը: Այս երրորդ անգամն է որ կը փախչի հիւանդանոց փոխադրուած դաւադիրը: Անգլ. իշխանութիւնը 5000 սթերլին պարգեւ խոստացած էր, ձերբակալելու համար այս մարդը որ Էօքայի կարեւոր գործիչներէն կը համարուի եւ 25 տարեկան է, Հաճիեօրկիու: Ինք և դաւադիրներէն մէկը, որ վիրաւորուած էր, փախան հիւանդանոցէն: Ոստիկանները եւ բանակներ անմիջապէս խուզարկեցին շէնքը, պահարանէ պահարան, բայց չգտան փախստականները: Հետապնդումները շարունակուեցան շէնքէն դուրս ալ:

Երեք շաբաթ առաջ յեղափոխականները ուրիշ ընկեր մըն ալ փախցուցած էին հիւանդանոցէն:

× Մակարիոս արք.ի փոխանորդը, Անթիմոս եպիսկ., որ հսկողութեան տակ առնուած է, կը հերքէ այն ամբաստանութիւնը թէ կ'օգնէր Էօքայի: Յունաստան որոշեց բողոքագիր մը ուղղել Ազգաժողովին, Անթիմոսի արգելափակման դէմ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ զանգուածային ձերբակալութիւններ կատարուեցան, նախագահ Փեռոնի տապալման առաջին տարեդարձին առթիւ:

ԵԳԻՊՏՈՍ ծանուցագիր մը ուղղեց զինադադարի յանձնախումբին, գանգատելով թէ 13 պզտակներ սպաննուած են Իսրայէլացիներու կողմէ:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ վարչական կարգուսարքի նոր ծրագիրը կ'ուսումնասիրուի արագօրէն: Նախարար Լաքոստ բժշկական գործողութեան մը ենթարկուած ըլլալով, հաւանական է որ վարչապետը Ալժերիա երթայ: Փարիզի մէջ ձերբակալուեցան երկու Ֆրանսացիներ եւ չորս իսլամներ, իբրեւ անդամ Ալժերիոյ ազատագրական ճակատին: Այս առթիւ տպագրական նիւթեր եւ հազարաւոր թռուցիկներ ալ բռնուեցան:

ՓՌԱՊԱՆՆԵՐԸ ընդհ. ժողով գումարելով, որոշեցին վերջին եւ հանդիսաւոր կոչ մը ուղղել կառավարութեան, որպէսզի միջոցներ ցուցնէ, հացթուխներու աշխատավարձքը աւելցնելու համար: Հակառակ պարագային, պիտի աւելցնեն հացին գինը, Սեպտ. 15էն սկսեալ, երկու ֆրանք՝ այն հացերուն վրայ որ կը ծախուին քիլոկրամով. 2 ֆրանք՝ 700 եւ 500, մէկ ֆրանք՝ 300 կրամնոց հացերուն վրայ: Այդ պարագային 15 % պիտի աւելցնեն աշխատավարձքը:

ԼՈՆՏՈՆ գացած խորհրդային մարզիկները չհեղեալ համարեցին ծրագրուած մրցումը, իբրեւ բողոք իրենց ընկերուհիներէն Նինայի դէմ եղած ամբաստանութեան դէմ: Աղջիկը կ'ամբաստանուի թէ հինգ գլխարկ գողցած է:

ՀՍԿԱՅԱԿԱՆ ՊԱՅԹԻՒՆ ՄԸ տեղի ունեցած է արեւին վրայ, ուրբաթ օր: Ուժը՝ աւելի զօրաւոր քան մէկ միլիառ հիւլէական ռումբ:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Օգոստ. 31) .— Զոյլ ոսկի 477.000, նափոլէոն 3440, անգլիական 4250, քսան տոլարնոց 16.680, զուիցերիական 3290, Թղթադրամ (անպաշտօն) տոլար 410, սթերլին 1060, զուիցերիական 98,50, պելժիական 8, լիր 0,63, փեսեթա 9:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

L'UNION NATIONALE DES POLIOS DE FRANCE

Սեպտ. 4ին, երեքշաբթի ժամը 21ին մեծ շուքով կը ներկայացնէ Ռընէ Քլեմանի մեծ շարժանկարը, ԺԵՐՎԷԶ, Շայոյի պալատին մէջ, հովանաւորութեամբ Հանրապետութեան Նախագահին:

Պիտի նուագէ Հանրապետական նուագախումբը: Գիները 500էն 2000 ֆրանք:

ԾԱԽՈՒ Է

ժոժ 10–80 եւ ժոժ 10-1 մեթր ժաքար

Դիմել՝

BONK

41 Rue Notre Dame de Nazareth, Paris

SPORTVIL

60, Rue de Richelieu

Tél. : RIC 44-97

*

Demandons *entrepreneurs* très sérieux pour vestes et manteaux suedine pour femme.

TRES BEAU TRAVAIL

Demandons mécaniciennes en atelier et un presseur

*

Travail garanti toute l'année

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ԶՔՕՍ"

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երազներու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.:

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 փրանք

լաթակազմ 1650 փրանք:

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԶԷՆՔԻ ՏԱԿ

Արձակ էջեր

Գրեց

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Տպագրութիւն՝ Վենետիկ–Ս. Ղազար 1956

ԳԻՆ 500 ՖՐ.

Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Գինօ Ալեքսանեան, Տէր եւ Տիկին Գուրգէն Ալեքսանեան, Տէր եւ Տիկին Սամսոն Ալեքսանեան, Տէր եւ Տիկին Առաքել Տէր Մատթէոսեան եւ պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց զաւկին, եղբօր եւ ազգականին՝

ՄԽԻԹԱՐ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆԻ

վաղահաս մահուան առթիւ:

●

Այրի Տիկին Էլիզապէթ Էմմանուէլեան եւ զաւակները՝ Ժան, Լեւոն եւ Լիւսի, Տիկին Էլիզ Էմմանուէլեան (Ամերիկա) շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ զաւկին՝

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ֆինիսէօզ մը արհեստանոցը աշխատելու համար եւ տունը աշխատող ժիւփիէռներ: Դիմել՝

Ets. LYDAN

21 Rue des Petits Carreaux, Paris (2e)

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

●

46, RUE RICHER - PARIS (9e)

Tél.: PROvence 64-90

C. C. P. Paris 3630-66

*

Նորագոյն հրատարակութիւններ

Ժամանց եւ Զբօս, Կ. Գուշակ (Երազներու բանալին, Բախտագուշակութիւն, Աստղագիտութիւն, Ոգեհարցութիւն, Ձեռնածութիւն, Ժամանցի խաղեր եւն.): Մեծադիր 632 էջ, 1956 Պէյրութ, գինը՝ 1400, Թղթատարի ծախքով 1500 ֆր.:

Գարնանային, Վ. Շուշանեան, Հրատարակութիւն, 1956, Պէյրութ, գինը՝ 600 ֆր:

Մեռնող Գիւղին պատմութիւնը, Մ. Պարսամեան (Մանկութեան, Պատանեկութեան, Ուսանողական Յուշեր, Գրական Դէմքեր): Գինը՝ 800 ֆր.:

Դար մը գրականութիւն, Մ. Թէօլէօլեան, Բ. հատոր, Գահիրէ 1956, գինը 1000 ֆրանք:

(Սփիւռքեան գրական սերունդէն 58 դէմքեր, խորհրդահայ գրողներէն 24 դէմքեր, իրենցմէ ընտրուած էջերով) նախապէս լոյս տեսած է Ա. հատորը, 1000 ֆրանք:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Թրիքոյի կարող մը եւ երիտասարդ մը 16էն 17 տարեկան, մանիւթանսիոնէռ:

Դիմել՝ Թրիքօ Թէրզեանի, 3 ռիւ Փուասոնիէռ, Փարիզ (2):

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Վ Ե Ր Ա Մ Ո Ւ Տ Է

ԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 3ԻՆ ԿԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԻ ՆԱԵՒ՝

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

Անուշավաճառի խանութը ուր, ինչպէս միշտ, պիտի գտնէք ամէն ինչ թարմ, մաքուր և պատրաստուած վարպետին ձեռքով:

32, Rue de Trevise, Paris 9e

Tél. : TAI 65-44

ԱՐՏԱՍՍԱՀՄԱՆԷՆ ՓԱՐԻԶ ԱՅՑԵԼՈՂ ՀԱՅԵՐԸ

եթէ կ'ուզեն կնոջական նորաձեւութեան վերաբերեալ որեւէ գնում կատարել՝ իրենց իսկ շահուն համար պէտք է անգամ մը այցելեն

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

CLAIRE COMTE

C O U T U R E

Տարւոյն բոլոր եղանակներուն, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն եւրոպական ընտիր կերպասներ, անթերի կարուածք.

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ:

ՕՓԵՐԱՅԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

17, Boulevard des Capucines Café de la Paix ին դիմացը

ՍԻՐԵԼԻ ՑԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐ ԵՒ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ԱՅՑԵԼԵԼ

Մարսէյլի ամէնէն նոխ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ARAX

(Վարդան Պանտիկեան եւ որդի)

Քաղաքի կեդրոնին մէջ Tél. : CO. 36-43 27, Rue d'Aubagne, Marseille

Ամբողջովին վերանորոգուած եւ արդիական վերջին կարգ ու սարքով

Ուր պիտի գտնէք ձեր սիրած բոլոր ուտելիքները:

Պոլքանեան քաշքավալ եւ ճերմակ պանիր,

Յունական ամէնէն ընտիր ձիթապտուղները թարամա.

պահածոները (պամիա, եալանճի տոլմա, վարդի անուշ, եւն.):

Պոլսական լաքերտա, չիրոզ, ապուխտ, երշիկ, Ամասիոյ պամիա:

Ռուսական խաւեար եւ ամէն տեսակի ձկնեղէններ:

Ինչպէս նաեւ արեւելեան թարմ սուրճ, լօխում, հալվա, եւայլն:

Արեւելեան ազանդերներ (Թուրշիներ) եւ ամէն տեսակ համեմներ

Ապսպրանքներ ամէն ուղղութեամբ, արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, *rue de Trévise, Paris-9e*
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

MARDI 4 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7671 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3482

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿՐԱԿԻՆ ՀԵՏ ԿԸ ԽԱՂԱՆ

●

Վերջին թղթարերէն կ'իմանանք թէ Լիբանանի «Եկեղեցասէրները» որոշած են մայր տաճար մը շինել Պէյրութի մէջ, մէկ միլիոն ոսկի տրամադրելով :

Ուրեմն, «մինչեւ ծայրը», ինչպէս ազդարարած էր իրենց մունետիկներէն մէկը, հրապարակային ժողովի մը մէջ:

Այս գոյնզգոյն հրձիգները նախապէս ալ դիմում կատարած էին, առանձին Եկեղեցի մը կազմելու համար, բայց ժխտական պատասխան ստացան Լիբանանի կառավարութենէն :

Տարակոյս չկայ թէ նոյն դասը պիտի առնեն այս անգամ ալ, եթէ փորձեն խօսքը գործի վերածել :

Եթէ իրենց իրաւագէտները մոռցած են, ձեռնհաս իշխանութիւնը կրնայ յիշեցնել ոչ միայն երկրին օրէնքները, այլ եւ Լոզանի դաշնագիրը :

Մնաց որ, աղդօգուտ գործ չի պակսիր, եթէ իսկապէս պատրաստ են մէկ միլիոն ոսկի տրամադրելու :

Կառավարութիւնը որոշած է պարպել եւ քանդել կարգ մը գաղթակայաններ, յանուն քաղաքին առողջապահութեան :

Թող այդ գումարը յատկացնեն արդիական թաղամասի մը շինութեան : Այն ատեն իսկապէս ապացուցած պիտի ըլլան իրենց հայրենասիրութիւնը եւ մարդասիրութիւնը :

Քրէական յանցանք է, բուն բառով՝ ապդակործան ոճիր՝ միւս առաջադրութիւնը, — Երկուքի բաժնել Հայ. Եկեղեցին, անջրպետ մը եւս բանալով նոյն ժողովուրդի զաւակներուն միջեւ :

Նոյնքան ծանր ոճիր մը կը կազմեն դաս մը դղմապղներու « ինտերնացիոնալ » մարզանքները :

Այս թշուառականները կանգ չեն առներ որեւէ սրբութեան առջեւ, գրգռելու համար հիւրընկալ ժողովուրդին հանրային կարծիքը :

Անոնք պատրուակ մը գտան, միեւնոյն գծին վրայ դնելու համար Անթիլիասի արհեստական տագնապը եւ... Սուէզի Ջրանցքին ազգայնացման խնդիրը :

Անոնք ամիսներէ ի վեր թուղթ կը մրոտեն, ապացուցանելու համար թէ Կիլիկիոյ, կաթողիկոսին կուսակիցները կը ծառայեն արեւմտեան աշխարհակալութեան, ընդդէմ արաբական շահերու :

Մի զարմանաք, եթէ առտու մըն ալ գրեն թէ զինաթափութեան ձեռնարկներուն ձախողումը կամ հիւլէական փորձերու շարունակութիւնը հետեւանք է... Զարեհ կաթողիկոսին ընտրութեան :

Պէյրութի անկախ օրաթերթը, Այգ, *ուրիշ յայտնութիւն մը եւս կ'ընէ .*

— « Կաթողիկոսութեան պաշտպանութեան յանձնախումբին վարիչները լայն կը բանան իրենց դրամարկղներուն դրահապատ դռները տեղացի լրագրողներուն առջեւ, չեն վարանիր դրամատոմսերու պարարտ տրցակներով գունդուկլոր դարձնել գրպանները լիբանանցի եւ սուրիացի լրագրողներու» : (19 Օգոստոս) :

Եւ այս «գոհողութիւնը» կը սատանձնեն, որպէսզի «ապարանքի վրայ գրուած տողերը ապա թարգմանաբար տան, իբրեւ տեղական թերթերու տեսակէտ» :

Կարճ խօսքով, կրակին հետ խաղալու փորձեր, որոնց հետեւանքները օր մը կրնան անդրադառնալ հայեւարաբական յարաբերութեանց վրայ :

Բարեբախտաբար Լիբանանի եւ Սուրիոյ իշխանութիւնները եւ արաբ ժողովուրդը շատ լաւ գիտեն թէ ո'վ չար ոգին է որ կը վարէ այս դիմակաւոր եւ խուժանավար շշուրթները :

Հայ ժողովուրդը ինքն ալ գիտէ, ամենայն մանրամասնութեամբ :

Գիտէ, նաեւ, կարգի հրաւիրելու եղանակները :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

●

ՆԱՍՐ ՉՈՒԶԵՐ ՏԵՂԻ ՏԱԼ

Երէկ, երկուշաբթի, տեղի ունեցաւ առաջին տեսակցութիւնը Եգիպտոսի նախագահին եւ Հինգերու յանձնախումբին միջեւ, Գահիրէի մէջ:

Կացութիւնը անորոշ է առ այժմ . բայց բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ գնդ. Նասր չուզեր տեղի տալ: Ինչպէս բացատրած ենք արդէն, Հինգերու Յանձնախումբը իրաւասու չէ բանակցութիւններ կատարելու: Իր պաշտօնն է գնդ. Նասրի յանձնել 18երու առաջարկները, անհրաժեշտ բացատրութիւնները տալով : Արեւմտեան պետութեանց համար ամէնէն կենսական խնդիրն է ապահովել Ջրանցքին նաւարկութեան միջազգային վարչութիւնը: Մասնաւորապէս Ֆրանսա եւ Անգլիա երբեք տրամադիր չեն ընդունելու որ եւ է կարգադրութիւն որ կրնայ խախտել այս հիմնական սկզբունքը: Երկու երկիրներուն զինուորական պատրաստութիններն ալ կ'ապացուցանեն այս պարագան :

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Փինօ կիրակի օր ճառ մը խօսեցաւ գաւառական քաղաքի մը մէջ, մասնաւորապէս շեշտելով .

— « *Մենք իրաւունք չունինք ձեռնթափութեան քաղաքականութիւն մը վարելու եւ խոնարհելու դիկտատորին բռնութեան առջեւ: Եթէ 1936ին Հռենոսի շրջանին վերագրաւման առթիւ արտաքին գործերու նախարար մը գտնուէր որ «ոչ» ըսէր Գերմանիոյ պահանջներուն համար, այդ նախարարը թերեւս պիտի մեղադրուէր իբրեւ պատերազմասէր: Եւ սակայն փրկած պիտի ըլլար քանի միլիոն մեռեալներ 1939էն 1945: Ֆրանսա որոշած է կորովի դիրք մը բռնել: Դրօշի տակ առնուած մեր երիտասարդները քաջութեան օրինակ կը հանդիսանան: Մենք կրնանք հաստատել մեր կորովը եւ խաղաղութեան կամքը : Եթէ Նասր կամայական որոշում մը տայ, արգիլելով Ֆրանսական նաւերուն անցքը Ջրանցքէն, պիտի վտանգուի մեր քարիւղի հայթայթումը եւ պիտի ջլատուին մեր հողագործութիւնն ու ճարտարագործութիւնը 30 առ հարիւր: Մեզի կ'ըսեն թէ վճռականութիւնը կրնայ գինեալ ընդհարումի յանգիլ: Բայց ես վստահ չեմ թէ արաբական պետութիւնները համերաշխ են Եգիպտոսի հետ: Ոմանք արդէն ծայրայեղ կը գտնեն իր ձեռնարկները* » :

× *Գնդ. Նասր չարաթ օր տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ կը մերժէ միջազգային հակակշիռը Սուէզի Ջրանցքին վրայ: Ցեռոյ ըսաւ թէ կ'ընդունի որեւէ կարգադրութիւն, բացի այն լուծումներէն որ կրնան վիճելի դարձնել Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը այդ կարեւոր Ջրանցքին վրայ: Եւ բացատրեց թէ Հինգերու յանձնախումբին հետ իր տեսակցութիւնը կը նկատէ պարզ վիճաբանութիւն եւ ոչ թէ բանակցութիւն :*

Երբ հարցուցին թէ Խ. Միութենէն աջակցութիւն պիտի ստանա՞յ Արեւմուտքէն յարձակում կրած ատեն, գնդապետը խնդաց եւ պատասխանեց ,— «Բնական է որ յարձակման պարագային օգնութիւն խնդրէք ուրէ մէկէն»: Եւ վերջապէս աւելցուց թէ ապահովութիւն կը ներշնչէ նախագահ Այզընհաուըրի վերջին յայտարարութիւնը, որ պարզապէս կը պահանջէր երաշխաւորել Ջրանցքին ազատ նաւարկութիւնը :

× *Ամերիկեան շրջանակներէ հաղորդուած տեղեկութեանց համաձայն, համայնավար երկիրներու կողմէ Եգիպտոսի հայթայթուած ծանր սպառազինութեանց գինը արդէն անցած է 250 միլիոն տոլարը եւ արագօրէն պիտի հասնի 300 միլիոնի: Գնդ. Նասր կ'ուզէ որ հայթայթիչները փութացնեն զէնքերու յանձնումը, նկատի առնելով Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի զինուորական պատրաստութիւնները Միջերկրականի մէջ: Այժմ շաբաթը մէկ նաւ կը բանի, օդանաւեր, հրասայլեր, եւ թնդանօթներ փոխադրելու համար :*

× *Գնդ. Անուար Սատաթ, նախկին նախարար եւ խմբագրապետը կառավարական «Ալ Կումհուրիյա» թերթին, հետեւեալ ազդարարութիւնը կ'ուղղէ, Արեւմուտքի զինուորական պատրաստութեանց առթիւ .*

— « *Կը ծիծաղինք տեսնելով որ Ֆրանսական զինուորներ կը համախմբուին Կիպրոսի մէջ: Եգիպտացի մը խնդրած է ինծմէ առաջարկել եգիպտական հրամանատարութեան՝ որ ազատագրութեան բանակէն կիներու զօրամաս մը ղրկէ դիմաւորելու համար, եթէ Ֆրանսական փառապանծ զինուորները համարձակին ցամաք ելլել* » :

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

●

ԱՅՍ ԱԼ ՈՒՐԻՇ «ԵԿԵՂԵՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ»

Դիտա՞ծ էք որ շատ մը տիկիններ եւ օրիորդներ բարեպաշտութիւնը կը շփոթեն կղերապաշտութեան հետ, առանց ազգի խտրութեան:

Վերջերս ցաւալի դէպք մը պատահած էր Անթիլիասի մէջ :

Ըմբոստ միաբաններէն Գնէլ վարդապետ, որ կարգի հրաւիրուած էր, գրգռիչ դիրք մը բռնելով, հարուածներ կը ստանայ եւ կը վիրաւորուի :

Դէպքը արձանագրուեցաւ նոյն իսկ օտար թերթերու մէջ, վարկաբեկելու համար կաթողիկոսարանը :

Մանրամասնութեանց տեղեակ չըլլալով, չեմ գիտեր թէ ո՞վ էր բուն պատասխանատուն :

Ամէն պարագայի մէջ, Գնէլ վրդ. անգամ մը եւս հերոսացաւ ...

Այս առթիւ, Պէյրութի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Եկեղեցասէր Կանանց Միութեան վարչութիւնը նամակ մը ուղղած է վարդապետին, խեցբեկ հայերէնով մը, ուր կ'ըսէ թէ՝ «Միութիւնը կը փութայ իր սրտագին ցաւակցութիւնները յայտնել եւ *բաժնեկից ըլլալ Ձեր Ֆիզիքական կրած ցաւերուն* » :

Կը հասկնա՞ք իմաստը ...

Միութիւնը անգամ մը եւս շնորհաւորելով Գնէլ վրդ.ի «կրանիթեայ կամքն ու հերոսական կեցուածքը, զայն կը ներկայացնէ իբրեւ «նոր օրերու Ղեւոնդ երէց մը» (30 Յուլիս) :

Այլ առակ լուարուք .—

Արժանթինի հոգեւոր հովիւներէն Յարութիւն վրդ. Մուշեան, որ հեղինակի համբաւ ալ կը վայելէ իր կաղ հայերէնով, էջմիածին կանչուած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին կողմէ, վանքին մէջ ծառայելու համար :

Վարդապետը, որ «Հայաստանասէր» ալ կը համարուի, կը հասկցնէ թէ հոգին յօժար է, բայց մարմինը տկար :

Եւ սակայն, ի՞նչպէս մերժէ Հայրապետին հրամանը :

Ո՛ղջ մնան բարեպաշտ կիներն ու օրիորդները :

Անմիջապէս յանձնախումբ մը կազմելով, ստորագրութիւն կը հաւաքեն տունէ տուն, որպէս զի հանրագրութիւն մը կազմեն եւ ղրկեն էջմիածին, վկայելու համար թէ վարդապետին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է Արժանթինի մէջ ...

էջմիածին հրաւիրուած է նաեւ Քալիփորնիոյ «էջմիածնական» թեմին առաջնորդը, Շնորհք եպիսկ. Գալուստեան, որ ձեռնադրուեցաւ անցեալ տարի, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին ընտրութեան առթիւ :

Ինչպէս կ'երեւայ, նորապսակը այնքան ալ տրամադիր չէ ողջ գլուխը Աւետարանին տակ դնելու :

Կաթողիկոսը կրկնած է հրաւէրը, պայմանաժամ տալով մինչեւ Դեկտեմբեր :

Իրազեկներ կ'ըսեն թէ Շնորհք եպիսկ. չուզեր զրկուիլ ամերիկեան կենցաղի բարիքներէն .— ազատ երթեւեկ, հանգստաւէտ բնակարան ամէն յարմարութիւններով, եւայլն, եւայլն :

Բայց, ի՞նչպէս խուսափանի ...

Իրար անցնելու բան չկայ: «Եկեղեցասէր Կանանց Միութի՞ւն» կը պակսի, վկայելու համար թէ եպիսկոպոսին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է Քալիֆորնիոյ մէջ ...

ՎԱՀԷ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Նիկոսիայէն կը հեռագրեն թէ Ֆրանսական առաջին ջոկատները տեղաւորուած են Ֆամակուսթայի մէջ, տասը քիլոմեթր անդին: Մատակարարութեան վարչութիւնը իրենց զինամթերքը, կառքերը եւ պիտոյքները ցամաք հանած են արդէն : Ֆամակուսթայի մէջ բազմաթիւ զինուորներ հսկողութիւն կը կատարեն քարափներուն վրայ: Ճամբաներուն վրայ արդէն կ'երեւան Ֆրանսերէն ազդեր , — «Ձախէն քշեցէք »— յիշեցնելու համար թէ Կիպրոսի մէջ ձախէն կ'երթան, ոչ թէ աջէն՝ ինչպէս Ֆրանսայի մէջ:

Բրիտանական իշխանութիւնները տակաւին չեն որոշած թէ Ֆրանսացի զինուորները կրնա՞ն ազատ շրջիլ, որովհետեւ չեն գիտեր թէ յոյն յեղափոխականները կրնան անոնց վրայ եւս յարձակիլ: Կիպրոսի անգլերէն թերթը Ֆրանսերէնի բաժին մը

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՅՈՎՀ. ՏԷՎԷՃԵԱՆ ԱԶԱՏԱԾ

Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ մեր ընկերներէն Յովհ. Տէվէճեան, որ վերջերս Պուլկարիա վերադարձած էր տասնամեայ աքսորէն, արտօնութիւն ստանալով Հաբաւ. Ամերիկա մեկնած է, ուր կը գտնուին իր կինը եւ երկու աղջիկները :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Եր. Տ. Մեսրոպեան, *Մարսէյլ*	5.000
Լեւոն Արզումանեան, *Մարսէյլ*	1.500
Յովհ. Պանտիկեան, *Մարսէյլ*	1.000
Կար. Կարապետեան, *Մարսէյլ*	1.000
Հ.Մ.Դ.Սէն Ժերոմի նեբ. *Մարսէյլ*	1.000
Օր. Մարգրիտ Բաքայեան, *Փարիզ*	1.000
Բարիկ Տէրտէրեան, *Փարիզ*	3.000
Ն. Այտապիրեան, *Ս. Էթիէն*	5.000
Ս. Էթիէնի հանգանակութիւնը	8.000
Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբէն, *Փարիզ*	4.000

Նուէրները ղրկել հետեւեալ հասցէին.—
Maison de la Culture Arménienne
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e).
C.C. Postal : Paris 5460-11

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ երկու երիտասարդ Եւրոպացիներ սպաննուեցան, 23 հոգի ալ վիրաւորուեցան Կոստանդինէի մէջ, երբ ահաբեկիչ մը իր ձեռնառումբը նետեց բազմութեան վրայ: Այս պայթիւնը ահագին խուճապ ստեղծեց: Բազմաթիւ կասկածելիներ ձերբակալուեցան : — Ալժէ տանող բոլոր ճամբաները փակուեցան, խուզարկութիւններ կատարելու համար :

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ ահաբեկումները կը ծաւալին հետզհետէ: Անցի օր լարուած ռումբ մը քանդեց Պաֆոս քաղաքին ելեկտրական կեդրոնը: Ուրիշ ռումբեր պայթեցան անգլիացի սպաներու ճաշարանին մէջ (Էփիսքոփի), հատ մըն ալ Նիկոսիոյ մէկ տպարանին մէջ: Ոստիկան մը սպաննուեցաւ Ֆամակուսթայի մէջ :

ՍՓԻՒՌՔԸ ՊԻՏԻ ԿՐՆԱ՞Յ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԱԼ

●

Ամէն անգամ երբ մահը կը խլէ հանրային սպասարկութեան նուիրուած մտաւորական մեծ դէմք մը, խոր[illegible] խանդավառ շրջանակներու մէջ ել[illegible] ատղի սա հարցը.

— Ո՞վ պիտի լեցնէ գացողներուն պակասը. ո՞ւրկէ պիտի գտնենք փորձուած եւ մեծ դէմքեր որ բռնեն մեռնողներուն տեղը: Քանի՞ տարի պէտք է հասցնելու համար նորե՛ր անոնց տեղը, որ եղան հեղինակութիւն եւ բացին ակօս մը մեր կեանքին մէջ:

Յոռետեսութիւնը չէ որ ընել կուտայ նման հարցումներ, երբ Սփիւռքը դարձեր է այնքան ժլատ կարգ մը ասպարէզներու մէջ պէտք եղած ուժերը հասցնելու տեսակէտով:

Զենք զարմանար ուրեմն, որ ղեկավար շրջանակներ ու տարրեր, կը գտնան մտահոգ, երբ հետզհետէ կը նօսրանան նուիրուածներուն շարքերը:

Անտարակոյս հայկական Սփիւռքը աշխարհագրական իր արդի պայմաններուն մէջ մտաւորական աւելի շատ ուժեր կը հասցնէ քան, երբ կը գտնուէր հայութիւնը իր բնավայրին մէջ:

Շուրջ քառասուն տարի է նետուած զոյգ Ամերիկաներու, Ֆրանսայի, Լիբանանի, Սուրիոյ, Եգիպտոսի եւ Յունաստանի մէջ, մտաւորական վերելքի համար գտանք աւելի նպաստաւոր միջավայր:

Որդիները այսօր այն չեն ինչ որ էին հայրերը անոնց տարիքին, երբ կը գտնուէին իրենց ծննդավայրին մէջ:

Մեծ թիւ մը կը կազմէ ներկայիս միջնակարգ եւ բարձրագոյն դաստիարակութիւն ստացող հայ երիտասարդութիւնը:

Արուեստի եւ գիտութեան մարզերուն մէջ երիտասարդ փայլուն դէմքեր ամէն կողմ հաչակի տիրացած են:

Հակառակ ատոր սակայն, ազգային կեանքի ներքին փուլերուն ծանօթ դէմքեր կը մնան յոռետես ու կը հարցնեն չարունակ.

— Ի՞նչպէս պիտի լեցնենք մեզմէ անդարձ հեռացող մեծութիւններու ձգած պարապը:

Ըստ երեւոյթին չափերէ յոռետես նկատուած այս հարցումը ունի իր արդարացուցիչ պատճառները:

Ճիշդ է, ամէն կողմ կը հասնին բժիշկներ, ճարտարապետներ, նկարիչներ, երաժիշտներ, իրաւաբաններ ու հաշուագէտներ, բայց քաղաքական մեր դատը, եւ ցեղապահպանման գործը ուրիշ տեսակ ուժերու պէտք ունին:

Հասնող ամէն ուժ հարստութիւն մըն է ազգին համար, այդ մասին վէճ չկայ, բայց ամէն մտաւորական ծառայելու գաղափարով տոգորուած առաքեալ մը չէ:

Հայկ. Դատն ու սերունդներու հայեցի դաստիարակութեան բարդ հարցը ուխտաւորներու եւ զոհաբերութեան պատրաստ ուժերու պահանջ ունին:

Զենք ուրանար մասնագէտ բժիշկի մը դերը, բայց որքան ատեն որ ան իր հմտութիւնը կը կիրարկէ նիւթական իր յաջողութիւններուն համար, ազգը շահ չունի անկէ:

Հանրային կեանքի մէջ արժէք կը ներկայացնեն անոնք, որ պատրաստուած են լուսաւոր գործերու եւ մեծ առաքելութեանց համար:

Իրենց մտաւորական պատրաստութեամբ մօտաւոր մեր անցեալը հաչուեց առաջին աստիճանի վրայ գտնուող դէմքերու հետ աւելի համեստ պատրաստութեամբ ուրիշներ ալ, — ուսուցիչ, գործիչ, հոգեւորական, ռազմիկ, եւայլն, բայց անոնք բոլորն ալ մօրուցան իրենց շահն ու հաճոյքը ու նուիրուեցան բարձրագոյն գաղափարականի մը:

Մեր ազատագրական պայքարն էր ատիկա:

Անոնք ոգեւորուեցան ու ապրեցան այդ խոէալով, մոռցան անձնական բոլոր տեսակի հաճոյքներ:

Ծառայելու սեւեռակէտ մը առաջնորդեց զիրենք ու այդ ճամբուն վրայ կատարեցին սխրալի գործեր:

Այսպէս է որ պատմութեան մէջ իրենց համար համբաւ շինեցին Հրայրներ, Սեբոռներ, Անդրանիկներ, Քեռիներ, Մուրատներ, Սեպուհներ ու հարիւրաւոր ուրիշներ: Մտաւորապէս անոնցմէ շատ աւելի պատրաստուած փայլուն դէմքեր կորսուեցան մոռացութեան փոշիներուն տակ, որովհետեւ ցեղին ճակատագիրը չհետաքրքրեց զիրենք: Ապրեցան անձնական յաջողութիւններու համար ու սեփական շահը առանցքը մնաց իրենց մտածումին:

Հիմա, երբ ամէն անգամ հարց կ'ըլլայ մեզմէ ընդմիշտ բաժնուող մեծութեանց մասին, կը տարուինք նոյն խորհրդածութեանց:

Սփիւռքը եթէ պիտի հասցնէ իրենց մորթին համար որոճացող մասնագէտներ, կը նշանակէ պիտի պակսին մեծերու նոր յաջորդները:

Երէկ անոնք բանակ մը կազմեցին ու մտան երկիր՝ իբրեւ գործիչ, իբրեւ ուսուցիչ, իբրեւ հոգեւորական ու յեղափոխական մարտիկ:

Հայրենի հողին վրայ անոնք չփումի եկան մեր ժողովուրդին հետ, ճանչցան անոր կարիքները ու նուիրուեցան անոր փրկութեան գործին:

Այսօր զուրկ ենք սրբազան այդ հողէն: Անոր պակասը մասամբ պիտի թուլցնէ մեր ներշնչումին թափը, բայց գոյութիւն ունի աշխարհացրիւ մեր ժողովուրդը, նո՛յնպէս սիրելի, նո՛յնպէս հազար գլխանի վիշապներու սարսափին ենթակայ: Պիտի գգա՞նք այդ թանկագին բազմութեանց ծառայելու հոգեկան հաճոյքը:

Պիտի նուիրուի՞նք մեր աչքերուն առջեւ հասակ նետող փոքրիկներու փրկութեան գործին. պիտի փնտռե՞նք մեր մկանները ջրդեղելով մեզմէ յափշտակուած իրաւունքները ետ խլելու աշխատանքին. պիտի ուրանա՞նք մեր եսը, տարադիր հայութեան եսը իբրեւ քաղաքական դրամագլուխ անկորուստ պահելու համար:

Այս ոգին միայն կրնայ պահել յաջորդականութեան ոսկի կամուրջը:

Այս ոգիով միայն կրնանք ծնունդ տալ անդարձը գրկող մեր մեծ մեռելներուն արժանի յաջորդներու:

Ու այդ առթիւ, յամառօրէն աշխատելով ու պատրաստուելով: Ինչպէս ըրին անոնք, որ եղան կամքի ու աշխատանքի մեծ մարմնացում, մոռցած ամէն վայելք ի խնդիր ծառայելու եւ օգտակար դառնալու գաղափարականին:

Ու մեր մեծ մեռելներուն լուսաւոր կեանքը, անոնց կենդանի գործը եւ հմայքը, նուիրեալներու համար պիտի դառնայ փրկութեան լաստ:

Աշխարհի վրայ ուրիշ ոչ մէկ դպրոց պիտի կրնար հասցնել անոնց յաջորդները:

ԱՐՄԵՆԻԱ.

ՆԱՀԱՆՋԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

●

Սթալինամարտը ցնցեց նաեւ Իտալիան: Սպասելի են բախտորոշ փոփոխութիւններ՝ երկրին ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ:

Համայնավար կուսակցութեան քսանեւորդ համագումարին վաղորդայնին՝ Իտալիոյ «կարմիր»ներուն առաջնորդը՝ Թոլյիաթթի, ընդդիմութիւն մը յայտնաբերեց. փորձեց հերձուած մը ստեղծել Մոսկուայի եւ Հռոմի միջեւ: Մինչ եւրոպական մայրաքաղաքներուն մէջ կուսակցութեան իտալական հատուածին հաւանական անջատման կարծիքը շրջան կ'ընէր, Թոլյիաթթի արդէն «մեղմացաւ»..., խոնարհելով համագումարին մէջ տրուած որոշումներուն առջեւ, — մէկ եւ ընդհանուր գիծ՝ Մոսկուայի տնօրինութեամբ:

Առաջին վաւաւորյն էր: Միջնարարը երկար չտեւեց՝ Եւրոպան եւ մասնաւորաբար Իտալիան հանդիսատես դարձնելու համար անցուդարձի մը, — մերձեցում Իտալիոյ Ընկերվարական կուսակցութեան երկու թեւերուն:

1947ին հակելով համայնավարներուն, Իտալիոյ Ընկերվարական կուսակցութեան հռչակաւոր պետերէն Փիէթրօ Նէննի բաժնուեցաւ կեդրոնէն եւ յաջողեցաւ անդամներուն մեծ մասը միասին տանիլ... հիմնելու համար Իտալիոյ Դեմոկրատ-Ընկերվարական կուսակցութիւնը: Գործակցութիւնը համայնավարներուն հետ էր միայն: Բաժնուած տեսակէտները ուղղակի կը հակասէին իր նախկին ընկերներուն, որոնց վարիչն է Ճիուզէփփէ Սարակաթ:

Երկու ղեկավարներուն միջեւ, տեսակէտներու պայքարը սկսած էր: Անկախ, սակայն, այս գրչամարտէն, Նէննի եւ Սարակաթ անձնական բարեկամներ էին: Նէննի մեծ համարում ունէր Սարակաթի վրայ եւ, փոխադարձաբար: Մուսոլինիի իշխանութիւնը երբ տապալեցաւ, Սարակաթ տակաւին հեռու կը մնար ընկերվարականներու ապագայ առաջնորդներուն խումբէն: Առաջին անգամ՝ Նէննի յայտարարեց անոր անունը, Հռոմի համագումարին մէջ, առաջարկելով՝ որ Սարակաթի յանձնուի կարեւոր պաշտօն մը:

Ներկաներու մէջ կային բազմաթիւ երիտասարդներ, որոնք նոյնիսկ չէին լսած Սարակաթի անունը: Մէկը հարցուց Նէննիի.

— Ո՞վ է այս մարդը:

— Լաւագոյն ղեկավարը, որ կը գտնուի մեր մէջ... պատասխանեց Նէննի:

Իր կարգին, Սարակաթ Նէննին կը նկատէր Իտալիոյ քաղաքականութեան ամէնէն ազդեցիկ մէկ անձնաւորութիւնը: Իրեն համաձայն, ընտրութիւններու ընթացքին ձախերու յաջողութիւնը իրականացած է շնորհիւ Նէննիի, որուն անձնական համակիրներուն մէջ կը գտնուին նոյնիսկ փաշականներ:

1947ի ընդհանուր անջատումէն ետքն ալ, երկու վարիչներուն անձնական բարեկամութիւնը վերջնապէս չէր խզուած:

Կուսակցութեան երկու թեւերուն անդամները չարունակ կ'առաջարկէին վերամիանալ: Այս ճակատին վրայ, մասնաւորաբար մեծ աշխատանք կը տանէր Ընկերվար-Միջազգայինը:

Սթալինամարտը եկաւ միանգամ ընդմիշտ հարթել այս ուղին:

Համայնավարներու սնդիկէ տեսութիւնները, — որ անգամ մը եւս հաստատուեցաւ իրենց քսաներորդ համագումարին, — եկան փշրել նախկին «Սթալինեան պսակաւոր»ին վարդագոյն ակնոցը: Փիէթրօ Նէննի ճշդած էր արդէն իր դիրքը: Երկու նախկին ընկերներու այնքան սպասելի հանդիպումը տեղի ունեցաւ Փրալոնիանի մէջ -- ուր 1858ին Նափոլէոն Գ. տեսակցութիւն մը ունեցաւ Քավուրի հետ, Իտալիոյ միաւորման խաբխնները նետելու համար:

Թէեւ տակաւին վերջնական համաձայնութեան մը չեն յանգած, սակայն քաղաքական շրջանակները մեծ խանդավառութեամբ ողջունեցին երկու ականաւոր դէմքերուն մերձեցումը: Ինը տարուան անջատումէ մը վերջ, բացորոշ է այլեւս, որ «գժտուած» երկու թեւերը հաշտուած են իրարու հետ: Հաւանաբար, կուսակցութեան վերամիացումը օրերու հարց չըլլայ, սակայն, 1958ի ընտրութիւններէն առաջ սպասելի է որ վերակազմուի Իտալիոյ քաղաքական հզօրագոյն ճակատը:

Ամէն պարագայի մէջ, Նէննիական ճակատին ուղղութիւնը պարզուած է արդէն: Մոսկուայի համագումարէն վերջ, անոնց յարաբերութիւնները արդէն խանգարուած էին «ընկեր» համայնավարներուն հետ: Սթալին-Բերիայէն Խրուշչեւներուն փոխանցուած իշխանութիւնը հիասթափ էր ըրած Նէննին, որ սկսած էր արդէն համոզուիլ գոյացնել Միացեալ Եւրոպայի եւ Ատլանտեան Դաշինքին անհրաժեշտու –

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

●

— Շատ ենթադրութիւններ ըրած եմ:

— Մեռելին նման աշխարհներ են: Մէկ մասը քիչ մը պզտիկ, եւ մեծ մասն ալ՝ երկրագունդէն միլիոն անգամներով խոշոր: Եւ շատ տժգոյն թուող այդ կայծերէն մաս մըն ալ՝ ոչ միայն հսկայական աշխարհներ են, այլ՝ անծայրածիր համաստեղութիւններ, որոնք տարածութեան մէջ կը դառնան իրարու շուրջ: Թերեւս ըլլան անոնք՝ մեր բոլո՛ր ցաւերուն դարմանը կամ պատասխանը՝ մեր բոլո՛ր անլոյծ հարցերուն: Եւ սակայն երբեք չենք կարող հասնիլ անոնց: Ամէնէն հանճարեղ մարդուն միտքը չի կրնար զօրել՝ գտնելու այն միջոցը, որով հնարաւոր ըլլայ ամէն[illegible] մերձաւորին այցելութիւն մը տալ: Ո՛չ [illegible] մարդու կեանքը կը բաւէ արդէն՝ կատարելու այդպիսի ճամբորդութիւն մը: Երբ կորսնցնենք մեծ պատերազմ մը, կամ մեզի շատ սիրելի անձ մը, անոնք՝ այդ աստղերը, անտարբեր կը շարունակեն աչք քթթել մեզի: Ամբողջ աշխարհի մարդկութիւնը կրնայ հաւաքուիլ ու միաբերան պոռալ՝ մինչեւ ճաթի իրենց սիրտը, եւ սակայն եւ ո՛չ մէկ չչուկ կրնայ հասցնել անոնց: Ամէնէն բարձր լերան գագաթը ելիր՝ նորէն ի՛նչ որ էր իրենց պահած հեռաւորութիւնը, կը մնայ՝ նոյնը: Մէկ բան կրնանք ընել — հանել մեր գլխարկն ու խոնարհիլ: Եւ անշուշտ հիմա որ իմ գագաթս ճաղատ է որոշ չափով, անմիջապէս որ հանեմ գլխարկս, պիտի տեսնես աստղալոյսին փայլիլը իմ լերկանալու մօտ գլխուս վրայ: Ի՞նչ ենք մենք: Անհագնատեսիլ լեռը՝ եւ աննշան մկնիկը:

Ուիլ կախած էր գլուխը: Դարձեալ երկինք բարձրացուց իր նայուածքը: Այս անգամ կարծես աստղերը կը փայլէին առաւել չողով, եւ կը բազմապատկուէին իր ողորմուկ նայուածքին առջեւ:

— Կը հասկնամ հիմա, թէ ո՛ր կողմ ալ դառնանք՝ ծուղակի մէջ ենք ինկած, ըսաւ Ուիլ, դառնալով երիտասարդին:

— Ատոր պէս բան մը: Տեսա՞ծ ես երբեք վանդակի մը մէջ կլոր-կլոր դարձող սկիւռ մը, որ կը ճգնի դուրս պրծիլ, եւ ուրիշ սկիւռ մը՝ որ փիլիսոփայի անխռովութեամբ, հանդարտ կը նստի իր համեղ կաղիններուն վրայ, առանց գիջանելու՝ շարժիլ տեղէն: Ես պէտք չունիմ հարցնելու քեզի, թէ այդ երկու սկիւռներէն մին եթէ յիմար է, ո՞ր մէկն է այդ:

Բ.

Անցան տարիներ: Ծերուկ ամոլը միեւնոյն ժմրան ընթացքին մահացան: Իրենց որդեգիրը ամէն ինչ ըրած էր զիրենք խնամելու համար: Եւ իրենց մահէն վերջն ալ, լուիկ-մնջիկ սգացեր էր անոնց կորուստը: Իր փառատենչ ձգտումներէն տեղեակ անձեր կարծեր էին, թէ իրեն ժառանգ մնացածը ծախել-ծախծխելով պիտի հեռանար իր անմիջական շրջապատէն, բախտը փորձելու համար հեռաւոր երկիրներու մէջ: Սակայն Ուիլ այդպիսի մտադրութեան մը ապացոյցը չէր տար: Ընդհակառակն: Պանդոկը պերճացուցեր եւ երկու ալ ծառայ էր բռներ, որպէսզի սպասարկութիւնը ըլլար նախկինէն աւելի կանոնաւոր: Տեղէն շարժած չունէր: Ուիլ ազնուասիրտ էր, հաղորդական եւ միանգամայն՝ անքննելի խորհուրդներով տոգորուած: Կանոնաւոր տեսակէն բարձրահասակ էր: Զայնը ջերմ էր եւ ինքնին փաստ՝ իր բարի սրտին: Երկաթեայ մարմին եւ անթերի առողջութիւն ունէր: Շրջանին մէջ զինքը կը ճանչնային իբրեւ արտասովոր մարդ, միշտ իր ինքնատիպ գաղափարներուն համար: Հիմա այլեւս իր մասին զրոյց շրջիլ սկսած էր, թէ Ուիլ սիրահարած էր մօտակայ գիւղի քարոզչին աղջկան՝ Մարճորիին:

Մարճորին տասնեւինը տարեկան աղջիկ մըն էր, իսկ Ուիլ արդէն՝ երեսուն տարեկան մը կար: Զարգացած աղջիկ մըն էր եւ շատ ալ ներկայանալի, միշտ նկատի առնելով այդ յետամնաց շրջանները: Ինքնահաւան էր, եւ արդէն իսկ մերժած էր ամուսնութեան քանի մը առաջարկներ: Դրացիները իր այդ գոռոզութեան համար զանազան անուններ էին կախած իրեն, սակայն եւ այնպէս, շնորհքով աղջիկ մըն էր և՝ իրեն կենակից ըլլալիք մարդը երջանկացնելու յատկութեամբ օժտուած էր:

Ուիլ մասնաւոր մտերմութիւն մը չէր ունեցած անոր հետ: Թէեւ եկեղեցին եւ երիցատունը իր պանդոկէն հազիւ երկու մղոն անդին կը գտնուէին, ամէնուն ծանօթ էր, թէ Ուիլ միայն կիրակի օրերն էր որ կ'երթար հոն:

Երիցատունը հնցած էր սակայն եւ նորոգութեան կը կարօտէր: Ամուսան մը համար քարոզիչն ու իր աղջիկը Ուիլի պանդոկը տեղաւորուեցան, շատ յարմար գնով:

Ծերունի ջաղացպանէն իրեն մնացած կոկիկ գումարը, ջաղացքը եւ պանդոկը բաւական էին որ Ուիլ ունեւորի համբաւ վայելէր: Ասկէ զատ, ունէր լաւ նկարագրի տէր եւ գործը գիտցող մարդու համբաւ՝ բաներ որոնք խիստ կարեւոր են ամուսնութեան մը պարագային: Հետեւաբար չար լեզուներ կ'ըսէին, թէ քարոզիչը պարապ տեղը չէր որ Ուիլի պանդոկն էր ընտրած, այլ ունէր որոշ եւ յստակ նպատակ՝ այդ ընտրութեան մէջ:

(4 – շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ԵՐԵՒԱՆԻ բարձրագոյն հաստատութիւնները կը դիմեն մօտ 5000 պատանիներ: Բժշկական համալսարանը պիտի ընդունուին 700 ուսանողներ: Բոլոր քննութիւնները տեղի կ'ունենան մրցումով: Երեւանի պետական համալսարանի կարգ մը բաժիններուն մէջ առաջին անգամ ստեղծուած են հեռակայ բաժիններ: Արդէն 400 դիմում կատարուած է:

ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ շատ կարեւոր աշխատանք կատարած է ժամագործ Պաւել Յովհաննիսեան, փորագրելով 658 տառ եւ կէտադրական նշան բրինձի կէս հատիկի մեծութեամբ թերթիկի մը վրայ: 2,8 միլիմեթր երկայնութեամբ, 2,5 միլիմեթր լայնութեամբ եւ 0,3 միլիմեթր հաստութեամբ մետաղաթերթիկ մըն է:

ԲԺԻՇԿ Ա. ՄԻԴՈՅԵԱՆ ականաւոր վիրահատ է Հայաստանի մէջ: Վերջերս մեծ յաջողութեամբ կատարած է խլիրդէ վարակուած միզամանի գործողութիւն մը, հանելով միզապարկը եւ միացնելով միզատար ծորակները աղիքին: Ուրիշ անգամ նոյնքան յաջողութեամբ կատարած է վահանագեղձի գործողութիւն մը:

ԿԻԼԻԿԻԱ աւանը Երեւանի արուարձաններէն մէկն է զոր սկսան շինել 1947ին: Ներկայիս գեղեցիկ աւան մըն է կանաչապատ, եւ ունի չքնաղ համայնապատկեր մը: Շատ հեռու չէ «Արարատ» ընկերութեան Երեւանի գինեակի գործարանը: Մօտ 1300 տուներ կան, որոնք ունին անհրաժեշտ բոլոր յարմարութիւնները: Սալայատակուած են կարգ մը ճամբաներ, եւ կարգաւորուած հանրակառքի սպասարկութիւնը, լուծուած է ջուրի հարցը: 80 թիւ միջնակարգ դպրոցի շէնքը կը շինուի: Աւանը ունի բժշկական կայաններ, քաղաքական – ժողովրդական գրադարան, հարուստ գիրքերով: Ունի մշակոյթի տունը: Յաճախ կը կազմակերպուին դասախօսութիւններ, Մշակոյթի տան մէջ: Ընդարձակ սրահի չգոյութեան հետեւանքով Կիլիկիա աւանի թատերական խումբերը ելոյթներ կ'ունենան Ջէյթունի, Կիրովյի մէջ: Որոշուած է 300 հոգիի համար շարժանկարի սրահ շինել: Չկան տակաւին մանկապարտէզ եւ մանկամսուր:

ԼԵՌՆԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ համար բնակելի նոր եռայարկ շէնք մը կը շինուի Ղափանի շրջանին մէջ: Շէնքը 21 բնակարան պիտի ունենայ: Ասիկա հինգերորդ բնակելի շէնքն է որ շինուած է վերջին մէկուկէս տարուան մէջ: Ընթացիկ տարուան մէջ հանքային վարչութիւնը 2000 քառ. մեթր բնակելի տարածութիւն շահագործման պիտի յանձնէ:

«ՇԻՆԱՐԱՐ ՕՐ» նշանակուած էր Օգոստ. 12ը Երեւանի մէջ: Ժողովրդական տօնակատարութիւնը կատարուեցաւ «26 կոմիսարներ»ու զբօսայգիին մէջ, ուր ցուցահանդէս տեղի ունեցած է նոր արհեստագիտութեան մասին: Իրիկունը հանդէսը վերջացաւ գեղարուեստական բաժինով մը:

թեան վրայ: Իտալիոյ համայնավար կուսակցութիւնը մտահոգութեամբ կը հետեւէր այս անցուդարձին: Թոյլիաթթի եւ Ընկ. միշտ վերապահ էին Նէննիի առած քայլերուն հանդէպ, «առանձին» մնալու սարսափով:

Այս բանակցութիւններուն հաշտ աչքով չեն նայիր նաեւ Քրիստոնեայ-Դեմոկրատները, որոնք պիտի կորսնցնեն իրենց գործակից ընկերվարականները եւ պիտի ունենան աւելի զօրաւոր ճակատ մը՝ վաղուան խորհրդարանին մէջ: Արդարեւ, Նէննի - Սարակաթի միացումով, Իտալիոյ ձայներուն մեծամասնութիւնը խմբուած կ'ըլլայ Ընկերվարական կուսակցութեան շուրջ:

Վտանգաւոր մրցակից մը պիտի ունենան Քրիստոնեայ-Դեմոկրատները:

Բարոյական եւ թուական մեծ անկում մը պիտի արձանագրեն համայնավարները, անշան ուժ մը դառնալով: Իրազեկներու կարծիքով, երբ Նէննի բաժնուի, համայնավարները նոյնիսկ պիտի չկարենան ուժ ներկայացնել Փաշականներուն չափ, որոնք 71 անդամ ունին Երեսփ. ժողովին մէջ:

Իտալիա «երկաթէ վարագոյր»էն դուրս եղած միակ երկիրն է, ուր համայնավարները ժողովրդական ճակատը վարելու դափնիները գետեղած էին իրենց գլուխներուն վրայ, օգտուելով ընկերվարականներու միջեւ ծագած անհասկացողութիւններէն եւ Նէննիի միլիոնաւոր համակիրներուն քուէներէն:

Այսօր, երբ իրականութեան առջեւ դէմ յանդիման գտնուելու ժամը հնչած է արդէն, Թոյլիաթթի մամուլով յարձակումներ կը գործէ ընկերվարականներուն վրայ, առանց Նէննիի անունը տալու: Այս ձեւով կը յուսայ թէ մետասաներորդ ժամուն կարելի կ'ըլլայ փրկել այս «տարօրինակ» մարդուն համակիրներէն որոշ համրանք մը, իբրեւ... հրաժեշտի նուէր:

«Առանձին» մնալու տենդէն վարակուած են նաեւ երկրորդական ղեկավարներ, որոնք կը յիշեն իրենց պետին անձնական համոզումը՝ Մոսկուայի ղեկավարութեան հանդէպ...

Ամէն պարագայի մէջ, Նէննի – Սարակաթի մերձեցումը անկախ մտածումի եւ գործի փաստն է, որ անգամ մը եւս, ազատ մարդկութեան կողմէ, կուգայ շաչել համայնավարութեան դէմքին:

Միւս կողմէ, նահանջի ճամբան կը հարթէ Մոսկուայի մունետիկներուն առջեւ, որոնք բաւական ետ գացած են արդէն:

ԱՐՄԵՊԻԼ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՂԹԱՄԱՐ գացած են չորս անգլիացի երիտասարդներ, 2000 քիլոմեթր կարելով Եւրոպայի մէջ, իսկ 3200 մղոն՝ Թուրքիոյ մէջ: Աղթամար կղզին ապրած են արդիական Ռոպէնսոնի կեանք մը, միասին տանելով վրաններ, ուտելիք են.: Իրենց ճղախէժէ նաւակով անցած են Վանայ ծովը: Ուսումնասիրութիւններ կատարած են վանքին վրայ որ շինուած է Ժ. դարուն: Զարմացած են որ կղզին թռչունի գերեզմանի մը վերածուած է: Աղթամարի մասին իրենց հետաքրքրութիւնը ծնած է համալսարանին մէջ: Այս երիտասարդները 38 օրուան մէջ թրքական 15 նահանգներ, բազմաթիւ աւաններ եւ գիւղեր շրջագայելով, հիացած են բնական գեղեցկութիւններուն վրայ: Աղթամարի Ս. Խաչ եկեղեցին շինուած է 915-921 Արծրունեաց Գագիկ թագաւորի հրամանով, Մանուէլ անուն ճարտարապետի մը կողմէ: Յատակագիծը քառատերեւ է առանց սիւնի: Ներքնապէս ունեցած է ճոխ որմնանկարներ: Արտաքին ճակատներու ճոխ եւ այլազան քանդակներով բացառիկ տեղ կը գրաւէ հայ ճարտարապետութեան պատմութեան մէջ:

ԿԻՊՐՈՍԻ հայութիւնը այս տարի գըրկուած կեանք մը կ'ապրի, քաղաքական պատճառներով: Իր յաճախած ամարանոցները ամայի են: Սովորաբար Լիբանան կ'երթան օդափոխութեան, եթէ երկրէն դուրս ելեն: Պէյրութ այցելող Կիպրահայեր դառնութեամբ դիտած են որ Կիպրոսի նախկին առաջնորդ եւ ապա Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Պետրոս Ա. Սարաճեանի դամբանը լքուած է, եւ իր ձեռքով շինուած Յուշարձանին վրայէն իր անունը անտեսուած է: Պետրոս Ա.ի շըրջանին է որ շինուեցան Անթիլիասի կաթողիկոսութեան բոլոր շէնքերը:

ՕՐ. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԱԲԵՂԵԱՆ, թոռնուհին Պրոֆ. Աբեղեանի, մասնակցած է ճարտասանութեան մրցումի մը Սան Ֆրանչիսքոյի Սթէյթ գոլէճին մէջ: Խօսելով գերմաներէն Վակների մասին, մեծ տպաւորութիւն գործած է քննիչներուն վրայ եւ ստացած լաւագոյն ճարտասանի մրցանակ:

ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆԵՐՈՒ դրամներէն գըտնուած են Ջեխոսլովաքիոյ Լոմ գիւղաքաղաքին մէջ: Դրամները մետաղէ են եւ կը պատկանին Միհրդատի, Վաղարշակ Գ.ի: Դրամներու մէկ կողմը կը գտնուի թագաւորներու դէմքերը, միւս կողմը դիցաբանական պատկերներ, կամ եղնիկներ, փիղեր, ձիեր եւայլն: Հնաբանները զարմացան: Կը կարծեն թէ Հռոմէացիները Արեւելքէն միասին բերած են եւ թողած Պոհեմիոյ մէջ: Այս դրամները կը քննուին Փրակայի թանգարանին մէջ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Հանրապետական կուսակցութեան ընտրական յանձնախումբի անդամ նշանակուած է Պ. Ճորճ Մարտիկեան:

ՏԽՐՈՒՆԻ

ԻՍԻ ԼԸ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Մխիթար Ալեքսանեանի յանկարծակի մահը մեծ ցաւ պատճառեց գաղութիս մէջ: Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, նախագահութեամբ Սերովբէ Եպսկ. Մանուկեանի, շրջապատուած քահանաներով եւ յուղարկաւորներու բազմութեամբ:

Հանգուցեալը ծնած էր 1911ին, Մուշի Արտոնք գիւղը: 1915ի տեղահանութեան հազիւ 3 տարեկան էր, երբ մայրը եւ հարազատները ջարդեցին: Հայրը՝ Երեմիա Ալեքսանեան, հրաշքով կ'ազատէ փոքրիկ Մխիթարը, երեք ամիս լեռ ձոր թափառելով եւ խոտ ուտելով կը հասնի Ալեքսանդրապոլ:

Հոն բարի Հայուհի մը խղճալով, կը զուրգուրայ տղեկին վրայ, ի վերջոյ կ'ամուսնանայ հօրը հետ եւ Մխիթար կը դառնայ իր հարազատ զաւակը՝ մինչեւ իր մահը:

Արհեստով լաւ կօշկակար, Մխիթար եղաւ համեստ եւ օգտակար հանդիսացաւ իր նմաններուն, նիւթապէս թէ բարոյապէս:

Մարմինը ամփոփուեցաւ Իսիի գերեզմանատունը, իր շատ սիրած հօրը ընտանեկան դամբարանին մէջ: Ցաւալի է իր կորուստը որքան իր հարազատներուն, նոյնպէս բոլորիս համար:

Այս տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, 1000 ֆրանք կը նուիրեմ Հայ Մշակոյթի Տան:

Զ. ԶԱՏԻԿԵԱՆ

«ԾՓՈՒՆ ՍԱՒԱՌՆԿԱՆԵՐ»

Թռչող սկաւառակներու մասին երկու տարի առաջ շատ կը խօսուէր: Ամէն տեղ Ֆրանսայի մէջ կը տեսնուէր թռչող «ծըխիկ» մը: Այս երեւոյթը շատ կը հետաքրքրէր Սերժ Խաչիկեանը (Անթիպ), որ ամէն օր սեղանին առջեւ նստած կը գծէր, ապա ձեւին համաձայն փայտիկները քով քովի դնելով ծփուն սկաւառակ կը շինէր, երկայնութիւնը տասներկու մեթր և բարձրութիւնը մէկ մեթր, ծանրութիւնը 57 քիլօ: Երկու հատ շինեց եւ իրարու վրայ դրաւ: Սկաւառակին կմախքը ծածկեց փլաստիկ նիւթով մը, եւ ապակիէ բուրգով, որ թեթեւութիւն կուտար: Մէջը երկու հոգի կրնայ նստիլ: Թէեւ Սերժ տակաւին չէ փորձած թռցնել այս գործիքը, սակայն մեծ յոյսեր կը տածէ յաջողութեան համար: Քանի մը ամիսէն պիտի փորձէ, ինչպէս կը գրէ տեղական թերթ մը:

ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ՀՐԴԵՀՆԵՐՈՒՆ առթիւ ձերբակալուեցան երկու հրձիգներ, Կրասի մէջ: Ուրիշ չորս հրձիգներ ալ կը հետապնդուին: Էքս-ան-Փրովանսի մէկ անտառին մէջ ալ հրդեհ ծագեցաւ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (137)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՈՒՈՒՄ ԵՆ

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

Սամուէլը սկսեց մի ըստ միոջէ պատմել թէ՛ կատարուած եւ թէ՛ կատարուելիք գործերը: Խորին դառնութեամբ նըկարագրեց նա իւր հօր եւ Մերուժան Արծրունու ուրացութիւնը, բացատրեց այդ երկու դաւաճանների բոլոր չար դիտաւորութիւնները և նրանց յանձն առած ամօթալի պաշտօնը՝ քրիստոնէութիւնը ոչնչացնելու եւ Պարսից կրօնը Հայաստանում տարածելու մասին: Պատմեց նրանց դարանագործութիւնը Արշակունեաց արքայական գահը կործանելու եւ Հայաստանում մի նոր թագաւորութիւն հիմնելու մասին՝ Պարսից գերիշխանութեան ներքոյ: Պատմեց նրանց դրած հանդիսաւոր ուխտը Պարսից Շապուհ արքայի առջեւ, եւ պարսիկ զօրքերով Հայաստան գալը՝ Շապուհի ցանկութիւնները կատարելու համար: Նկարագրեց նըրանց ձեռք առած բարբարոսական միջոցները, նրանց անգթութիւնները, իրանց նպատակին հասնելու համար: Մի խօսքով, հաղորդեց բոլորը, ինչ որ գիտէր ինքը, եւ ինչ որ նախատեսում էր ինքը:

Օրիորդը խորին վրդովմունքով լսում էր: Նրա վառվռուն աչքերը արտայայտում էին զգայուն սրտի թէ՛ ցաւը եւ թէ՛ բարկութիւնը: Նրա գեղեցիկ դէմքը հարիւր անգամ փոխեց իւր գոյնը, մինչեւ Սամուէլը աւարտեց աղետալի պատմութիւնը:

— Իսկ այդ բոլոր չարիքների դէմ ի՞նչ են մտածում անել Հայոց նախարարները, հարցրեց նա խռովեալ ձայնով:

— Ոմանք «ուրացողների» կողմն են: Իսկ հայրենի գահին եւ եկեղեցուն հաւատարիմ մնացողները ուխտել են՝ մի մարդու պէս կանգնել, կա՛մ մեռնել, կա՛մ ազատել հայրենիքը սպառնացող վտանգից:

Յետոյ պատմեց հաւատարիմ մնացած նախարարների նախապատրաստութիւնները, Մուշեղի սպարապետութեան կոչումը, Հայոց Տիկնոջ, Փառանձեմի հրաւէրը՝ զինուելու ընդհանուր թշնամու դէմ, եւ այլն: Իւր պատմութիւնը վերջացրեց հետեւեալ խօսքերով.

— Այժմ կ'ասեմ քեզ, սիրելի Աշխէն, թէ ինչո՞ւ համար եկայ, կամ ո՞ւր եմ գնում: — Երկու սիրելիներ դրած են իմ առջեւ. մէկը ,վտանգի մէջ գտնուող հայրենիքը, միւսը, վտանգի մէջ գտնուող կինը — դո՛ւ: Երկուսն էլ ինձ համար հաւասար չափով պաշտելի են: Երկուսն էլ ինձ համար հաւասար չափով անգնահատելի են: Երկուսի ձայներն եւս կոչում են ինձ: Երկար ես տանջւում էի այն մտքով, թէ դէպի ո՞ր դիմեմ: Երկուսի համար եւս ես ուխտել եմ անկեղծ անձնազոհութիւն: Բայց իմ զգացմունքները դժուարացնում են ինձ վճռել, թէ որին պէտք է նուիրել առաջին զոհը: — Ահա՛ իմ սրտագին իղձերը, իմ ամենաջերմ փափաքները թափում եմ քո առջեւ, սիրելի Աշխէն, դու ցոյց տուր ինձ ճանապարհը, դէպի ո՞ր գնամ:

— Դէպի հայրենիքի փրկութեան գործը, պատասխանեց օրիորդը ոգեւորուած ձայնով: — Դու ինձ արժան չես լինի, Սամուէլ, եթէ քո արիւնը չխառնես այն անբաւ արեան հեղեղների հետ, որ պիտի թափուին մեր աշխարհի ազատութեան համար: Եւ ոչ ես արժան կը լինեմ քեզ, եթէ նոյնը չանեմ...:

— Դո՛ւ, բացագանչեց Սամուէլը, եւ նրա տխուր դէմքը փայլեց անսպառ ուրախութեամբ: — Թո՛յլ տո՛ւր գրկել իմ հրեշտակին, վրէժխնդրութեան եւ արդար բարկութեան հրեշտակին...:

Նրանք գրկուեցան:

— Աշխարհի բոլոր երանութիւնները չէին կարող այնպէս մխիթարել ինձ, որպէս այդ խօսքը, որ թռաւ քո շրթունքներից, սիրելի Աշխէն: Այդ խօսքը լցնում է իմ սիրտը մի սրբազան հպարտութեամբ, որ ես վայելում եմ Հայոց քաջազնուհիներից ամենաընտրեալի սէրը:

— Կը գնամ, Սամուէլ, անպատճառ կը գնամ, կրկնեց օրիորդը աւելի ջերմ կերպով: — Իմ մայրը կորաւ, հայրս գնաց որոնելու մօրս: Չգիտեմ, կը վերադառնա՞յ թէ ոչ: Մեր լեռնականները սաստիկ յուզման մէջ են, ես հազիւ կարողանում եմ զսպել նրանց կատաղութիւնը: Նրանք սիրում էին իմ մօրը: Մի մասը կը թողնեմ մեր երկրի պահպանութեան համար, իսկ միւս մասը ինձ հետ առնելով, կը գնամ եւ իմ խումբովը կը միանամ այն բանակի հետ, որ պիտի գումարուի Փառանձեմ Տիկնոջ շուրջը: Թո՛ղ Հայոց Տիկինը մի օրիորդ զօրապետ եւս ունենայ իր քաջերի թւում.— Այդ նրան կ'ուրախացնէ...:

Սամուէլը այժմ սկսեց աւելի լուրջ կերպով իւր համակրութիւնը յայտնել օրիորդի դիտաւորութեան ո՛չ միայն վերին աստիճանի հերոսական բնաւորութիւն ունենալու մասին, այլ բացատրեց նրա ձեռնարկութեան ե՛ւ անհրաժեշտութիւնը, ասելով.

ՐԱՖՖԻ

բացած է, օրուան լուրերը հաղորդելու համար:

× Անգլ. զօրքի առաքումը կը շարունակուի շոգեկինդ: Եօթը նոր նաւեր զինուորական պիտոյքներ պիտի փոխադրեն բրիտանական նաւահանգիստէ մը :

Կիպրոսի կառավարիչը հրամանագիր մը հրատարակեց, որուն համաձայն Կիպրոսի մէջ կրնան տեղաւորուիլ Ֆրանսայի, Մ. Նահանգներուն, Քանատայի, Աւստրալիոյ, Նոր Զելանտայի, Հարաւ. Ափրիկէի, Հնդկաստանի, Փաքիստանի եւ Սէյլանի զինուորները: Ասոնք պիտի վայելեն այն բոլոր դիւրութիւնները որ սահմանուած են անգլ. զօրքին : Հրամանագիրը կ'արտօնէ որ օտար զինուորները թղթատարի եւ հեռագրի առանձին հաղորդակցութիւններ հաստատեն : Անոնք պիտի վայելեն նաեւ կարգ մը մաքսային առանձնաշնորհներ :

× Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ անմիջապէս միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, եթէ գնդ. Նասր գոհացում չտայ անյապաղ: Նախ՝ եւ պիտի կանչուին օտար նաւուղիղները որոնք ազդանշանի մը կը սպասեն: Երկրորդ՝ աւելի պիտի խստացնեն տնտեսական եւ ելմտական սեղմումները, դադրեցնելով միջազգ. նաւարկութիւնը Սուէզէն, ինչպէս եւ ամէն առեւտուր Եգիպտոսի հետ: Իսկ եթէ Եգիպտոս գրգռիչ դիրք մը բռնէ, դրժելով 1888ի համաձայնութիւնը կամ վնասելով օտար անձերու եւ գոյքերու, այն ատեն անմիջապէս զինուորական գործողութեան պիտի ձեռնարկուի :

× Հնդկերու յանձնախումբին նախագահ, Պ. Մենզիս, կ'ուզէ խոհեմութեամբ շարժիլ: Պիտի ջանայ համոզել թէ Եգիպտոսի համար ալ օգտակար է Ջրանցքին միջազգային վարչութիւնը, թէ նաւագնացութեան յաւելումը, Ջրանցքին արդիացումը եւ բարգաւաճումը կը կարօտին օտար մասնագէտներու եւ դրամագլուխի եւն. բայց Հնգերու յանձնախումբը շատ լաւատես չերեւար, եւ Պ. Մենզիս ինք ալ ծանր կը նկատէ կացութիւնը :

× Գահիրէի անգլ. դեսպանատունը թելադրեց ընտանիքներուն հեռանալ Եգիպտոսէն: Դեսպանատան պաշտօնէութիւնն ալ պիտի կրճատուի: Յորդանանի մէջ բազմաթիւ անգլիացի ընտանիքներ տոմսակ առած են մեկնելու համար: Դամասկոսի անգլ. դեսպանատունն ալ յանձնարարեց ազգակիցներուն հեռանալ Սուրիայէն, նկատի առնելով Միջին Արեւելքի կացութիւնը :

× Եգիպտոսի կառավարութիւնը մէկ շաբաթ յետաձգեց երեք անգլիացի ամբաստանեալներու դատավարութիւնը: Հինգ Եգիպտացիներ եւս ձերբակալուեցան, իբրեւ լրտես :

× Գահիրէ կը սպասէ Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու: Հաւանական է որ միջնորդի դեր կատարէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՅ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ Թեհրանի մէջ, իբրեւ լրտես: Անունը Յուսիկ Վաղարշակ, այլ անուամբ Արտաշէս, 43 տարեկան, հաշուապահ խորհրդային բանակին մէջ: Իրանի ոստիկանութիւնը կը ծանուցանէ թէ յաջողած է խորտակել խորհրդային լրտեսական «լայն ցանց մը՝ միջազգային կարեւորութեամբ»:

ՇԱՐԼ ԱԶՆԱՒՈՒՐԻ կրած ծանր արկածին առթիւ, երէկ անթելը կը հաղորդէր թէ գործողութիւն մը կատարուած է ձախ արմուկէն, իսկ աջ թեւը աւելի ծանր վիճակ ունի :

ՀԵՂԵՂԱՆՄԱՆ անձրեւները ահագին աւերներ գործեցին Ֆրանսայի հարաւային արեւելեան եւ միջին նահանգներուն մէջ: Լիոնէն կը հեռագրեն թէ հազար խորանարդ մեթր հող փլաւ Ֆուրվիէրի բլուրէն: Ուրիշ փլուզում մըն ալ տեղի ունեցաւ Լիոն - Մարսէյլ գծին վրայ : Շատ մը կառախումբեր Վալանս հասան երեք ժամ յապաղումով: Կայծակ ինկաւ կարգ մը վայրերու մէջ: Շատ մը օդանաւեր չկրցան վար իջնել, օդը անտեսանելի դարձած ըլլալով: Լիոնի արուարձանին մէջ գետակ մը յորդելով ողողեց Իզերոնի հովիտը: Ջրհեղեղ մը պայթեցաւ Վիշիի վրայ, կտրելով գլխաւոր խճուղին եւ խանգարելով հեռաձայնի հաղորդակցութիւնները: Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի մէջ ալ կայծ հոսանքը դադրեցաւ, կայծակ ինկած ըլլալով քօքի գործարանին վրայ : Հեղեղներ գոյացան Անըսիի, Կրընոպլի եւ ուրիշ վայրերու մէջ: Վալանսէն ութ արիներ (սկաուտ) հրաշքով փրկուեցան, երբ շրջապատուած էին ջուրերով :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ թերթերը կը ծանուցանեն թէ բազմաթիւ նաւուղիղներ կամաւոր կ'արձանագրուին, Սուէզի Ջրանցքին մէջ ծառայելու համար :

ՓԱՐԻԶԻ ամառը վերջացած կը համարուի: Մասնագէտներ գիտել կուտան թէ յիսուն տարիէ ի վեր այսքան դէշ ամառ տեսնուած չէր: Օգոստոսի ընթացքին քսան օր անձրեւ տեղաց եւ միայն 195 ժամ արեւ տեսանք, սովորական 224 ժամուան տեղ: Ամէն օր 300,000 հոգի կը վերադառնան արձակուրդէն :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ համագումար 40 հիւլէական փորձ կատարած է, Մ. Նահանգները՝ 75, Անգլիա՝ միայն հինգ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ.— Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան նախաձեռնութեամբ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, ողբացեալ

ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ:

Օրակարգ.— Նախապատրաստական աշխատանք պատգամաւորական ժողովի :

\# Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին: Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը: Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները:

× Ավինեոնի հայրենակիցներէն կը խնդրուի տեսակցութիւն մը կեդր. վարչութեան քարտուղարին հետ, Մուրատ Ուսումնասիրացի մասնաճիւղի մը կազմութեան համար: Գրել հետեւեալ հասցէին մինչեւ Սեպտ 7:

Mr. Agopian, Chez M. Gamet
Eutrechaux (Vaucluse)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր
Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

SPORTVIL
60, Rue de Richelieu
Tél. : RIC 44-97

*

Demandons *entrepreneurs* très sérieux pour vestes et manteaux suedine pour femme.

TRES BEAU TRAVAIL

Demandons mécaniciennes en atelier et un presseur

★

Travail garanti toute l'année

Շատ հետաքրքրական գիրք մը
"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ԶԲՕՍ"
632 մեծ էջեր — 200 նկարներ
կը պարունակէ
երագներու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.:
ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ
Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք
լաթակազմ 1650 ֆրանք:
Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուններուն, Փարիզ:

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Յուլիս–Օգոստոս թիւը (48 էջ):

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ-ԲՈՅԺի ներկայացուցիչներն են Ֆօթօ Ռէքս, Պ. Աստուր Քէօսէեան եւ Պ. Արմենակ Շահպազեան:

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆր. Ֆրանսա, 1200 ֆր. արտասահման: Դիմել Շ. Նարդունի, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԷՍԻՆ.— Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Գինօ, Տէր եւ Տիկին Գուրգէն, Տէր եւ Տիկին Սամսոն Ալեքսանեաններուն եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն Մխիթար Ալեքսանեանի վաղահաս մահուան առթիւ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՁԷՆՔԻ ՏԱԿ
Արձակ էջեր
Գրեց
ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ
Տպագրութիւն՝ Վենետիկ–Ս. Ղազար 1956
ԳԻՆ 500 ՖՐ.
Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ
Ֆինիսէօզ մը արհեստանոցը աշխատելու համար եւ տունը աշխատող ժիւփիէռներ: Դիմել՝
Ets. LYDAN
21 Rue des Petits Carreaux, Paris (2e)

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
●
46, RUE RICHER - PARIS (9e)
Tél.: PROvence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

*

Նորագոյն հրատարակութիւններ
Ժամանց եւ Զբօս, Կ. Գուշակ (Երազներու բանալին, Բախտագուշակութիւն, Աստղագիտութիւն, Ոգեհարցութիւն, Ձեռնածութիւն, ժամանցի խաղեր եւն.): Մեծադիր 632 էջ, 1956 Պէյրութ, գինը՝ 1400, թղթատարի ծախքով 1500 ֆր. :

Գարնանային, Վ. Շուշանեան, հրատարակութիւն, 1956, Պէյրութ, գինը՝ 600 ֆր.:

Մեռնող Գիւղին պատմութիւնը, Մ. Պարսամեան (Մանկութեան, Պատանեկութեան, Ուսանողական Յուշեր, Գրական Դէմքեր): Գինը՝ 800 ֆր.:

Դար մը գրականութիւն, Մ. Թէօլէօլեան, Բ. հատոր, Գահիրէ 1956, գինը՝ 1000 ֆրանք:

(Սփիւռքեան գրական սերունդէն 58 դէմքեր, խորհրդահայ գրողներէն 24 դէմքեր, իրենց ընտրուած էջերով) նախապէս լոյս տեսած է Ա. հատորը, 1000 ֆրանք:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Թրիքոյի կտրող մը եւ երկաթող մը 16էն 17 տարեկան, մանկիթանխոնէօ: Դիմել՝ Թրիքօ Թէրզեանի, 3 ռիւ Փուասոնիէռ, Փարիզ (2):

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Վ Ե Ր Ա Մ Ո Ւ Տ Է
ԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 3ԻՆ ԿԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԻ ՆԱԵՒ՝
ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ
Անուշավաճառի խանութը ուր, ինչպէս միշտ, պիտի գտնէք ամէն ինչ թարմ, մաքուր և պատրաստուած վարպետին ձեռքով:
32, Rue de Trevise, Paris 9e
Tél. : TAI 65-44

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, ՍՏ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆՑ, Բ. տպագր. Պէյրութ, 1955 – 56, երեք հատոր լոյս տեսած (Դ.ը մամուլին տակ): Հատորը 4.000 ֆրանք :
2. ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Մ. ԱԲԵՂԵԱՆ, գիրք Ա., Բ. տպ. Պէյրութ, 1955, լաթակազմ 1800 ֆրանք :
3. ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, Պէյրութ, 1955, Ա. եւ Բ. հատոր միասին (Գ.ը մամուլի տակ) 1050 ֆրանք :
4. ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, հատոր Ա., 1050 ֆրանք:
5.— *L'Eglise Arménienne*, Malachia Ormanian, 2e éd. Antélias 400 Fr.
6. ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նուպարեան, Պէյրութ, 1955, 1210 էջ, լաթակազմ 3000 ֆր.:
7. ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԲԱՌԱՐԱՆ ԱՆԳԼ.-ՀԱՅ. Փրոֆ. Յ. Յ. Չագմաճեան, Պէյրութ, մեծադիր 1424 էջ, լաթակազմ 4000 ֆր.:
8. ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ, Կոմս, Գ. գիրք, Պէյրութ, 1956, 350 ֆր.:
9. ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մ. Թէօլէօլեան, Գահիրէ, 1956, Ա. եւ Բ. հատոր 2000 ֆր.:

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
ուր կը գտնուին Հայաստանի եւ Սփիւռքի հին ու նոր ամէն կարգի հրատարակութիւնները : Պահանջել Ընդարձակ Գրացուցակը :
LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e
Chèque Postal, Paris, 1278-35.

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
THOMLAC
16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS
Մասնաւորաբար ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՁԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.
Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI 5 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7672 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3483

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՆԷ, ԹԵԿԵՂ, ՓԱՐԷՍ

Այսպէս, ուրեմն, ճակատագրական պահու մը, Հայ. Եկեղեցւոյ բարձրաստիճան կղերը կշռուեցաւ եւ պակաս գտնուեցաւ:

Պակաս՝ իր կոչումին գիտակցութեամբ, իր ազգասիրութեամբ եւ քաջութեամբ:

Պակաս՝ իր պարտականութեան եւ պատասխանատուութեան ըմբռնումով:

Եւ վերջապէս պակաս՝ իբրեւ բարոյական ազդակ եւ չարխափան ուժ:

Ընդհակառակն, գրգռիչներ ալ ունեցան, առաջնորդ կամ հետեւորդ վայրերուն խաչակրութեան մը, որ կը ձգտէր անտէր փարախի մը վերածել Միջին Արեւելքի ազգային անդաստանը:

Իրենց արքեպիսկոպոսական եւ եպիսկոպոսական տիտղոսներն անգամ բաւական չեղան, որպէս զի ծանր նստին իրենց տեղը, փոխանակ ամբոխը քաջալերելու, գիտակցօրէն կամ բարեացակամ չէզոքութեամբ:

Ամէնէն տագնապալի պահերուն, ընկրկեցան, կծկուեցան իրենց պատեանին մէջ եւ դարձան չուք: Դարձան մոմիա:

Մոռցան որ իրենք ամէն բանէ առաջ հոգեւոր հովիւներն են Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին վերջին մնացորդներուն, հետեւաբար եւ ներկայացուցիչները անոնց իրաւունքներուն եւ բաղձանքներուն:

Իրենց համար շատ աւելի արժէք ունեցաւ այս կամ այն ձեւակերպութիւնը, քան ամբողջ ժողովուրդի մը ապահովութեան եւ բարօրութեան հոգը:

Իսկ վերջին պահուն, աւելի մանրանալով, նոյն իսկ չբարեհաճեցան ներկայ ըլլալ երիտասարդ եւ ընտրովի կաթողիկոսի մը օծման, իբրեւ հոգեւոր եղբայր:

Տառապէս կապուելով եպիսկոպոսական կոչուած ժողովի մը կամայական որոշումներուն, անոնք չըմբռնեցին թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կը կարօտէր ոչ թէ հաւատարմական ծեքծեքումներու, այլ իրենց փորձառութեան եւ գիտակից աջակցութեան:

Ի վերջոյ գաղտնիք չէ որ Վազգէն Ա. վարդապետութենէ էջմիածնի Աթոռը բարձրացաւ համաձայն կանխորոշ ծրագրի մը: Առանց համապատասխան պատրաստութիւնն ունենալու, ինչպէս ինքն ալ կը խոստովանէր:

Ահաւասիկ իր անփորձութեան վերջին ապացոյցը, խորապէս վրդովիչ եւ վարկաբեկիչ:

Երիտասարդ կաթողիկոսը 600 բառերէ բաղկացած հեռագիր մը ուղղեր է Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին՝ Քամիլ Շամունի, Օգոստ. 13 թուականով եւ հետեւեալ բովանդակութեամբ. —

1. Փետր. 20ի կաթող. ընտրութիւնը թերի եւ անընդունելի նկատուած է. — 2. Այդ պայմաններուն մէջ կարելի չէ օծել ընտրեալը. — 3. Պիտի չճանչնանք զայն, իբրեւ կաթողիկոս. — 4. Անթիլիասի կաթողիկոսարանին պետ կը ճանչնանք միայն Խադ արք. Աջապահեանը:

Այս անտեղի միջամտութենէն քանի մը օր ետք, Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահը իր հաւանութիւնը կը յայտնէր Զարեհ Ա.ի օծման, որ տեղի ունեցաւ կիրակի, 2 Սեպտ., արտակարգ խանդավառութեամբ եւ ի ներկայութեան երեսուն հազար հաւատացեալներու...

Եթէ բարձրաստիճան կոչուած կղերը իր պաշտօնին եւ դերին գիտակցութիւնն ունենար, փոխանակ մեկուսանալու վատութեամբ եւ գետնաքարշ համակերպութեամբ, էջմիածինը դժուար թէ այսքան ձախաւեր ձեռնարկ մը փորձէր:

Կը մաղթենք որ այս կսկծալի դէպքերէն ետք, վեղարը կապարի ծանրութեամբ ճնշէ դաս մը եպիսկոպոսներու եւ արքեպիսկոպոսներու գլխուն վրայ, Մանէ, Թեկեղ, Փարէսի պակասը լրացնելու համար:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

●

ԱՄԷՆ ԲԱՆ ԳԱՂՏՆԻ ԿԸ ՊԱՀՈՒԻ

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, երկուշաբթի տեղի ունեցաւ Ա. հանդիպումը Հինգերու յանձնախումբին եւ գնդ. Նասրի միջեւ: Խօսակցութիւնները խստօրէն գաղտնի կը պահուին եւ պիտի տեւեն քանի մը օր: Բայց յանձնախումբը չուզեր որ մէկ շաբաթէն աւելի քաշքշուին: Առաջին տեղեկագիրը պիտի ղրկուի Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարին, որ նախագահն է Լոնտոնի խորհրդաժողովին:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, մթնոլորտը շատ սիրալիր չէ: Եգիպտոսի թերթերը կը շարունակեն բացասական դիրք մը բռնել, յիշեցնելով թէ անընդունելի է արեւմտեան պետութեանց բանաձեւը: Շատեր կը կարծեն թէ ելքը անորոշ է: Բայց եւ այնպէս, Հինգերու յանձնախումբը կարելին պիտի փորձէ, միջին ճամբայ մը գտնելու համար: Ամերիկեան ներկայացուցիչը, Հէնտըրսըն, որ ճարպիկ բանագնաց մըն է եւ քաջածանօթ՝ Միջին Արեւելքի գործերուն, իր ամբողջ տաղանդը ի գործ պիտի դնէ, ուժ տալու համար յանձնախումբին, որպէս զի գնդ. Նասր ըմբռնէ կացութիւնը:

Ջրանցքի շրջանին մէջ յարաբերութիւնները նորէն բարւոքած են: Օտար նաւուղիները հաւաքաբար հրաժարական տուին եւ պիտի սպասեն մինչեւ Սեպտ. 15: Եթէ Եգիպտոսի նախագահը վերջնապէս մերժէ 18երու բանաձեւը, բոլորն ալ պիտի քաշուին:

Հեռագիրները կ'ըսեն թէ գնդ. Նասր անձկութեամբ կը լսէ յանձնախումբի նախագահին բացատրութիւնները, առանց բառ արտասանելու: Պ. Մենզիս (նախագահը) ներկայացնելով 18 պետութեանց առաջարկները, 70 վայրկեան խօսեցաւ: Յետոյ ըսաւ. — «Մինչեւ հիմա միայն ես խօսեցայ»: Գնդ. Նասր պիտի արտայայտուի երբ վերջանան բոլոր բացատրութիւնները:

Երրորդ հանդիպում մը տեղի ունեցաւ երէկ, երեքշաբթի:

Յանձնախումբին անդամներէն իւրաքանչիւրը (Աւստրալիա, Եթովպիա, Իրան, Շուէտ եւ Մ. Նահանգներ) մէկ մէկ խորհրդական ունին: Գնդ. Նասրի կ'ընկերանան արտաքին գործերու նախարարը, Ֆավզի եւ իր մտերիմ խորհրդականը, Ալի Սապրի:

Եգիպտոսի նախագահը ոչ մէկ խօսք արտասանեց, 18երու ծրագիրը ընդունած ատեն: Յանձնախումբին պաշտօնն է միայն բացատրութիւններ տալ, յետոյ լսել Եգիպտոսի նախագահին պատասխանը:

Իրազեկներու կարծիքով, երկու կողմերը այնքան վճռական դիրք մը բռնած են որ, շատ յոյս չկայ համաձայնութեան մը յանգելու: Այդ պարագային անխուսափելի կը համարուի զինեալ ընդհարումը:

ՏԵՂԱՏԱՐԱՓ անձրեւներուն հետեւանքով, Ռոն գետը վտանգի կէտէն ալ անդին անցած է Լիոնի մէջ: Յորդած են Սոն եւ Արտէշ գետերը: Կառախումբերը յապաղումներ կը կրեն Քոթ տ'Ազիւրի ճամբաներուն վրայ: Ալփ Մարիթիմի մէջ ալ մեծ աւերներ կը գործեն փոթորիկները:

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ ձերբակալուած է խորհրդային լրտես մը, Բաղկուպել, այն ամբաստանութեամբ թէ երեք ահաբեկիչներ պատրաստած էր, սպաննելու համար Շահը, վարչապետը եւ Թեհրանի զինուորական կառավարիչը:

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՓԱՌԱՇՈՒՔ ՕԾՈՒՄԸ

ՆԵՐԿԱՅ ԷԻՆ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 30,000 ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ

Երէկուան թերթը մամուլի տակ էր, երբ հետեւեալ տեղեկութիւնները ստացանք Պէյրութի մեր թղթակցէն, հեռաձայնով.

Բացառիկ շուքով մը կատարուեցաւ Կիլիկիոյ ընտրեալ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի օծումը, կիրակի առտու, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ: Ներկայ էին աւելի քան 30.000 հոգի, նաեւ Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին ներկայացուցիչը, (նախագահը Ամման կը գտնուէր), պետական անձնաւորութիւններ, երեսփոխաններ, Սուրիոյ Հանրապետութեան նախագահի ներկայացուցիչը, բազմաթիւ պատուիրակութիւններ զանազան գաղութներէ եւն.:

Օծումը կատարեցին Ղեւոնդ եւ Խորէն եպիսկոպոսները: Արարողութեանց ներկայ էր նաեւ ասորի ուղղափառ եկեղեցւոյ եպիսկոպոսը:

Օծումէն վերջ, Ն. Ս. Օծութիւն Զարեհ Ա. հոգեշահ քարոզ մը խօսեցաւ ժողովուրդին, համերաշխութեան յորդոր կարդալով, թելադրեց մոռնալ, ամէն քէն ու ոխ, եւ համախմբուիլ Աթոռին շուրջ, յանուն Հայ. եկեղեցւոյ պայծառութեան եւ հայ ժողովուրդին բարօրութեան:

Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին ներկայացուցիչը շատ գեղեցիկ ճառ մը խօսելով, շնորհաւորեց կաթողիկոսը եւ վեր հանեց հայ ժողովուրդի շինարար ոգին:

Ամն ինչ տեղի ունեցաւ օրինակելի կարգապահութեամբ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՍՐՏԱԳԻՆ ԿՈՉԸ

●

(ՕԾՄԱՆ ԱՌԹԻՒ)

Այս հոգեպարար արարողութեան նախօրեակին՝ եկեղեցականի, խղճի եւ Հայու պարտք սեպեցինք սոյն պաշտօնական կոչը ուղղելու մեր սիրեցեալ ժողովուրդին, եւ անգամ մը եւս յայտնելու սրտի խորերէն բխած մեր բաղձանքը եւ յորդորելու բոլորը անխտիր, որ մոռնան ամէն տեսակ տարակարծութիւններ, մէկ կողմ թողուն անձնական նախասիրութիւնները, որոնք հասարակաց գործին եւ մեր քրիստոնէական, հայկական ու քաղաքացիական պարտականութեանց կատարումին արգելք կը դառնան: Սրտագին հրաւէր ու կոչ կ'ուղղենք անգամ մը եւս, անխտիր ամէնքին, եկեղեցական թէ աշխարհական, ըմբռնելու թէ Կիլիկեան Աթոռը, վերահաստատուած Լիբանանեան այս գեղեցիկ ծովափին վրայ, յառաջդիմելու եւ հայ ժողովուրդին ու այս երկրին լաւապէս ծառայելու բոլոր կարելիութիւնները ունի եւ պէտք չէ թերանայ իր այդ պարտականութեանց կատարման ճամբուն վրայ: Անգամ մը եւս, խոր համոզումով եւ հաստատ առաջադրութեամբ կը յայտնենք, ինչպէս միշտ ալ յայտարարած ենք, թէ Կիլիկեան Աթոռը, որպէս անբաժանելի մէկ նուիրապետութիւնը Հայաստանեայց Ս. եկեղեցւոյ, անխախտ ու անսասան պիտի պահէ Միութիւնը այդ եկեղեցւոյ, փոխադարձ յարգանքի, այլ մանաւանդ քրիստոնէական սիրոյ բարձր ոգիով: Ոչ ոք անիրաւուած զգայ ինքզինքը, ոչ ոք կատարուած ընտրութեամբ պարտուածի զգացում ունենայ: Աշխատած ենք ըլլալ բոլորին համար. յետ այսորիկ առաւել աշխատանք պիտի տանինք բառնալու թիւրիմացութիւնները, կանխակալ կարծիքները:

20 Փետրուար 1956ին կատարուած Կաթողիկոսական ընտրութենէն մինչեւ այժմ, մարդկօրէն կարելի ոչ մէկ ջանք խնայեցինք, ստեղծուած տագնապ մը փարատելու եւ Հայ. Եկեղեցւոյ բոլոր զաւակները հաւաքելու Հայ. Եկեղեցւոյ կամարներուն ներքեւ: Անսահման համբերութեամբ եւ քրիստոնէական գիտակցութեամբ տարինք անհասկացողութեանց հետեւանք եղող արտայայտութիւնները, միշտ հաւատալով մեր ժողովուրդին առողջ գիտակցութեան եւ ազգասիրական բարձր ոգւոյն, համոզուած՝ որ այդ ոգին ի վերջոյ յաղթական պիտի ըլլայ այժմու դժուարութեանց եւ տարակարծութեանց մէջ:

Քրիստոնէական մեր Սուրբ Կրօնքին հիմքը Սէրն է: Սէր առ Աստուած եւ Սէր առ մարդիկ: Այդ սիրոյ զգացմամբ, ահա, կրկնակի կոչ կ'ուղղենք Քեզի, հայ ժողովուրդ, յանուն մեր հաւատքին, մեր սիրելի ազգին, մեր նահատակներուն ու Սուրբերուն, յորդորելով ըլլալ կարգապահ, հաւատարիմ՝ Քու գտնուած երկիրներու պետութեանց եւ անկեղծ սրտով փարիլ մեր եկեղեցական թէ ազգային արժէքներուն ու աւանդութեանց, զիրար սիրել սուրբ սիրով ու անկեղծաւոր սրտով:

Խաղաղութեան Աստուածը ըլլայ Ձեր բոլորին հետ, եւ ինքը առաջնորդէ Ձեզ բոլորդ — Ամէն:

«ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԲԱՆԱԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏ Է»

Մթնոլորտը պղտոր կ'երեւայ անոր համար որ, եգիպտական կառավարութիւնը որ եւ է կարգադրութիւն չէր ըրած Գահիրէի օդակայանին մէջ, յանձնախումբին անդամներն ընդունելու համար: Հարիւրի չափ թղթակիցներ և լուսանկարիչներ անհամբեր կը սպասէին: Կառավարութիւնը գոհացած էր օդակայան ղրկելով արտաքին գործերու նախարարութեան արարողապետը եւ Գահիրէի կառավարիչը: Կարճ խօսքով, բացորոշ էր ընդունելութեան պաղութիւնը: Կարծես Եգիպտացիները ըսել կ'ուզէին յանձնախումբին անդամներուն. — Գահիրէ գալ ուզեցիք, շատ լաւ. բայց մի կարծէք թէ շնորհապարտ պիտի թողուք մեզ»:

Աւստրալիոյ վարչապետը, Մենզիս, որ յանձնախումբին նախագահն է, չկրցաւ պարտկել իր դժգոհութիւնը: Մերժեց իր տրամադրութեան տակ դրուած ինքնաշարժը, սպասելով իր դեսպանատան կառքին: Այդ պահուն անգլիացի դիւանագէտ մը եգիպտական թերթ մը ցոյց տալով, կ'ըսէր զայրացած. — «Ամօթ է»: Թերթը կը պարունակէր ծաղրանկար մը, ուր վանդակի մը մէջ կ'երեւային յանձնախումբին հինգ անդամները՝ իբրեւ թութակներ՝ մարդկային դէմքով: Ամերիկան բռնած էր վանդակը:

Նոյն օրը Եգիպտոսի բանակին սպարապետը, զօր. Հաքիմ Ամիր հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէր «Ալ Ախպար» թերթին.

— «Այժմ կրնամ ըսել թէ եգիպտական

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՎԵՐԱԴԱՐՁ Ս. ՂԱԶԱՐԻ ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ

Կիրակի Փարիզ վերադարձան Ս. Ղազարի ուխտաւորները, որոնք երեք շաբաթէ ի վեր արձակուրդ մը կ'անցընէին Իտալիա, մասնաւորաբար այցելելով Մխիթարեան մենաստանը եւ ապրելով յիշատակելի պահեր:

Ուխտաւորները կայարանին մէջ դիմաւորուեցան ծնողներուն, ազգականներուն եւ բարեկամներու կողմէ:

«ԱՐԵՒԵԼՔ» ՏԱՍԸ ՏԱՐՈՒ

ԽՄԲ.—Վերջերս լրացաւ Հալէպի մեր պաշտօնակցին՝ *Արեւելքի* տասնամեակը։ Մեր ջերմ խնդակցութիւնը յայտնելով, կ'արտատպենք այս առթիւ հրատարակուած խմբագրականը, որ կը պարզէ թերթին ուղեգիծը.—

Լրացաւ տասներորդ տարին «Արեւելք»ի հրատարակութեան։ Կը թեւակոխենք տասնեւմէկերորդը։— Մարդիկ հազիւ կը թօթափեն իրենց մանկութիւնը՝ այդ տարիքին, եւ կը դիմեն դէպի պատանութիւն. մինչ օրաթերթի մը համար, եթէ տասը տարին «անցեալ» մը չապահովէր, առնուազն իրաւունք կուտայ անոր ըսելու՝ թէ անուն մը դարձաւ, ակօս մը բացաւ, եղաւ ձայն մը՝ ժամանակից կեանքին։

Անոնք որ հետեւած են այս թերթի առաջին քայլերուն, պէտք է յիշեն՝ թէ ինչ դժխեմ պայմաններու մէջ ծնունդ կ'առնէր ան։ Նիւթական սահմանափակ կարելիութիւններով, «օրաթերթ»ի իր տարրական առաքելութիւնը՝ քաղաքական եւ միջազգային անցուդարձերուն արձագանգ տալու իր անմիջական կոչումն իսկ լրիւ կատարելու անկարող, աշխատակիցներու «տագնապ»ի մը դէմ յանդիման, տպագրական եւ տպարանական նախնական պահանջներն իսկ գոհացնելու դժուարութեանց առջեւ։ Սխալած չենք ըլլար, եթէ յայտնենք՝ թէ մեր օրերու հայ մամուլը որեւէ տեղ այնքան խոպան հողի վրայ չէ եղած այս տեսակէտով՝ որքան Հալէպը, որ հեռագրական գործակալութիւն մը իսկ չունէր, որպէս զի մենք կարենայինք օրը օրին մեր ճամբան տեսնել՝ քաղաքական եւ համաշխարհային իրադարձութեանց քառուղիներուն վրայ...

Այսօր ալ մեծ բան չը փոխուած,— եւ եթէ կ'ուզենք «թարմ» մնալ, պէտք է դիմենք, ձայնասփիւռին՝ հատ ու կտոր տեղեկութիւններ որսալու համար այս կամ այն կայանէն. սեղմուած, կրճատուած, յաճախ չոր ու ցամաք լուրեր՝ որոնք գոհացում չեն ընծայեր առհասարակ։ Եւ սակայն, չարունակեցինք մաքառումը այս կարգի անձկութեանց դէմ, այն խորունկ համոզումով՝ որ հայ թերթ մը, մանաւանդ դաշնակցական օրաթերթ մը, ՆԵՐՔԻՆ ճակատի վրայ բախտորոշ առաքելութեան է կոչուած, թերեւս լրագրութեան «ժամանակավրէպ» ըմբռնումով մը՝ կոչուած է սեւեռիլ ազգային մեր կեցութեան բոլոր ճակատներուն, մեր իմացական, ընկերային եւ բարոյական առողջութեանց։

Մամուլ չունէինք, խմբագրատուն չունէինք, գրաշար չունէինք, խմբագիր եւ աշխատակից չունէինք։ Քանի մը ծրար թուղթ ու տուփ մը տպագրական մելան ունէինք...։ Ծիծաղելի էինք մեր չքաւորութեան մէջ։ Սակայն հաւատքը եւ կիրքը ունէինք մեր գործին։ Ունէինք այն գիտակցութիւնը՝ թէ ծառայութեան լուծ մը կը ծանրանայ մեր ուսերուն, ու 1946ական թուականներու ազգային մթնոլորտը պէտք ունի պայծառութեան, արթնութեան եւ նենգութիւնները բզկտող ձայնի մը։— Նոր էր վերջացեր Բ. Աշխարհամարտը, եւ քաղաքական թէ ազգային ճակատներու վրայ բոլշեւիզմը կը ձգտէր մեզ մեր ազգային միութեան եւ դարաւոր իրաւունքներու ճակտին վրայ պառակտած եւ դասալիք տեսնել։ «Հայրենադարձ»ի եւ «Հայկական դատ»ի շլացուցիչ կարգախօսերուն ետեւ, Մոսկուա կը ձգտէր կրաւորական եւ հետեւակ բազմութիւններու վերածել Սփիւռքահայութիւնը։ Ազգային փլուզումին հետ՝ միանգամընդմիշտ պիտի խաթարուէր մեր բարոյականը, մեր հոգին, ցեղային մեր նկարագիրը։ Մենք կը սարսափէինք այս սեւ հեռանկարէն՝ ոչ թէ անոր համար որ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ խորթ վարդապետութիւն մը ծաւալ կը ստանար հայ գաղթաշխարհի մէջ, այլ որովհետեւ կը հաւատայինք — եւ կը հաւատանք — թէ բոլշեւիզմը կրնայ հիմնովին շրջուած կեանքի հասկացողութեամբ մը թունաւորել երէց թէ կրտսեր սերունդները. մանաւանդ՝ պատանութիւնն ու երիտասարդութիւնը։ Վտանգ կը սպառնար հայութեան տոհմիկ դիմագծութեան, աւանդութիւններուն, գաղափարական անխառն ձգտումներուն։ Պէտք էր դիմագրաւել սպառնալիքը, ու մեզ պատուհասելու կոչուած դիւային ուժը ծանօթացնելու մեր կոյս ու միամիտ ժողովուրդին։

«Արեւելք»ի դիրք ծննդոցը գրուեցաւ անցնող այս տասը տարիներու ընթացքին, իբրեւ ուղղութիւն եւ նկարագիր հակաբոլշեւիկեան նկարագիր մը վերածելով գործի։ Տեսաբանական մարզանքներ չփորձեցինք, օրաթերթի մը համար ներելի չէր այդքան ծաւալիլ, երբ նկատի ունենանք նաեւ միջավայրը։ Հարկ էր օրը օրին լուսաբանել զանգուածները՝ չարիքի մասին, այդ չարիքը իբրեւ ... օրհնութիւն մեր ժողովուրդին մատուցող հայանուն գործակալներու մասին։ Պէտք էր հաստատել, թէ Մոսկուայի քաղաքական եւ հակահայ գործունէութիւնը՝ այս ափերուն վրայ, իրեն ջատագով եւ քաջալեր ունի «ուղեկից» հայ հոսանքներ, — անոնք՝ որ ռամկավարի եւ հնչակեանութեան անուններուն տակ կը ձգտէին — եւ կը ձգտին — պարզապէս հակադաշնակցական իրենց մոլուցքը գոհացնել։ Պէտք էր, վերջապէս, քօղազերծել յուդաները, հազար գոյնէ պատեհապաշտ եւ բախտախնդիր քաղքենիները, իրենց ոսկիի կամ հարստութեան ճամբով Բոլշեւիզմին զօրավիգ կանգնող բացասական կազմակերպութիւններ։

Կը կարծէինք, թէ ըրինք մեր կարելին։ Մէկ կողմէ անզիջող եղանք նենգութեանց դէմ, ու միւս կողմէ կուրծք տուինք քսութիւններու, փոքրոգութեանց եւ դաւերու։ Առնուազն զգացուցինք, թէ անտէր չէ հայ ժողովուրդը ու կարելի չէ թոյլ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿՆՈՋ ԴԵՐԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

20րդ համագումարէն ի վեր Խ. Միութեան մէջ ձգտում մը կը նկատուի վերաքննելու կնոջ դերը խորհրդային ընկերութեան մէջ եւ գործադրելու երկու սեռերուն բացարձակ հաւասարութեան սկզբունքը։ Անտարակոյս այն թուականէն ի վեր որ առողջապահական նախարարութիւնը յանձնուեցաւ կնոջ մը՝ տիկին Կովրիկինայի, այս ձգտումը յստակօրէն հաստատուեցաւ։

Անոր շնորհիւ խորհրդային կիները ըսքանչելի փաստաբան մը ունեցան։ Ան էր որ համագումարին առաջարկեց եւ ապահովեց որ յղի կիներու արձակուրդը փոխանակ 77 օրի, ըլլայ 112 օր, ինչպէս էր 1939էն առաջ։ Ծննդաբերութենէն առաջ եւ ետքը անհրաժեշտ է այս հանգիստը, որպէսզի կինը կարենայ աւելի լաւ պայմաններու մէջ ծնիլ եւ զբաղիլ նորածինով։ «Բոլոր այն երախաներուն մէջէն, որ մէկ տարեկան չեղած կը մեռնին, կ'ըսէր տիկին Կովրիկինա համագումարին մէջ, համեմատութիւնը շատ աւելի մեծ է առաջին ամիսներուն»։ Ասկէ զատ, տիկին նախարարը յաջողեցաւ որ փոխանակ ութի վեց ժամ աշխատին բոլոր այն կիները որ յղի են եւ մինչեւ եօթ տարեկան զաւակներ կը մեծցնեն։

Կուսակցութիւնը եւ կառավարութիւնը կ'աշխատին թեթեւցնել կնոջ ընտանեկան աշխատանքները, աւելցնելով փոքրաքանակի խանութներու թիւը, մասնաւորաբար մեծ քաղաքներուն մէջ, ուր կարգի կը սպասեն գնումներ ընելու համար, ինչպէս եւ բազմացնել մանկամսուրներու եւ փոքր մանուկներու ապաստանարանները։ Դարձեալ տիկին Կովրիկինան էր որ կը յայտարարէր թէ, «հակառակ նախկին հնգամեայ ծրագրին միջոցին գործադրուած ճիգերուն, աւելի քան 64 հազար ընտանիքի մայրեր քաղաքներու մէջ տեղ չէին գտած մանկամսուրներուն մէջ եւ ստիպուեր էին կամ լքել իրենց աշխատանքը, կամ ձգել իրենց մանուկները առանց հսկողութեան»։

Գերագոյն Խորհուրդին վերջին նիստին մէջ, կառավարութիւնը խոստացաւ թեթեւցնել կիներու գործը ամէն ասպարէզի մէջ, եւ վարչապետը՝ Բուլկանին ալ յայտարարեց թէ շուտով պիտի արգիլեն կնոջ աշխատանքը հանրային կոպիտ աշխատանքներու մէջ։ Այսպէս, վերջ պիտի տրուի Արեւմուտքի համար գայթակղելի այն տեսարանը, ուր կինը կ'աշխատի երկաթուղիի գիծերուն վրայ, ցուրտին, ինչպէս եւ շէնքերու լաստերուն վրայ, ծանր եւ վտանգաւոր գործեր կատարելով, հանքերուն կամ պողպատի գործարաններու մէջ եւայլն։ Խորհրդային նոր տեսակէտը կը մօտենայ Արեւմուտքի ըմբռնումին եւ կինը կը դադրի նկատուելէ իբրեւ «արտադրութեան միաւոր» մը, որուն արտադրութիւնը պէտք է հաւասար ըլլայ այր մարդուն։ Կը թուի թէ Կրեմլին ալ ահուսարսափի մատնուած է, տեսնելով ծնունդներու նուազումը յեղափոխութենէն ի վեր։ Վերջին վիճակագրութեան համաձայն ծնունդներու թիւը որ հազար բնակիչի վրայ 1913ին 47ն էր, 31.7ի իջաւ 1940ին, 26.8ի 1951ին, 26.5ի 1954ին եւ 25.6ի 1955ին։

Այս նոյն վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ որ ազգային տնտեսութեան մէջ աշխատող կիներու համեմատութիւնը 1950էն ի վեր կը նուազի։ Եթէ 1950 Հոկտեմբեր մէկին 47ն էր, 1955 Հոկտեմբեր մէկին իջաւ 45ի։ Ծովխոզներու մէջ ալ կիներու թիւը նուազած է բաղդատմամբ 1950ին (46 փոխանակ 49 առ հարիւրի) եւ մեքենաներու եւ մեքենաշարժ արօրներու կայաններուն մէջ (ինը փոխանակ 16 առ հարիւրի)։ Փոխադրութեանց մէջ համեմատութիւնը 34էն 33 առ հարիւրի իջած է 1950էն ի վեր։ Կնոջ իսկական ասպարէզը, այսինքն հոն, ուր կը գերազանցէ այր մարդուն աշխատանքին՝ պարէնաւորումը եւ առեւտուրն են (58 առ հարիւր փոխանակ 52ի 1950ին), հաւաքական ուտեստեղէնի մէջ ալ կը գերազանցէ 83 առ հարիւր փոխանակ 80ի 1950ին), հանրային առողջապահութեան մէջ նաեւ (85 առ հարիւր)։ Ազգային կեանքի այս երկու բաժիններուն մէջ ալ կիները առաջնակարգ դեր կը կատարեն։ Կիներու միջազգային Օրուան առթիւ տրուած տեղեկագրի մը համաձայն, Խ. Միութեան մէջ կան աւելի քան չորս հարիւր հազար կին ճարտարագէտներ եւ արհեստագէտներ, մէկ միլիոնէ աւելի ուսուցչուհիներ, աւելի քան երկու միլիոն հանրային առողջապահութեան եւ մարմնակրթութեան սպասարկութեանց մէջ։ Համալսարաններուն մէջ ուսանողուհիներուն թիւը կը դլէ կ'անցնի ուսանողներուն թիւը։

Այսպէս, խորհրդային կինը կը մասնակցի ճարտարարուեստական արտադրութեան նուազ այսօր քան երէկ, եւ անոնք շատ աւելի կը մղուին դէպի ամէն տեսակի մտաւորական գործունէութիւն։

ԱՆՏՈՒԷ ՓԻԼՈ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Ուիլ ուժեղ կամքի տէր երիտասարդ էր։ Ո՛չ կարելի էր շողոքորթութեամբ մօտենալ իրեն եւ ոչ ալ բռնի ուժով։ Ներքին լոյսով լուսաւորուածի նման պայծառ աչքեր ունէր եւ բաւական էր նայիլ այդ յստակ աչքերուն մէջ, համոզուելու համար թէ իր գիտցածէն շեղելիք եւ սոր-անոր խօսքերով շարժող կամազուրկ մէկը չէր ինք։

Մարճորին ալ հաստատակամ աղջիկ մըն էր։ Իր շարժուձեւերը տիրական էին եւ պարտադրող։ Երկուքն ալ ուժեղ նկարագրի տէր ըլլալով, դժուար էր ըսել՝ թէ իրենց կազմելիք ամուսնական յարկին տակ ո՞վ պիտի ըլլար տիրապետողը։ Մարճորի սակայն, իր հօրն ընկերանալով պանդոկ տեղաւորուած ատեն, մաքին ծայրէն անգամ անցուցած չէր ամուսնութեան հարցը։

Ամառնային շրջանը հեռու էր տակաւին, այնպէս որ Ուիլի յաճախորդները շատ ցանցառ էին։ Սակայն լճակներն արդէն իսկ սկսեր էին ծաղկիլ, եւ օդը բաւական մեղմ էր։ Երեքը միասին կ'ընթրէին արեւին տակ։ Մօտակայ գետին ջրվէժային աղմուկը, եւ թռչուններուն գեղգեղանքը՝ միշտ իրենց ականջներուն տակ։ Ուիլ շատ չանցած սկսաւ մեծ հաճոյք զգալ այս երեկոյեան ընկերովի ընթրիքներէն։ Քարոզիչը քիչ մը տափակ մարդ էր եւ ընթրիքի սեղանին շուրջ մրափել կը սկսէր շատ անգամ։ Սակայն իր շրթներէն երբեք կոպիտ խօսք դուրս չէր ելլեր։ Գալով իր աղջկան՝ հիմնովին կը պատշաճէր գեղատեսիլ շրջապատին։ Եւ իր ըսած ամէն խօսքը այնքան իմաստալից կը թըւէր, որ Ուիլ այլեւս իր մաքին մէջ անոր տուած էր վաւերական տաղանդի բարենիշ։ Սեղանին շուրջ նստած, երբ կը ծըռէր դէպի յառաջ, իր դէմքը բարձրուղէշ եղեւիններու պատառին դէմ՝ կը թուէր իրեն յաւէտ դալար ու ցանկալի։ Աչքերը խաղաղ փայլով մըն էին լուսաւոր։ Եւ լոյսը անոր գեղեցիկ մազերուն շուրջ լուսապսակ կապածի նման էր։ Տժգոյն դէմքին վրայ սիրուն ժպիտ մը կը խաղար, եւ Ուիլ անոր նայած ատեն կը զգար իր էութիւնը հիմնովին ցնցող խռովք մը, որ միանգամայն շատ հաճելի երանութեամբ մը կը պարուրէր զինքը։ Նոյնիսկ իր ամենէն հանդարտ պահերուն ա՛յնքան կատարեալ էր այդ աղջիկը, ոտքէն գլուխը ա՛յնչան համակրելի, որ ստեղծուած ամէն էակ կը ջնջուէր Ուիլի տեսողութենէն եւ ինք կը կլանուէր անոր ձգողութենէն։ Երբ Ուիլ իր նայուածքը հեռացնէր անկէ, երկիր ու երկինք անիմաստ կը թըւէին իրեն։ Ամէն ինչ, բնութիւն եւ մարդիկ իմաստ կը գտնուէին իրեն համար, միա՛յն այս աղջկան ներկայութեամբ։

Ուիլ առհասարակ շրջահայեաց էր եւ փափկանկատ՝ բոլոր մարդոց հանդէպ։ Սակայն Մարճորիի պարագային իր փափկանկատութիւնը կը դլէր կ'անցնէր ամէն սահման։ Անոր արտաբերած ամէն մէկ խօսքին կ'ունկնդրէր բոլորանուէր ուշադրութեամբ եւ նոյն ատեն՝ կը կարդար անոր աչքերը՝ չըսուած բաներն ալ ամբողջացնելու կրքոտ տենչանքով։ Անոր անկեղծ խօսքերը լրիւ արձագանգ կը գտնէին իր սրտին մէջ։ Եւ կը զգար, թէ հաւասարակշիռ, մաքուր, բարի, ազնիւ հոգի ու սիրտ կը կրէր այս աղջիկը, եւ իր ներկայութիւնը խաղաղութեամբ կ'օծէր իր հոգին։ Իր արտաքինը յստակ մէկ հայելին էր իր ներքինին։ Նուրբ ձեռքերը, հանդարտ ձայնը, աչքերուն լոյսը, մարմնին գիծերը՝ իր լուրջ եւ ազնիւ խօսքերուն հետ կ'ընթանային կատարեալ ներդաշնակութեամբ, ճիշդ ինչպէս վարպետ դաշնակահարը անթերի կ'ընկերանայ առաջնակարգ երգչուհիի մը ձայնական բարդ ելեւէջներուն։ Անառարկելի էր անոր իր վրայ ունեցած թովչանքը։ Եւ բան մըն էր այդ՝ որուն համար անհունապէս երջանիկ կը զգար եւ՝ երախտապարտ։ Ուիլի համար անոր ներկայութիւնը սիրելի էր իր սեփական մանկութեան չափ։ Եւ ամէն անգամ, որ մտածէր այս աղջըկան մասին, գաղափարներու անմեկնելի զուգորդութեամբ մը, իր մաքի պաստառին վրայ կը գծագրուէին արշալոյսի շըքեղ փարթամութիւնը, վազուն ջուրերու արծաթահունչ փրփրադէզ վարարումը, թարմագեղ մանիշակներու եւ լճակներու բոյրն ու թոյրը։

Առաջին անգամ տեսնուած, եւ կամ երկար ժամանակ վերջ վերստին տեսնուած բաները, ինչպէս գարնան մէջ ծաղիկներու փթթումը՝ օրինակ, մեր մէջ կը զարթուցանեն խռովայոյզ զգացումներ եւ՝ խորհրդաւոր այլուրութեան մը զարմանալի տպաւորութիւնը, բաներ՝ որոնք տարիներու հոլովոյթով կը թաղուին մոռացօնքի վիհը, եւ սակայն յանկարծ կը յառնեն մշուշապատ անցեալէն, եւ սիրուած դէմքի մը կերպարանքով կը վերանորոգեն մարդուս յուզական աշխարհի ցամքած ակունքը։

Օր մը, ընթրիքէն վերջ, Ուիլ պտոյտի ելաւ եղեւիններով ծածկուած բնութեան մէջ։ Ոտքէն մինչեւ գլուխը պարուրուած էր անխառն երանութեամբ։ Քալած ատեն ինքնիրեն կը ժպտէր։ Չէ՞ որ շըրջապատի բնութիւնն ալ կը ժպտէր իրեն։

(5 – Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ՍԵՒՌԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

●

«800,000 ՀԱՅԵՐ ԱՔՍՈՐՈՒԵՑԱՆ»

ԽՄԲ.— Օսմանեան կառավարութեան վերջին շրջանի Մասնաւոր Կազմակերպութեան պետ գնդ. Հիւսամէտտին, շարունակելով իր յուշերը, Սեւրի դաշնագրին մասին կը գրէ.—

Գնդապետը նախ կը պարզէ թէ ինչպէս Սեւրի դաշնագիրը ստորագրելու հրաւիրուած Օսմ. պատուիրակութեան պետ եպարքոս Թէվֆիք փաշան մերժած էր ստորագրել Համաձայնականներուն կողմէ (Անգլիա, Ֆրանսա, Իտալիա եւ Ամերիկա) պատրաստուած դաշնագիրը, զայն անհաշտ գտնելով պետութեան ըմբռնումին հետ: Յետոյ իբրեւ Պապը Ալիի վաղեմի փորձառու դիւանագէտներէն, Թէվֆիք փաշա հասկցած էր թէ Համաձայնական ղեկավարները, հակառակ փայլուն ճառերու, համաձայն չէին:

Այսպէս տակաւին 1915ին Անգլիացիները եւ Ֆրանսացիները, Իտալիան Գերմանիայէն բաժնելու եւ իրենց կողմ, շահելու համար անոր խոստացած էին Իզմիրն ու Անթալիան, մինչդեռ հելլէն բանակներ ղրկուած էին հոն եւ Իտալացիք խստօրէն կը պահանջէին որ Յոյները քաշուին — հեռանան:

Գնդապետը այս առթիւ կը պատմէ թէ ինչպէս Յունաց Թագաւորը Ավերոֆ զրահաւորով գնաց Պանտրմա, ուր տեսակցեցաւ հելլէն բանակներու հրամանատար Զօր. Փափուլաքեվօփուլոսի հետ: Քանի մը օր վերջ յոյն զօրագունդեր կը գրաւէին նաեւ Արեւելեան Թրակիան: Տամատ Ֆէրիտ փաշա եպարքոս էր ու կը համակերպէր: Սակայն Անատոլուի ներկայացուցիչ Ազգ. Մեծ Ժողովը, աշխարհի կը յայտարարէր թէ բնաւ պիտի չհաւանի հայրենիքին բաժանման:

Տամատ Ֆէրիտ փաշա սակայն Սեւրի դաշնագիրը ստորագրելու պաշտօնով Փարիզ կը ղրկէր պատուիրակութիւն մը կազմուած՝ Ֆիլոզոֆ Րիզա Թէվֆիքէն, Պետնի դեսպան Րէշատ Հալիս պէյէ եւ կրթական նախարար սպայակոյտի անդամներէն Պաղտատլը Հատի փաշա: Մինչ այդ, Սուլթանին նախագահութեամբ ալ սուլթանական ժողովը կը գումարուէր 1920 Յուլիս 22ին:

Նիստը բացուելուն, կարդացուեցաւ Օսմ. պատուիրակութեան անդամներէն Ներքին Գործերու Նախարար Րէշիտ Միւմթազ պէյին կողմէ Արտաքին Նախարարութեան ղրկուած սա հեռագիրը, որ կը կրէր 1920 Յուլիս 16 թուականը:

— Կայսերական կառավարութեանս առարկութեանց դէմ, խորհրդաժողովին տուած պատասխանը, մեզի յանձնուեցաւ ժամը հինգին Գնդ. Անրիի կողմէ: Այդ զեկոյցը նոյնութեամբ կը հաղորդեմ:

Սփա.— 1336 (1920) Յուլիս 16.— Օսմանեան կառավարութիւնը իր յուշագրով կ'առարկէ թէ ընդհ. պատերազմի պատասխանատուութեան իր բաժինը դաշնակիցներէն աւելի թեթեւ է: Մենք չենք ընդունիր այս առարկութիւնը:

« Թուրքիա եւս մասնակցեցաւ այն եղեռնափորձին, որ սարքուեցաւ բոլոր ազգերու դէմ եւ այնքան անողոքաբար գործադրուեցաւ, բացայայտ կերպով եւ բոլորին աչքերուն տակ: Մեծ պետութիւնները այն համոզման յանգեցան թէ Թուրքիա, բացայայտօրէն դաւաճանեց այն պետութեանց դէմ, որոնք կէս դարէ աւելի զանազան առիթներով իրեն հանդէպ բարեկամութեան ապացոյցներ տուած էին: Համաձայնականները դեռ 1914 Օգոստոսին Օսմանեան Կայսրութեան երաշխիք տուին եւ իր ամբողջականութիւնը պահպանել, եթէ մինչեւ պատերազմին վախճանը չէզոքութիւնը պահէ: Օսմ. պատուիրակութիւնը կը թուի չի չափեր մարդկային ազգին կորուստներն ու անոր եղած չարիքները: Օսմ. պետութեան պատասխանատուութիւնը այնքան մեծ է որ Համաձայնական բանակներուն զոհողութիւններովը չի չափուիր:

« Թուրքիա պատճառ եղաւ առնուազն երկու տարի պատերազմին երկարաձգման, միլիոնաւոր մարդոց եւ միլիառաւոր գումարներու կորուստին, կտրելով մէկ կողմէ Ռուսիոյ եւ Ռումանիոյ, միւս կողմէ դաշնակիցներուն հաղորդակցութեանց ճամբաները:

«Համաձայնականներ այլեւս ժամանակը հասած կը նկատեն առ յաւէտ վերջ տալու Թուրք տիրապետութեան ուրիշ ազգերու վրայ: Նախապատերազմեան երկար շրջանին, Պապը Ալին հալածանքներ եւ բռնութիւններ ի գործ դրաւ Պուլկարիոյ, Մակեդոնիոյ եւ Հայաստանի մէջ, աշխարհի խղճմտանքը յուզելով:

«Վերջին քան տարուան ընթացքին, Հայերը անլուր վայրագութեամբ ջարդուեցան: Պատերազմի ընթացքին, Օսմ. կառավարութիւնը աննախընթաց ծաւալով ջարդեց ու աքսորեց զանոնք»:

Հեռագիրը կը յայտնէր թէ Օսմ. կառավարութիւնը 1912էն սկսեալ 800.000 Հայեր աքսորած է իրենց տուներէն եւ թէ այնուհետեւ Օսմ. կառավարութիւնը մի միայն Թուրք հպատակներուն պիտի իշխէ: Թրակիան եւ Իզմիրը գրաւուեցան, որովհետեւ Թուրքերը հոն փոքրամասնութիւն են: Իսթանպուլը դարձեալ անոնց մայրաքաղաք պիտի մնայ, հակառակ Թուրքերուն բոլոր յանցանքներուն, եւն.:

ՊԶՏԻԿ աշակերտը ուսուցիչին.

— Պարոն, ձեզ նախապաշարել չեմ ուզեր, բայց ստիպուած եմ ազդարարութիւն մը ընել ձեզի:

— Ի՞նչ ազդարարութիւն, կը հարցնէ ուսուցիչը:

— Հայրիկս երէկ գիշեր ըսաւ որ, եթէ նորէն գէշ թիւ առած տուն դառնամ՝ մէկը ծեծ պիտի ուտէ:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

●

Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան 31րդ պատգամաւորական ժողովը գումարուեցաւ Տիգրոյթի (Մ. Նահանգներ) մէջ: Միութիւնը ունի քսան մասնաճիւղեր, որոնք ժողովին ղրկած էին 25 պատգամաւորներ: Մասնաճիւղեր կան բացի Մ. Նահանգներէն Ֆրանսա, Լիբանան, Սուրիա եւ ուրիշ վայրեր: Միութիւնը իր ուժը կեդրոնացուցած է կրթական գործին վրայ: Իր նպաստով 120է աւելի աշակերտներ կ'ուսանին Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայկական նախակրթարաններուն մէջ: Միութիւնը բարձրագոյն ուսման հետեւող մօտ տասը սաներ կը պահէ Հալէպի Քարէն Եփփէ Ազգ. ճեմարանին մէջ՝ ինչպէս եւ Մխիթարեան վարժարաններուն եւ սատարած է չորս համալսարանական ուսանողներուն: Պէյրութի Նշան Փալանճեան ճեմարանին հանգանակութեան մասնակցած է հինգ հարիւր տոլարով, նոյնպէս հինգ հարիւր տոլար նուիրած է Վիէննայի Մխիթարեան վանքին եւ երկու հարիւր տոլար Տիգրոյթի կրթական յանձնախումբին:

Յաջորդաբար հրատարակուած է Տարօնի ինքնատիպ գրագէտ Գալուստ Անդրէասեանի գիրքը, Տարօնի վանքերուն պատմութիւնը, իր պարբերաթերթը «Տարօնի Արծիւ»ը: Մամուլի տակ է եւ շուտով լոյս կը տեսնեն Նշան Պէշիկթաշլեանի Տարօնին եւ անոր հերոսներուն նուիրուած տարօնաշունչ գիրքը, ինչպէս եւ Տարօն Տուրուբերանի ժամանակակից հարիւր տարուան պատմութիւնը՝ մեծածախս եւ արժէքաւոր երկ մը:

Միութիւնը սատարած է նաեւ հիւանդներու եւ կարօտեալներու: Որոշուեցաւ հաւաքել Տարօն Տուրուբերանի ժողովրդական երգերն ու պարերգները, եւ երգապնակի վրայ առնել հայրենակից Մովսէս Զաքարեանի հայրենական երգերու եւ պարերու եղանակները, ինչպէս եւ վերահրատարակել Շահ Մուրատեանի երգապնակները:

Որոշուեցաւ յաջորդ Պատգմ. ժողովը գումարել Ֆրեզնոյի մէջ, ուր հոծ թիւով Տարօնցիներ կան, եւ հոն փոխադրել Կեդր. վարչութիւնը:

ՏԻՊԱՐ ՀԱՅՐ ՄԸ

●

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Երկար տառապանքներէ վերջ Յուլ. 27ին Գ. Յակոբեանփակեց աչքերը իր տղուն Յովսէփի թեւերուն մէջ: Իր վերջին փափաքն էր տեսնել զինուոր տղան որ Ալժերիայէն արտօնութեամբ եկած էր տեսնելու իր կիսամեռ հայրը: Բոլորին սիրելի Գէորգ Յակոբեանը կը ձգէ իր սգակիր այրին եւ վեց զաւակներ:

Ծնած էր 1898ին Խարբերդի «Վերին Մէզրէն»: Փոքր տարիքին որբ մնացած, արհեստով երկաթագործ, ճանչցուած բոլորէն իբրեւ լաւ արհեստաւոր: 1914 - 15ի Արհաւիրքի օրերուն երբ հայութիւնը շարան շարան կը քշուէր դէպի սպանդանոցները, Գէորգ մինակն ըլլալով իրեւ վարպետ, Թուրքերը ժամանակ մը կը պահեն զինքը: Այն ատեն օգտակար կ'ըլլայ շատ երիտասարդներու եւ փախուստի նպաստաւոր միջոցներ կը խորհի:

Բայց ի վերջոյ կարգը իրեն եւս պիտի գար եւ կը սկսի իր փախստական եւ արկածալից կեանքը: Երեք տարի մահուան վտանգներէ անցնելէ ետք, երբ քիչ մը խաղաղութիւն կը տիրէ, 1919ին կ'ամուսնանայ Իզմէի մէջ իրեն պէս որբացած ազնիւ օրիորդի մը՝ Խումարի հետ: 1923ին Խարբերդի բոլոր գաղթականներուն հետ իրենք եւս կուգան Հալէպ, 1926ին Ֆրանսա: Կարտանի մէջ կը մտնէ «Փէշինէ» ալիւմինեոնի գործարանը իր արհեստը կրկին ի գործ կը դնէ եւ կը սիրուի բոլորէն: Ի դժբախտութիւն 1929ին կրակի կայծ մը վերջ կը դնէ աջ աչքի տեսողութեան, բայց չի յուսահատիր, զաւակներ ունի հայրական պարտականութիւնը զինքը կը մղէ չարաչար աշխատանքի, կը հնարէ մեքենայի ջրհան մը, տեսակ մը գործիք որ շատ օգտակարութիւն կ'ունենայ: Գործարանին տէրը կը շնորհաւորէ զինքը գովասանքով կը գրուի իր անունը ամսագրքին մէջ եւ կը ստանայ 5000 Ֆր.ի պարգեւ մը:

Տխրութեամբ կը յիշէր անցեալի սեւ օրերը եւ իր պատմելու խրախուսիչ ձեւով ունկնդրել կուտար բոլորին: Իր կարծիքները կշիռ եւ աժէք ունէին, միշտ կը հետաքրքրուէր օրուան լուրերով: Իր սիրած «Յառաջ»ը անպակաս էր սեղանէն: Բայց որբը ե՞րբխնդացած է: Անողոք հիւանդութիւն մը ծայր կուտայ, գործողութիւնները իրարու կը յաջորդեն բոլոր դարմանները կ'անցնին ապարդիւն, երբեմնի ուրախ եւ կատակասէր երիտասարդը որ քաջաբար եւ տարիներով հեգնած էր մահը, սկսած էր հիծիլ: Իր պարտականութեանց կէսը կատարած էր, զաւակները հասցուցած չափահաս տարիքի, երեքը ամուսնացած, կը խորհէր մնացածներուն մասին: Երբեմն կ'ըսէր.— Քանի որ այլեւս հեռացած ենք մեր սիրելի ծննդավայրէն գոնէ այս հիւրընկալ երկրին մէջ քով քովի գանք եւ աշխատինք միասնաբար, աշխատինք կառուցանելու Նոր Խարբերդը Հայաստանի մէջ, ինչ որ չինենք կը մնայ, վարչաձեւերը յաւիտենական չեն կը փոխուին: Այսպէս ինը ամիս գամուած մնաց անկողինը, մինչեւ որ իր արեւն ալ խաւարեցաւ: Մինչեւ որ անողոք մահուան մանգաղը հնձեց եւս իրեն:

ՆՇԱՆ Ա.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (138)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՈՒՄ ԵՆ

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

— Եթէ դու այդ մտքին չգայիր, ես ինքս պէտք է խնդրէի քեզանից այդպէս անել, սիրելի Աշխէն: Թէ՛ իմ հայրը եւ թէ՛ Մերուժան Արծրունին Պարսից Շապուհ թագաւորից յատկապէս հրահանգներ են ստացել նախարարների կանանց եւ զաւակների մասին, որ ամէն տեղ ձերբակալեն նրանց եւ պահեն առանձին բերդերում, մինչեւ նրանց ամուսինները անձնատուր կը լինէին: Եւ քո մօրը այդ նպատակով են տարել: Դու մի բախտով ազատուեցար, սիրելի Աշխէն: Եթէ դու հօրդ հետ որսի գնացած չլինէիր, եթէ դու այն գիշերը, երբ նրանք պաշարեցին ձեր ամրոցը, այնտեղ գտնուէիր, ես անպատճառ քեզ կորցնելու դժբախտութիւնը կ'ունենայի, որովհետեւ քեզ եւս կը տանէին: Հայոց նախարարներին յայտնի է յիշեալ հրահանգը, այդ պատճառով շատերը իրանց ընտանիքների հետ շտապում են ապաստան գտնել գլխաւոր բանակում, Հայոց Տիկնոջ մօտ:

Վերջին խօսքերը, երեւի վիրաւորեցին օրիորդի անձնասիրութիւնը, եւ նա բաւական ազդու ձայնով պատասխանեց.

— Ես չեմ գնում Հայոց Տիկնոջ բանակը ապաստանի կամ փախուստի տեղ որոնելու, Սամուէլ: Ես գնում եմ Ռշտունեաց փոքրիկ ուժերը խառնելու Հայոց ընդհանուր զինուորութեան հետ: Եթէ հարկաւոր լինէր թագչիլ եւ իմ անձը միայն պահպանել, դրա համար մեր լեռներում շատ ամուր տեղեր կան: Թէ ի՛նչ հրահանգներ են ստացել Շապուհից քո հայրը կամ Մերուժան Արծրունին, այդ ես չգիտեմ, ես այժմ միայն լսում եմ քեզանից: Բայց այնքանը հաստատ գիտեմ, որ եթէ նրանք ցամաքի կողմով մօտենային մեր ամրոցներին, ոչ միայն տիրել չէին կարող, այլ թէ իրանք եւ թէ իրանց բերած պարսից զօրքերը կ'անհետանային մեր լեռների մէջ: Այսպէս էլ եղաւ, բայց ոչ բոլորովին...:

Օրիորդը աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ տուեց թշնամու արշաւանքի մասին, քան թէ գիտէր Սամուէլը: Ասաց, իրաւ, յարձակման գիշերը թէ ինքը եւ թէ իր հայրը, որսորդութեան առիթով, բացակայ էին ամրոցից, եւ այդ նպատակից նրանց թշնամու ձեռքը չընկնել: Ամրոցում մնացել էր միայն մայրը փոքրաթիւ բերդապահների հետ: Թշնամին իւր արշաւանքը կատարել էր երկու կողմից, եւ այդ նպատակով իւր զօրքերը երկու մասի էր բաժանել: Մի մասը եկել էր ցամաքի ճանապարհով: Վերջինները պաշարել էին ճանապարհով: Վերջինները պաշարել էին կղզին եւ, զօրեղ ընդդիմադրութիւն չգտնելով, կարողացել էին տիրել ամրոցին: Իսկ ցամաքով եկածների մեծ մասը ջարդուել էին լեռնային կիրճերի եւ փապարների մէջ: Նրանցից խիստ սակաւներին յաջողուել էր փախչել դէպի Վան:

Սամուէլը այժմ միայն հասկացաւ այն պատերազմական տխուր երեւոյթների պատճառները, որ ճանապարհին ամէն քայլում հանդիպում էին նրան, եւ այնպէս սաստիկ կերպով գրաւում էին նրա ուշադրութիւնը: Նա գրկեց օրիորդին եւ խիստ զգացուած ձայնով բացագանչեց.

— Հաւատում եմ ձեր ահռելի լեռներին, հաւատում եմ ձեր մթին անտառներին, հաւատում եմ եւ ձեր լեռնականների քաջութեանը, սիրելի Աշխէն, որովհետեւ իմ անձի վրայ փորձեցի նրանց զօրութիւնը...:

— Ի՞նչպէս, հարցրեց օրիորդը, ազատուելով նրա գրկից:

— Ես ոտք դրի ձեր հողի վրայ 300 հոգով, իսկ այժմ իմ մարդիկներից մնացել են 43 հոգի միայն:

Օրիորդը զուարթացաւ:

— Միթէ կարելի՞ է այդպէս անզգոյշ լինել, Սամուէլ, ասաց նա շփոթուած ձայնով: Ինչո՞ւ նախապէս իմացում չտուեցիր ինձ քո գալու մասին: Ինչո՞ւ կորցրիր դու քո մարդիկը:

— Ես մի քանի րոպէ առաջ ասացի, որ նամակ էի գրել, բայց նամակը քեզ չէր հասել: Այդ թողնենք, խօսքը փոխեց նա, մնացած քառասուն եւ երեք հոգին դարձեալ շատ բաւական է ինձ համար՝ գնալու այնտեղ, ուր ես ցանկանում եմ...:

Վերջին խօսքերը այնպիսի մի յանդգն արտասանեց նա, որ օրիորդը ստիպուած եղաւ հարցնել.

— Ո՞ւր պիտի գնաս:

— Հօրս մօտ...:

— Դու տակաւին նրան հա՞յր ես համարում, Սամուէլ, գոչեց օրիորդը, եւ վայրացած կերպով երեսը շուռ տուեց:

— Այո՛, Աշխէն: Ես տակաւին սիրում եմ նրան: Ես պէտք է տեսնուեմ նրա հետ, անպատճառ պէտք է տեսնուեմ: Ես դեռ յոյս ունեմ, որ իմ լացով եւ արտասուքով կարող կը լինեմ դարձնել նրան իւր չար ճանապարհից: Իսկ եթէ չյաջողուի ինձ, այն ժամանակ...:

ՐԱՖՖԻ

բանակը պատրաստ է դիմագրաւելու ամէն պատահականութիւն : Կրնամ ապահովել թէ յանկարծակիի պիտի չգանք : Կրնամ ապահովել նաեւ թէ մեզի դէմ սարքուած պատերազմ մը դրօսանք պիտի չըլլայ, ինչպէս կը կարծեն անոնք որ զինեալ միջամտութիւն կ'երազեն : Մենք մեր զինուորական պատրաստութիւններն սկսանք Ջրանցքին ազգայնացումէն առաջ: Ցարդ միայն մէկ օդանաւային արկածպատահած է գետնին վրայ եւ ոչ թէ թռած ատեն : Եգիպտական բանակը պատրաստ է յետին մանրամասնութեամբ : Վերջացած է կանոնաւոր բանակին եւ պահեստի ուժերուն զօրաշարժը, մէջն ըլլալով ազգային պահակագունդը եւ ապատակութեան յատուկ զօրամասերը : Մեր ուժերը տեղաւորուած են ռազմագիտական դիրքերու վրայ, ուժգնօրէն դիմագրաւելու համար ամէն կացութիւն : Մեր զինամթերքը գոհացուցիչ է ամէն տեսակէտով » :

Արեւմտեան շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ եգիպտական բանակը չի կրնար երկար դիմադրել զինուորական յարձակման մը: Ուրիշներ դիտել կուտան թէ բանակը լաւ սպառազինուած է Պաղեստինի պատերազմէն ի վեր եւ կրնայ լուրջ դիմադրութիւն կատարել : Մասնագէտներ Եգիպտոսը մասնաւորապէս խոցելի կը նկատեն օդանաւային յարձակումներու համար: Կը վախցուի որ կրօնական մոլեռանդութիւն մը ծագի, զինուորական միջամտութեան պարագային . թէեւ ժողովուրդը հանդարտ է առ այժմ :

× Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ ցարդ 30 հոգի ձերբակալուած են, լրտեսութեան ամբաստանութեամբ: Ձերբակալուած Անգլիացիներուն թիւն է չորս : Կառավարական զեկոյցը կ'ըսէ թէ ամբաստանեալները եւ վկաները շատ կարեւոր խոստովանութիւններ կատարած են :

× Անգլ. կառավարութիւնը պահանջեց Եգիպտոսէն անյապաղ ծանուցանել թէ երբ պիտի վճարէ 1951ին ճամբուած անգլիացի պաշտօնատարներուն հատուցումը որ կը ձգձգուի երկար ատենէ ի վեր :

× Սէուտի Արաբիոյ Գահիրէի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ Եգիպտոսի հետ է եւ պիտի օգնէ անոր, ամէն ապարէզի մէջ :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԶՕՐՔԸ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Կառավարութիւնը կը շարունակէ զօրք եւ զինամթերք փոխադրել Կիպրոս : Անգլիա եւս կը շարունակէ իր զինուորական պատրաստութիւնները : Քանի մը օրէն 5 - 6000ի պիտի հասնի Ֆրանսացի զինուորներուն թիւը : Բոլորն ալ պիտի հաստատուին Նիկոսիոյ մօտ եւ Թամպուի օդակայանին մէջ :

Տեղական թերթերու թղթակիցները կը հեռագրեն թէ սիրալիր յարաբերութիւններ կը տիրեն Ֆրանսացի եւ անգլիացի զինուորներու միջեւ : Նաւերը շարունակ զինամթերք եւ պաշար կը պարպեն Ֆամակուսթայի նաւահանգիստին մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ մասին ճառ մը խօսելով, Յունաստանի վարչապետը յայտարարեց թէ երբեք վար պիտի չառնեն պայքարի դրօշը, ինչ դժուարութիւններ ալ ծագին: « Կիպրոսի պայքարը, ինչպէս ազգային ազատագրութեան բոլոր պայքարները կը պահանջէ տեւական ճիգեր, պողպատեայ ջիղեր եւ մեծ համբերութիւն » : Թուրք թերթերը միշտ կը յիշեցնեն թէ Թուրքիա պիտի գրաւէ Կիպրոսը, եթէ Անգլիացիները հեռանան :

ԱՇՆԱՆ պիտի արձակուին 1954/2ի զինուորները (Ա. շարք) եւ վերակոչեալները, սկսելով ընտանիքի հայրերէն, ինչպէս յայտարարեց պատերազմական նախարարը :

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ Ալժէ պիտի երթայ ուրբաթ օր, տեսակցելու համար Ալժերիոյ նախարարին՝ Լաքոստի հետ: Պիտի մնայ միայն 24 ժամ :

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ գնդակահարուեցան երկու սպաներ, որոնք մահուան դատապարտուած էին, իբրեւ մեղսակից սպայակոյտի փոխ - նախագահ գնդ. Ադնան Մալքիի սպանութեան :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Սեպտ. 3) — Ձոյլ ոսկի 474.000, նափոլէոն 3410, զուից. 3250, անգլիական 4210, քսան տոլարնոց 16520, թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1050, տոլար 405, պելժ. 8.20, զուից. 97.75, փեզեթա 8.90 :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ.— Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու միութեան նախաձեռնութեամբ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, ողբացեալ

ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ:

Օրակարգ.— Նախապատրաստական աշխատանք պատգամաւորական ժողովի :

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին: Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը: Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները:

× Ավինեոնի հայրենակիցներէն կը խնդրուի տեսակցութիւն մը կեդր. վարչութեան քարտուղարին հետ, Մուրատ Ուսումնասիրացի մասնաճիւղի մը կազմութեան համար: Գրել հետեւեալ հասցէին մինչեւ Սեպտ 7:

Mr. Agopian, Chez M. Gamet
Eutrechaux (Vaucluse)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Յուլիս–Օգոստոս թիւը (48 էջ):

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ-ԲՈՅԺի ներկայացուցիչներն են Ֆօթօ Ռէքս, «Պ. Ասատուր Քէօսէեան) եւ Պ. Արմենակ Շահպազեան:

Տարեկան բաժնեգինը 1000 Ֆր. Ֆրանսա, 1200 Ֆր. արտասահման: Դիմել Շ. Նարդունի, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

SPORTVIL

6o, Rue de Richelieu

Tél. : RIC 44-97

*

Demandons *entrepreneurs* très sérieux pour vestes et manteaux suedine pour femme.

TRES BEAU TRAVAIL

Demandons mécaniciennes en atelier et un presseur

★

Travail garanti toute l'année

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ԶՔՕՍ"

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երազներու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.:

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 փրանք

լաթակազմ 1650 փրանք:

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Մայր եկեղեցիի նախկին բազմարդիւն գլխաւոր ողբացեալ

ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ այս կիրակի արժանի շուքով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի: Հայ եկեղեցական երգեցողութեան հանդուցեալ բազմամեայ վաստակաւորին յիշատակին նուիրուած այս յարգանքի արարողութեան կը հրաւիրուին բարեկամներ, համակիրներ եւ բոլոր եկեղեցասէր ազգայինները :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ « ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ» :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ :

10 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին Աիարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան :

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց երեղեցւոյ սրահին մէջ :

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՋԷՆՔԻ ՏԱԿ

Արձակ էջեր

Գրեց

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Տպագրութիւն՝ Վենետիկ–Ս. Ղազար 1956

ԳԻՆ 500 ՖՐ.

Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Ֆինիսէօզ մը արհեստանոցը աշխատելու համար :

Դիմել՝

Ets. LYDAN

21 Rue des Petits Carreaux, Paris (2e)

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյեօն մը Ալֆորվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթոպիւսի կայարանին առջեւ :

Դիմել «Յառաջ»ի, Պ. Բ. սկզբնատառերով :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Տիրուհի Մինասեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ներկայ եղան իրեց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՄԻՀՐԱՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

հոգեհանգստեան պաշտօնին որ տեղի ունեցաւ կիրակի, Սեպտ. 2ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, հանգուցեալին մահուան առաջին տարելիցին առթիւ :

ՀԱՅԱՏԻՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՅԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Ս. Կոյսի Ծննդեան տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ռընէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արքէօյ :

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

●

46, RUE RICHER - PARIS (9e)

Tél.: PROvence 64-90

C. C. P. Paris 3630-66

*

Նորագոյն հրատարակութիւններ

Ժամանց եւ Զբօս, Կ. Գուշակ (Երազներու բանալին, Բախտագուշակութիւն, Աստղագիտութիւն, Ոգեհարցութիւն, Ձեռնածութիւն, Ժամանցի խաղեր եւն.): Մեծադիր 632 էջ, 1956 Պէյրութ, գինը՝ 1400, թղթատարի ծախքով 1500 ֆր. :

Գարնանային, Վ. Շուշանեան, հրատարակ, 1956, Պէյրութ, գինը՝ 600 ֆր.:

Մեռնող Գիւղին պատմութիւնը, Մ. Պարսամեան (Մանկութեան, Պատանեկութեան, Ուսանողական Յուշեր, Գրական Դէմքեր): Գինը՝ 800 ֆր.:

Դար մը գրականութիւն, Մ. Թէօլէօլեան, Բ. հատոր, Գահիրէ 1956, գինը 1000 ֆրանք:

(Սփիւռքեան գրական սերունդէն 58 դէմքեր, խորհրդահայ գրողներէն 24 դէմքեր, իրենցմէ ընտրուած էջերով) Նախապէս լոյս տեսած է Ա. հատորը, 1000 ֆրանք:

ԾԱԽՈՒ Է

A céder matériel fabrication, marque et clientèle commerciale produit alimentaire apprecié notamment par consommateurs arméniens.

Դիմել «Յառաջ»ին ֆրանսերէն :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Վ Ե Ր Ա Մ Ո Ւ Տ Է

ԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 8ԷՆ Ի ՎԵՐ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

Անուշավաճառի խանութը ուր, ինչպէս միշտ, պիտի գտնէք ամէն ինչ թարմ, մաքուր և պատրաստուած վարպետին ձեռքով:

32, Rue de Trevise, Paris 9e

Tél. : TAI 65-44

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, ՍՏ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆՑ, Բ. տպագր. Պէյրութ, 1955 – 56, երեք հատոր լոյս տեսած (Դ.ը մամուլին տակ): Հատորը 4.000 ֆրանք :
2. ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Մ. ԱԲԵՂԵԱՆ, գիրք Ա., Բ. տպ. Պէյրութ, 1955, լաթակազմ 1800 ֆրանք :
3. ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, Պէյրութ, 1955, Ա. եւ Բ. հատոր միասին (Գ.ը մամուլի տակ) 1050 ֆրանք :
4. ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, հատոր Ա., 1050 ֆրանք:
5. — *L'Eglise Arménienne*, Malachia Ormanian, 2e éd. Antélias 400 Fr.
6. ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նուպարեան, Պէյրութ, 1955, 1210 էջ, լաթակազմ 3000 ֆր.:
7. ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԲԱՌԱՐԱՆ ԱՆԳԼ.–ՀԱՅ. Փրոֆ. Յ. Յ. Չագմաճեան, Պէյրութ, մեծադիր 1424 էջ, լաթակազմ 4000 ֆր.:
8. ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ, Կոմս, Գ. գիրք, Պէյրութ, 1956, 350 ֆր.:
9. ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մ. Թէօլէօլեան, Գահիրէ, 1956, Ա. եւ Բ. հատոր 2000 ֆր.:

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

ուր կը գտնուին Հայաստանի եւ Սփիւռքի հին ու նոր ամէն կարգի հրատարակութիւնները : Պահանջել Ընդարձակ Գրացուցակը :

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e

Chèque Postal, Paris, 1278-35.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • JEUDI 6 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7673 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3484

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՈԳԵՐ ԵՒ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

•

Աւելի քան երբեք ժամանակն է կարգի դնելու մեր տունը՝ Հայկական Արտասահմանի մէջ :

Անթիլիասի ընտրութեան առթիւ սարքուած ապերասան խուժանավարութիւնը անգամ մը եւս հաստատեց թէ շատ ետ մնացած ենք այս ճամբուն վրայ :

Քննութեան շրջան մըն էր եւ ամբողջ դասարաններ չկրցան կարգ փոխել :

Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, հարիւր տարի ետ գացած եղանք :

Այլեւս աւելորդ է խօսիլ այն լրագրական եւ հրապարակային խայտառակութեանց մասին, որոնք իրար գերազանցեցին սանձակոտոր մոլեգնութեամբ, մասնաւորապէս վերջին վեց ամիսներու ընթացքին :

Այդ դժնհկութիւնները անջնջելի արատ մը կը կազմեն, մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ :

Եթէ վեց ամիս եւս շարունակուէին այս բռչայական բարքերը, հետեւանքը պիտի ըլլայ անդարմանելի կազմալուծում :

Արդէն կը տեսնենք ախտանշանները, որոնք Միջին Արեւելքէն ալ անդին անցած են, խորացնելով եղած ճեղքերը, կամ նոր ճեղքեր բանալով :

Ի վերջոյ ու՞ր ենք մեր ճակատագրին :

Կ'ընդունի՞նք մեր ինքնորոշման իրաւունքը, որ կը թելադրէ ամրապնդել տարագիր բազմութեանց ինքնավարութիւնը, որպէս զի կարենանք աւելի երկար դիմանալ :

Հարցումը կ'ուղղենք մասնաւորապէս ռամկավար - հնչակ – յառաջդիմական կոչուած խմբակցութեանց, որոնք էջմիածնի սէրը կը շփոթեն ուղէտ եւ փառամոլ ջոջերու բաշխած սերին հետ :

Եւ խառնաձայն հոսանքէն անոնց որ կ'ուզեն դիրքեր գրաւել, «ինտերնացիոնալ» գիտելիքերու փշրանքներով :

Այս բախտորոշ օրերուն, ո՛վ որ կը փորձէ ճակատ ճեղքել, նոյնքան վնաս պատճառած պիտի ըլլայ որքան արտաքին թշնամին :

Վասն զի, ներքին պառակտումներու եւ կազմալուծման ձեռնարկները ամէն բանէ առաջ կը տկարացնեն տարագիր բազմութեանց դիմադրական ուժը :

Ոչ հայրենիքը, ոչ ալ էջմիածինը կրնան բան մը շահիլ, եթէ գաղութները եւ մասնաւորապէս Միջին Արեւելքը ճակատներու բաժնուին :

Միշտ բացատրած ենք եւ անգամ մը եւս կը յիշեցնենք, առ որ անկ է .—

Հայկական Արտասահմանը հոգեւոր հօտ չէ, այլ իր հայրենիքէն զրկուած ժողովուրդ մը, որ նոյնքան իրաւունքներ ունի որքան Հայաստանի ժողովուրդը :

Ան չի կարօտիր կղերապետական խնամակալութեան մը, այլ կը սպասէ որ իր հոգեւոր հովիւները մնան իրենց կոչումին բարձրութեան վրայ, առանց ընկերային կամ քաղաքական մարզանքներ փորձելու :

Կը սպասէ, նաեւ, որ անոնք ըմբռնեն, վերջապէս, թէ իրենք այս կամ այն իշխանութեան կամակատարները չեն, ոչ ալ իշխանաւորներ, այլ պարզապէս ծառաները ցիրուցան բազմութեանց :

Ասպա ուրեմն ոչ թէ հրամաններ պիտի արձակեն կամ կատարեն, այլ պիտի ջանան դառնալ հարազատ ներկայացուցիչները Հայկ. Արտասահմանի իրաւունքներուն եւ բաղձանքներուն :

Ոչ յոխորտանք, ոչ ալ պիղատոսեան չքմեղանք :

Իսկ մասնաւորապէս Միջին Արեւելքի մէջ միացեալ ճակատ, փշրելով եղբայրադաւ ատելութեան ժանիքները :

Որեւէ նոր ցնցում կրնայ ճակատագրական հետեւանքներ ունենալ, այս մռայլ օրերուն : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆՍՏՈՒԳՈՒԹԻՒՆ

•

ՎՃՌԱԿԱՆ ՄԵՐԺՈ՞ՒՄ ԹԷ ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Եգիպտոսի նախագահը, պարզած է իր տեսակէտները, ի պատասխան Հինգերու յանձնախումբին բացատրութեանց : Մթնոլորտը բարենշան կ'երեւար իբրեւ խօսակցութիւն. բայց այս չի նշանակեր թէ կարելի պիտի ըլլայ դիւրաւ լուծել ջրանցքին վէճը : Վիճաբանութեանց առաջին շրջանն է տակաւին : Հակառակ խօսակցութեանց սիրալիր հանգամանքին, ամէն մտահոգութիւն փարատած չէ տակաւին :

Լուրի մը համաձայն, Հինգերու յանձնախումբին նախագահը, Մենզիս, դժգոհ մնացած է որ շատ կարճ տեւեց երրորդ խօսակցութիւնը : Իր բացատրութիւնները լրացնելէ անմիջապէս վերջ, գնդ. Նասր առաջարկեր է յետաձգել ժողովը, որ փակուած է նշանակուած ժամանակէն երկու ժամ առաջ : Ժողովէն ետք երկու կողմերը առանձնացած են իրենց խորհրդականներուն հետ :

Թղթակիցները կը գանգատին թէ կարելի չէ ստոյգ տեղեկութիւններ քաղել, վասնզի շատ խիստ գաղտնապահութիւն կը տիրէ : Երրորդ խօսակցութեան առեն երկու կողմերուն խորհրդականներն անգամ դուրս հանուած էին :

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ գնդ. Նասր կ'ուզէ ժամանակ շահիլ, առանց համաձայնութիւն յայտնելու վերապահութեամբ, կամ վճռապէս «ոչ» ըսելու : Իրազեկներու կարծիքով, Գահիրէի մէջ կը յուսան պառակտել Հինգերու յանձնախումբը :

Իսկ Արեւմուտքի մէջ այն տեսակէտը կը տիրէ թէ քանի ձգձգուին խօսակցութիւնները, այնքան պիտի զօրանայ գնդ. Նասրի դիրքը :

Մինչ այս մինչ այն, Խ. Միութիւնը կը շարունակէ Եգիպտոսը քաջալերել զանազան ձեւերով : Առջի օր կը ծանուցանէին թէ խումբ մը խորհրդային նաւուղիղներ պիտի երթան Եգիպտոս : Գերման եւ սպանիացի նաւուղիղներ պատրաստ են երթալու : Եթէ այսպէս շարունակուի, Եգիպտոս կրնայ առտու մը ճամբել ֆրանսացի եւ անգլիացի նաւուղիղները որոնք մինչեւ հիմա կ'ապահովեն ջրանցքին նաւարկութիւնը :

Այս վերջինները արդէն ընկճուած են բարոյապէս թէ ֆիզիքապէս, եւ կ'ուզեն հեռանալ, եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ մինչեւ Սեպտեմբեր 15 :

Խ. Միութիւնը նոր աջակցութիւն մը եւս կ'ընծայէ Եգիպտոսի : Սեպտ. 4ին համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ որով 200.000 թոն ցորեն պիտի հայթայթէ : Փոխարժէքը, վեց միլիոն ոսկի, պիտի վճարուի բամպակով եւ բրինձով :

× Եգիպտական մամուլը կը շարունակէ սպառնալիքներ ուղղել արեւմտեան պետութեանց : Կառավարական թերթը «Ալ Կումհուրիյա» կը գրէ նախկին նախարար գնդ. Անուար Էլ Սադաթի ստորագրութեամբ .

— «Ներողութիւն, Պ. Մենզիս, բայց հիմա որ ձեզ ընդունեցանք իբրեւ մեր հիւրը, կ'ուզէինք հարցնել թէ ինչ է ձեր յանձնախումբին բուն նպատակը : Միայն Տըլըսի ծրագիրը յանձնե՞լ է : Կամ ներկայացնե՞լ անգլեւֆրանսական զինուորական յաձնարարութեանց յաւելեալ ծրագիրը : Եթէ ձեր նպատակն է Տըլըսի ծրագիրը ներկայացնել Սուէզի Ջրանցքին հակակշռի մասին, այն ատեն Լոնտոնի մարդիկը խաբած են ձեզ, նոյն իսկ յանձնախումբը : Եգիպտոս արդէն յայտարա -

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՕԾՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՅԱՆՈՒՆ ՅԱՐԱՆՈՒԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՕՏԱՐ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՊԵՏԵՐՈՒ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐ

Երէկ Պէյրութէն հետեւեալ մանրամասնութիւնները ստացանք, կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի օծման առթիւ, որ տեղի ունեցաւ կիրակի օր, ինչպէս հաղորդած էինք արդէն .—

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ թեմերու ժողովուրդը, ինչպէս բովանդակ հայութիւնը՝ ի սփիւռս աշխարհի, պատմական անմոռանալի օր մը ապրեցաւ երէկ, 2 Սեպտ., ընտրեալ կաթողիկոս Տ. Զարեհ Ա. Հայրապետի օծման շքեղ եւ յուզիչ հանդիսութեան առիթով :

Հազարաւոր հաւատացեալներ շարաթ իրիկուընէ տեղ գրաւած էին Անթիլիասի դպրեվանքը եւ շրջակայ պարտէզներուն մէջ : Իսկ կիրակի առաւօտ, կանուխ, ժամը վեցէն սկսեալ բազմութիւնը կը խռնուէր Դպրեվանքի բակին մէջ, ուր կարգադիր յանձնախումբը, օժանդակութեամբ ոստիկան զօրքի, կը հսկէր կարգապահութեան :

Տեղին կարգադրութեամբ մը, Կարգադիր Յանձնախումբը Վեհարանէն դէպի Դպրեվանք երկարող տարածութիւնը ծածկած էր մասնաւոր վրաններով՝ պաշտպանելու համար հանդիսատես հաւատացեալ ժողովուրդին :

Վրանները, որոնք չորս եւ հինգ հարիւր քառակուսի մեթր տարածութիւն ունէին, սիրայօժար տրամադրուած էին Լիբանանի Ազգ. Գաւառ. Ժողովի ատենապետ Պ. Մ. Աղիւեանի կողմէ, իսկ զետեղումը կատարուած էր Սեսցի հայրենակիցներու կողմէ :

Ժամը ութին, ամբողջ բակը եւ շրջակայ ճամբաները անանցանելի էին դարձած արդէն : Ծովեզերքէն մինչեւ Անթիլիասի քառուղին՝ կը պարզուէր մարդկային հեղեղով մը ողողուած անսահման տարածութեան մը պատկերը : Անձնական ինքնաշարժներու թիւը աւելի քան 2000 էր :

Անթերի կարգապահութեան մը մէջ, հաւատացեալ բազմութիւնը տակաւ գրաւեց իր տեղերը՝ տաճարէն ներս թէ դուրս : Նկատելով որ եկեղեցին տրամադրուած էր պետական ներկայացուցիչներու, մասնաւոր հանգամանք ներկայացնող անձնաւորութեանց եւ ազգային իշխանութեանց կողմէ օծման հանդէսին մասնակից պատուիրակութիւններու, բազմահազար հաւատացեալներու ծովածաւալ բազմութիւնը տեղ գրաւեց բակին եւ շրջակայ ճամբաներու մէջ, օրինակելի համակեցութեամբ մը՝ որուն համար հըպարտ կրնանք ըլլալ :

Հակառակ հեղձուցիչ օդին, ամբողջ հինգ ժամ, աւելոր ծերունիէն մինչեւ վերջին պատանին, երկիւղածութեամբ եւ յարգանքով հետեւեցան հոգեպարար արարողութեանց :

Ժամը ճիշդ 9.20ին, սկսան ղօղանջել Մայր Տաճարի զանգակները, եւ, եօթանասուն հոգիէ բաղկացեալ երգչախումբի առաջնորդութեամբ, երեսունէ աւելի քահանաներու, արեղաներու, վարդապետներու, ինչպէս նաեւ Գեր. Տ. Խորէն եւ Տ. Ղեւոնդ Սրբազաններու ընկերակցութեամբ, ընտրեալ Հայրապետ Զարեհ Ա. մուտք գործեց Տաճար, Ամպհովանիի ներքեւ՝ զոր կը կրէին Պ. Պ. Վահէ Սեթեան (Ազգ. Կեդր. Վարչութիւն), Միսաք Աղիւեան (Լիբանանի Գաւառ. Ժողով), Գրիգոր Մարանկոզեան (Հալէպի Գաւառ. Ժողով) եւ Ստեփան Գապարաճեան (Կիպրոսի Ազգ. վարչութիւն) :

Օտար հիւրեր եւ ներկայացուցիչներ

Պետական եւ եկեղեցական ականաւոր ներկայացուցիչներու կարգին ուշադրութիւն կը գրաւէին՝

Լիբանանի Հանր. նախագահ Ն. Վ. Քամիլ Շամունի ներկայացուցիչ եւ վարչապետի տեղակալ պետ. նախարար Պ. Սաէպ Սալամ, Սուրիոյ նախագահի եւ վարչապետի ներկայացուցիչ եւ վարչապետութեան դիւանապետ Պ. Հաննա Մալէք, Լիբանանի Խորհրդարանի նախագահ Պ. Ատէլ Օսէյրան, Լիբանանի արտ. նախարար Պ. Սէլիմ Լահուտ, Սուրիոյ առողջապահական նախարար Ապտիւլ — Պաքի Նիզամէտտին, Լիբանանցի երեսփոխաններ Եուսէֆ Զէյն, Ղասան Թուէյնի, նախկին երեսփոխաններ Պ. Պ. Հալիմ Ապի Շահլա եւ Հանրի Ֆարաօն, Սուրիացի երեսփոխաններ Միխայէլ Իլյան եւ տոքթ. Մաամար Զարպաճի, Պէյրութի զին. հրամանատար գնդ. Ճէմիլ Լահուտ, ինչպէս նաեւ Սուրիոյ Ազգ. կուսակցութեան կողմէ 15 հոգիէ բաղկացեալ պատուիրակութիւն մը :

Լիբանանցի եւ սուրիացի բազմաթիւ լրագրողներ հետեւեցան արարողութիւններուն :

Եկեղեցական յարգարժան ներկայացուցիչներ տեղ գրաւած էին քոյր յարանուանութեանց յատկացուած զոյգ դասերուն մէջ : Աջ դասին մէջ տեղ գրաւած էին Յոյն օրթոտոքսներու պատրիարք Ալեքսանդր Տահհանի ներկայացուցիչ Գեր. Մուստուստա եպիսկ., Ասորիներու Անտիոքի պատրիարքի ներկայացուցիչ Մետրոպոլիտ Մար Սեւերիոս Եաղուպ եւ իր հետեւորդները : Ձախ դասին մէջ տեղ գրաւած էին գերապայծառ Հ. Սահակ արք. Կողեան՝ յանուն Հայ Կաթողիկէներու Հոգեւոր Տէր Կարդինալ Աղաջանեանի, բողոքական համայնքի կողմէ՝ Վեր. Վեր. Կ. Թիլքեան եւ Ա. Հաթիւեան, Դանիական եկեղեցիի կողմէ՝ Վեր. Փոսք, Մարոնիներու պատրիարք Մէուշիի ներկայացուցիչ Գեր. Իլիաս Ֆարահ (Պէյրութի արք.), Կաթողիկէ Ասորիներու պատրիարք կարդինալ Թափփունիի կողմէ՝ Գեր. Կրէկուար Եփրեմ Ժարժուր, յոյն կաթողիկէ պատրիարք Մաքսիմոսի կողմէ Գեր. Փիլիպ Քամէլ արք. Մուտաուար, Վենետիկ. Մխիթ. Միաբանութեան կողմէ Հ. Միքայէլ Յովհաննէսեան եւ Հ. Կոմիտաս Ունճեան, Պուրճ Համուտի քաղաքապետ Հ. Պօղոս Արիս, Զմմառի Միաբանութենէն Գէորգ վրդ. Լայիքեան, Վիէն. Մխիթարեանց կողմէ Հ. Ռափայէլ Քոսեան եւ Հ. Թովմաս Քաջազն, Յիսուսեան Միաբանութեան եւ Պէյրութի Ֆրանսական Համալսարանի նախագահութեան կողմէ Հ. Յովհ. Մըրրեան, Պէյրութի Ամերիկ. Համալսարանի նախագահութեան կողմէ Տոքթ. Յ. Ենիգոմշեան եւ բազմաթիւ ուրիշներ :

Մասնաւոր պատուիրակութիւններ ներկայ էին Իրաքէն, Եգիպտոսէն, Կիպրոսէն, Յունաստանէն, Մ. Նահանգներէն եւ Իրանէն :

Իրանահայ թեմ. Խորհուրդի անունով՝ Պ. Վահան Փափազեան եւ Պ. Միհրան Փիրանեան, Մարսիլիահայ գաղութէն Պ. Շաւարշ Նարդունի եւ Հոգչ. Արտակ վրդ. : Ամերիկայէն՝ Պ. Բեգլար Նաւասարդեան եւ Տոքթ. Գեղամ Այվազեան, Իրաքահայ գաղութէն մասնաւոր պատուիրակութիւն մը՝ գլխաւորութեամբ տոքթ. Գ. Փափազեանի, Եգիպտահայ գաղութէն Պ. Պ. Գ. Լազեան, Օ. Մաճառեան, Լ. Աստուրեան, Լ. Յովհաննէսեան, եւայլն, եւայլն :

Ինչպէս նախապէս յայտարարուած էր, օծման արարողութիւնը եւ երգեցողութիւնները ժամը 10 - 11.30 ձայնասփռուեցան Պէյրութի ռատիոկայանէն : Այս առթիւ, արարողութեան մեկնութիւնը կը կատարէր Հոգչ. Գարեգին վրդ. Սարգիսեան :

(Մնացեալը յաջորդով)

ԼԱ՛Ւ, ԲԱՅՑ ԱՅՍ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵ՞ՐԸ

Իրենց հաշւոյն շահ մը պիտի չալահովուէի վստահաբար այն ճամբով, որուն կը շարունակեն հետեւիլ դաւադիր որոշ շրջանակներ եւ անոնց կողմէ հեծիկներու նման վարձուած ծանօթ հայկական թերթեր: Եւ ապահովաբար իրենց կրելիք վնասները անհելիօրէն աւելի մեծ պիտի ըլլան քան այն, զոր իրենց բթացած երեւակայութիւնները կարող են պատկերել:

Անարգական ածականներն ու արտայայտութիւնները եւ մանաւանդ օրը քան հեղ Սուէզի Ջրանցք հոլովել չէր իրենց փրկութեան ուղին, բայց շարունակեցին սուտ խենթ ձեւանալ, առանց անդրադառնալու, որ այդ ձեւով ուշ կամ կանուխ պիտի մատնուէին այնպիսի աննախանձելի վիճակի մը, երբ իրենց որովայնները պիտի սկսի որոճալ, եւ թքնել՝ իրենց թոքերը:

Արդ, նկատելով որ «Արարատ» եւ «Զարթօնք» ամէն առաւօտ մրցումի կ'ելլեն մեր թերթին տնօրէնին հասցէին իրենց անարգական արտայայտութիւններուն մէջ եւ նկատելով որ Օգոստոսի 18ին ժամուլով զլուշացուցած էինք զիրենք գռեհկութիւն արտահոսելէ,

Հարց կուտանք.

— Ազգային իշխանութեանց կողմէ Քափիթօլ պանդոկի սրահին մէջ սարքուած լրագրական ասուլիսին առիթով տեղական մամուլը գնելու պաշտօն ստանձնած եւ արաբական թերթերուն մէջ լոյս տեսած ծանօթ գրութիւններու հեղինակ ու «Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Պաշտպանութեան Համախմբում»ի անպաշտօն առաջին քարտուղար ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆԻն,

— «Համախմբում»ի ղանձարկղէն արաբ լրագրողներուն տեղացի դրամատէրի մը տան մէջ վճարումները կատարող պարտաքսակ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆԻն,

— Եւ բոլոր անոնց, որոնք մեզի հետ ներկայ եղան գնումի գործողութիւններուն եւ կամ մեզի չափ ծանօթ են կաշառումի բոլոր գործողութիւններուն.

Ա.— Ինչ կը վճարէք «Արարատ» եւ «Զարթօնք» օրաթերթերուն, հոս՝ Պէյրութի մէջ: Վճարումները ամսակա՞ն հաշուով կը կատարուին, թէ՝ որպէս հիմ ունին անարգական արտայայտութիւններու բազմապատկութիւնը:

Բ.— Վստա՞հ էք, թէ ձեր վճարած գումարները իսկապէս կը հասնին մինչեւ այդ թերթերը հովանաւորող կուսակցութիւններու դանձարկղները, եւ եթէ ոչ՝ ի՞նչ համեմատութեամբ կը կատարեն բաժանումը բոլոր անոնք, որոնց կը կատարուի յանձնումը:

Հարց կուտանք դարձեալ.

— «Արարատ» օրաթերթի մէջ Պ. Տիգրան Թոսպաթի յօդուածներուն հեղինակութիւնը ուրիշներու վերագրել փորձողներուն անհրաժեշտ թելադրանքները կատարողներուն.

Ա.— Քանի՞ ամիսէ ի վեր «Զարթօնք» օրաթերթի խմբագրապետը դադրած է խմբագրականները գրելէ, իր պարտականութիւնը թողլով ուրիշներու,

Բ.— «Զարթօնք» օրաթերթի խմբագրականներու յօրինման մէջ Պ. խմբագրապետը փոխարինողներուն շարքին գլխաւոր գրիչը չէ՞ միթէ Տ. Շահէ վրդ. Աճէմեան:

Ինչե՜ր կան հարցնելիք, ի՛նչ հարցումներ՝ որոնք անպատասխանի պիտի ձգուին «Զարթօնք»ներու եւ «Արարատ»ներու կողմէ: Եւ ինչքան ծանրակշիռ հարցումներ, որոնք պատասխանի ու լուսաբանութեան կարօտ են: Կ'ուզէ՞ք, որ այդ հարցումներուն ամէնէն աննշաններէն մէկը ներկայացնենք «Արարատ»ին.

— Ամիսներ առաջ հրատարակեցիք հայկական կուսակցութեան մը վերագրուող «ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ» մը, Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական ընտրութեան եւ ընտրելի հաւանական թեկնածուներուն շուրջ: Արդ,

Ա.— ԱՐԱԲԱՇԽԱՐՀԻ Ո՞Ր ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ ՑՂԱՑՈՒԵՑԱՒ ԱՅԴ «ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ»Ը ԵՒ ՈՐՈ՞Ւ ԿՈՂՄԷ,

Բ.— Ո՞Վ ԹԵԼԱԴՐԵՑ ԵՒ Ո՞Վ ԳՐԵՑ ԶԱՅՆ,

Գ.— Ո՞Ր ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ Ի՞ՆՉ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆԻՆ ՅԱՆՁՆՈՒԵՑԱՒ ԱՆ ԵՒ Ե՞ՐԲ,

Դ.— ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆԸ Ո՞ՒՐ ՃԱՄԲԵՑ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ Ո՞Ր ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԷՆ ԵՒ ՈՐՈ՞Ւ ՁԵՌՔՈՎ «ԱՐԱՐԱՏ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀԱՍՑԷԻՆ ՃԱՄԲԱՅ ՀԱՆՈՒԵՑԱՒ ԱՆ:

Ուրացումը չէ փրկութեան ուղին, քանի լաւ գիտէք, թէ երբ հարկադրուած եղանք այլեւս ուղղելու այս հարցումները, պատրաստ ենք տալու եւ անոնց պատասխանները:

Պատրաստ ենք մեր պատասխաններուն կցելու բոլոր փաստերը, բոլոր փաստաթուղթերը:

Պատրաստ ենք տալու առնուազն քանի մը անուններ, որոնց տէրերը վստահ ենք թէ այսօրուընէ իսկ պիտի գիտնան սանձել ձեր մոլուցքը:

Պատրաստ ենք ներկայացնելու բազմաթիւ դէպքերու թուականներ եւ անոնց թատերավայրերուն անունները:

Եւ վստահ եղէք, որ այս պարագային ձեր տէրերն իսկ կը հարկադրուին հրապարակով ուրանալ ձեզ որպէս խորթ ու ինչքան անճարակ որդիներ:

Եւ վստահ եղէք, որ ձեր տէրերն իսկ այս պարագային չեն կրնար ձեզի օգնութիւն փութացնել ու կը մնաք եօթ քողերէ մերկացուած Սալոմէի մը ամօթալի այլ բորոտ մերկութեամբ:

Կարող էք տարակարծիք ըլլալ մեզ հետ, կարող էք պայքարիլ որու դէմ որ կը ցանկաք, ինչպէս ալ կ'ուզէք, բայց միշտ պարկեշտօրէն, բայց միշտ՝ առանց անարգանքի դիմելու եւ տեւապէս խուսափելով գռեհիկ արտայայտութիւններէ:

(Այգ, 30 Օգոստ.) ԵՂԻԱ ՆԱՃԱՐԵԱՆ

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզ որ արդէն աւելի քան հինգ միլիոն բնակիչ ունի, բազմապատկուած՝ վերջին տասը տարիներու ընթացքին, այսօր ամբողջ աշխարհի այն քաղաքն է ուր բնակարանի ամէնէն սուր տագնապը կը տիրէ:

Մասնագէտներ բազմաթիւ պատճառներէն մին կը համարեն անտարբերութիւնը: Ուրիշ պատճառներ — շինութեան ծախքը, գրասենեկային վէճեր, անձնասիրութիւն եւ նորութենէ դադրած շինութեան մեթոտներ:

Ցետոյ կայ աշխատող ձեռքերու եւ գործիքի պակասը, վէճ ճարտարապետներու եւ ճարտարագէտներու միջեւ եւ ընդհանուր անհետատեսութիւն, որ նկատի չառներ փոքր եկամուտ ունեցող դասակարգի մը յետպատերազմեան աճումը:

Փարիզի ոստիկանութեան վերատեսուչը, Էմիլ Փելթիէ յայտարարեց թէ 875 հազար հոգի, կամ Փարիզի բնակչութեան մէկ հինգերորդը լաւ պայմաններու մէջ չեն բնակիր եւ անոնց գրեթէ կէսը միայն մէկ սենեակ ունի:

Բնակարանի շինութեան յանձնախումբի անդամներէն Փիէռ Սիւտօ կ'առաջարկէ արուարձանները ընդարձակել, փոքր ոստաններ շինել տասը — քսան հազարնոց ժողովուրդի համար: Կ'առաջարկէ նաեւ մաքրել Փարիզէն ներս երկու հազար հեկտարի վրայ շինուած խեղճուկրակ խրճիթները եւ անոնց տեղ շինել լաւ բնակարաններ:

1948էն ի վեր Փարիզի մէջ շինութիւնը յառաջ կը տարուի բաւական արագ թափով, սակայն դարձեալ չի գոհացներ պահանջը:

1948էն ի վեր Ֆրանսան ամբողջովին շինած է 842 հազար բնակարան, որոնց 610 հազարը բոլորովին նոր, միւսները վերանորոգուած են պատերազմին վնասներէն: Նոր շինուածներէն 105 հազարը շինուեցաւ շնորհիւ պետութեան օժանդակութեան:

Ամբողջ Ֆրանսայի համար այս թիւերուն երկու հինգերորդը Փարիզի շրջանին կը պատկանի, ուր բնակարանի տագնապը շատ սուր է տասնեակ մը տարիներէ ի վեր, եւ հաւանական է որ շարունակուի հինգ տասը տարի եւս:

Փարիզի կեդրոնին մէջ երկուքուկէս միլիոն բնակիչ կայ, ուրիշ երկուքուկէս միլիոն ալ շուրջը եւ կախում ունի կեդրոնէն իր ապրուստին համար:

Բացի Փարիզի խեղճուկրակ խրճիթները մաքրելու եւ անոնց տեղ նոր բնակարաններ շինելու հարցէն, Փարիզ ընդարձակելու համար կ'ուզէ դէպի արեւմտեան արուարձանները տարածուիլ:

Կառավարութիւնը կ'աշխատի բնակարաններու շինութեան համար զարկ տալ աւելի բարձր արտադրութեան, քաջալերելու համար շինարարական փոքր հաստատութիւնները, մասնաւորաբար այն շրջաններուն մէջ որ ընդունակ են ճարտարարուեստացումի:

Կը խորհի նշանաւոր Շան զ'Էլիզէն երկարել Նէօյյի կամուրջէն անդին, մինչեւ Սէն Ժէրմէն ան Լէյի կանանչ արուարձանը: Անոր շուրջ պիտի ստեղծուի առեւտուրի եւ բնակարանի շրջան մը: Փարիզի արեւմուտքէն երկաթուղի մը դէպի մայրաքաղաքին կեդրոնը պիտի բերէ ժողովուրդը, իսկ արեւելեան շրջանին համար, որ նոյնպէս պիտի զարգանայ, ուրիշ երկաթուղի մը դէպի Պասթիյ պիտի տանի ժողովուրդը:

Պատերազմէն ի վեր Փարիզի մէջ շատ սիրուն բնակարաններ շինուեցան, առասպելական գիներով, եւ մեծ մասը հաւաքական գնումով, տուրքէ զերծ ըլլալու պայմանաւ:

Կի Մոլէի կառավարութեան ծրագրին համաձայն 750 միլիառ ֆրանք պիտի տրամադրուէր մինչեւ 1960 իբրեւ պետական օժանդակութիւն, աժան տուներու շինութեան համար, մէջն ըլլալով 625 միլիառ ֆրանք հարիւր հազար տուներու, որոնք եկամուտ կը բերեն ամէն տարի:

Շինութեանց այն ձեռնարկները, որոնք կը չհագրդուին հասութաբեր տուներով, պիտի կրնան երկարաձգել վճարումները եւ փոխառութիւնը:

Կառավարութիւնը կ'ուզէ նաեւ բարեփոխել Ֆրանսայի ճարտարապետներու կրթութիւնը եւ բարելաւել ծրագրային դրութիւնը իրենց եւ ճարտարագէտներուն միջեւ, պակսեցնելու համար շինութեան ծախքը:

Փարիզի ոստիկանութեան վերատեսուչին համաձայն տեւականօրէն 250 հազար յարկաբաժինի կամ բնակարանի պահանջ կայ, որոնց մէջ պիտի կրնան բնակիլ 700 հազարէն 800 հազար հոգի:

Բնակարանի այս հարցը իր հետ կը բերէ ջուրի խնդիրը: Պիտի աշխատին աւելի շատ ջուր բերել Փարիզ, որ օրական կը սպառէ արդէն մէկ միլիոն խորանարդ մեթր, սակայն պէտք պիտի ունենայ ատոր կէսին չափ ալ, գալիք հինգ տարիներու ընթացքին:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ապստամբութեան հետեւանքով 3083 հոգի սպաննուած են վերջին երկու տարիներու ընթացքին: Ըմբոստները հրկիզած են քսան հազար թոն արմտիք, քանդած են 299 դպրոցներ եւն: Մարդկային զոհերէն 2720ը իսլամ են, 363ը ֆրանսացի:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ զէնքի չորրորդ փորձ մը կատարուած է Սիպերիոյ մէջ, Խ. Միութեան մասնագէտներուն կողմէ, ինչպէս կը հաղորդեն ամերիկեան աղբիւրէ:

ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐՈՒ դէմ պայքարը կը սաստկանայ Հիւս. Ամերիկայի կարգ մը նահանգներուն մէջ:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Գետը կը հոսէր հեզամրմունջ: Թռչուն մը ձայնը ձգած կը գեղգեղէր պուրակին մէջ: Լերան գագաթները անհաշուելի կերպով բարձր կը թուէին իրեն, եւ երբ կը նայէր անոնց, իրեն այնպէս կուգար, որ անոնք միանգամայն ահեղ եւ բարեմիտ հետաքրքրութեամբ մը հաշուի կ'առնէին իր բոլոր շարժումները: Իր հետամտած ոլորուղին զինքը առաջնորդեց այն բարձունքը, որ կը տիրապետէր տափաստանին: Եւ հոն, քարի մը վրայ նստելով ինկաւ խորունկ մտածումներու մէջ: Այսուհանդերձ այդ խոկմունքի ընթացքին շատ երջանիկ կը զգար ինքզինքը: Տափաստանը կ'երկարէր, իր արծաթեայ գետին եւ փարթամ քաղաքներուն համայնապատկերով: Լռութիւն կը տիրէր շուրջը: Միայն թռչուններու երամ մըն էր որ կապուտակ օդին մէջ թռիչք կը կատարէր: Մարճորիի անունը կրկնեց բարձրաձայն եւ անդրադարձաւ, թէ ականջները մեծ գոհունակութիւն կը զգային այդ անունին հնչումէն: Գոցեց աչքերը՝ եւ ահա մտքի պաստառին վրայ գծագրուեցաւ իր սիրած աղջկան լուսաշող կերպարանքը: Անոր հանդէպ բարի խորհուրդներով եւ մաղթանքներով պարուրուեցաւ: Թո՛ղ գետն առ յաւէտ ընթանար յառաջ, եւ թռչունները երկինքի անհունութիւնը չափէին՝ մինչեւ հասնէին աստղերը: Վասնզի արեգակով ողողուած էր իր ամբողջ էութիւնը:

Յաջորդ օրը երբ ճաշի սեղանին շուրջն էին բոլորուեր, եւ երբ քարոզիչը իր ծխամորճը լեցնելով էր զբաղած, Ուիլ կերպով մը բացաւ իր սիրտը:

— Օրիորդ Մարճորի, ըսաւ, ես ոչ ոք սիրած եմ ձեզի չափ: Ես առհասարակ պաղ եւ անընկերական մարդ եմ, ոչ թէ որովհետեւ ազնիւ զգացումները կը պակսին ինծի, այլ անոր համար՝ որ մտածելակերպս տարբեր է ուրիշներէն: Այնպէս կուգայ ինծի, թէ մարդիկ հեռու են ինձմէ: Կարծես շուրջս բոլորս շրջանակ մը գոյութիւն ունի, որ միայն ձեզ ներս կ'արտօնէ իր ծիրէն: Կը լսեմ միւսներուն խօսուածքն ու խնդուքը, բայց միայն դուք էք՝ որ կը մօտենաք սրտիս: Թերեւս անհաճոյ են այս խօսքերս՝ ձեզի համար, ի՞նչ կ'ըսէք:

Մարճորի չէր պատասխաներ:

— Զխօսի՞ս, աղջիկ, ըսաւ քարոզիչը:

— Հոգ չէ, թող հիմա պատասխան չտայ, զինքը նեղը դնել չեմ ուզեր: Ես որ խօսելու դժուարութիւն ունեցող մէկը չեմ, սա պահուս լեզուս կապուածի պէս կը զգամ: Գալով Մարճորիին, ի վերջոյ փափուկ սեռին կը պատկանի, եւ դեռ հազիւ թէ պատանեկութեան սեմէն դուրս ելած է: Աճապարելու պէտք չունի ուրեմն: Իմ գիտցածս այն է միայն, թէ կ'երեւի կը գտնուիմ այն կացութեան մէջ, որ սիրահարութիւն կը կոչուի մարդոց կողմէ: Թերեւս կը սխալիմ զգալու եւ տրամաբանելու եղանակիս մէջ: Եւ սակայն, կարծեմ թէ, ես յայտնած եղայ ճշմարտութիւնը: Եւ եթէ Օրիորդ Մարճորին կը զգայ թէ անկարող է փոխադարձելու այս սիրոյն, թերեւս ուզէ ազնուութիւնն ունենալ ժխտական պատասխան մը տալու:

Լուռ էր Մարճորին: Կարծես ոչինչ լսած էր:

— Ի՞նչ կ'ըսէք դուք այս գործին, դիմեց Ուիլ քարոզչին:

— Պատասխանելն իրեն կ'իյնայ, ըսաւ քարոզիչը, ծխամորճը դնելով վար: Տե՛ս, մեր բարեկամը կ'ըսէ՝ թէ կը սիրէ քեզ, Մարճորի, դուն ալ զինքը կը սիրե՞ս թէ՝ ոչ:

— Ես ալ կը սիրեմ, պատասխանեց Մարճորի, նուաղուն ձայնով:

— Աղէկ լաւ պատասխան չէի կրնար սպասել, աղաղակեց Ուիլ մեծ խանդավառութեամբ: Եւ սեղանին վրայէն, ձեռքը երկարելով, Մարճորիի ձեռքը բռնեց իր երկու ափերուն մէջ, անչափելի երանութեամբ:

— Հարկ է որ ամուսնանաք, թելադրեց քարոզիչը, ծխամորճը բերնին մէջ տեղաւորելով:

— Այդպէ՞ս ընելու ենք, հարցուց Ուիլ:

— Հարկը այդպէս կը պահանջէ, ըսաւ քարոզիչը:

— Շատ լաւ ուրեմն, պատասխանեց Ուիլ:

Երեք օրեր անցան այս խոստովանութենէն վերջ:

Ուիլ երջանիկ էր՝ որ ոչ ոք կը կասկածէր իր ներքին փոթորկումներէն: Կը շարունակէր ճաշերը միասին ընել, խօսիլ Մարճորիին հետ եւ հօրը ներկայութեան նայիլ անոր՝ գուրգուրալից խանդաղատանքով: Սակայն ոչ մէկ փորձ կ'ընէր աղջիկը առանձին տեսնելու, կամ առջի օրերէն տարբեր վերաբերմունք մը ցոյց տալու հանդէպ իր աղապատանքի առարկային: Եւ այս բանէն թերեւս աղջիկը քիչ մը վհատած ըլլար: Անշուշտ որ վշտանալու ալ պատճառ ունէր:

(6 – Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳՐԱԳԷՏ ՄԱԼԽԱՍԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Համազգային Հայ Մշակութային Ընկերութիւնը, օգտուելով Մալխասի ներկայութենէն Լիբանանի մէջ, որոշած է յառաջիկայ աշնան տօնել բազմավաստակ գրագէտին յոբելեանը։ Այս առթիւ կազմած է յոբելենական կեդր. Յանձնախումբ մը գրագէտներէ եւ մշակութային գործիչներէ։ Ներկայ կոչը առաջին քայլն է յանձնախումբի առաջադրած գործունէութեան։

Յոբելենական Կեդրոնական Յանձնախումբի կազմն է.—

ԴԻՒԱՆ.—

Նախագահ՝ Տ. Խորէն Եպիսկ. Բարոյեան, առաջնորդ Հայոց Լիբանանի, Ա. ատենապետ՝ Պ. Սիմոն Վրացեան, Բ. ատենապետ՝ Պ. Կարօ Սասունի, Ա. ատենադպիր՝ Պ. Խորէն Գաբիկեան, Բ. ատենադպիր Պ. Եդուարդ Տարօնեան։

ԱՆԴԱՄՆԵՐ.—

Տիկին Լիւսի Տէր Մոլքոնեան, Պ. Պ. Գառնիկ Բանեան, Գառնիկ Գիւզալեան, Մուշեղ Իշխան, Հ. Յովհաննէս, Պ. Հայկ Պալեան, Վեր. Եղիա Քասունի։

Անուններ կան որոնք իրենց վճիտ պարզութեամբն իսկ կը գերազանցեն փառքի ամենաբարձր տիտղոսները։ Այս կարգին կը պատկանի յոբելեարին անունը։ Այս հաստատումին ճշմարիտ վկաներն են իր գործերը Ապրումներ, Զարթօնք, Լուսադէմին, Ճամբու վրայ, որոնց մաքուր ու պայծառ էջերէն մեր հազարաւոր ֆետայիներուն քաղցր ու անդիմադրելի ձայնը կը լսենք, անոնց պարզ ու հպարտ կեցուածքը կը դիտենք ու անոնց սիրտերուն խորը, հայրենիքին զոհուելու անդրդուելի ուխտը կ'ընդնշմարենք։

Յիշատակուած հատորներուն այս զուտ հայրենադրոշմ բովանդակութիւնը եւ հեղինակին անկաշկանդ ու սահուն ոճը գործին ապահոված են հզօր հրապոյր մը որուն շնորհիւ ամբողջ Սփիւռքը անհամբերութեամբ փնտռեց եւ յափշտակութեամբ կարդաց զայն։

Հրատարակութեան առաջին օրերու հետաքրքրութեան թափը ոչ միայն չթուլցաւ հետագային, այլ եւ հետզհետէ այնքան սաստկացաւ որ Մալխասի գիրքերը անգտանելի դարձան հրապարակի վրայ։

Որոշապէս տեսնուեցաւ որ Մալխաս, առանց խարխափելու, գտած էր հայ ժողովուրդի սրտի ճամբան, եւ այդ գիւտին շնորհիւ էր որ Րաֆֆիի հետ Մալխաս դարձաւ ամէնէն շատ կարդացուող հեղինակը։ Իսկ երկու հեղինակներուն միջեւ այս մերձեցումը բոլորովին արդար ու վայելուչ է, որովհետեւ եթէ Րաֆֆին հայկ. ազատագրական պայքարի ներշնչուած մարգարէն ու խանդավառ քարոզիչը եղաւ, հապա Մալխաս այդ շարժումին հաւատարիմ սպասարկուն հանդիսացաւ։

Այսօր Հայ Սփիւռքը, հակառակ կենցաղական այն ապահով ու համեմատաբար բարգաւաճ պայմաններուն որոնց մէջ կ'ապրի, կը չարչարուի սակայն անողոք մտահոգութեամբ մը, — այն է իր ցեղային գոյատեւման հարցը, որուն համար մղած իր պայքարը հետզհետէ աւելի կը դժուարանայ։ Այս պայքարէն պատուաւոր կերպով դուրս գալու համար մէկ զէնք ունինք միայն։ Այդ զէնքը մեր մշակոյթն է։ Իսկ գրականութիւնը մշակոյթի ամէնէն ծաւալուն ու ամէնէն պտղատու ճիւղն է։ Մանաւանդ երբ գրականութիւնը կը հանդիսանայ իբրեւ արտայայտութիւնը պատկան ժողովուրդի ցեղային ոգիին, անոր բարոյական իտէալներուն, ապրելու կամքին, անկախութեան ձգտումներուն եւ փրկութեան համար մղուած պայքարին։ Արդ, յիշուած տարրերը Մալխասի գրականութեան յատկանիշներն իսկ են։ Հայ ժողովուրդն է որ անոր մէջէն կը խօսի յանձինս իր հերոս զաւակներուն։

Հայկական Սփիւռքը, որ այնքան խանդավառ ընդունելութիւն ցոյց տուաւ Մալխասի գործին, վստահ ենք թէ համապատասխան վերաբերում ցոյց պիտի տայ նաեւ հեղինակի անձին։ Մալխաս դեռ գործեր ունի ձեռագրային վիճակի մէջ, որոնք հրատարակութեան կը սպասեն։

Յոբելենական Կեդր. Յանձնախումբս կոչ կ'ուղղէ Մերձաւոր Արեւելքի հայութեան, վաստակաւոր գրագէտին յոբելեանը արժանի շուքով մը տօնել հայկ. կեդրոններու մէջ, որպէսզի ծերունազարդ յոբելեարը նիւթական եւ բարոյական հնարաւորութիւններ ունենայ իրականացնելու իր գրական ծրագիրները։

ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Հասցէ.—

HAMASKAINE
10, Rue Hussein Beyhoum, Beyrouth,(Liban)

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.— Միացեալ Նահանգներու մէկ ծայրէն միւսը շարժում մը սկսած է Նիւ Եորքի նաւահանգիստին մօտ գտնուող Ազատութեան Արձանին կից թանգարան մը հիմնելու Ամերիկա եկած եւ հաստատուած գաղթականներու անունով։

Այս նպատակով կազմուած է խնամակալութիւն մը նախագահութեամբ Իւլիսըս Ս. Կրէնթ Գ.ի։ Գործադիր Մարմնի ատենապետն է Փիէռ Ս. Տիւ Փանթ, փոխ նախագահն է Էտուըրտ Քորսի, գանձապահը՝ Ալեքսանդր Համիլթըն։

Միացեալ Նահանգներու բոլոր շրջաններուն մէջ կարեւոր դէմքեր անդամ նշանակուած են այս խնամակալութեան։ Քալիֆորնիոյ նահանգէն նշանակուած է Պ. Ջօրճ Մարտիկեան։

Այս մարմինը պիտի գոյացնէ հինգ միլիոն տոլար գաղթականներու թանգարանին շինութեան եւ պահպանման համար։ Թանգարանը պիտի ներկայացնէ յաջորդական սերունդներուն թէ ինչ դերկատարած է գաղթականութիւնը Ամերիկայի շինութեան եւ յառաջդիմութեան մէջ։

Խնամակալութիւնը կ'ուզէ որ այս թանգարանը շինուի Ամերիկա գաղթողներու կողմէ, եւ այդ նպատակով հանգանակութիւն մը պիտի բացուի Ամերիկայի մէջ Հոկտեմբեր 28ին, երբ մասնաւոր հանդէսով մը պիտի տօնուի Ազատութեան Արձանի բարձրացման 70րդ տարեդարձը։

Անցեալ Յունիսի 28ին Ազատութեան Արձանի պատուանդանին վրայ տեղի ունեցաւ հանդէս մը մասնակցութեամբ Ամերիկայի մէջ գտնուող 37 ազգութեանց ու ցեղերու ներկայացուցիչներուն, որոնք իրենց ժողովուրդներու անուններով ծառեր տնկեցին Ազատութեան Արձանին շուրջ։

Ամերիկայի Հայերու կողմէ կը մասնակցէր Հայաստանի Անկախութեան Ամերիկեան կոմիտէն։

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

ԷՔՍ ԼԷ ՊԷՆ, (Ցապաղած).— Իր բնական գեղեցկութիւններով, հոսուն ջուրերով եւ ջերմուկներով նշանաւոր այս քաղաքը այս տարի ալ ունէր բաւական թիւով հայ այցելուներ, շուրջ 150 հոգի։

Այս հայրենակիցները իրարու քով բերելու եւ հայկական շրջանակ մը ստեղծելու համար անցեալ տարի առաջին անգամ ըլլալով դաշտահանդէս մը կը սարքուի եւ կը յաջողին լաւ արդիւնք ձեռք բերել։ Այս անգամ ալ, Փարիզէն Պ. Պ. Ա. Փամպուքճեան, Խ. Հայրապետեան, Յ. Գարակիւլեան, Մարսիլիայէն Ղայթանճեան եղբայրներ, տեղացի առեւտրականներէն Պետրոսեանի, Մավեանի եւ Ունճեանի աջակցութեամբ, Օգոստոս 19ի կիրակի օրը դաշտահանդէս մը կազմակերպած էին ի նպաստ հայերէնի դասընթացքներու։

Գրեթէ բոլոր Հայերը ներկայ էին դաշտահանդէսին որ սկսաւ առտուն եւ տեւեց մինչեւ իրիկուան ժամը 7։

Լիոնի հոգեւոր հովիւին նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ բացօթեայ կրօնական արարողութիւն որ տեւեց երկու ժամ։ Ներկայ Հայերը ամբողջութեամբ, նոյն իսկ Ֆրանսացիներ հետեւեցան արարողութեանց։

Յետոյ երկու պնակ պտտցուցին, մէկը տէր հօր ծախքերը հոգալու, միւսը Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան համար։ Երկրորդ՝ պնակին պարունակութիւնը 4566 ֆրանք յանձնուեցաւ Լիոնէն Պ. Հայկ-Արամ Պօյաճեանի իր նպատակին յատկացուելու համար։

Կէս օրէ վերջ՝ Մօն Ռըվարի գեղատեսիլ բարձունքին վրայ սկսաւ բուն դաշտահանդէսը Պ. Պ. Ա. Փամպուքճեանի եւ Լ. Ղայթանճեանի բացման խօսքերով։ Յետոյ հաւաքաբար տիկիններ եւ օրիորդներ երգեցին «Ծաղկիր պատառ իմ հայրենիք», «Սեղանն է առատ», «Գարուն Երեւան» եւ «Կարօտեր եմ ես քեզ սիրուն Երեւան» խմբերգները։

Արտասանեցին Տիկին Յարութիւնեան «Լեզուդ պահիր հայ աղջիկ», Օր. Մոնիքա Պօյաճեան «Եկեղեցին հայկական» (Վ. Թէքէեանէն) եւ Տիկին Հ. Վէզիրեան «Գնա տղաս» (Գ. Յովհաննէսեանէ)։

Խօսք տրուեցաւ Պ. Պ. Պետրոսեանի, Հացագործեանի, Անդրէասեանի եւ Վէզիրեանի որոնք բոլորն ալ ծանրացան կրթական գործի կարեւորութեան եւ միացեալ աշխատանքի անհրաժեշտութեան վրայ։ Գողտրիկ արտասանութիւններ ըրաւ պատանի Ժ. Պալանցեան։ Բոլոր խօսողներն ու գեղարուեստական բաժնին մասնակցողները՝ գնահատուեցան ջերմ ծափերով։ Պ. Խ. Հայրապետեանի գլխաւորութեամբ պիւֆէն գոհացում կուտար բոլորին, մէկ խօսքով կազմակերպիչները արժանի էին գնահատանքի, հանդէսը կատարեալ յաջողութիւն ունեցաւ զուտ շահ ապահովելով շուրջ 54.000 ֆրանք։ Շնորհիւ Պ. Ղայթանճեանի առատաձեռն ջանքերուն։ Այս դաշտահանդէսը օրինակելի էր նաեւ անոր համար որ զանազան գաղափարի տէր մարդիկ իրարու քով գալով ապացոյցը տուին թէ կարելի է գործակցաբար աշխատիլ, մանաւանդ Հայը Հայ պահելու կարեւոր խնդրոյն շուրջ։

Երանի թէ ամէն տեղ Հայերը այս օրինակին հետեւելով գտնէին միասնաբար աշխատելու ձեւեր։

Գեղարուեստական բաժնին՝ իրենց շնորհալի պարերով՝ Օր. Ամիրխանեան եւ հայրենասիրական արտասանութիւններով՝ Օր. Ա. Ամանաթեան, փայլ մը եւս աւելցուցին։

Ռըվարի համբաւաւոր բարձունքին վրայ հայ խօսքն ու երգը բարձր հնչեցին հայրենասիրական տրամադրութեամբ՝ գոհ ձգելով բոլոր ներկաները։

Յ. Գ.— Հաւաքուած գումարէն տասը հազար ֆրանքը Վիէնի, 15.000 ֆրանքը Մարսիլիոյ եւ մնացածը Փարիզի հայ եկեղեցւոյ դպրոցին յատկացուեցաւ։ (ԽՄԲ.— Նուիրատուներու ցանկը պիտի հրատարակուի առանձին)։

Դաշտահանդէսին յաջորդող շաբաթը Էքս լէ Պէնի ջերմուկները դարմանուելու եկող Հայերը երկրորդ անգամ հաւաքուեցան տեղացի առեւտրականներէն Պ. Նաֆեանի բնակարանին ընդարձակ հիւրասրահին մէջ։

Այս անգամուան մեծ անակնկալը եղաւ Նաֆեան եւ Ֆարշեան ընտանիքներու պզտիկներուն կողմէ պատրաստուած նուագահանդէսը, հարիւր ֆրանք մուտքով։ Հասոյթով պիտի գնուին կազմակերպիչներուն սիրած եղանակները։

Օրիորդներ Նաֆեան եւ Ֆարշեան, մէկ ժամէ աւելի դաշնակի վրայ նուագեցին Պեթհովէնէ, Մոցարթէ, Նիգամեանէ, Շուպէնէ գեղեցիկ կտորներ, հիացում պատճառելով քառասունէ աւելի ներկաներուն։

Տանտիրուհին որ Ֆրանսուհի մըն է (Տիկին Նաֆեան) իր ձեռքով պատրաստած փակլաւայով եւ հայկական սուրճով հիւրասիրեց բոլոր ներկաները։

Յետոյ բաժակաճառեր արտասանուեցան շամփանեայով։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (139)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

Այն ժամանակ ինչ կ'անես։

— Այդ մի հարցրու, սիրելի Աշխէն, աղաչում եմ քեզ, մի հարցրու։

Օրիորդը մնաց մտատանջութեան մէջ։ Այսպիսի պատասխան նա չէր սպասում, եւ ոչ կարող էր երեւակայել, թէ կայ աշխարհում մի բան, որ Սամուէլը գիտէ, եւ նրանից թագցնում է։ Նա Սամուէլի սիրտը իւր սիրտն էր համարում եւ նրա միտքը իւր միտքն էր համարում։ Ուրեմն ի՞նչն էր ստիպում նրան ծածկամիտ լինել, եւ ո՞ւմ մօտ, — իւր մօտ։

— Ես չեմ հարցնի, Սամուէլ, թէ դու ի՞նչ պիտի անես, ասաց նա վշտացած ձայնով, բայց կ'ասեմ, որ մռայլ մտքեր են թագնուած քո խօսքերի մէջ...

Սամուէլի ժպիտը աւելի գրգռեց նրան, երբ հեգնութեամբ պատասխանեց.

— Եթէ իմ խօսքերի մէջ ծածկեալ մտքեր կան, կարող ես հաւատացած լինել, սիրելի Աշխէն, որ նրանք մռայլ չեն, այլ ընդհակառակն, շատ պարզ ու պայծառ են... Ես այժմ այդքանով միայն կարող եմ հանգստացնել քեզ, որ երբեք վատ եւ անազնիւ գործ չեմ կատարի։ — Իսկ իմ տեսութիւնը իմ հօր հետ՝ ոչ միայն կարեւոր է, այլ շատ եւ շատ անհրաժեշտ է...

— Ի զուր ժամանակ պիտի կորցնես, Սամուէլ։ Դու դեռ եւս յոյս ունես, որպէս ասում ես, քո լացով ու արտասուքով պիտի կարողանաս դարձնել քո հօրը իւր չար ճանապարհից։ Բայց ինչո՞ւ չես մտածում, որ նա եւս կ'աշխատէ քաշել իւր ճանապարհի վրայ։ Ես բնաւ տարակոյս չունեմ, որ երբ դու կը ներկայանաս նրան, նա անպատճառ կ'առաջարկէ քեզ աջակցել իրան։ Դու ի հարկէ, կը մերժես։ Այն ժամանակ, որպէս դի նրան խոչընդոտ չդառնաս, կը կալանաւորէ քեզ, կը դնէ բանտը, եւ այսպիսով կը զրկէ քեզ քո բոլոր ձեռնարկութիւններից, որ աւելի կարեւոր են։

— Նա այդ աստիճան անգութ չի լինի։

— Եւ դրանից աւելի անգութ կը լինի։ Նա, որ չխնայեց իմ մօրը, իւր հարազատին, իւր արիւնակցին, իւր քրոջը, անտարակոյս, չի խնայի եւ հարազատ որդուն։

«Այն ժամանակ ես էլ չեմ խնայի»... իւր մտքում ասաց Սամուէլը եւ, դառնալով դէպի օրիորդը, աւելացրեց.

— Վստահ եղիր իմ խոհեմութեան վրայ, սիրելի Աշխէն, ես մինչեւ այնտեղը չեմ հասցնի, որ նա ինձ բանտարկէ։

Օրիորդը դեռ ոչ բոլորովին հանգստացաւ։

— Ի՞նչ է մտածում քո մայրը, հարցրեց նա։

— Իմ մայրը բոլորովին կամակից է հօրս հետ։ Քեզ յայտնի է նրա փառասիրութիւնը, քեզ յայտնի է եւ նրա ատելութիւնը դէպի առհասարակ բոլոր Արշակունիները։ Շապուհը խոստացել է նրա եղբօրը, Մերուժանին, տալ Հայոց թագաւորութիւնը, եթէ կատարելու լինի պարսից ցանկութիւնները։ Այդ խոստմունքը, որի իրագործման մասին մայրս մեծ յոյսեր ունէ, բոլորովին խելքից հանել է նրան։ Նա այժմ պատրաստ է ամէն բանի համար, եւ պարսից կրօնը ընդունել, և՛ քրիստոնէութիւնը ոչնչացնելու հոգ տանել. մի խօսքով ամէն ձեռնարկութիւն յանձն առնել միայն իւր եղբայրը Հայոց թագաւոր լինի։

— Իսկ քո հօրը ի՞նչ է խոստացել Շապուհը։

— Հայոց սպարապետութիւնը։

— Մայրդ գիտէ՞ որ դու գնալու ես հօրդ մօտ։

— Ինչպէ՞ս չգիտէ։ Նա ինքը պատրաստեց իմ ճանապարհի բոլոր պատրաստութիւնները, եւ այնքան շքեղ, այնքան փառաւոր հանդերձանքով, որ արքայավայել պէտք էր համարել։ Նա ինքը կազմակերպեց իմ ստուար ասպախումբը, իմ համհարզների բազմութիւնը, որոնք կորան ձեր անտառների մէջ։ Եւ ես շատ ուրախ եմ, որ ազատուեցայ նրանցից։ Նրանք ինձ համար մի անտանելի ծանրութիւն էին։ Պէտք է շնորհակալ լինել ձեր լեռնականներից, որ իմ բեռը թեթեւացրին։

Արեւը արդէն լցրել էր փոքրիկ ձորակը իւր ջերմ ճառագայթներով, օրից բաւական անցել էր։ Նրանք տակաւին խօսում էին։ Օրիորդի դէրը որոշուած էր։ Բայց Սամուէլինը դեռ մնում էր տարակուսական։ Աշխէնը ոչինչ երկրայութիւն չունէր նրա անկեղծութեան մասին, գիտէր, թէ որքան ազնիւ եւ հաւատարիմ էր նա։ Բայց վախենում էր նրա կեանքի մասին, այն կեանքի, որի հետ կապուած էր եւ իւր կեանքը։ Սամուէլի ձեռնարկութիւնը նրան չափազանց վտանգաւոր էր թւում, թէեւ, միւս կողմից, նրա խելքի եւ քաջութեան վրայ մեծ վստահութիւն ունէր։ Նա չկասեցրեց սիրուած երիտասարդին իւր նպատակներից, միայն հարցրեց.

— Դու ե՞րբ կը վերադառնաս։

ՐԱՖՖԻ

րեց, Լոնտոնի խորհրդաժողովին առեն եւ վերջը, եւ կիրակի օր ալ՝ թէ բացարձակապէս կը մերժէ Տըլըսի ծրագիրը» :

Թերթը յետոյ անարգական ակնարկներ կ'ուղղէ Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարարին, եւ նորէն կը հարցնէ Մեն-նախարարին թէ «ի՞նչ է ձեր յարգելի յանձնախումբին նպատակը» :

× Գնդ. Նասր առջի օր Յուկէս ժամ-ուան խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարին հետ : Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին :

Ի՞նչ կը մտածեն Արեւմուտքի մէջ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ ՎՃՌԱԿԱՆ .— Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿՈՒՍԱԿԻՑ ՄԻՋԻՆ ՃԱՄ. ԲՈՒ.— ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒ-ԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Քանատայի եւ Պելժիոյ արտաքին նախարարները երէկ բացառապէս մասնակցեցան Ատլանտեան ճակատի միսյուն խորհուրդին : Այս նիստը մասնաւորապէս յատկացուած էր Սուէզի հարցին քննութեան : Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ներկայացուցիչները տեղեկութիւններ հաղորդեցին կացութեան մասին : Բոլոր ազգերն ալ ազատօրէն արտայայտուեցան ձեռք առնուելիք միջոցներու մասին : Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ նախարարները յայտարարեցին թէ վճռած են տեղի չտալ Եգիպտոսի գրգռութեանց առջեւ եւ բացատրեցին թէ անհրաժեշտ է որ Ատլանտեան Կազմակերպութիւնը ապացուցանէ կարգ մը արաբական երկիրներու թէ Արեւմուտքը միշտ արժանի է յարգանքի :

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը միշտ կ'ուզէ որ միջին ճամբայ մը գտնուի Սուէզի վէճին կարգադրութեան մէջ, ինչպէս կը ծանուցանեն ամերիկեան թերթերը : Ուրեմն, համաձայն չէ որ Անգլիա եւ Ֆրանսա վերջնագրի ձեւ տան Տըլըսի ծրագրին : Այս տեսակէտով, շատ ալ գոհ չեն զինուորական պատրաստութիւններէն : Իսկ միացեալ սպայակոյտը համակրանքով կը հետեւի այդ պատրաստութեանց :

Ուրիշ տեղեկութեան մը համաձայն, Մ. Նահանգները տրամադիր են Ազգաժողովին յղելու Սուէզի վէճը, հակազդելու համար Խ. Միութեան խաղերուն, ի հարկին չէզոքացնելով զայն :

× Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութիւնը հակառակ է զինեալ միջամտութեան, առանց բացառիկ պատճառի. բայց ի հարկին տրամադիր է համակերպելու, եթէ կացութիւնը անելի մը յանգի :

× Այզընհաուըր եւ Տըլըս տեսակցութիւն մը ունեցան առջի օր, Գահիրէի խօսակցութեանց մասին :

× Սուրիոյ հանրապետութեան նախագահը, Շիւքրի Քուաթլի, ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ «Պատերազմի ասպետները տեսնելով որ Արաբները ազատագրուիլ կ'ուզեն, երրորդ աշխարհամարտի մը ուրուականը կը ցցեն» : Յետոյ ծանրացաւ Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի համերաշխութեան վրայ : «Վճռած ենք չխնայել ոչ մեր ճիգերը, ոչ զինուորները, ոչ ալ դրամը՝ պաշտպանելու համար Եգիպտոսի իրաւունքը» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ ելմտական կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ : Մեծապէս պակսած են սթերլինի պահեստները :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ համար որոշուած փոխառութիւնը հրապարակ պիտի հանուի Սեպտեմբեր 10ին : Այս մասին մանրամասն զեկուցում տուին վարչապետը եւ ելմտական նախարարը : Եթէ սպասուած գումարը չգոյանայ, տուրքերու նոր յաւելում մը պիտի կատարուի, 5 առ հարիւր :

ԼՈՒՐՏԻ աւազանը մտնելով բժշկուեր է Նիսի համայնավար բլիթներէն մէկուն դանձապահը, Լուի Օլիվարի, որուն աջ կողմը անդամալոյծ էր : Թերթերը չորնդալից մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն, իր բերնէն քաղելով :

1936ին ԾՆԱԾ երիտասարդները ծառայութեան պիտի կոչուին այս տարուան վերջը : Ուրեմն զինուորութիւնը պիտի սկսի քսան տարեկանին :

ՍԱԿԱՐԱՆ (4 Սեպտ.) — Ձոյլ ոսկի՝ 473.000, նափոլէոն 3410, զուից. 3250, սթերլին 4210, քսան տոլարնոց 16.560 : Թղթադրամ (անպաշտօն) — Սթերլին 1045, տոլար 404, պելժ. 8.20, զուից. 97.25, փեզեթա 8.90 :

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ֆր. Կ. Խաչի Բ. կայանի խումբը կը մեկնի շաբաթ, 8 Սեպտ. եւ Սեպտ. 10ի կիրակի առտուն ժամը 6.30ին կը հասնի Կառ տը Լիոն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ.— Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու միութեան նախաձեռնութեամբ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, ողբացեալ

ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ, ԷՔՍ ԼԷ ԲԷՆԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԻՍԻՆ ԱՌԹԻՒ

Լ. Ղայթանճեան երեք հազար ֆրանք, Ա. Փամպուքճեան հազար, Տիկին Կիւմիւշեան հարիւր ֆր., Պարսամեան երկու հարիւր, Հացագործեան երկու հազար, Տիկ. Զատըրճեան հինգ հարիւր ֆր, Բրուտեան հարիւր, Փափազեան, Պետիկեան, Յ. Գարակիւլեան 500ական, Եղիազարեան երկու հարիւր, Մաֆեան, Երկանեան հազարական, Ոսկերիչեան, Ա. Սրապեան, Մուսիքեան, Տիկին Պալանջեան, Տիկին Քնարեան 500ական, Գ. Խաչատուրեան հազար, Բարջեան 300, Ոմն 500, ոմն 200, Տիկին Ղայթանճեան հազար, Տիկին Փամպուքճեան հազար, Տիկին Քոչարեան հարիւր, Տիկին Տէկիրմէնճեան երկու հարիւր, Տիկին Սէմէրճեան 500, Տիկին Զատիկեան հազար, Տիկին Սահակեան 500, Տիկ. Վէզիրեան 500, Տիկ. Փափազեան հազար, ոմն 200, Խ. Հայրապեան 500, Աղապապեան 200, Ամիրխանեան 500, Պօյաճեան 200, Արփիար, Գ. Զատըրճեան, Պետրոսեան հազարական ֆրանք, աճուրդէն չահող անձերուն նուէրները 3300, վերջին պահուն դրկուած նուէրներ 1300 ֆրանք :

Շահող թիւեր.— 7 կնոջ վերարկու մը, 70 տէ գլխարկ մը, 20 սէ գլխարկ մը, 37 պէ երախայի բուրդէ հագուստ մը, 22 ալպոմ մը, 26 պէ ալպոմ մը, 25 պէ ալպոմ մը, 60 պէ ալպոմ մը, 54 տէ զոյգ մը կօշիկ, 42 տէ զոյգ մը կօշիկ, 73 տէ չապիկ մը, 98 տէ սուրճի աղօրիք մը : Այս առարկաները նուիրուած են տեղացի եւ փարիզահայ առեւտրականներէ :

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյեօն մը Ալֆօրվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթոպիւսի կայարանին առջեւ :

Դիմել «Յառաջ»ի, Պ. Ք. սկզբնատառերով :

SPORTVIL
6o, Rue de Richelieu
Tél. : RIC 44-97
*
Demandons *entrepreneurs* très sérieux pour vestes et manteaux suedine pour femme.
TRES BEAU TRAVAIL
Demandons mécaniciennes en atelier et un presseur
★
Travail garanti toute l'année

Շատ հետաքրքրական գիրք մը
"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ՔԲՕՍ"
632 մեծ էջեր — 200 նկարներ
կը պարունակէ
երագներու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն. :
ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ
Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք
լաթակազմ 1650 ֆրանք :
Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուններուն, Փարիզ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Մայր եկեղեցիի նախկին բազմարդիւն զլրապետ ողբացեալ

ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ այս կիրակի արժանի շուքով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի : Հայ եկեղեցական երգեցողութեան հանդուցեալ բազմամեայ վաստակաւորին յիշատակին նուիրուած այս յարգանքի արարողութեան կը հրաւիրուին բարեկամներ, համակիրներ եւ բոլոր եկեղեցասէր ազգայինները :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ «ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ»

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ Քարտուղար Մուրատ-Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ» :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ :

10 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան :

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՁԷՆՔԻ ՏԱԿ՝
Արձակ էջեր
Գրեց
ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ
Տպագրութիւն՝ Վենետիկ–Ս. Ղազար 1956
ԳԻՆ 500 ՖՐ.
Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը :

Դիմել Ազքատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ֆինիսէօզ մը արհեստանոցը աշխատելու համար :

Դիմել՝

Ets. LYDAN
21 Rue des Petits Carreaux, Paris (2e)

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ (վկայութիւններ Բարգէն կաթողիկոսի, Գարեգին արք. Խաչատուրեանի, Դերենիկ եպիսկ.ի եւն.) : Տպ. Յուսաբեր, 1956, գին 25 ֆրանք :

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԷՕՅԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Ս. Կոյսի ծննդեան տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ռընէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արքէօյ :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հայրենակից Մխիթար Ալիքսանեանի մահուան առթիւ իր վշտակիր ընտանիքին :

× Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Զօհրապ Մուրատեան հինգ հազար ֆր. կը նուիրեն Տ. Տուրուբերանի Հայր. Միութեան :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ :

Օրակարգ.— Նախապատրաստական աշխատանք պատգամաւորական ժողովի :

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին : Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը : Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները :

× Ավինեոնի հայրենակիցներէն կը խնդրուի տեսակցութիւն մը կեդր. վարչութեան քարտուղարին հետ, Մուրատ Ուսումնասիրացի մասնաճիւղ մը կազմութեան համար : Գրել հետեւեալ հասցէին մինչեւ Սեպտ 7 :

Mr. Agopian, Chez M. Gamet
Eutrechaux (Vaucluse)

ԾԱԽՈՒ Է

A céder matériel fabrication, marque et clientèle commerciale produit alimentaire apprecié notamment par consommateurs arméniens.

Դիմել «Յառաջ»ին Ֆրանսերէն :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ՓԱՐԻԶ ԱՅՑԵԼՈՂ ՀԱՅԵՐԸ
եթէ կ'ուզեն կնոջական նորաձեւութեան վերաբերեալ որեւէ գնում կատարել՝ իրենց իսկ շահուն համար պէտք է անգամ մը այցելեն
Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
CLAIRE COMTE
COUTURE
Տարւոյն բոլոր եղանակներուն, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն եւրոպական ընտիր կերպասներ, անթերի կարուածք.
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ :
ՕՓԵՐԱՅԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ ՎՐԱՅ
17, Boulevard des Capucines Café de la Paix ին դիմացը

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
THOMLAC
16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS
Մասնաւորաբար ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՃԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ
LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.
Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63
R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • VENDREDI 7 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7674 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3485

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԵՒԵԼՔ — ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ

•

Սուէզի Ջրանցքին վէճը մէկ երեսն է միայն ահաւոր ճակատամարտի մը, որ կը կը մղուի զանազան ձեւերով, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ :

Առաջինը կ՚ուզէ թօթափել երկրորդին տիրապետութիւնը, — ռազմական, քաղաքական, տնտեսական : Կ՚ուզէ դառնալ միահեծան տէրը իր երկրին, ստացուածքին եւ ճակատագրին :

Շատ բան չէ մնացած ռազմական եւ քաղաքական տիրապետութենէն :

Բազմաթիւ երկիրներ թօթափեցին օտարին լուծը, Միջին Արեւելքի մէջ, մասնաւորապէս երկրորդ աշխարհամարտէն ետք: Դարձան անկախ և վերիշխան, զանազան դաշինքներ կնքելով երէկուան տիրապետողներուն հետ :

Տարիներու թաւալման հետ, այդ համաձայնութիւններն ալ բեռ համարուեցան, ամէնուն կողմէ :

Եգիպտոս խզեց 1936ի անգլեւեգիպտական դաշինքը : Ուրիշ արաբական երկիրներ վերաքննութիւն պահանջեցին, նոր իրաւունքներ շահելու համար (Իրաք, Իրան եւայլն) :

Վերջին տարիներու ընթացքին, հոսանք մը կը նշմարուի թօթափելու տնտեսական լուծն ալ, ուրիշ խօսքով՝ զանազան մենաշնորհներ :

Արեւմուտքի վերջին դիրքերը կը կազմեն այդ մենաշնորհները, մանաւանդ քարիւղի շահագործման պայմանագիրները :

Առաջին ճեղքը բացաւ Իրան, նախաձեռնութեամբ Տոքթ. Մոսատեղի, ազգայնացնելով քարիւղի առատահոս հորերը որոնք անգլիական մենաշնորհի մը վերածուած էին :

Ծանրագոյն հարուածն էր այս՝ Մեծն Բրիտանիոյ համար, թէ քաղաքական եւ թէ տնտեսական տեսակէտով :

Աչքերը բացուեցան, եւ Իրաք ալ վերաքննութիւն պահանջեց, բարեփոխելու համար զինակցութեան եւ մենաշնորհներու պայմանները :

Եգիպտական յեղափոխութիւնը (1952) դարձաւ ներշնչարան, խոր ազդեցութիւն ձգելով արաբական աշխարհին վրայ եւ սրելով ախորժակները :

Եւ այսօր ամբողջ արաբական աշխարհը դիրք բռնած է Արեւմուտքի դէմ, առանց միացեալ ճակատ կազմելու, բառին իրական իմաստով :

Գաղտնիք չէ որ բոլորովին տարբեր ուղղութեանց կը հետեւին մասնաւորապէս Եգիպտոս եւ Իրաք :

Առաջինը միշտ կը մերժէ յարիլ որեւէ խմբակցութեան, պահելու համար իր գործելու ազատութիւնը՝ միջազգային ընդհարումներու առեն :

Երկրորդը անդամ է Պաղտատի Ուխտին (Անգլիա, Թուրքիա, Իրան, Փաքիստան), որ կը կազմէ Ատլանտեան դաշինքին ուրիշ մէկ օղակը :

Սուէզի վէճին ծագումէն ի վեր, Լիբանան, Սուրիա եւ Սէուտի Արաբիա եւս դարձած են պահանջկոտ, առաւելագոյն օգուտը քաղելու համար նաւթուղիներէն եւ քարիւղէն :

Այս ծաւալուն ալեկոծութեան ընթացքին, յամրաբար իր ցանցերը փռեց Խ. Միութիւնը, տնտեսական պատուիրակութիւններ, մասնագէտներ եւ գործակալներ ղրկելով Միջին Արեւելք, այցելութեան հրաւէրներ ուղղելով, եւ ի վերջոյ ... զէնք եւ ռազմանիւթ ճարելով : Առաջին առթիւ՝ Եգիպտոսի :

Հետզհետէ ընդարձակելով իր թափանցումը եւ միշտ նոր խայծեր առաջարկելով, Մոսկուան այսօր դարձեր է տեսակ մը ուղեցոյց՝ Միջին Արեւելքի մէջ :

Միեւնոյն ատեն նոր փոսեր կը բանայ Արեւմուտքի առջեւ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻՋԻՆ ՃԱՄԲԱ՞Յ ՄԸ ԹԷ ԽՋՈՒՄ

•

ԳՆԴ. ՆԱՍՐ ՑԱՅՏՆԵՐ Է ԻՐ ԿԱՐԾԻՔԸ

Եգիպտոսէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, գնդ. Նասր Հինգերու յանձնախումբին պարզած է իր ծրագիրը՝ Սուէզի Ջրանցքին համար առաջարկուած հակակշռի մասին: Գնդապետին եւ յանձնախումբին չորրորդ խօսակցութիւնը տեւեց մէկուկէս ժամ, յետոյ սեղան մը սարքուեցաւ ի պատիւ հիւրերուն :

Ինչպէս բոլոր խօսակցութիւնները, Եգիպտոսի ծրագրին մանրամասնութիւններն ալ գաղտնի կը պահուին: Միայն կը հաստատուի թէ յանձնախումբը սկսած է քննել Եգիպտոսի ծրագիրը եւ թէ խօսակցութիւնները պիտի վերսկսին, երբ քննութիւնը վերջանայ: Երէկ նոր տեսակցութիւն մը տեղի պիտի ունենար Հինգերու յանձնախումբին եւ գնդ. Նասրի միջեւ: Առ այժմ նպաստաւոր կը համարուի մթնոլորտը: Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ թշնամական կամ կրքոտ խօսքեր չեն արտասանուած, խօսակցութեանց ընթացքին, եւ թէ գնդ. Նասր տրամադիր է աւելի միջազգային հանգամանք մը տալու Ջրանցքին, ամբողջովին եգիպտական համարելով հանդերձ զայն :

Բայց եւ այնպէս, յոռետեսութիւն կը տիրէ մասնաւորապէս Ֆրանսական եւ անգլիական շրջանակներու մէջ, խօսակցութեանց ելքի մասին : Շատ մը Ֆրանսացիներ հեռացած են Եգիպտոսէն, եւ վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն ամբոխային տրամադրութեանց մասին: Իսկ անգլ. դեսպանատան պաշտօնեաներու վեց ընտանիքներ, 14 կին եւ մանուկներ, ճամբայ ելան առջի օր, իրենց երկիրը վերադառնալու համար :

Փարիզեան թերթերու թղթակիցները առ հասարակ յոռետես են : Անոնց տեղեկութեանց համաձայն, չորրորդ խօսակցութիւնը անելի մը յանգած է: Երկու կողմերը իրենց տեսակէտները յայտնած են առանց որեւէ եզրակացութեան մը յանգելու : Միւս կողմէ եգիպտական մամուլը կը շարունակէ ազդարարութիւններ ուղղել: Կարեւոր թերթ մը, «Ալ Շաապ», կը գրէ.— «Նասր պիտի լսէ Հինգերու յանձնախումբին ըսելիքները, բայց եթէ 18 պետութիւնները պնդեն Ջրանցքին միջազգայնացման մասին, «երթաք բարով» պիտի ըսէ ժպտադէն եւ շնորհակալութիւն պիտի յայտնէ յանձնախումբին որ նեղութիւն կրած են Գահիրէ գալով եւ Լոնտոն վերադառնալով » :

Միւս թերթերն ալ բուռն լեզու մը կը գործածեն մասնաւորապէս Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դէմ : «Ալ Ախպար» կը գրէ.— « Կարելի չէ ըսել թէ երկու կառավարութիւններէն ո՛րը աւելի բթամիտ է : Նախապէս անգլիականն էր, այժմ ֆրանսականն է, որուն բթամտութիւնը կը կեդրոնանայ Փինոյի մէջ» :

Հինգերու յանձնախումբին նախագահը, Մենզիս, կը յուսայ իր պաշտօնը լրացնել մինչեւ շաբթու վերջ, իր տեղեկագիրը ղրկելով Լոնտոն: Յանձնախումբը ամէն միջոց պիտի փորձէ, ոչ թէ վերջնական ելք մը գտնելու, այլ ընդհանուր համաձայնութեան մը յանգելու համար այն սկզբունքներու մասին որոնց հիման վրայ կարելի է լուծել վէճը :

× Եգիպտոսէն Մարսէյլ հասած Ֆրանսացիներ կ՚ըսեն թէ խռովութեանց վախը կը սաստկանայ, մանաւանդ որ բնիկներէն շատեր զինուած են, իսկ անգործութիւնը կը ծաւալի: Մասնագէտի մը կարծիքով, նաւարկութիւնը մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի մէկ ամիսէն, երբ մշուշը ծածկէ Ջրանցքը :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՕԾՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԶԱՐԵՀ Ա.Ի ԵՐԴՈՒՄԸ ԵՒ ՔԱՐՈԶԸ

(Շար. երէկուան թիւէն)

Ս. Պատարագը շարունակուեցաւ մինչեւ «Զի ողորմած եւ մարդասէր ես Աստուած գոլով» աղօթքը, երբ ընտրեալ Հայրապետը եկաւ ծունկի եւ արտասանեց հետեւեալ ուխտագիրը առաջի Ս. Սեղանի եւ ժողովրդեան :

« Զարեհ Ծառայ Քրիստոսի եւ եպիսկոպոս վիճակին Բերիոյ, միաբան սրբոյ ուխտիս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, կամօքն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ համօրէն ազգիս Հայոց Կիլիկիոյ՝ կոչեցեալ յԱթոռ կաթողիկոսութեան Ամենայն Հայոց Կիլիկիոյ, ապաւինեալ յօգնականութիւն շնորհաց Բարձրելոյն՝ խոստանամ եւ ուխտեմ առաջի սուրբ Նշանացս, յանձն առնուլ զպաշտօնս զայս Եպիսկոպոսապետութեան Հայաստանեայցս Եկեղեցւոյ եւ բոլորապատուղ նուիրմամբ ընծայել զանձն իմ յանվթար կատարումն աստուածադիր օրինաց եւ Կաթողիկոսական պարտուց եւ առաջնորդել ազգս Հայոց ըստ ուղղափառ վարդապետութեան Քրիստոսական կրօնից, ըստ մերոյս Եկեղեցւոյ դաւանութեան եւ ըստ Հայրապետական կարգաց եւ կանոնաց Աստուածպաշտութեան, անսայթաք եւ անխոտոր ընթանալով յամենայնի ընդ լուսաշաւիղ հետս գնացից արժանաժառանգ յաջորդաց սրբոցառաքելոց Թադէոսի եւ Բարթուղիմէոսի եւ սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի երկրորդ Լուսաւորչի զգուշաւոր պահպանութեամբ իրաւանց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռոյս Հայաստանեայցս »:

Նախքան օծում՝ զանազան աղօթքներէ եւ մաղթանքներէ ետք, որոնց ներկայ եղաւ նաեւ (ի չարս Գեր. Խորէն եւ Ղեւոնդ սրբազաններու) Ուղղափառ Ասորիներու Պատրիարքի ներկայացուցիչ, Պէյրութի եւ Դամասկոսի մետրոպոլիտ գեր. Մար Սեւերիոս եպիսկոպոս, երեք եպիսկոպոսները դրին իրենց ձեռքերը ընտրեալ Հայրապետի գլխուն վրայ եւ ըսին .

— « Մեք դնեմք ձեռս ի վերայ եւ ամենեքեան աղօթս արարէք զի արժանաւոր լիցի սա Առաքելական Աթոռոյս անարատ պահել առաջի Աստուծոյ »:

Աղօթքներու, ընթերցուածներու, Աւետարանի ընթերցումէն եւ Ողջոյնէ ետք, տեղի ունեցաւ օծման յուզիչ եւ տպաւորիչ հանդէսը, որմէ ետք ոսկեթել սպիտակ քօղով ծածկուեցաւ օծեալ Կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի գլուխը :

Ծովածաւալ բազմութիւնը զոր յուզումով եւ փղձկումով ականատես եղաւ օծման, եւ ականջալուր՝ հոգեպարար երգերուն եւ աղօթքներուն :

Ապա, պատարագը շարունակուեցաւ նոյն սրտառուչ ներդաշնակութեամբ, բազմաձայն, եւ ղեկավարութեամբ Հոգ. Տ. Սահակ արք.ի :

Նախ քան Հայր Մեր, Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոս հետեւեալ կոչը ուղղեց հայ ժողովուրդին .—

«ՈՉԻՆՉ ԿԸ ԲԱԺՆԷ ՄԵԶ ԻՐԱՐՄԷ»

Յանուն Հօր, եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն սրբոյ ,

Առաջի Աստուծոյ, եւ մեր պատուական ժողովուրդի ներկայութեան, կատարելէ ետք ուխտս կաթողիկոսութեան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, առաջին արտայայտութիւնս պիտի ըլլայ աղօթել առ Աստուած, որպէս զի իմ այս նոր պաշտօնիս մէջ ինծի տայ անսահման համբերութիւն,— որովհետեւ մեզմէ՝ մարդոցմէ աւելի՝ Ինքը տեղեակ է այն դժուարութեանց, որոնք իր հօտին առաջնորդութեան առթիւ մերն են :

Ամենագէտն Աստուած, Դուն որ ամէնէն աւելի գիտես սրտին խորերը քննել, դուն որ ամէնէն աւելի կը հասկնաս մեր տկարութիւնները, տուր ինծի ուժ եւ համբերութիւն, որոնց հետ նաեւ կարողութիւն ե զօրութիւն, որպէսզի կարենամ անսայթաք կատարել հովուապետութիւնը, զոր ազգը վստահեցաւ ինծի, դժուարին պայմաններու մէջ, — պայմաններ որոնց յաղթահարել մարդկօրէն անկարելի է :

Ո՜վ Տէր, առաջին աղօթքս քեզի է, բռնէ ձեռքէս եւ առաջնորդէ զիս ուղիղ ճամբու մէջ, որպէսզի կարենամ իմ կարգիս առաջնորդել բազմաչարչար Հայ. Եկեղեցւոյ զաւակները :

Ո՜վ Տէր, քու աստուածային իմաստութիւնդ եւ խաղաղամտութիւնդ կաթեցուր մեզմէ իւրաքանչիւրին սրտին եւ հոգիին մէջ, որպէսզի այս աշխարհի վրայ կարենանք ապրիլ եւ արժանի ըլլալ քու թագաւորութեանդ եւ հանդերձեալ կեանքիդ :

Առանց քու ուժիդ, իմաստութեանդ եւ աստուածային համբերութենէդ մասնիկի մը՝ դժուար թէ այժմու պայմաններու մէջ կարելի ըլլայ ապահով եւ անսայթաք ընթանալ: Կը տեսնես մեր կացութիւնը, գիտես մեր ներկան եւ մեր ապագան : Այսօր, իմ խոնարհ անձս եւ իմ ժողովուրդս կը յանձնեմ քու խնամքիդ եւ պահպանութեանդ՝ իբրեւ ընտրելագոյններէն մէկը բոլոր ժողովուրդներուն :

Երկրորդ խօսքս քեզի է, հայ ժողովուրդ, Հայ. Եկեղեցւոյ բոլո՛ր զաւակներ, — նո՛յն անցեալին, նո՛յն ներկային եւ նո՛յն ապագային սահմանեալ զաւակներ: Պաշտօնական այս առթիւ, Աստուծոյ յանձնելէ ետք զիս եւ ձեզ, իմ պատուէրս եւ մաղթանքս է քեզի, սիրել ու հասկնալ զիրար: Հայ. Եկեղեցւոյ նոյն միւռոնով մկրտուած բոլոր զաւակներ,— սիրեցէ՛ք զիրար, որովհետեւ առանց քրիստոնէական ըմբռնումի եւ քրիստոնէական գործնական կեանքի, մեր ապրումները թերի են, մեր կեանքը՝ դժուար, ու մեր ապագան՝ մութ :

Եկեղեցւոյ, քրիստոնէութեան եւ մարդկութեան կեանքի ըմբռնումը հիմնուած է սիրոյ վրայ. սիրեցէ՛ք զիրար, յանուն մեր նահատակներուն եւ հայրապետներուն: Ոչինչ կը բաժնէ մեզ իրարմէ : Մտածողութեանց տարբերութիւններ կրնան ըլլալ, սակայն մեր անցեալը, ներկան եւ ապագան նո՛յնն է :

Ալեկոծեցանք եւ փոթորկեցանք, բայց տակաւին չխաղաղեցանք: Կոչ կ՚ուղղեմ ձեզի, Հայ. Եկեղեցւոյ եւ Հայ Ազգի գաղափարին արժանի ըլլալու, որպէսզի կարենանք մեր անհատական եւ հաւաքական պատասխանատուութիւնները արժանաւորապէս գործի վերածել :

Այո՛, պէտք չէր որ անդրադառնայի այս կացութեան, եւ սակայն կ՚ուզէի հանդամանօրէն եւ կրկին կոչ ուղղել՝ միանալու Հայ. Եկեղեցւոյ կամարներուն եւ այս Աթոռի հովանիին ներքեւ՝ մեր բոլոր նպատակներու լրիւ կատարման համար: Ոչ ոք կրնայ մտածել թէ այսօրուան անհասկացողութիւնները յաւիտենական են: Իմ կողմէ եւ այս Աթոռին կողմէ կը յայտնեմ՝ թէ մեր սրտերը բաց են դարձեալ — ինչպէս բաց եղան միշտ — բոլորին առջեւ եւ բոլորին համար :

Այս Աթոռը պիտի պահպանենք իբրեւ սրբազան աւանդ, իբրեւ հոգեւոր եւ բարոյական անկապտելի ժառանգութիւն, — անխախտ եւ միշտ բարձր :

Սրտագին կոչ՝ բոլորին, որպէսզի մոռնան անցեալը, տարակարծութիւնները, թիւրիմացութիւնները ու մանաւանդ անձնականութիւնները, եւ գան իրեց հոգեկան տունը, հոն խաղաղ եւ հանդարտ սրտով ապրելու համար :

Աղօթքս է առ Աստուած՝ որպէս զի տա՛յ իր խաղաղութիւնը մեր ժողովուր-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

1956 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2

(ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՕԾՄԱՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Այս Թուականին, 1956 Սեպտեմբեր 2, մեզի համար — եւ կիլիկեան թեմերու հայութեան ջախջախիչ մեծամասնութեան համար — վերջ կը գտնէ արուեստական-օրէն ստեղծուած « տագնապ » մը, որ գոյութեան իրաւունք չունէր:

Արդարեւ, 1956 Փետրուար 20ին պէտք է դադրած ըլլար այդ «տագնապ»ը եւ վերջ գտած՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս. ընտրութեան շուրջ մղուած պայքարը:

Այսպէս չեղաւ սակայն:

Պայքարը շարունակուեցաւ — եւ դեռ կը շարունակուի — այդ ընտրութեան դէմ, հովանաւորութեամբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին:

Մենք ուզեցինք, որ մեր Հովուապետը կողմ չըլլար, այլ պահէր Մայր Աթոռի բարոյական հեղինակութիւնը: Եթէ չենք սխալիր, ամէն ճիգում կատարուեցաւ անեղծ պահելու համար այս հեղինակութիւնը եւ փրկելու՝ եթէ ոչ Ամենայն Հայոց Հայրապետին, գոնէ Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան վարկը:

Ամէն ջանք զուր անցաւ: Համաձայնութեան եզր մը գտնելու փորձերուն ձախողանքէն տուժեցին

Ա) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը:

Բ) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը:

Գ) Հայց. Եկեղեցւոյ միասնականութիւնը:

Դ) Հայ ժողովուրդին վայելած բարի համբաւը յաչս օտարներու:

Ե) Եպիսկոպոսական դասը՝ իր ստուար մեծամասնութեան մէջ:

Իսկ ի՞նչ շահեցաւ մեր ժողովուրդը. — ՈՉԻ՛ՆՉ:

Հակառակորդ կողմը իր բոլոր փամփուշտները պարպեց. այլեւս ո՛չ ըսելիք բան թողուց, ո՛չ ընելիք: Բայց եթէ այն կարծիքին է մէշտ, որ ըսելիք եւ ընելիք բան մը ունի դեռ, պէտք է նաեւ համոզուի, վերջնապէս եւ ընդմիշտ համոզուի, թէ արդիւնքը պիտի ըլլայ այն, ինչ որ եղաւ մինչեւ հիմա:

Կիլիկեան Թեմերու երկու հարիւր հազար հայ հայրենակիցներէն ՀԱՐԻՒՐ ՎԱԹՍՈՒՆ ՀԱԶԱՐԻՆ ձայնը, քուէն եւ վստահութիւնը կը վայելէ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը:

Այս առթիւ անգամ մը եւս արձանագրենք մեր կարծիքն ու համոզումը ընտրութեան եւ օծումի մասին:

Ընտրութիւն՝ այս կը նշանակէ ժողովուրդ:

Օծում՝ այս կը նշանակէ եպիսկոպոսական դաս:

Ժողովուրդը կատարեց իր պարտքը՝ Աթոռակալ մը ընտրելով Կիլիկեան Թափուր Աթոռին համար: Իր պարտքը կատարելով լիովին եւ յամենայնի՝ ան ըսաւ կամ ըսել ուզեց եպիսկոպոսական դասուն. — Ես ընտրեցի, ձեզի կը մնայ օծել:

Այս յիշեցումը հասաւ եպիսկոպոսական դասու ականջին, բայց չհասաւ սրտին: Չհասաւ նոյնիսկ մտքին: Եպիսկոպոսական դասը ՉԿԱՏԱՐԵՑ իր պարտքը, դասալիք եղաւ, մեղանչեց Աստուծոյ, Սահմանադրութեան եւ իր կոչումին դէմ:

Եպիսկոպոս. դասը 10, 12 կամ 24 հոգի, ըսաւ կամ ըսել ուզեց հարիւր վաթսուն հազար Հայերուն. — Մենք աւելի կ'արժենք, քան դուք բոլորդ միասին: Մեր ձա՛յնն է «բազմաց ձայն»ը եւ ոչ թէ ձեր ձայնը:

Ասիկա պարզ մեղանչում մը չէ, այլ բարդ մեղանչում մըն է, գրեթէ ուրացում մըն է:

Այսպէս է, որ 10, 12 կամ 24 եպիսկոպոսներ ըմբոստացան ոչ թէ Կաթողիկոսին, ոչ թէ Կաթողիկոս. Տեղապահին, ոչ թէ Կեդր. Վարչութեան, այլ ըմբոստացան ՀԱՐԻՒՐ ՎԱԹՍՈՒՆ ՀԱԶԱՐ հոգի հաշուող կիլիկեան հայ ժողովուրդին դէմ:

Այս ժողովուրդին կը մնայ հիմա իր խօսքը ըսել ըմբոստ եպիսկոպոսներուն, համաձայն Ազգ. Սահմանադրութեան, Հայ. Եկեղեցիի օրէնքներուն եւ աւանդութեանց:

Մենք դեռ մինչեւ հիմա չկրցանք հասկնալ, թէ ինչպէս կ'ըլլայ, որ 10, 12 կամ 24 եպիսկոպոսներ կը համարձակին ազգէն ՎԵՐ նկատել իրենք զիրենք եւ, իրենց այս արարքը համարելով ... «սահմանադրական», դասալիք կ'ըլլան, չեն կատարեր իրենց պարտքը եւ կը մերժեն օծել հարիւր վաթսուն հազար Հայերու կողմէ ընտրուած Կաթողիկոսը:

Կաթողիկոս ըլլալու համար մէկ պայման կայ. — ԸՆՏՐՈՒԻԼ:

Երկրորդ պայման չկայ:

Չկայ նաեւ երրորդ պայման:

Արդ, այս մէկ պայմանը յարգուա՞ծ է: Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը ընտրուա՞ծ է թէ նշանակուած է:

Համայն Հայաշխարհի մէջ չկայ մէկ հատիկ մարդ, — «համախմբական»ներն ալ միասին հաշուելով, — որ կարենայ ըսել, թէ ոչ, Կաթողիկոսը ընտրուած չէ, այլ նշանակուած է:

Ամէնքը կը վկայեն, բարձրաձայն կամ մեղմաձայն կը վկայեն, թէ կաթողիկոս ըլլալու նախապայմանը յարգուած է ըստ ձեւի եւ ըստ էութեան:

Հապա օծո՞ւմը, — պիտի առարկեն անոնք, որ ամէն ինչ ըրին ձախողեցնելու համար այս ծիսակատարութիւնը եւ զայն դարձնելու նախապայման: Անոնք ըրին կամ ըսել ուզեցին. — Կաթողիկոս ըլլալու նախապայմանը ո՛չ թէ ԸՆՏՐՈՒԻԼՆ է, այլ ՕԾՈՒԻԼՆ է: Այսինքն՝ ուէ եպիսկոպոս կրնայ չընտրուիլ, բայց կրնայ օծուիլ եւ դառնալ ... Կաթողիկոս:

Եւ այս անհեթեթութեան անունը դրին Սահմանադրութիւն, Հայ. Եկեղեցւոյ օրէնք, սրբազան աւանդութիւն:

Չհարցնենք, թէ ո՞վ օծեց մեր առաջին Հայրապետը՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ, քանի որ իր օրերուն հայ եպիսկոպոսներ չկային զինք կաթողիկոս օծելու համար: Բայց հարցնենք «համախմբական» կոչուած գերապատիւներուն եւ պարոններուն. — Ոչ թէ 10, 12 կամ 24, այլ 124 եպիսկոպոսներ կրնա՞ն Կաթողիկոս օծել մէկը, որ ԸՆՏՐՈՒԱԾ ՉԷ:

Ոչ, — կ'ըսենք մենք: Այո, — կ'ը՛սէ « Համախմբում »ը:

Կրնա՞յ եպիսկոպոս մը, ոչ թէ երկու կամ երեք, այլ միակ եպիսկոպոս մը Կաթողիկոս օծել մէկը, որ ԸՆՏՐՈՒԱԾ Է:

Այո, — կ'ըսենք մենք: Ոչ, — կ'ըսէ «Համախմբում»ը, որ գիտէ, թէ եպիսկոպոսական դասը դաւաճանած է իր կոչումին եւ ինքզինք ազգէն վեր դասած է:

... Կ'ուզէինք ջերմ խօսք մը ըսել այս առիթով թէ 160 հազարին, թէ ԸՆՏՐԵԱԼ Կաթողիկոսին, թէ Կաթողիկոս. Տեղապահ քաջարի Խորէն եպիս.ին, թէ Կիպրոսի աննահանջ առաջնորդ Ղեւոնդ եպիս.ին, թէ իրենց մեծ ու փոքր գործակիցներուն եւ ուխտակիցներուն, որոնք հոգեկան արիութեան օրինակը տուին մեզի:

Եւ եթէ այսչափը չըլլայ այնքան ջերմ, որքան պիտի ուզէինք, որ ըլլար, կրնանք ըսել տակաւին. — Ըրէք այնպէս, որ հակառակորդը ամչնայ եւ վար նայի:

Ոչ թէ ծուռ նայի, այլ վար նայի:

Այսքանը կը բաւէ մեզի, ինչպէս իրենց համար ալ:

Կիլիկեան Թեմերու հարիւր վաթսուն հազար հայրենակիցներ, մենք հպարտ ենք ձեզմով:

Կիլիկեան Աթոռի Շնորհազարդ Հայրապետ, Զարեհ սրբազան, եւ ուխտակիցներ, պիտի չմոռնանք այն դասը, զոր տուիք մեզի՝ երկմտողներուս, ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ համարելով միշտ բարձրագոյն արժէք, քան փառքը:

Շնորհաւո՛ր ըլլայ:

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՊՏՈՅՏՆԵՐ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԷՋ

(Դ. եւ վերջին մաս)

Ազոլոյէն անկուշտ մեկնելով կ'այցելենք Ս. Զենոնի մէջտեղի գիւղը Փոսանիօ ... ծննդավայր Անդոնիօ Քանովա (1757–1822) քանդակագործ-նկարչին, որ հակառակ իրեն ընծայուած պատիւներուն եւ փառքերուն, միշտ մնալով երախտապարտ մէկ զաւակն իր գիւղին հոս կանգնեց տաճար մը ինքնատիպ, գրաւիչ եւ ուժեղ մուրճով քանդակուած: Տաճարէն ներս, ինչ որ կայ իբրեւ արուեստի գործ, մարմարի վրայ, պղինձի վրայ եւ իւղաներկ կը պատկանին Քանովային: Հրապուրեց մեզ իր «Հայր Աստուած» իւղանկարը, յետոյ պղինձէ «Յիսուս խաչէն վար առնուած» իսկական գլուխ գործոց մը կամքի, համբերութեան, ուշադրութեան եւ ճշդութեան:

Այս գիւղէն կ'ուղղուինք դէպի Ս. Զենոն, ուր կը սպասէին մեզ Մխիթարեան Հայրերը, հաւաքուած վանքին ընդհ. Աթոռակալ Հ. Քերոբէ Զրաքեանին շուրջ: Ալեւոր բայց աշխոյժ հակառակ իր 82 պատկառելի տարիներուն: Ս. Զենոնի կալուածը վանքի աբեղաներուն ամարանոցն է, գնուած 60 տարի առաջ Կիւրեղեան Աբբահօր կողմէ, հայասէր կոմսուհի Ալպրիցիէն 39.000 լիրէթի: Պարտէզէն անցած պահուն, տեսանք պուրակին մէջ մեր վաղուան աբեղաները վառվռուն գրօսանքի ատեն, իրենց Ֆրանսացի ուսուցիչին հետ վազվզելու վրայ:

Հ. Քերոբէ ժպտուն դէմքով, մեր բոլորին բարեգալուստ մաղթելէ վերջ ըսաւ. — « Երբ Փարիզ էի 1928ին, Սեւրի Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանին բացման առթիւ, վերադարձիս տեսայ Մարսիլիոյ գաղութը, հայկական հոծ կեդրոն մը, ու խորհեցայ պահ մը, թէ մենք թերեւս յաջողինք մօտաւոր ապագային, հոն բանալ վարժարան մը, մեր ազգին զաւակներուն հայեցի կրթութեան եւ դաստիարակութեանը համար »:

Ուխտաւորներուն կողմէ սրտագին խօսքեր ուղղեց Ֆէրտի Ապաճեան:

Հիւրասիրուեցանք աւանդական օշարակներով, անուշեղէններով: Պտտեցանք մայր շէնքին ետեւի բլուրները, ուր իտալացի զինուորները խրամատներ փորած էին կասեցնելու համար աւստր. բանակին յառաջխաղացումը 1914ի ընդհանուր պատերազմի ընթացքին, ըստ աւանդութեան մը Նափոլէոն Պոնափարթ, անգամ մը հեծած իշուկի մը վրայ շրջած է Ազոլոյ եւ Ս. Զենոնի բոլոր բլուրները, զինուորական դիրքերը ուսումնասիրելով: Մատրան մէջ, հետաքրքրութեամբ դիտեցինք Հայր Անդրէասի խորանը, եւ Գրիգոր Լուսաւորչի իւղանկարը՝ յօրինուած Նոյէ Պուրտինեոն նկարչին կողմէ:

Երբ այցելուն Վենետիկ կը հասնի, ըստիպուած է թէ զբօսնուլ, թէ զարգանալ, ինչ որ ըրինք, նաեւ մենք՝ այցելելով աշխարհահռչակ Տոժերու պալատը: Վիթխարի շէնք մը, որուն աջ ճակատը դէպի լճակին ուղղահայեաց, գոթական եւ վենետիկեան ոճերով կառուցուած, հաւանաբար ԺԴ. դարուն: Ձախակողմեան ճակատը որ կը նայի դէպի Ս. Մարկոսի փոքրիկ հրապարակը կառուցուած է 1365ին: Լճակին վրայ նայող ճակատը կառուցուած է 1404ին: Երկու ճակատները ունին կեդրոնական պատշգամներ որոնց մէկուն վրայ կ'իշխէ «Արդարութեան» արձանը: Պալատին բոլոր կամարները, սիւները, պատուհանները զարդարուած են դիցաբանական մոթիֆներով, պատմական դէպքերով եւ դէմքերով, սուրբերով, կենդանիներով, մանչերով, պտուղներով եւն.:

Վենետիկի հանրապետութիւնը իւր փառքի շրջանին իշխած է Աւստրիականի ա-

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Եւ սակայն եթէ ուրիշի մը խորհուրդին առարկան դառնալով այդ մէկը բոլորովին իրմով զբաղեցնելը ինքնին իմաստալից է, ապա ուրեմն Մարճորին կրնար հիմնովին գոհանալ՝ վասնզի անշուշտ որ յաջողած էր Ուիլը իրմով կլանելով՝ արմատապէս փոփոխութեան ենթարկել անոր միօրինակ կեանքը: Ուիլ վայրկեանի մը համար անգամ չէր կրնար մտահան ընել զինքը: Գետակին մօտ կը նստէր, ձուկերուն պտոյտը կը դիտէր, ձգտուող աչքերուն կը նայէր, առանձինն կը թափառէր արեւմարի ծիրանեգոյն պահուն, մինչ ագռաւները կը կռնչային անտառներուն մէջ: Առաւօտուն կ'ելլէր կանուխ, կը դիտէր այգաբացը, եւ արշալոյսին անուշ հպումը՝ լեռներու կատարներուն: Եւ միշտ հարց կուտար ինքնիրեն թէ այդ ինչպէ՞ս էր պատահեր, որ ցարդ չէր նշմարած այս բոլորին չքնաղագեղ եւ դիւթիչ թովչանքը: Մի՞թէ առաջին անգամն էր, որ կը տեսնէր զանոնք: Իր սեփական ջաղացքին անիւն իսկ տարբեր, քնքո՛յշ ձայն մը կը հանէր հիմա, զեփիւռը բոլորովին տարբեր բաներ կը մրմնջէր իրեն, հասնելով ծառերու թաւուտքէն, եւ կախարդանքով կը լնուր իր դեռերջանիկ սիրտը: Ամէնէն հրաշալի խորհուրդներով կը պարուրուէր իր էութիւնը, հակառակ անոր, որ ո՛չ մէկ ճիգ կ'ընէր այդ խորհուրդները կեանքի կոչելու համար: Երջանկութենէն չէր կրնար քնանալ գիշերները, եւ առանց Մարճորիի ներկայութեան, կը զգար անսահման անհանդարտութիւն մը: Այս բոլորով հանդերձ սակայն, զայն փնտռելէ աւելի՝ կը խուսափէր աղջիկէն...:

Օր մը, երբ առանձին կատարած մէկ պտոյտէն տուն դարձին, տեսաւ որ Մարճորին ծաղիկ կը քաղէր պարտէզէն, մօտեցաւ անոր եւ ըսաւ.

— Շա՞տ կը սիրէք ծաղիկները:

— Իսկապէս որ շատ կը սիրեմ, դուք ալ կը սիրէ՞ք, հարցուց Մարճորի:

— Ոչ, շատ չեմ սիրեր, պատասխանեց Ուիլ, իրենց ցօղունին վրայ աւելի գեղեցիկ կ'երեւին, չէ՞:

— Սակայն ես կը փափաքիմ որ իմս ըլլան, գրկե՛մ զանոնք այսպէս՝ սրտիս մօտիկ, եւ տանիմ սենեակս: Զիս փորձութեան կը մատնեն այսպէս՝ պարտէզին մէջ: Կարծես ինծի կ'ըսեն. «Մօտեցի՛ր, մեզի բաներ մը ըրէ»: Սակայն անմիջապէս որ կտրեմ եւ մէկդի դնեմ, կը դադրի կարծես իրենց կախարդանքը եւ զիրենք կրնամ դիտել հանդարտ սրտով:

— Դուք կ'ուզէք տէր դառնալ անոնց, որպէսզի այլեւս անոնց մասին մտահոգուելու պէտք չունենաք: Ձեր ըրածը ոսկի ածող բադը մէկ անգամէն սպաննելու պէս բան մըն է: Ես ալ ձեզի պէս կը մտածէի երբ մանուկ էի: Բայց տարբեր կը մտածեմ հիմա: Եւ եթէ մարդիկ խորհիլ գիտնային, կ'ընէին ինծի պէս՝ դուք ալ ձեր ծաղիկները կը ձգէիք հանդիստ, առանց քաղելու զանոնք:

Այս խօսքերէն վերջ Ուիլ «Տէ՛ր Աստուած» աղաղակեց: Աղջիկը հարցուց թէ ի՞նչ ունէր՝ որ այդպէս կը հառաչէր: Սակայն Ուիլ չլսելու զարկաւ ու առաւ քալեց տուն, դէմքին վրայ ծաղրական արտայայտութեամբ մը:

Ճաշի ատեն Ուիլ մնացած էր լուռ:

Եւ երբ երեւցան աստղերը, Ուիլ ժամերով վեր-վար քալեց բակին ու պարտէզին մէջ: Մարճորիի սենեակի պատուհանէն դեռ լոյս կ'երեւէր՝ խորակապոյտ լեռներու եւ արծաթ աստղալոյսի աշխարհի մը մէջ՝ նարնջագոյն փոքրիկ քառանկիւն մը: Ուիլի միտքը լրջօրէն կը յամենար այդ պատուհանին շուրջ: Սակայն իր մտածումները սիրահար մարդու մտածումներ չէին այլեւս:

— Ինք սենեակին մէջն է, բայց ահա աստղերն ալ երկինքին մէջ են՝ օրհնեա՛լ ըլլան երկո՛ւքն ալ...: Աստղերն ալ, Մարճորին ալ՝ շա՛տ լաւ ազդեցութիւն կը գործէին իր վրայ, խոր գոհունակութիւն պատճառելով իրեն: Աղէկ աւելի ի՞նչ կրնար պահանջել՝ երկուքէն: Գիրուկ երիտասարդը եւ իր խրատները ա՛յնքան տպաւորած էին զինքը, որ գլուխը ետեւ ծռելով եւ ձեռները բերնին տանելով ունեցած ձայնով պոռաց երկնքի անհամար աստղերուն: Գլխուն ձգտուած դիրքէ՞ն, թէ՝ ձայնին անօրինակ ճիգէն, այնպէս եկաւ իրեն՝ թէ աստղերը րոպէական բախումով մը ընդհարեցան իրարու եւ երկինքը ողողուեցաւ իրար ընդելուզուած աստղալոյսերով: Նոյն վայրկեանին, աղջկան պատուհանին փեղկը բացուեցաւ ու փակուեցաւ վերստին: Բարձրաձայն խնդաց Ուիլ: «Թէ՛ մէկը, թէ՛ միւսը՝ աստղերը կը դողդղան եւ փեղկերը կը բացուին, վկայ է Աստուած՝ թէ ի՛նչ նշանաւոր կախարդ եմ ես...: Մի՞թէ յիմար մէկը կարող է այսպիսի գործ տեսնել: Չէ՞ որ յիմար որ ըլլայի՝ չէի գիտնար ընելիքս...»: Կ'ըսէր Ուիլ ինքնիրեն եւ քիչ անց կը մտնէր անկողին, ինքնիրեն խնդալով եւ ըսելով՝ «Երանի՛ թէ խենդ ըլլայի...»:

(7 – Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՃԱՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

վերջն մինչեւ Մակեդոնիա, Մորէա, Ալպանիա, Տալմացիա, իսկ Հանրապետութիւնը տեւած է 11 դար: Զայն վարած են 120 դոժեր, որոնց առաջինն է եղած՝ Անաժեսթօ, 697ին, իսկ վերջինը՝ Լուդովիկ Մանէն՝ իշխած մինչեւ 12 Մայիս 1797, տեղի տալով յեղափոխութեան:

Բորոտներու լքուած կղզիին վրայ Սեբաստիացի Հայուն՝ հոս հաստատուելն արտօնող տոժն է եղած՝ Ալվիզէ Մոչենիգօ երկրորդ:

Մտնենք պալատէն ներս, սակայն կարելի չէ մէկ հանձարի մը լոյսին կամ արտակարգ պոռթկումին, որովհետեւ անոր յարդարումին, զասաւորումին, գեղեցկութեան եւ ճոխութեան, իրենց ճարտար աշխատանքին բաժինն են բերած աւելի քան 90 արուեստագէտներ, որոնց 60ը եղած են նկարիչներ, 16ը՝ քանդակագործներ, տասը ճարտարապետներ, երկու աշխարհագէտներ եւ երկու զինագործներ:

Ասոնց 85ը Իտալացի, մին՝ Յոյն՝ Անտոնիօ Վասիլաքի, նկարիչ, մէկ Ֆրանսացի՝ Հէքլէր, նկարիչ, երեք Ֆլաման, որոնց մէկուն անունն է, Մեթսիս Քինթինօ (որ կը կոչուի նաեւ Մասիս) թերեւս Հայազգի...:

Դէպի ներս պալատին դուռը, (որ կը կոչուի նաեւ «Թուղթերու դուռը» ժամանակին պաշտօնական թուղթերը, ազդարարութիւնները այս դրան վրայ զետեղուած ըլլալով), 14րդ դարու գոթական վենետիկեան արուեստին հազուագիւտ նմոյշներէն մին, կառուցուած 1442ին, որուն վերեւը կը տեսնուի Ս. Մարկոսի արձանը եւ առիւծը: Ներքին բակը, Ֆոսկարի կամարը, Հսկաներու սանդուխը աւարտած՝ աննման Ռիձձոյէն, զէնքերու սրահը, ձիու վրայ Կաթթամելաթայ զրահապատ, Օրազիոյ թագաւոր Հէնրիկոս չորրորդի զրահը, Ատտեղասի սաղաւարտը, ձեռուըն կախուած հսկայ թրքական դրօշակը, խլուած Թուրքերէն 1571ին Լեպանթոյի պատերազմին, Տարտանէլլի առջեւ, թնդանօթիկ մը, փոքրիկ զրահ մը որ պատկանած ըլլայ տղու մը, գործուած 1515ին Մարինիանի պատերազմին դաշտին վրայ: Սուրեր, զէնքեր, զրահներ, կացիններ, սակրեր, նաեւ հետաքրքրական փոքրիկ թնդանօթ — ատրճանակը, որ միայն հինգ հարուած կ'արձակէ եւ թնդանօթ – գնդացիր մը քսան հարուածնոց, շինուած 1622ին: Հառաչանաց կամուրջը, կառուցուած 1597ին, կը միացնէ տաճերու պալատը բանտերուն: Բանտերը, յեղափոխութեան կառավարութեան հրամանով բարեփոխուած են, բայց պատմութեան համար թոյլ տրուած է պահել իր առաջուան վիճակին մէջ ամփոփոխ թիւ 7 նկուղը, խոնաւ, մթին զարշահոտ, ուր մահապարտը կը սպասէր իր գլխատման, հազիւ կարենալ հանգչելով փայտէ խըշտեակի մը վրայ, որուն առջեւ կը նետէին օրական 2 անգամ սնունդ, ինչպէս վայրի գազանի մը իր որջին յատակը: Սակայն, հոս արդարութեան համար ըսինք որ,

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

Երեւանի հին գրականութեան եւ արուեստի մատենադարանին մէջ կան մօտ տասը հազար հայերէն ձեռագիրներ եւ չորս հազար պատառիկներ, Աստուածաշունչ, Աւետարան, Ճաշոցներ, Ճառընտիրներ, որոնց քով նաեւ վէպ, բանաստեղծութեան, բժշկութեան, փիլիսոփայութեան, աստղագիտութեան, մաթեմաթիկի, քիմիաբանութեան, երաժշտութեան վերաբերեալ ձեռագիրներ: Անոնց յիշատակարաններուն մէջ կան կարեւոր տեղեկութիւններ: Օրինակ մէկուն մէջ կը պատմուի թէ պատերազմի ատեն մէկուն Ս. Գիրքը թշնամիին կողմէ գերի տարուած է: Տէրը երկար ատեն կ'աշխատի գիրքը փրկել գերութենէ, սակայն չի յաջողիր: Տեսնելով որ մահը մօտ է, գիրքը ազատելը կը կտակէ զաւկին, որ մեծ ճիգ կը թափէ եւ գիրքը կ'ազատէ գերութենէ: Այդ գիրքը այժմ հանգիստ «կ'ապրի» Երեւանի Մատենադարանին մէջ:

Մատենադարանին մէջ կան պատմագիտական 1270 ձեռագիրներ, որոնց կարգին Մովսէս Խորենացիի «Հայոց պատմութիւն»ը երեսուն ձեռագիր օրինակներով:

Զգալի տեղ կը գրաւեն միջնադարեան գեղարուեստական գրականութենէն հասած արժէքաւոր նմոյշները: Պահած են 337 յայտնի եւ 185 անյայտ բանաստեղծներու ստեղծագործութիւններ: Մատենադարանին մէջ են հայ առաջին փիլիսոփայ Եզնիկ Կողբացիի «Եղծ Աղանդոց» աշխատութեան միակ յայտնի օրինակը, Դաւիթ Անյաղթի, Յովհաննէս Իմաստասէրի, Յովհան Որոտնեցիի, Գրիգոր Տաթեւացիի փիլիսոփայութեան աշխատութիւնները: Բացառիկ շահեկանութիւն կը ներկայացնէ Է. դարու հայ հռչակաւոր մաթեմաթիկագէտ Անանիա Շիրակացիի թուաբանութեան դասագիրքը: Աւելի քան երեք հարիւր ձեռագիր բժշկարաններ կան, Հայաստանի բարձր զարգացման հասած բժշկութեան մասին: Օրինակ, բժիշկ Մխիթար Հերացիի «Ջերմանց Մխիթարութիւն» աշխատութիւնը:

Մատենադարանին մէջ պահուած ձեռագիրները կը վկայեն հայ գրչութեան արուեստի կատարելութեան մասին: Այսպէս, Մատենադարանի ամէնէն մեծ եւ ամէնէն փոքր ձեռագրերը: Ամէնէն մեծը մագաղաթեայ «Ճառընտիր»ը, բաղկացած 607 թերթէ եւ կը կշռէ 32 քիլօ, իւրաքանչիւր թերթը պատրաստուած է 1 ոչխարի մորթէ: Իսկ ամէնէն փոքրը «Տօնացոյց»ը լուցկիի տուփէն ալ փոքր է եւ կը կշռէ երեսուն կրամ:

Տարուէ տարի կ'աւելնայ Մատենադարանի ձեռագրական հաւաքածոն: Այս տարի անհատներէ եւ զանազան երկիրներէ ստացած են մօտ երկու հարիւր ձեռագիրներ, որոնք պիտի մշակուին ընթացիկ տարուան մէջ:

Ներկայիս կը շինուի Մատենադարանի նոր շէնքը (նախագծի հեղինակ՝ ճարտարապետ Մ. Գրիգորեան): Պիտի ունենայ ներքին օդափոխման «սենեակ» որ տարուան բոլոր եղանակներուն միեւնոյն ջերմութեան մէջ պիտի պահէ ձեռագիրները:

Ձեռագիրները պիտի պահպանուին գետնայարկերուն մէջ, իսկ վերեւի չորս յարկերը պիտի ունենան դասախօսական, ձեռագիրներու ցուցադրման, հայագիտութեան, գիտական սպասարկման եւ նիստերու դահլիճներ: Բացի ընդհանուր ընթերցասրահէն, շէնքը կ'ունենայ բազմաթիւ առանձնասենեակներ:

Մատենադարանի այս նոր շէնքին մէջ կը պահուին դարերու խորքէն եկած մեր ժողովուրդի անգին գանձերը:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ամէն տարուան պէս, այս վերամուտին ալ, Ալֆորվիլի Հայ Մարզականը ամէնէն ուշ սկսաւ իր պատրաստութիւնները նոր շրջանին համար:

Սեպտ. 2ին կը կատարէր իր առաջին մրցումը ընդդէմ Es O. Sarabeuf, բարեկամական հանդամանքով: Հրաւիրուած էին բոլոր մարզիկները: Նոր խաղացողներն ալ (Շահինեան եւ Բոլատեան, Իսի լէ Մուլինոյէն), Զեպիքոֆ (Ա. Էս–Ամիքալէն) էին... Կիսախաղերով բոլորն ալ ի յայտ բերին իրենց կարողութիւնը: Յաղթեցինք 4-1: Խմբապետ Սըրապ ուշադրութեամբ կը հետեւէր ու կը չափէր խաղացողներուն կեցուածքը դաշտին վրայ:

Այս կիրակի, առաջին խումբը մեր դաշտին վրայ պիտի մրցի Անկիէն - Մոնմոռանսիի դէմ: Առաջին մրցում ախոյենութեան, պատուոյ դասակարգին պատկանող: Ու մեծ խոչընդոտ, մանաւանդ որ այս խումբը, աւելի բարձր աստիճանէ կ'իջնէ մեր դասակարգին մէջ:

Մեր աղոց վճռականութենէն ու մանաւանդ մեր հայրենակիցներու քաջալերութենէն, նժարը կրնայ կշռել ի նպաստ մեզի:

Զ. Մուրատեան

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ճեմարանի վկայեալներ իրենց արձակուրդը անցուցին Շթորայի Աղբալեանի շէնքին մէջ: Գալ տարի շէնքը պիտի ունենայ յաւելեալ բաժիններ, որպէսզի աւելի մեծ թիւով վկայեալներ հոն երթան: Այս տարի հոն էին Պարսկաստանէն, Իրաքէն, Յունաստանէն, Քուէյթէն եւ Պէյրութէն ութ մանչ եւ երեք աղջիկ: Վերին հսկողութիւնը փոխն ի փոխ կատարեցին ճեմարանի փոխ - տնօրէն Մուշեղ Ճէնտէրճեան եւ վարիչ Պ. Անթուան Քէհնէեան: Պաշտօնեայ եւ աշակերտ ճաշեցին միասին: Տեղի ունեցան կանոնաւոր դասաւանդութիւն եւ սերտողութիւն: Պտոյտներ կատարուեցան մօտակայ շրջաններուն մէջ:

ՍԻՆ ԷԼ ՖԻԼԻ (Լիբանան) ազգ. Արամեան վարժարանի շինութիւնը յառաջ կը տարուի, շնորհիւ Ազգ. Առաջնորդարանի եւ Ուսումն. Խորհուրդին օժանդակութեան եւ ժրաջան հոգաբարձութեան կատարած բացառիկ աշխատանքներուն: Արդէն իսկ հիմը դրուած են երեք սենեակներուն: Իբրեւ ծախք նախատեսուած վեց հազար լիր. ոսկիէն երեք հազարը հանգանակուած է ժողովուրդին կողմէ, Ուսումն. Խորհուրդին հազար լ. ոսկիով պատրաստ է չորս հազար լ. ոսկի, պակասը լրացնելու համար վիճակահանութեան տոմսակը մէջտեղ հանած են: Այս առթիւ հոգաբարձութիւնը կոչ կ'ընէ, որ հայրենակիցներ լայնօրէն օժանդակեն, որպէսզի 250 աշակերտներ պատսպարուելով ազատին ձմեռուան ցուրտէն եւ ամառուան տաքէն:

ՀԱՅ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ քաղաքացիներու Միութիւնը պիտի տօնէ իր 25ամեայ արծաթեայ յոբելեանը: Մ. Թիւնը կազմուած է 25 տարի առաջ Ֆրէզնոյի (Քալիֆորնիա) մէջ եւ տարածուած ամբողջ նահանգին մէջ, նպատակ ունենալով պաշտպանել հայ նորեկ անհատներու դատը, երբ բժիշկները, իրաւաբանները եւ առեւտրականները չէին կրնար քաղաքին մէջ շէնք ունենալ: Այս Միութեան ամէնէն մեծ ազգային ծառայութիւնը հայկ. ծերանոցի մը հաստատումն է Ֆրէզնոյի մէջ: Այս նպատակով ծախսած է 250 – 300 հազար տոլար: Ծերանոցին մեծապէս նպաստեցին Գրիգոր Առաքելեան եւ իր Տիկինը՝ Սանդուխտ (այժմ Ա. Տէր Օհանեան) մեծադումար նուէրներով:

Ի նշան երախտագիտութեան եւ անմոռաց յիշատակի ուխտաւորները նուիրեցին նախշուն թաղարով փոքրիկ ծառ մը մշտադալար, սրտագին ուղերձով մը:

ՖԵՐԱՊ

բազդատմամբ իր շրջանի եւ ժամանակի բանտային օրէնքներուն, Վենետիկեան հանրապետութեան բանտային օրէնքները աւելի վատթար չէին կրնար ըլլալ: Եւ պարտինք յիշել նաեւ, որ 1660 թուականին աշխարհի մէջ առաջին պետութիւնն էր ան, որ բոլորովին բարենորոգեց իր բանտային օրէնքները, եւ դադրեցուց կացինահար գլխատումը իր մահապարտներուն:

Հռչակաւոր բանտարկեալներէն յիշենք Սիլվիոյ Փէլլիքօն եւ Լորտ Պայրըն, իւր հաճոյքին համար միայն 24 ժամ մնացած:

Դժբախտաբար օրաթերթի մը սիւնակները թոյլ չեն տար մանրամասնօրէն ներկայացնել Վենետիկի գեղարուեստական փառքերը՝ հոյակապ հրաշակերտներով, ինչպէս եւ Գեղարուեստից Ակադեմիան:

Վենետիկէն բաժնուելէ առաջ ճաշի հաւաքուեցանք Մխիթարեան հայրերուն շուրջ, կային ուրիշ Հայեր եւս Աղեքսանդրիայէն, Կ. Պոլսէն, Փարիզէն, Մարսէյլէն, Բանէն, Արլէն, ինչպէս եւ ուսանողներ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (140)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

3.— ԱՐՏԱՍՈՒՔԻ ԱՂԲԻՒՐԸ

— Այդ չեմ կարող ասել, սիրելի Աշխէն, որովհետեւ չգիտեմ, թէ ե՞րբ կամ ո՞րտեղ կը գտնեմ հօրս: Բայց յոյս ունեմ որ շուտով կը վերադառնամ:

— Մենք ո՞րտեղ կը հանդիպենք միմեանց:

— Այստեղ: Ես կրկին կը գամ քեզ մօտ, եւ միասին կը գնանք Հայոց տիկնոջ բանակը:

— Ինձ շատ ցանկալի կը լինէր սպասել քեզ, Սամուէլ, եթէ քո վերադարձը ոլոշուած լինէր: Բայց ես հէնց այս շաբաթ պէտք է պատրաստուեմ ճանապարհ ընկնելու դէպի բանակը: Այնտեղ կը տեսնուենք, եթէ Աստուած տնօրինել է կրկին տեսնուիլ միմեանց հետ...: Վերջին խօսքերը արտասանելու միջոցին նրա ձայնը դողաց:

Սամուէլը զգացուեցաւ եւ նրա ձեռքը առեց իւր ափերի մէջ:

— Վճռուա՜ծ է, ասաց նա ներքին վրդովմունքով: Մենք կը տեսնուենք Հայոց տիկնոջ բանակում: Այն ժամանակ, ես յոյս ունեմ, սիրելի Աշխէն, երբ առաջին անգամ կը հանդիպենք միմեանց, դու կը համբուրես իմ ճակատը եւ կ'ասես. «Դու արժանի ես ինձ»: Եւ այդ կը լինի իմ ամենամեծ վարձատրութիւնը այն վտանգաւոր ձեռնարկութեան համար, ուր հայրենեաց նախանձախնդրութիւնը մղում է ինձ...: Մեր պայմանները վերջացած են: Ես այլեւս չեմ ուշացնի քեզ, գիտեմ, որ քո լեռնցիները անհամբեր սպասելիս կը լինեն քեզ: Գրկի՛ր ինձ, սիրելի Աշխէն, եւ տուր քո համբոյրը եւ քո օրհնութիւնը: Աստուած կը լսէ անմեղ շրթունքների ձայնը: Ես գնում եմ թշնամու բանակը: Իմ ճանապարհը ե՛ւ կորստեան եւ փառքի ճանապարհ է: Քո համբոյրը կը ոգեւորէ եւ թեւ կը տայ ինձ, իսկ քո օրհնութիւնը կը փարատէ ամէն արհաւիրք: Գրկի՛ր ինձ, սիրելի Աշխէն...:

Նրանք գրկուեցան: Երկա՜ր լուռ արտասուքը հեղեղի նման հոսում էր նրանց աչքերից, բայց անզօր էր շիջուցանելու այրուող սրտերի կրակը: Երկար լուռ հեկեկանքը ալեկոծում էր նրանց, եւ «Արտասուքի աղբիւրը» իւր տխուր հառաչանքներով ձայնակից էր լինում նրանց դառն հառաչանքներին...:

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

«Իսկ վահանայ էր քոյրս թիւ ի Մամիկոնեան տոհմէն, քոյր Վարդանայ, Համազասպուհի եւ էր նա կին Գարեգնի տեառնն Ռշտունեաց գաւառէն... իսկ անօրէնն Վահան եւ Մերուժանն հրամանն տային բերդակալին (միջնաբերդին Վանայ) զի նեղեսցէ զկինն, եթէ ոչ անցէ յանձն զօրէնս Մազդեզանցն...: Իբրեւ ոչ առնոյր յանձն Համազասպուհի պահել զօրէնս Մազդեզանցն, հանէին ի բարձր աշտարակն... եւ մերկացուցին զնա իբրեւ ի մօրէ, եւ արկեալ կապ զոտիցն, գլխիվայր կախեցին զնա զբարձունքն կուսէ. եւ այնպէս մեռաւ ի կախաղանին»: Փաւստոս

Լուսինը շտապով սահում էր դէպի Սիփանի բարձր գագաթները, որ ընկղմուած էին խորին, թանձրալի մթութեան մէջ: Յայտնի չէ, թէ ինչո՞ւ նա այնպէս դըժգոհութեամբ թողնում էր այն գեղեցիկ վայրերը, ուր ամէն գիշեր նկարում էր այնքան սքանչելի պատկերներ: Նրա ներքեւում անհանգիստ կերպով ծփում էր Վանայ ծովակը: Նա ծփում էր որպէս մի սիրահար, որ շուտով պիտի բաժանուի իւր սիրուհուց: Անդուսպ տարփանքով յափշտակել էր նա երկնից գիշերի լուսաթափ շառաւիղները, եւ շողշողալով գրկւում էր նրանց հետ, համբուրւում էր եւ, կարծես, իւր ալիքների տխուր շըշնչիւնով ասելիս լինէր, «մի՛ գնացէք, մի թողէք ինձ խաւարի մէջ...»:

Բայց նա գնում էր...: Ծովակի արեւելեան ափերի վրայ դեռ նշմարւում էին մի հինաւուրց քաղաքի բարձր աշտարակները եւ ատամնաւոր շրջապարիսպները: Լուսնի լուսաւորութեան ներքոյ՝ այդ վաղեմի քաղաքը ներկայանում էր որպէս մի պառաւ կախարդ, որ իւր ծերութեան մէջ՝ տակաւին մնացել էր գեղեցիկ, տակաւին մնացել էր հրապուրիչ: Այնտե՛ղ, նրա օդակառոյց ապարանքների մէջ, այնտե՛ղ, նրա բարձր կախաղանաւոր պարտէզներում, մի ժամանակ, Հայոց մի երիտասարդ թագաւորի սիրով, դըւարճանում էր աշխարհի ամենամեծ կախարդը — Շամիրամը:

Դա Վան քաղաքն էր:

Լուսինը ծածկուեցաւ Սիփանի բարձրութիւնների մէջ եւ իւր ետեւից թողեց մթին խաւար: Այլեւս չէր երեւում սիրուն քաղաքը, այլեւս չէր երեւում փայլուն ծովակը: Լսելի էր լինում միայն ալիքների խուլ հառաչանքը, որ գիշերային լռութեան մէջ հնչում էին, որպէս մի սգաւորի ողբաձայն աղաղակներ: ՐԱՖՖԻ

դին եւ այս աշխարհին : Օրհնէ մեզ բոլորս ու պահպանէ մեզ :

Պաշտօնական այս առթիւ, յանուն Կաթողիկոսարանի եւ Թեմական մեր ժողովուրդին՝ իմ ջերմ եւ սրտագին շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ Լիբանանի Վսեմ. Նախագահին եւ իր ներկայացուցիչներուն, Սուրիոյ Վսեմ. Նախագահին եւ կառավարական ներկայացուցիչներուն՝ որոնք իրենց ներկայութեամբ հոգեւոր այս հանդէսը պատուեցին :

Իմ ամենաջերմ շնորհակալութեան սրտագին խօսքս կ'ուղղեմ արաբական ժողովուրդներու եւ ղեկավարութեանց՝ որոնց հովանիին ներքեւ մեր ժողովուրդը կը վայելէ մշակութային, եկեղեցական եւ հոգեկան բոլոր առաւելութիւնները :

Օրհնեա՛լ ըլլան բոլորը, օրհնեա՛լ ըլլայ հայ ժողովուրդը :

Մեր սրտագին մաղթանքն է, որ հայ ժողովուրդը անսասան պահէ Հայ. Եկեղեցին, նուիրապետական բոլոր աթոռները եւ անոնց տայ սիրոյ, խաղաղութեան եւ համերաշխ գործակցութեան առաքեալներ ըլլալու ոգին :

Աստուած օրհնէ ձեզ բոլորդ, եւ Անոր խաղաղութիւնը ըլլայ ձեզի հետ, Ամէն» :

(վերջը յաջորդով)

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՃԱԿԱՏԸ՝ ՎՃՌԱԿԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱ ՀԱԿԱՌԱԿ Է ԶԻՆԵԱԼ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԵԱՆ

Նախագահ Այզընհաուըր մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Տըլըսի հետ : Խօսակցութիւնը տեւեց 50 վայրկեան: Նախագահը իր լրագրական ասուլիսին մէջ մերժեց պատասխանել հարցումներուն, չխանգարելու համար Գահիրէի խօսակցութիւնները : Ըսաւ թէ որեւէ յայտարարութիւն պիտի չընէ խօսակցութեանց աւարտումէն առաջ: Իր կարծիքով, ազատ աշխարհը աւելի լաւ վիճակի մը մէջ կը գտնուի այսօր, բաղդատելով 1953ի կացութեան հետ :

× Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները մանրամասն զեկուցում տուին Ատլանտեան խորհուրդին առջեւ : Բացարձակապէս գաղտնի կը պահուին կատարուած վիճաբանութիւնները: Կ'ըսուի թէ Պելժիոյ, արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Թուրքիոյ ներկայացուցիչները ուժգնօրէն պաշտպանած են Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի վճռական դիրքը եւ թէ Կազմակերպութեան 15 անդամներուն մեծ մասը պիտի պաշտպանէ արեւմտեան ծրագրին սկզբունքները : Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարները մասնաւորապէս շեշտած են թէ ամուր կառչած են հետեւեալ սկզբունքներուն, — ապահովել ջրանցքին միջազգային վարչութիւնը, յարգել տալ ստորագրուած դաշնագիրները : Անգլիոյ նախարարը բացատրած է թէ զինուորական պատրաստութիւնները ըզգուշական միջոցներ են եւ թէ զինու զօրութեան պիտի դիմեն ծայրայեղ պարագային :

× Ամերիկացիները միշտ կը խրտչին զինեալ միջամտութենէն, հետեւեալ նըկատումներով .— 1. Զեն հաւատար թէ պատերազմը դիւրին պիտի ըլլայ : Ուշկանուխ Անգլիա եւ Ֆրանսա պիտի հարկադրուին օգնութիւն խնդրել Ամերիկայէն. — 2. Յարձակելով Եգիպտոսի վրայ, արեւմտեան պետութիւնները վերջնապէս Խ. Միութեան դիրկը պիտի նետեն Եգիպտոսը, մինչդեռ տակաւին կարելի է դաշնակից մը դարձնել զայն .— 3. Նասըրը տապալելով, Ֆրանսա կը յուսայ զօրացնել իր դիրքը Հիւս. Ափրիկէի մէջ, իսկ Անգլիա՝ վերահաստատել իր քաղաքական ազդեցութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ, ուրեմն գաղթատիրութիւն :

× Կիպրոսէն կը հաղորդեն թէ կարելի է 7000 ֆրանսացի զինուորներ տեղաւորել: Ամէն օր նոր զօրամասեր եւ զինուորական պիտոյքներ կը հասնին :

× Հիւսէյին Ճահիտ կարեւոր համարելով ֆրանսական զօրքին առաքումը դէպի Կիպրոս, ի հարկին Սուէզ, յաջողութիւն կը մաղթէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍՈՅ թերթերը կը գրեն թէ արգիլուած է լրագիր, գիրք եւ ուրիշ հրատարակութիւններ ղրկել արտասահման, աոանց մասնաւոր արտօնագրի, որոնք պիտի տրուին Քամպինոյի վարչութեան կողմէ (Շանժ) : Պատճառներէն մէկն ալ այն է եղեր որ ոմանք օտար եւ Թրքական դըրամ կը փախցնեն, թերթերու մէջ տեղաւորելով ...

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հայ Մշակոյթի Տան Կեդր. Յանձնախումբի կարգադրութեամբ, Վալանսի մէջ եւս կազմուած է հանգանակիչ յանձնախումբ մը, որ շուտով գործի պիտի ձեռնարկէ :

Կեդր. Յանձնախումբը կը յուսայ, որ Վալանսի մեր հայրենակիցները սիրով ընդ առաջ պիտի երթան դիմումներուն :

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ֆր. Կ. Խաչի Բ. կայանի խումբը կը մեկնի շաբաթ, 8 Սեպտ. եւ Սեպտ. 9ի կիրակի առտուն ժամը 6.30ին կը հասնի Կառ տը Լիոն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ.— Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու միութեան նախաձեռնութեամբ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, ողբացեալ

ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը :

Դիմել Ազգատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ֆինիսէօզ մը արհեստանոցը աշխատելու համար :

Դիմել՝

Ets. LYDAN
21 Rue des Petits Carreaux, Paris (2e)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շավիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է երեք հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Հ. Գունտագճեանէ (Թանճէր) Պ. Ե. Եազըճեանի ձեռքով :

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյեօն մը Ալֆորվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթօպիւսի կայարանին առջեւ :

Դիմել «Յառաջ»ի, Պ. Ք. սկզբնատառերով :

SPORTVIL

60, Rue de Richelieu
Tél. : RIC 44-97

*

Demandons *entrepreneurs* très sérieux pour vestes et manteaux suedine pour femme.

TRES BEAU TRAVAIL

Demandons mécaniciennes en atelier et un presseur

★

Travail garanti toute l'année

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը ծանուցանեն թէ ձերբակալուած է ռուս լրտես մը, որ ընդդապետի աստիճան ունի: Ձերբակալուեր է, երբ Պէյրութ կ'երթար, Տէր Մարգարեան անուն ուրիշ Հայու մը հետ շփում հաստատելու համար :

ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐՈՒ դէմ պայքարը սաստկացած է Հիւս. Ամերիկայի Թենեսի նահանգին մէջ: Զինուորները ստիպուած են միջամտել սուիններով, հրասայլերով եւ ուրիշ միջոցներով: Սեւամորթ աշակերտները դպրոց կ'երթան ընկերակցութեամբ զինուորներու:

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ մահափորձ մը կատարուեցաւ Պոնի մէջ, ֆրանսացի գնդ. Պիժառի դէմ, որ վիրաւորուեցաւ: Կարգ մը հրոսախումբեր կը հետապնդուին :

ՍԱԿԱՐԱՆ (5 Սեպտ.)— Ձոյլ ոսկի 465.000, Նափոլէոն 3350, զուից. 3170, ւթերլին 4140, քսան տոլարնոց 16.200: Թղթադրամ (անպաշտօն). — Սթերլին 1025, տոլար 400, պելժ. 8.10, զուից. 96, փեզեթա 8.80:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Մայր եկեղեցիի նախկին բազմարդիւն դպրապետ ողբացեալ

ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ այս կիրակի արժանի շուքով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի: Հայ եկեղեցական երգեցողութեան հանգուցեալ բազմամեայ վաստակաւորին յիշատակին նուիրուած այս յարգանքի արարողութեան կը հրաւիրուին բարեկամներ, համակիրներ եւ բոլոր եկեղեցասէր ազգայինները :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «ժամանց ի Վենետիկ» :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ :

10 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան :

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապ. Խաչի վարչութիւնս շնորհակալութիւն կը յայտնէ որ Էքս լէ Պէնի մէջ, Մարսէյլէն Պ. Լեւոն Քայթանճեանի եւ Փարիզէն Պ. Փամպուքճեանի նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած հանդէսի մը ընթացքին ի նպաստ դպրոցներու հանգանակութիւն մը կատարած են, և Մարսէյլի Կապ. Խաչի դպրոցին յատկացուցած են 15.000 ֆր.: Գումարը ստացած ենք Պ. Լեւոն Քայթանճեանէ : Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր մասնակցողներուն :

AU BEAU NOYER
185, Bd JEAN JAURÈS — BOULOGNE - BILLANCOURT
METRO : MARCEL SEMBAT

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՋՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. Jean Jaurès
Boulogne - Billancourt
Métro MARCEL SEMBAT

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՅԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի Ս. Կոյսի ծննդեան տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ռընէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արճէօյ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՆԻԷՌ.— Ադամեան, Հիսայեան եւ Սիվպլեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ իրենց սիրեցեալ հօր, մօր, աներհօր եւ զոքանչին՝

ՊՕՂՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆԻ,
ԹԱԳՈՒՀԻ ԱԴԱՄԵԱՆԻ

(ծնեալ Հայթայեան) մահուան տարելիցին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին :

Կը հրաւիրուին հանգուցեալներուն յիշատակը յարգողները :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Պրիւքսէլէն Փափազեան ընտանիքը տասը հազար ֆր. կը նուիրէ Ֆ. Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայանին, իրենց սիրեցեալ եղբօր Կարպիս Փափազեանի մահուան 4րդ տարելիցին առթիւ :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ:

Օրակարգ.— Նախապատրաստական աշխատանք պատգամաւորական ժողովի :

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին: Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը: Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները:

× Ավինիոնի հայրենակիցներէն կը խնդրուի տեսակցութիւն մը կեդր. վարչութեան քարտուղարին հետ, Մուրատ Ուսումնասիրացի մասնաճիւղի մը կազմութեան համար: Գրել հետեւեալ հասցէին մինչեւ Սեպտ 7:

Mr. Agopian, Chez M. Gamet
Eutrechaux (Vaucluse)

ԾԱԽՈՒ Է

A céder matériel fabrication, marque et clientèle commerciale produit alimentaire apprecié notamment par consommateurs arméniens.

Դիմել «Յառաջ»ին ֆրանսերէն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Անթուրփոնէօրներ կնոջ հագուստներու համար (քոնֆէքսիօն) : Դիմել՝

MAISON KE FS
104 Rue d'Aboukir
GUT. 69-39

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, ՍՏ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆՑ, Բ. տպագր. Պէյրութ, 1955 – 56, երեք հատոր լոյս տեսած (Դ.ը մամուլին տակ): Հատորը 4.000 ֆրանք
2. ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Մ. ԱԲԵՂԵԱՆ, գիրք Ա., Բ. տպ. Պէյրութ, 1955, լաթակազմ 1800 ֆրանք :
3. ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, Պէյրութ, 1955, Ա. եւ Բ. հատոր միասին (Գ.ը մամուլի տակ) 1050 ֆրանք :
4. ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, հատոր Ա., 1050 ֆրանք:
5.— *L'Eglise Arménienne,* Malachia Ormanian, 2e éd. Antélias 400 Fr.
6. ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նուպարեան, Պէյրութ, 1955, 1210 էջ, լաթակազմ 3000 ֆր.:
7. ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԲԱՌԱՐԱՆ ԱՆԳԼ.–ՀԱՅ. Փրոֆ. Յ. Յ. Չագմաճեան, Պէյրութ, մեծադիր 1424 էջ, լաթակազմ 4000 ֆր.:
8. ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ, Կոմս, Գ. գիրք, Պէյրութ, 1956, 350 ֆր.:
9. ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մ. Թէօլէօլեան, Գահիրէ, 1956, Ա. եւ Բ. հատոր 2000 ֆր.:

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

ուր կը գտնուին Հայաստանի եւ Սփիւռքի հին ու նոր ամէն կարգի հրատարակութիւնները : Պահանջել Ընդարձակ Գրացուցակը :

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e
Chèque Postal, Paris, 1278-35.

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI 8 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7675 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3486

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԶՐՈՅՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Յաճախ կը խօսիք տարագիր բազմութեանց ինքնորոշման իրաւունքի եւ ներքին ինքնավարութեան մասին: Ուրեմն կապ չունենա՞նք Երեւանի եւ Էջմիածնի հետ :

= Ընդհակառակն: Որքան լաւ կազմակերպուած ըլլան գաղութները, այնքան կը դիւրանան յարաբերութիւնները երկուքին հետ ալ: Այժմ տեսակ մը անտիրութիւն է որ կը տիրէ, իբրեւ հետեւանք զանազան թիւրիմացութեանց :

— Անշուշտ այդպէս պիտի ըլլար, քանի որ ձեր մամուլը անխնայ պայքար կը մղէ Ե՛ւ Երեւանի Ե՛ւ Էջմիածնի դէմ :

= Այդ պայքարը կը մղուի պաշտպանելու համար Հայրենիքին եւ Մայր Աթոռին իրաւունքները : Քննադատութիւններ կը կատարուին հիմնուելով անվիճելի փաստերու, զանազան իրողութեանց վրայ : Ինչ որ ներսը չեն կրնար ըսել, մենք դուրսը կ'ըսենք ազատօրէն: Կեղծիքը եւ ստորաքարշութիւնը ոչինչ կրնան փրկել. իսկ արդար եւ պատճառաբանեալ քննադատութիւնները կրնան օգտակար ըլլա՛լ Հայրենիքին եւ Մայր Աթոռին, ինչպէս իրենք ալ կը խոստովանին :

— Արդա՞ր են ձեր քննադատութիւնները բարձրաստիճան կղերին դէմ, Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան առթիւ :

= Անշո՛ւշտ: Արտասահմանի բարձրաստիճան կղերը չգտնուեցաւ իր կոչումին բարձրութեան վրայ, եւ մոլորեցուց Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, իր ապիկարութեամբ, վատութեամբ եւ միջնադարեան մոլեռանդութեամբ :

— Նորէն ծանր բառեր կը գործածէք...

= Հիմնուելով իրականութեան վրայ : Ձե՞ք տեսներ որ ինքնակոչ իշխանաւորներ դարձած են մեր եպիսկոպոսներն ու արքեպիսկոպոսները, այն օրէն ի վեր որ նոր տիտղոս մըն ալ ստացան,— կաթողիկոսական պատուիրակ: Ոչ թէ առժամապէս, այլ իբրեւ տեւական հանգամանք : Էջմիածինը Վատիկան չէ, որպէս զի պապական նուիրակներ նշանակէ :

— Ամփոփուելով կիլիկեան տագնապին վրայ, ի՞նչ կրնային ընել, քանի որ Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը մասնաւոր բանաձեւ մը եւ ուխտագիր մը քուէարկած էր :

= Ապօրինութիւն մըն ալ այդ: Իբրեւ բարեպաշտ հաւատացեալ, դուք շատ լաւ գիտէք որ Հայ. Եկեղեցին չի ճանչնար այդ կարգի ժողովներ, մանաւանդ ներկայ ժամանակներուն մէջ : Կարդինալներու ժողո՞վ էր այդ պատահական հաւաքոյթը: Եւ տեսաք հետեւանքները, — անտեղի միջամտութիւն եւ տնաքանդ ժխոր: Իսկ վերջին պահուն, մէկը միւսէն ձախաւեր ձեռնարկներ ...

— Կրնայի՞ք յիշել այդ ձախաւեր ձեռնարկներէն մէկը :

= Օրինակ՝ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին անճահ եւ անխոհեմ հեռագիրը Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահին, քաջ գիտնալով հանդերձ որ հիւրընկալ երկիրներու կառավարութիւնները շատոնց ճանչցած եւ շնորհաւորած են կատարուած ընտրութիւնը : Եթէ բարձրաստիճան կղերը իմաստուն ըլլար, պիտի թելադրէր օրհնել ընտրութիւն մը որ կատարուած էր համաձայն վաղեմի աւանդութեանց եւ ազգ. սահմանադրութեան :

— Դառնանք տարագիր բազմութեանց ինքնավարութեան: Կրնայի՞ք մանրամասնօրէն բացատրել ձեր միտքը:

= Տակաւին շատեր կը յամառին տարագիր բազմութիւնները նկատել հոգեւոր հօտ, եւ անոր ճակատագիրը վարել իբրեւ այդպիսին: Պէտք է թօթափել այս նախապաշարումը, բուն ճամբան գտնելու համար: Կը խօսի՞նք առանձին : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ԱՅՍՕՐ, ՇԱԲԱԹ

ՈՉ ՄԷԿ ԶԻՋՈՒՄ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԿՈՂՄԷ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՆԻՍՏԻ ՀՐԱՒԻՐՈՒԵՑԱՒ

Յոռետես են վերջին տեղեկութիւնները: Կը վախցուի կատարեալ խզումէ մը, եթէ վերջին պահուն անակնկալ մը չպատահի, — զիջում՝ գնդ. Նասըրի կամ անգլեւֆրանսական ճակատին կողմէ: Որքան կարելի եղ[illegible]ել, Եգիպտոսի դիկտատորը կը մնայ անդրդուելի՝ ձեւական բարեկրթութեան մը քողին տակ: Կացութեան ծանրացման ապացոյցներէն մէկն ալ այն է որ Անգլիոյ վարչապետը արտակարգ նիստի հրաւիրած է խորհրդարանը, Սեպտեմբեր 12ին: Երէկ Հինգերու յանձնախումբը յուշագիր մը պիտի յանձնէր գնդ. Նասըրի: Հաւանաբար վերջին տեսակցութիւն մը տեղի ունենայ այսօր, շաբաթ: Անգլեւֆրանսական ճակատը վճռած է տեղի չտալ Սուէզի միջազգային վարչութեան սկզբունքին մէջ :

Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, գնդ. Նասր յայտնած է թէ տրամադիր է ընդունելու միջազգային խորհրդատու մարմնի մը ստեղծումը, բայց այս յանձնառութիւնը բաւարար չի համարուիր: Միեւնոյն ատեն կ'ըսուի թէ պիտի առաջարկէ նոր խորհրդաժողով մը գումարել, ինչպէս թելադրած էր Խ. Միութիւնը :

Ֆրանսայի նախարարական խորհուրդը երէկ բացառիկ նիստ գումարելով, որոշեց անփոփոխ պահել զինուորական պատրաստութեանց մասին տրուած հրահանգները: Մ. Նահանգները կը շարունակեն ընդդիմանալ զինուորական գործողութեանց, այն յոյսով թէ կարելի պիտի ըլլայ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգիլ: Այս առթիւ Փարիզի մէջ ցաւ կը յայտնեն որ ամերիկեան մամուլը կը քննադատէ Անգլիան եւ Ֆրանսան. մանաւանդ որ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը կը խորհի Ազգաժողովին յղել խնդիրը, եթէ Գահիրէի խօսակցութիւնները վերջնապէս ձախողին :

Լաւատեսներ կը կարծեն թէ Եգիպտոս կրնայ հակառաջարկ մը ներկայացնել վերջին պահուն, այսինքն այսօր, շաբաթ: Այս առթիւ իրազեկներ դիտել կուտան թէ արեւմտեան պետութիւնները պիտի մերժեն, եթէ գնդ. Նասր գոհանայ պարզ յայտարարութիւն մը տալով ջրանցքին ազատ նաւարկութեան մասին: Այդ պարագային, կը յուսացուի թէ Մ. Նահանգներն ալ պիտի միանան Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ: Մանաւանդ որ, 18երու բանաձեւը իսկ եւ իսկ ամերիկեան ծրագիր մըն է, կազմուած՝ Պ. Տըլըսի կողմէ: Անհաւատալի կը համարուի որ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը երկու շաբաթ ետքը ուրանայ իր իսկ ծրագիրը, ջուրը ձգելով 18 պետութեանց կողմէ հանդիսաւորապէս քուէարկուած բանաձեւ մը :

Եթէ անելը վաղն ալ շարունակուի, Հինգերու յանձնախումբը Լոնտոն պիտի վերադառնայ, զեկուցում տալու համար առ որ անկ է :

× Անգլիոյ ազատական եւ աշխատաւորական թերթերը կը շարունակեն պայքար մղել վարչապետին դէմ, ամբաստանելով թէ պատրուակներ կը փնտռէ, պատերազմ յայտարարելու համար Եգիպտոսի դէմ: Վարչապետը արտակարգ նիստի հրաւիրելով խորհրդարանը, կ'ուզէ փարատել մշուշը եւ ստիպել որ ընդդիմադիրներն ալ պատասխանատուութիւն ստանձնեն, ծանրակշիռ կացութեան մը հանդէպ: Անգլիոյ արհեստակցական Միութեանց համագումարը բանաձեւ մը քուէարկեց, որ դատապարտելով հանդերձ բռնի ուժի գործածութիւնը, միաձայնութեամբ կ'ընդունի 18երու ծրագիրը՝ Սուէզի միջազգային վարչութեան մասին :

× Գահիրէի թղթակիցները կը հաստատեն թէ գնդ. Նասր վճռապէս կը մերժէ վիճարանիլ միջազգային վարչութեան մասին, եւ կ'ուզէ ժամանակ շահիլ գոնէ մինչեւ նոյեմբեր, ի հարկին Ազգաժողովին յղելու համար խնդիրը : Կ'ըսուի թէ Հինգերու յանձնախումբին նախագահը իր յուշագրին մէջ բաց դուռ մը պիտի ձգէ, հաստատ մնալով հանդերձ միջազգային վարչութեան սկզբունքին վրայ: Ուրիշ խօսքով, Հինգերու յանձնախումբը կ'ուզէ վերջին պատեհութիւն մը տալ, խուսափելու համար վերջնական խզումէ մը :

Լաւատեղեակ աղբիւրէ հաղորդուած լուրերու համաձայն, գնդ. Նասր խորապէս համոզուած է թէ դաւաճանած պիտի ըլլայ, եթէ ամենափոքր զիջում մը կատարէ: Ան ատելութեամբ լեցուած է Արեւմուտքի դէմ եւ «անսասան պատ մըն է»: Երկու օր բարեկրթութեամբ լսեց յանձնախումբին բացատրութիւնները, բայց երբեք չուզեց խօսքի բռնուիլ :

Միջին Արեւելքի հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ օրէնք մը հրատարակուած է, որով ազգ. պաշտպանութեան նախարարին արտօնութիւն կը տրուի դրօշի տակ առնելու պահեստի սպաները :

Ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ոստիկանութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է օտար լրագրողներուն դէմ, մանաւանդ հետապնդելով Ֆրանսացի եւ անգլիացի թղթակիցները: Առջի օր Սեմիրամիս պանդոկը մտնելով գրաւած է Փարիզի «Մաչ» պարբերականին թղթակիցներուն կարգ մը լուսանկարները :

× Գահիրէի անթէլը կը ծանուցանէ թէ նախագահ Նասր չորս ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ սպարապետին հետ:

× Եգիպտոսէն Մարսէյլ հասած Ֆրանսացիներ կը պատմեն թէ այլեւս գործ չկայ իրենց ազգակիցներուն համար :

× Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Մայր. Արեւելքի խորհրդային առեւտրական տորմիղէն խումբ մը նաւուղիղներ ճամբայ ելած են դէպի Սուէզ: Ցարդ ոեւէ գերման նաւուղիղ պայմանաւորուած չէ:

× Լիբանանի պետական նախարարներէն Սաէպ Սալամ Գահիրէ մեկնեցաւ, Հանրապետութեան նախագահին մէկ անձնական նամակը տանելով գնդ. Նասրի :

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Առջի օր Մարսէյլէն Կիպրոս հասան 2500 ֆրանսացի օդային զինուորներ: Ուրիշ երեք նաւեր ալ ճամբան են: Ցարդ եօթը նաւեր հասած են, զինուոր եւ զինամթերք փոխադրելով :

Անգլիացիները այժմ 25.000 զինուոր ունին Կիպրոսի մէջ: Ֆրանսական առաջին զօրամասը կը բաղկանար երկու հարիւր նորագիրներէ որոնք առաջին անգամ է որ երկրէն դուրս կ'ելլեն: Ֆրանսական օդազօրքին մեծագոյն մասը տեղաւորուած է Թամպուի օդակայանին մէջ որ կը գտնուի Նիկոսիոյ մօտ եւ որ գործածուած չէ Բ. աշխարհամարտէն ի վեր :

× Անգլիացիները երկու Յոյներ ձերբակալեցին, ռումբ մը գտած ըլլալով անոնց կառքին մէջ: Գիւղի մը 80 այրերը պաշարուեցան, անգլիացի զինուոր մը վիրաւորուած ըլլալով: Յոյները ուժգնօրէն կը բողոքեն Կիպրոսի առաջնորդարանի ընդհ. քարտուղարին ձերբակալման դէմ :

ՄՈՍԿՈՒԱ կը գտնուի նախկին վարչապետ եւ նախարար Ժիւլ Մոք, իբրեւ հիւր, ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԻՆ ՃԱՌԸ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՕԾՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Յոգնախուռն ժողովուրդն ու պետական թէ եկեղեցական բոլոր ներկայացուցիչները մինչեւ Պատարագի լրումը հետեւեցան հոգեյոյզ արարողութիւններուն, ընդհանուր յուզումի եւ փղձկումի, ինչպէս նաեւ մաղթանքներու ընդհանուր մթնոլորտի մը մէջ :

Յետ պատարագի, նոյն շքեղ հանդիսութեամբ, Թափօրը ուղղուեցաւ Վեհարան, ուր տեղ գրաւած էին արդէն պետական եւ եկեղեցական 70է աւելի անձնաւորութիւններ :

Վեհարանի սանդուղներուն առջեւ՝ զենումը կատարուեցաւ ոչխարներու, զորս հաւատացեալներ բերեր էին, իբրեւ մատաղցու: Քանի մը վայրկեան ետք, Վեհարան մուտքին, հարիւրաւոր աղաւնիներ թռցուեցան հաւատացեալներու կողմէ՝ ի նշան ցնծութեան :

Վեհարանի մէջ գլխաւոր ճառը խօսեցաւ Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահին ներկայացուցիչ Սաէպ Սալամ, որ շեշտեց մասնաւորաբար.

— Յանուն Հանրապետութեան Նախագահին, վարչապետին եւ կառավարութեան՝ կը յայտնեմ իմ սրտագին շնորհակալութիւններս այն հրաւէրին համար՝ զոր ուղղած էիք մեզի, մասնակցելու ընտրեալ կաթողիկոս Ն. Սրբութիւն Զարեհ Ա.ի օծման :

Կիլիկեան կաթողիկոսութեան թեմերու ժողովուրդը կրցած է լաւագոյն ընտրութիւնը կատարել՝ յանձին Զարեհ Ա. եպիսկոպոսի, որուն հովուապետութիւնը, վստահ եմ, բարօրութեան շրջան մը պիտի բանայ Հայ. Եկեղեցիի համար :

Երեսուն տարուան մեր բնակակցութիւնը, լիբանանահայութեան հետ, զիս կը մղէ յայտնելու, թէ մենք հպարտ ենք հայ ժողովուրդով, եւ վստահ ենք որ նաեւ այսուհետեւ անոնք միշտ պիտի ուզեն եւ կարենան նպաստել այս երկրին ընկերային վերելքին :

Յանուն Ն. Վ. Նախագահին, վարչապետին եւ լիբանանեան կառավարութեան, կը շնորհաւորեմ ընտրեալ եւ օծեալ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ը» :

(Բուռն եւ երկարատեւ ծափեր):

Ապա, լիբանանեան եւ սուրիական պետական թէ եկեղեցական բոլոր ներկայացուցիչները՝ զատ զատ շնորհաւորական եւ խնդակցական արտայայտութիւններ ունեցան :

Երգչախումբը եւ ներկայ հոծ բազմութիւնը, սրտայոյզ շեշտով երգեց «Կիլիկիան», որմէ ետք կաթող. տեղապահ Խորէն եպիսկոպոս թարգման հանդիսացաւ Կիլիկեան Աթոռի, կիլիկեան թեմերու ժողովուրդին եւ ընդհանրապէս Հայ. Եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդի ջերմ զգացումներուն, կաթող. օծման այս բարեբաստիկ դէպքին առթիւ :

— «Կը շնորհաւորեմ Ձեզ՝ Ս. Օծման այս բարեբաստիկ առիթով եւ կը մաղթեմ որ Տէր Աստուած պարգեւէ երկար կեանք, ի փառս Հայ. Եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդի »:

Ի վերջոյ, բազմահազար հաւատացեալներ մուտք գործեցին Վեհարան, օրինակելի կարգապահութեամբ, համբուրեցին օծեալ կաթողիկոսի Աջը եւ ստացան Անոր օրհնութիւնը :

× Աջհամբոյրի ընթացքին, Խորէն եպիսկ. յայտնեց՝ թէ Լաթաքիոյ ներկայացուցիչ եւ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան անդամ Պ. Յարութիւն Գույումճեան պատուած է կնքահայրութեամբը օծեալ կաթողիկոսին եւ այս առթիւ, իբրեւ խնդակցութիւն, հինգ հազար ս. ոսկի նուիրած է կաթողիկոսարանին :

ՀԱՒԱՔԱԲԱՐ ՄՏԱԾԵՆՔ ԱՅՍ ՄԱՍԻՆ

Ըստ էութեան ժամանակավրէպ էր հրատարակութիւնը հեռագրի մը՝ զոր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. ուղղեր էր ընտրեալ կաթողիկոս Վեհ. Զարեհ Ա.ի եւ զոյգ Սրբազաններուն՝ Գեր. Խորէն եւ Ղեւոնդ եպիսկոպոսներուն, 31 Օգոստոս թուականով, եւ որուն տեղ էինք տուեր՝ պահելու համար ժամանակագրական կարգը դէպքերուն, ու անոնց բնական հետեւութեան :

Ապագայ պատմիչը անսպառ աղբիւր ու դրամագլուխ պիտի ունենայ, գրի առնելու համար պատմութիւնը 1941 - 1956 տասնըհինգ տարիներու ազգային – եկեղեցական մեր կեանքին, եւ, ազատուած՝ առօրեայ ըմբռնելի կիրքերէ, դիւրութեամբ պիտի հաստատէ մէկ կողմէ գոյութիւնը ծրագրուած դաւին, ու միւս կողմէ՝ անշեղ եւ անսայթաք հաւատարմութիւնը անոնց՝ որոնք հանդուրժեցին ամէն կարգի քսութեան ու խաղերու, վստահելով իրենց ազգային եւ ոգեկան արժէքներուն ու հաւատքը ունենալով իրենց պայքարի նուիրականութեան :

Ոչ ոք կրնար երկմտիլ ժողովրդային կամքի վերջնական յաղթանակի մասին : Ոչ ոք կրնար ենթադրել՝ թէ կարելի է « բազմաց ձայնը » խեղդել պոռչտուքներու եւ խուժանավարական ելոյթներու մէջ: Այն օրէն ասդին, երբ Ազգին ձայնը լսելի դարձաւ Անթիլիասի Վեհարանին մէջ (20 Փետր. 1956), Կիլիկեան Թեմերու հայութիւնը արտայայտած էր արդէն իր կամքը, եւ ոչ ոք ու ոչ մէկ գնով կրնար խափանել իրական զօրութիւնը այս ձայնին :

Արդ, ծանօթ այս պայմաններուն մէջ՝ ուր ստեղծուեցաւ արուեստական «տագնապ» մը, Ամենայն Հայոց Հայրապետի մը միա՛կ շինարար ճիգն ու միջամտութիւնը՝ պէտք է ունենար բարոյական իմաստ ու կշիռ, պիտի ձգտէր ոչ թէ կասկածի ենթարկել կատարուած ընտրութեան իրաւական անհերքելի իրողութիւն մը ըլլալու փաստը, այլ պիտի փորձէր փարատել եւ չէզոքացնել այդ ընտրութիւնը չեղեալ նկատելու եւ քաղաքական թափանցիկ հրահանգներով տագնապ ու փոթորիկ ստեղծելու բացայայտ դիտաւորութիւնները :

Տարաբախտօրէն, չեղաւ այդպէս: Չեղաւ, ու մենք չենք զարմանար՝ եւ, ընդհակառակն, առիթ տրուեցաւ խափանարար տարրերու՝ ստեղծել « պայքար »ի ճակատներ, ներքին թշնամութիւն ու ատելավառ քէներ: Ս. Էջմիածինը բարոյական իմացում մըն է միայն այսօր, — յիշատակ մըն է, եւ ոչ ոք կրնայ պատրանքներ սնուցանել՝ թէ հոգեւոր կեդրոնի մը իր դերը կրնայ կատարել այնպէ՛ս ու այն ձեւով, որով կ'ակնկալուէր որ կատարէ՝ գործնապէս հաստատելու համար միութեան եւ գործակցութեան իր բաղձանքը :

Կը ճշդենք եւ կ'ընդգծենք անգամ մը եւս: — Ի՞նչ ժխտական ու պառակտիչ աշխատանք որ կատարուեցաւ վերջին վեց – եօթը ամիսներու ընթացքին՝ ժխտո՛ւմն իսկ է իբրեւ թէ « միասնականութեան » այն սկզբունքներուն, որոնց անունով « առաքելութիւններ » եւ պատուիրակութիւններ եկան այս ափերը, ու փորձեցին հոսանքն ի վեր թիավարել՝ Կիլիկեան Աթոռի սահմաններէն դուրս, ու Կիլիկեան Թեմերու կամքին եւ ազգային - եկեղեցական մտահոգութիւններուն հակառակ «տեսակէտներ» պարտադրելու համար մեզի :

Եւ այս անհեթեթ ձգտումին մէջ, վարկաբեկումի եւ նսեմացումներու այնքան բազմերես եւ բազմատեսակ արտայայտութեանց մէջ, մենք միշտ փնտռեցինք, ու այսօր ալ կը փնտռենք միայն ու միմիայն սովետական քաղաքային իշխանութիւններու հրահանգներն ու պարտադիր տեսակէտները :

Հայ ժողովուրդ, Հայոց Պատմութեան եւ Հայ. Եկեղեցի՝ իրերատեղծ եւ ամբողջացուցիչ իրականութիւններ՝ չեն կրնար ժխտել ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԶՈՅԳ ԵՒ ՀԱՒԱՍԱՐԱԶՕՐ ԱԹՈՌՆԵՐՈՒ գոյութիւնը մեր կեանքին մէջ: Այդ նոյն ժողովուրդն ու այդ նոյն պատմութիւնն էին՝ որ ստեղծեցին այդ Աթոռները: Ու երէկ թէ այսօր, վաղը թէ ապագային՝ անոնք պիտի մնան կանգուն, իբրեւ նուիրապէս անջատ բայց հոգեպէս միաձոյլ ու միակ իրականութիւն, մինչեւ որ, օր մը, հայ ժողովուրդը իր նոր ու բարեբաստիկ պայմաններու լոյսին տակ վճռէ իր նոր ընելիքը :

Մինչ այդ, մեր բաղձանքը պիտի ըլլայ՝ հետեւողութեամբ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի հայրապետական անդրանիկ կոչին, խաղաղացած տեսնել հայ կեանքը ու հայ ժողովուրդը լծուած տեսնել շինարար աշխատանքի: Տեսակէտի եւ համոզումներու տարբերութիւնը կրնան գոյութիւն ունենալ միշտ, եւ մենք բնական կը գտնենք՝ որ գոյութիւն ունենան: Սակայն ատոնք, այդ տարակարծութիւնները որեւէ ձեւով պէտք չէ անդրադառնան մեր ազգային - եկեղեցական կեանքի բնականոն ընթացքին ու զարգացման : Համախումբ ու խաղաղ աշխատանքի հարկը ամէն ատենէ աւելի ծանր կը ճնշէ մեր ուսերուն եւ ազգային ստիպողութիւն մըն է, այլեւս, հաւաքական ճիգերով դարմանել ստեղծուած ցաւագին կացութիւնը :

(Խմբագրական ԱԶԴԱԿի, 5 Սեպտ.)

ՀԱՆԵԼՈՒԿ ՄԸ

ԽՄԲ. — Պոլսոյ թուրք թերթերէն *Միլլիյէթ* կը գրէ այս խորագրով եւ Ոլուճայ ստորագրութեամբ .—

Հանելուկի մը դիմաց կը գտնեմ ինքզինքս ամէն անգամ որ բանամ Եւրոպայի քարտէսը: Նախ կը նայիմ սիրելի երկրիս քարտէսին. 767.119 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն: Մեծ երկիր մը իր ծովերով, լեռներով, լիճերով, գետերով եւ հանքերով: Բնակչութիւն, ըստ վերջին մարդահամարին, 24 միլիոն 109 հազար 641... տարուէ տարի կ'աւելնայ, մաշալլահ :

Յետոյ քարտէսին վրայ աչքիս կը զարնեն ուրիշ երկիրներ, օրինակ, Պելժիա, տարածութիւնը 29.500, բնակչութիւնը՝ եօթը միլիոն: Աչքիս կը հանդիպի Զուիցերիան, տարածութիւնը՝ 41.298 քառ. քիլոմեթր, բնակչութիւն երեք միլիոն. ոչ իսկ մեր կարգ մը նահանգներուն չափ մեծ :

Այսպէս է, սակայն այս փոքրիկ երկիրները ամէն մարզի մէջ կը յառաջդիմեն: Ժողովուրդը բարօրութեան մէջ է... Առեւտուրը, ճարտարարուեստը հսկայաքայլ յառաջդիմած են: Մանաւանդ Զուիցերիոյ մէջ դաշտերը եւ գեղեցիկ տեսարանները անվերջանալի են: Աշխարհի ամէնէն կաթնատու կենդանիները հոն կը գտնուին: Դուրսէն քաքաօ առեր եւ աշխարհի ամէնէն համեղ տուրմը (շոքոլա) կը պատրաստէ: Ժամացոյցի ճարտարարուեստը հիմներ եւ ամբողջ աշխարհի ժամացոյց ապահովեր է: Երկրին բնական գեղեցկութիւնները ազգ. պանծալի մը վերածեր է: Ծաղկեմշակութեան, պանդոկապետութեան վարժարաններ բացեր, համալսարաններ հիմներ, բժշկութիւնը յառաջացուցեր, բուժարաններ շիներ է:

Մեր ձեռքը 767 հազար քառ. քիլոմեթր տարածութիւն կայ, իսկ մեր բնակիչներու թիւը անոնցմէ ութը անգամ աւելի է. եւ բան մըն ալ չենք կրնար ընել :

Ինչ է ասոր պատճառը: Ահաւասիկ հանելուկը զոր չեմ կրնար լուծել :

Սեղանիս վրայ է, Իզմիրի Տօնավաճառին առթիւ Իսրայէլի պետութեան կողմէ հրատարակուած գրքոյկ մը: Տեսակ մը ծամածռութեամբ « Իսրայէլի պետութիւն » կ'ըսենք, սակայն այս պետութիւնը ութ տարիէ ի վեր հիմնուած է: Տարածութիւնն է քսան հազար քառ. քիլոմեթր, իսկ բնակիչներու թիւը՝ մէկ միլիոն վեց հարիւր հազար: Այսինքն մեր Իսթանպուլին նման բան մը :

Իզմիրի տօնավաճառին կը մասնակցին հարիւր յիսունէ աւելի հաստատութիւններ : Փոխադրական միջոցներ, պահեստի կտորներ, լաստիկներ, կրադիւս, ներկ, ջնարակ, դեղ, ապակի, չկոտրող ապակի, ջրաբաշխական գործիքներ, խողովակ, պողպատեայ արտադրութիւններ, ելեկտրական կազմածներ, հողագործական գործիքներ, ձայնասփիւռ գործիքներ, սառնարաններ ... ինչ որ կ'ուզէք կայ. եւ ասոնք շինուած են ափ մը անապատի մէջ :

Երբ մենք Իսրայէլ ըսենք սիւննէթի արարողութեան մասնակցող վարպետ Գանարեան եւ Չիչէքճիօղլուն կը յիշենք :

Անցան այդ օրերը :

Բարի նախանձէ աւելի բան մը կը զգամ գրքոյկը թղթատած պահուս: Եթէ չամչնամ պիտի ըսեմ թէ կը նախանձիմ :

Յորդանան գետէն, մինչեւ անապատ խողովակ զետեղեր են, անապատը բեր դաշտերու վերածեր են :

Ասով չեն բաւականանար. ջուր կը փնտռեն արթեզեան հորեր բանալու համար:

Աստուած իմ ահագին Սապանճայի լիճը մեր քթին տակն է: Իսթանպուլ «ջուր» կը պոռայ : Աշխարհի վրայ կրադիւս շինելէ աւելի դիւրին գործ չկայ, ասոր դրամագլուխը քար է: Ութ տարուան Իսրայէլը տարեկան 180 հազար թօն կրադիւս կ'արտածէ, մեր գործարանները չեն կրնար գոհացնել նոյնիսկ մեր երկրին կրադիւսի պահանջը :

Այս տարածումները միայն մեզի չեն որ կը ղրկուին՝ Ամերիկա, Անգլիա, Ֆինլանտա, Պելժիա, Եուկոսլաւիա, արեւմտ. Գերմանիա, Հոլանտա, Շուէտ, Նորվէկիա, Զուիցերիա, Ֆրանսա, Դանիա, մէկ խօսքով ամբողջ աշխարհի: Ափ մը ժողովուրդ պարտութեան մատներ է յամառութիւնը, մինչ մենք մեր արդիւնաբեր երկիրը առանց արտադրութեան կը ձգենք:

Ուսուցիչս՝ Ապտուրրահման Շէրէֆ էֆէնտի կ'ըսէր.

— Ուշադրութիւն ըրէք, զարնան երբ Քեաղըթհանէ երթաք, կը տեսնէք որ մարդիկ եղէգները կը կտրեն, քիւլահի կը շինեն եւ իրենց գլուխը կ'անցընեն. բնաւ չեմ տեսած որ մէկը սակառ մը շինէ եւ իր ուտելիքները մէջը դնէ: Մարդ Աստուծոյ, քիւլահ շինելուդ սակառ շինէ ...

Եթէ ուսուցիչս ողջ ըլլար, իրեն պիտի յիշեցնէի թէ ուրիշին հագցնելու համար «քիւլահ»ի պէտք ունինք :

Ահաւասիկ այն հանելուկը զոր չեմ կրնար լուծել: Ինչո՞ւ անոնք կրնան շինել եւ մենք չենք կրնար :

Եթէ ուզուածը խելք է, մենք ալ ունինք, եթէ ուշիմութիւն, այդ ալ ունինք: Եթէ ճարտարապետ է, մենք ալ ունինք եւ մերինները բարձր ճարտարապետ են: Ուրեմն ո՞րն է այն ահազդու կախարդանքը որ մեր առջեւ կը կանգնի, յառաջդիմութեան ճամբուն վրայ :

Ես այս գործին մէջէն չկրցայ ելլել: Եթէ պատճառը գիտցող կայ, թող հրապարակ ելլէ :

ՄԵԹՐՈՆ երկու ժամ կանգ առաւ Կառտը Լիոնի գծին վրայ, անշարժութեան դատապարտելով 15.000 փարիզցիներ : Քսակահատ մը կնոջ մը պայուսակը գողնալով, փապուղին ապաստանած էր : Հարկ եղաւ անմիջապէս կտրել հոսանքը :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Յաջորդ առտու կանուխ տեսաւ Մարճորին, որ պարտէզն էր: Գնաց մօտը: Եւ բացէ ի բաց ըսաւ.

— Բաւական մը խորհեցայ ամուսնութեան մասին եւ խնդիրը լաւ մը ուսումնասիրելէ վերջ յանգեցայ այն եզրակացութեան՝ թէ չարժեր ամուսնանալ... :

Մարճորի բոպէ մը աչքերը սեւեռեց Ուիլի վրայ: Սակայն անոր պայծառ, ազնիւ դէմքն ա՛յնքան բարի էր, որ կրնար հրեշտակներն իսկ ըմբերանել: Հետեւաբար աչքերը վերստին խոնարհեցուց :

Ուիլ կը տեսնէր Մարճորիի դողը:

Եւ քիչ մը շփոթած, կ'ըսէր անոր.

— Կը յուսամ շատ լուրջի պիտի չառնես այս բոլորը, Մարճորի: Պէտք չէ խռովիս: Ես այդ ամուսնութեան խնդիրը ուսումնասիրեցի մանրակրկիտ կերպով եւ վստահ եղիր, թէ համոզման խնդիր է այս: Մեր յարաբերութիւնները ուր որ են ատ պահուս, հարկ է մնան ճիշդ այդպէս: Եւ եթէ ես բանիմաց մարդ եմ, ապա ուրեմն այս կարգադրութիւնը երկուքիս երջանկութեան պիտի նպաստէ:

— Հարկ չկայ զիս ալ հաշուի առնելու: Ես շատ լաւ կը յիշեմ՝ թէ դուք միշտ խուսափեցաք ինձմէ: Իսկ հիմա կը տեսնեմ որ դուք երբեք չէք հետաքրքրուիր ինձմով: Կը ցաւիմ, որ աւելի կանուխ չկրցայ ըմբռնել այս պարագան:

— Ներեցէք, ըսաւ Ուիլ, բայց դուք չէք ըմբռներ զիս: Ես ձեզ միշտ սիրա՞ծ եմ թէ ոչ, թող ուրիշներն ըսեն: Վստահ եղէք սակայն, թէ իմ զգացումներս երբեք չեն փոխուած ձեզի հանդէպ: Կրնաք հպարտանալ, որ դուք հիմնովին փոխեցիք իմ նկարագիրս ու կենցաղս: Վստահ եղէք, թէ սրտիս մէջ եղածն է որ կ'ըսեմ, առանց ծամծմելու բառերը՝ ես համոզուած եմ, թէ ամուսնանալ չարժեր, ամուսնական կեանքը ինծի համար չէ: Կ'ուզէի որ ձեր հօր հետ ապրէիք առաջուան նման, որպէսզի հնարաւորութիւն ունենայի ատեն–ատեն այցելելու ձեզի, շաբաթը մէկ, կամ երկուք, ճիշդ ինչպէս պաշտամունքի համար եկեղեցի կ'երթան մարդիկ: Եւ այսպէսով, երբ զիրար տեսնենք, կ'երջանկանանք՝ երկուքս ալ : Ես այսպէս կը մտածեմ: Բայց եւ այնպէս, պատրաստ եմ ամուսնանալ ձեզի հետ՝ եթէ կը փափաքիք:

— Կ'անդրադառնա՞ք ձեր խօսքերու վիրաւորիչ բնոյթին, պոռթկաց Մարճորի :

— Ձեռքս սրտիս տարած կրնամ վստահեցնել ձեզ, թէ ես ձեզ վիրաւորելու եւ ոչ մէկ նպատակ ունիմ: Ընդհակառակն՝ ես ձեզի կուտամ, ձեզի կը նուիրեմ՝ սրտիս խորագոյն խանդաղատանքը: Ընդունիք կամ ոչ՝ ձերն է իմ սիրտս: Ինչ որ պատահած է անգամ մը՝ չենք կարող ջնջել՝ ո՛չ դուք, ոչ ալ ես: Եթէ կ'ուզէք, ես պատրաստ եմ ամուսնանալու ձեզի հետ: Սակայն ահա կը կրկնեմ վերստին՝ չարժեր ամուսնանալ, եւ լաւագոյն բան մը ըրած կ'ըլլանք՝ մնալով անկեղծ բարեկամներ: Թէեւ երեւութապէս հանդարտ մարդ եմ, սակայն կեանքը ուսումնասիրած եմ իր լայնքին ու խորքին մէջ: Վստահեցէք ինծի եւ եկէք թելադրութեանս համաձայն շարժինք: Իսկ եթէ չէք ախորժիր այս գաղափարէս, ըսէք թէ ամուսնանալ կ'ուզէք՝ եւ կ'ամուսնանանք անպայման:

Երկար լռութիւն մը՝ աղջկան կողմէ: Լռութիւն մը, որ Ուիլի ջիղերը քայքայելու հանգամանք ունէր:

— Կ'երեւի այնքան հպարտ էք, որ պատասխան տալու չէք զիջանիր: Եթէ այդպէս է, շատ ցաւալի բան է: Խոստովանանքը կը թեթեւցնէ սիրտը: Կրնա՞ք երեւակայել աւելի ուղղամիտ ընթացք, քան այն՝ որ ես ցոյց տուի ձեզի հանդէպ: Այր մը կարո՞ղ է աւելէ աւելի պարկեշտ եւ ուղղամիտ ըլլալ: Ես ըսելիքս ըսի, եւ ձեզի ալ առիթ տուի՝ որ պարզէք ձեր միտքը: Կ'ուզէ՞ք որ ամուսնանամ ձեզի հետ, թէ կը նախընտրէք որ պարզ բարեկամներ մնանք՝ ինչպէս կը խորհիմ որ լաւագոյնն է: Արդեօք արդէն իսկ ձանձրացա՞ք ինձմէ: Ի սէ՛ր Աստուծոյ, խօսեցէք, խնդրեմ: Կը յիշէք անշուշտ, որ ինչպէս ձեր հայրը թելադրեց՝ թէ այսպիսի պարագաներու, աղջիկ մը պէտք է յստակօրէն պարզէ իր գաղափարները:

Մինչ այդ Մարճորի առանց բառ մը իսկ արտաբերելու, կը դարձնէր կռնակը եւ կը մտնէր տուն, Ուիլը ձգելով տարակուսանքի մէջ՝ վերջնական որոշման կապակցութեամբ: Ուիլ պարտէզին մէջ կ'երթեւեկէր հիմա, քթին տակէն սուլելով: Կանգ կ'առնէր մերթ ընդ մերթ ու կը դիտէր երկինքն ու լեռներու կատարները: Եւ մերթ մօտենալով կը նստէր ջրանցքին մօտ ու յիմար–յիմար կը նայէր ջուրին: Այս բոլոր շփոթանքն ու այլայլումը այնքան անծանօթ բաներ էին իր նկարագրին եւ այն կեանքին զոր վճռականօրէն ընտրած էր իրեն համար, որ հիմա կը սկսէր ցաւիլ որ Մարճորին իր պանդոկն էր եկած այսպէս եւ տակն ու վրայ ըրած իր կեանքը:

(8 – Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՏՈՄՍԵՐ

ՎԱՂՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

— Հաշիւ ըրա՞ծ էք թէ ամերիկահայերը, տարին, քանի տոլար կը նետեն ազգին գանձանակը ...

— Ճիշդ գումարը չեմ գիտեր, բայց, կարծեմ, մէկ միլիոնը կ'անցնի ...

— Այո, քիչ մըն ալ աւելի: Բայց, կը կարծէ՞ք որ յառաջիկայ տասը, քան տարիներուն ալ այդքան առատաձեռն պիտի ըլլան:

— Ձեր կարծեր, որովհետեւ «տուող» – ներուն համրանքը տարուէ տարի կը նըւազի: Եթէ մեզմէ մէկը վիճակագրական տախտակ մը պատրաստէ, պիտի կարենար թիւերով ու թուանշաններով ապացուցանել թէ այս պատուական գաղութին «տալու» կարողութիւնը — եւ տրամադրութիւնը — աստիճանաբար կը պակսին: Այս տարի, մէկ միլիոն տուող Ամերիկան, յաջորդ տարի քանի մը տասնեակ հազար պակաս պիտի տայ ...

— Ես ալ այդ վախը ունիմ ...

— Պէտք չէ մեր ուշադրութենէն վրիպի շատ նշանակալից երեւոյթ մը — այսօր, ձեռքը ազգին գանձանակին մօտեցնողը արծաթ մազերով հայրիկն է: Այդ մասին որեւէ տարակոյս չունինք: Նոր սերունդը այդ քաջութիւնը չունի, դըժբախտաբար: Քսան, քանըհինգ տարեկան երիտասարդը իր սիրականին համար, ամենայն սիրով, տասը տոլար կը ծախսէ, բայց երբ կարգը կուգայ մէկ տոլար ժամուն գանձանակը նետելու, ետ կը քաշուի: Այսօր, մեր հանդէսներուն մէջ, առատօրէն տոլարներ նետողը, ընտանիքին հայրիկն է, այն հայրիկը, որ «երկրէն» եկած է եւ որուն կուրծքին տակ հայրենասիրութիւնը անշէջ կրակ մըն է, տակաւին: Այդ կրակը չկայ երիտասարդին կուրծքին տակ:

— Շատ ճիշդ ...

— Ազգին եկեղեցիներուն, դպրոցներուն կամ հիւանդանոցներուն հասոյթը, միշտ, հին սերունդն է: Մէկ կողմ քշեցէք այդ սերունդը եւ վստահ եղէք որ ազգը անօթի կը մնայ: Ո՞վ է որ ապրին, անդին կը վազէ բարենպատակ հանդէս մը յաջողցնելու համար: Հին սերունդին ներկայացուցիչը: Ով է որ դուռնէ դուռ կը պըտըտի՝ եկեղեցիին համար դրամ հաւաքելու նպատակաւ: Միշտ հին սերնդականը: Ո՞վ է որ, դիշերը ցերեկին կը խառնէ, օրինակ, Հայ Օգնութեան Միութեան «Պնակ մը կերակուր»ի գանձանակը լեցնելու համար: Տարիքը առած մայրիկը: Ո՞վ է որ կը պահէ մեր մամուլը: Դարձեալ, «երկրէն» եկած հայրենակիցը:

— Այո, այդպէս է:

— Լաւ, ինչ պիտի պատահի երբ «հին»երը անվերադարձ մեկնած ըլլան: Ազգը, այսինքն Ատլանտեանի անդիի ափը գտնուող ազգը կարօտ պիտի մնայ նորահաս սերունդին ողորմածութեան: Ես չեմ հաւատար որ այդ սերունդը պիտի կարենայ արդարացնել իր վրայ դրուած յոյսը՝ գոնէ «տալու» մարզին մէջ: Դժբախտաբար, մեր բոլոր կազմակերպութիւնները — կուսակցութիւններէն մինչեւ մանր - մունր Հայրենակցականները — այսօր, իրենց ամբողջ յոյսը դրած են հանդէսներու եւ դաշտահանդէսներու վըրայ՝ իրենց եկամուտները ապահովելու համար: Այսօր, այդ հաւաքոյթներուն ներկայ կ'ըլլան հարիւր, երկու հարիւր հոգի: Վա՞ղը: 1976ի՞ն ...

— Որեւէ դարման ունի՞ք ...

— Դարմանի մէկ միջոց կրնամ յանձնարարել: Մեր ազգային մարմինները պէտք է մտածեն մնայուն եկամուտներու մասին, քանի ուշ չէ: Այսինքն, այսօր, իրենց գանձին մէջ պահ դրուած գումարները պէտք է չահարկեն: Եթէ հարիւր հազար ունեցող հաստատութիւն մը, այսօր, կէս միլիոնոց շէնք մը գնէ եւ վարձու տայ զայն, ունեցած կ'ըլլայ եկամուտի մնայուն եւ ապահով աղբիւր մը: Ազգը, այս տեսակ բաներու մասին պէտք է միտք յոգնեցնէ՝ փոխանակ իր ամբողջ յոյսը դնելու իր խըլյմա փարթիներուն վրայ: Այդ խըլյմաները վաղը, այլեւս պիտի չուտուին: Ազգին տնտեսագէտներն ու առեւտրականները քով քովի գալու են, հիմակուց, որպէսզի վաղն ալ մեր գանձանակը լեցուն ըլլայ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՎԱԶԳԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՎԵՐՋԻՆ ՓՈՐՁԸ

Անցեալ ուրբաթ, 31 Օգոստոս, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսէն հետեւեալ հեռագիրը հասած է Զարեհ կաթողիկոսի, ինչպէս եւ Խորէն եւ Ղեւոնդ եպիսկոպոսներու:—

ԷՋՄԻԱԾԻՆ, 30 Օգոստոս.— Մեր միակ ցանկութիւնն է որ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի օծումը կատարուի կանոնական եւ համազգային համերաշխութեան պայմաններու մէջ: Եթէ այդ երկու պայմանները չստեղծուին, կը յորդորենք Ձեզ յետաձգել Սեպտ. 2ի արարողութիւնը, որ կրնայ անդարմանելի բաղդութիւն եւ վերջնական հերձուած առաջացնել, Ձեզ տանելով Եկեղեցիին եւ Ազգին նզովքին տակ: Փորձեցինք անգամ մը եւս միացեալ ճիգերով ստեղծել ըղձալի պայմաններու սերմեր Սուրբ Հաւատքի ու Ազգի միութեան: Մենք ոչ մէկ անյաղթահարելի արգելք չենք տեսներ: Ձեր կողմէ դրական պատասխանի մը պարագային Ձեզ ներկայացնելիք նոր առաջարկներ ունինք ի շահ Ձեզ եւ Ձեր Աթոռի: Շինարար Սուրբ գործի համար բնաւ պէտք չէ յուսահատիլ կամ խռովիլ: Պատասխանատու ենք Աստուծոյ եւ մեր պատմութեան առաջ:

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱԹՈՌԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Այս հեռագրին հետեւեալ պատասխանը ուղղած են Կիլիկեան երկու եպիսկոպոսները.—

Ն. Ս. Օծութիւն, Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթ. Ամենայն Հայոց, Էջմիածին.—

Ստացանք ընտրեալ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի եւ մեր անունով Ձեր Վեհափառութեան 30 Օգոստոսի հեռագիրը: Սրտագին բաղձացող ենք երկու Աթոռներու համերաշխութեան, ի շահ Եկեղեցիի եւ Ազգի: Մեր այդ բաղձանքին պատճառաւ էր որ յետաձգեցինք օծումը մինչեւ այսօր, որով մեր խիղճը հանդարտ է Աստուծոյ եւ Եկեղեցիին եւ Ազգին առջեւ:

Ներկայիս նոր յետաձգում մը՝ բազմաթիւ պատճառներով անկարելի է այլեւս: Կը խնդրենք որ արտօնէք Ձեր եպիսկոպոսներուն մասնակցիլ Սեպտեմբեր երկուքի օծման, իբր դրական փաստ սիրալիր յարաբերութեան եւ քրիստոնէական ոգւոյն: Օծումէն վերջ Կիլիկեան Աթոռը տրամադիր է, ինչպէս միշտ, բարեացակամօրէն քննելու որեւէ նոր առաջարկ:

ՂԵՒՈՆԴ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
Ատենապետ, Կեդր. Կրօն. Ժողովի

Եղբայրական սիրով եւ յարգանօք
ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
Կաթող. Տեղ. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԸ ԵԼՈՅԹԸ

Սիրելի «Յառաջ», արձակուրդի առթիւ, Նիս գացած ըլլալով, պարտք սեպեցի այցելել Հայոց Թաղը, Մատլէն: Քառասուն – յիսուն ընտանիք, ապառաժները ճանկռտելով մէկ մէկ տնակներ շինած են լերան վրայ, պտղատու ծառեր հասցուցած են: Այցելողը խսկապէս հայկական գիւղ մը գացած ըլլալու տպաւորութիւնը կը կրէ: Առհասարակ մեծ թէ պզտիկ կը խօսին հայերէն: Մեծահարուստներ չկան, բոլորն ալ համեստ բանուորներ են, մանր առեւտրական կամ արհեստաւորներ:

Օգոստոս 15ին գացի Հայոց մատուռը, մեր աւանդական երգեցողութիւնները լըսելու: Ուրախացայ տեսնելով որ Երուսաղեմէն եկած կրօնաւոր մըն է պատարագիչը, Հայկազուն վարդապետ:

Պատարագի միջոցին սկսաւ իր քարոզը՝ լսեցինք իր ողջոյնները Երուսաղէմի մեր սրբավայրերէն եւ հոգեւոր պետերէն: Ըստ քանի մը խօսք օրուան տօնին Ս. Աստուածածնի առթիւ եւ յետոյ փառաբանեց կղերին արժանիքները: Եւ յանկարծ պոռթկաց.—

Այստեղ մարդիկ կան որոնք Տէր Հայրը կը քննադատեն զանազան ձեւերով, անոնք իրաւունք չունին, թող պզտիկ ըլլան կղերի անէծքէն, անոր իրաւունքը թագաւորէն աւելի է: Կղերը ձեր մեղքերուն թողութիւն կուտայ, բայց թագաւորը չի կրնար, ո՞ւր է Նիսի 400 հայութիւնը:

Հետզհետէ փրփրելով, ձեռքերը մէկ մէկու զարնելով սկսաւ պոռալ.—

— Մենք կուսակցութեան պէտք չունինք, անոնք անելիք չունին այլեւս, անոնց մօտան անցած է, պէտք է վերջանան, ժամանակին պէտք ունէինք, քանի երկիրն էինք, իսկ այսօր «մօտան» անցած է, այսօր անոնք հանդէս կազմակերպած են, (կ'ակնարկէ Խանասորի հերոսներու յիշատակին կազմակերպուած դաշտահանդէսին): Ո՞վ տուաւ իրենց այդ իրաւունքը, կիրակին եկեղեցիին կը պատկանի, իրաւունք չունին կիրակի օրով հանդէս կազմակերպելու: Թող մեզ հանգիստ ձգեն:

Անշուշտ հոգաբարձութիւնը լսեց քարոզին պառակտիչ մասը: Այդ վարդապետը որեւէ յանձնարարական ունէ՞ր Նիս գալու եւ այդպիսի քարոզ մը խօսելու եկեղեցւոյ բեմէն, թէ՞ քահանային հետ համախորհուրդ կարգադրուած է: Պիտի խնդրէինք որ Երուսաղէմի թեմին կաթող. պատուիրակը նկատի առնէր այդ կարգի սայթաքումները:

ԱՆՑՈՐԴ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Անգարայի հելլէն դեսպան Եանի Քալէրիս օգտուելով իր երկիրը մեկնելէն, իր կառավարութեան բացատրութիւն տալու համար թղթածրարի մը գողութեան դէպքի մասին:

Մեկնելէ առաջ դեսպանը յայտարարութիւններ ըրաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն:

Ըստ դեսպանին, փաստաթուղթերը գողցուած են դեսպանատան կից դրասենեակին կղպուած պողպատէ դարակներէն: Այս առթիւ հելլէն կառավարութեան մէկ բողոքագիրը յանձնած է Թուրքիոյ արտաքին նախարարութեան:

Կը պնդեն թէ հելլէն կառավարութիւնը սպառնացեր է դեսպանը այլեւս ետ չղրկել, եթէ Թուրք կառավարութիւնը, վաւերաթուղթերու գողութեան առթիւ գոհացուցիչ յուշագիր մը չյանձնէ իրեն:

— Ես անձնապէս կը ցանկամ վերադառնալ, ըսաւ դեսպանը, սակայն կառավարութեան հրամաններուն պիտի հպատակիմ:

— Արդեօք լրտեսութի՞ւն է եղածը, հարցուց լրագրող մը.

Դեսպանը խուսափողական պատասխան տուաւ ու ըսաւ.

— Ոմանք գողցուած փաստաթուղթերը ձեռք ձգել կ'ուզէին: Ինչպէս կը հասկցուի, գողցուած փաստաթուղթերը գողերը չեն շահագրգռեր եւ բանի մը չի ծառայեր: Ամէն պարագայի մէջ գողութեան պէս դէպքը անախորժ է եւ կարգ մը պայմաններու տակ կրնայ վտանգել Թուրքեւհելլէն յարաբերութիւնները:

КԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (141)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

Լուսնի լուսաւորութիւնը փոխարինեց մի այլ լուսաւորութիւն:

Ուղիղ այն կողմում, որտեղ կանգնած էր քաղաքը, օդի մէջ երեւացին բազմաթիւ հրեղէն գնդակներ: Այդ երեւոյթը սկզբից այնպիսի տպաւորութիւն էր գործում, կարծես, ամբողջ երկինքը բոցավառւում էր մի ընդարձակ հրդեհով, եւ աստղերը այրուելով, մէկ-մէկ ցած էին թափւում: Բայց հրեղէն գնդակները բարձրանում էին ներքեւից եւ, օդի մէջ զանազան պտոյտներ գործելով, յետոյ ցած էին ընկնում: Այնտեղ կատարւում էր մի հանդիսաւոր հրախաղութիւն, բայց — դժոխային հրախաղութիւն ...:

Հրեղէն սարսափը, հրեղէն կարկուտի նման, շարունակում էր տեղալ: Նա հետզհետէ աճում էր աւելի փութով, նա հետզհետէ ընդարձակւում էր աւելի եւ աւելով: Երբեմն շրջակայքը դղրդում էր խառնաձայն աղաղակների խուլ արձագանգներով: Այդ աղաղակները, որպէս մի զարհուրելի կատաղութիւն, լսելի էին լինում հրային սաստիկ ժայթքումներից յետոյ, որպէս զայրացած երկնքի աղաղակը լսելի է լինում կայծակի ահռելի փայլատակումից յետոյ:

Վանը պաշարուած էր:

Այդ կրակը, այդ հուրն ու բոցը թափւում էր դժբախտ քաղաքի վրայ: Նրան պաշարել էին վայրենի Ռշտունիները իրանց դրացի Սասունցիների հետ: Նա պաշարուած էր այդ լեռնականներից, որպէս մի ժամանակ դժբախտ Տրոյեան պաշարուած էր Հելլենացիներից: Նախանձախնդիր Հելլենացին կռւում էր գեղեցիկ Հեղինէի պատուի համար, որին իր թագաւոր ամուսնի հիւրասէր տնից յափշտակել էր անամօթ սարփածուն: Իսկ Ռշտունիները կռւում էին իրանց աշխարհի սիրելի Տիկնոջ համար, որին անգութ ձեռքով յափշտակեց — եղբայրը:

Լեռնականները տիրելով մերձակայ բլուրներին, նրանց բարձրութիւնից հուր էին ցանում քաղաքի վրայ: Նրանց հրանօթներն ապագայ հրանօթների նախատիպերն էին, — հասարակ պարսէտներ խիստ պարզ կերպով շինուած, բայց, չայրուելու համար, շղթաներից շինուած: Դրանց մէջ դնում էին կա'մ ծծումբով տոգորուած չորի փաթոթներ, կա'մ նաւթի եւ դիւրավառ հեղուկների մէջ թաթախուած փալասի կտորներ, վառում էին եւ, պտոյտացնելով օդի մէջ, ձգում էին դէպի քաղաքը: Ոմանք նոյն պարսէտներով նետում էին քարեր:

Շատ չանցաւ, քաղաքը նոյնպէս սկսեց ներսից պատասխանել դրսի կրակներին: Զանազան տեղերից բարձրացան բոցեր: Բայց այդ բոցերը բարձրանում էին եւ դարձեալ հանգչում էին իրանց տեղում, առանց քաղաքի պարիսպներից դուրս գալու: — Դրանք ներսի շինուածքների բոցերն էին, որ արդէն սկսել էին այրուել:

Քաղաքը պաշտպանող զօրքը բաղկացած էր միայն Պարսիկներից, որ բերել էին իրանց հետ Մերուժան Արծրունին եւ Վահան Մամիկոնեանը: Օրհասական տագնապի մէջ, այդ զօրքերը այնքան հոգ չէին տանում դրսի թշնամու հետ մաքառելու, որքան աշխատում էին զսպել ներսի բնակիչներին, որոնք սարսափելի խռովութեամբ դուրս էին փախչում իրանց տներից, որտեղ որ հրդեհը արդէն սկսել էր ճարակել: Զօրքը վախենում էր, մի գուցէ քաղաքացիք բացանեն քաղաքի դռները եւ թշնամուն ճանապարհ տան ներս մտնելու:

Բայց կրակը աւելի եւ աւելի տարածւում էր: Նախ այրուեցան պիտոյտների կտուրների վրայ դիզուած խոտերը, յետոյ մարագներն ու մթերանոցները: Շուկան իր բոլոր հարստութեամբ վառւում էր, որպէս մի չորի կոյտ: Կրակը սկսուեցաւ առաղձագործների խանութներից եւ այնտեղից անցաւ դէպի քաղաքացոց տները: Մարդիկ այլեւս հոգ չէին տանում հանգցնելու, այլ շտապում էին փախչելու: Ուր եւ գնում էին, որ կողմ եւ վազում էին, նրանց առջեւը փակւում էր հրեղէն անանցնելի հեղեղը: Սարսափած բընակիչների յուսահատ աղաղակները միախառնուելով կործանուող շինուածքների դղրդիւնի հետ, աւելի սաստկացնում էին ընդհանուր զարհուրանքը:

Հրդեհի սոսկալի լուսաւորութիւնը երեւան հանեց մի սոսկալի հրէշ, որ քաղաքի հիւսիսային կողմից, որպէս մի քարացած, պալարուած վիշապ, բարձրացել էր դէպի երկինքը: Նա հետզհետէ աճում էր, հետզհետէ աւելի ահռելի կերպարանք էր ստանում, որքան աճում էր տիրող լուսաւորութիւնը: Հպարտ հայեացքով նայում էր նա դէպի իւր շուրջը ճարակող հրային ծովը, եւ կարծես, նրա մռայլ հայեացքը արտայայտում էր այդ խօսքերը. «Ոչինչ տարր, որքան կամենում ես կատաղիր, որքան կամենում ես հեռու տարածիր քո վայրագութիւնը, բայց դարձեալ քո ալիքները իմ բարձրութեանը չեն հասնի» ...

ՐԱՖՖԻ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈԱՊԱՆՆԵՐԸ կը սպառնային աւելցնել հացին գինը։ Ելմտ. նախարարութիւնը ազդարարեց թէ պիտի պատժուին անոնք որ յաւելումներ կը կատարեն։

ՄԻՍԻ ԵՒ ԿԱՐԱԳԻ գիներուն բարձրացումը մտահոգութիւն կը պատճառէ աշնան համար։ Կառավարութիւնը որոշեց անփոփոխ պահել գիները, քանի որ մեծ քանակութեամբ ներածումներ կը կատարուին Իրլանտայէն եւ Տանըմարքայէն։ Ուրիշ միջոցներ ալ ձեռք պիտի առնուին, մանաւորապէս թոյլ չտալու համար որ միջնորդներ գաւառ փոխադրեն ծախու հանուած մթերքը կամ իրենք ամբարեն։

ԻՏԱԼԻՈՅ ընկերվարական կուսակցութեան երկու թեւերուն միացումը յաջող ճամբու մէջ ըլլալով, Փարիզ վերադարձաւ Ֆրանսայի ընկերվ. կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը։

ԻԲՐԵՒ ԼՐՏԵՍ ձերբակալուած երկու Անգլիացիները տեսնելու իրաւունք ստացան Գահիրէի անգլ. հիւպատոսը։ Տեղացի ամբաստանեալներէն մէկը փորձեց անձնասպան ըլլալ, բայց բանտապահը վրայ հասնելով արգիլեց։

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութիւնը կոչ մը ուղղեց ժողովուրդին, պատուիրելով որեւէ ձեռնարկ չկատարել, նաւթուղիները քանդելու համար, որպէսզի պատրուակ չտան զինեալ միջամտութեան։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ նախարարը, Լաքոստ իր հիւանդութենէն ապաքինած ըլլալով, մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց կացութեան մասին։ Վերջին երեք ամիսներու ընթացքին Ֆրանսայէն Ալժերիա փոխադրուեցան են 200.000 զինուորներ։ Զօրքին թիւը պիտի չկրճատուի մինչեւ անդորրութեան վերահաստատումը։ Միեւնոյն ատեն պիտի շարունակուին վարչական բարենորոգումները։

ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐՈՒ դէմ պայքարը կը շարունակուի Ամերիկայի մէջ։ Քէնթըքի նահանգին մէկ քաղաքին մէջ զինուորները սուին եւ ուրիշ զէնքեր կը գործածեն, կատղած ամբոխը ցրուելու եւ սեւամորթ աշակերտները դպրոց տանելու համար։ Շատ մը սպիտակամորթ ծնողներ դպրոցէն կը հանեն իրենց զաւակները, որպէսզի սեւամորթներուն հետ չնստին...

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հաղորդեն թէ Բուլկանին եւ Խրուշչեւ Մ. Նահանգները պիտի չերթան այս տարի։

ՄՐՐԻԿ մը ահագին աւերներ գործեց Տէքսի մէջ, յիշեցնելով պատերազմի ռմբակոծութիւնները։ Տանիքներ քանդուեցան, ծառեր արմատախիլ եղան են։

ՓՈՒԺԱՏԻ դէմ ցոյց մը կատարեցին հակառակորդները, երբ ճառ կը խօսէր գաւառական քաղաքի մը մէջ։ Լոյսերը մարած էին, բայց Փուժատ ճառը շարունակեց, օգտուելով ինքնաշարժներու արձակած լոյսէն։

ՍԱԿԱՐԱՆ (6 Սեպտ.)— Ձոյլ ոսկի 465.000, նափոլէոն 3350, զուից. 3170, սթերլին 4120, քսան տոլարնոց 16.280։ Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1040, տոլար 400, պելժ. 8, զուից. 94.50, փեզեթա 8.70։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Եգիպտոսէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, գաղտնի տեսակցութիւնները կը շարունակուին, ելք մը գտնելու համար, թէեւ շատ քիչեր կը հաւատան որ համաձայնութիւն գոյանայ։

Ուաշինկթընի մէջ ալ միջոցներ կը խորհին, միջին ճամբայ մը գտնելու համար։

Հինգերու յանձնախումբին նախագահը, Մենզիս, յայտարարեց թէ «ճշմարիտ պատի մը հանդիպեցայ, խօսակցութեանց ընթացքին»։ Շատեր կը յուսան թէ Մ. Նահանգները կրնան անակնկալ մը սարքել, վերջին պահուն։ Ամէնէն մեծ դժուարութիւնն այն է որ գնդ. Նասր Խ. Միութեան բարոյական աջակցութիւնը կը վայելէ։ Միւս կողմէ, մամուլը ամէն օր կը շարունակէ գրգռիչ գրութիւններ հրատարակել, թանձրացնելով մթնոլորտը։ Բուն Եգիպտոսի մէջ ալ մտահոգութիւն կը տիրէ, իսկ նախագահը կ'ուզէ յաղթական հանդիսանալ ամէն տեսակէտով։

× Լոնտոնի մէջ կը մտածեն ի հարկին նոր ժողովի մը հրաւիրել 18 պետութեանց ներկայացուցիչները, ինչպէս եւ տեղեկութիւններ հաղորդել Ապահովութեան խորհուրդին, կացութեան ելեւէջներու մասին։ Անգլիա կը ջանայ կարելի եղածին չափ լայն աջակցութիւն մը ապահովել միջազգային ղետնի վրայ, ինչպէս ըրին Մ. Նահանգները՝ Քորէայի պատերազմին ատեն։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հայ Մշակոյթի Տան Կեդր. Յանձնախումբի կարգադրութեամբ, Վալանսի մէջ եւս կազմուած է հանգանակիչ յանձնախումբ մը, որ շուտով գործի պիտի ձեռնարկէ։

Կեդր. Յանձնախումբը կը յուսայ, որ Վալանսի մեր հայրենակիցները սիրով ընդ առաջ պիտի երթան դիմումներուն։

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ֆր. Կ. Խաչի Բ. կայանի խումբը կը մեկնի շաբաթ, 8 Սեպտ. եւ Սեպտ. 9ի կիրակի առտուն ժամը 6.30ին կը հասնի Կառ տը Լիոն։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ.— Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու միութեան նախաձեռնութեամբ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, ողբացեալ

ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ **ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ**

յիշատակին։

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Յուլիս–Օգոստոս թիւը (48 էջ)։

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ-ԲՈՅԺի ներկայացուցիչներն են Ֆօթօ Ռէքս, «Պ. Աստուր Քէօսէեան) եւ Պ. Արմենակ Շահպազեան։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆր. Ֆրանսա, 1200 ֆր. արտասահման։ Դիմել Շ. Նարդունի, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

•

46, RUE RICHER - PARIS (9e)

Tél.: PROvence 64-90

C. C. P. Paris 3630-66

*

Նորագոյն հրատարակութիւններ

Ժամանց եւ Զբօս, Կ. Գուշակ (Երազներու բանալին, Բախտագուշակութիւն, Աստղագիտութիւն, Ոգեհարցութիւն, Ձեռնածութիւն, Ժամանցի խաղեր եւն.)

Մեծադիր 632 էջ, 1956 Պէյրութ, գինը՝ 1400, թղթատարի ծախքով 1500 Ֆր.։

Գարնանային, Վ. Շուշանեան, հրատ. Էտվան, 1956, Պէյրութ, գինը՝ 600 Ֆր։

Մեռնող Գիւղին պատմութիւնը, Մ. Պարսամեան (Մանկութեան, Պատանեկութեան, Ուսանողական Յուշեր, Գրական Դէմքեր)։ Գինը՝ 800 Ֆր.։

Դար մը գրականութիւն, Մ. Թէօլէօլեան, Բ. հատոր, Գահիրէ 1956, գինը 1000 ֆրանք։

(Սփիւռքեան գրական սերունդէն 58 դէմքեր, խորհրդահայ գրողներէն 24 դէմքեր, իրենցմէ ընտրուած էջերով) նախապէս լոյս տեսած է Ա. հատորը, 1000 ֆրանք։

SPORTVIL
60, Rue de Richelieu
Tél. : RIC 44-97
*
Demandons *entrepreneurs* très sérieux pour vestes et manteaux suedine pour femme.
TRES BEAU TRAVAIL
Demandons mécaniciennes en atelier et un presseur
★
Travail garanti toute l'année

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Մայր եկեղեցիի նախկին բազմարդիւն դպրապետ ողբացեալ

ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ այս կիրակի արժանի շուքով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի։ Հայ եկեղեցական երգեցողութեան հանգուցեալ բազմամեայ վաստակաւորին յիշատակին նուիրուած այս յարգանքի արարողութեան կը հրաւիրուին բարեկամներ, համակիրներ եւ բոլոր եկեղեցասէր ազգայինները։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ «ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ»

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան։

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ»։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ։

10 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան։

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապ. Խաչի վարչութիւնս շնորհակալութիւն կը յայտնէ որ Էքս լէ Պէնի մէջ, Մարսէյլէն Պ. Լեւոն Քայթանճեանի եւ Փարիզէն Պ. Փամպուքճեանի նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած հանդէսի մը ընթացքին ի նպաստ դպրոցներու հանգանակութիւն մը կատարած են, եւ Մարսէյլի Կապ. Խաչի դպրոցին յատկացուցած են 15.000 ֆր.։ Գումարը ստացած ենք Պ. Լեւոն Քայթանճեանէ։ Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր մասնակցողներուն։

Շատ հետաքրքրական գիրք մը
"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ԶԲՕՍ"
632 մեծ էջեր — 200 նկարներ
կը պարունակէ
երազներու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.։
ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ
Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք
լաթակազմ 1650 ֆրանք։
Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ։

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյոն մը Ալֆորվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթոպիւսի կայարանին առջեւ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Պ. Ք. սկզբնատառերով։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը։

Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9)։

ՀԱՅԱՃԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵՆՈՅԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Ս. Կոյսի ծննդեան տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ռընէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արքէօյ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՆԻԷՌ.— Ադամեան, Հիսայեան եւ Սվազլեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ իրենց սիրեցեալ հօր, մօր, աներհօր եւ զոքանչին՝

ՊՕՂՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆԻ,
ԹԱԳՈՒՀԻ ԱԴԱՄԵԱՆԻ

(ծնեալ Հայթայեան) մահուան տարելիցին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան արարողութիւն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին հանգուցեալներուն յիշատակը յարգողները։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ։

Օրակարգ.— Նախապատրաստական աշխատանք պատգամաւորական ժողովի։

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Մենտիլեան (Կիւրինցի) կը փնտռէ իր տղան՝ Անդրանիկ Մենտիլեան։ 1915ին (երկուքուկէս տարեկան) ձգուած է Սեբաստիոյ մօտ Սարըղշլա։ Տեսնուած է Պոլսոյ Պէյլէրպէյի որբանոցը։ 1922ին խումբ մը որբերու հետ նկար մը ունի, որ քովն է։ Այս որբերը Պոլսէն Յունաստան փոխադրուած են։ Կը խնդրուի զինք ճանչցողներէն անմիջապէս իմացնել իր մօրը հետեւեալ հասցէին.—

Mme. Mentelian Serpouhi
24, Route Nationale
St. Antoine — Marseille (France)

Հայաստանի եւ արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Տարատի փինիսէօզ գործաւորուհի մը իր տան մէջ աշխատելու համար, եւ արհեստանոցի մէջ աշխատող մեքենագէտ մը (մեքանիսիէն)։ Դիմել՝

MAISON SYR (Ventiari Palasto)
15, Passage de la Trinité, Paris (2e).
Métro : Réaumur-Sébastopol

ԾԱԽՈՒ Է

Քիլոյով մեծաքանակ բուրդէ ժերսէ, թրիքօ շինելու համար։ Դիմել՝

Maison PARIS-CALIFORNIE
16, Rue St. Cécile, Paris (9e).
Tél. : TAI 64-06

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Անթրըփոնէօրներ կնոջ հագուստներու համար (քոնֆէքսիոն)։ Դիմել՝

MAISON KEFS
104 Rue d'Aboukir
GUT. 69-39

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
THOMLAC
16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLON S - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS
Մասնաւորաբար ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՃԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.
Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, *rue de Trévise, Paris*-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

DIMANCHE 9 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7676 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3487

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳՈՎԱՍԱՆՔ ՑԵՏ ՄԱՀՈՒ

Խոստովանինք թէ տակաւին շատ քիչ բան գիտենք 1937 – 38ի զանգուածային ձերբակալութեանց, աքսորներու եւ ըն-դակահարութեանց մասին :

«Համեմարափայլ»ին մահէն եւ Բերիա-յի գնդակահարումէն ետքն է որ, կը բաց-ուին կարգ մը ծալքեր : Կամաց – կամաց եւ ... «ամենայն զգուշութեամբ» :

Այսպէս, պատահաբար հաստատեցին թէ մեռած են Ակսել Բակունց, Եղիշէ Չա-րենց եւ ուրիշներ :

Նոր կ'իմանանք թէ «մեռած է», նաեւ, Վահան Թոթովենց, որուն երկու պատ-մուածքները հրատարակեր էինք վերջերս :

Ի՞նչպէս կը հաստատեն այս լուրը : Իբ-րեւ եղերական դէ՞պք, եւ կամ բնական վախճա՞ն :

Ոչ մէկը, ոչ ալ միւսը :

Գրական տեսութիւն մը կը հրատարա-կեն հեղինակի մը մասին : Եւ, միջանկ-եալ, կ'իմանանք որ մարդը մեռած է :

Ե՞րբ : Ո՞ւր : Ի՞նչպէս :

— Դա ինձ չի վերաբերում : Հարցրէք պարտիայից ...

Երեւանի «Գրական Թերթը» տեսու-թիւն մը հրատարակած էր Վահան Թոթո-վենցի մասին, Օգոստոս 16ին, իբրեւ Թեր-թօն Բ. էջի :

Գրագատը Ջերմապէս գնահատելով Խարբերդցի գրագէտին տաղանդը, յատ-կապէս կը թուէ անոր կարգ մը ստեղծա-գործութիւնները, — «Աղաւնիներ», «Հա-մէկական ճանապարհի վրայ», պատ-մուածքներ՝ ամերիկեան կեանքէ, «Յով-նաթանի որդի Երեմիա», «Բաքու» են. :

Այս առթիւ կ'ըսէ թէ Պետական Հրա-տարակչականը մօտերս պիտի հրատարա-կէ հատոր մը՝ իր գործերէն :

Գրութեան վերջին մասին մէջ կը կար-դանք հետեւեալ տողերը .

— Մահը նրան խլեց իր ուժերի, ստեղ-ծագործական ամենաբեղնաւոր շրջանում :

Թերեւս յօդուածագիրը ինքն ալ չի գի-տեր թէ ինչպէս մեռած է տարաբախտ գրագէտը : Եւ կամ գիտէ, բայց իրա-ւունք չունի յայտնելու :

Ուրեմն, ստիպուած ենք ուշադրու-թեամբ հետեւիլ խորհրդային հրատարա-կութեանց, իմանալու համար ուրիշ մա-հեր : Միշտ պատահաբար եւ միջանկեալ :

Ժամանակին գրուեցաւ թէ առնուազն 250 ականաւոր դէմքեր աքսորուած են այդ չարաշուք օրերուն (1937 – 38), տա-րեց թէ երիտասարդ : Գրագէտներ, բա-նաստեղծներ, ակադեմականներ, ուսու-ցիչներ : Նոյն իսկ պետական եւ կուսակ-ցական պաշտօնեաներ :

Համբանքով բախտաւորներ վերադար-ձան, վերջին տարիներու ընթացքին : Իսկ միւսնե՞րը :

Ո՞ւր են Զապէլ Եսայեանը, Տիգրան Զաւէնը եւ ուրիշներ, որոնք երկիր գացեր էին խանդավառ տրամադրութեամբ :

Գրական կամ ընկերային տեսութեա՞ն մը պիտի սպասենք, իմանալու համար ու-րիշ աքսորականներու ողջութիւնը կամ եղերական վախճանը :

Կեղծիք չէ՞ գովասանքներ հիւսել յետ մահու, երբ քաջութիւնը չունիք բողոքե-լու կատարուած բարբարոսութեանց դէմ : Գոնէ պարզելու մահուան պարագաները, իբրեւ լրացուցիչ մասը Բերիայի եւ Սթա-լինի դէմ սարքուած պայքարին :

Դժուա՞ր է մինդամ ընդ միշտ հրա-պարակաւ յայտնել թէ որո՛նք վերա-դարձած, որո՛նք բնական մահով մեռած եւ որո՛նք սպաննուած են այս կամ այն ձեւով :

«Ովքե՞ր նստել*, ովքե՞ր* պառկել*, ով-քե՞ր* ամնիստիա *են ստացել» :*

Կրնաք ձեր օրացոյցով ալ յայտնել նոր նահատակներուն անունները :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԷԿ ՅՈՅՍ ՄՆԱՑ.—

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԻՆԳԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ՁԱԽՈՂԱՆՔԸ

Որ եւ է համաձայնութիւն գոյացած չըլլալով, Հինգերու յանձնախումբը հրա-ժեշտ պիտի առնէր Եգիպտոսի նախագա-հէն, երէկ, շաբաթ, Լոնտոն վերադառ-նալու համար : Իր վերջին յուշագիրը կը հաստատէ ձախողանքը : Վերջին տեղե-կութեանց համաձայն, կը մնայ միայն մէկ յոյս — Մ. Նահանգներուն ազդու միջամտութիւնը, նոր պատերազմի մը մղձաւանջը փարատելու համար : Կը կար-ծուի թէ Եգիպտոս ալ պիտի փորձէ Ազ-գաժողովին յղել խնդիրը, ժամանակ շա-հելու համար :

Եթէ վերջին պահուն անակնկալ մը չպատահի, Հինգերու յանձնախումբը Լոնտոն պիտի վերադառնայ այսօր, կի-րակի, իր տեղեկագիրը ներկայացնելու համար Անգլիոյ արտաքին նախարարին, որ նախագահն է ծանօթ խորհրդաժողո-վին :

Զոյս խօսակցութիւններ տեղի ունեցան երկուշաբթիէն չորեքշաբթի, առանց դրական արդիւնքի մը յանգելու : Հինգե-րու յանձնախումբը երեք ժամ ժողով գու-մարեց ուրբաթ օր, եւ որեւէ ելք չգտաւ : Այդ պահուն Ուաշինկթընի ֆրանսական դեսպանը, Էռվէ Ալֆան կը յայտարարէր թէ Ֆրանսա անհաւանական չի դաներ գինեալ միջամտութիւնը. ինչ որ աւելի սաստկացուց յուռետեսութիւնը : Հինգե-րու յանձնախումբին պաշտօնն էր ներկա-յացնել եւ բացատրել 18 պետութեանց կողմէ քուէարկուած բանաձեւը Սուէզի միջազգային վարչութեան մասին եւ սաուգել թէ գնդ. Նասըրի պատասխանը կրնա՞յ գոյա բանալ բանակցութեաց : Ինք իրաւունք չունէր բանակցելու եւ բո-լոր խօսակցութիւնները յուսախաբութիւն պատճառեցին :

Ուրիշ վտանգ մը.— Անգլիացի եւ Ֆրան-սացի նաւուղիղները Ջրագրդութեան մատնուած են եւ կ'ուզեն օր առաջ հեռա-նալ : Այդ պարագային Եգիպտոս կրնայ բռնութեան դիմել, ինչպէս եւ արգիլել անգլիական եւ ֆրանսական նաւերու եր-թեւեկը, ինչպէս յայտարարուեցաւ քանի մը անգամ :

Կարծողներ կան թէ Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները Լոնտոն պիտի հրաւիրուին, խորհրդակ-ցելու համար, երբ Հինգերու յանձնախում-բը ներկայացնէ իր տեղեկագիրը : Այդ առթիւ պիտի ճշդուի վերջնական ուղե-գիծը :

Զինեալ միջամտութիւն մը միշտ հա-ւանական է եւ կրնայ տեղի ունենալ յա-ռաջիկայ շաբթու. մանաւանդ, եթէ գնդ. Նասըր բռնադատէ որ անգլիացի եւ ֆրան-սացի նաւուղիղները շարունակեն իրենց պաշտօնը :

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ վարչա-պետն ալ տրամադիր է Ազգաժողովին դի-մելու որեւէ զինեալ գործողութենէ ա-ռաջ, ինչպէս կ'առաջարկեն Անգլիոյ ընդ-դիմադիրները : Այդ պարագային մեծ դեր մը կ'իյնայ Մ. Նահանգներուն վրայ :

«ՄԵՐ ԵՐԿԻՐԸ ՀՐԱԲՈՒԽ ՄԸ ՊԻՏԻ ԴԱՌՆԱՅ»

Գահիրէի դիւանագիտական շրջանակ-ները շատ ծանր կը գտնեն կացութիւնը : Ամերիկեան դեսպանը, որուն ուրիշ մը յաջորդած է, յետաձգեց իր մեկնումը :

Հինգերու յանձնախումբին բանբերը մերժեց պատասխանել, երբ թղթակիցներ հարցուցին — «Յոռետե՞ս էք թէ լաւա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕԾՈՒՄ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԶԱՐԵՀ Ա.Ի

(2 Սեպտ. 1956, Անթիլիաս)

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՉՔԴ ԼՈՅՍ, ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑ...

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Անանուն Հայն է, Անծա-նօթ Զինուորին կենդանի յաջորդը, որ Սեպտեմբեր 2ին, Զարեհ Ա. կաթողիկոսի օծման արարողութենէն ետք, ուրախու-թեան արցունքը աչքերուն, խօսքը կ'ուղ-ղէ դիմացը եղող բոլոր միւս Հայերուն.

— Աչքդ լոյս, հայրենակից...

= Աչքերնիս լոյս, աչքերնիս լոյս ...

Ուրախութիւնը, ժողովրդական սրտա-բուխ ուրախութիւնը, զոր կարելի չէ գնել ո՛չ մէկ, բայց մանաւանդ կարմիր դրա-մով, կը յորդի ծովածաւալ բազմութեան իւրաքանչիւր մասնիկին ամբողջ էութե-նէն : Յուզումը կապած է բոլորին լեզու-ները. հոգիներն են որ կը խայտան եւ ի-րենց շունչը կը դրսեւորեն շրթներուն վրայ :

— Աչքերնիս լոյս, աչքերնիս լոյս ...

Բազմութիւնը, որ ամիսներէ ի վեր կը զսպէր իր արդար ցասումը՝ հնազանդելով հանդարտութեան կոչերուն, հասած է այն կէտին, ուր այլեւս չի կրնար զսպել իր մէջ կուտակուած բարդ յուզումները : Արցունքի, ուրախութեա՛ն արցունքի կա-թիլներ կը պսպղան բոլորին աչքերուն մէջ : Ահա՛, իր դէմը կանգնած է իր ազա-տատենչ ու ազգասիրական ձգտումներուն խորհրդանիշը, սպիտակ շղարշի տակ ծածկուած գլուխը, որուն շրթները ա-ղօթքի բառեր կը մրմնջեն .

— *Տէ՛ր, առաջնորդէ զիս, տուր ուժ, կարողութիւն եւ իմաստութիւն ...*

= Ամէն ...

— Աստուածային խաղաղութիւնը կա-թեցուր մեզմէ իւրաքանչիւրին սրտին մէջ ...

= Ամէ՛ն, ամէ՛ն ...

— *Իսկ հայ ժողովուրդ, անհա պատուէ-րըս ու մաղթանքս քեզի .— սիրեցէ՛ք զի-րար. առանց տարբ ալ մեր ներկան դըժ-ուար է եւ ապագան՝ մութ : Խօսվեցանք, պլեկոծեցանք, եւ տակաւին չենք խաղա-ղած : Կոչ կ'ուղղեմ բոլորին՝ միանալ. կոչ՝ բոլորին անխտիր — կրօնական թէ աշխարհական : Այսօրուան անհասկացո-ղութիւնները շարունակական չեն. մեր սիրտը բաց է բոլորին առջեւ եւ բոլորին համար : Մոռցէ՛ք* անցեալը, *բոլոր թիւրի-մացութիւնները. եւ սիրեցէք ու հասկցէք զիրար ...*

Ծովածաւալ բազմութիւնը, շունչը բռ-նած, յուզուած, չուզեր բառ մը իսկ կոր-սընցնել իր հովուապետին աղօթքի մըր-մունջէն .

— *Տո՛ւր ինձի, Տէ՛ր, ուժ եւ կարողու-թիւն ...*

= Ամէ՛ն, ամէ՛ն ...

Վերացած է ժողովուրդը. մամիկներուն շրթները կը դողդղան. երիտասարդներուն աչքերը կը պսպղան :

Յանկարծ ընդհանուր ցնցում մը, իրա-կանութեան կը վերադարձնէ բոլորը :

Մայր Տաճարին զանգակներն են, որ ու-րախ ճօճումներով կը ղօղանջեն ու կ'աւե-տեն լուրը : Սպիտակ աղաւնիներու խումբ մը ազատ կ'արձակուի աւետելու համար բարեբաստիկ լուրը համայն աշխարհին. աղաւնիներէն ոմանք կը թռին, կը հեռա-նան դէպի հորիզոնը, մի քանին կը վերա-դառնան ու կը դանդաղին ուխտաւորներու ծփուն ալիքին վրայ . իսկ երկու աղաւնի-ներ կը թառին վեհին ամպհովանիին վը-րայ եւ իբրեւ խաղաղութեան աւետաբեր-ներ, կ'ընկերանան անոր՝ վեհարանէն ներս :

Պահ մը, Հոգին Սուրբն է, կարծէք, որ

ԾԱՌԱՅԵԼ

Ծառայել, այս եղաւ նշանաբանը մեծերու սերունդի մը, որ վերջին յիսնամեակին անցաւ հայ քաղաքական կեանքի հորիզոնէն, ձգելով լուսաւոր հետք մը իր ետին:

Սերունդ մը, որ մէկ նպատակ միայն ունեցաւ. Հրաժարիլ փառքէ ու հաճոյքէ, ու նուիրուիլ մի միայն ցեղին ազատագրական պայքարին:

Ուխտի այդ ճամբուն վրայ քանի քանիներ գացին ու ետ չդարձան այլեւս:

Քանի քանի երիտասարդներ, մէկը միւսէն կտրիճ ու տաղանդաւոր:

Մէկը միւսէն բարեկեցիկ ու օժտուած կեանքը ներզօրօրէն վայելելու նիւթական բոլոր հնարաւորութիւններով:

Մահը արհամարհող ու պայքարի համար հասունցող այս սերունդը, թրծուեցաւ յեղափոխութեան քուրային մէջ, ապրեցաւ հաւատաւորի եւ տեսանողի պէս:

Անոնք բոլորն ալ ծնունդը եղան յեղափոխական դարաշրջանի մը, ուր բարձրագոյն իտէալականի մը համար մեռնիլը երջանկութիւն էր, վսեմ ու նուիրական գաղափարի մը համար զոհուիլը՝ անմահութիւնն իսկ էր:

Գրական ռոմանթիզմի զուգահեռ յեղափոխական ռոմանթիզմն էր աւիկա, օծուն խնկաբարբառ ու լուսաւոր առաջադրութիւններով սրբազան նպատակներու:

Այդպէս դիմեցին դէպի մահը Արաբոներ, Արամ Արամեաններ, Արխանեաններ, Գարակէօզեաններ, Շահէններ, Բարկէն Սիւնիներ ու հետագային բանակ մը ամբողջ առաջին յեղափոխութեան ընտրեալներէն:

Հայկական ազատամարտի հզօր ու զոռ մարտիկները. անձնուրաց ու հայրենանուէր հերոսներ են անոնք, որոնց կեանքը եղաւ համակ նուիրում ու զոհաբերութիւն:

Աշխարհիկ ամէն հաճոյք ու վայելք ուրացած, անոնք յափշտակուեցան ազգային ազատութեան գաղափարով:

Եւ որովհետեւ գիտէին, թէ ազատութեան ու պայքարի ճամբան արիւնի եւ զոհաբերութեան ճամբան է, բայց մը իսկ կանգ չառին բոլորանուէր մահը դիմակալելու ոտխոզականութեան առջեւ:

Անոնց յաջորդող սերունդը, աւելի ծաւալուն կերպով, դարձեալ փորձեց ընթանալ նոյն ուղիով:

Պայքարի ընթացքին հարկ էր դառնալ գործիչ, ուսուցիչ հովիւ - քաջ, զինատար, մարտիկ եւ ահաբեկիչ:

Իւրաքանչիւրը ըստ իր պատրաստութեան եւ իրեն յանձնուած պարտականութեան, վերցուց իր խաչը ու քալեց առաջ:

Անսայթաք եւ անտրտունջ: Իրենց ուխտը՝ ծառայելը ունէր նպատակ:

Ու ծառայեցին բոլորն ալ: Ծառայեցին ու ինկան պարտականութեան փշոտ առապարներուն վրայ:

Անոնց օրինակը դարձաւ վարակիչ:

Ուրիշներ հետեւեցան իրենց քայլերուն, ու հասաւ ամբողջ սերունդ մը, որ խտացուց մեռնողներու շարքերը: Քալեց զրկանքի նոյն ուղիներէն:

Յաճախ կիսաքաղց ու անօթի, ու գրեթէ միշտ հալածուած եւ հետապնդուած, բայց անտրտունջ ու խանդավառ ստացուած արդիւնքէն:

Այսպէս է որ կէս դարու ընթացքին հայկական երբեմնի կրաւորական հոգեբանութիւնը փոխակերպուեցաւ արիական եւ արմենական հոգեբանութեան:

Ինկան հսկաները, բայց անոնց աճիւններէն առասպելական փիւնիկի նման կենդանութիւն առին ուրիշներ:

Այսօր ամբողջ բանակ մը կը ձեւացնեն անոնք, որ պաշտամունքով կը նային մեծ ու լուսաւոր առաքեալներու կորած ուղին:

Կ'ոգեւորուին անոնց գործերով: Պատրաստ են սրբազան զոհաբերութիւններու:

Ծառայելու տրամադրութիւնը դարձաւ սովորական հասկացողութիւն:

Մեր մեծ մեռելները, մեր յեղափոխութեան անմահ առաջնորդները իրենց կենդանութեան իսկ հաստատեցին, թէ ընդվայր կորսուած չէին իրենց թափած ջանքերը:

Իրենց կատարած զոհաբերութիւնները տուած էին պահանջուած արդիւնքը: Սերունդներ հասած էին զոհաբերութեան նոյն ոգիով տոգորուած՝ պատրաստ նոյնպէս ծառայելու:

Հայրենահեռու շատ մը վայրերու մէջ այս պատկերը կը մնայ իրականութիւն այսօր:

Եթէ առօրեան ու նիւթախանձ հաշիւներ հեռու կը պահեն շատերը այս ճշմարտութիւնը տեսնելէ, անոնք որ շփման մէջ են մեր խոնարհ խաւերուն հետ ու խորաչափած զոհաբերութեան եւ նուիրումի անոնց զգացումները, կը հաստատեն, թէ պակաս չեն անոնց մէջ ծառայելու զօրաւոր տրամադրութեամբ տիպարներ:

Յաջորդականութեան շղթան այսպէս կերտուած ու պահուած՝ պիտի շարունակուի, ի մեծ ուրախութիւն անոնց, որ կ'ապրին իրենց վերջալոյսը ու կը տեսնեն բեղմնաւորուած իրենց ոսկի երազները:

Այդպէս ալ պէտք էր ու պէտք է ըլլայ այսուհետեւ:

Հայկական Սփիւռքը ուրիշ նպատակ չունի, բայց եթէ պահել անաղարտ հիներու ոգին:

Ծառայելու այդ խղճը պէտք է դառնայ զոռ կամք մը, մինչեւ որ խորանայ, ծաւալի ու վարակէ բոլորը, նպատակ որ դարձաւ յեղափոխական սերունդի մը հիմնական սկզբունքը, ու տուաւ մեզի ՄԱՅԻՍ 28ը:

Պէտք է անեղծ պահել այդ ոգին, քանի դեռ իրականացած չեն մեր քաղաքական պահանջները, ու մեր մէկ միլիոնը կ'ապրի աշխարհի քառուղիներուն վրայ անհայրենիք ու թափառական:

Պէտք է աշխատիլ պահել այս հարստութիւնը անկորուստ մեր միացեալ եւ մեծ հայրենիքին համար իբրեւ դրամագլուխ, իբրեւ կենդանի եւ անբռնաբարելի հարստութիւն:

ԱՐՄԵՆԻԱ

«ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ ՀԱՅ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ»

ԽՄԲ.— Վերջերս Երեւանի մէջ լոյս տեսաւ Ա. Կարինեանի այս գիրքը, Ա. հատոր: «Սովետական Գրականութիւն» ամսագրի 1956 Օգոստոսի թիւէն կ'ամփոփենք հետեւեալ գրախօսականը. —

Տպագրութեան գիւտէն վաթսուն տարի ետք 1512ին Վենետիկի մէջ լոյս կը տեսնէ հայերէն առաջին գիրքը:

Հայ պարբերական մամուլը ձեւաւորուած եւ իր յետագայ զարգացումը ստացած է գաղթահայ կեանքի մէջ — Հնդկաստան, արեւմտեան Եւրոպա, Թուրքիա, Եգիպտոս, Ամերիկա, Սուրիա, Ռուսաստան — ինչպէս եւ Անդրկովկասի հայաբնակ վայրերու եւ Հայաստանի մէջ:

Թէեւ փաստերը լրիւ չեն, սակայն կը հաստատուի թէ ցարդ լոյս տեսած են 4000 տեսակ հայերէն թերթեր եւ պարբերաթերթեր: Հայ պարբերական մամուլի պատմութիւնը, որ սերտօրէն կապուած է հայ ընկերային մտքի զարգացման պատմութեան հետ, ցարդ պէտք եղածին պէս չէ ուսումնասիրուած: Եթէ նկատի չառնուի հայ պարբերական մամուլի նուիրուած «Մատենախօսութիւնները» կարելի է ըսել թէ հայ պարբերական մամուլի պատմութիւնը գրեթէ չէ ուսումնասիրուած:

Տարիներէ ի վեր Ա. Կարինեան կ'աշխատի հայերէն պարբերաթերթերու պատմութեան «Ակնարկներուն» վրայ: Իր գիրքը կազմուած է երեք հատորէ: Առաջինը, որ նոր լոյս տեսաւ, կը նկարագրէ Հնդկահայ պարբերական մամուլը: Երկրորդին բովանդակութիւնը պիտի կազմեն Իտալիոյ մէջ (Վենետիկ), Աւստրիոյ մէջ (Վիէննա), Ֆրանսայի մէջ (Փարիզ), հրատարակուած հայ պարբերական հանդէսներու բնորոշ գիծերը ներկայացնող ակնարկները: Իր ստուարածաւալ աշխատութեան Գ. հատորը պիտի նուիրէ արեւելահայ եւ արեւմտահայ պարբերաթերթերու պատմական զարգացման շրջաններու (ԺԲ. դարու 30-40ական թուականներէն մինչեւ 80ական թուականները) քննական նկարագրութեան:

Առաջին հատորը արժէքաւոր մենագրութիւն է Հնդկահայ մամուլի մասին:

Այս գրքին «Նախաբանը» կը բաղկանայ հետեւեալ բաժիններէն.— «Նիւթը եւ Աղբիւրները», «Գաղթահայ օջախները», «ԺԷ – ԺԸ դարերուն», «Հայ մամուլի եւ հրապարակախօսութեան բնկըրնաւորողները», «Հնդկահայ պարբերական մամուլը», («Ազդարար», «Շտեմարան», «Ազգասէր Արարատեան», «Եղբայրասէր», «Ուսումնասէր») եւ «Վերջագիր գիրքերը մեծ մասով կրօնական հանգամանք ունին: Հայերէն առաջին գիրքե-

բան» ուր գրուած են ծանօթութիւններ, գրականութեան եւ անձնանուններու ցանկերը:

Գրքին իւրաքանչիւր գլուխը ինքնուրոյն գիտական ուսումնասիրութիւն մըն է:

«Նիւթը եւ Աղբիւրները» բաժնին մէջ հեղինակը արժեւորելով հայ պարբերական մամուլին նուիրուած աշխատութիւնները՝ «Մատենախօսութիւնները», ցոյց կու տայ միեւնոյն ատեն սխալները: Հայ պարբերական մամուլի մասին անցեալին մէջ հրատարակուած գիրքերէն ամէնէն լիակատարն ու արժէքաւորն է պրոֆ. Գ. Լեւոնեանի «Հայոց պարբերական մամուլը» (լիակատար ցուցակ հայ լրագրութեան սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը, 1794–1934) աշխատութիւնն է: Բայց այդ «Մատենախօսութիւնն» ալ զերծ չէ թերութիւններէ: Իսկ Զարբհանէլեանի, Ղազիկեանի, Պօտուրեանի Զարդարեանի, Թէոդիկի, Լէոյի, Ղալամքարեանի ուսումնասիրութիւնները վերլուծման են ենթարկուած Ա. Կարինեանի կողմէ եւ մէջտեղ հանուած փաստական եւ մեթոտաբանական սխալները:

«Ակնարկներ հայ պարբերական մամուլի պատմութեան» աշխատութիւնը ուշագրաւ էջերէն է «Գաղթահայ օջախները ԺԷ. - ԺԸ. դարերուն» (էջ 48-139) բաժինը: Հայկական գաղութներու մասին տակաւին չկայ որեւէ ամփոփ պատմական հետազօտութիւն:

Մինչդեռ փաստերը կը վկայեն թէ, տակաւին Թ. – Ժ. դարերուն մէջ հայրենի երկրէն կատարուած է գաղթ: Այդ թուականներուն է որ ընկերային քաղաքական կարգերէն դժգոհ պաւլիկեանները կը տեղափոխուին Բիւզանդիոն եւ կը նըպաստեն աղանդաւորական հոսանքներու եւ մասնաւորապէս «պատկերամարտներու» զօրացման: Գրեթէ նոյն պատկերը կը տեսնուի Բիւզանդիոնի մէջ:

Հեղինակը պրպտումներ կատարած եւ համառօտակի տուած է գաղթահայ օջախներու պատմութիւնը, մասնաւորապէս անոնց հոգեւոր մշակոյթի պատմութիւնը —Պուլկարիա, Կիլիկիա, Բուկովինա, Մոլտաւիա, Գալիցիա, Թրանսիլվանիա, Լեհաստան եւն.: Գրքին այս էջերը շատ շահեկան են ԺԷ. – ԺԸ. դարերուն գաղթահայ մշակոյթի զարգացման տեսակէտէն:

Տակաւին ԺԷ. դարէն սկսած են դէպի Հնդկաստան գաղթել Ջուղայեցի վաճառականները որոնք մէկ կողմէ կ'ամրացնեն հնդկահայ հին գաղութները, միւս կողմէ կը նպաստեն գաղութներու կազմակերպման: Ամէնէն առաջ հոն կան յուշարձանները: Պոմպէյ, Կալկաթա, Մատրաս, Սէյդապատ, Դաքա քաղաքներուն մէջ եղած են «Հայկական փողոցներ»:

Հեղինակը իր գրքին մէջ յաջողապէս ցոյց կու տայ հայ մամուլի հրապարակախօսութեան սկիզբը: Հայ առաջին տպարը լոյս տեսած են Վենետիկի մէջ (1512-1513), «Մեղապարտ Յակոբի» կողմէ:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

«Վերջին հաշուով նախքան իր գալուստը ես այնքան երջանիկ էի որքան մարդ կրնայ ցանկալ որ ըլլայ: Կրնայի այսպէս հոս գալ եւ իմ սիրելի ձուկերս դիտել՝ ամբողջ օրը՝ եթէ կամենայի այդպէս: Եւ ա՛յնքան հաստատուն, գոհունակ եւ երջանիկ էի, որքան իմ հին ջաղացքս»:

Այսպէս կը մտածէր Ուիլ:

Մարճորին իջաւ ցերեկուան ճաշին: Շատ շնորհալի կերպարանք ունէր եւ հանդարտ էր՝ ծայր աստիճան: Երբ երեքը մէկ բոլորուեցան սեղանին շուրջ, հայեացքը առջեւի պնակին սեւեռելով, այլ վրդովման ուրիշ ո՛չ մէկ յայտարար նշան ցոյց տալով, սկսաւ խօսիլ, խօսքն ուղղելով իր հօրը.

— Հայրիկ, ես եւ Պ. Ուիլ խօսակցեցանք ապագայի կապակցութեամբ: Եւ տեսանք, թէ երկուքս ալ սխալած էինք մեր զգացումներուն մէջ եւ իմ խնդրանքովս, Պ. Ուիլ համաձայնեցաւ հրաժարիլ ամուսնութեան գաղափարէն եւ ինչպէս անցեալին, ասկէ վերջն ալ մնալ՝ իմ լաւ բարեկամս: Պէտք է շեշտեմ, թէ մեր միջեւ եւ ո՛չ մէկ տարակարծութիւն կայ եւ ոչ մէկ բանավէճ: Կը յուսամ թէ յառաջիկային միշտ պիտի այցելէ մեզի, որովհետեւ մեր տան մէջ մենք միշտ սիրով պիտի ընդունինք իր այցելութիւնները: Անշուշտ, հայրիկ, հասկնալի է ինքնին, թէ, անցած-դարձածէն վերջ, լաւագոյն բանը կ'ըլլայ որ ժամ առաջ հեռանանք այստեղէն:

Ուիլ, որ դժուարաւ կրցած էր մինչ այդ զսպել ինքզինքը, այդ խօսքերը լսելէ վերջ, անորոշ խօսքեր մը ջանաց մըռմռալ եւ ձեռքին մէկը օդը բարձրացուց՝ իբրեւ յայտարար նշան իր ներքին խռովքին, կարծես թէ կ'ուզէր միջամտել եւ հակաճառել: Սակայն Մարճորի վայրկենապէս զսպեց զայն արագ հայեացքով մը, մինչ բարկացոտ շեկնում մը կը գունաւորէր իր քնքոյշ այտերը:

— Շատ կը խնդրեմ, թոյլ տուէք որ այս հարցերը ես բացատրեմ անձամբ, աւելցուց Մարճորի:

Ուիլ անոր դէմքի կրքոտ արտայայտութենէն ու ձայնին վճռական եղանակէն հիմնովին ցնցուեցաւ եւ լռեց, հետեւցնելով, թէ այս աղջկան մօտ իր հասկացողութենէն վեր բաներ կային, եւ Ուիլ շատ ուղիղ կը դատէր այս վերջին եզրակացութեան յանգելու ատեն:

Խեղճ քարոզիչը նուաստացած կերպարանք էր ստացեր: Կը ջանար համոզել երիտասարդն ու երիտասարդուհին, թէ եղածը կրքոտ սիրահարի մը քմահաճոյքէն տարբեր բան չէր, եւ թէ՝ չէր արժեր իրար անցնիլ այդպէս: Բան մըն էր այդ որ գիշերը չլուսցած՝ պիտի անցնէր երթար: Եւ երբ պէտք եղած ընդունելութիւնը չգտաւ իր պատճառաբանութիւնը առաջ քշեց այս անգամ ալ, թէ երբ բանավէճ տեղի ունեցած չէր երկուքին միջեւ, ապա ուրեմն անիմաստ բան էր զատուելու մասին մտածել, վասնզի քարոզիչը շատ կ'ախորժէր Ուիլէն: Եւ սակայն հետաքրքրական բան էր տեսնել, թէ այս աղջիկը ի՞նչպէս կ'ըմբերանէր երկուքն ալ, կնոջական հասուն ռազմավարութեամբ մը երկու այրերն ալ փաթթելով իր մատին ծայրը, եւ զանոնք առաջնորդելով ճիշդ հոն, ուր կը ցանկար վերջացնել: Կարծես բնաւ գործ չունենար ինք այս խնդրին մէջ՝ եւ թէ ամէն ինչ ընթացած ըլլար իր բնականոն հունով:

Նոյն այդ յետմիջօրէին հայր ու աղջիկ գիւղական կառքով մը մեկնեցան եւ ձորին մէջ հաստատուած ուրիշ գիւղակ մը տեղաւորուեցան՝ մինչեւ աւարտէր իրենց տան նորոգութիւնը:

Ուիլ սակայն լաւ էր ուսումնասիրած աղջիկը եւ հիմա գիտէր անոր արտակարգ վարպետութիւնը եւ միտքը դրածը պարտադրելու նկարագրի ուժեղ գիծը:

Երբ առանձին գտաւ ինքզինքը, զգաց, թէ խորհրդածութեան ահագին նիւթ կար իրեն համար: Նախ որ՝ շատ մեկուսի եւ լքուած կը զգար: Կեանքէն համ չէր առներ, եւ որքան ալ որ նայէր իր սիրելի աստղերուն, մխիթարութիւն չէր գտներ: Մարճորին տակն ու վրայ էր ըրած իր ամբողջ էութիւնը: Անոր վարմունքը միանգամայն շփոթի եւ բարկութեան էր մատնած զինքը, եւ սակայն չէր կրնար չհիանալ անոր վճռակամութեան: Դէդ եւ ըմբոստ հրեշտակ մը կար անկասկած այդ աղջկան հոգիին մէջ, բան մը՝ որ ցարդ անծանօթ էր մնացած իրեն: Այդ նկարագիրը անշուշտ խոտոր պիտի համեմատէր իր խաղաղասէր բնաւորութեան հետ: Այսուհանդերձ կը տենչար հիմա, որ իրը եղած ըլլար այս ըմբոստ աղջիկը: Ամբողջ կեանքը շուքին մէջ անցնելէ վերջ յանկարծակի արեւուն հետ դէմ յանդիման եկող անձի մը նման, Ուիլ միանգամայն վշտահար էր եւ գերերջանիկ:

Քանի կը սահէին օրերը, Ուիլ կ'անցնէր մէկ ծայրայեղութենէն միւսը: Մերթ կը հպարտանար իր վճռականութեան վրայ, մերթ ալ իր ապուշ եւ վախկոտ նախզգուշութիւնը կ'այպանէր:

(9 - Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ՏՈՄՍԵՐ

Ի ՊԷՏՍ Ո՛Չ-ՋԱՐԳԱՑԵԼՈՑ

●

— Նիւ Եորք հրատարակուող հայերէն թերթի մը մէջ հանդիպեցայ հետեւեալ խօսքին — «այցելութիւնը որեւէ տարակոյսներու տեղ չձգեց»: Քերականական սխալ կա՞յ այս խօսքին մէջ :

— Այո․ խմբագիրը պէտք է գրած ըլլար « որեւէ տարակոյսի տեղ չձգեց»: «Որեւէ»ին յաջորդող բառը յոգնակի չառներ, եզակի կը մնայ, հազար անգամ բացատրեցինք այս սիւնակին մէջ :

— Նոյն թերթը, Յուլիս 10ին ունէր չատ գեղեցիկ խորագիր մը — «Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը սառցման ենթարկեր է պողպատի բոլոր ապրանքները»: Կարդալէս ետք, իմ ականջներս ալ «սառցման ենթարկուեցան», բայց չհասկցայ թէ խմբագիրը ի՞նչ ըսել կ'ուզէր: Դուն հասկցա՞ր :

— « Սառցած» ուղեղով այդ խմբագիրը ըսել կ'ուզէ՝ կարծեմ, որ կառավարութիւնը արգիլեր է պողպատէ ապրանքներու արտածումը ...

— Դարձեալ , նոյն թերթին խմբագրականին մէջ, ուշադրութիւնս գրաւեց «ամէնափոքր» ածականը: Ուղղագրական սխալ մը չկա՞յ այս բառին մէջ :

— Այո, կայ: «Ամէն»ով կազմուած բարդ բառերու մէջ, «ամէն»ին «է»ն «ե»ի կը փոխուի, երբ երկու բառերը իրարու կապուած են «ա»ով —ամենակալ, ամենազօր, ամենապատիւ: Բայց, «է»ն անփոփոխ կը մնայ, երբ երկու բառերը իրարու փակած են՝ առանց «ա»ին միջամտութեան - ամէնօրհնեալ, ամէնուսոյց, ամէնիմաց :

— Նկատած եմ որ մեր գրագէտներն անգամ, յաճախ, սխալ կը գործածեն բայերու ժամանակները : Օրինակ, երբ մէկու մը ճառին մասին կը խօսին, կը պահեն բային՝ անոր գործածած ժամանակը: Սխալ չէ՞ն ըներ :

— Այո: Երբ ուրիշի մը ըսածները չակերտի մը մէջ առնելով չենք ներկայացներ, պէտք է բային ժամանակը փոխենք: Կարապետը կ'ըսէ — «Գացի եւ իրեն պատմեցի»: Այս խօսքին մէջ , Կարապետը Անցեալ Կատարեալով կ'արտայայտուի : Երբ Յակոբը Կարապետին այդ խօսքին մասին պիտի խօսի , պէտք է Անցեալ Կատարեալը սահմանական եղանակ ներկայի վերածէ — կ'երթայ եւ կը պատմէ, առանց չակերտի , անշուշտ :

— Մեր արեւելահայ եղբայրները սիրահարած են կարգ մը բառերու, որոնք չատ տգեղ են, իմ կարծ խելքովս: Օրինակ, կ'ըսեն — կտրականապէս , հաւաստիացում, բեղմնաւոր: Քո՞ւ կարծիքդ ինչ է:

— Քու կարծիքէդ տարբեր չէ: Պէտք է ըսեն — կտրուկ կերպով կամ վճռապէս , հաւաստիք եւ բեղուն :

— Ինչու կ'ըսենք — «այս մատիտին ծայրը » եւ «այս տախտակի կտորը » : Մէկուն ծայրը որոշիչ յօդ կայ, միւսին ծայրը չկայ: Խելքս չհասաւ այս քերականութեան :

— Բացատրեմ: Առաջին խօսքին մէջ յատկացուցիչի եւ յատկացեալի պատմութիւն կայ: Այսինքն, կը խօսինք ծայրի մը մասին, որ մատիտին կը պատկանի : Իսկ երկրորդ խօսքին մէջ՝ պատմութիւնը բացայայտիչի եւ բացայայտեալի մասին է: Այսինքն, կը խօսինք կտորի մը մասին, որ տախտակէ է, ոչ թէ տախտակինն է: Այս երկրորդ պարագային «տախտակի»ն ածականի դեր կը կատարէ՝ կտորին տեսակը ճշդելու համար :

— Ուրիչ անգամ մը ըսած էիր բայց մոռցեր եմ — «նոյն» եւ «նման» միեւնոյն ձեւով կրնա՞ն գործածուիլ :

— Ոչ․ «նոյն»ին յաջորդող բառը որոշիչ յօդ կը պահանջէ․ «նման»ին յաջորդողը, որոշիչ յօդի պէտք չունի — Նոյն խնդիրները ծեծուեցան, նման խնդիրներ օրակարգի նիւթ չեն:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

Երկրորդ հայ տպագրիչը յայտնի Աբգար Դպիրն է, որ 1564ին իր Սուլթանշահ տղուն հետ Հռոմ կ'երթայ եւ տարի մը ետք, 1565ին, կը տպագրէ «Խառնափնթոր տումար»ը եւ «Սաղմոս» մը : Հայ տպարաններու հիմնադիրներն ու գործիչներ, բացի Վենետիկէն, կային Պոլիս (1567), Հռոմ (1584), Լվով, Մարսիլիա, Նոր Ջուղա (1640), Իզմիր (1676), Ամստերտամ (1666), Էջմիածին (1771), Մադրաս (1772), Թրիէսթէ (1776), Կալկաթա (1796) եւայլն :

Հեղինակը մեծ տեղ կուտայ «Հնդկահայ պարբերական մամուլին», «Ազդարար» , «Ազգասէր» եւն․ պարբերականներու գործունէութեան, ուղղութեան եւ կատարած դերին: Հայ պարբերական մամուլին մէջ մասնաւոր տեղ կը գրաւէ Յարութիւն Շմաւոնեանի խմբագրած «Ազդարար» պարբերաթերթը, որ հիմը դրաւ հայ պարբերական մամուլին: 1882ին Կալկաթայի մէջ խմբագրուած է՝ «Շտեմարանը» Շիրազցի Մարտիրոս Մկրտիչեանի կողմէ : Աշխարհաբար հրատարակուած առաջին պարբերականներէն է, որու ամբողջական հաւաքածոն կը պահուի Երեւանի Հանրային գրադարանին մէջ: Այս պարբերաթերթին մէջ մեծ տեղ տրուած է գրաբար իմաստասիրական, բարոյախօսական բանաստեղծութիւններուն, Ջուղայեցի աշուղներու երգերուն, երգիծական գործերուն: Հնդկահայ մամուլին մէջ մասնաւորաբար ուշագրաւ են Մեսրոպ Թաղիադեանի խմբագրած «Ազգասէր»ը (1845 - 1848), «Ազգասէր Արարատեանը» (1848 – 1852): Ասոնց էջերուն մէջ մեծ տեղ էր տրուած գեղարուեստական գործերուն եւ վաւերագրերու հրատարակման :

Գիրքը ունի նաեւ թերութիւններ : Նախ կարգ մը էջեր չատ խճողուած են երկրորդական մէջբերումներով քաղուածքներով:

Խ․ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ երկերու ժողովածուն լոյս տեսաւ Երեւանի մէջ, 20 հազար օրինակներ: Կ'ընդգրկէ վաղամեռիկ բանաստեղծի բանաստեղծութիւններն ու արձակ էջերը, ինչպէս եւ թարգմանութիւններն ու յօդուածները : Բանաստեղծի չափածոյ գործերը ներկայացուած են « Ծիածան », «Նոր տաղեր», «Քերթուածներ», «Բարեկամներ» չարքերով: Ժողովածուն պատրաստած, յառաջաբանը եւ հարուստ ու արժէքաւոր ծանօթութիւնները գրած են Վահրամ Ալազան ու Վազգէն Նորենց :

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ երկերու ութ հատորեակի 7րդը լոյս ընծայեց Գիտութեանց Ակադեմիայի Հրատարակչականը: Այս հատորը կ'ընդգրկէ Խ․ Աբովեանի ինքնուրոյն եւ թարգմանական ուղեգրական երկերը, գերմաներէն թարգմանուած չափածոյ ստեղծագործութիւններ եւ գրի առնուած հայկական ու ադրբէջանական ժողովրդական ու աշուղական երգեր․ զորս Աբովեան թարգմանած է գերմաներէն՝ բնագրերուն կցելով ծանօթագրութիւններ: Հատորի յաւելուածին մէջ տրուած են «Նախաշաւիղի» տպագիր փոփոխակի նախաբանն ու վերջին էջերը, ինչպէս եւ Աբովեանի թարգմանած «Քէչիչօղլուի» քանի մը երգերը :

Հատորին մէջ զետեղուած երկերու թարգմանութիւնները կատարած են հանգուցեալ աբովեանագէտ Եր․ Շահազիզ , Ա․ Ինճիկեան, Մ․ Գէորգեան, Կ․ Աբովեան, Ս․ Սաղեան եւ Պ․ Յակոբեան : Հատորի բնագիրը, ծանօթութիւնները եւ անձնանուններու բառարանը պատրաստած է Պ․ Յակոբեան :

« ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ վաւերագրերու ժողովածու»ն լոյս ընծայեց Հայկ․ Գիտութեանց Ակադեմիան: Ժողովածուն կը պարունակէ ցարդ անյայտ մնացած վաւերագրերը, քաղուածաբար օգտագործուած կամ յիշատակուած վաւերագրերը, ինչպէս եւ տարբեր վաւերագրերու մէջ ցրուած կարեւորագոյնները : Վաւերագրերը դրուած են ժամանակագրական կարգով, Նալբանդեանի կեանքի առաջին տարիները․ Նալբանդեանը Մոսկուայի մէջ (1853 – 1857) «Հիւսիսափայլի» չրջան , Հնդկահայ կտակներու գործը, Նալբանդեանի բանտարկութիւնը, դատավարութիւնը եւ աքսորը · Նալբանդեանի մահը եւ հանդիսաւոր թաղումը․ Նալբանդեան եւ հանդիսաւոր թաղումը․ Նալբանդեան

Ժողովածուն ունի ծանօթութիւններ: բնագիրը պատրաստած, խմբագրած եւ ծանօթագրած են Ա․ Ինճիկեան եւ Գր․ Յարութիւնեան :

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑԻ երկերն ալ պիտի վերհրատարակուին մօտերս, ինչպէս կը ծանուցանէ Երեւանի «Գրական Թերթ»ը, տարաբախտ հեղինակին նուիրուած գրութեամբ մը: Առաջին առթիւ լոյս պիտի տեսնեն «Ազատնիները» եւ ուրիչ երկեր , մէկ հատոր: Թոթովենցի ամէնէն ծաւալուն գործն է «Բաքու»ն: Ունի ուրիչ գործեր ալ, — «Հռոմական ճանապարհի վրայ» , պատմուածքներ ամերիկեան կեանքէ , «Յովնաթանի որդի Երեմիա » եւն․:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Տեղական թերթի մը մէջ յայտնի քննադատ Ալէն Պոսքէ խօսելով «Իւնէսքօյի» հրատարակած հաւաքածոյին «Գիտելիք – ներ Արեւելքի» մասին, կ'ըսէ թէ չորս դարէ ի վեր սպառեցինք յոյնելատին ժառանգութիւնը դիւրին եւ մակերեսային հետեւողութեամբ : Այլեւս ժամանակն է որ մէկ կողմ դնենք եւ մեր աչքերը ուղղենք դէպի Արեւելքի արուեստը : Թէեւ քանի մը տարիէ ի վեր քայլ մը նետած ենք դէպի եգիպտական և նախա-քոլոմպիական արուեստը , սակայն կը թուի թէ միայն նկարագեղ կողմն է այդ արուեստներուն, որ կը չահագրգռէ մեզ: Շատեր չեն մտածեր թէ ատոնք մարդկային հանճարի արտայայտութիւններ են, նոյնքան արժէքաւոր որքան մերինը : «Ֆրանսական գրականութիւնը «փարիզեան ապրանքի» ճարտարարուե՞ստ է որ, ինչ որ չուկայի ընթացիկ ապրանք չէ , չի գնահատուիր, թէ՞ անողոք բիւզանդականութիւն մը գրաւած է մեզ, որ մեզմէ դուրս, ամէն բան կը մերժենք »:

Ճիշդ է որ Արեւելքի գրականութիւնը բոլորովին անծանօթ չէ ֆրանսական միտքին եւ ժամանակները բարեփոխուած են երբ Փիէռ Լոթի, Քլոտէլ, Սեկալան եւ ուրիշներ կը գրէին Արեւելքի մասին ․

« Գիտելիքները Արեւելքի» գրքին մէջ նիւթերը ընտրուած են Միջազգային Խորհուրդի մը կողմէ բաղկացած փիլիսոփայութեան եւ մարդկային գիտութեան մասնագէտներէ :

Նշանակալից են այս գրքին մէջ ճափոն ԺԸ․դարու գրագէտին «Ուեսա Աքինարիի գրուածքները , ուր ամէնէն ազատ երեւակայութիւնը կը միանայ առարկայական իրականութեան հետ : « Երեւակայական բնապաշտութեան» օրինակներով լեցուն ճափոն հեղինակին այս գիրքը կը դասուի տիեզերական գլուխ գործոցներու կարգը :

Այս նոյն հաւաքածոյին մէջ կայ ուրիշ ուշագրաւ հեղինակի մը Թուքարամի բանաստեղծութիւնը : Թուքարամ ԺԷ․ դարու հնդիկ ականաւոր բանաստեղծ մըն է, որու մտածման վերացումը կը յիշեցնէ սրբազան գիրքերը :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Դաշնակահարուհի Գոհարիկ Ղազարոսեան՝ Տիկին Թէօ Մարթէնի հետ տեսակցութիւն մը ունեցած է Օգոստոս 18ին , Նիսի ձայնասփիւռին մէջ եւ ժամը 11·30–ին նուագած է իր հեղինակութիւններէն : Աչնան համար Օր․ Ղազարոսեան պայմանաւորուած է Ալիանս Ֆրանսէզի հետ թէ իբրեւ երգահան եւ թէ իբրեւ դաշնակահարուհի երաժշտահանդէս մը տալու համար: Ֆրանսացի երգիչ մը պիտի մեներգէ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (142)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ․ ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՈՒՈՒՄ ԵՆ

4·— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

Դա Վանայ միջնաբերդն էր , — այն վիմային հսկայ ամրութիւնը, որ բնութիւնը ինքն էր հրաշակերտել: Դա այն անմատչելի ամրոցն էր , որի սքանչելիքները Հայոց աւանդութիւնները Շամիրամին էին ընծայում :

Աւելի մօտից նայելով, նա մի այլանդակ ուղտի նմանութիւն ունէր, բայց չոքած ուղտի, որը, ուրպէս մի հրէշաւոր սփինքս, կիսով չափ թաղուել էր ծովեզերքի աւազների մէջ: Վիթխարի գլուխը տարածել էր դէպի արեւելք, իսկ ստուար գաւակը դէպի արեւմուտք:։ Նրա կրկնակի սապատները, որ բարձրացել էին մինչեւ ամպերը, կրում էին իրանց վրայ ահագին աշտարակներ եւ անառիկ, բրգաձեւ մարտկոցներ: Աշխարհի բոլոր զօրութիւնները անկարող էին ազդել նրա ապառաժային կողքերի վրայ, որ պողովասի կարծրութիւն ունէին: Նրա քարեղէն սրտում փորուած էին բազմաթիւ սենեակներ, խորին անձաւներ եւ զանազան սրահներ եւ սրահակներ, որոնք նոյնքան խորհրդաւոր եւ նոյնքան անվերծանելի էին, որպէս այդ ծածկամիտ սփինքսը:

Քարակոփ սրահներից մէկի մէջ, ուր մի ժամանակ նստած էր լինում Շամիրամը եւ նրա բարձրութիւնից նայում էր դէպի Վանայ ծովակի կապուտակ հայելին, նայում էր դէպի Վարագայ լերան հրաչալի տեսարանները, եւ հիանում էր Հայոց երկրի գեղեցկութեամբ, այժմ նոյն սրահակի մէջ գտնւում էր մի այլ իշխանուհի:

Քնած էր նա, այնպիսի մի անուշ եւ խաղաղ քնով, որ խիստ հազիւ անգամ բարի ոգիները պարգեւում են մահկանացուներին: Նա քնած էր առանց հանուելու, իւր չքեղ անկողնի վրայ: Գեղեցիկ դէմքը հրդեհի տաքութիւնից չառագունել էր: Քրտինքի մի քանի մարգարիտներ փայլում էին պարզ ճակատի վրայ, որ պսակուած էր սեւ գանգուրներով: Վարդագոյն չրթունքները երբեմն հազիւ նըշմարելի կերպով ցնցւում էին, եւ մի թեթեւ ժպիտ իւր բոլոր հրապուրանքով վազում էր սիրուն դէմքի վրայ: Շանր չընչառութիւնը ամէն անգամ բարձրացնում էր նրա հարուստ կուրծքը, որի վրայ հանգչում էր պարանոցի գոհարազարդ մանեակը: Երկու ձեռքերի հոլանի բազուկների ոսկեայ ապարանջանների հետ՝ կցած էին երկու երկաթեայ օղակներ, որ միանում էին մի կարճ չղթայի երկու ծայրերի հետ: Ոտքերից մէկը նոյնպէս չղթայած էր: Այդ դրութեան մէջ՝ նմանում էր նա մի բանտարկուած հրեշտակի, որի յանցանքը հէնց իւր անմեղութեան մէջն էր կայանում:

Հրդեհի կարմրագոյն ճառագայթները , ներս ցոլանալով նրա բանտի լայն պատուհաններից, լուսաւորում էին գեղեցիկ սրահակը վառվռուն, չլացուցիչ լուսաւորութեամբ : Այդ սոսկալի լուսաւորութեան մէջ նա աւելի սքանչելի էր երեւում :

Շրջակայքում տիրող աղմուկն ու խռովութիւնը արթնացրին նրան: Գլուխը վերաբարձրացրեց, ապշած կերպով նայեց իւր չուրջը: Մի քանի րոպէ նա իրան երազի մէջ էր զգում: Ոչինչ չէր հասկանում: Նրա ականջներին հասնում էին միայն ոտքերի խուլ տրոփիւններ, խառնաձայն աղաղակներ եւ յուսահատական գալարուն հառաչանքներ: Նրան այնպէս էր թւում, որ աշխարհի վերջը հասել էր, և տիեզերքը ընդհանուր ալեկոծութեան մէջ էր գտնւում: Նրա սիրտը սկսեց դողալ: Փորձեց մօտենալ պատուհանին եւ նայել : Բայց ոտքին կապած չղթան արգիլեց: Աղմուկը աւելի սաստկանում էր, եւ սրահակի մէջ տիրող լուսաւորութիւնը հետզհետէ աւելի պայծառ գոյն էր ստանում: Նա այժմ սարսափում էր նայելու իւր չուրջը: Երկու ձեռքով բռնեց աչքերը եւ ողբաձայն աղաղակով բացականչեց ․

— Տէ՛ր Աստուած, այդ ինչ խռովութիւն է ...

Այդ միջոցին մի անձնաւորութիւն ծանըր եւ հաստատուն քայլերով վեր էր բարձրանում միջնաբերդի քարակոփ սանդուղքներով, որ փորուած էին միակտուր ապառաժի մէջ: Երբեմն իւր լուռ հայեացքը դարձնում էր նա դէպի չուրջը կատարուող արհաւիրքը, եւ երբեմն նայում էր դէպի իւր առջեւի խաւարնակի սանդուղքները, որ ձեռքի լապտերով լուսաւորում էր մի սպայ, թէեւ լապտերի ամենեւին պէտք չկար: Երկար գնում էր նա, մինչեւ բարձրացաւ միջնաբերդի գագաթը, եւ կանգ առեց յիշեալ սրահակի դըռան մօտ: Նա գլխով նշան տուեց սպային, որ սպասէ դրսում, իսկ ինքը հանեց գրպանից մի ծանր բանալի, բացարեց երկաթեայ դուռը եւ ներս մտաւ :

— Ողջոյն սիրելի Համազասպուհի, — ասաց նա մօտենալով տիկնոջը: Ես կարծում էի, որ դու քնած կը լինես, երեւի, դրսի աղմուկը անհանգստացրեց քեզ :

— Այդ ի՞նչ աղմուկ է , — հարցրեց տիկինը խռովեալ ձայնով :

— Յնծութեան աղմուկ, սիրելի Համազասպուհի :

ՐԱՖՖԻ

կը սաւառնի ներկաներուն վրայ, եւ անոր ոգեղէն փայլն է, որ կը ցոլայ Հայու սեւ ու պսպղուն աչքերուն մէջ՝ ուրախու-թեան արցունքներուն ետեւէն ․

— Աչքդ լո՛յս, հայրենակից ։

= Աչքերնիս լոյս, աչքերնիս լոյս ․․․

Մ․ ՇԱՔԷ

տես»։ Այս առթիւ հերքեց Միջին Արեւելքի հեռագրական գործակալութեան այն լուրը թէ յանձնախումբին անդամներէն երեքը, Մ․ Նահանգներ, Իրան եւ Եթովպիա համաձայն են եգիպտ․ տեսա-կէտին եւ աւելցուց ․— «Ոչ մէկ պառակտում տեղի ունեցած է յանձնախումբին միջեւ։ Հինգ անդամները կատարելապէս միաձայն են բոլոր կէտերու մասին» ։

Գահիրէի մէջ կը կարծեն թէ թշնամու-թիւնները կրնան սկսիլ որեւէ ատեն։ Ուր-բաթ օր առաջին անգամ ըլլալով արաբերէն թերթերը կը հասկցնէին թէ խօսակցու-թիւնները ձախողած են ։ Իրենց առաջին էջերուն վրայ տպեր էին հեռագրական գործակալութեան լուրը ,— «Եգիպտոս կը մերժէ Ջրանցքին միջազգային վարչու-թիւնը » ։

Մինչ այս մինչ այն, օտարականներու արտագաղթը կը շարունակուի արընթաց թափով ։ Ֆրանսական դրամատուններու եւ ընկերութեանց տնօրէնները մեծ մա-սով հեռացած են ։ Օդանաւերու բոլոր տեղերը վարձուած են ։ Ճամբորդական գործակալութիւնները մեծապէս կ՚օգ-տուին այս խրարանցումէն ։ Օտար նաւու-ղիղները խորապէս գրգռուած են երբեւ հետեւանք նոր կարգադրութեան մը որուն համաձայն Ջրանցքին եգիպտ․ վարչու-թիւնը որոշած է բռնագրաւել իրենց յար-կաբաժինները եւ գոյքերը ։

× Գահիրէի մեծ օրաթերթը «Էլ Ահ-րամ» կը գրէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի զին-ուորական պատրաստութեանց առթիւ ․

— «Մենք ալ պատրաստ ենք ։ Եգիպտո-սի սպարապետին վերջին յայտարարու-թիւնները ապահովութիւն կը ներշնչեն Ե-գիպտացիներուն, որոնք գիտեն թէ այս խաղաղ երկիրը ի հարկին պիտի դառնայ հրաբուխ մը, կրակ տեղալով թշնամինե-րուն վրայ »։

× Աղեքսանդրիայէն հեռացան 150 Ֆր-րանսացիներ, իտալական նաւով մը ։

× Մ․ Նահանգներու ներկայացուցիչը, Հէնտըրսըն, որ մասնագէտ բանբնաց մըն է, հեռաձայնով հաղորդեց արտաքին գործերու նախարարին թէ ձախողած են Հինգերու յանձնախումբին ջանքերը ։

Եգիպտացի ականաւոր անձեր ալ կը կարծեն թէ միայն Ամերիկայի միջամտու-թիւնը կրնայ կանխել պատերազմը ։

× Ուրիշ եգիպտական թերթ մը, «Ալ Ախպար» ուժգնօրէն կը քննադատէ Անգ-լիոյ վարչապետը, իբրեւ պատասխանա-տու անգլեւֆրանսական ուժերու կեդրո-նացման Կիպրոսի մէջ, «Նուաստացնելու համար եգիպտացի ժողովուրդը ։ Իտըն ոճիր մը կը գործէ պարտկելու համար իր անձնական ձախողանքը, կործանարար պատերազմի մը ենթարկելով բովանդակ աշխարհը ։ Քսաներորդ դարու ամէնէն չարաղէտ ոճիրն է այս » ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԻԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարու-թիւնը ծանուցագիրներ ուղղելով Փարիզ, Լոնտոն, Ուաշինկթըն եւ Մոսկուա, կ՚ա-ռաջարկէ նոր բանակցութիւններ կատա-րել, Գերմանիոյ երկու մասերը միացնե-լու եւ հաշտութեան դաշնագիր մը կնքե-լու համար ։

Այս առթիւ կարեւոր երաշխիքներ կ՚ըն-ծայէ Խ․ Միութեան, գերմանական նոր նախայարձակման մը հաւանականութեան դէմ ։ Կառավարութիւնը մերժելով Զօրս Մեծերու նոր խորհրդաժողով մը, կ՚առա-ջարկէ որ Մ․ Նահանգները, Ֆրանսա, Մեծն Բրիտանիա եւ Խ․ Միութիւնը նախ փորձեն դիւանագիտական ճամբով համա-ձայնութեան մը յանգիլ արեւմտեան Գեր-մանիոյ հետ, ապահովելու համար ապա-գայ խորհրդաժողովի մը յաջողութիւնը ։ Գերմանական յուշագրին համաձայն, ե-թէ միացեալ Գերմանիան որոշէ մնալ Ատ-լանտեան կազմակերպութեան մէջ, Խ․ Միութեան ապահովութիւնը կարելի է ե-րաշխաւորել ապագինեալ գօտի մը հաս-տատելով, ինչպէս առաջարկած էր Իտըն, Ժընեւի խորհրդաժողովին մէջ ։ Այդ ա-պագինեալ գօտին հաւանաբար պիտի եր-կարի այն սահմանագծին վրայ որ միաց-եալ Գերմանիան կը բաժնէ Լեհաստանէն

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Տէր եւ Տիկին Հ․ Ակոնայեան, Տէր եւ Տիկին Վ․ Սէֆէրեան կը նուիրեն 3000 ֆրանք Մշակոյթի Տան, փոխան ծաղկե-պսակի, Տիկին Լուսին Շահինեանի մահ-ուան առթիւ ։

× Հազարական ֆրանք կը նուիրեն Քըր-քիս (Արժանթէօյ), Հայաթ (Տաքար), Մինասեան (Պոռտօ) ։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՊԱՏԻԻՍ ԱՐԺԱՆԱԻՈՐԱՑ

Պաշտօնաթերթէն կ՚իմանանք թէ Պ․ Թորոս Կէտիկեան, Գաղթ․ Օֆիսին Մար-սէյլի պատուիրակը, Պատուոյ Լեգէոնի ասպետի աստիճանը ստացած է 1956 Օ-գոստոս 3ի հրամանագրով ։ Շնորհաւո-րութիւններ ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ․— Հայ Կամ․ եւ Մարտիկներու միութեան նախաձեռնութեամբ այս կի-րակի առաւօտ ժամը 9ին, Համօ Օհան-ջանեան ակումբին մէջ կը մատուցուի Ս․ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշ-տօն, ողբացեալ

ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ եւ ԳՆԴ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին ։

եւ Չեխոսլովաքիայէն ։ Արեւմտեան Գեր-մանիան կ՚առաջարկէ նաեւ որ զինաթա-փութեան համաձայնութեան մը խնդիրը քննուի գերմանական միացման հարցին հետ ։ Գերման կառավարութիւնը կը հա-ւանի քննել Եւրոպայի հաւաքական ապա-հովութեան բոլոր ծրագիրները, պայմա-նաւ որ անոնց մասնակցի միացեալ Գեր-մանիան, եւ ոչ թէ երկու գերման պետու-թիւններ ։

Մոսկուայի ուղղուած յուշագրին մէջ, գերմանական կառավարութիւնը կ՚ըսէ թէ Գերմանիոյ միացումը նպաստաւոր է ռուս ժողովուրդին համար, «վասնզի բնականոն յարաբերութիւններ կարելի են միայն միացումէն ետք »։

Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարա-րութիւնը անմիջապէս ծանուցագիր մը հրատարակեց, մաղթելով որ գերմանա-կան յուշագիրը դրական արձագանգ մը գտնէ Մոսկուայի մէջ ։ Ամերիկեան կա-ռավարութիւնն ալ շատ գոհ է ։ Նոյնպէս Ֆրանսա ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ նախարարին եւ վարչապետ Պ․ Մոլէի խօսակցութիւնները տեղի ունե-ցան Սեպտ․ 7ին, Ալժէի մէջ ։ Արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած էին ապահովու-թեան համար ։ Վարչապետը միասին ուս-ած էր Ալժերիոյ նոր վարչաձեւին ծրա-գիրը ։ Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին ։ Խօսակցութեանց կը մաս-նակցէր զինուորական հրամանատարը, որ յոյս յայտնեց թէ ֆրանսական զօրքը, մօտ 500․000 հոգի, պիտի կրնայ խաղա-ղեցնել երկիրը ։

ՍԹԱԼԻՆԵԱՆ մրցանակները այսուհե-տեւ պիտի կոչուին Լենինի անունով ։ Կեդր․ Կոմիտէն եւ կառավարութիւնը այս առթիւ դիտել կուտան թէ Լենինի մրցա-նակները կը տրուէին մինչեւ 1935 ։ Այդ տարին ստալինեան դիկտատուրան այն աստիճանին հասաւ որ Խ․ Միութեան ա-մենամեծ մրցանակը կոչուեցաւ Սթալինի անունով ։ Տրուած որոշման համաձայն, նոր մրցանակները պիտի բաշխուին ամէն տարի Ապրիլ 22ին, Լենինի ծննդեան տա-րեդարձին օրը ։ Ամէն տարի պիտի տըր-ուին յիսուն մրցանակներ գրականութեան համար եւ իւրաքանչիւր պարգեւը պիտի ըլլայ 75․000 րուբլի ։ Սթալինի անունով տրուած խաղաղութեան մրցանակներն ալ պիտի կոչուին Լենինի անունով ։ Ամէն տարի տասը խաղաղասէրներ պիտի ստա-նան վկայական մը, ոսկի շքադրամ մը եւ հարիւր հազար րուբլի ։ Թերթերը կը գրեն թէ հետզհետէ վար կ՚առնուին Սթալինի լուսանկարները եւ արձանները, իր անու-նը կը սրբուի գործարաններու մէջ եւ իր գիրքերը ետ կ՚առնուին դպրոցներէն ։ Լե-նինկրատի գլխաւոր պողոտան, որ Սթա-լինի անունով կը կոչուէր, վերամկրտուե-ցաւ Մոսկուա ։

150 ՄԻԼԻՈՆ ֆրանքի նոր փոխառու-թիւնը հրապարակ պիտի հանուի վաղը, երկուշաբթի ։ Սեղանաւորական շրջանակ-ները լաւատես են արդիւնքի մասին ։ Ել-մտական նախարարը կը սպառնայ նոր տուրքեր պահանջել, եթէ գումարը ամ-բողջովին չգոյանայ ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն․ Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Մայր եկեղեցիի նախկին բազմար-դիւն դպրապետ ողբացեալ

ՅԱԿՈԲ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ այս կիրակի արժանի շուքով մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ։ Հայ ե-կեղեցական երգեցողութեան հանգուցեալ բազմամեայ վաստակաւորին յիշատակին նուիրուած այս յարգանքի արարողու-թեան կը հրաւիրուին բարեկամներ, հա-մակիրներ եւ բոլոր եկեղեցասէր ազգա-յինները ։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ «ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ․ ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան ։

Կը նախագահէ Պ․ ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վե-նետիկ » ։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատ-րաստուած Պ․ Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ․ Արմիկ Յակոբեանէ ։

10 Սեպտ․ Երկուշաբթի երեկոյեան ժա-մը 9ին Ահարոնեան ակումբին մէջ, 26 ռիւ տէ Քոնվալէսան ։

17 Սեպտ․ Երկուշաբթի երեկոյեան ժա-մը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ ։

24 Սեպտ․ Երկուշաբթի երեկոյեան ժա-մը 9ին, Հ․ Բ․ Ը․ Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր ։

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Հաւատարիմ եւ պատուաւոր կին մը, միակ այր մարդու մը տնական պէտքերը հոգալու համար ։ Ուտելիք, բնակարան եւ ամսական ապահովուած ։ Դիմել, Գ․ Ծե-րիկեանի՝ 13 ռիւ տէ Տօմինիքէն, Մար-սէյլ ։

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

“ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ՔԲՕՍ”

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երգներու բանալին, բախտագուշա-կութեան զանազան եղանակներ, սատ-ղգխութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռ-նածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծե-րու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն․, եւն․ ։

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք

լաթակազմ 1650 ֆրանք ։

Դիմել Հ․ Սամուէլ եւ Մ․ Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ ։

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյեօն մը Ալֆորվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթօպիւսի կայարանին առջեւ ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Պ․ Ք․ սկզբնատա-ռերով ։

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը ։

Դիմել Ազգատախնամի գրասենեակը, Ազգ․ Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փա-րիզ (9) ։

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Հիմնադիր-տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵԻԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական - հայկական եւ կովկաս-եան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

Téléphone BAL. 31 - 21

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք », «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

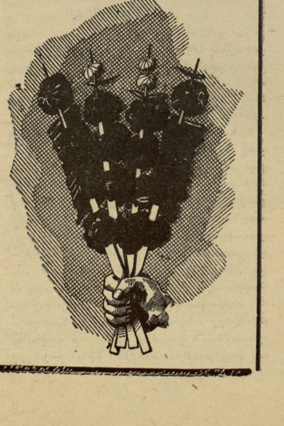

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ֆր․ Կ․ Խաչի Բ․ կայանի խումբը կը մեկնի շաբաթ, 8 Սեպտ․ եւ Սեպտ․ 9ի կիրակի առտուն ժամը 6․30ին կը հասնի Կառ տը Լիոն ։

ՀԱՑԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՅԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Ս․ Կոյսի ծննդեան տօնա-կատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մա-տուցուի Ս․ Ռընէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ՚Արքէօյ ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ․ ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Րաֆֆի պանդոկը, 13 ռիւ Թօպանօ ։

Օրակարգ․— Նախապատրաստական աշ-խատանք պատգամաւորական ժողովի ։

Միութեան պատգամաւորական ժո-ղովը տեղի կ՚ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին ։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցե-րեկոյթով մը ։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Մենտիլեան (Կիւրինցի) կը փըն-տռէ իր տղան՝ Անդրանիկ Մենտիլեան ։ 1915ին (երկուքուկէս տարեկան) ձգուած է Սեբաստիոյ մօտ Սարըգըշլա ։ Տեսնուած է Պոլսոյ Պէյլէրպէյի որբանոցը ։ 1922ին խումբ մը որբերու հետ նկար մը ունի, որ քովն է ։ Այս որբերը Պոլսէն Յունաստան փոխադրուած են ։ Կը խնդրուի զինք ճանչ-ցողներէն անմիջապէս իմացնել իր մօրը հետեւեալ հասցէին ․—

Mme. Mentelian Serpouhi
24, Route Nationale
St. Antoine — Marseille (France)

Հայաստանի եւ արտասահմանի թերթե-րէն կը խնդրուի արտատպել ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ֆ․ Կ․ Խաչի Անիէռի մասնաճիւղը 1000 ֆրանք կը նուիրէ Օգնութեան կայա-նին, Պօղոս Աղամեանի մահուան տարելի-ցին առթիւ ։

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Տաբատի ֆինիսէօզ գործաւորուհի մը իր տան մէջ աշխատելու համար, եւ ար-հեստանոցի մէջ աշխատող մեքենագէտ մը (մեքանիսիէն) ։ Դիմել՝

MAISON SYR (Ventiari Palasto)
15, Passage de la Trinité, Paris (2e).
Métro : Réaumur-Sébastopol

ԾԱԽՈՒ Է

Քիլոյով մեծաքանակ բուրդէ ժերսէ, թրիքօ շինելու համար ։ Դիմել՝

Maison PARIS-CALIFORNIE
16, Rue St. Cécile, Paris (9e).
Tél. : TAI 64-06

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925
Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63
R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MARDI 11 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7677 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3488

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԵՌ ՉԵՆ ՀԱՍԿՑԱԾ...

Շաբաթ օր յօդուած մը արտատպեր էինք Թուրքերէն «Միլլիյէթ» լրագրէն, «Հանելուկ» խորագրով :

Յօդուածագիրը, Ուլունայ, աչք մը նետելով քարտէսին վրայ, զարմանքով կը դիտէ որ փոքր երկիրներ, Պելժիա եւ Զուիցերիա «ամէն ասպարէզի մէջ կը յառաջդիմեն»:

— «Մեր ձեռքը 767.000 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն կայ. իսկ մեր բնակիչներուն թիւը ութ անգամ աւելի է եւ բան մըն ալ չենք կրնար ընել»:

Ուլունայ կը նախանձի, նոյն իսկ, Իսրայէլէն, նկարագրելով անոր լայն մասնակցութիւնը՝ Իզմիրի տօնավաճառին :

— «Յորդանան գետէն մինչեւ անապատ խողովակ գետեղեր են, բերրի դաշտերու վերածեր են: Եւ ջուր կը փնտռեն, արթեզեան ջրհորներ բանալու համար» :

... Ութ տարուան Իսրայէլը տարեկան 180 հազար թոն կրադիւս կ'արտածէ. մեր գործարանները չեն կրնար գոհացնել նոյն իսկ երկրին պահանջը » :

Թուրք հրապարակագիրը կը խոստովանի թէ հանելուկի մը դիմաց կը գտնուի, ամէն անգամ որ կը բանայ Եւրոպայի քարտէսը :

« Ես այս գործին մէջէն չկրցայ ելլել: Եթէ պատճառը գիտցող մը կայ, թող հրապարակ ելլէ »:

Հանելուկ չէ, պայ Ուլունայ, այլ շատ պարզ իրականութիւն մը:

Պելժիայէն, Զուիցերիայէն կամ Իսրայէլէն առաջ, եթէ ակնարկ մը նետէիք դէպի արեւելք եւ դէպի հարաւ, պիտի տեսնէիք նոյն պատկերը .—

Փոքրիկ Հայաստան մը կը ծաղկի ձեր քթին տակ, շնորհիւ շինարար ժողովուրդի մը տքնաջան աշխատանքին:

Երէկուան արինադանդ անապատները ծաղկաստանի վերածուած են Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Իրաքի մէջ, դարձեալ շնորհիւ նոյն ժողովուրդի ցիրուցան մնացորդներուն յարատեւ գործունէութեան :

Իսկ ձեր երկիրը, իր անսահման տարածութեամբ, ոչ իսկ իր կրադիւսը կրնայ ճարել, ինչպէս կը խոստովանիք :

Ինչո՞ւ: Վասն զի, Օսմ. կայսրութեան սկիզբէն իսկ, ձեր պետական վարիչները ունեցան մէկ հիմնական ուղեցոյց .— Զարդել: Աւերել: Աւարի տալ :

Վիէննայի դուռներէն մինչեւ «արեւելեան նահանգները», անոնց աշխարհակալութեան մէջ տեղ չունեցաւ արդարութեան գաղափարը :

« Սուրին իրաւունքը » դարձաւ նշանաբանը, հպատակ ժողովուրդներուն բաժին ձգելով արեան բաղնիքներ եւ արինադանդ աւերակներ :

Շատերը փրկուեցան, ծայրէն սկսան եւ նորէն ծաղկեցան :

Ուրիշներ ի տես միլիոնաւոր զոհերու, միանգամ ընդ միշտ թօթուեցին իրենց ոտքերուն փոշին եւ ապաստանեցան ազատ երկիրներ:

Անոնց թողած անսահման հարստութիւններն անգամ փոշիացան, քանի մը տարիէն :

Եւ այսօր, փոխան շինարար ձեռքերու, կը տեսնէք անապատ եւ աւերակ: Բուերն անգամ կը խուսափին համատարած ամայութենէն :

Ահա այսքան պարզ է պատմութիւնը, պայ Ուլունայ: Ոչ հանելուկ, ոչ ալ կախարդական գաղտնիք :

Վարչաձեւը եւ օրէնքները փոխուեցան, բայց հիմնական ուղեցոյցը մնաց միշտ անփոփոխ :

Գլխարկը չկրցաւ փարատել կարմիր Ֆէսին մղձաւանջը: Եւ, այո, ձեր իսկ բացատրութեամբ, «քիւլահ»ի պէտք ունիք, ուրիշին հագցնելու համար...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

"ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՇԱՏ, ՇԱՏ ԾԱՆՐ Է,,

ԳՆԴ. ՆԱՍԸՐ ՄԵՐԺԵՑ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Եգիպտոսի նախագահը վճռապէս մերժած է Սուէզի միջազգ. վարչութեան ծրագիրը, զոր քննարկած էին 18 պետութիւններ եւ որ իրեն յանձնուեցաւ Հինգերու յանձնախումբին կողմէ: Այս առթիւ հրատարակուեցան չորս պաշտօնագիրներ որոնք փոխանակուած են Պ. Մենզիսի եւ գնդ. Նասըրի միջեւ: Ահաւասիկ այդ վաւերագիրները .—

1.— Յուշագիր մը, Սեպտ. 3 թուակիր որ գնդ. Նասըրի ուղղուած էր Հինգերու յանձնախումբին կողմէ եւ որ կը պարզէր 18 պետութեանց առաջարկները :

2. Սեպտ. 7 թուակիր նամակ մը Պ. Մենզիսի կողմէ գնդ. Նասըրի, որ կը պարզէր Սպանիոյ առաջարկները :

3. Սեպտ. 7 թուակիր նամակ մը Մենզիսի կողմէ ուղղուած գնդ. Նասըրի, որ մանրամասնօրէն կը բացատրէ 18 պետութեանց առաջարկները եւ անոնց շարժառիթները :

4. Նախագահ Նասըրի Սեպտ. 9 թուակիր նամակը որ կը մերժէ 18 պետութեանց առաջարկները, կրկին հաստատելով թէ վճռած է ապահովել ջրանցքին ազատ անցքը :

Այս վերջին նամակին մէջ, գնդ. Նասըր հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէ ջրանցքին միջազգային վարչութեան մասին .

— «Մեր համոզումով, այդ ծրագրին նպատակն է Եգիպտոսի ձեռքէն առնել ջրանցքը եւ ուրիշներու յանձնել : Դժուար է աւելի գրգռիչ դիրք մը երեւակայել : Այդպիսի արարք մը դատապարտուած է ձախողման, իր բնոյթովն իսկ եւ կրնայ ընդհարումներ, թիւրիմացութիւններ եւ վէճեր ստեղծել: Ուրիշ խօսքով, ոչ թէ դժուարութեանց վախճանը, այլ սկիզբը պիտի կազմէ»:

Ուրիշ աղբիւրի մը համաձայն, գնդ. Նասըր գրած է .— «Հաւաքական տիրապետութիւն մը ջրանցքին վրայ դուռ պիտի բանայ վէճի մը՝ անհաշուելի հետեւանքներով »:

ՊԱՏՐԱՍՏ Է ԲԱՆԱԿՑԵԼՈՒ

Գնդապետը յետոյ կը պարզէ իր քաղաքականութիւնը .—

1. Ապահովել ազատ նաւարկութիւնը՝ առանց խտրութեան :

2. Զարկ տալ ջրանցքին բարւոքման, որպէս զի կարենայ գոհացնել նաւարկութեան ապագայ պահանջները :

3. Արդար սակեր եւ տուրքեր հաստատել :

4. Ապահովել ջրանցքին արհեստագիտական արդիւնաւորութիւնը :

« Մենք համոզուած ենք թէ այս կերպով ջրանցքը ենթակայ պիտի չըլլայ որ եւ է քաղաքականութեան եւ, փոխանակ վէճերու աղբիւր մը դառնալու, նորէն պիտի կազմէ կապ մը գործակցութեան, փոխադարձ օգուտի եւ լաւագոյն հասկացողութեան՝ բովանդակ աշխարհի ազգերուն միջեւ: Անկէ զատ, մենք վստահ ենք թէ գործադրելով այս քաղաքականութիւնը եւ իր բարեացակամութիւնը տարածելով ամէն ուղղութեամբ, Եգիպտոս լաւագոյնս ի վիճակի պիտի ըլլայ նպաստելու աշխարհի բարօրութեան ինչպէս եւ իր բարեկեցութեան »:

Նախապէս գնդ. Նասըր իր նամակին մէջ բացատրած էր թէ Եգիպտոս իրաւունք ունէր ազգայնացնելու եգիպտական ընկե-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ ԱՒՍՏՐԱԼԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ ԿԸ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԻՆ

Աւստրալիոյ վարչապետը՝ Մենզիս, որ Հինգերու յանձնախումբին նախագահն է, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ 300 լրագրողներու առջեւ .

— Ստիպուած էինք գաղտնի պահել այս շաբթուան մեր բոլոր խօսակցութիւնները, գործին յաջողութեան համար: Մենք Գահիրէ եկանք 18 պետութեանց առաջարկները ներկայացնելու եւ բացատրելու համար: Բոլոր կարելի աջակցութիւնն ստացանք : Անարդար յապաղում տեղի չունեցաւ եւ մէկ շաբթուան մէջ լրացուցինք մեր պարտականութիւնը » : Այս առթիւ կարգ մը տեղեկութիւններ եւս տուաւ: Իսկ գնդ. Նասըրի հետ ունեցած վերջին տեսակցութենէն ետք յայտարարեց .

— « Կացութիւնը շատ, շատ ծանր է »:

× Լոնտոնի մէջ անակնկալ մը չեղաւ Գահիրէի խօսակցութեանց բացասական ելքը: Բայց եւ այնպէս, պաշտօնական շրջանակները չեն ծածկեր կացութեան ծանրութիւնը : Թագուհին ունկնդրութեան ընդունեցաւ վարչապետը եւ արտաքին գործերու նախարարը, որոնք երէկ խորհրդակցութիւն մը կատարեցին Ֆրանսայի վարչապետին եւ արտաքին նախարարին հետ, ճշդելու համար թէ ի՛նչ ձեւով Սուէզի խնդիրը պիտի ներկայացնեն Ապահովութեան Խորհուրդին, առանց այն տպաւորութիւնը ձգելու թէ ետ կեցած են իրենց վճռական դիրքէն: Այս առթիւ պիտի քննեն Ազգաժողովի ուխտին գանազան յօդուածները: Աւստրալիոյ վարչապետն ալ հրաւիրուած էր այս բացառիկ ժողովին :

Սըր էնթ. Իտըն ճառ մը պիտի խօսի Երեսփ. Ժողովին մէջ, պարզելով կառավարութեան ուղեգիծը: Այս առթիւ պիտի բացատրէ թէ անհրաժեշտ էին զինուորական պատրաստութիւնները, բայց երբեք միտք ունեցած չէ ռազմական պատիժներ տնօրինելու Եգիպտոսի դէմ, բացի այն պարագայէն երբ գնդ. Նասըր անխոհեմ քայլ մը կ'առնէ, խափանելով ազատ նաւարկութիւնը կամ վտանգելով Եգիպտոս հաստատուած Անգլիացիներու ապահովութիւնը:

× Վարչապետ Կի Մոլէ Կիրակի օր ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ Գահիրէի խօսակցութեանց ձախողումը ծանր կացութիւն մը կը ստեղծէ: Այս առթիւ ըսաւ թէ Ֆրանսա հաստատ կը մնայ իր սկզբնական դիրքին վրայ, պահանջելով միջազգային վարչութիւն Սուէզի համար :

Այս ճառը խօսած ատեն, Մարսէյլէն դէպի Կիպրոս ճամբայ կ'ելլէր շոգենաւ մը, 1200 զինուորներով: Որոշուած է առնուազն հինգ հազար Ֆրանսական զինուոր համախմբել Կիպրոսի մէջ, ի նախատեսութիւն որեւէ անակնկալի: Պ. Կի Մոլէ իր ճառին մէջ շեշտեց թէ Սուէզի խնդիրը առաջնութիւն կը վայելէ միշտ եւ թէ կառավարութեան դիրք ճշդուած է Օգոստոս 3ի յայտարարութեամբ :

Հաւանական է որ Լոնտոն հրաւիրուի Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարն ալ: Կարգ մը շրջանակներ կը կարծեն թէ նորէն ժողովի պիտի հրաւիրուին այն 22 երկիրներ որոնց 18ը քուէարկած էին Լոնտոնի բանաձեւը :

× Արեւելեան գործերու մասնագէտներ դիտել կուտան թէ գնդ. Նասըրի յաջողութիւնը պիտի անդրադառնայ ամբողջ Միջին Արեւելքի եւ Հիւս. Ափրիկէի կացութեան վրայ, Իրաքէն, Յորդանանէն եւ Արաբիայէն մինչեւ Թունուզ եւ Մարոք :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Մոսթականէմ քաղաքին մօտ յարձակում կրեցին երեք կառքեր : Վեց Եւրոպացիներ ջարդուեցան: Վեց հոգի ալ սպաննուեցան ուրիշ վայրի մը մէջ :

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

ՕԾՄԱՆ ԱՌԹԻՒ

Վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ Զարեհ Ա.ի օծման առթիւ, կաթողիկոսարան այցելած է Պէյրութի ամերիկեան դեսպանը, իր ջերմագին շնորհաւորութիւնները յայտնելու համար: Այս առթիւ ստորագրած է յուշամատեանը :

× Մարսէյլի «Լը Փրովանսալ» օրաթերթը կիրակի օրուան թիւին մէջ (9 Սեպտեմբեր) հրատարակած է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին օծման լուրը, կենսագրական տեղեկութիւններով եւ Զարեհ Ա.ի վերջին լուսանկարով : Այս առթիւ կ'ըսէ թէ արարողութեան ներկայ էին 30 հազար անձեր, ինչպէս եւ Լիբանանի եւ Սուրիոյ պետական ներկայացուցիչները : Յիշելով նորընտիր կաթողիկոսին վայելած վարկը եւ ժողովրդականութիւնը, մեր պաշտօնակիցը վստահութիւն կը յայտնէ թէ պիտի կրնայ յաջողութեամբ կատարել իր ծանր պարտականութիւնը :

ՄԱՀ ՏՈՔԹ. ՔՈԼՈԼԵԱՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք Տոքթ. Պօղոս Քոլոլեանի մահը :

Հայ բժշկապետը, որ անկողին դամուած էր երկար ատենէ ի վեր, ծնած է 1870ին, Պոլիս, Ակնցի ծնողքէ: Պէրպէրեան վարժարանը աւարտած է 1888ին եւ Ֆրանսա անցած յաջորդ տարին, մտնելով բժշկական համալսարանը : Ծրջանը աւարտելէ վերջ, առաջին հայ «էնթերն»ը եղած է Ֆրանսական հիւանդանոցներու մէջ:

Այդ շրջանին կ'աշխատակցէր Պոլսոյ Հայրենիք, Մասիս, Արեւելք եւ Ծաղիկ (Զօպանեանի) թերթերուն, «Զուարճալի բժշկութիւնը» խորագրով: 1893ին հրատարակած է իր առաջին գիրքը նոյն խորագրով կամ «Սալոնի գիրք» անունով : Կ'աշխատակցէր Ֆրանսերէն բժշկական թերթերու, տարիներէ ի վեր: Անդամ էր Ֆրանսական բժշկա - հոգեբանական ընկերութեան : Բժիշկն էր Ուեթերըրդ Թագամաւին, իբրեւ անդամ բժշկական փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան :

Իբրեւ զինուորական բժիշկ մասնակցած է 1914 - 18ի ընդհ. պատերազմին Ֆրանսական բանակին մէջ, հազարապետի աստիճանով: Նախագահն էր Կարմիր Խաչի Օգնութեան մասնաճիւղին, եւ հիմնադիրը անոր դարմանատան: Նախագահ - հիմնադիրն էր նաեւ Փարիզի Հայ Բժշկ. Միութեան :

Պատերազմի ընթացքին կը վարէր Բարեգործականի նախագահութիւնը : 1952-ին հրատարակեց իր Յուշերը, Ֆրանսերէն, փրոֆ. Ռընէ Լավասթինի յառաջաբանով :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ սպայակոյտին հրաւէրով Անգարա պիտի երթայ Ֆրանսայի օդային ուժերու սպարապետը, զոր. Պայյի, երեք բարձրաստիճան սպաներու հետ: Պիտի մնայ մինչեւ Սեպտ. 16:

ԿԻՊՐՈՍԻ ահաբեկիչները Սեպտ. 9ին թակարդը ձգեցին Ֆրանսական զին. կառք մը եւ կրակ բացին: Մարդկային կորուստ չկայ: Առաջին անգամ է որ Էօքան կը յարձակի Ֆրանսական ուժերու վրայ .— Երէկ երեք հազար Ֆրանսական զինուորներ ցամաք հանուեցան Լիմասոլ:

ՓՈԹՈՐԻԿՆ ու անձրեւը կը շարունակեն աւերներ գործել Ֆրանսայի հիւսիս - արեւմտեան շրջաններուն մէջ: Կը վախցուի որ ցորենի հունձքը վնասուի :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ընդհ. դատախազը յայտարարեց թէ Իտալացիներ ալ կան լրտեսական ցանցին մէջ: Ձերբակալուած Իտալացիներուն ոչ անունները յայտնի են, ոչ ալ թիւը :

1230 ՁԻՆ. ՕԴԱՆԱՒԵՐ պիտի շինուին արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, իբրեւ առաջին քայլ վերազինման :

ԳՐԱԲԱՐ ՈՒՂԵՐՁ ՄԸ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

ԽՄԲ.— Մեր վաղեմի աշխատակիցը, Եդ. Տարօնեան, բազմավաստակ ուսուցիչ եւ տնօրէն Պէյրութի Ս. Նշան վարժարանի, հետեւեալ գրաբար ուղերձը ձօնած է Կիլիկիոյ կաթողիկոսին օծման առթիւ.—

Վեհափա՛ռ Տէր,

Ահա ընկալար, ի ձեռն սրբազան եպիսկոպոսաց եւ օծմամբ սրբալոյս միւռոնաւ, զերկնատուք շնորհն որ քեզ սեպհականեալն էր հայրախնամ տնօրինութեամբն Բարձրելոյն:

Այսու երանալից աւետօք ուրախ եղեն յուրախութիւն մեծ ամենեքեան ի սփիւռս աշխարհի որք զինքեանս անվթար յօժարութեամբ հայադաւան խոստովանին: Այսմ համոզմանն ի սուրբութիւն՝ բաւ իսկ է զներկայութիւնն յիշատակել մեծամբոխ այնր ժողովրդեանն որք փութոյ պնդութեամբ դիմեալ ի Վանս եկեալ էին ոչ ի սահմանամերձ գաւառաց միայն, այլեւ յայնկոյսի յերկրաց որք ստուարաթիւ ապարեսօք հեռի գտանին ի մէնջ: Եւ զի չէր հնար զամենեսին գնոսա մուծանել ի ներքս տաճարին, բազմահազարք էին որք խռնեալ շուրջ զեկեղեցեաւ հոգեբուղխ փառաբանութիւնս զկնի պատարագին մրմնջէին, եւ այլք առխնդին յարտասուս փղձկէին:

Պատկերն այս սրտաշարժ էր յոյժ, քանզի նա տայր մեզ՝ աչօքն հոգւոյն ընդնշմարել նմանակս տեսլեանն ընդ ամենայն կողմանս ուր ուրեք Հայ մի եւեթ կայ: Մարթ է աներկեւան զնոյն ասել եւ զհայրենաբնակ ազգակցաց մերոց որոց չիք իսկ դոյզն իշխանութիւն համարձակ աղօթելոյ:

Աթոռն, յոր հանէն հաստատեցեն զՔեզ անյաղթահարելի կամք ժողովրդեան, չէ սոսկ աթոռ փառաց, առաւել եւս է աթոռ ծանրածանր խոկմանց եւ խորազնին մտածութեանց, աթոռ երկար վաստակոց եւ անդուլ ոքնութեանց, աթոռ անչափ տանջանաց եւ անմերժելի նահատակութեանց, աթոռ ուր գահակալն վաղ իսկ նշաւակ եղեւ նախանձարոյր փառաբանութեանց եւ կատաղաշունչ հալածանաց:

Այլ մեք, Վեհափա՛ռ Տէ՛ր, յիշատակութեամբն այսքանեաց սպառնական փորձանաց՝ ոչ երբեք նկրտիմք վհատեցուցանել զկամս Քո զոր անյողդողդ զխտեմք ընդդէմ ամենայն չար պատահարաց: Քանզի եթէ աթոռն այս զերծ էր յամենայն տագնապաց եւ նեղութեանց, ապա չէր նա պատշաճ առն ումեք արժանաւորի, եւ մեք ոչ իշխէաք զայնպիսի պաշտօն ընծայել Վեհիդ:

Այդպէս եւ առաքելական սուրբ եկեղեցին մեր չէ սոսկ տուն աղօթից, այլեւ է իբրեւ զանվկանդ ամրոց անանց եւ անխորտակ գոյութեանն ազգիս, եւ իբրեւ զանկորնչելի աւանդատուն նախնի չքնաղագիտ լեզուոյս եւ դպրութեանց մերոց:

Այսօրինակ է զանձն զոր ժողովուրդն այս յանձն առնէ վեհանձնական խնամոց Քոց: Արդարեւ չիք այլ գանձ առաւել քան զսա պատուական եւ մեծագնի յաչս ազգիս մերոյ: Ո՞չ ապաքէն բիւրաւորք յեղբարց մերոց եւ ի քերց զանձինս իւրեանց եւ զորդւոցն եւտուն կամաւորապէս ի մահ զի կարասցեն պահպանել զառաքելաւոյց հաւատոն եւ զեղեմարոյս բարբառն մեր: Աստանօր արժան է ի վկայութիւն կոչել զսրբակառոյց մատուռն որ կանգնի մերձ ի մայր տաճարն եւ ամփոփէ զոմանս յանապատացրիւ յոսկերց նահատակաց:

Վասն որոյ ոչ միայն մերազնեայք մտադիր դաւանեն զպէտ եւ զիմաստ սեպհական եկեղեցւոյս՝ առ ի պաշտպանութիւն ազգիս Հայկազանց, այլեւ օտարազգիք ճանաչեն զանկշռելի զօրութիւնն զայդ: եւ ահա թէ է՞ր աղաղաւ ամենայն տէրութիւնք որք յրնթացս անցելոյն երդուան կորուստ ազգիս նիւթել, սկիզբն նուաճողական չարժմանցն· եւեւդկործանումն Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյս: Իցէ՞ պիտոյ, ի հաստատութիւն բանիս այսորիկ, ի մէջ ածել զձեռնարկութիւնս Պարսից եւ Բիւզանդացւոց: Այսպէս եւ զարդիս որք ի բռնակալաց փոյթ յանձին դնեն քարշել ձգել զժողովուրդ մեր յորոգայթս իւրեանց վասն չարադէտ նպատակաց զանազանեց, ըստ օրինակին վերնոյն եւ սոքա ժպրհին նախ ձեռս ի սուրբ եկեղեցիս մեր արկանել:

Բայց ամենայն ժողովրդոց մեծաց եւ փոքունց, եւ ամենայն դժոխմբեր բռնակալաց՝ այս ինչ յայտ լիցի զի հիմունք այսր եկեղեցւոյս անխախտ են եւ անսասան, քանզի հաստատեալք են ի խորս հոգւոց Հայկազանց, յոր սուրբ թշնամեաց ոչ զօրեն հասանել եւ իժք ոչ ժպրհեն մերձենալ: Ո՞չ ասացին քաջակորով նախնիք մեր յԱրտաշատ գումարեալ իշխանք եկեղեցւոյ եւ ժողովրդեան ի վայելչագեղ պատասխանւոջ իւրեանց մեծազօր արքայից արքային Յազկերտ:

«Յայսմ հաւատոյ ոչ ոք զմեզ կարէ խախտել, ոչ հրեշտակք, ոչ մարդիկ, ոչ սուր, եւ ոչ հուր, ոչ ջուր եւ ոչ ամենայն զինչ եւ են դառն հարուածք»:

Ողին այս աներկիւղ արիութեան եւ անընկճելի հաստատակամութեան որ վառեաց զնախնիս մեր ի սէր եկեղեցւոյ եւ Հայրենեաց ընդդէմ թշնամեաց, դեռ եւս խայտայ ընդ կրծովք ժողովրդեանդ որ աստ զՔեւ կայ, եւ նա յամենայն ժամ պատրաստ զինքն զգայ մեռանել ըստ հրամանաց Քոց, յանուն առաքելական սուրբ եկեղեցւոյս որ եւ բովանդակէ զփառս եւ զոգիս մեր հայրենականս, եւ յանուն անխարդախ եղբայրութեանն որ զօդէ զմեզ ընդ ազնուասիրտ արաբ ժողովրդս որք ընկալան զմեզ ի յարկս եւ յընտանիս իւրեանց մինչդեռ մեք հալածական եւ սովահար թափառէաք ի խնդիր դոյզն ինչ ապաստանի: Յուսալից եմք համօրէն Հայքս թէ այս եղբայրութիւնն առաւել եւս աճելոց է ընդ հայրապետութեամբ Քով, քանզի ի սկզբանէ առաջնորդութեան քոյ ի վիճակին Բերիոյ, Դու անձամբ անձին պայծառ հաւաստիս ետուր թէ քանի՜ սիրելիք են Քեզ եւ հօտիդ քում հաւատարմի, ազատ կեանք եւ անկաշկանդ բարգաւաճումն արաբ եղբարց մերոց ի չորս յառաջադէմ ազգաց:

Իսկ մեք, վասն ամենայն բարեաց զոր ակն ունիմք ստանալ Քեւ, սրտեռանդն մաղթեմք առ Աստուած շնորհել Քեզ զիմաստութիւնս յանմանս զոր ետ Սողոմոնի սիրելւոյ իւրում, այլեւ քաջողջութիւն մարմնոյ զի կարասցես ընդ երկայն աւուրս բարեաւ հովուել զհօտն հաւատացելոցն ի Քրիստոս եւ նուիրելոցն ի սէր եւ ի պաշտպանութիւն Հայրենեաց:

Մատչելով ի նորոգ միւռոնեալ յաջ սրբազնադոյն Հօրդ հոգեւորի,

Մնամ ամենախոնարհ որդի
ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

«ՀԱՊԱ ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱ՞ՍԸ»

ԽՄԲ.— Միւնիխի Ազատագրութեան ռատիօն հետեւեալ զեկուցումը տուած է Օգոստ. 18ին.—

Սիրելի հայրենակիցներ,— Մեր նախկին հաղորդումներից արդէն գիտէք, որ այս ռատիօ հաղորդումների հեղինակը՝ նախկին խորհրդային մանկավարժ Հայկ-Արամ Շիրակեանն է, որ, երեսունութից մինչեւ քառասունական թուականները պաշտօնավարել է Լենինական քաղաքում, որպէս միջնակարգ դպրոցի տնօրէն եւ Հայոց լեզուի եւ գրականութեան դասատու: Նա եղել է նաեւ Խորհրդային Հայաստանի ուսուցիչների կենտրոնական պաշտօնաթերթ «Սովետական Դպրոց»ի, ինչպէս եւ «Սովետական Մանկավարժ» ամսագրի յատուկ թղթակից:

Լսեցէք կոմմունիստական բռնատիրութիւնից իր կապերը խզած նախկին խորհրդային մանկավարժ Հայկ Արամ Շիրակեանի հերթական ելոյթը,— «Հապա մեր պատմութեան դա՞սը»...

Սիրելի ունկնդիրներ.— Այսօրուան իմ ելոյթի համար առիթ տուողը եղաւ Փարիզի «Յառաջ» օրաթերթի Օգոստոս 18ի համարում հրապարակուած շատ ուշագրաւ մի յօդուածի — «Հապա մեր պատմութեան դա՞սը...»: Իմ կարծիքով, կարեւոր է, որ տեղեակ լինեն նաեւ մեր Հայրենիքի լուսաւորութեան ասպարէզի գործիչները:

Ես անհրաժեշտ համարեցի, սիրելի ունկնդիրներ, այսօրուան իմ ելոյթով ձեզ հրամցնել Հայկական Գաղթաշխարհի ազգապահպան թերթերից մէկի՝ «Յառաջ»ի այդ յօդուածը նաեւ այն նկատառումով, որ այդ թերթին, ինչպէս եւ Հայկական Գաղթաշխարհի բոլոր միւս ազգապահպան թերթերի, ամսագրերի եւ գրքերի տարածումը մեր Հայրենիքում նախկինի պէս խիստ արգիլուած է՝ միակ կուսակցութեան բռնատիրութեան կողմից: Մեր հայրենակիցները «Սովետական» Հայաստանում՝ «Յառաջ»ի, «Յուսաբեր»ի, «Հայրենիք»ի անունները գիտեն միայն կուսակցական-պետական մամուլից, երբ այդ մամուլը անհրաժեշտ է գտնում քարոզչութեան նպատակով զրպարտիչ ելոյթներ ունենալ Հայկական Գաղթաշխարհի հակակոմունիստական միութիւնների դէմ: Մեզ արդէն յայտնի են Հայաստանի կոմկուսի կենտկոմի պաշտօնաթերթ «Սովետական Հայաստան»ի, ինչպէս եւ կուսակցական-պետական ամբողջ մամուլի եւ ռատիոյի այդ կարգի զրպարտիչ ելոյթները՝ ուղղուած Հայկական Գաղթաշխարհի ազատագրական, ժողովրդավարական գաղափարի դէմ:

Եւ այսպէս, «Յառաջ» թերթի այս փոքրը յօդուածն էլ բաւական է՝ ըմբռնելու համար մեր հայրենիքում կատարուած կոմունիստական քարոզչութեան հայհոյալից ելոյթների բուն պատճառը:

Ահա, թէ ինչ է գրում «Յառաջ»ը: (ԽՄԲ.— Օրը Օրին).—

«Մոսկուայի անթելը անցեալ շաբթուկը ծանուցանէր, թէ պատմութեան դասերը պիտի վերսկսին նոր ուղղութեամբ, համաձայն 20րդ համագումարին որոշման: Կը յիշուի թէ անցեալ տարեշրջանին ջնջուած էին պատմութեան քննութիւնները, նկատելով, որ դասագիրքերը կը յորդէին Ստալինի փառաբանութեամբ: Այս առթիւ 20րդ համագումարին մէջ բուռն ճառեր խօսեցան Ա. Միկոյեան եւ Տիկին Պանկրատովա:

«Նոր դասագիրքերը պատրաստուած են ղեկավարութեամբ այս տիկնոջ եւ մասնաւորապէս կը շեշտեն աշխատաւոր բազմութեանց եւ Լենինի դերը բոլշեւիկեան յեղափոխութեան մէջ:

«Ուրեմն, վերաքննութեան փորձ մը եւս կը կատարուի: Տղաքը հարկադրուած են ցարդ աւանդուած դասերը մոռնալ եւ նոր բաներ սորվիլ:

«Այսպէս անգամ մը եւս թանգարան պիտի նետեն Ստալինը, հանճարի փառապսակը դնելով Լենինի գլխուն վրայ, ինչպէս կ'ընեն արդէն:

«... Երեւանի մէջ ալ այդպիսի փորձ մը կատարած ատեն, նկատի պիտի ունենա՞ն հետեւեալ պատմական իրողութիւնները,— «Անվիճելի եւ անվերաքննելի»,

1.— Ռուսական առաջին յեղափոխութիւնը կատարուած ատեն (1917 Փետր. ռուսական եւ հայկական ուժերը գրաւած էին Արեւմտեան Հայաստանը, Սեւ ծովու ափերէն մինչեւ Վասպուրական:

2.— Երկրորդ յեղափոխութեան ատեն (1917 Հոկտեմբեր) բոլշեւիկները ոչնչացուցին այդ յաղթանակը, «դէպի տուն» հրաւիրելով զինուորները:

3.— Յետոյ ստորագրեցին Պրեստ-Լիտովսկի խայտառակ դաշնագիրը, ամբողջ Արեւմտեան Հայաստանը պարգեւելով կիսակործան Թուրքիոյ եւ խախտելով 1914ի սահմանները (Արեւելեան Հայաստան):

4.— Լենին սնամէջ «դեկրէտ» մը հրատարակեց եւ ինքնավարութիւն խոստացաւ Արեւմտեան Հայաստանի, գիտնալով

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Առաջին խորհրդածութիւնը իր սրտին իսկական պատկերն էր: Սակայն երկրորդ խորհուրդն ալ ատեն ատեն թումբ եւ ամբարտակ անդոհող վայրագութեամբ մը կը պոռթկար իր մէջ եւ այդպիսի չարագուշակ պահերու, ամէն նըկատում մէկդի նետելով, տան մէջ ըլլար թէ պարտէզին, կ'երթեւեկէր կրքոտ քայլերով, խղճի խայթէն յիմարութեան դռներն հասած մէկու մը նման: Հանդարտաբարոյ եւ հաւասարակշիռ Ուիլի համար այլեւս անհանդուրժելի էր երբու այս խոտորնակ ընթացքը:

Եւ որոշեց, ի՛նչ գնով ալ որ ըլլար, վերջ մը տալ այս տաղնապալի կացութեան: Հետեւաբար, ամառնային տաք յետմիջօրէի մը, իր լաւագոյն հագուստներն հագած, իջաւ ձորը, գետակն ի վար, ձեռքն ունենալով կոչկոռաւոր գաւազան մը: Վճռականութեամբը հետ, վերադարձեր էին իր սովորական պաղարիւնը եւ սրտի հանդարտութիւնը: Հետեւաբար քաւարթօրէն կը ծծէր անկայտ օդը, եւ առանց իրար անցնելու, կը դիտէր շրջակայ հոյակապ տեսարաններն ու կը դիմէր յառաջ: Ի՛նչ ալ ըլլար իր տեսակցութեան արդիւնքը՝ նո՛յնն էր իրեն համար: Եթէ ընդունէր՝ պիտի ամուսնանար անոր հետ, ինչ որ՝ լաւագոյն կարգադրութիւնն եղած կ'ըլլար: Իսկ եթէ մերժէր, ինք իր ձեռքէն եկածն ըրած ըլլալու գոհունակութեամբ գօտեպնդուած, խաղաղ սրտով կրնար դիմագրաւել ապագան: Թէեւ առհասարակ այն կարծիքին էր՝ թէ պիտի մերժուէր: Եւ սակայն երբ հեռուէն կը տեսնէր այն համեստ տնակը ուր իր սրտի սիրելին կը բնակէր հիմա, կ'ուզէր որ այդ մտքէն անցուցած մերժումի գաղափարը փոխակերպուէր ճի՛շտ հակառակին, եւ Մարճորի ընդունէր՝ իր առաջարկը:

Ուիլ այս դեղեւումներուն համար կ'ամչնար ինքզինքէն եւ կը նախընտրէր գետնին տակն անցնիլ, քան թէ կասկածիլ՝ իր հաստատակամութենէն:

Մարճորի զինքը տեսնելով չծածկեց իր ուրախութիւնը, եւ առանց վարանումի կամ ինքզինքը ծանրէն ծախելու՝ անոր ձեռք երկարեց իսկոյն:

— Միտքս միշտ մեր ամուսնութեան շուրջ կը դառնայ, սկսաւ Ուիլ:

— Ես ալ ձեզի պէս կը մտածեմ, պատասխանեց Մարճորի, եւ ես հետզհետէ աւելի կը յարգեմ ձեզ ձեր իմաստութեան համար: Դուք զիս աւելի լաւ հասկցաք, քան ես՝ ինքզինքս: Եւ հիմա համոզուած եմ՝ թէ այս կարգադրութիւնը շա՛տ լաւ եղաւ մեր երկուքին համար:

— Եւ սակայն... ուզեց շարունակել Ուիլ:

— Յոգնած ըլլալու էք, միջամտեց աղջիկը, խնդրեմ նստէք, երթամ գաւաթ մը գինի բերեմ: Շատ տաք է յետմիջօրէն, եւ կը փափաքիմ որ դժգոհ չմնաք ձեր այցելութենէն: Մի՛շտ պէտք է այցելէք այսպէս: Առնուազն շաբաթն անգամ մը՝ եթէ կը ներէ ձեր ժամանակը: Մեծ երջանկութիւն է ինծի համար՝ տեսնել իմ բարեկամներս:

Ուիլ ինքնիրեն խորհեցաւ. «Ամէն ինչ լաւ կ'ընթանայ: Կ'երեւի ըրածս ճիշտ էր ի վերջոյ»:

Եւ իր հաճելի ընդունելութենէն տուն դարձաւ սքանչելի տրամադրութեամբ, ու դադրեցաւ խնդրին այլեւս լուրջ հանգամանք մը տալէ:

Երեք տարիի չափ Ուիլ եւ Մարճորի այս կերպով բարեկամութիւն մշակեցին, գրեթէ շաբաթը մէկ կամ երկու անգամ տեսնելով: Այդ հանդիպումներու ընթացքին՝ սիրային ոչ մէկ խօսք: Այդ երեք տարիներու ընթացքին շա՛տ երջանիկ էր Ուիլ: Որպէսզի աւելի մեծ ըլլայ Մարճորին տեսնելու իր հաճոյքը, երբեմն անոր տան կէս ճամբան բռնելէ վերջ կը վերադառնար, աւելի սիրազեղ թափով մը իր տեսութեան երթալու համար վաղայաջորդ օրը: Տեսակ մը «ախորժակը սրելու» իւրայատուկ միջոց՝ այս մէկը: Արդարեւ իր ճամբուն վրայ կար անկիւն մը, ուրկէ յստակօրէն կըրնար տեսնել Մարճորիի հօր եկեղեցիին սլացիկ զանգակատունը, որ եղեւիններու անտառակներու ծիծաղափայլ պաստառին վրայ կը պարզէր հոյակապ տեսարան մը: Ուիլ շատ յաճախ կը նստէր այդ անկիւնին մէջ, եւ երկար բարակ կ'որոճար բարոյական հարցերու շուրջ, տուն դառնալէ առաջ: Գիւղացիները ա՛յնքան յաճախակի կը տեսնէին զինքը այդ տեղին վրայ աղջամուղջի պահուն, որ վերջ ի վերջոյ այդ կէտը կոչեցին «Ուիլի անկիւնը»:

Երեք տարիներու հեղասահ անցքէն վերջ, Մարճորի յանկարծ խաղ մը խաղաց իր գլխուն, ամուսնանալով ուրիշի մը հետ: Ուիլ չկորսնցուց իր պաղարիւնը եւ նշեց, թէ հակառակ կիները շատ մօտէն չճանչնալուն, խոհեմ գործ էր տեսած երեք տարի առաջ՝ Մարճորիի հետ ամուսնանալէ ետ կեցած ըլլալով:

(10 – Շար.)   Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՑԻՐՈՒՑԵԱՆ ՀԱՅԵՐ

●

ՎԻԷՆ.— Վերադարձիս, օգտուելով ներկայացած յարմար առիթէն, ճամբուս ուղղութիւնը փոխելով կը հանդիպիմ Ռոման, ուր, ունինք մօտաւորապէս 150 ընտանիքներէ բաղկացած գաղութ մը :

Տրոմ նահանգի քաղաքը, իր գործարաններու ցանցով, միջին Ֆրանսայի կօշիկի արդիւնաբերութեան կեդրոններէն մին կը համարուի :

Մեծաքանակ կօշիկ արտադրող չատ մը գործարաններ կան, ուր, հազարաւոր բանուորներ անդադար կը բանին, ստանալով դոհացուցիչ աշխատավարձք: Սոյն գործարաններուն մէկ մասը անհատական սեփականութիւններ են, մնացեալը կը պատկանի բազմաճիւղ, հսրուստ չահակցական ընկերութիւններու : Կան նաեւ տասնեակ մը մեծ ու փոքր, սեփականատէր խանութներ եւ արհեստանոցներ ունեցող Հայեր: Պետական հակակշռի տակ գործող մասնագիտական արհեստանոց - դպրոց մըն ալ կայ, ուր իրենց արհեստը կը կատարելագործեն, Ֆրանսայի զանազան նահանգներէն փոխադրուած նորավարժ երիտասարդներ :

Դպրոցին դասաշրջանը, վեց ամիս կը տեւէ, քննութեան մէջ յաջողած աշակերտները կը ստանան օրինաւոր վկայագիրներ եւ իբրեւ արհեստաւոր աշխատելու իրաւունք: Բազմաթիւ հայ երիտասարդներ, վկայուած սոյն դպրոցէն, ներկայիս կ'աշխատին կօշիկի գործարան ու արհեստանոցներու մէջ, գոհացուցիչ օրավարձքերով :

Կօշկակարութիւնը Հայոց նախասիրած արհեստներէն մին ըլլալով, հարիւր յիսուն ընտանիքէ բաղկացած գաղութին հարիւրէն յիսունը այս գործով կը զբաղի, իբրեւ գործատէր կամ բանուոր :

Հայերուն չինած կօշիկները միշտ կը փնտռուին հրապարակի վրայ :

Բացի կօշկակարներէ կան սեփական խանութ - արհեստանոց ունեցող հինգ վեց Հայեր, երեք սափրիչներ, ապարանկատէր մը, եւ քանի մը չրջուն վաճառորդներ : Սեփական տուն ունեցող Հայերու թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ :

Իզէր գետը երկու մասի կը բաժնէ Ռոման եւ Փէժ քաղաքները քարաչէն կամուրջով մը: Այս երկու սահմանամերձ քաղաքները հայ գաղութ ունեցեր են, Հ. Յ. Դ. խումբ, ծաղկոց - դպրոց, մարզական խումբեր, Կապոյտ Խաչ, եւ ուրիշ բարեսիրական, հայրենակցական միութիւններ: Նոր Սերունդի խումբ չկայ, բայց ունին զինակից երիտասարդներ : Շատերը կը փայլին պետական եւ առեւտրական ասպարէզներու մէջ :

Ազգային կեանքը այստեղ ալ տեղ - քայլ կ'ընէ : Բայց եւ այնպէս, պակաս չեն բանիմաց եւ սրտցաւ հայրենակիցներ: Ծնողքներ կը ջանան քչիկ մը հայերէն սորվեցնել իրենց զաւակներուն: Մայրենի լեզուն կը տիրապետէ ընտանեկան յարկերէն ներս : Գաղութին ներքին կեանքը խաղաղ է: Իրարու հետ համերաշխ են եւ նոյնպէս տեղացիներուն հետ : Ոչ եկեղեցի ունին, ոչ ալ դպիր կամ քահանայ: Ցարանուանական խտրութիւն չկայ : Հանդիպող քահանան կը կատարէ, կրօնական արարողութիւնը պսակ - կնունք, թաղում եւն.: Բացառիկ պարագաներու մէջ կը հրաւիրեն հայ քահանայ մը :

Մարդկան միութիւն չկայ: Կան անհատ մարզիկներ, որոնք իրենց մկանները աճուրդի դրած են, ու կը մասնակցին տեղական խումբերուն: Պարբերաբար իր գոյութիւնը կը զգացնէ թատերախումբ մը, ղեկավարութեամբ Պ. Քէփէնէկեանի :

Բաղդատելով Վիէնի հետ (վաթսուն խառն ամուսնութիւն), այս նորոյթը դեռ այնքան տարածուած չէ Ռոմանի հայ ընտանեկան չրջանակներուն մէջ: Բայց եւ այնպէս տասնեակ մը հայ երիտասարդներ մեղի ծանօթ պատճառներով (նիւթական) իրենց բախտը կապած են օտարուհիներու հետ: Բազմաթիւ հայ հարուստներ կան, ինչպէս ամէն տեղ:

ՆԵՐՍԷՍ

հանդերձ, որ ամէն բան կորսուած է :

5.— Հայկական ուժասպառ գունդերը եւ ամբողջ ժողովուրդը օրհասական ճակատամարտ մը մղեցին, հայկական պետութեան կորիզ մը ստեղծելով :

6.— Բոլշեւիկները այդ ալ աչքի փուշ համարելով, ձեռք ձեռքի տուին Մ. Քեմալի «ասկեար»ներուն հետ, զայն տապալելու եւ իրենց թաթին տակ առնելու համար :

7.— Իբրեւ զինակից Անգարայի, ամէն օգնութիւն տրամադրեցին,— նիւթական, ռազմական եւ քաղաքական,— Փոքր Ասիան եւ Կիլիկիան ալ պարպել տալով :

8.— Աւելի քան քսան տարի թեւ - թիկունք հանդիսանալով Թուրքիոյ, 1953 Մայիս 30ին պաշտօնական յայտարարութիւն մը եւս հրատարակեցին յանուն Հայաստանի եւ Վրաստանի, ըսելով, թէ որեւէ հողային պահանջ կամ իրաւունք չունին »:

Այս բոլորից յետոյ, սիրելի իմ համագործակիցներ, բոլորովին իրաւացի է «Յառաջ» թերթը, գրելով, որ եթէ կոմունիստական իշխանաւորները «այսքանը սրբագրեն, ապա չատ մը սառեր կը հալին եւ իսկապէս «պրոգրեսիւ» աշխատանք մը կատարուած կ'ըլլայ »:

ԳԱԻԱՌԱԿԱՆ պզտիկ քաղաքի մը մէջ սիրային բազմաթիւ դայթակղութիւններ կ'արձանագրուին: Ամուսնացած բազմաթիւ կիներ կը խաբեն իրենց ամուսինները: Քաղաքի քաղաքապետը, այս մասին իր կնոջ հետ խօսելով կ'ըսէ .

— Սարսափելի բան է: Կարծեմ մեր քաղաքին մէջ միայն մէկ կին մնացած է որ չէ խաբած իր ամուսինը :

— Ով է այդ կինը, կը հարցնէ քաղաքապետին տիկինը :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԵՐՍԻՆԻ եւ Տարսոնի հաստատցեալ հայ բեկորներուն խնդրանքին ընդառաջ երթալով, Պոլսոյ պատրիարքը հրահանգած է Վահան քհնյ. Պ. Պիպիեանի որ Անատոլու մեկնի հոգեւոր առաքելութեամբ, ինչպէս կը գրեն Պոլսոյ թերթերը:

ԱԹԷՆՔԻ արուարձան Գոզինիոյ Պլոքին յուշարձանին բացումը կատարուեցաւ Օգոստոս 9ին: Ինչպէս յայտնի է 1944 Օգոստոս 17ին նացի Գերմաններու կողմէ գնդակահարուեցան 70 երիտասարդներ եւ պատանիներ : Անոնց մէջ կային նաեւ երկու Հայեր : Գոզինիոյ քաղաքապետութիւնը պնդեց չքեղ յուշարձան մը կանգնեց ճիշդ այն հրապարակին վրայ ուր 70 հայրենասէրներ զոհուած էին Հելլադայի եւ ազատութեան սիրոյն: Յուշարձանի բացման ներկայ էին նախարարներ, երեսփոխաններ, չրջաններու քաղաքապետներ եւ հազարաւոր քաղաքացիներ: Այս հանդիսութեան իր մասնակցութիւնը բերաւ Գոզինիոյ հայ գաղութը երկու ծաղկեպսակներ զետեղելով: Երբ խօսնակը բարձրախօսէն անդրադարձաւ Հայոց մասնակցութեան, հազարաւոր ներկաներ ջերմօրէն ծափահարեցին:

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԻ ազգ. հիւանդանոցը այս տարի կը բոլորէ իր հիմնադրութեան յիսուներորդ տարին՝ 1906 – 1956: 1904ին Հնդկաստանաբնակ Նոր Ջուղայեցի Յովսէփ Պօղոսխանեան կտակ մը ըրաւ, ի պահ դնելով չօչափելի գումար մը որպէս զի ազգային դեղարան – հիւանդանոց հիմնեն: Նոր Ջուղայի ազգային Յ. Պօղոսխանեան հիւանդանոցը իր տեսակին մէջ առաջինն է եւ միակ մարդասիրական հաստատութիւնը :

Այս տարի Հոկտեմբեր հինգին հիւանդանոցին յոբելեանը կատարելով, կը յուսան ապահովել մշտական մուտք մը :

«ԱՐՄԵՆԻԱ ՃԱՄԲԱՐ»Ը բացուեցաւ Մատերա քաղաքին մօտերը (Քալիֆորնիա) չնորհիւ Տիկին Սաթենիկ Առաքելեան Տէր Օհանեանի զոհաբերութեան : Բացի չէնքերը տրամադրելէ, Տիկին Սաթենիկ մօտ տասը հազար տոլար տրամադրեց գործը յաջողութեամբ պսակելու համար: Ներկայիս 12 աշակերտներ կան: Հաստատութիւնը ի վիճակի է ընդունելու մինչեւ յիսուն փոքրեր: Տէր եւ Տիկին Սաթենիկ եւ Անդրէ Տէր Օհանեան կը խորհին հաստատութիւնը վերածել գիշերօթիկ դպրոցի, այսինքն ամերիկահայ ճեմարանի :

«ԱՐՄԵՆԻԱ Երիտ. Միութեան չարաթ»ը տօնուեցաւ Յուլիս 7 – 15ին Պուէնոս Այրէսի «Արմենիա» սրահին մէջ : Շրջաններէն խմբովին ներկայ էին անդամներ՝ Ս. Փաւլոյէն, Մոնթեւիտէոյէն, Գորտոպայէն : Սեղանապետն էր ընկեր Դաւիթ Դաւիթխանեան, որ չնորհաւորեց միութեան 11 մասնաճիւղերը : «Զաւարեան Մարզադաշտին » մէջ տեղի ունեցաւ փակման հանդէսը եւ բաժակներու եւ դրօշներու բաշխում :

ՌԻՕ ՏԷ ԵԱՆԷՅՐՈՅԻ մէջ (Պրազիլիա) չուրջ երեսուն հայ ընտանիքներ կան, մեծ մասը բանուոր, նաեւ փոքրաթիւ վաճառականներ եւ հանքատէր մը : Ոչ եկեղեցի, ոչ ալ ազգ. կազմակերպութիւն ունին: Մեծ մասով Լուսաւորչականներ են: Որոշած են Ազգային Տուն մը հիմնել եւ իբրեւ հիմնադրամ հաւաքած են 500 քոնթի: Միակ կազմակերպութիւնը Հայ Տիկնանց Միութիւնն է, հիմնուած 1953ին : Ունի 117 անդամ եւ կը զբաղի բարեսիրական գործերով :

ԱՐԱՐԱՏԸ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻԻ ՄԸ ԱԿՆՈՑՈՎ

●

Իզմիրի եւ Պոլսոյ ամերիկեան գոլէճներու չորս ամերիկացի ուսուցիչներ եւ երկու ուսուցչուհիներ վերջերս Արարատ բարձրացած են եւ յաջողած են մինչեւ 200 մեթր մօտենալ կատարին: Անոնցմէ Ռօպըրթ Թօչ անուն ամերիկացին կը նկարագրէ այդ արկածախնդրական արշաւին փուլերը Պոլսոյ «Թէրճիւման» թերթի մէջ .

«Քանի կը մագլցէինք Արարատի սիրուն սարալանջերէն, տեսարանը աստիճան մը եւս կը գեղեցկանար : Կապոյտ խորքի մը վրայ ձիւնապատ չարք չարք լեռները : Կը զարմանամ որ ի՞նչու ներբողը չէ հիւսուած Արեւելեան Թուրքիոյ այս հազուագիւտ աւանդական գեղեցկութեան եւ նոյնիսկ Թուրքերն անգամ պէտք եղածին պէս չեն ճանչնար իրենց երկրին այս անկիւնը : Վարէն երեք հազար մեթր բարձրութեամբ լեռան մը կատարը հորի մը նման կ'երեւէր : Քանի կը բարձրանայինքլեռնէն այնքանկ'անդրադառնայինքոր սխալ էԱրարատի մասին մեր ձեռք բերած տեղեկութիւնը: Ըսած էին որ կարելի չէ լեռ բարձրանալ, մինչդեռ բարձրացողներ եղած են Արարատ, որ թէեւ բարձր է, բայց դիւրաւ կարելի է մագլցիլ, նոյնիսկ այս ուղղութեամբ մրցանիշներ անգամ կոտրուած են: Յուլիսի կիսուն 3500 մեթր բարձրութեան վրայ նախիրներ կ'արածէին Արարատի լանջքին, գոր բուսականութենէ զուրկ անջրդի, օձերով լեցուն յորջորջած են: Համակ կանաչութիւն կը տիրէր, ջուրը լիառատ էր, իսկ օձերէն ալ հետք չկար: Արեւէն խանձող լերան հարաւային մասին միայն 3600 մեթր բարձրութեան վրայ ձիւնի հանդիպեցանք » :

Ա.— Հիմա չունիմ, ուրիչ առթիւ կուտամ քեզի մէկ Փրանք :

Մուրացիկը.—Կը վախնամ որ մոռցուի:

Ա.— Մի վախնար, ես դպրոցը յիշողութեան մրցանակ կը չահէի ...:

× Տիկինը.— Ի՞նչ աղմուկ էր այդ :

Սպասուհին .— Եղա՞ծ բան է, որ վեց պնակ կոտրի եւ ձայն չելլէ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (143)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

«Այդ դեռ հարսանիքի առաջին գիշերն է, քո հարսանիքի, սիրելի Համազասպուհի: Տեսնո՞ւմ ես, ինչպէս գեղեցիկ լուսաւորուած է քաղաքը: Ոչ, դու չես տեսնում, ես այս րոպէիս քեզ ցոյց կը տամ...:

Նա մօտեցաւ, բաց արեց սիկնոջ ոտքի շղթան, բռնեց նրա ձեռքից եւ տարաւ կանգնեցրեց պատուհանին մօտ, ասելով.

— Նայի՛ր...:

Կարծես, գժոխքը իւր բոլոր զարհուրանքով բացուեցաւ թշուառ տիկնոջ աչքերի առջեւ: Նա դողդողաց, թուլացաւ եւ ընկաւ անզուսպ այցելուի բազուկների վրայ, որը գրկեց նրան եւ կրկին դրեց իւր անկողնի վրայ:

Այցելուն Վահան Մամիկոնեանն էր, Սամուէլի հայրը եւ ուշաթափ եղած տիկնոջ հօրեղբայրը:

Հսկայատիպ էր նա եւ ամրակազմ, եւ, որպէս առհասարակ բոլոր Մամիկոնեանները, օժտուած էր չատ համակրելի կերպարանքով: Նրա փոքր ինչ խիստ դէմքը արտայայտում էր հաստատամիտ մարդու թէ՛ յամառութիւնը եւ թէ անգթութիւնը, երբ այդ պէտք էր: Կրում էր սպարսից նշաններ: Տիկնոջ անակնկալ ուշաթափութիւնը բաւական խռովութիւն պատճառեց նրան: Նա Համազասպուհին այս աստիճան թուլասիրտ չէր կարծում, այդ էր պատճառը իւր այնպէս անգութ վարուելուն նրա հետ:

Բայց Տիկնոջ ուշագնացութիւնը երկար չտեւեց: Նա բաց արեց իւր լի սրտմտութեամբ աչքերը եւ, դառնալով դէպի իւր հօրեղբայրը, ասաց.

— Ա՛յդ էիր ցանկանում, Վահան...: Միթէ այդ աստիճան քարացած են քո մարդկային զգացմունքները, որ դու ծաղրում ես հազարաւոր ընտանիքների լացն ու կոծը, որ դու առ ոչինչ ես համարում այդ թշուառների խորովուիլը իրանց տների ծածքերի ներքոյ, եւ նրանց թաղուիլը իրանց բնակարանների մոխրի մէջ...:

— Ինչո՞ւ ես ինձ յանդիմանում, սիրելի Համազասպուհի, պատասխանեց նա հանդարտ կերպով: Այդ քո ամուսինն է, որ կրակ է թափում քաղաքի վրայ:

Տիկնոջ գայրացած դէմքը աւելի գունաթափուեցաւ:

— Իմ ամուսի՛նը, բացագանչեց նա դողդոջուն ձայնով: Այդ չէ կարող լինել, Վահան, նա իւր կեանքում մի մրջիւնի անգամ չէ վիրաւորել: Բաց արա՛ իմ շղթաները, Վահան, ես այս րոպէիս կը գնամ, եթէ նա է, իմ սրտի բոլոր զառնութիւնը կը թափեմ նրա վրայ...:

— Այո՛, նա է, իւր վայրենի լեռնականներով պաշարել է քաղաքը:

— Եթէ իմ ամուսինն է, անպատճառ ինձ համար է գործում այդ բարբարոսութիւնը: Ինչո՞ւ բերեցիր ինձ այստեղ, Վահան, ինչո՞ւ խռովեցիր առաքինի մարդուն: Դու աւերակ դարձրիր մեր ամրոցները, եւ դրանով եւս չկարողանալով յաղթել քո անգթութիւնը, դու քո հարազատին, քո արիւնակցին գերի վարեցիր: Ի՞նչ էր իմ յանցանքը: Ինչո՞ւ եմ ես այստեղ, այս շղթաների մէջ, այդ քարեղէն բանտում, ուր ամենաթշուառ եղեռնագործներին են միայն աքսորում: Ինչո՞ւ համար է այդ բոլորը: Նրա համար, որ բարի եւ ողորմած մարդուն զաւակութեան մէջ դնէիր, որ նա գար եւ այդ գժոխային, այդ դիւական խաղը խաղար դժբախտ քաղաքի հետ...:

Նա բռնեց աչքերը, սկսեց զառն կերպով հեկեկալ: Նրա արտասուքը ազդեց Մամիկոնեան իշխանի վրայ, որը, զգալով սրտի խռովութիւնը, բռնեց նրա շղթայակապ ձեռքը, եւ խիստ զգացուած ձայնով ասաց.

— Այդ յարգելի ձեռքերը, որ միշտ սովորած են եղել բարիք գործելու, այո՛, այժմ շղթայի մէջ են, եւ այդ շղթան դրբել է եղբայրը: Բայց մի նախատիր ինձ, սիրելի Համազասպուհի: Կեանքի մէջ, լինում են այնպիսի դառն հանգամանքներ, երբ հայր, մայր, քոյր, եղբայր կամ օտար, բոլորը հաւասար են, եւ հաւասար կերպով են պատժւում, երբ խոչընդոտ են դառնում մի մեծ ձեռնարկութեան իրագործմանը, որի մէջն է հասարակաց բարին, որից կախուած է նրա ապագայ երջանկութիւնը: Մենք, թէ՛ ես եւ թէ Մերուժանը, ծառայում ենք այդ գործին...:

— Ո՞րն է այդ գործը, ո՞րն է այդ մեծ ձեռնարկութիւնը :

— Քեզ յայտնի է, սիրելի Համազասպուհի, այլ եւս ինչո՞ւ ես հարցնում :

Տիկնոջ տխուր աչքերը փայլեցան բարկութեան բոցով: Նա գոչեց .

— Ամօթ քեզ, Վահան, որ ամօթալի գործով արատաւորում ես Մամիկոնեանների պայծառ յիշատակը ... Թող այն օրը սեւ լինէր, երբ դու աշխարհ եկար ... Թող քո մայրը քո փոխարէն մի կտոր քար ծնած լինէր, եւ ոչ քեզ նման մի պատիժ ու պատուհաս Հայոց երկրի համար:

ՐԱՖՖԻ

րութիւն մը : «Ցխուն օրէ ի վեր, Ջրանց - քէն անցքը ապահովուած է կանոնաւո - րութեամբ եւ արդիւնաւորապէս, եւ այս՝ հակառակ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Ջրանց-քին նախորդ ընկերութեան խմբակներու կողմէ ստեղծուած դժուարութեանց : Ցագնապը եւ կարծեցեալ «ծանր կացու - թիւնը» արհեստականօրէն ստեղծուած են վերոյիշեալ շրջանակներուն կողմէ, ինչ - պէս կ'ապացուցանեն — 1. Ջինեալ միջա - մտութեան սպառնալիքները — 2. Ֆրան-սայի եւ Անգլիոյ կողմէ կատարուած զօ - րաշարժը եւ զինուորական շարժումները. — 3. Սուէզի մէջ աշխատող պաշտօնեա - ներու եւ նաւուղիղներու եղած դրդում - ները՝ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ նախկին ընկերութեան կարգ մը պաշտօնեաներուն կողմէ, աշխատանքը դադրեցնելու համար եւ 4. վերջապէս Եգիպտոսի դէմ ձեռք առնուած տնտեսական միջոցները :

Ի վերջոյ գնդ. Նասր կը յայտարարէ թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է բա - նակցելու եւ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու, համաձայն Ազգաժողովի դա - շինքին նպատակներուն եւ սկզբունքնե - րուն : Յետոյ կ'ըսէ թէ ուշադիր քննու-թենէ մը ետք, համաձայն է 18 պետու - թեանց հետ, երբ կը յայտարարեն թէ վճռին կարգադրութիւնը պէտք է 1. Յար-գէ Եգիպտոսի վեհապետական իրաւունք-ները — 2. Ապահովէ նաւագնացութեան ազատութիւնը համաձայն 1888ի պայմա - նագրին — 3. Յարգէ Եգիպտոսի սեփա - կանութեան իրաւունքները, — 4. Ապա - հովէ Ջրանցքին արդիւնաւոր վարչութիւ-նը, պահպանումը եւ բարդաւաճումը : «Բայց երբ կը քննենք Հինգերու կողմէ առաջարկուած միջոցները՝ այս կարգա - դրութեան համար, կը տեսնենք որ ձա - խողման դատապարտուած են եւ առաջա - դրուած նպատակներուն հակառակ ար - դիւքներու պիտի յանգին » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ պատասխանելով ա - րեւմտեան Գերմանիոյ ծանուցագրին՝ կը յիշեցնէ թէ Գերմանիոյ միացումը կրնայ կատարուիլ միայն երկու գերման կառա - վարութեանց համաձայնութեամբ : Այս առթիւ կ'ըսէ թէ արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը կը դժուարացնէ միացումը:

ՍԵՒԱՄՈՐԹՆԵՐՈՒ դէմ պայքարը սաստկագոյն աստիճանին հասած է Հիւս. Ամերիկայի Թէնթըքի նահանգին Սթըրճի քաղաքին մէջ: Ինը սեւամորթ աշակերտ-ներ որոնք դպրոց մտած էին զինուորնե - րու աջակցութեամբ, չկրցան երթալ յա - ջորդ օրը : Ցուցարարները կը սպառնան գործէ զրկել սեւամորթ աշակերտներու ծնողները, եթէ չարունակեն ճերմակնե - րու դպրոցը զրկել իրենց զաւակները : Վեց հարիւր զինուորներ կը հսկեն բարեկար - թեան :

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հեռագրեն թէ համա - ձայնութիւն մ կնքուած է Մ. Նահանգ - ներուն հետ, վերջ տալու համար ամերի - կացի պաշտօնատարներու կարգ մը իրա - ւունքներուն : Այս վերջինները կ'ամբաս - տանուէին թէ չափազանցեալ առանձնա - շնորհներ վայելեն, վիրաւորելով տեղացի-ներուն արժանապատուութիւնը :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Գիտութեանց Ակադեմիան կը ծանուցանէ թէ յետ մահու անմեղ հռչակուած են երեք ականաւոր իրաւա - գէտներ, Կրիլենկօ, Պաշուկանիս եւ Ձե - լիապով, որոնք անհետացած էին 1930ա - կան թուականներուն, անիրաւաբար դա - տապարտուելով :

Խ. ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ երեսփոխաններու պատուիրակութիւն մը գացած է Սուրիա : Այս առթիւ Դամասկոսի անթեւը փառա - բանեց Ռուսերու եւ Արաբներու գործակ - ցութիւնը, յանուն խաղաղութեան :

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ բացառիկ վիճակ յայտարարուած է ամբողջ Իրաքի մէջ, նկատի առնելով Միջին Արեւելքի կացութիւնը :

ՎԱՐՇԱՊԵՏԸ կիրակի օրուան ճառին մէջ փոխառութեան, գիներու եւ աշխա - տավարձքի մասին ալ խօսելով, յայտա - րարեց թէ կառավարութիւնը վճռած է պաշտպանել դրամը եւ պայքարիլ թղթա - դրամի շրջաբերութեան յաւելման դէմ, Գիները պիտի մնան Յունիս15ի մակարդա-կին վրայ : Նոր միջոցներ ձեռք պիտի առ-նուին, կարգ մը ուտեստներու գիներուն բարձրացումը կասեցնելու համար : Այս առթիւ կառավարութիւնը զոհողութիւն - ներ կը պահանջէ նաեւ աշխատաւորնե - րէն, նպատակայարմար չգտնելով աշխա - տավարձքի յաւելումը :

Տէր եւ Տիկին Լուի Թեսիէ տիւ Քրոյ (ծնեալ Քոլոլեան) եւ իրենց զաւակը՝ Պատրիկ սրտի խորունկ կսկիծով կը ծա-նուցանեն իրենց սիրեցեալ հօր եւ մեծ հօր

ՏՈՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔՈԼՈԼԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանին մէջ Պլենօ (Իօն) :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս հինգշաբթի առաւօտ ժամը 10.30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 ռիւ Ժան Կուժօն :

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել :

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովը եւ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը խոր վշտով կը հաղորդեն Միութեանս նախկին Գործադիր Ժողովի նախագահ եւ ազգային վաստակաւոր գործիչ

ՏՈՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔՈԼՈԼԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ ուրբաթ, Սեպտ. 7ին Պլենոյի իր դղեակին մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս հինգշաբթի, ժամը 10.30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին :

Հ. Բ. Ը. Միութեան անդամներէն եւ յարգոյ հայ հասարակութենէն կը խնդ - րուի իրենց ներկայութեամբ յարգել ող - բացեալին յիշատակը :

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

●

46, RUE RICHER - PARIS (9e)

Tél.: PROvence 64-90

C. C. P. Paris 3630-66

*

Նորագոյն հրատարակութիւններ

Ժամանց եւ Զբօս, Կ. Գուշակ (Երազ - ներու բանալին, Բախտագուշակութիւն, Աստղագիտութիւն, Ոգեհարցութիւն, Ձեռնածութիւն, Ժամանցի խաղեր եւն.)

Մեծադիր 632 էջ, 1956 Պէյրութ, գինը՝ 1400, Թղթատարի ծախքով 1500 Ֆր. :

Գարնանային, Վ. Շուշանեան, Հրա - տարակ, 1956, Պէյրութ, գինը՝ 600 Ֆր :

Մեռնող Գիւղին պատմութիւնը, Մ. Պարսամեան (Մանկութեան, Պատանե - կութեան, Ուսանողական Յուշեր, Գրա - կան Դէմքեր) : Գինը՝ 800 Ֆր. :

Դար մը գրականութիւն, Մ. Թէօլէօլ - եան, Բ. Հատոր, Գահիրէ 1956, գինը 1000 Ֆրանք :

(Սփիւռքեան գրական սերունդէն 58 դէմքեր, խորհրդահայ գրողներէն 24 դէմքեր, իրենցմէ ընտրուած էջերով) Նա - խապէս լոյս տեսած է Ա. Հատորը, 1000 Ֆրանք :

ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վերաբացուած է Ա. Յ. Քոյրերու Ար-նուվիլի վարժարանը. նորոգուած է եւ ա - ռողջապահական բոլոր պայմանները կը լրացնէ. կը գտնուի Փարիզի հայաշատ արուարձաններէն մէկուն մէջ :

Կ'ընդունուին ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտուհիներ, մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի կարգերու մէջ : Դաս-տիարակութիւնը կը տրուի ըստ պետական ծրագրի եւ տոհմային կրթութեան :

Կ'աւանդուին նաեւ երաժշտութեան, գծագրութեան եւ ձեռագործի մաս - նաւոր դասեր նպաստաւոր պայմաններով :

Արձանագրութեան եւ պայմաններու մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Les Sœurs Arméniennes
73 Avenue Henri Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél. Gonesse 179

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐԵՐ

3 Մարտ, 1957 Հ. Բ. Ը. Մ. Փարիզի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը, Օթէլ Ժորժ Ե.ի մէջ, ժամը 16էն 24 :

Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

11 Նոյեմբեր, Հ. Բ. Ը. Մ. յիսնամեայ յոբելենական հանդէսը, Սալ Փլեյէլի մէջ, ժամը 21էն 24 :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վե - նետիկ » :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատ - րաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ :

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժա-մը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժա-մը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր :

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ԶԲՕՍ"

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երազներու բանալին, բախտագուշա-կութեան զանազան եղանակներ, աստ-ղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռ-նածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծե-րու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն. :

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք

լաթակազմ 1650 ֆրանք :

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ :

ԾԱԽՈՒ Է

Փավիյեօն մը Ալֆորվիլի մէջ ամէն յարմարութիւններով, մեծ պարտէզ, պտղատու ծառերով, կայարանին մօտ, օթօպիւսի կայարանին առջեւ :

Դիմել «Յառաջ»ի, Պ. Ք. սկզբնատա - ռերով :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը :

Դիմել Ազքատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փա-րիզ (9) :

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Յուլիս-Օգոստոս թի-ւը (48 էջ) :

Մարսիլիոյ մէջ ՀԱՅ-ԲՈՅԺի ներկա - ցացուցիչներն են Ֆօթօ Ռէքս, «Պ. Ասա-տուր Քէօսէեան) եւ Պ. Արմենակ Շահ - պազեան :

Տարեկան բաժնեգինը 1000 Ֆր. Ֆրան-սա, 1200 Ֆր. արտասահման : Դիմել Շ. Նարդունի, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ

ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժո - ղովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին : Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցե-րեկոյթով մը : Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Մենտիլեան (Կիւրինցի) կը փըն-տռէ իր տղան՝ Անդրանիկ Մենտիլեան : 1915ին (երկուքուկէս տարեկան) ձգուած է Սեբաստիոյ մօտ Սարըղշլա : Տեսնուած է Պոլսոյ Պէյլէրպէյի որբանոցը : 1922ին խումբ մը որբերու հետ նկար մը ունի, որ քովն է : Այս որբերը Պոլսէն Յունաստան փոխադրուած են : Կը խնդրուի զինք ճանչ-ցողներէն անմիջապէս իմացնել իր մօրը հետեւեալ հասցէին .—

Mme. Mentelian Serpouhi
24, Route Nationale
St. Antoine — Marseille (France)

Հայաստանի եւ արտասահմանի թերթե-րէն կը խնդրուի արտատպել :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Արիներու 26րդ տարեկան ցերեկոյթը

ԿԻՐԱԿԻ, 10 ՄԱՐՏ 1957

Կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը արամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար :

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատա - ռերով :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ՓԱՐԻԶ ԱՅՑԵԼՈՂ ՀԱՅԵՐԸ

եթէ կ'ուզեն կնոջական նորաձեւութեան վերաբերեալ որեւէ գնում կատարել՝ իրենց իսկ շահուն համար պէտք է անգամ մը այցելեն

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

CLAIRE COMTE

COUTURE

Տարւոյն բոլոր եղանակներուն, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն եւրոպական ընտիր կերպասներ, անթերի կարուածք.

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ :

ՕՓԵՐԱՅԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

17, Boulevard des Capucines Café de la Paix ին դիմացը

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie

ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ

52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL

166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS

3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

Մասնաւորաբար ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպա - նեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՃԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.

Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63
R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
12
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

MERCREDI
12 SEPTEMBRE
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7678 | 32e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3489

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԼԵԿՈԾ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

« Կացութիւնը չատ, չատ ծանր է », ը-սաւ Հինգերու յանձնախումբին նախագահը, Մենզիս, վերջացնելով իր խօսակցութիւնները Եգիպտոսի միահեծան նախագահին հետ :

Ուրիշ պաշտօնական անձեր եւ շրջանակներ ալ կը հաստատեն այս վրդովիչ իրողութիւնը, աւելի կամ նուազ ուժգնութեամբ :

Եւ ժողովուրդները անձկութեամբ կը սպասեն ելքին, — պատերա՞զմ թէ խաղաղութիւն :

— Մենք չենք ուզեր մեռնիլ Տանցիկի համար, կ'ըսէին երէկ :

= Կ'արժէ՞ մեռնիլ Սուէզի համար, կը հարցնեն այսօր :

Բարեբախտաբար անոնք որ վճռական դիրք բռնած էին Յուլիս 26էն անմիջապէս ետք, կացութեան ելեւէջներուն կը հետեւին կատարեալ պաղարիւնով :

Իրենց տեսակէտներուն վրայ հաստատ մնալով եւ զինուորական պատրաստութիւնները շարունակելով հանդերձ անոնք տակաւ, նոյնիսկ հարիւր կը համրեն, որ եւ է գործնական քայլ առնելէ առաջ :

Տարբեր պարագաներու մէջ, պատերազմը շատոնց պայթած էր :

Այսօր օդանաւերն ու մարտանաւերը կ'երթեւեկեն Միջերկրականի մէջ, շոգեպինդ եւ սրընթաց : Սակայն, կրնան իրենց տեղերը վերադառնալ նոյն հանդիսաւորութեամբ :

Արդարեւ, ամէնէն վիթխարի ուժն ալ պիտի չհամարձակէր առաջին կրակն արձակել, ներկայ պարագաներուն մէջ :

Ապա ուրեմն պիտի շարունակեն փորձել բոլոր կարելի միջոցները, վէճը խաղաղութեամբ լուծելու համար :

Ազգաժողով, Ապահովութեան Խորհուրդ, չէզոք պետութեանց միջնորդութիւն, — բոլոր դուռները պիտի զարնուին, չարը խափանելու համար :

Մեծերուն չափ մտահոգ են Եգիպտոսն ու արաբական աշխարհը, ինչպէս կը հաստատեն վերջին տեղեկութիւնները :

Առանց զինեալ միջամտութեան, միայն տնտեսական պաշարումը, կրնայ ահաւոր աւերներ գործել, մինչնոյն ատեն տեղի տալով ներքին խռովութեանց :

Կացութիւնը կրնայ պարզուիլ այս շաբթու, թեթեւնալով կամ աւելի թանձրանալով :

Այս համատարած ալեկոծութեան մէջ, կարելի չէ առանց ընդվզումի դիտել այն անտարբեր ժխորը, որ կը շարունակուի Միջին Արեւելքի մէջ, լրագրական ճամարտակութեամբ եւ փողոցային խուժանավարութեամբ :

Կը թուի թէ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին օծումէն եւ խաղաղութեան կոչերէն վերջն ալ, կացութիւնը կը մնայ անփոփոխ :

« Դիմացի ճակատը» չէ սթափած տակաւին, եւ բուռն սլաքներ կ'արձակէ ամէն օր, թոյն եւ ատելութիւն կը սերմանէ ամէն ուղղութեամբ, առանց կշռելու հետեւանքները :

Սովորական ժամանակներու մէջ, կարելի էր «լուսաւորեալ»ի եւ «խաւարեալ»ի պայքար մը համարել այս փոխատացութիւնը :

Դժբախտաբար խնդիրը շատ աւելի բարդ է, եւ կրնայ կատարեալ կազմալուծման յանգիլ, եթէ դոյնդոյն խաչակիրները շարունակեն իրենց գլխիվայր թաւալումները :

Այս երանելիները կը մոռնան որ ամբողջ Միջին Արեւելքը ալեկոծութեան մատնուած է, եւ թէ մեր տարագիր բազմութիւններն ալ նստած են նոր հրաբուխի մը վրայ :

Կը մոռնան որ թշնամին չարախինդ քըրքիջներ կ'արձակէ, ընդամէնը մէկ ժամ անդին ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԵՐ

ԳՆԴ. ՆԱՍՐ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ԲԱՆԱԿՑԻԼ

Բովանդակ աշխարհ անձկութեամբ կը սպասէ Լոնտոնի մէջ տրուելիք որոշումներուն : Ֆրանսայի վարչապետը եւ արտաքին գործերու նախարարը երկարօրէն քննեցին կացութիւնը, որ իսկապէս չատ ծանր է : Իրազեկներ դիտել կուտան թէ երկու ճամբայ կը մնայ, ընդդիմադիր փաստերի մերժումէն վերջ : Կա՛մ համակերպիլ կատարուած իրողութեան, ինչ որ տկարութիւն պիտի համարուի եւ անմիջապէս պիտի չահագործուի Եգիպտոսի նախագահին կողմէ : Եւ կամ դիմել պատժական միջոցներու, աչք առնելով զինեալ ընդհարումի մը վտանգները, ինչ որ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ նոյնիսկ Արեւմուտքի մէջ :

Ինչպէս կ'երեւայ, Աւստրալիոյ վարչապետը, Պ. Մենզիս, որ Հինգերու յանձնախումբին նախագահն է, դառն տպաւորութիւն կրած է գնդ. Նասրի ժխտական դիրքէն : Ամէն պարագայի մէջ, Եգիպտոսի նախագահը տասը օր եւս չահեցաւ, իր նոր հակայարձակումը պատրաստելու համար :

Զորեքշբթի օրէն իսկ յայտնի էր թէ խօսակցութիւնները անելի մը յանգած են : Խզումը գրեթէ անմիջական էր : Բայց եւ այնպէս, Հինգերու յանձնախումբը կը կարծէ թէ խօսակցութիւնները անօգուտ չանցան : Երեք պարագաներ ճշդուեցան . 1.— Արեւմուտք իր կարելին փորձեց, խաղաղօրէն լուծելու համար տագնապը, առաջարկելով ծրագիր մը որ չի խախտեր Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը : 2.— Բացորոշապէս ճշդուեցան պատասխանատուութիւնները, երկու տեսակէտները հրապարակուեցան մանաւոր յուշագիրներով . այնպէս սոր կը փարատի ամէն թիւրիմացութիւն կամ ծուռ մեկնութիւն : 3.— Գնդ. Նասր հակառակորդ մըն է որուն հետ կարելի չէ որեւէ համաձայնութեան յանգիլ :

Պ. Մենզիս, որ պաղարիւն մարդ է եւ իրատեսէ, այն տպաւորութիւնը կրած է թէ գնդ. Նասր վճռած է մինչեւ ծայրը երթալ, իբրեւ առաջնորդը արաբական աշխարհին : Իր մեկնումէն մէկ ժամ վերջ, եգիպտական դեսպանութիւնները ծանուցագիրներ յանձնեցին կառավարութեանց, նոր բանակցութիւններ կատարելու համար : Պատճէն մըն ալ ղրկուեցաւ Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին : Եգիպտական աղբիւրէ հաղորդուած տեղեկութեանց համաձայն, Սուէզի Ջրանցքը գործածողները մեծ մասամբ հակառակ են անգլեւֆրանսական ծրագրին (միջազգային վարչութիւն) : Անոնց ուզածն է .— 1. Ազատ նաւարկութիւն .— 2. Բարւոք վիճակի մէջ պահել Ջրանցքը .— 3. Արդար սակեր հաստատել : Եգիպտոս կը կարծէ թէ կրնայ գոհացուցիչ երաշխիքներ տալ այս պահանջներու մասին :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, գնդ. Նասր կ'առաջարկէ երկու ձեւեր, վերջնական կարգադրութեան մը յանգելու համար .— 1. Մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմել բանակցութեան համար, առաջարկներ բանաձեւելու պաշտօնով .— 2. Միջազգային խորհրդաժողով մը հրաւիրել, հրաւիրելով բոլոր այն պետութիւնները ու կ'ուզեն մասնակցիլ : Ծրագրուած յանձնախումբին պիտի մասնակցի Եգիպտոս, առաջարկներ ձեւակերպելու համար : Երբ խորհրդաժողովը քուէարկէ եղած առաջարկները, պէտք է ներկայացնել Ազգաժողովին, վերջնական վաւերացման համար : Եթէ կառավարութիւնները չպատասխանեն ժողովի հրաւէրին, Եգիպտոս պիտի եզրակացնէ թէ գոհ են Ջրանցքին ներկայ կարգուսարքէն :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԱՏՈՒՄ

Անթիլիասի վէճէն ի վեր, մեր վեղարաւոր փոխարքաները կատարեալ փորձանք դարձած են նախ ազգին, ապա... Լիբանանի կառավարութեան գլխուն :

Ահաւասիկ վերջին փաստը.—

Ամերիկահայ թերթերէն կ'իմանամ թէ Քալիֆորնիոյ էջմիածնականութեան առաջնորդ Շնորհք եպիսկոպոս Գալուստեան եւ ուրիշ «բարձրաստիճան» մը, Վարդան արք. Գասպարեան անցեալ օգոստոսին հեռագիր մը ուղղած են Լիբանանի կառավարութեան, հետեւեալ բովանդակութեամբ .

— « Մենք վստահ ենք թէ ձեր կառավարութիւնը, որ կը հաւատանք թէ հաստատուած է օրէնքի եւ արդարութեան սկզբունքներուն վրայ, պիտի չճանչնայ որպէս Կիլիկիոյ կաթողիկոս եպիսկոպոս մը, որուն ընտրութիւնը թերի նկատուեցաւ եւ այդ պատճառով չընդունուեցաւ Հայ. Եկեղեցւոյ նուիրապետութեան եւ եպիսկոպոսական ժողովին կողմէ» :

Երկու եպիսկոպոսները միեւնոյն ատեն դաս մըն ալ կուտան Լիբանանի կառավարութեան, բացատրելով կաթողիկոսներու ընտրութեան եւ օծման կանոնները :

Չեմ գիտեր թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հեռագրէն առա՞ջ թէ վերջը կամ նոյն ատեն դրկած են այս հեռագիրը :

Ամէն պարագայի մէջ, «արթո՞ւն են պահակները», պաշտպանելու համար Հայ. Եկեղեցւոյ իրաւունքները, առանց իրենց տեղէն շարժելու : (Շնորհք եպիսկ. Էջմիածին հրաւիրուած է իբրեւ վերատեսուչ դպրեվանքի, եւ դեռ կը տնտնայ..)

Կղերապետական այս մարտակոչին առաջին փորձը կատարեց Դամասկոսի շնորհունակը, Շաւարշ եպիսկոպոս, անցեալ փետրուարին, ինքնագլուխ ներկայանալով Լիբանանի ներքին գործերու նախարարին, պահանջելու համար որ յետաձգեն կաթող. ընտրութիւնը :

Նախարարը նամբեց պատահաբար եպիսկոպոսացած թերթւամիտը, հասկցնելով թէ չեն կրնար միջամտել հայ հասարակութեան ազգային գործերուն :

Յետոյ հինգ եպիսկոպոս միասին ներկայացան Հանրապետութեան նախագահին, գլուխն ըլլալով Պոլսոյ պատրիարքը, Փարիզի առաջնորդը եւ ուրիշներ :

Նոյն պատասխանը, ամենայն փափկանկատութեամբ :

Տակաւին չեմ յիշեր կողմնակի դիմումները, արանց եւ կանանց պատուիրակութիւնները, ինչպէս եւ դէզ մը հանրագրութիւններ, որոնք նոյն պատասխանին արժանացան :

Այս բոլորին մէջ, պատմական պիտի մնայ եպիսկոպոսներու դիւանագիտական գործունէութիւնը, որ անշուշտ պիտի արձանագրուի, նաեւ, Լիբանանի տարեգրութեանց մէջ :

Պիտի չզարմանամ, եթէ ուրիշ երկու եպիսկոպոսներ ալ Ազգաժողովին դիմեն, գլխաւորութեամբ Նիւ Եորքի *սիւրմելի* արքեպիսկոպոսին, որպէսզի ճնշում բանեցնէ Լիբանանի վրայ, չեղեալ համարելու համար Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընտրութիւնը, յանուն աշխարհի խաղաղութեան եւ բարօրութեան ...

ՎԱՀԷ

«ԽՈՒՍԱՓԻԼ ԶԻՆԵԱԼ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄԷ»

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլլս, որ 18երու ծրագրին բուն հեղինակն է, հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ Փարիզէ խօսակցութեանց վերջ ժումէն ետք .

— « Խորապէս յուսախաբ եղայ տեսնելով որ գնդ. Նասր մերժած է 18 պետութիւններու կողմէ ձեւակերպուած առաջարկները » :

Այս առթիւ ընհատելով Հինգերու յանձնախումբին ջանքերը՝ շինարար եւ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար, նախարարը շարունակեց .

— « Թէեւ յուսախաբութիւն կը պատճառեն վերջին դէպքերը, 1888ի դաշնագիրն ստորագրողները իրաւունքներ ունին որոնք հաստատուած են, ինչպէս կ'ըսէ դաշնագրին յառաջաբանը, «ամէն ժամանակ եւ բոլոր պետութեանց համար երաշխաւորելու համար Սուէզիջրանցքինազատ անցքը» : Այդ իրաւունքները կը մնան եւ պէտք է հաստատուին համաձայն Ազգաժողովի դաշինքին որուն գլխաւոր նպատակն է ապահովել դաշնագրով ընդունուած պարտաւորութեանց գործադրութիւնը » :

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Հինգերու յանձնախումբին ձախողումը դժուարին կացութեան մը կը մատնէ ամերիկեան կառավարութիւնը : Ձախողման լուրն առնելէ անմիջապէս վերջ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը բազմաթիւ խմբումներ կատարեց արեւմտեան պետութեանց, յիշեցնելով թէ անհրաժեշտ է պահել հաւասարակշռութիւնը : Մ. Նահանգներուն գլխաւոր հոգն է ամէն գնով խուսափիլ զինեալ ընդհարումէ մը եւ ուրիշ ձեւ մը գտնել, վէճը լուծելու համար : Ուաշինկթընի մէջ ալ կ'ըմբռնեն թէ գնդ. Նասր անհաշտ դիրք մը բռնած է, յոյսը դնելով Մոսկուայի հաստատուն աջակցութեան վրայ, ուստի մեծ զգուշութեամբ կը շարժին, նոյնիսկ մերժելով միջնորդի դեր կատարել :

× Անգլիոյ արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ այն կարծիքն ունին թէ գնդ. Նասրի նոր առաջարկները չեն կըրնար հիմք ծառայել բանակցութեանց : Այս առթիւ դիտել կուտան թէ գնդապետը Օգոստոս 12ին ալ նոյնիմաստ առաջարկներ ըրած էր որոնք անընդունելի համարուեցան : Անգլեւֆրանսական խորհրդակցութեանց նպատակն է ամրապնդել երկու երկիրներուն գործակցութիւնը, մանաւանդ որ Մ. Նահանգները որոշ թուլութիւն ցոյց կուտան : Անգլիոյ վարչապետը անհրաժեշտ կը գտնէ դիմել Ազգաժողովին, գիտնալով հանդերձ որ խնդիրը պիտի ձգձգուի ժողովէ ժողով :

Ամէնքն ալ համոզուած են թէ գնդ. Նասր կ'ուզէ ժամանակ շահիլ, իր դիրքը ամրապնդելու համար : Իր առաջարկած խորհրդաժողովինգլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ վերաքննել 1888ի դաշնագիրը :

× Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա համախմբած են իրենց օդային, ծովային եւ ցամաքային ուժերը արեւելեան Միջերկրականի մէջ, ի նախատեսութիւն որեւէ անակնկալի :

× Պ. Մենզիս լրագրական ասուլիսի մը մէջ բացատրեց թէ գնդ. Նասր վճռապէս կը մերժէ որեւէ կարգադրութիւն որ Եգիպտոսը միակ անվիճելի տէրն ու տիրականը չի դարձներ Սուէզի Ջրանցքին : Հինգերու յանձնախումբին ամերիկեան ներկայացուցիչը, Հենտըրսըն, Լոնտոնի վերադարձաւ Մենզիսի հետ, եւ մէկ օդանաւէն իջնելով ուրիշ մը նստաւ, Ուաշինկթըն վերադառնալու համար :

× Լոնտոնի մէջ ծրագիր մը յօրինած են որուն համաձայն հարիւր հազար թոն տարողութեամբ քարիւղատար նաւեր պիտի շինուին, Բարեյուսոյ Հրուանդանէն անցնելու համար : Այդ պարագային երեք տա-

(Շար.-ը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՔԹ. ԲՈԼՈԼԵԱՆԻ մահը ծանուցանելով, «Ֆիկառօ» կը գրէ թէ հանգուցեալը կը ձգէ «իր արուեստին եւ բարեկամներուն անձնուէր բժիշկի մը յիշատակը» : Յետոյ կ'ըսէ թէ Փուանքարէն էր որ անձամբ իրեն յանձնեց Պատուոյ Լեգէոնի շքանշանը, 1918ին : Միեւնոյն ատեն քաջ որսորդ էր եւ կ'աշխատակցէր « Ֆիկառօ»յի :

ՀՐԱՉԸ

Երբ ուսուցիչ էի որբանոցը, Փորթ–Սայիտի պաղթականյանը, մասնաւոր համակրանք մը կը տածէի փոքրիկ աշակերտներէս մէկուն հանդէպ: Դասարանին՝ ուր յիսունէ աւելի որբեր կային, ամէնէն ուշիմ տղան էր: Գանգրահեր խարտեաշ գլուխ մը, մութ կապոյտ աչքեր, հաստ շրթունքներ, լայն ճակատ, թաւ յօնքեր: Կը յիշէր Սեբաստացի ըլլալը: Կը յիշէր իրենց տունը, պարտէզը, Իր ամբողջ գերդաստանէն միակ վերապրողն էր: «Հօրս դէմքը շատ որոշ չէ մտքիս մէջ, կ՚ըսէր ինծի, բայց մօրս աչքերը ինծի կը նային մեծ մեծ բացուած, ամէն գիշեր, երբ « Հայր Մեր»ը ըսելէս ետք՝ վերմակը գլուխս կը քաշեմ »:

Մօրը լայնածիր աչքերէն տղուն հոգիին մէջ ամէն գիշեր յիշատակի անշէջ լոյսը կը թափանցէր եւ չէր թողուր որ անցեալի գեղեցիկ պատկերները սրբուէին:

— Ուրիշ ի՞նչ միտքդ կուգայ, Հրաչ, կը հարցնէի անոր:

— Ինչ գիտնամ, պարոն, շատ շատ բաներ կը յիշեմ. բայց չեմ ուզեր հոգիիս մէջ տեսնել արիւնին գոյնը:

Աչքերը կը գոցէր երկու ձեռքով եւ կէս մը հեծեծանքի եւ կէս մը զայրոյթի ձայնով մանչիւն մը կ՚արձակէր, վիրաւոր յովազի մը պէս:

— Ես ալ չեմ ուզեր, կ՚ըսէի, որ դուն ինծի պատմես գաղթի ժամանակ տեսածներդ: Ձեր տունը, ձեր տան բնակիչները, հայրդ, եղբայրդ, քոյրերդ...

— Անոնք մեռան: Մայրս միայն ողջ է, քանի որ աչքերը մեծ մեծ բացած ինծի կը նայի ամէն գիշեր...

Ցուցամատը եւ բութմատը իրարու միացնելով աչքերուն չուրջ օղակ մը կը կազմէր ցոյց տալու համար թէ ինչքան խոշորցած կ՚ըլլային մայրական աչքերը:

Բոլորէն սիրուած էր այդ տղան: Իր ընկերներուն մթին բազմութենէն կ՚անջատուէր ոչ միայն ֆիզիքականով, այլեւ հոգեկան հրապոյրով ալ: Լաւ արտասանող էր: Երեկոները, երբ մեծ վրանին տակ կը հաւաքուէինք, անպատճառ ոտանաւոր մը արտասանել կուտայինք անոր: «Մեղրագէտ»ներէն սերտած էր գրեթէ բոլոր չափածոյ էջերը: Իմ նշան ընելուս կը սպասէր, մէջտեղ նետուելու համար կազմ ու պատրաստ:

Երբ ուրիշներուն մօտ խաղի, զբօսանքի սէրը կը տիրապետէր, Հրաչի համար գիրք մը միշտ կը պահէր իր թանկագին հմայքը: Երբ իր ընկերները կը լողային ջրանցքին մէջ, ան եզերքը նստած՝ կը կարդար:

— Հրաչ, լաւ չէ որ այսպէս մասնակից չըլլաս ընկերներուդ, կ՚ըսէի, դեռ ժամանակ շատ ունիս այդ գիրքերը կարդալու:

— Օրերը կը թռին, կ՚երթան, պարոն, շուտով կը մեծնանք, վայ անոր որ բան չսորված աշխարհ կը մտնէ:

— Ո՞վ տուած է քեզի այս դասը, կը հարցնէի:

Գլուխը կը կախէր եւ կարծես կը վարանէր յայտնելու ինծի գաղտնիքը:

— Ըսէ տեսնեմ, կը պնդէի:

— Կը կարծէք որ մայրիկիս աչքերը չե՞ն խօսիր ինծի: Մեծ մեծ բացուած աչքերը չեն նայիր միայն, այլ նաեւ կը խօսին եւ ինչե՛ր ինչե՛ր կ՚ըսեն ինծի:

— Եւ դուն կը հասկնա՞ս անոնց ըսածները:

— Շատ լաւ կը հասկնամ եւ միտքս կը պահեմ:

Այնքան խորխտ եւ ինքնավստահ էր ան, որ կարծես ներշնչեալի մը հովեւիճակը կ՚ունենար, ամէն անգամ որ մօրը մասին կը խօսէր:

Երեկոյ մը, երբ որբանոցին լոյսերը մարած էին եւ որբուհիները կ՚երգէին սրտաճմլիկ երգ մը, ան կը հետեւէր ինծի ջրանցքին եզերքը կատարած իմ սովորական պտոյտիս ընթացքին: Քայլերս դանդաղեցուցի, սպասելով որ մօտենար:

— Ինչու չես գացեր քնանալու:

— Կ՚ուզէի բան մը խնդրել ձեզմէ, պարոն:

— Ըսէ՛ տեսնեմ:

— Ձէ՞ք կրնար արգիլել որ աղջիկները այլեւս երբեք այս տխուր երգը չերգեն:

Իրապէս հոգեցունց երգ մըն էր. խօսքերն ալ գրուած էին արիւն արցունքով:

— Ինչո՞ւ կ՚ուզես որ այդ երգը չերգուի:

Սիրտէս արիւն կ՚երթայ: Ինչու տակաւին աղաչել որ Աստուած օգնութեան հասնի մեզի: Մենք դեռ ի՞նչ ունինք կորսնցնելիք:

Պզտիկ այս տղուն բերնին մէջ այս խօսքերը կը վրդովէին զիս: Ի՞նչ պիտի ըլլար այս գաղափարներով սնած զալիք սերունդը:

— Ինչո՞ւ միշտ օգնութիւն չխնդրել Աստուծմէ: Ան է որ քեզ հասցուցած է փրկութեան այս ափունքը: Դուն վաղը կը մեծնաս, կատարեալ մարդ կ՚ըլլաս, եւ քեզ նման հարիւր հազարներ, եւ մեր թշնամին ամօթահար կ՚ըլլայ իր գործած ոճիրին համար: Ինքն է որ ամէնէն ողորմելի պարտութիւնը կը կրէ՝ տեսնելով անշէջ հաւատքով ամրապնդուած մեր յաղթանակը:

Տեսայ որ գլուխը խոնարհեց, եւ արդէն երգը դադրած էր:

— Գիշեր բարի, պարոն:

Վազելով գնաց ննջարան, ուր արդէն ամէն որբ իր անկողինն էր մտած:

Կիրակի առաւօտ մը, երբ եկեղեցի կ՚երթայի, տեսայ որ Հրաչ դէպի մեր վրանը կուգար:

— Ախ պարոն, հրաշք եւ հրաշք. զոյգ մը ծիծեռնակ եկեղեցիին տանիքին տակ իրենց բոյնը կը շինեն: Այսքան տարի վերջ առաջին անգամն է որ կը տեսնեմ իմ սիրած թռչունները: Կը կարծէի որ Թուրքերը զանոնք ալ սպաննած էին: Արդեօք մեր տունի՞ն ծիծեռնակներն են. եկեր են զի՞ս փնտռելու:

Աչքերը վերցուց: Նկատեցի որ թաց էին անոնք: Լացած էր ուրախութենէն:

— Անոնք ամէն տարի կուգային: Իմ պառկած սենեակիս պատուհանին մօտիկն էր իրենց բոյնը: Երբ մենք գաղթի ելանք, անոնք հոն էին դեռ: Բայց այս քանի տարի փնտռած են զիս, երկրէ երկիր թռչելով:

— Ու վերջապէս եկած գտած են քեզ:

— Ա՜խ, պարոն, եթէ Աստուած լեզու տար անոնց եւ խօսէին ինծի...

— Դուն ինքդ կրնաս խօսիլ, ըսի, անոնք կը հասկնան քեզ, ինչպէս որ դուն կը հասկնաս մայրիկիդ խօսքերը, անոր աչքերէն:

Սեւեռուն նայեցաւ ինծի պահ մը, յետոյ վազեց գնաց ծիծեռնակներուն հետ խօսելու:

Ինչ եղաւ արդեօք այդ տղան:

Ես որբանոցէն հեռացայ Զինադադարին: Կեանքը փոթորիկներով ու զրկանքներով, մոխրագոյն յոյսերով ու երազներով շարունակուեցաւ: Բայց ես երբեք չմոռցայ Հրաչը: Ան արդեօք կը տեսնէ՞ միշտ ամէն գիշեր, երբ քունին թեւը կը բացուի, իր մօրը մեծ մեծ բացուած աչքերը՝ որոնք թերեւս հիմա ցաւատանջօրէն կրնային վաղուց մոռցուած գեղեցիկ աշխարհի մը պատկերներուն...

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՆՈՐ ԱԽՏԱՆՇԱՆՆԵՐ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ամերիկեան մեծ օրաթերթ մը կը գրէ թէ Սթալինի մահէն ի վեր լուռ յեղափոխութիւն մը կը ջլատէ երկրագործական եւ ճարտարարուեստական արտադրութիւնը Խ. Միութենէն ներս: Այս լուռ յեղափոխութիւնը ոչ առաջնորդներ, ոչ կազմակերպութիւններ, ոչ ալ բջիջներ ունի:

Խրուշչեւ վերջերս ճառ մը խօսելով կը գանգատէր թէ բաւարար չէ Դոնեցի աւազանին հանքերուն ածուխի արտադրութիւնը, հակառակ նոր գետեղումներու եւ հարիւր հազար օժանդակ բանուորներու աջակցութեան: Այս առթիւ սպառնաց թէ պիտի ստիպուի հրամայել որ ճարտարագէտներ եւ մասնագէտներ ձգեն իրենց հանգստաւէտ գրասենեակները եւ երթան աշխատին հանքերու խորութեան մէջ, եթէ արտադրութիւնը չաւելնայ:

Իր այս նոյն ճառին մէջ Խրուշչեւ կը գանգատէր նաեւ թէ ալրուստի մակարդակը չէր բարձրանար: Մանաւանդ միսը կը պակսի ամբողջ խորհրդային շրջաններու մէջ վերջին ամիսներու ընթացքին: Պակաս էր նաեւ բանջարեղէնը:

Այս հարցերը անլոյծ մնացին, թէեւ հաւաքական ագարակներու վրայ լաւագոյնս հսկելու համար Խրուշչեւ 240.000 կոլխոզները ձուլեց 90 հազարի մէջ, կազմելով հսկայական կոլխոզներ, եւ ընտրեալ վարիչներու տեղ դրաւ քաղաքի վըստահելի համայնավարներ:

Արդէն 1955 Յունուար 25ի Գերագոյն Խորհուրդին առջեւ իր ճառին մէջ Խրուշչեւ ցոյց տուած էր թէ վնասարարութիւն կը տիրէ երկրագործական աշխատանքներուն մէջ: Կը գանգատէր թէ կոլխոզի գիւղացիներուն յանձնած «պարարտացած խոզերը» յաճախ միայն 30 - 35 քիլոյի չափ կը կշռեն, թէ փոխադրութեան ատեն արջառին ջուրը եւ սնունդը զանց կ՚առնուէր, այնպէս որ տեղը հասած ատեն, կենդանիները ոսկորի եւ կաշիի վերածուած կ՚ըլլային:

Երկրագործական վնասարարութեան դէմ իբրեւ դարման, Խրուշչեւ կ՚առաջարկէ լուծարքի ենթարկել ընտանեկան հողերը: Ամբողջ Խ. Միութեան մէջ կոլխոզի գիւղացիները արտօնուած էին ունենալու կէս հեկտար հող իրենց տրամադրութեան տակ, երբ հաւաքական ագարակի դրութիւնը կը հաստատուէր: Անտարակոյս գիւղացիները իրենց ամբողջ ուշադրութիւնը կը կեդրոնացնէին այս կէս հեկտար հողին մշակութեան, անոր մէջի պարտէզին, կովերուն եւ խոզերուն վրայ: Խրուշչեւ կ՚ուզէ զրկել զանոնք իրենց անկախութեան վերջին ամրոցէն, հաւատալով թէ անոնք աւելի լաւ պիտի աշխատին կոլխոզին մէջ իրենց ապրուստին համար: Խորհրդային վարիչները չեն համարձակիր գործադրել տալ այս ծրագիրը, որովհետեւ կը վախնան բացայայտ դիմադրութենէ, նոյնիսկ արիւնահեղութենէ, ինչպէս պատահեցաւ 1930ական թուականներուն, երբ բռնի կոլխոզացումը պատճառ կը դառնար մօտ 10 միլիոն ռուս գիւղացիի մահուան:

Կացութիւնը աւելի լաւ չէ արբանեակ երկիրներուն մէջ: Փոզնանի (Լեհաստան) բանուորները, բացի ազատութենէն, հաց կը պահանջէին: Հունգարիան, որ մէկ միլիոն թոն ցորեն կ՚արտածէր երկու պատերազմներու միջեւ եղած շրջանին, ներկայիս ցորեն կը ներածէ Քանատայէն եւ Աւստրալիայէն:

Սիպերիոյ, Խազախստանի «խամ եւ խոպան» հողերուն մէջ կոլխոզային դրութեան տեղ սովխոզի (պետական տնտեսութիւն) դրութիւնը հաստատուեցաւ, ուր գիւղացին օրավարձով աշխատող դառնալով, ոչ ընտանեկան հող ունի, ոչ ալ ագարակի կենդանիներ:

Խ. Միութեան երրորդական թերթերը, ինչպէս «Քրոքոտիլ» (Կոկորդիլոս) կամ «Լուգաս Մատի», շարունակ տեղեկագիրներ կը հրատարակեն կոլխոզներու եւ գործատուններու տնտեսութեան եւ կառավարութեան մասին: Նոյնիսկ պաշտօնական տեղեկագիրներու համաձայն արտադրուած ապրանքին 15-20 համեմատութիւնը նետուելիք է: Կը գանգատին թէ արժէքաւոր ապրանքներ կը վատնուին: Թերի եւ անպէտ ապրանքները կ՚ապացուցանեն թէ լուռ յեղափոխութիւն մը գոյութիւն ունի ճարտարարուեստութեան մէջ:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Մարճորի ինքնիրեն անծանօթ էր, չէր գիտեր իր ըրածն ու թողածը, եւ հակառակ երեւութական լրջութեանը, փոփոխամիտ էր եւ թեթեւսօլիկ՝ ինչպէս բոլոր կիները: Շնորհաւորելու էր Ուիլ ինքզինքը, որ ժամն էր ազատած, եւ հետեւաբար՝ իր իմաստութիւնը աւելի եւս գնահատելի կը թուէր հիմա իր աչքին: Սակայն իրականութեան մէջ՝ սըրտին էր դպած եղածը, ցնցուած էր որոշ կերպով եւ՝ նեհարցած, բան մը, որ զարմանք կը պատճառէր իր պանդոկին մէջ ծառայողներուն:

Թերեւս տարի մըն էր անցած Մարճորիի ամուսնութենէն: Գիշեր մը խորունկ քունէն արթնցաւ ճամբուն վրայ ձիու սմբակի ձայն լսելով, Իսկ քիչ անց, ուժգնօրէն կը թակէին արդէն պանդոկին դուռը, եւ տեսաւ ագարակի մէջ ծառայող մէկը, որ ձիուն սանձէն բռնած, կը խնդրէր իրմէ ժամ առաջ հետեւիլ իրեն: Ուիլի հաղորդեց թէ մահամերձ էր Մարճորին, եւ իր սնարին վերեւ տեսնել կ՚ուզէր զինքը: Ուիլ ձի նստելու մէջ վարպետութիւն չունէր: Այնպէս որ, մինչեւ Մարճորիի մօտ հասաւ, աղջիկը լմննալու մօտ էր արդէն: Սակայն կըրցան մէկ երկու վայրկեան խօսակցիլ: Ուիլ ներկայ եղաւ անոր վերջին շունչը աւանդած ատեն, եւ լացաւ դառնօրէն:

Գ.

Կը թաւալէին տարիները իրարու ետեւ:

Տափաստաններու քաղաքներուն մէջ տեղի կ՚ունենային մեծ յեղափոխութիւններ, արեան մէջ խեղդուած ըմբոստութիւններ, համայնաքանդ պատերազմներ: Աստղադիտարաններու մէջ նստած համբերատար աստեղագէտներ կը գտնէին նոր աստղեր, զանոնք մկրտելով նոր անուններով: Լուսավառ թատրոններու մէջ կը ներկայացուէին խաղեր: Պատգարակներու վրայ երկնցած մարդիկ կ՚առաջնորդուէին հիւանդանոցներ: Ի մի խճողուած կեդրոններու սովորական տաղնապն ու իրարանցումը, որ բաժինն է քաղաքաբնակ մարդոց: Ուիլի հովտին մէջ միայն հովերն ու եղանակներն էին որ կը փոխուէին: Ձուկերը միշտ գետակին մէջ լող կուտային, թռչունները կ՚ակօսէին օդը, եղեւիններու գագաթները կ՚օրօրուէին աստեղազարդ գիշերով: Բարձր լեռները միշտ իրենց տեղերն էին: Եւ Ուիլ կ՚ըրադէր իր պանդոկով, կը կառարէր փոքր պտոյտներ իր հարազատ հովտին մէջ, մինչ ձիւնը կը կուտակուէր իր գլխուն վրայ՝ ծերութեան պսակն հիւսելով: Երիտասարդ էր սիրտը եւ չէր խանգարուած առողջութիւնը: Հասուն խնձորի նման կարմրուկ էին այտերը: Քիչ մը կորացած էր, սակայն հաստատուն էին քայլերը: Եւ բարեկամական անկեղծ սեղմումով մը կը թօթուէր բոլորին ձեռքը: Դէմքը ծածկուած էր բացօթեայ կեանք ապրած մարդոց յատուկ խորշոմներով, որոնք եթէ լաւ ուսումնասիրէք, կը տեսնէք՝ թէ պարզապէս տեւականօրէն արեւուն տակ մնալէն յառաջ եկած գիծեր են: Այդպիսի խորշոմները ապուշ դէմքերուն կուտան աւելի չեշտըւած ապուշութիւն մը: Սակայն Ուիլի նման ժպտաշուրթն եւ պայծառ աչքերով մարդոց՝ կուտան տարբեր հմայք մը, եւ այս անգամ կը դառնան պարզ ու հանդարտ կեանքի մը յայտարար նշան: Ուիլի խօսակցութիւնը համակուած էր խոր իմաստութեամբ: Կը սիրէր ուրիշները եւ կը սիրուէր անոնցմէ: Երբ ամառն եղանակին իր պանդոկը կը լեցուէր շրջիկներով, Ուիլի անձնական գրասենեակին մէջ անպակաս կ՚ըլլար խրախճանքը: Եւ իր տեսակէտները, որ առհասարակ տարօրինակ կը թուէին իր դրացիներուն եւ գիւղացիներուն, բարձրօրէն կը գնահատուէին քաղաքներէն ժամանած համալսարանական կրթութիւն կամ բարձր մշակոյթ ունեցող մարդոց կողմէ: Արդարեւ շատ ազնուական երեւոյթ ունէր իր ալեւոյթին մէջ, եւ իր համբաւը օրըստօրէ կը մեծնար, այնպէս որ տափաստանի քաղաքներուն մէջ ծանօթ անուն մըն էր այլեւս: Եւ շատ մը սրճարաններու մէջ բազմաթիւ երիտասարդներ, որոնք ամառը հանդիպում ունեցած էին իրեն հետ պանդոկին մէջ, խանդավառութեամբ կը խօսէին իր եւ իր արտակարգ փիլիսոփայութեան մասին: Կըրնաք վստահ ըլլալ՝ թէ չորս կողմէն հրաւէրներ կը տեղային իր վրայ: Սակայն Ուիլ ոչ մէկ կերպով կը զիջանէր իջնել իր բարձրադիր հովիտէն: Կը ցնցէր գլուխը, եւ իր ծխամորճը ակռաներուն մէջ սեղմած, կը ժպտէր խորիմաստօրէն: «Շատ ուշ կուգաք, կ՚ըսէր, արդէն իսկ մեռած մարդ մըն եմ ես: Ապրած եմ ու մահացած արդէն իսկ: Ցիսուն տարի առաջ զիս մեծապէս խանդավառած պիտի ըլլայիք: Իսկ հիմա սարսուռ մը անգամ չէք կարող անցընել երակներէս:

(11 - Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԿՈՉ ԱՆՅԻՇԱՉԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՇԻՆԱՐԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ

ԽՄԲ.— Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը՝ Ազդակ, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականով մը, Զարեհ կաթողիկոսի օծման ճառին առթիւ.—

Ի՞նչ կ'ուզէ Զարեհ Ա. Հայրապետ :

Կ'ուզէ որ ստեղծուած փոթորկոտ կացութեան վերջ տրուի :

Եւ ի՞նչպէս կը կարծէք որ պիտի ապահովուի բաղձալի անդորրութիւնը :

Ներողամտութեամբ եւ անյիշաչար ոգիով :

Եւ ինչո՞ւ սխալական եւ անյետաձգելի է այդ խաղաղութիւնը :

Որովհետեւ Հայ. Եկեղեցին վերապահուած է նոյնքան բախտորոշ դեր՝ հայ ժողովուրդի հաւաքական ու ներքին ապահովութեան տեսակէտով, որքան ազգային զանազան կազմակերպութիւններու եւ գործօններու :

Եթէ Անթիլիասի տաճարէն ներս ու դուրս խմբուած տասնեակ հազարաւորներու աչքերուն մէջ արցունք լճացաւ՝ պատճառն այն չէր, որ պերճախօս Հայրապետ մը կը քարոզէր :

Պատճառն այն էր, որ Օծեալի բառերուն ու շեշտին մէջ կը թրթռար Անոր հոգին :— Ամբողջ ներողամտութիւն, Հօտին ու Եկեղեցին հանդէպ ամբողջական սէր, եւ Ազգին ու քրիստոնէական հաւատքին ծառայելու անսահման պատրաստակամութիւն կային այդ բառերուն մէջ: Կար, մանաւանդ, վերջին քանի մը ամիսներու անբաղձալի եւ վարկաբեկիչ բարդութիւնները մոռնալու յօժարանքը, — երբ մարդկօրէն անկարելի է ձերբազատուիլ տակաւին անոնց թոյնէն եւ հոգեկան ժխտական անդրադարձումէ :

Ազգ մը ամբողջ խռովեցաւ հոգեւին՝ երբ անտեղի ու անհեթեթ վերագրումներու, դաւալիր եւ թշնամական վերաբերումի, հայ անունին անվայել քսութեանց ու առելավառ գգցումներու թիրախ մաքրամաքուր եւ ազնուական երիտասարդ մը՝ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. կաթողիկոս, հոգեկան նոր ու ապետական ճախրով մը, վեր բարձրացաւ առօրեայ բոլոր պղտորութիւններէն, չլսեց ու չտեսաւ, չյիշեց ու մոռցաւ, եւ կոչ ուղղեց մէկ սիրտ ու մէկ հոգի լծուիլ դրական եւ շինարար աշխատանքի :

Հիմա որ հանրային սեփականութիւն է դարձած այդ կոչը, կ'ակնկալենք որ վերջ գտնեն արուեստականօրէն ստեղծուած թիւրիմացութիւնները, եւ անոնք՝ որ սրխալելու, խաբուելու կամ գիտակցաբար մեղանչելու մարդկային տկարութիւնը ունեցան, փորձեն լսել գէթ այս նոր հրաւէրը :

Ատեն է, որ ուզենք եւ կարենանք անդրադառնալ՝ թէ ազգային եւ հոգեկան ինչ դրութեան մէջ կ'ապրինք :Ատեն է որ վերջ տանք առօրեայ կիրքերուն, ու փորձենք ճշդել մեր անմիջական սխալութիւնները եւ համապատասխան կեցուածք ու գործ ցոյց տանք :

Վերջին քանի մը տարիներու փորձը ցոյց տուաւ, թէ ոչինչ կրնանք ապահովել դաւադրաբար նիւթուած խաղերով կամ արուեստականօրէն յարուցուած փոթորիկներով: Ժողովուրդի կամքը գտած է իր օրէնական արտայայտութիւնը, եւ դուր է աքացել ընդդէմ օրինաց եւ արդարութեան :

Մտածենք գործակցութեան մը անհրաժեշտութեան մասին, ու աւելի երկար չխռովենք հաւաքական մեր կեանքը :

Պայքարները կը դադրին նշանակութիւն ունենալէ, երբ վերածուին սմբռխանութեան եւ անպատասխանատու արշաւի: Հայրապետ. կոչը արտայայտութիւնն է համազգային հոգեկան պահանջի մը: Զինենք մեր ականջները ու հոգին այդ ձայնին առջեւ եւ ընդառաջենք հրաւէրին՝ անյիշաչարութեան նոյն արտայայտ կեցուածքով :

ԿԱՏՂԱԾ ՇՈՒՆԸ ԻՆՔՆԻՐԵՆ ԿԸ ՍԱՏԿԻ

Պոլսոյ «Թէրճիման» թերթին խմբագրապետ Ճիհատ Պապան կը գրէ վերի խորագրով.

— « Էթնոս» թերթը, որ Աթէնքի մէջ լոյս կը տեսնէ, Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ մասին գրի առած յօդուածով մը հետեւեալ կերպով կ'արտայայտուի .— «Անգլիա ինքնապաշտպանութեան համար զեղծարարութեան դիմեց: Մէկ կողմէ Անգարայի կէնկսթէրները ամէն տեսակի մրցանիշները, նոյնիսկ իրենց յատուկ վեց Սեպտեմբերի մրցանիշը կոտրելով սահմանը անցան: Տակաւին որքան պիտի հանդուրժենք որ այս բարբարոս ազգը, որ աղէտի մը նման Եւրոպական կաղոյ ափերն է իջած, սպառնայ մեզի :

« Անօպաններուն այս խումբը տակաւին չէ կրցած մարդ ըլլալ հակառակ անոր որ հինգ հարիւր տարի անցած է Պոլսոյ գրաւումէն ի վեր: Տակաւին որքան պիտի չարունակեն մեր համբերութիւնը սպառել : Այլեւս պէտք է որ Թուրքերուն դէմ մեր դիրքերը որոշենք, այս տեսակ պետութեան մը հետ, եթէ նոյնիսկ տեւականօրէն ըլլայ, չենք կրնար դաշնակից մնալ »:

Ուրիշ թերթ մըն ալ 29 Օգոստոս թըւականով կը գրէ .

— « Թուրքերը Անգարայի մէջ աղմուկներով տօնեցին 26 Օգոստոսի պատերազմին 34րդ տարեդարձը : Այդ թուականէն ութ տարի վերջ մենք անոնց ձեռք երկարած էինք եւ այնքան միամիտ էինք որ խօսած էինք նաեւ Թուրք Յունական հերոսութեան մասին: Այս բոլորը ազնուութիւններ էին զորս այն թուականներուն անզօր էր ըմբռնել Թուրքի մտայնութիւնը: Անոնք կազմակերպուած այս հանդիսութեանց իրենց ուզած իմաստը տուին, հելլենական դեսպանատունէն կարգ մը թղթածրարներ գողնալով»:

« Մէսաժէ տ'Անթէն» թերթը հետեւեալը կ'ըսէ իր խմբագրականով .

« Մութ կիրակի մըն էր... տարօրինակ ձեւով յարձակում կը գործուէր Անգարայի մեր դեսպանատան վրայ եւ կը գողցուէին թղթածրարներ : Միւս կողմէ նոյն օրը կէսօրէն վերջ Անգլիոյ գաղթային նախարար Պոյտ ձգելով իր արձակուրդը լրագրողներուն բացատրութիւններ կու տար համբաւաւոր Տիկէնիսի օրագրի մասին» :

Որպէսզի թարմացնենք մեր ընթերցողներուն յիշողութիւնը անմիջապէս բացատրենք թէ Անգլիոյ գաղթային Նախարար Պոյտ խօսած էր Կիպրոսի մէջ ձեռք անցուած թղթածրարներու մասին , այսպէսով երեւան ելած էր Մակարիոսի դերը :

Մենք բնաւ տեղեկութիւն չունինք Անգարայի մէջ (ոչ թէ դեսպանատունէն, այլ ափարթըմանի յարկաբաժինէ մը) գողցուած թղթածրարներու պարունակութեան մասին: Բայց կասկածելով Աթէնքի թերթերու արտայայտութիւններէն, արդե՞ք կ'ըսենք , յունական կառավարութիւնը համբաւաւոր «էօքա»ի փաստաթուղթերը Անգարայի մէջ կը պահէ : Նշանակելէ վերջ այս կէտը կ'ուզեմ անդրադառնալ նշանաւոր «Էթնոս» թերթին, որու դրութիւնը մէկ կողմ նետած է ամէն տեսակ պատշաճութիւն :

Թուրք ընթերցողը անշուշտ չի փափաքիր որպէսզի անոնց բառերով փոխադարձենք : Կատղած շան առջեւ ոսկոր նետելով կարելի չէ կարգի բերել, ան լորձունքները բերնէն թափելով կը սատկի կ'երթայ :

« Էթնոս»ի հրատարակութիւնները քաղաքակիրթ երկրի մը մամուլին եւ քաղաքակիրթ մարդոց գրիչին վայել չեն : Մենք Ազգ. պայքարի օրերուն տեսանք թէ ինչպէս կ'ըլլայ անօպաններու խումբը եւ իրրեւ պատուաւոր ազգ անոնց առաջնորդներուն սուտերը վերադարձուցած էինք իրենց ...

Հետեւեալները յիշեցնենք կատղած անօպաններուն, որոնք չեն կրցած ըմբռնել այս բոլորին իմաստը .—

Քանի մը օր վերջ տարեդարձը պիտի տօնենք 9 Սեպտեմբերին, այս այն թուականն է երբ Իզմիրի Քորտոնին վրայ որբեր եւ անտուն խեղճեր , արտասուալից աչքերով կը դիտէին այս սանձարձակ անօպաններու վոհմակը, որոնք ծով նետուելով փախուստ կու տային իրենց կեանքին փրկութեան համար :

ՀԱՐՈՒՍՏԸ.— Ի՞նչ կ'ընես հոդ :

ԱՂՔԱՏԸ.— Անօթութենէս խոտ կ'ուտեմ :

ՀԱՐՈՒՍՏԸ.— Խեղճ մարդ. գնէ պարտէզս մտիր, հոն խոտերը աւելի խոշոր են... :

★

— Սարը ո՞ւր կը գտնուի :

— Ջուրին վրայ :

— Իսկ Տանձի՞կը :

— Ծառին վրայ ...:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Եղանակին փրամիոն Լիկի առաջին ախոյենական խաղը , տեղի ունեցաւ Իւնիոն Սփորթիւ Փօնթէնի դէմ, անցեալ կիրակի, հակառակորդին մարզադաշտը, Փօնթէն :

Հակառակ տեղատարափ անձրեւին եւ ճահիճի վերածուած դաշտին, Վալանսի Հայ Մարզականի մարզիկները դաշտ ելան առաջնորդութեամբ իրենց անխոնջ խմբապետին՝ Յարութիւն Ժամագործեանի :

Երկու կողմերը բուռն պայքար կը մըղէին, ջրալի դաշտին մէջ, բայց կէս ժամուան խաղարկութենէն վերջ դատաւորը դադրեցուց խաղը, տեղատարափ անձրեւին պատճառով :

ՓԱՐԱՀԱՆԴԻՍ.— Սեպտեմբեր 2ին, տեղի ունեցաւ Հայ Մարզականի պարահանդէսը 9էն մինչեւ առաւօտեան ժամը 2.30ը :

Մեր հայրենակիցներէն զատ, օտար խուռն բազմութիւն մը փութացած էր հանդիսասրահը: Ներկայ էր նաեւ Ազգ. Միութեան նախագահ՝ Պ. Մուշեղ Ժեբանեան :

Մեծ ուրախութիւն պատճառեց, ժիւտօ քլիւպի հայ մարզիկներու աքանչելի ցուցադրութիւնը :

Կարգադիր յանձնախումբի անդամները, գիտակից իրենց պաշտօնին, լիովին գոհացուցին հանդիսականները , ապահովելով կոկիկ գումար մը:

Ազատ - Մարգիկ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Եգիպտոսի Ցեղ. Խորհուրդին անդամներէն Թահա Հիւսէյին հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է «Ժուռնալ տը Ժընեւ»ի խմբագրապետին.

— Դուք Արեւմուտքցիները իրարմէ ըընաւ տարբերութիւն չունիք. այս պատճառաւ ճշմարտութիւնը լաւ չէք ըմբռներ: Օրինակ, երբ Մահմետականութիւնը խօսքի նիւթ կ'ընէք, անմիջապէս զայն կը շփոթէք թրքութեան հետ: Մինչդեռ օտարներու թշնամին Թուրքերն են: Արդէն Թուրքերուն գլխաւոր նկարագիրը մոլեռանդութիւնն է եւ քանդելու միտումը :

Ուր որ գացեր են, քանդեր են արաբական քաղաքակրթութիւնն ու Արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը : Մինչդեռ Արաբներուն մահմետականութիւնը բաց է եւ անկեղծ. ապացոյցը սա է որ մենք հին քաղաքակրթութեան կոթողները պահած ենք մինչեւ վերջնոյնը :

ԴԱՏԱՒՈՐԸ.— Առաջին հարուածը ո՞վ տուաւ :

ՑԱՃԱԽՈՐԴԸ.— (Որ կուած է ճաշարանապետին հետ) Հաշուեցոյցին նայեցէք եւ կը հասկնաք ...

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (144)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

Իշխանը լռեց: Նրա ամբողջ մարմնով անցաւ մի ցուրտ սարսուռ, եւ հանդարտ դէմքի վրայ երեւացին անորոշ ցնցումներ, որ արտայայտում էին նրա խորին վրդովմունքը:

— Դու ինձ անիծում ես, Համազասպուհի:

— Ուրիշ խօսքերի արժանի ես դու, Վահան: Նա՛, որ թողնում է մայրենի եկեղեցին, եւ Պարսից հեթանոս կրօնն է աշխատում տարածել իւր հայրենիքում, — նա՛, որ դաւաճանում է իւր թագաւորին եւ Պարսից բարբարոսական իշխանութիւնն է կամենում հաստատել իւր հայրենիքում, նա՛, որ կրակով եւ արիւնով ոչնչացնում է հայրենի երկիրը, նա միա՛յն անէծքի է արժանի, Վահան: Կ'անիծե՛ն քեզ հազարաւոր մայրեր, որ պիտի զրկուեն իրանց որդիներից... կ'անիծե՛ն քեզ հազարաւոր ամուսիններ, որ պիտի այրի մնան... կ'անիծե՛ն քեզ հազարաւոր քոյրեր, որոնց եղբայրները պիտի ընկնեն ներքին կռիւներում... կ'անիծե՛ն քեզ հազարաւոր մանուկներ, որ որբ պիտի մնան... կ'անիծէ՛ քեզ ապագայ սերունդը, քանի որ կը յիշէ չար մարդու չար գործերը...:

Այդ խօսքերը կայծակի նման չանթում էին իշխանի սրտին:

— Այո՛, պատասխանեց նա վշտալի ձայնով, այդ բոլոր զոհերը պէտք է կատարուին... եւ ես շատ ցաւում եմ, որ պէտք է կատարուին...: Բայց առանց այդ զոհերի փրկութիւն չի լինի...: Թող ներկայ եւ ապագայ սերունդը անիծէ ինձ: Բայց իմ խիղճը հանգիստ է: Եւ համոզուած եմ, որ վատ գործ չեմ կատարում: Ինչո՞ւ ես դու մոռանում պատմութիւնը, ամենամօտ ժամանակների ազէտալի պատմութիւնը: Երբ Տիրանը, մեր այժմեան աքսորեալ թագաւորի հայրը, կամենալով խաշտ ջնջել Արծրունի եւ Ռշտունի նախարարների ամբողջ տոհմերը, երբ բոլորին կոտորել տուեց, առանց խնայելու սեռի եւ հասակի, ո՞վքեր էին այն երկու մանուկները, որ միայն ազատ էին մնացել ընդհանուր կոտորածից:

— Մէկը Տաճատ Ռշտունին էր, իմ ամուսնի հայրը, միւսը՝ Շաւասպ Արծրունին էր, Մերուժանի հայրը:

— Այո՛, այդ երկուսը միայն կենդանի մնացին երկու նախարարական մեծ տոհմերի բազմանդամ գերդաստանից: Բայց երբ այդ երկու մանուկներին եւս դահիճները բերեցին Տիրանի առջեւ մորթելու, ո՞վքեր էին, որ մերկ սուրերը ձեռքում յարձակուեցան արեան հրապարակը եւ ազատեցին անմեղ մանուկներին:

— Մէկը քո հայրն էր՝ Արտաւազդը, միւսը քո եղբայրն էր՝ Վասակը:

— Այո՛, Համազասպուհի, մէկը իմ հայրն էր, միւսը իմ եղբայրը: Այդ երկու մանուկների պատճառով, նրանք թողին Տիրանի ծառայութիւնը, թողին իրանց հայրենի ժառանգութիւնը՝ Տարօնը, եւ ամրացան Տայոց լեռների մէջ: Այնտեղ մանուկներին սնուցին, մեծացրին, եւ իրանց աղջիկներին նրանց կնութեան տուեցին, Շաւասպից ծնուեցաւ Մերուժան Արծրունին, Տաճատից՝ Գարեգին Ռշտունին, քո ամուսինը: Եւ այսպէս կրկին շարունակուեցան երկու բնաջինջ եղած նախարարութիւնները :

— Ես չեմ հասկանում, ինչո՞ւ համար ես յիշեցնում ինձ այդ բոլորը, ընդհատեց տիկինը:

— Նրա համար, Համազասպուհի, որ Արշակունիների տան վրայ արիւն կայ, եւ արիւնը պէտք է արիւնով մաքրուի...:

— Բայց ոչ անմեղ ժողովրդի արիւնով:

— Եւ անմեղ ժողովրդի արիւնով, երբ նա յիմարաբար միջամտութիւն է գործում, եւ պաշտպան է հանդիսանում Արշակունիների փճացած, անբարոյականացած տանը, որից եթէ վաղուց ազատուած լինէինք, աւելի բախտաւոր կը լինէինք՝ թէ՛ մենք եւ թէ մեր աշխարհը:

— Ցնո՛րքներ են պտտում քո գլխով, Վահան, ասաց տիկինը զայրացած ձայնով: Կիրքը, ատելութիւնը, անզուսպ վրէժխնդրութիւնը կուրացրել են քեզ, եւ խլել են քեզանից ամէն բան, ինչ որ մարդկային է, ինչ որ աստուածահաճոյ է: Ասա՛ ինձ, ինչո՞վ է մեղաւոր Տիրանի որդի Արշակը, մեր ներկայ դժբախտ թագաւորը, որ այժմ հեծում է Անուշ բերդի մթին բանտերում, ինչո՞վ է մեղաւոր նա որ իւր հայրը այսպէս կամ այնպէս է վարուել:

— Նրանով, սիրելի Համազասպուհի, պատասխանեց իշխանը, դառն կերպով ծիծաղելով, որ նրա ձեռքերն եւս մաքուր չեն արիւնից: Մի փոքր անձնասիրութիւն ունեցիր, Համազասպուհի: Ո՞վ սպանել տուեց քո հօրը, կամենում եմ ասել՝ եւ իմ եղբօրը:

ՐԱՖՖԻ

րի վերջ այլ եւս պէտք պիտի չունենան Սուէզի ջրանցքին եւ Եգիպտոս պիտի կորսնցնէ իր եկամուտին 2/3ը : Ծրա — գրուած նաւերուն չինութիւնը պիտի արժէ 13 – 15 Միլիոն սթերլին :

× Լիբանանի եւ Սուրիոյ ներկայացուցիչները խորհրդակցութիւններ կը կատարեն Պէյրութի մէջ, ճշդելու համար իրենց դիրքը՝ Գահիրէի ժողովականքէն վերջ :

× Կիպրոսէն կը հեռագրեն թէ ֆրանսական զօրքին փոխադրութիւնը պիտի վերջանայ այսօր, չորեքշաբթի, իսկ զինամթերքի առաքումը՝ շաբաթ :Լիմասոլի փոխ - քաղաքապետը բողոքեց ֆրանսական զօրքին առաքման դէմ, դիտել տալով թէ երկիրը տնտեսապէս պիտի վնասուի եւ ապրուստը պիտի սղէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը ծանուցանէ թէ հիւլէական զէնքերու նոր փորձեր կատարուած են, համաձայն գիտական հետազօտութեանց նոր ծրագրին : Պաշտօնական զեկոյցը կ՚ըսէ .— «Բնակչութեան ապահովութիւնը կրկնապատկելու համար, պայթիւնները տեղի ունեցան բարձունքներու վրայ եւ բնակութենէ հեռու շրջաններու մէջ, ինչպէս առաջ »:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ վեց խարայելացի զինուորներ սպաննուեցան, Յորդանանի ուժերուն հետ պատահած ընդհարումի մը հետեւանքով: Զինադադարի յանձնախումբը քննութիւն կը կատարէ :

ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ամբաստանութեամբ ձերբակալուած երեք Իտալացիներ, երկու այր եւ մէկ կին, ազատ արձակուեցան Գահիրէի մէջ, իբրեւ անմեղ: Բանտարկուած կը մնան չորս Անգլիացիներ եւ 25 Եգիպտացիներ :

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ ֆրանսական զօրքը քանդեց ազգայնական ամբոց մը, Քապիլի լեռներուն մէջ, Ալժէէն քառն մղոն դէպի արեւելք: Զինուորները լեռ փոխադրուած էին օդանաւերով : Եօթը ըմբոստներ սպաննուեցան, երկու հոգի ալ գերի բռնուեցան: Կոստանդինի շրջանին մէջ երեւան հանուեցաւ ուտելիքի պահեստ մը: Մոսթականէմի մէջ հարցաքննուեցան հազարաւոր կասկածելիներ եւ 120 հոգի ձերբակալուեցան :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը հաղորդեց արեւմտեան պետութեանց թէ զինեալ ուժերը 96·000 զինուորի պիտի հասնին մինչեւ տարեվերջ : Տակաւին 40·000 հոգի կը պակսին. բայց վստահ են թէ պիտի կրնան լրացնել նախատեսուած թիւը :Միւս կողմէ, շարունակ նոր կամաւորներ կ՚արձանագրուին : Յուլիսին 1200 հոգի դիմած էին մէկ շաբթուան մէջ. Օգոստոսին թիւը բարձրացած էր 4500ի : Կառավարութիւնը կը յուսայ ժամանակի ընթացքին լրացնել 500000 հոգինոց բանակի մը կազմութիւնը:

ԱՐԲԱՆԵԱԿ երկիրներէն Հիւս. Ամերիկա հասած Գերմանացի մը, Տելլիս, վկայութիւն տալով ամերիկեան մարմնի մը առջեւ, յայտարարեց թէ արեւելեան Գերմանիոյ ժողովուրդին 85 առ հարիւրը թունդ հակառակորդ է բոլշեւիկեան կարգուսարքին: Յետոյ դիտել տուաւ թէ արեւմտեան պետութիւնները կը դաւաճանեն ազատութեան պայքարին, ժողովներ գումարելով Խ. Միութեան վարիչներուն հետ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ անբաւարար աշխատավարձքերը պիտի բարձրացնեն 1957 Յունուար 1էն սկսեալ: Այս յաւելման համար անհրաժեշտ է 8 միլիառ րուբլի :

ՈՒԹ ՀԱՐԻՒՐ սրտադէտ բժիշկներ հաւաքուած են Սթոքհոլմ, աշխարհի բոլոր կողմերէն, ծանօթացնելու համար իրենց գիտելիքները: Օրակարգի գլխաւոր նիւթն է միջոցներ առաջարկել, սահմանափակելու համար սրտի մահացու հիւանդութիւնները :Առաջին համագումարը տեղի ունեցած էր Լոնտոնի մէջ, 1952ին :

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ստիպուած է տարեկան աւելի քան մէկ միլիոն թոն ցորեն ներածել, ինչպէս յայտարարեց Կեդր. Կոմիտէին Ա. քարտուղարը: Կարելի չէ եղած լրացնել վեցամեայ ծրագրով նախատեսուած արտադրութիւնը : Կառավարութիւնը կը խոստանայ օգնել գիւղացիներուն :

ՎԱՏԻԿԱՆԻ պաշտօնաթերթը կը հերքէ այն լուրը թէ շփումներ հաստատուած են Խ. Միութեան հետ :

ՍՈՒԷԶԻ համար 53 օտար նաւուղիղներ վարձուած են Եգիպտոսի մէջ: Նախկին ընկերութիւնը որոշած է ետ կանչել իր նաւուղիղները, որոնք ջղային վիճակի մը մատնուած են արդէն, ջրանցքին ազգայնացումէն ի վեր :

ՑԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ եղաւ 16ուկէս տարեկան մարդիկ մը, Ժան Մինասեան, երբ ֆութպոլի մրցում մը կը կատարուէր Ժիվորի եւ Վիէնի խումբերուն միջեւ : Տասնեւութ տարեկան Ֆրանսացի մարդիկ մըն ալ, Շապրոլ նոյնպէս յանկարծամահ եղաւ Սոլինեաքի մէջ (Հոթ Վիէն):

ՍԱԿԱՐԱՆ (8 Սեպտ.).— Ձոյլ ոսկի 477·000, նափոլէոն 3450, զուից. 3290, սթերլին 4250, քսան տոլարնոց 16680 : Թղթադրամ (անպաշտօն).— Սթերլին 1070, տոլար 410, պելժ. 8·10, զուից. 97·25, փեզեթա 8·90:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Երուանդ Աղամեան փոխան ծաղկեպսակի՝ երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան, Թագուհի Սարգիսեանի (ծընեալ Աղամեան) մահուան առթիւ :

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովը եւ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը խոր վշտով կը հաղորդեն Միութեանս նախկին Գործադիր Ժողովի նախագահ եւ ազգային վաստակաւոր գործիչ

ՏՈՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔՈԼՈԼԵԱՆի

մահը, որ տեղի ունեցաւ ուրբաթ, Սեպտ. 7ին Պլենոյի իր գիւղակին մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս հինգշաբթի, ժամը 10·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին :

Հ. Բ. Ը. Միութեան անդամներէն եւ յարգոյ հայ հասարակութենէն կը խնդրուի իրենց ներկայութեամբ յարգել ողբացեալին յիշատակը :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Աշկերտ մը, դերձակի քով աշխատելու համար :

Դիմել Պ. Կատալեան, 171 Ավընիւ տիւ Մէն, Փարիզ (14) :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ (վկայութիւններ): Տպ. Յուսաբեր: Գին 25 ֆրանք :

ԼՈՒՍԱԲԵՐ պատանեկան ամսագիր, 8րդ տարի թիւ 7 - 8 (1956 Յուլիս – Օգոստոս): Պատկերազարդ, ճոխ բովանդակութեամբ : Հասցէ.— Օվար, Ավր. Նատէրի, Թեհրան (Փէրս):

ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վերաբացուած է Ա. Ց. Քոյրերու Արնուվիլի վարժարանը. նորոգուած է եւ առողջապահական բոլոր պայմանները կը լրացնէ. կը գտնուի Փարիզի հայաշատ արուարձաններէն մէկուն մէջ:

Կ՚ընդունուին ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտուհիներ, մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի կարգերու մէջ: Դաստիարակութիւնը կը տրուի ըստ պետական ծրագրի եւ տոհմային կրթութեան:

Կ՚աւանդուին նաեւ երաժշտութեան, գծագրութեան եւ ձեռագործի մասնաւոր դասեր նպաստաւոր պայմաններով:

Արձանագրութեան եւ պայմաններու մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Les Sœurs Arméniennes
73 Avenue Henri Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél. Gonesse 179

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

11 Նոյեմբեր, Հ. Բ. Ը. Մ. յիսնամեայ յոբելենական հանդէսը, Սալ Փլեյէլի մէջ, ժամը 21էն 24:

3 Մարտ, 1957 Հ. Բ. Ը. Մ. Փարիզի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը, Օթէլ Ժորժ Ե.ի մէջ, ժամը 16էն 24:
Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՑԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ » :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ :

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր :

ՀԱՅԱԾԷԼԻ ՊԱՏԱՐԱԳ ԽԻՒԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Խաչվերացի տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրիւնոյի մատրան մէջ : (148 ռիւ տը լ՚Էկալիթէ): Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն :

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

“ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ՋԲՕՍ”

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երգեներու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.:

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք

լաթակազմ 1650 ֆրանք:

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Արիներու 26րդ տարեկան ցերեկոյթը

ԿԻՐԱԿԻ, 10 ՄԱՐՏ 1957

Կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար :

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը :

Դիմել Ազգատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն, Յոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնֆուա : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Սէն Ժերոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ
ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ՚ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին: Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը: Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, պատգ. ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22 – 23ին:

Իսկ լէ Մոլինոյի անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի, ժամը 2ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

1.— Պ. Զաւէն Սարունի կը փնտռէ (Պուքրէշէն) իր մօրաքրոջ զաւակը՝ Միհրան Աթմաճեան (Պարտիզակցի) :

2.— Պոլսէն Տքթ. Մկրտիչ Բարաղամեան կը փնտռէ իր եղբօր որդին՝ Սարգիս Բարաղամեան :

3.— Տիկին Թագուհի Ժամկոչեան (այժմ Թոսօեան)կը փնտռէ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս եւ Հռիփսիմէ Բարսեղեաններ եւ իրենց զաւակները՝ Աստղիկ եւ Սաթենիկ Բարսեղեան :

4.— Ազգականները Պոլիսէն կը փնտռեն Ժիրայր Մանասեանը :

5.— Երեւանէն Տիկին Աստղիկ Տիգրանի Յարութիւնեան կը փնտռէ իր զաւակը՝ Երուանդ Իսպիրի Յարութիւնեան ծնած 1922ին :

6.— Երեւանէն Յակոբ Յակոբեան կը փնտռէ իր մայրը՝ Բերրիկ Մանուկեան եւ կամ հօրեղբայրը՝ Սարգիս Ջնտոյեան :

7.— Երեւանէն Տիկին Քրիստինէ Թադէոսեան կը փնտռէ իր ամուսինը՝ Լեւոն Անթանէսի Թադէոսեան :

8.— Պ. Սարգիս Թիւթիւնճեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Ատանացի Կիրակոս Թիւթիւնճեանը :

9.— Կը փնտռուի Պ. Գէորգ Ալիքեան (Երեւանցի), Աչոտի որդի :

Վերոյիշեալ անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատունը: 15 ռիւ Ժան Կուժօն: (Դիւան)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, ՍՏ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆՑ, Բ. տպագր. Պէյրութ, 1955 – 56, երեք հատոր լոյս տեսած (Դ.ը մամուլին տակ): Հատորը 4·000 ֆրանք :

2. ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Մ. ԱԲԵՂԵԱՆ, գիրք Ա., Բ. տպ. Պէյրութ, 1955, լաթակազմ 1800 ֆրանք :

3. ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, Պէյրութ, 1955, Ա. եւ Բ. հատոր միասին (Գ.ը մամուլի տակ) 1050 ֆրանք :

4. ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, հատոր Ա., 1050 ֆրանք:

5.— *L'Eglise Arménienne,* Malachia Ormanian, 2e éd. Antélias 400 Fr.

6. ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նուպարեան, Պէյրութ, 1955, 1210 էջ, լաթակազմ 3000 ֆր.:

7. ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԲԱՌԱՐԱՆ ԱՆԳԼ.–ՀԱՅ. Փրոֆ. Յ. Յ. Չագմաճեան, Պէյրութ, մեծադիր 1424 էջ, լաթակազմ 4000 ֆր.:

8. ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ, Կոմս, Գ. գիրք, Պէյրութ, 1956, 350 ֆր.:

9. ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մ. Թէօլէօլեան, Գահիրէ, 1956, Ա. եւ Բ. հատոր 2000 ֆր.:

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

ուր կը գտնուին Հայաստանի եւ Սփիւռքի հին ու նոր ամէն կարգի հրատարակութիւնները : Պահանջել Ընդարձակ Գրացուցակը :

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e
Chèque Postal, Paris, 1278-35.

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • JEUDI 13 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7679 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3490

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

Ինչ ձեւով ալ կարգադրուի Միջին Արեւելքի նոր տագնապը —Ջրանցքի խնդիր— մենք միշտ պէտք ունինք ներքին խաղաղութեան :

Վերջին վէց - եօթը ամիսներու խժալուր աղմուկին պէտք է յաջորդէ շինարար աշխատանքը :

Անհատ կամ խմբակ, ո՛վ որ չի կրնար սանձել իր ապերասան լեզուն եւ ամբոխավարական կիրքը, թող վանք մը կամ ... լեռը քաշուի, եթէ իսկապէս կ'ուզէ նպաստել հանրային բարօրութեան :

Սուէզի վէճէն առաջ ալ, միշտ երերուն վիճակ մը կը ներկայացնէր Միջին Արեւելքի քաղաքական վիճակը :

Վերջին տարիներու ընթացքին, աւելի բարդացաւ կացութիւնը եւ ցնցումներ տեղի կ'ունենան պարբերաբար :

Անկախութեան տիրացած ժողովուրդները կ'ուզեն թօթափել օտար տիրապետութեան ամէն հետք : Երբեմն կրաւորական դիմադրութեամբ, երբեմն ալ ուժգին ցոյցերով :

Այս դիմադրական պայքարին մէջ, անոնք չեն կրնար հանդուրժել որ այս կամ այն փոքրամասնութիւնը տաղտուկներ պատճառէ իր ներքին ժխորով :

Լիբանանի թէ Սուրիոյ մէջ կա՞յ ուրիշ տարր մը, որ այնքան զրադեցուցած ըլլայ հիւրընկալ պետութիւնները, որքան մեր հասարակութեան որոշ մէկ մասը : Մանաւանդ այս տարուան սկիզբէն ի վեր :

Դժբախտաբար տակաւին չէ դադրած «չափուելու» մրցումը : Նոր դաւեր կամ անակնկալներ կը սարքուին, համաձայն վերջին տեղեկութեանց :

Ուրեմն, դաս մը աշխարհականներ եւ կղերականներ պիտի շարունակեն ծառայել վարական մրցահանդէսը, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ : Նոյն իսկ նիւթ ճարելով արաբական մամուլին :

Իրենք ալ գիտեն որ կարելի չէ դատ շահիլ խոպոտ կանչեր արձակելով եւ աբւին պղտորելով :

Եւ սակայն, կը յամառին պաշտպանել ներքին ուժերը : Նոր ճեղքեր բանալ ամէն ուղղութեամբ, իրենց ներկայութիւնը ապացուցանելու համար :

« Ազգասիրութեան » եւ «եկեղեցասիրութեան » այս աճուրդը ահագին աւերներ գործած է արդէն, բարոյական թէ նիւթական :

Ուրի՞ւ հող : Բաւական է որ խօսքի տակ չմնան, օրն ի բուն փրփուր տեղալով եւ բութ սլաքներ արձակելով :

Թերեւս փոթորիկի մը կը սպասեն, խեղքի դալու համար :

Եւ կամ հեռաւոր սուրբի մը հրաշագործ միջամտութեան :

Ամէն պարագայի մէջ, պարտականութիւն կը սեպենք անգամ մը եւս յիշեցնել.

— Հողին վառած ժողովուրդի մը ճակատագրին հետ կը խաղաք, գերապատիւներ եւ մեծապատիւներ : Ա՛լ կը բաւէ...

Մի՛ սպառէք տարագիր բազմութեանց եւ հիւրընկալ երկիրներու համբերութիւնը : Ինչ որ ըլլէք ցարդ, սանձակոտոր մոլեգնութեամբ, տարբերութիւն չունի հասարակ վնասարարութենէ : Սթափեցէ՛ք. եւ եթէ ի վիճակի չէք հանրօգուտ ծառայութիւն մը կատարելու, գոնէ մի խանգարէք ուրիշներուն աշխատանքը :

Եւ մանաւանդ, յիշեցէք թէ շրջապատուած էք հրաբուխներով, ներսէն թէ դուրսէն :

Այս անտէր ժողովուրդը կենդանի գործ կը սպասէ ամէն տեղ, այլ մանաւանդ Միջին Արեւելքի մէջ, ուր բացառիկ դիրքութիւններ կը վայելենք, դարկ տալու համար մեր ազգային մշակոյթին :

Վերջ՝ խռովայոյզ եւ վարկաբեկիչ մարդանքներուն, որոնք յայտնապէս կը ջլատեն տարագիր բազմութեանց դիմադրական ուժերը : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՊԱՏԻԺՆԵՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԴԷՄ

•

ԱՄԵՐԻԿԱ ՋՈՒԶԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑԻԼ ՋԻՆԵԱԼ ՁԵՌՆԱՐԿԻ

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վարչապետները եւ արտաքին գործերու նախարարները վերջացուցին իրենց խորհրդակցութիւնը Լոնտոնի մէջ, կատարեալ համաձայնութեամբ : Անգլիոյ վարչապետը երէկ, չորեքշաբթի պիտի յայտնէր տրուած որոշումները, Երեսփ. ժողովին մէջ, իսկ Գ. Կի Մոլէ՝ նախարարական խորհուրդին մէջ : Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ երկու պետութիւնները երբեք այսքան համերաշխ եղած չէին երկար ատենէ ի վեր : Այս վճռական դիրքը ազդած է նաեւ Մ. Նահանգներուն վրայ եւ կը յուսացուի թէ անոնք ալ ուժ պիտի տան պատժական տնօրինութեանց : Այդ միջոցներու մասին երկար խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան Լոնտոնի մէջ, երեքշաբթի օր : Մանրամասնութիւնները պիտի հաղորդուին այսօր : Որոշումներէն մէկն է լքել Սուէզի ջրանցքը ցնոր տնօրինութիւն եւ նաւարկութիւնը կատարել հին ճամբով, Բարեյուսոյ Հրուանդանէն : Այս ճամբան երկար կը տեւէ, ուշացնելով Միջին Արեւելքի քարիւղին փոխադրութիւնը : Այդ պարագային Մ. Նահանգները օգնութեան պիտի հասնին, քարիւղ ճարելով ամերիկեան աղբիւրէ :

Կը թուի թէ մէկդի դրուած է Ազգաժողովին դիմելու առաջարկը, նկատելով որ դատ պիտի բացուի երկար ձեւակերպութեանց : Պարզապէս տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէն ծրագրուած գործողութեանց մասին :

Ֆրանսա եւ Անգլիա միեւնոյն ատեն վճռած են զինուորական միջամտութիւն ալ կատարել, եթէ վտանգուին իրենց հպատակները եւ շահերը Եգիպտոսի մէջ :

Սուէզի նախկին ընկերութեան վարչական խորհուրդը երէկ նիստ գումարելով, որոշեց ազատ ձգել իր նաւուղիղները, որոնց հրահանգուած էր իրենց պաշտօնները շարունակել առ այժմ : Ուրեմն, այդ նաւուղիղները պիտի վերադառնան : Այս որոշման վրայ, Եգիպտոսի կառավարութիւնը յայտարարեց թէ հեռացող նաւուղիղները պիտի դատուին իբրեւ վնասարար : Եթէ այս սպառնալիքը գործադրուի, Անգլիա եւ Ֆրանսա անմիջապէս պիտի միջամտեն :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ

Նախագահ Այզընհաուըր յայտարարեց թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա ուրիշ միջոց չունին, եթէ ոչ զինեալ միջամտութեան դիմել, եթէ Սուէզի վէճը խաղաղութեամբ լուծելու բոլոր միջոցները սպառին եւ եթէ որեւէ ձեւով յարձակում կատարուի Եգիպտոսի կողմէ : Այս յայտարարութենէն առաջ, նախագահը բացատրեց թէ Մ. Նահանգները տագնապին սկիզբէն իսկ պնդած են որ վէճը լուծուի խաղաղութեամբ : Յետոյ ըսաւ թէ 18երու բանաձեւը նկատի առած էր Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը, ինչպէս եւ այն իրաւունքները զոր կը վայելեն ջրանցքը գործածող ազգերը, համաձայն 1888ի դաշնագրին :

Նախագահը այս առթիւ գովեց Հինգերու յանձնախումբը եւ մասնաւորապէս Գ. Մենզիսի համբերութիւնը եւ դիւանագիտութիւնը : Ապա խօսելով գնդ. Նասրի առաջարկներուն վրայ, դիտել տուաւ թէ Եգիպտոս պարզապէս նոր խորհրդաժողով մը կը պահանջէ : Եւ սակայն պիտի քննենք եղած առաջարկները : Ի պատասխան հարցումի մը, նախագահը կրկնեց .

— 1888ի դաշնագրին համաձայն բոլոր ազգերը իրաւունք ունին ազատօրէն գործածելու Սուէզի ջրանցքը : Եթէ այդ ազատ գործածութիւնը վտանգուի, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա իրաւունք ունին կարգ մը միջոցներ ձեռք առնելու : Այդ պարագան անպատճառ չարդարացներ զինեալ միջամտութիւնը :

Այս առթիւ բացատրեց թէ Մ. Նահանգները պիտի չմասնակցին յարձակողական ձեռնարկի մը, եթէ նոյն իսկ խանգարուի ազատ նաւարկութիւնը : Իր կարծիքով, ներկայ պարագաներուն մէջ որեւէ բռնի գործողութիւն պիտի համարուի նախայարձակում : Անգլիոյ վարչապետը այս մասին ալ պիտի խօսէր երէկ, Երեսփ. ժողովին մէջ : Ահաւասիկ Այզընհաուըրի վերջին խօսքերը .

— « Մենք Ազգաժողովը հաստատեցինք խափանելու համար նախայարձակումը : Ուրեմն չենք կրնար մասնակցիլ յարձակողական ձեռնարկի մը, եթէ մարդկօրէն կարելի է խուսափիլ :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑԸ

Լոնտոնի մէջ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ .— Սեպտ. 11ին խօսակցութիւններ տեղի ունեցան վարչապետարանին մէջ, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վարչապետներուն եւ արտաքին նախարարներուն միջեւ : Այդ ժողովին նպատակն էր քննել գնդ. Նասրի ժխտական պատասխանին հետեւանքով ստեղծուած կացութիւնը : Նախարարները սկիզբէն իսկ ճշտեցին թէ իրենց կառավարութիւնները շարժած են կատարելապէս համաձայն Ազգաժողովի սկզբունքներուն : Նախագահ Նասրի մերժումին արարքին հետեւանքով, անոնք անմիջապէս միացան Մ. Նահանգներուն, ժողովի հրաւիրելու համար այն երկիրները որոնք մասնաւորապէս շահագրգռուած են Սուէզի ջրանցքով : Հրաւիրուած էր նաեւ Եգիպտոս : Հակառակ անոր ցաւալի ձեռնպահութեան, խորհրդաժողովը յաջողեցաւ կազմել ծրագիր մը որ խորապէս արդար էր եւ լիովին նկատի կ'առնէր Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը եւ շահերը : Նախարարները միաձայնութեամբ կը հաստատեն թէ նախագահ Նասրի մերժումը ծանր կացութիւն մը կը ստեղծէ, ուստի քննեցին ձեռք առնուելիք միջոցները եւ յանգեցան կատարեալ համաձայնութեան մը : Եւ որոշեցին շարունակել ու ընդլայնել իրենց գործակցութիւնը եւ բոլոր նպատակայարմար միջոց-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

•

ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՎ ՁԲԱՂԵՑԷՔ

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին այցելութենէն եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընտրութենէն ի վեր, պոլսահայ մամուլը գլուխն առած կ'երթայ :

Կը հրատարակէ շնդալից մանրամասնութիւններ, պատկերազարդ խայտառակութիւններով :

Երկու օրաթերթերէն մէկը նոյնութեամբ կ'արտատպէ ինչ որ լոյս կը տեսնէ Պէյրութի, Հալէպի եւ Գահիրէի խուժանավար մամուլին մէջ :

Թերթը շէնք - շնորհք դիրք բռնած է եւ «տեսակէտներ» ալ կը յայտնէ : Ոչ թէ կացութիւնը լուսաբանելու, այլ միտքերը գրգռելու համար :

Ամէն ցնդաբանութիւն, ամէն քսութիւն եւ պառաւական բամբասանք օր օրին կը փոխադրուի Պոլիս, իր բոլոր բացասական հետեւանքներով :

Չկայ մէկը որ ազդարարէ .—

Պարոններ, դուք հոգեր չունի՞ք : Ինչո՞ւ կը խառնուիք ձեր գաղութէն դուրս եղած գործերու : Ինչո՞ւ կ'իւրացնէք սուտ եւ քնարեր «մասալ»ներ, որոնք պարզապէս սիրտ կը խառնեն :

Ո՛ր՛ եւ է արժէք ունի՞ ձեր դիրքը, այս կամ այն հարցին լուծման համար :

Անշուշտ այս ամբոխավարութեան մէջ մեղք ունին նաեւ Լիբանանի այն դաւադիրները, որոնք որեւէ զոհողութեան առջեւ կանգ չեն առներ, իրենց մանածը ներկելու համար :

Գրողն ու հրատարակողը ; լրատուն եւ արտատպողը կը մոռնան որ լրագրական այս ժխորը կրնայ շահագործուիլ ի վնաս համայնքին, կամ սահմանակից գաղութներուն :

Գարեգին պատրիարք ամիսներ առաջ սրտագին կոչ մը ուղղեց մամուլին, խոհեմութեան յորդոր կարդալով :

Դժբախտաբար ինքն իսկ հաւատարիմ չմնաց իր խրատին, Պոլիս փոխադրելով Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ընտրութեան առթիւ ծագած բանավէճը, պաշտօնաթերթ «Շողակաթ»ի բեմէն :

Իր այնքան ծանր հոգերուն եւ տաղտուկներուն մէջ, պատշա՞ճ էր որ թղթածրար մըն ալ ինք բանար, պատրիարքական հեղինակութեամբ :

Ցարդ հրատարակուած տեղեկութիւններն ու վաւերագիրները կը հաստատեն իր բացասական դերը կաթողիկոսական ընտրութեան եւ Գահիրէի «եպիսկոպոսական ժողով»ին մէջ :

Իրեն կը մնար համբերել :

Մենք ուրիշ բան կը սպասէինք իր տարիքէն ու դիրքէն .—

Ճիշդ ժամանակն է ոչ թէ սրտագին կոչ մը, այլ սաստ մը ուղղելու պոլսահայ մամուլին, որպէսզի տեղական հոգերով զբաղի, փոխանակ խուժանավարութեան կարաւանին առջեւը անցնելու : ՎԱՀԷ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻՆ ԴԻՐՔԸ

•

Գնդ. Նասր հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ յունական թերթի մը .

— « Իբրեւ պատասխանատու նախագահ, ես պատրաստուած եմ ամենադէշ պատահականութեան եւ բոլորովին չեմ հետաքրքրուիր այն միջոցներով զոր կրնան ձեռք առնել ուրիշներ : Եթէ յարձակում կատարուի Եգիպտոսի դէմ, արաբական բոլոր երկիրները մեզի հետ պիտի ըլլան մեքենաբար : Ֆրանսա եւ Անգլիա զինուոր համախմբելով Միջերկրականի մէջ, երկու նպատակներ կը հետապնդեն. — Մէկ կողմէ կ'ուզեն ապացուցանել Կիպրոսի ռազմագիտական կարեւորութիւնը իբրեւ զինուորական խարիսխ Արեւմուտքի համար, միւս կողմէ գրաւել Սուէզի-Ջրանցքը :

× Սուրիոյ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ համաձայն է միջազգային մարմին մը ստեղծելու, նոր բանակցութեանց համար, ինչպէս կ'առաջարկէ գնդ. Նասր : Յորդանանի վարչապետն ալ հեռագիր մը ուղղեց գնդ. Նասրի, հաւանութիւն յայտնելով միջազգային մարմնի մը կազմութեան մասին : Լիբանանի մամուլը կը կարծէ թէ տակաւին կարելի է խաղաղ կարգադրութեան մը յանգիլ, ընդունելով հանդերձ որ վէճը քաղաքական հանգամանք ունի :

Իրանի արտաքին նախարարը, Արտալան, որ անդամ էր Հինգերու յանձնախումբին, յայտարարեց թէ իրենք հակառակ են զինեալ միջամտութեան : Իրան միշտ կուսակից է խաղաղ կարգադրութեան մը : «Գահիրէի մէջ մէկ ժամ խօսակցելով նախագահ Նասրի հետ, բացատրեցի թէ Իրան երբեք պիտի չպաշտպանէր 18երու բանաձեւը, եթէ ան չպահպանէր Եգիպտոսի գերիշխանութիւնը » :

× Ռատիօ - Մոսկուա կը ծանուցանէ թէ վերջերս կարեւոր փոխադրանաւեր մեկնած են Սեւ Ծովու նաւահանգիստներէն, ցորեն եւ քարիւղ փոխադրելով Աղեքսանդրիա : Եգիպտոս ալ բամպակ պիտի ճարէ Խ. Միութեան :

× Գահիրէի թերթերը կը ծանուցանեն թէ պիտի յետաձգուին երեսփ. ընտրութիւնները, որոնք տեղի պիտի ունենային հոկտեմբերին : Այս յետաձգման պատճառն է Սուէզի վէճը :

ՎԵՐՋ ՏՈՒԷՔ ԴԱՒԵՐՈՒՆ

ԽՄԲ. — Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը, Ազդակ, պարտք սեպած է նոր ազդարարութիւն մը ուղղել գոյնզգոյն խառնակիչներու: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը. (9 Սեպտ.) —

... Բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտան, որ գաղութը խռով պահելու իրենց հիմնական առաջադրանքին մէջ վիժում չեն ուզեր ճանչնալ ծանօթ դաւադիրները, — գլխաւորութեամբ ՌԱԿեան եւ Հնչակեան օրգաններուն:

Իրենք շատ լաւ գիտեն, թէ մենք արհամարհանք միայն ունինք բոլոր անոնց հանդէպ՝ որոնք նենգութեամբ, սուտով և օտարներու առջեւ ստորնաքարշ ստրկամտութեամբ կը յաւակնին «դատ» շահիլ, հակազդել ժողովուրդի կամքին, կամ պարտադրել իրենց «տեսակէտ»ները: ՌԱԿեան օրգանը, որ ջղաձգութենէ կը տառապի քանի մը օրէ ի վեր ու կը կարծէ «պայքար»ը յաւերժացնել այսահարի տապլտուկումներով, շատ լաւ գիտէ իր կարգին՝ ո՛չ մ'ը՞ք ու իր նմանները իբրեւ ծիծաղելի ներկայութիւն եւ համապատասխան վերաբերումի արժանի «ուժ» նկատի չենք ունեցած եւ չունինք, որովհետեւ թեմական թէ երեսփոխանական ընտրութիւնները ցոյց տուած են միշտ՝ թէ Ռամկավարութիւնը չորցած ծաղիկ է, ժամանակավրէպ ու աւելորդ գոյութիւն, եւ զոր իբրեւ անուն կամ յիշատակ պահելու համար՝ կապած են... Համայնավարութեան քղանցքներուն: Մեր հակառակորդները մեզմէ լաւ գիտեն՝ թէ ինչ համրանք եւ ինչ «որակ» են, ի վերջոյ, իրենք: Գիտեն, թէ որուն անթացուպերով կը սլքտան մեր հանրային կեանքին մէջ եւ ով կը կերակրէ զիրենք: Գիտեն նաեւ, թէ վերջին «պայքար»ներուն մէջ, ու մինչեւ այսօր, ով ուղղութիւն ու հրահանգ կուտայ իրենց:

... Մեր խօսքը դարձնել կ'ուզենք ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ, որուն վերջնական յաղթականութեան և ողջմտութեան ամբողջական վստահութիւնը ունեցած ենք միշտ, ու կ'ըսենք՝ թէ Կիլիկեան Աթոռի անկախութեան յաւիտենականացումը՝ միայն ու մի միայն ԻՐԵՆ ԿԸ ՊԱՐՏԻՆՔ:

... Համայնավարութեան ու Ձեկայի ախտաւոր տարրեր կրնան աւելի ձիգ ու փորձ չարունակել, սանձուած թիւրիմացութիւնները յաւերժացնելու եւ պառակտումը գործի վերածելու համար: Սակայն, հայ ժողովուրդը երբեք պիտի չներէ բոլոր անոնց, ՈՐՈՆՔ ԿԸ ՀԵՏԱՄՏԻՆ ԵՐԿՈՒՈՒԹԻՒՆ ՍՏԵՂԾԵԼ ազգին ու Եկեղեցիին մէջ, դրդիչ թելադրութիւններով ու նիւթերով ճակատ յարդարելու համար Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան դէմ: Կը հաստատենք կարգ մը ախտանշաններ, որոնք ներադրել կուտան մեզի՝ թէ դաւադիրներ նոր ծրագիրներ կ'որոճան, վերջնական հերձուած ստեղծելու համար հայ ժողովուրդի ազգային - եկեղեցական կեանքին մէջ. կը փորձեն Կիլիկեան Աթոռի հեղինակութեան դէմ խոչընդոտներ յարուցանել: Նմանները կը զգուշացնենք այս կարգի անխոհուրդ քայլերէ եւ կը հրաւիրենք էջմիածնական հոգեւորականութիւնը ամփոփուելու իր պատեանին մէջ:

Բաղձանք ու նպատակ չունինք իրենց գործերով զբաղելու, իրենց ներքին հաշիւներուն միջամտելու, — պայմանաւ որ ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԹԵՄԵՐԷ ՆԵՐՍ ՉԳԱՍՏԱՆԱՆ:

2 Սեպտեմբերի կաթողիկոսական օծումը, ինչպէս 20 Փետրուարի կաթողիկոսական ընտրութիւնը, տեղի ունեցան կանոնական գծով, եւ Հայ. Եկեղեցւոյ ու սահմանադրական աւանդական տրամադրութեանց համաձայն:

Վերջ տանք ճշմարտութեան դէմ ցեխով ու սուտով «պայքարելու» ծիծաղելի փորձերուն:

Օծումին իրենց մասնակցութիւնը բերին երկու հայ եւ մէկ ասորի եպիսկոպոս: Անկախ այն իրողութենէն թէ ո՛չ մէկ կանոնագրութիւն ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԹԻՒ կը ճշդէ օծող եպիսկոպոսներու, Գեր. Մար Սեւերիոս եպիսկոպոսի մասնակցութիւնը օծումին ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ է Հայ. Եկեղեցւոյ եւ ուղղափառ Եկեղեցիներու կանոնագրութեանց: Ասորի, հաբէշ, ղպտի եւ հայ եպիսկոպոսներ ԻՐԱՒԱԿԱՆՕՐԷՆ իրաւունք ունին մասնակցելու կաթողիկոսական օծումներու:

Վերջ տանք օրինականութեան դէմ խուժանավարութեամբ պայքարելու գռեհիկ ձեւերուն:

... Գաղտնիք չէ ո՛չ ոքի համար, որ, փաստօրէն, հայ՝ եպիսկոպոսական դասը իր ներքին համոզումներուն ու խղճին դէմ երթալու գնով իր «եկեղեցւոյ իշխան»ի անկախութիւնն ու հայ հոգեւորականի անկաշառ խղճմտանքը կորսնցուցած է:

Կը բաւէ որքան գռեհկացան, տարկացան, ու պառակտեցին:

Քայլ մը աւելին՝՝ իրենց կողմէ, կրնայ շատ աւելի անդարմանելի չարիք հասցնել հաւաքական, մեր ապահովութեան եւ Հայ. Եկեղեցւոյ միութեան զոր ջերմապէս կը փափաքինք անվթար պահել:

ԱԶԴԱԿ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻՍ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

Օգտուելով արձակուրդի բացառիկ պատեհութենէն, կ'առնեմ պայուսակս ու կ'երթամ արեւ փնտռելու:

Շոգեկառքին մէջն եմ: Կը վազէ, ես ալ հետը:

Առեն առեն, սակայն, կը նայիմ պատուհանէն դուրս: Ինծի այնպէս կը թուէր, թէ երկինքը փլեր էր ու ամպերը դարձեր էին ցնցոտի: Անձրեւը կ'իջնէր հեղեղի պէս, անընդհատ:

Քանի կը հեռանամ Փարիզէն, այնքան աւելի կը պայծառանայ երկինքը: Օդը կը դառնայ հաճելի: Ու համայնապատկերը դաշտին, ինծի կը թուի բնութեան մէկ հրաշալիքը:

Մարսէյլ: Կ'իջնեմ վար ու կը քալեմ:

Ճամբուս վրայ անցորդներ: Անոնք չեն նմանիր Փարիզի փողոցները շրջագայող մարդոց: Ամէքն ալ ուրախ են եւ, հպարտութեամբ ցոյց կուտան իրենց դէմքերուն փայլ տուող արեւին կարմիրը:

Այս վաճառաշահ քաղաքը, կարծէք կը նմանի կաթսայի մը: Կ'եռայ անդադար: Վազք, աշխատանք, դրամ: Բայց այս չէ զիս հետաքրքրողը: Իմ փնտռածս ուրիշ բան է, — անոնք՝ որոնք իմ արիւնէս են: Հայերէն կը խօսին եւ հայերէն կը կարդան: Կը մտածեն յաւիտենական Հայուն բարիքին մասին:

Առաջին անգամ Աստուրն է որ կը հանդիպի ինծի, նկարիչի մեքենան ձեռքը: Ցետոյ Կարօ Մխիթարը, լուռ եւ մտացուած: Աւելի վերջը Գրիգոր Վահանը, որ կը պատրաստէր նոր թատերախաղի մը յատակագիծը: Ու փնտռեցի շատեր, զորս կը ճանչնայի ու չէի ճանչնար: Իսկ մնացեալները, արձակուրդը տարեր էր, քաղաքէն դուրս:

Կէսօր: Այրող արեւի մը հետ կը մեկնիմ Մարսէյլէն:

ԿԱՐՏԱՆ. — Այս երբեմնի չէն քաղաքը, առաջին օրէն իսկ յուսախաբութեան մատնեց զիս: Չէր այնպէս ինչպէս որ էր տասնեակ մը տարիներ առաջ: Ոչ խանդ, ոչ եռանդ: Եւ ոչ ալ ազգային հաւաքական գործունէութիւն: Կարող ուժերու նօսրացումով, ամէն ինչ ձգուած է իր բախտին:

Եւ սակայն անձամբ ստուգեցի, թէ կայ առողջ երիտասարդութիւն մը որ կ'ուզէ հետեւիլ ազգօգուտ որեւէ մէկ ձեռնարկի, եթէ կարող առաջնորդներ ունենան: Երբ սեղմ շրջանակի մը մէջ կը խօսէինք մեր կրթական արժէքներուն մասին, երկու երիտասարդներ ըսին:

— Սորվելու, ծանօթանալու տենչ ունինք: Բայց աղբիւրներ կը պակսին...

Տնտեսական տեսակէտով, ուրախ եմ ըսելու որ, գաղութը ունի բարեկեցիկ կեանք մը: Բայց այսքանը բաւական չէ մարդու մը համար: Հացէն վերջ, նոյն իսկ հացին չափ անհրաժեշտ է մտային եւ հոգեկան սնունդը: Առանց մէկին կամ միւսին, կեանքը պիտի դառնար խեղճալի ունայնութիւն:

ԼԱ ՍԻՈԹԱ. — Հեռաւոր Միջերկրականը ստիպեց զիս որ պահ մը մոռնամ դաշտին գեղեցկութիւնները ու երթամ վայելել իր արծաթ ալիքներուն մրմունջները:

Եւ ահա, մանուածապատ ուղիներէ վերջ՝ քաղաքը:

Պահ մը կը կենամ քարափը ու կը դիտեմ նաւերն ու նաւակները: Աւելի հեռուն՝ ծովը, որ կապոյտ վերմակին տակ անխռով, կարծէք կը քնանայ դարերու գաղտնիքը հետը:

Մինչ ուրիշ տեղ մարդիկ արեւ կ'երազեն, հոս բախտաւորներ ծովեզրի աւազին վրայ պառկած՝ թոյլ կուտան, որ արեւը իր ոսկի ճառագայթները մխրճէ իրենց մարմնոյն մէջ: Մինչեւ որ վերջանան արձակուրդի համրուած օրերը:

Առաջին օրն իսկ, հպարտութիւն մը եղաւ լսել մեր մայրենի լեզուին հնչիւնը քիչ մը ամէն տեղ:

Գաղութը, տնտեսապէս, ունի բարւոք վիճակ: Կան արհեստաւորներ, մանր առեւտրականներ եւ մասնագէտ բանուորներ, որոնք կ'աշխատին տեղւոյն նաւային աշխատանոցներուն մէջ: Ունի լուսաւորչական եւ բողոքական մատուռներ եւ դպրոցներ: Կը կատարուին նաեւ ազգային պատմական թուականներու տարեդարձները, մեծ խանդավառութեամբ:

Դժբախտաբար, արձակուրդի պատճառաւ չկրցայ ստուգել, թէ գաղութը ի՞նչ ունի որպէս ազդակ ազգապահպանման:

ՎԱԼԱՆՍ. — Քաղաքը ունի բաւական մեծ թիւով գաղութ մը, ընդունակ ազգապահպանման աշխատանքի:

Ճամբորդութիւնս առիթ մը եղաւ, որ երկու օր մնամ իր ծոցին մէջ:

Ինչպէս միւս քաղաքներուն մէջ, այստեղ ալ արձակուրդի օրերուն պատճառով չկրցայ ներկայ ըլլալ որեւէ մէկ ազգօգուտ ձեռնարկի: Բայց ընդհանուր համոզումս այն եղաւ, թէ գաղութը, կը գտնուի համերաշխութեան առողջ գետնի մը վրայ: Ունի մտածելու, գործելու նախանձելի ընդունակութիւն մը, ի նպաստ մեր ազգային շահերուն: Համեստ է եւ որ եւ է առեն սրտնեղութիւն չէ պատճառած պետական շրջանակներու:

Տնտեսապէս կը գտնուի լաւ վիճակի մը մէջ: Կան զանազան արհեստաւորներ, մասնագէտ բանուորներ եւ շրջուն առեւտրականներ: Ունի եկեղեցի եւ դպրոց, ուր յարմար առիթներով՝ մանուկներուն կը տրուի հայեցի դաստիարակութիւն:

Կայ նաեւ մարզական խումբ մը, որ գիտէ ճակատը բարձր պահել մրցումներու ժամանակ:

Ապրի Վալանսը:

ՇԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՆՈՐ ՋԱՐԻՔ ՄԸ

Հետզհետէ վրդովիչ համեմատութիւններ կը ստանան ամուսնալուծումները:

Եթէ նկատի առնենք միայն Մարսէյլի գաղութին մէջ տեղի ունեցած ապահարզանները, պիտի համոզուինք թէ կը գտնուինք ծանր տագնապի մը առջեւ:

Դատական դէպքերու լաւատեղեակ անձի մը վկայութեամբ, վերջին մէկ տարուան շրջանին՝ տեղի ունեցած են 70է աւելի պաշտօնական ամուսնալուծումներ, իսկ անպաշտօն ապահարզանի ճշգրիտ թիւեր կը պակսին:

Բազմազան են այս ամուսնալուծումներու շարժառիթները, արդար կամ անարդար:

Անշուշտ ապահարզան պահանջող այր կամ կինը, նախապէս պատրաստած կ'ըլ-

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

«Բայց այդ է արդէն երկար ապրելու ցաւը՝ մարդ կը ձանձրանայ կեանքէն եւ կուտ մը անգամ չի տար անոր: Երկար կեանքի մը եւ լաւ ճաշի մը միջեւ մէկ տարբերութիւն կայ միայն՝ այն, թէ ճաշի պարագային՝ անուշ բաները կը պահուին ճաշի վերջաւորութեան: Երբ մանուկ էի, չէի գիտեր, չէի հասկնար, թէ ո՞ր մէկն էր աւելի հետաքրքրականն ու ուսումնասիրութեան արժանին՝ արտաքին աշխա՞րհը, թէ ես ինքս՝ իմ ներաշխարհովս: Հիմա գիտեմ, թէ ուսումնասիրութեան արժանին իմ անձս է, իմ ներաշխարհս, հետեւաբար քայլ մը անգամ չեմ շարժիր տեղէս»:

Տկարութեան ո՛չ մէկ նշան կը ցուցաբերէր: Ընդհակառակն, կ'ըսուէր իրեն համար, թէ մինչեւ վերջին վայրկեանը՝ մընաց կորովի: Կ'ըսուէր սակայն, թէ իր վերջին օրերուն դարձած էր խիստ սակաւախօս՝ թէեւ ընդունակ էր ժամերով ուրիշներու խօսքը լսել համբերութեամբ եւ՝ համակիր լռութեամբ: Միայն թէ, երբ խօսէր, ճիշդ հարկ եղածը կ'ըսէր միայն եւ իր արտայայտութիւնները՝ հասորն փորձառութեամբ եւ իմաստութեամբ էին թաթաւուն: Ամէն օր շիշ մը գինի կը խմէր ախորժով: Եւ առհասարակ այդ անմեղ գինարբուքը կը կատարէր բլրան մը գագաթը՝ արեւմարի պահուն, կամ ալ իր մրգաստանին մէջ՝ աստեղազարդ երկնակամարին տակ: Կ'ըսէր թէ հասած էր իր կեանքին մէջ տեղ մը՝ ուր հասարակ մոմ մը այնքան գեղեցիկ եւ իմաստալից կը թուէր իրեն՝ որքան հեռաւոր աստղ մը կամ մոլորակ մը:

Եօթանասուներկու տարեկան էր հիմա:

Գիշեր մը մարմնի եւ մտքի չես գիտեր ի՞նչ անհանգստութիւն մը զգալով արթնցաւ: Ելաւ անկողնէն, հագուեցաւ ու իր ծառաստանը գնաց՝ խորհրդածելու համար: Թանձր խաւար՝ ամենուրեք: Ոչ մէկ աստղ՝ երկինքի մէջ: Յորդառատ գետը կը կատարէր իր ընթացքը: Խոնաւ անտառներէն ու մարգագետիններէն կը բարձրանար գլխիչ բոյր մը: Ցերեկուան ընթացքին որոտացած էր երկինքը՝ եւ անձրեւած՝ յորդահոս, և վաղայաջորդօրն ալ կը սպառնար անձրեւոտ ըլլալ: Թանձրամութ եւ հեղձուցիչ գիշեր՝ եօթանասուներկու տարեկան ծերունիի մը համար...: Օգի՞ն թէ անքնութեան հետեւանքն էր այդ, թէ ոչ՝ իր ծերացած անդամները վիջացնող ջերմ մը՝ որ պատճառ կը հանդիսանար Ուիլի մտքին խառնիխուռն յիշատակներով պաշարման: Ահա չուրջպար կը դառնային իր մտքի պաստառին վրայ՝ իր մանկութիւնը, դիրուկ երիտասարդին հանդիպած գիշերը, իր խորթ ծնողաց մահը, Մարճորիի հետ անցուցած ամառնային երեկոները, եւ բազմագոյն ու բազմերանգ յիշատակներ, որոնք ո՛չ մէկ իմաստ ունէին ուրիշներու համար, եւ որ սակայն մարդու մը սեփական կեանքին ողնածուծն իսկ են՝ տեսնուած բաներ, լսուած խօսքեր, սխալ մեկնաբանուած նայուածքներ: Ահա այս բոլորը իրենց մոռացութեան տրուած խորշերէն անակնունելի կերպով կը յառնէին, հանդիսանալով խռովիչ կիզակէտ՝ իր տագնապահար կեդրոնացման: Ահա մեռելները անձամբ եկեր պաշարեր էին զինքը, ոչ միայն մասնակցելով իր բորբոքած երեւակայութեան վրայ պար բռնած չքերթին, այլ շօշափելի դառնալով իր մարմնական զգայարաններուն, ճի՛շդ ինչպէս կը պատահի խոր ու կենդանի երազներու պարագային: Ահա դիրուկ երիտասարդը՝՝ արմուկները սեղանին յեցած դիրքով, նստեր էր իր դէմը: Մարճորին գոգնոցին մէջ ծաղիկ լեցուցած՝ ծառաստանէն պարտէզ, պարտէզէն ծառաստան կ'երթեւեկէր: Կը լսէր՝ ծերուկ քարոզչին ծխամորճը պարպելը, կամ խոշորկեկ եւ փփացող քիթը խնչելը: Ենթագիտակցութիւնը կը փոթորկէր տեղատուութեան եւ մակընթացութեան յորդահոսան ելեւէջներով: Մերթ կը թուէր թէ թաղուած էր անցեալի յուշերուն գիրկը, մերթ ալ՝ այնքան արթուն՝ որ կը սարսափէր իր իսկ անձէն: Սակայն կէս գիշերուան մօտ հիմնովին ցնցուեցաւ: Այնպէս էր եկած իրեն՝ թէ մեռած ջաղացպանը զինքը դուրս կը կանչէր սենեակէն, ինչպէս կ'ընէր առենօք, երբ նոր յաճախորդ մը, ճամբորդ մը հասնէր: Ա՜յնքան կատարեալ էր այս զգայախաբութիւնը, որ նստած տեղէն ոտքի թըռաւ եւ ամբողջովին ականջ կտրելով սպասեց՝ որ կրկնուի կանչը: Եւ այդ արտակարգ ձգտումին մէջ իրեն այնպէս կուգար, թէ գետի յառաջընթացի սովորական խուլ ջրվիժումէն զատ՝ ահա ուրիշ ձայն մըն ալ կը հասնէր իր ջերմահար ականջներուն: Ձիերու դոփիւն, սարքաւորման կաշիներուն ճըռտոցը՝ կարծես ժամ առաջ ճամբայ ելլելու համար անհանդարտ կառք մը կը սպասէր դրան առջեւ: Այսպիսի պահու մը, այդպիսի խորտուբորտ ճամբու մը վրայ կառքի մասին մտածել՝ անիմաստ բան էր:

(12 – Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

վայ պատճառները :

— Ամուսինս գիս կը ծեծէ ... կինս ու-րիշ մը կը սիրէ ... Ամուսինս կծծի է . կինս հաճոյամոլ է ... կինս չայլ է . ամուսինս հին գլուխ է , կինս մօտայի կը հետեւի եւայլն :

Դատարաններու մէջ երբեմն երկու կող-մէ այնպիսի մեղադրանքներ կ'ըլլան որ լսողը կը զանի եւ կը հեռանայ :

Եւ զարմանալին այն է որ քառասուն , յիսուն տարի իրարու հետ խաղաղ կենակ-ցողներ ալ կան ամուսնալուծում պահան-ջողներու մէջ :

Երէկ , հայրենի երդիքին տակ , փութով արդար լուծում կը գտնէին այր ու կնոջ միջեւ ծագած վէճերը , կնքահօր միջա-մտութեամբ կամ տաներէցին խրատնե-րով : Այժմ դատարանէ դատարան կը քաշկռտուին , մեծագումար ծախքերու կը մատնուին ենթակաները , մինչեւ որ բա-ժանման վճիռ կը ստանան :

Կը ճանչնամ քանիներ , որոնք ծերա-ցած , իրենց ընտանեկան յարկերէն դուրս նետուած են կնոջ և զաւակներու կողմէ , և օրը իրիկուն կ'ընեն կէս կուշտ կէս անօ-թի , անկարող աշխատանքի , վաստկելու :

Երէկուան բարեկեցիկ ընտանիքի հայ-րեր դատապարտուած են անասելի թշուա-ռութեան եւ կ'ամչնան իրենց ցաւը ուրի-շին յայտնելու : Չեն ալ կրնար մուրալ :

Եւ օրէ օր կը կորսնցնեն իրենց առող-ջութիւնը : Կը տկարանան իրենց աչքերը եւ կը սկսին դողալ ձեռքն ու ոտքը :

Կան կիներ , մայրեր , որոնք դուրս շպր-տուած են , զրպարտուելով , իրենց զա-ւակերէն զրկուելով : Ոմանք ճաշարաններ կը դիմեն ամաններ եւ պնակներ լուա-լու եւ անօթի չմեռնելու համար :

Աւելի երիտասարդները զոհ կը դառնան օտար վաւաշոտ եւ հարուստ ունեւորնե-րու , առեն մը վերջ , ընդմիշտ կորսուելու դատապարտուելով :

Քանի քանիներ կորսուած են անհետ :

Ո՞վ փորձեց միջամտել , այր ու կինը համոզել , հաշտեցնել :

Անուրանալի է որ յաճախ ազգականի մը , հայրենակցի կամ քահանայի մը մի-ջամտութիւնն ու խրատները շատ աւելի համոզիչ եւ օգտու կ'ըլլան , քան կարգ մը դատարաններ :

Ծայրայեղօրէն խրթին դառնացած [illegible]րն ու կինը յաճախ կրնան հանդարտիլ եւ չարունակել բնականոն կեանքը եւ ուրա-խացնել իրենց զաւակները , եթէ օգնողներ եւ համոզողներ գտնուին :

Հանրային կարծիքն ալ անտարբեր է այս աղէտին հանդէպ :

Անհրաժեշտ է որ մամուլը , կղերը եւ ազգային մարմինները , հայրենակցական եւ այլ միութիւններ ձեռք ձեռքի տան պայքարելու համար այս նոր աղէտին դէմ :

Անօգուտ են ողբն ու կոծը : Գիտեմ որ արմատական դարման չկայ , բայց գոնէ աշխատինք սահմանափակել չարիքը :

Մարսէյլ ՆԵՄՐՈՒԹ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿԻԼԻԿՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Զարեհ Ա.ի օ-ծումին առթիւ ժողովրդական մեծ խրախ-ճանքներ տեղի ունեցած են Հալէպի մէջ : Ժամը 10.30ին սկսած են ղօղանջել հայ եւ քոյր համայնքներու եկեղեցիներու զան-գերը աւետելու օծման արարողութիւնը : Օծումը շնորհաւորեցին հեռագրով հա-րիւրաւոր Հալէպահայեր , ինչպէս եւ մի-ութեանց վարչութիւններ :

× Պէյրութի յոյն օրթոտոքսներու Մետրոպոլիտ Էլիա Սալիպա արք. , հա-մայնքին երեսփոխան Ղասան Թուէնիի ընկերակցութեամբ կաթողիկոսարան այ-ցելելով , շնորհաւորած են կաթողիկոսը և բարօրութիւն մաղթած հայ համայնքին :

× Պէյրութի ֆրանսերէն մեծ պարբե-րաթերթը , «Լա Ռըվիւ տիւ Լիպան » , Սեպտ. ութի թիւին մէջ՝ հինգ էջ յատ-կացուցած է կաթողիկոսին օծման եւ հայ հասարակութեան , շարք մը լուսանկար-ներով : Թերթին Ա. էջին վրայ կ'երեւայ Զարեհ կաթողիկոսին մեծադիր նկարը , ամբողջ հասակով եւ կաթողիկոսական զգեստաւորումով :

ՍԵԲԱՍՏԻԱ այցելած է , Յուլիսի վեր-ջերը Սահակ Ծ. վարդապետ եւ պատարա-գած է հաւատացեալի մը տան մէջ , ի ներ-կայութեան բազմաթիւ հաւատացեալնե-րու : Վարդապետը կարդացած է Պոլսոյ պատրիարքին քարոզ - պատգամը : Տա-ռը մկրտութիւն կատարելէ ետք մեկնած է Կեսարիա :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Շրջ. վարչութիւնը եւ խնամակալութիւնը այս տարի եւս կազմակերպեցին տարեկան սկաուտական բանակումը պատմական Սալիմա կղզիին անտառուտ ծովափը : Վեց մեծ վրաններ տրամադրած էր յու-նական Սկաուտ կեդրոնը : Շրջ. վարչու-թեան ատենապետը ըսաւ .— «Մենք խտ-րութիւն չենք դներ օտար կամ հայ վար-ժարան յաճախող հայորդիներու մէջ : Բա-նակումը կը պահանջէ անձնազոհութիւն ատեանաւորներու կողմէ եւ նպատակն է հայ պահել մեր պզտիկները» : 1957ին եգիպտահայ սկաուտները բանակում մը-տի կատարեն Հոդոս կղզին : Ամէնէն տպաւորիչը բանակումին մէջ դրօշի պար-զումն է :

ՈՂԲ. ՎԱՀԱՆ ՆՈՒԲԱՐԵԱՆԻ մահ-ուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգիստ կատարուած է Սելանիկի Ս. Աստուածա-ծին եկեղեցին : Ներկայ եղած են Հ. Բ. Ը. Մ.ի , Ազգ. Իշխանութեան , Հայ Գթու-թեան Խաչի , Հ. Մ. Ը. Մ.ի ներկայացու-ցիչները եւ հոծ բազմութիւն մը , Արարո-ղութեան մասնակցած է տիկին Մարի Կառավարենց - Արթինեան , որ իբրեւ հիւր Սելանիկ գացած էր : Խօսած են ընկեր Ռուբէն Գալֆայեան եւ ընկ. Օննիկ Զա-քարեան :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԽՐԱԽՃԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

●

ՊԷՅՐՈՒԹ .— Կիրակի , 2 Սեպտեմբեր , Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի օծ-ման առթիւ , ճեմարանի պարտէզներուն մէջ տեղի ունեցաւ խրախճանքի երեկոյ մը , կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի վարչութեան կողմէ :

Խանդավառ ու ջերմ մթնոլորտի մը մէջ , հանդէսի վարիչը՝ Պ. Խաչիկ Արա-րատեան , առանց մասնաւոր յայտագրի , յաջորդաբար բեմ հրաւիրեց Պէյրութէն , Եգիպտոսէն , Փրանսայէն , Հալէպէն և այլ շրջաններէ մտաւորականներ , արտասա-նողներ եւ մեներգողներ :

Հայ ժողովուրդի կամքի արտայայտու-թեան , ինչպէս նաեւ ազգային - եկեղեցա-կան կեանքի պատմական մէկ անկիւնա-դարձին շուրջ արտայայտուեցան Պ. Բէգ-լար Նաւասարդեան , որ ընդգծեց հայ ժողովուրդի կամքի հաւաքական արտա-յայտութեան նշանակութիւնը ոչ միայն այսօր ու ներկայիս , այլեւ անցեալի մէջ , բոլոր անոնց դէմ , որոնք փորձած են ա-նոր համոզումներուն ու տեսակէտներուն դէմ իրենց հրահանգները պարտադրել . Պ. Լեւոն Յովհաննէսեան , որ անդրա-դարձաւ հայ ժողովուրդի արժանաւորու-թեան , ու շեշտեց թէ գոյութեան իր կռ-ուանները . միշտ ամուր ու անկապտելի պիտի պահէ ան , հակառակ օտար բոլոր միջամտութիւններուն եւ սանձումութիւն-ներուն . Պ. Շ. Նարդունի , որ կարեւորու-թեամբ շեշտեց թէ , Հայ. Եկեղեցիի զոյգ թեւերն են Էջմիածնի և Կիլիկեան աթոռ-ները , որոնք Հայոց Պատմութեան իրա-գործումներն են : Մէկուն ընջումը հա-մազօր է քանդելու եւ խորտակելու նաեւ միւսը : Պ. Մինաս Թէօլէօլեան պարզեց , թէ բոլշեւիզմը մեր բարոյականը խաթա-րելու իր ձգտումով եւ ճիգերով է որ կը մնայ մեծագոյն սպառնալիքը հայութեան դէմ , եւ եզրակացուց , թէ Մոսկուա մին-չեւ այսօր միշտ ձախողեցաւ յայտնի թէ Թաքուն իր բոլոր դաւերուն մէջ . Պ. Հրաչ Փափազեան , հաստատելէ ետք հայու-թեան նուաճումները մշակութային , եկե-ղեցական , մարդկան եւ ընկերային ճա-կատներու վրայ , ընդգծեց կենսական կա-[illegible]թիւնը Հողին եւ յայտնեց այն հա-[illegible] , թէ հայութիւնը իր [illegible] հայրենիքի երազն ալ իրականացած պիտի տեսնէ օր մը :

Հանդէսը ունէր նաեւ գեղարուեստական բաժին մը , երգերով եւ արտասանութիւն-ներով :

ՄԷԿԸ սկովտիական քաղաք մը կը վե-րադառնայ եւ կը հարցնէ ոստիկանի մը .

— Վերջին անգամ երբ հոս կը գտ-նուէի , այս ցուցատախտակին վրայ գըր-ուած էր թէ՝ ով որ խոտերուն վրայ կո-խէ՝ մէկ ոսկի տուգանքի կը դատապար-տուի : Հիմա ինչո՞ւ գրուած է թէ կէս ոս-կի է տուգանքը :

— Որովհետեւ , ոչ ոք կը կոխէր խոտե-րուն վրայ , կը պատասխանէ ոստիկանը : Ուստի՝ տեղպուեցանք գինը զեղչել :

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԹԵՐԹ ՄԸ ԶԱՐԵՀ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՀԱՄԱՐ

●

Դամասկոսի ազդեցիկ թերթերէն «Իթ-թիհատ» , որ մասնաւոր թղթակից մը ու-ղարկած էր Անթիլիաս Զարեհ Ա. կաթո-ղիկոսի օծման առթիւ , կը գրէ անոր մե-ծադիր նկարին տակ .

— Անթիլիասի մէջ , երէկ , հայ հա-մայնքին համար տօնական մեծ օր մըն էր : Որովհետեւ , Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի Ս. օծման հանդիսութեան օրն էր : Կա-թողիկոս ընտրուելէ առաջ ալ , Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայութեան մեծամասնու-թեան շեկավար եկեղեցականն էր : Ան ծանօթ է հոգիի ազնուութեամբ , անկեղ-ծութեամբ եւ բարեմտութեամբ : Զար-մանալի չենք գտներ որ , Անթիլիաս հա-ւաքուին այսպիսի օր մը , քանի մը տաս-նեակ հազար Հայեր , Սուրիայէն եւ Լիբա-նանէն :

Օծման արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ , ի ներ-կայութեան համայնքի կղերական դա-սուն : Այս մեծ հանդիսութեան մասնակ-ցեցան Լիբանանի Հանրապետութեան վը-սեմաշուք նախագահին ներկայացուցիչը Սաէպ Սալամ , Լիբանանի Խորհրդարանի նախագահ Ատէլ Օսէյրան : Սուրիոյ ա-ռողջապահական նախարար Ապտիւլ Պաքի Նիզամէտտին , Սուրիոյ վսեմաշուք նա-խագահին ներկայացուցիչը եւ Հաննա Մալէք՝ Սուրիոյ վարչապետին ներկայա-ցուցիչը : Ազգային կուսակցութեան կող-մէ պատուիրակութիւն մը ներկայ եղաւ , գլխաւորութեամբ Միխայիլ Իլիանի : Պաշտօնական բոլոր պատուիրակութիւն-ները ընդունուեցան ծափահարութիւննե-րով :

Տեղի ունեցան հոգեպարար արարողու-թիւններ : Յետոյ , Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա.ը առաջնորդուեցաւ Վեհարան , ուր ըն-դունեցաւ շնորհաւորող ժողովուրդը : Սաէպ Սալամ , Լիբանանի կառավարու-թեան կողմէ շնորհաւորեց Վեհափառը Ս. օծման առիթով եւ յաջողութիւն մաղթեց հայ համայնքի ծառայութեան համար : Ան աւելցուց .— « Լիբանանի կառավա-րութիւնը իր վստահութիւնը կը յայտնէ եւ յաջողութիւն կը մաղթէ Ձեզի : Լիբա-նանի կառավարութիւնը ինքզինք հպարտ կը զգայ հայ համայնքով : Հիւր եկ[illegible] գի եւ ապա եղան մեր երկրին ամէնէն ան-կեղծ զաւակները » :

Ս. Օծման այս առիթով , Կիլիկիոյ Ս. Աթոռին կը բացմի ազնուագոյն եւ կա-տարեալ դէմք մը : Մարդ մը , որ սիրեց այս երկիրը եւ ծառայեց անոր անկեղծու-թեամբ եւ հաւատարմութեամբ , որպէս ամէնէն անկեղծ զաւակներէն մէկը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (145)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ , 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՈՒՈՒՄ ԵՆ

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

— Արշակ Թագաւորը :

— Ո՞վ կոտրել տուեց մեր փեսայ Կամսարականների ցեղը եւ ազահ ձեռքով յափշտակեց նրանց Երուանդաշատ քաղա-քը եւ Արտաշերես ամրոցը :

— Արշակ Թագաւորը :— Բայց դրանով ի՞նչ ես կամենում ապացուցանել , Վա-հան : Քո եւ Մերուժանի ապստամբութիւ-նը Արշակունեաց Թագաւորների դէմ չէ , այլ Թագաւորութեան դէմ է : Հասկանո՞ւմ ես , Վահան : Տիրանը կամ նրա որդի Ար-շակը կարող էին վատ Թագաւորներ լի-նել : Բայց ի՞նչով են մեղաւոր նրանց ժա-ռանգները : Գուցէ Արշակի որդի Պապը շատ լաւ Թագաւոր կը լինի մեզ համար :

— Սխալւում ես , Համազասպուհի , օ-ձից ձուկ չի ծնուի , եւ ոչ գայլից գառն :

—Դու ես սխալւում , Վահան : Ահա քե-ղանից ծնուել է Սամուէլը : Որ ամենա-պատուական երիտասարդ է :

Հալիւ թէ ամբողջ աշխարհում կարող էր գտնուել մի արարած , որ համարձակ-ուէր այնպէս երես առ երես եւ այնպէս կծու կերպով նախատել այդ գոռոզ , անձ-նասէր իշխանին , եւ ինքը մնար անպա-տիժ : Բայց Վահան ոչ միայն յարգում էր նրան , այլեւ սաստիկ սիրում էր : Մամի-կոնեան բոլոր աղջիկների մէջ յայտնի էր Համազասպուհին՝ թէ իւր բարձր առաքի-նութեամբ եւ թէ իւր խելքով : Այդ էր պատճառը , որ վայելում էր բոլորի սէ-րը : Բայց իշխանը , նկատելով , որ վիճա-բանութիւնը խիստ սուր կերպարանք է ստանում , գանցառութեամբ տուեց իւր հարազատից կրած վիրաւորանքը , ասելով ,

— Սամուէլը իմ որդին չի լինի , եթէ ինձ չի հետեւի ... Բայց այդ թողնենք , մենք հեռանում ենք հարցից , Համազաս-պուհի : Իմ բերած ապացոյցները Տիրանի եւ Արշակի անկարգ վարմունքների մա-սին , միայն այն նպատակով էր , որ քեզ ցոյց տամ , թէ ես եւ թէ Մերուժանը ի-րաւացի պատճառներ ունենք Արշակունի-ներին ատելու : Նոյն իրաւացի պատճառ-ները ունէիր աւելի դու , Համազասպու-հի , որովհետեւ Արշակը քո հայրասպանն է : Նոյն իրաւացի պատճառներն ունէր եւ քո ամուսինը , որովհետեւ Արշակունիները կոտորել տուին նրա ամբողջ ազգատոհմը :

Բայց թէ դու եւ թէ քո ամուսինը՝ ոչ մի-այն հաւատարիմ էք մնացել ձեր նախնի-քը կոտորողներին , այլ մինչեւ անգամ ամենայն յամառութեամբ պաշտպանում էք նրանց : Ով որ նրանց պաշտպանն է , մեր թշնամին է : Եւ թշնամու հետ՝ մենք կը վարուենք թշնամաբար : Այդ էր պատ-ճառը , որ ես եւ Մերուժանը կործանեցինք ձեր ամրոցները եւ քեզ այստեղ գերի բե-րեցինք , Համազասպուհի :

— Ինչո՞ւ համար բերեցիք :

— Որ քո ամուսինը անձնատուր լինի :

— Ահա տեսնո՞ւմ ես , փոխանակ անձ-նատուր լինելու , նա այրում է Մերուժա-նի քաղաքը , եւ մենք այս բոպէիս գտնը-ւում ենք հրեղէն ծովի մէջ : Ձեր վայրե-նութեամբ ի՞նչ շահեցաք , Վահան , — ա-ւելի ոչինչ , քան թէ բորբոքեցիք մի ներ-քին , արիւնահեղ պատերազմ : Եւ այդ պատերազմը կը շարունակուի , եւ աւելի զարհուրելի կերպարանք կը ստանայ , քանի որ դուք չէք դառնայ ձեր չար ճա-նապարհից : Կրկնում եմ , ինչ որ մի քանի րոպէ առաջ ասացի . աշխատել ոչնչա-ցնելու քրիստոնէական կրօնը , աշխատել կործանելու հարազատ Թագաւորութեան գահը , — դա միայն դաւաճանների եւ մատնիչների գործն է : Թէ ես եւ թէ իմ ամուսինը դաւաճաններին աջակից չենք լինի ...

— Ի զուր ես այսպէս մտածում , Հա-մազասպուհի : Մենք , կամենում եմ ասել՝ թէ ես եւ թէ Մերուժանը , մեծ յանցանք գործած կը լինէինք , եթէ մեր դիտաւո-րութիւնը այն լինէր , որպէս դու ես կար-ծում , ոչնչացնել կրօնը : Մենք աշխատում ենք վերադառնալ մեր հին կրօնին , մեր նախահարց սիրելի աստուածներին : Մեր ժողովրդի մեծ մասը տակաւին իւր հին կրօնին է հետեւում , եւ խորշելով խոր-շում է քրիստոնէութիւնից : Ի՞նչ տուեց մեզ քրիստոնէութիւնը : — Այդքանը մի-այն , որ մօտեցրեց մեզ խաբեբայ Բիւ-զանդացիներին , եւ հեռացրեց , թշնամա-ցրեց մեզ մեր վաղեմի բարեկամ եւ դաշ-նակից Պարսիկների հետ :

— Միթէ կարելի է , Վահան , այսպէս քաղաքական նկատումներով նայել կրօնի վրայ եւ նրան դանազան շահերի խաղալիկ դարձնել : Որովհետեւ Պարսիկների հետ բարեկամանալու համար հարկաւոր է փո-խել կրօնը , ուրեմն պէտք է փոխե՞լ ...

— Ես դեռ չվերջացրի , Համազասպու-հի , դու ինձ միշտ ընդհատում ես :

— Վերջացրու :

— Ի զուր ես մտածում եւ այն թէ մենք աշխատում ենք կործանելու մեր արքայա-կան հարազատ գահը : Միթէ Արշակունի-ները մեր հարազատնե՞րն են : Նրանք մեզ համար խորթ են , անհարազատ են , որով-հետեւ օտար երկրից եկած պարթեւներ են :

ՐԱՖՖԻ

ներով զինազրկել ամէն կամայական յարձակման միջազգային համաձայնութիւններէ բխած իրաւունքներու դէմ եւ որեւէ արարքի որ կը հակասէ արդարութեան եւ դաշնագիրներէ ծնած պարտաւորութեանց :

× Աւստրալիոյ վարչապետը, Պ. Մենզիս որ Հինգերու յանձնախումբին նախագահն էր, 18 պետութեանց ներկայացուցիչներուն յանձնեց իր տեղեկագիրը՝ Գնդ. Նասրի հետ կատարուած բանակցութեանց մասին: Այսօր իր երկիրը կը վերադառնայ եւ Ուաշինկթըն ալ պիտի հանդիպի: Իրեն համար կացութիւնը շատ ծանր է, նկատելով որ Եգիպտոսի նախագահը կը մերժէ նկատի առնել որեւէ բանաւոր առաջարկ եւ կը գոհանայ ազգայնական նշանախօսքեր արտասանելով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ունկնդրութեան ընդունեցաւ Սենտիքաներու ներկայացուցիչները, որոնք նուազագոյն օրավարձքի յաւելում պահանջեցին : Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը պնդեց թէ իրենք պիտի շարունակեն յաւելում պահանջել եւ պայքար պիտի մղեն այս ուղղութեամբ : Վարչապետը բացատրեց թէ ինչու յարմար չէ աշխատավարձքի յաւելումը, ներկայ պարագաներուն մէջ :

150 ՄԻԼԻԱՌ ֆրանքի փոխառութիւնը, որ հրապարակ հանուեցաւ Բչ. օր, յաջող կ'ընթանայ, ինչպէս կը հաստատեն տեղական թերթերը, եւ աւելի արագ, բաղդատելով 1952ի հետ :

ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ պիտի վերաբացուին Հոկտեմբեր 1ին: Աշակերտներու թիւը կը հաշուեն ութ միլիոն, այսինքն 300.000 աւելի: Կրթական նախարարութիւնը ծանր տագնապի մը մատնուած է: Ոչ միայն դասարաններ կը պակսին, այլ եւ ուսուցիչներ :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մայրաքաղաքին՝ Ալժէի շրջանին մէջ թակարդն ինկաւ զինուորական կարաւան մը: Ինը զինուորներ սպանուեցան, ութ հոգի ալ վիրաւորուեցան :

ՄԱՐՈՔԻ դահաժառանգ իշխանը, Մուլայ Հասան, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ ֆրանսական զօրքը պէտք է հեռանայ իր երկրէն : Ըսաւ թէ [illegible] ալ կ'ուզէ որ վերջ տրուի օտար բանակի մը ներկայութեան՝ անկախ երկրի մը մէջ :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ վարչապետը յայտարարեց թէ իր երկիրը այսուհետեւ կանոնաւորապէս դրամական աջակցութիւն պիտի ստանայ Արաբիայէն, Սուրիայէն, Լիբանանէն, Եգիպտոսէն եւ Իրաքէն, իր ազգային բանակի ծախքերուն համար: Սպարապետը վերջերս պտոյտ մը կատարած էր վերոյիշեալ երկիրները: Արաբիան արդէն իսկ կարեւոր կանխավճար մը յանձնած է: Կը յիշուի թէ ցարդ Անգլիան կը հոգար Յորդանանի բանակին ծախքերը :

ԿԻՊՐՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ Էօքան հրկիզեց Միջին Արեւելքի բրիտանական ուժերու հրամանատարին յատկացուած բնակարանը, Նեկոսիոյ մէջ: Շէնքը ամբողջովին մոխիր դարձաւ, բացի խոհանոցէն եւ կառատունէն :

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Ֆրանսայի օդանաւային սպարապետը զօր. Պայյի դիմաւորուեցաւ իր Թուրք պաշտօնակցին եւ ուրիշ երեւելիներու կողմէ : Զօրավարը Անգարա պիտի մնայ մէկ շաբաթ: Պիտի այցելէ Էսկիշէհիր, Պալըքէսիր եւ Իզմիր, բոլոր արդիական օդակայանները, նաեւ Իզմիրի եւ Պոլսոյ զինուորական վարժարանները : Այցելութիւնը բացարձակապէս բարեկամական հանգամանք ունի եւ կը կատարուի Թուրքիոյ հրաւէրով, իբրեւ ապացոյց երկու երկիրներուն ջերմ յարաբերութեանց :

ԻՍՐԱՅԷԼ բանակցութիւններ կը կատարէ զանազան երկիրներու հետ, 35 առեւտրական նաւեր գնելու համար :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ նախկին Վաֆըն Ս. Ս.» սպաները պիտի կրնան ծառայել գերմանական նոր բանակին մէջ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (11 Սեպտ.) — Ձոյլ ոսկի 473.000, նափոլէոն 3420, զուից. 3250, սթերլին 4200, քսան տոլարնոց 16.480 : Թղթադրամ (անպաշտօն) — Սթերլին 1030, տոլար 406, պելժ. 8.10, զուից. 96.25, փեզեթա 8.90 :

ՓԱՐԻԶԻ պտղավաճառները որոշած են գնումները դադրեցնել Սեպտ. 18ին եւ 19ին, բողոքելու համար իրենց շահերուն վրայ հաստատուած սահմանափակման դէմ :

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ: Այս կիրակի ժամը 4էն 10.30, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղներու ընկերները եւ ընկերուհիները, ինչպէս նաեւ համակիրները:

Ճոխ պիւֆէ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Եպրաքսէ Ճունկուրտայեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն) իր ողբացեալ ամուսնոյն՝

ԵՂԻՇԷ ՃՈՒՆԿՈՒՐՏԱՅԵԱՆի

յիշատակին:

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Անիէռի Ց. Կ. Խաչի մասնաճիւղը երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ կայանին Պ. Ադամեանի մահուան տարեդարձին առթիւ:

× Ոմն հազար ֆրանք Ց. Կ. Խաչին : Ստանալ «Յառաջ»էն :

ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վերաբացուած է Ա. Յ. Քոյրերու Առնուվիլի վարժարանը. նորոգուած է եւ առողջապահական բոլոր պայմանները կը լրացնէ. կը գտնուի Փարիզի հայաշատ արուարձաններէն մէկուն մէջ:

Կ'ընդունուին ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտուհիներ, մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի կարգերու մէջ: Դաստիարակութիւնը կը տրուի ըստ պետական ծրագրի եւ տոհմային կրթութեան:

Կ'աւանդուին նաեւ երաժշտութեան, գծագրութեան եւ ձեռագործի մասնաւոր դասեր նպաստաւոր պայմաններով:

Արձանագրութեան եւ պայմաններու մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Les Sœurs Arméniennes
73 Avenue Henri Barbusse
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Tél. Gonesse 179

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, RUE RICHER - PARIS (9e)
Tél.: PROvence 64-90
C. C. P. Paris 3630-66

*

Նորագոյն հրատարակութիւններ

Ժամանց եւ Զբօս, Կ. Գուշակ (Երգերու բանալին, Բախտագուշակութիւն, Աստղագիտութիւն, Ոգեհարցութիւն, Ձեռնածութիւն, Ժամանցի խաղեր եւն.) Մեծադիր 632 էջ, 1956 Պէյրութ, գինը՝ 1400, թղթատարի ծախքով 1500 ֆր. :

Գարնանային, Վ. Շուշանեան, Հր[illegible], 1956, Պէյրութ, գինը՝ 600 ֆր :

Մեռնող Գիւղին պատմութիւնը, Մ. Պարսամեան (Մանկութեան, Պատանեկութեան, Ուսանողական Յուշեր, Գրական Դէմքեր): Գինը՝ 800 ֆր.:

Դար մը գրականութիւն, Մ. Թէօլէօլեան, Բ. հատոր, Գահիրէ 1956, գինը 1000 ֆրանք:

(Սփիւռքեան գրական սերունդէն 58 դէմքեր, խորհրդահայ գրողներէն 24 դէմքեր, իրենցմէ ընտրուած էջերով) նախապէս լոյս տեսած է Ա. հատորը, 1000 ֆրանք:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

MAISON ROIZINի
(67 Rue Caumartin)

համար ձեռնարկուներ (անթրըփրընէօրներ) կամ իրենց տան մէջ աշխատող գործաւորներ

1. Այր մարդու ժիլէի (քոնֆէքսիօն):
2. Այր մարդու հագուստ լոտէնէ եւ փոփլինէ :

ԱՄՄԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ 19 Յորդանանցիներ սպաննուած են Իսրայէլի սահմանին վրայ :

ՍՈՒԷԶԻ ջրանցքէն պիտի հեռանան 205 նաւուղիղներ, 53 ֆրանսացի եւ 61 անգլիացի :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԴԱՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ « ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ» :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ :

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, տօն Վերացման Ս. Խաչի, հանդիսաւոր Ս. Պատարագէն ետք, կը կատարուի Մեռելոցի յատուկ մասնաւոր Հոգեհանգիստ: Իսկ կէսօրէն ետք ժամը հինգին տեղի կ'ունենայ Խաչվերացի աւանդական թափօրը եւ Անդաստանը:

× Ընկերակցութիւնը կը խնդրէ տեղեկութիւն ունեցողներէն իրենց հաղորդել հասցէները Մատակաւքարէն Մարսէյլ փոխադրուած Հարգարտ եւ Յովհաննէս Մաղենեսեաններու, որոնք կը փնտռուին Երեւան գտնուող իրենց մօր՝ Ռոզա Մաղենէսեանի կողմէ:

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Խաչվերացի տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրինոյի մատրան մէջ : (148 ռիւ տը լ'էկալիթէ): Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն :

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ԶԲՕՍ"

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երգերու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.:

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք
լաթակազմ 1650 ֆրանք:

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Արիներու 26րդ տարեկան ցերեկոյթը

ԿԻՐԱԿԻ, 10 ՄԱՐՏ 1957

Կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար :

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

•

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն, Յոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնֆուա : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Սէն Ժերոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

\# Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին: Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը: Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, պատգ. ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22-23ին:

Իսի լէ Մուլինոյի անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի, ժամը 2ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

1.— Պ. Զաւէն Սարոնի կը փնտռէ (Պուքրէշէն) իր մօրաքրոջ զաւակը՝ Միհրան Աթմաճեան (Պարտիզակցի) :

2.— Պոլսէն Տքթ. Մկրտիչ Բարազամեան կը փնտռէ իր եղբօր որդին՝ Սարգիս Բարազամեան :

3.— Տիկին Թագուհի Ժամկոչեան (այժմ Թոսօեան) կը փնտռէ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս եւ Հռիփսիմէ Բարսեղեանները եւ իրենց զաւակները՝ Աստղիկ եւ Սաթենիկ Բարսեղեան :

4.— Ազգականները Պոլիսէն կը փնտռուեն Ժիրայր Մանասեանը :

5.— Երեւանէն Տիկին Աստղիկ Տիգրանի Յարութիւնեան կը փնտռէ իր զաւակը՝ Երուանդ Իսպիրի Յարութիւնեան ծնած 1922ին :

6.— Երեւանէն Յակոբ Յակոբեան կը փնտռէ իր մայրը՝ Բերրիկ Մանուկեան եւ կամ հօրեղբայրը՝ Սարգիս Ջնտոյեան :

7.— Երեւանէն Տիկին Քրիստինէ Թագէոսեան կը փնտռէ իր ամուսինը՝ Լեւոն Անթանէսի Թագէոսեան :

8.— Պ. Սարգիս Թիւթիւնճեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Ատանացի Կիրակոս Թիւթիւնճեանը :

9.— Կը փնտռուի Պ. Գէորգ Աղլըեան (Երեւանցի), Աշոտի որդի :

Վերոյիշեալ անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատունը: 15 ռիւ Ժան Կուժօն: (Դիւան)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը :

Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie

ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ

52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL

166, Ave. Aristide Briand, PAVILLON S - SOUS - BOIS

3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

Մասնաւորաբար ձեր նաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՁԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.

Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI 14 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7680 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3491

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՋԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ

Ինչպէս կ'երեւայ, Լոնտոնի մէջ տըրուած որոշումները շատ աւելի ծանրակշիռ հանգամանք ունին, քան կ'ենթադրուէր :

Վերջին պահուն Մ. Նահանգներն ալ կատարեալ համամտութիւն յայտնած են, որպէս զի Անգլիա եւ Ֆրանսա գործադրեն տրուած որոշումները :

Եւ պիտի գործադրեն ատրիճանաբար, աչք առնելով բոլոր վտանգները :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, միջազգային գործակցական ընկերակցութիւն մը պիտի բանեցնէ Ջրանցքը, հետեւելով 1888ի դաշնագրին : Պիտի գանձէ տուրքերը, համապատասխան փոխարինութիւն մը վճարելով Եգիպտոսի :

Ուրիշ խօսքով, Արեւմուտքի Երեք Մեծերը չեն ճանչնար գնդ. Նասրի կազմած եգիպտական ընկերութիւնը :

Եթէ Եգիպտոս այս կարգադրութիւնն ալ մերժէ, այն ատեն անշարժութեան պիտի դատապարտեն Ջրանցքը, դադրեցնելով 18 պետութեանց նաւերուն երթեւեկը (90 առ հարիւր) : Եւ յետոյ ձեռք պիտի առնուին ուրիշ միջոցներ, որոնք առ այժմ գաղտնի կը պահուին :

Ուրեմն, զինեալ միջամտութիւն կրնայ կատարուիլ միայն վերջին պահուն :

Իսկ Ազգաժողովին պարզապէս տեղեկութիւններ պիտի հաղորդեն, փոխանակ առաջարկելու որ Ապահովութեան Խորհուրդը քննէ վէճը :

Ամէն պարագայի մէջ, կը գտնուինք ծայր աստիճան վրդովիչ կացութեան մը առջեւ :

Երեք Մեծերը իրենք ալ չեն ծածկեր այս պարագան : Եւ, զգուշութեամբ չարժելով հանդերձ, կը շարունակեն զինուորական փոխադրութիւնները, պատրաստ գտնուելու համար որեւէ պատահականութեան առջեւ :

Անշուշտ շատ բան կախում ունի ոչ միայն Եգիպտոսի եւ արաբական աշխարհի պատասխանէն, այլ եւ Խ. Միութեան դիրքէն :

Իրազեկներու համար գաղտնիք չէ որ Սուէզի Ջրանցքին ազգայնացման խնդիրը բարդացաւ, իբրեւ հետեւանք Մոսկուայի երկդիմի դիրքին :

Եթէ Խ. Միութիւնն ալ քուէարկած ըլլար Լոնտոնի բանաձեւը, միւս 18 պետութեանց հետ, ապահովաբար Հինդերու յանձնախումբը պիտի կրնար յաջողութեամբ կատարել իր պաշտօնը, փոխանակ վճռական մերժումի մը հանդիպելու :

Միշտ նոյն պատմութիւնն է որ կը կրկնուի, աշխարհի բոլոր ցամաքներուն եւ միջազգային բարդութեանց բոլոր ճակատներուն վրայ :

Արեւմուտքը միշտ իրեն դէմ կը գտնէ Խ. Միութիւնը, որ նոր հնարքներ կ'որոճայ խափանելու կամ ձգձգելու համար այս կամ այն հարցին լուծումը :

Եւ կարելի չըլլար դրական եզրակացութեան մը յանգիլ ոչ զինաթափութեան, ոչ Գերմանիոյ միացման, ոչ ալ ուրիշ որ եւ է հարցի քննութեան ատեն :

Ժողովներ, ճառեր, երբեմն ալ փոխադարձ ժպիտներ : Եւ ... « մնացեալը յաջորդով » :

Սուէզի վէճին մէջ ալ, ամէնէն փափուկ պարագան Մեծերու ազդեցութեան պայքարն է, ոչ թէ ազգայնացման խնդիրը :

Գնդ. Նասրի արձակած ռումբը նոր յոյսեր կը ներշնչէ Խ. Միութեան, խորացնելու համար իր թափանցումը Միջին Արեւելքի մէջ : Մանաւանդ որ, հարուածը ըլջօրէն կը սպառնայ Արեւմուտքի կենսական երակին, քարիւղի ճամբուն :

... Նորէն եւ նորէն զգաստութեան կոչ մը՝ Միջին Արեւելքի մեր «եկեղեցասէրներուն» :

Արթնցէ՛ք, հէ՜յ մարդիկ, բոցեր կ'ելլեն հորիզոնին վրայ ...

Շ.

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ Կ'ՈՐՈՇԵՆ ԲԱՆԵՑՆԵԼ ՍՈՒԷԶԻ ՋՐԱՆՑՔԸ

ՆՈՐ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՄԻՋՈՑԱՒ

ԵԹԷ ԵԳԻՊՏՈՍ ՄԵՐԺԷ, ՊԻՏԻ ԴԱԴՐԵՑՆԵՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԿՈՒ ՎԱՐՉԱՊԵՏՆԵՐՈՒՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Զորեքշաբթի օր, Անգլիոյ վարչապետը երեսփ. ժողովին առջեւ պարզեց այն որոշումները որ տրուած են Ֆրանսայի հետ, Մ. Նահանգներուն հաւանութիւնն ալ առնելով :

Ֆրանսայի վարչապետը եւս մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց Նախարարական խորհուրդին :

Այդ յայտարարութեանց համաձայն, ընկերակցութիւն մը պիտի կազմուի Սուէզի Ջրանցքը գործածող երկիրներէն, ազատ նաւարկութիւնը ապահովելու համար : Ընկերակցութեան կազմութիւնը պիտի ստանձնեն Ֆրանսա, Անգլիա եւ Մ. Նահանգները : Ընկերակցութիւնը իրեն յատուկ նաւուղիղներ պիտի ունենայ, ինք պիտի գանձէ տուրքերը, վճարելով Եգիպտոսի բաժինը : Եթէ Եգիպտոս մերժէ գործակցիլ ծրագրուած ընկերակցութեան, արեւմտեան Երեք Մեծ պետութիւններն եւ ուրիշ անդամակից կառավարութիւններ համապատասխան միջոցներ ձեռք պիտի առնեն, Ազգաժողովին միջոցաւ կամ տարբեր ձեւով, իրենց իրաւունքները պաշտպանելու համար :

Ուրիշ խօսքով, 18երու տրուած որոշումներն են որ պիտի գործադրուին, հետեւողութեամբ Ֆ. Տըլըսի ծրագրին :

Ֆրանսայի վարչապետը իր դեկուցման մէջ շեշտեց թէ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ Փարիզի եւ Լոնտոնի միջեւ : Յետոյ յայտարարեց .

— « Գնդ. Նասրի միակողմանի արարքը ոչ միայն կը խախտէ միջազգային բարոյականը, այլեւ ծանր սպառնալիք մը կը կազմէ Ջրանցքին ազատ երթեւեկին համար, որմէ կախում ունի Եւրոպայի եւ Ասիոյ շատ մը երկիրներու տնտեսութիւնը : Կը վտանգուին այդ երկիրներուն տնտեսական հաւասարակշռութիւնը եւ անոնց ժողովուրդներուն կեանքի մակարդակը » :

Վարչապետը յետոյ տեղեկութիւններ հաղորդեց Լոնտոնի խորհրդաժողովին աշխատանքներու մասին, ուր 18 պետութիւններ, որոնց կը պատկանի Ջրանցքին նաւարկութեա 90 առ հարիւրը, ծրագիր մը կազմեցին, «յարգելով Եգիպտոսի վեհապետական իրաւունքները եւ ապահովելով Ջրանցքին գործածութիւնը, ազատ՝ որեւէ քաղաքական ազդեցութենէ » : Տեղեկութիւններ հաղորդեց նաեւ Հինդերու յանձնախումբի մասին : Ապա բացատրեց թէ ֆրանսական եւ անգլիական կառավարութիւնները ուզեցին հաւատարիմ մնալ Ազգաժողովի ուխտին, փորձելով տագնապը լուծել բանակցութեամբ, պատուիրելով Ջրանցքին ոչ-եգիպտացի պաշտօնեաներուն որ շարունակեն ծառայել մինչեւ խօսակցութեանց ելքը : «Կառավարութիւնը կը կարծէ թէ պարագաները այլեւս թոյլ չեն տար պահանջել որ այդ պաշտօնեաները, որոնց մէջ բազմաթիւ Ֆրանսացիներ կան, պաշտօնի վրայ մնան հակառակ իրենց կամքին : Ֆրանսական եւ անգլիական կառավարութիւնները հաստատապէս կապուած կը մնան 18երու առաջարկներուն, որոնք ի զօրու են աւելի քան երբեք : Գնդ. Նասր ծանր կացութիւն մը ստեղծեց մերժելով բանակցիլ այդ առաջարկներուն հիման վրայ : Այսօր իսկ մեր կառավարութիւնը տեղեկութիւն հաղորդեց Ապահովութեան Խորհուրդին, բրիտանական կառավարութեան հետ : Երկու կառավարութեանց կարծիքով, գնդ. Նասրի մերժումը կը ստիպէ որ իւրաքանչիւր երկիր ինք ձեռք առնէ նպատակայարմար միջոցները, լիովին ապահովելու համար իր իրաւունքները, համաձայն 1888ի պայմանագրին » :

Երեք մեծ պետութեանց տրուած որոշման մասին ալ խօսելէ ետք, Գ. Կի Մոլէ յայտարարեց .

— « Այս որոշման մասին տեղեկութիւն տրուեցաւ Մ. Նահանգներու կառավարութեան որ յայտնեց թէ լիովին համաձայն է եւ այժմէն իսկ վճռած է մասնակցիլ ծրագրուած ընկերակցութեան : Արդէն իսկ բոլոր միջոցները ձեռք առնուած են, որպէսզի ընկերակցութիւնը կազմուի անյապաղ եւ կարելի եղածին չափ շատ պետութիւններ մասնակցին : Ընկերակցութիւնը անմիջապէս գործի պիտի ձեռնարկէ : Ազգ. ժողովին մէջ ըսած էի թէ կառավարութիւնը անպատասխանի պիտի չձգէ գնդ. Նասրի միակողմանի արարքը : Ձեզի ներկայացնելով այս վերջին որոշումները, կը կարծեմ թէ հաւատարիմ եղայ իմ յանձնառութեանս, ինչպէս եւ Ֆրանսայի աւանդութեան. — սպառել բոլոր կարելի միջոցները, խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար :

✕ Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ Մ. Նահանգներուն մասնակցութիւնը պիտի ազդէ արաբական երկիրներուն, ինչպէս եւ վարանող պետութեանց վրայ :

ՓՈԹՈՐԻԿ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Նոյն օրը, Անգլիոյ վարչապետը, Սըր Էնթ. Իտըն, բուռն ընդդիմութեան մը հանդիպեցաւ երեսփ. ժողովին մէջ, երբ զեկուցում կու տար նոր որոշումներու մասին : Նիստը բացուեցաւ խռովանահոր ազօթքով, որուն մասնակցեցան բոլոր երեսփոխանները, յոտնկայս :

Վարչապետը պարզեց ներկայ կացութիւնը : Ուժգնօրէն նկարագրեց գնդ. Նասրի կամայական արարքին վտանգները՝ Եւրոպայի եւ Ասիոյ ազգերուն համար : Ըսաւ թէ գնդապետը չվարանեցաւ բռնութեան դիմել, աշխարհի ծովային ամէնէն կարեւոր ճամբան գրկելու համար իր միջազգային հանգամանքէն, խախտելով անհրաժեշտ կարգուսարքի մը ամբողջ հաւասարակշռութիւնը եւ ազդու երաշխիքները : Միջանկեալ յիշեց 1952ի խռովութիւնները Գահիրէի մէջ, ինչպէս եւ նոր դիկտատորի մը ծայրայեղութիւնները : Իր կարծիքով՝ փրկութեան միակ ելքը՝ն է վճռականութիւնը : Յետոյ շարունակեց. — Մեծն Բրիտանիա կը ջանայ վէճը լուծել խաղաղութեամբ եւ ոչ թէ բռնութեամբ, թէեւ այս վերջին միջոցին ալ կրնան դիմել, եթէ գնդ. Նասր փորձէ նուաճումներ կատարել քայլ առ քայլ, ինչպէս Բ. աշխարհամարտին դիկտատորները » :

Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ Լոնտոնի մէջ հաւաքուած 22 ազգերէն միայն Խ. Միութիւնը կը ձգտէր աւելի խրախուսել քան լուծել Սուէզի տագնապը, բայց պիտի խնդրուի որ ան ալ մասնակցի ծրագրուած ընկերակցութեան : « Այս կազմակերպութեան օրինական հիմքն է 1888ի պայմանագիրը : Եգիպտոս համապատասխան վճարումը պիտի ստանայ ընկերակցութենէն, իր ընծայած դիւրութեանց համար :

Վարչապետը խօսած ատեն աշխատաւորականները միշտ կ'ընդմիջէին : Անոնց առաջնորդը, Կէթսքել, խօսք առնելով, ըսաւ թէ նոր աշխարհամարտ մը պիտի պայթի Մեծն Բրիտանիոյ անխոհեմութեան հետեւանքով :

— « Արաբական բոլոր պետութիւնները գնդ. Նասրի հետ են : Ռուսիա պիտի միջամտէ, բրիտանական Համայնապետութիւնը պիտի պառակտուի, բովանդակ աշխարհ երես պիտի դարձնէ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի » :

Այս ուղղութեամբ շարունակելով, ընդդիմադիր պետը ծանրացաւ սա կէտին վրայ թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա պատրաստ են զինեալ միջամտութիւն կատարելու աննշան վէճի մը առթիւ : «Կառավարութիւնը երկիրը դրած է հետեւեալ երկընտրանքին առջեւ.— Կա՛մ պիտի գործադրենք զինեալ միջամտութեան սպառնալիքները, կամ դիւանագիտական ամենամեծ անկումը պիտի կրենք մեր պատմութեան մէջ» :

Յետոյ պահանջեց դիմել Ազգաժողովին, վերջ տալով միջազգային անիշխանութեան : Վարչապետը պատասխանեց թէ նամակ գրած են Ապահովութեան Խորհուրդին, տեղեկութիւններ տալով կացութեան մասին : Եւ աւելցուց . — « Այդ նամակը որեւէ միջամտութիւն չի խնդրեր, ներկայ կացութեան մէջ . բայց ի հարկին կրնանք ստիպողական գործողութիւն մը պահանջել » :

Վիճաբանութեանց ընթացքին ձայներ կը լսուէին — «Հրաժարեցէ՛ք» : Վարչապետը կը շարունակէր խօսիլ առանց ազդուելու ընդհանուր ժխորէն : «Վնաս չաբաթ է որ լուսաբանութեան կը սպասենք եւ աւելի բան մը չենք գիտեր», պոռաց ընդդիմադիր առաջնորդը : Ժամը 16·30 էր, երբ պահպանողական երեսփոխան մըն ալ խօսք առաւ, եւ սրահը հետզհետէ կը պարպուէր : Վերջին պատերազմէն ի վեր գ. անգամն է որ խորհրդարանը կ'ընդհատէր իր արձակուրդը : 1949ին առա -

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ Կ'ԱՅՑԵԼԷ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 12 Սեպտ.— Նախապէս առնուած ժամադրութեան մը համաձայն, երկուշաբթի, 10 Սեպտեմբեր, առաւօտեան ժամը 11ին, Լիբանանի հանրապետութեան Նախագահ Ն. Վ. Քամիլ Շամուն, նախագահական ապարանքին մէջ ընդունեց պաշտօնական այցը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի : Պալատի մուտքին եւ ելքին, Ն. Ս. Օծութիւնը արժանացաւ զինուորական պատիւներու :

Հայրապետին կ'ընկերանային Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Խորէն եպիսկոպոս Բարոյեան, Կիպրոսի Հայոց Առաջնորդ Ղեւոնդ եպիսկոպոս Չէպէեան, Ճէզիրէի առաջն. փոխանորդ Տաճատ Ծ. վրդ. Ուրֆալեան, Արտակ վրդ. Մանուկեան, դիւանապետ Արտաւազդ վրդ. Թրթռեան, պետական երկու հայ երեսփոխանները՝ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ Տիգրան Թոսպաթ, Ազգային Կեդր. վարչութեան Քաղաք. ժողովի ատենապետ Պ. Ռուբէն Մավիսագալեան, Բ. ատենադպիր Մեթր Խաչիկ Պապիկեան եւ Լիբանանի Ազգ. Գաւառ. ժողովի ատենապետ Պ. Միսաք Ազիրեան :

Պ. Ք. Շամուն կաթողիկոսն ու անոր ընկերացող եկեղեցական եւ աշխարհական անձնաւորութիւնները ընդունեց նախագահական ապարանքի մեծ դահլիճին մէջ, շատ ջերմ եւ սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ : Խօսակցութեանց ընթացքին, նախագահը իր խնդակցութիւնները յայտնեց կաթողիկոսին բարեբաստիկ օծման առթիւ եւ ջերմ մաղթանքներ բրաւ անոր արեւշատութեան համար, նոյն ատեն մաղթելով՝ որ իր պաշտօնավարութեան շըրջանին՝ հայ ժողովուրդը բոլորէ բարգաւաճ եւ բարօր կեանք մը :

Կաթողիկոսը նոյնքան ջերմ մաղթանքներ բրաւ Ն. Վ. Նախագահին արեւշատութեան եւ լիբանանեան հայրենիքի վերելքին ու բարգաւաճման համար :

Տեսակցութիւնը տեւեց շուրջ կէս ժամ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԻՃԵՐԸ

(Ամփոփուած «Սով. Հայաստան»էն)

●

Երբ անցնիս Հայաստանի դաշտերէն, ու բլուրներէն, ձորերէն եւ երկնաքերծ լեռներէն ճամբուդ վրայ յաճախ կը հանդիպիս կապուտակ, ջինջ լիճերու:

Խ. Հայաստանի մէջ կան աւելի քան 60 լեռնային լիճեր ու լճակներ: Ամէնէն խորը եւ ամէնէն մեծը Սեւանի լիճն է: Բարձրադիր լեռներու դոգաւորութեան մէջ կը ծփայ հայկական բնաշխարհի անզուգական գեղուհին՝ շրջապատուած Արեգունիի, Սեւանի, Զանգեզուրի, Վարդենիսի եւ Գեղամի լեռնաշղթաներով: Աշխարհի բարձրաբերձ լիճերու մէջ Սեւանը իր նմանը չունի իր մեծութեամբ: Ծովու մակերսէն 1914 մեթր բարձր է եւ կը գրաւէ աւելի քան 1400 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն: Սեւանը կ'երկարի պատմական Ծովագիւղէն մինչեւ Բասարգեչարի ափերը՝ մօտ 70 քիլոմեթր, լայնութիւնը 8 - 36 քիլոմեթր, ամէնէն մեծ խորութիւնը կը հասնի 99 մեթրի:

Լիճին ջուրը քաղցրահամ է, իսկ պաշարները հսկայական են 58 միլիառ խորանարդ մեթր: Այս լճին մէջ կը թափին մօտ 30 գետակներ, դուրս կ'ելլէ միայն Հրազդան գետը:

Բնութեան հրաշալիքներէն է Սեւանը: Անոր գեղատեսիլ ափերուն վրայ ամէն տարի կը հանգստանան բազմաթիւ հովեկներ, զանազան երկիրներէ Հայաստան եկող շրջիկներ անպայման կ'այցելեն Սեւան՝ տեսնելու անոր հիասքանչ գեղեցկութիւնը:

Հայ ժողովուրդը շատ կը սիրէ Սեւանայ լիճը, պատմական Գեղամայ ծովը, եւ անյիշատակ ժամանակներէ անոր մասին յօրինած է բազմաթիւ աւանդութիւններ, երգեր ու զրոյցներ: Բանաստեղծները երբեք անտարբեր չեն անցած անոր ափերէն եւ գողտրիկ տողեր նուիրած են կապուտակ Սեւանին, իսկ նկարիչները նկարած են ապշեցուցիչ տեսարանները:

Ի՞նչպէս չսիրել Սեւանը: Ո՞ր լիճը ունի այնքան զուլալ, սառնորակ, անուշ ջուր, այնքան համեղ «Իշխան» (ձուկ)... Ժողովուրդը դարերով օգտուած է անոր անսպառ բարիքներէն:

Ներկայիս լիճը կ'օգտագործուի բազմակողմանի կերպով եւ լիովին ի սպաս դրուած է ժողովրդ. տնտեսութեան պէտքերուն: Սեւանի ջուրը ելեկտրական ուժի, ոռոգման անսպառ աղբիւր է, փոխադրութեան միջոց, ձկնորսութեան վայր: Սեւանի շնորհիւ շրջակայ շրջաններու կլիման մեղմ է:

ԱՐՓԻ լիճը կը գտնուի Հայաստանի հիւսիս - արեւմտեան ծայրամասը, ծովու մակերեւոյթէն 2020 մեթր բարձրութեան վրայ, Ղուկասեանի սարահարթին վրայ: Շրջապատի լեռներէն բխող բազմաթիւ աղբիւրներ հոն կը հոսին, ինչպէս եւ ձիւնահալէն գոյացող գետակներ: Լիճը հարուստ է ծածան ձուկերով: Վերջին տարիները աշխատանք կը կատարուի լճին մակարդակը բարձրացնելու եւ ջուրի պաշարը աւելցնելու:

Ոռոգման եւ ելեկտրական ուժի նպատակով հոս կը կուտակուին գարնանային ջուրերը, որոնք Ախուրեան գետէն դուրս կուգան դէպի մերձակայ շրջանները:

ԱԽՏԱՅԻ ԼԻՃԸ քանի մը տարուան պատմութիւն ունի: Ասիկա մեր դարաշրջանի ծնունդ է եւ ստեղծուած է վերջին տարիները: Ախտայի լիճը գոյացած է սանձահարուած Հրազդանի ջուրով: Այս խոշոր ջրամբարը օրն ի բուն անունդ կուտայ Գիւմուշի ելեկտրակայանի հզօր ջրանիւներուն: Լիճը զբօսաշրջիկի պտոյտի հիանալի վայր է:

ԱՅՂԸՐ ԼԻՃԸ կը գտնուի Արարատեան դաշտավայրի հիւսիսային կողմը: Անոր ջուրը նոյնպէս կը գոյանայ լեռնային պարզունակ աղբիւրներէն. որոնք կը բըխին լճին յատակէն ու եզրերէն: Լիճը կը գրաւէ մէկ քառակուսի քիլոմեթր տարածութիւն եւ ունի քանի մը մեթր խորութիւն: Անկէ դուրս կուգայ Մեծամորի գետը: Ջրհան մեքենաներով վեր կը բարձրանայ Այղըրլճի ջուրը եւ կ'ոռոգէ Էջմիածնի շրջանի հարիւրաւոր հեկտար այգիներն ու ցանքերը:

Աշխատանքի ժամերէն դուրս եւ յատկապէս կիրակի օրերը բազմամարդ են լիճերու ափերը: Այնտեղ կարելի է տեսնել գործարանը աշխատող հիւսնը՝ ուսկանը ձեռքը, կենսուրախ ուսանողը՝ ջուրին մէջ լողալով, բազմավաստակ գիտնականը՝ մեղմօրէն օրօրուող ուռենիի տակ խորհելով, ժրաջան փոքրեր՝ թիթեռնիկներու հետքերով վազվզելով...

Խ. ԲԱԴԱԼԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

●

20րդ համագումարին մէջ Նիքիթա Խրուշչեւ խոստացաւ «հիմնական բարւոքում» մը բնակարանային պայմաններուն մէջ: Ըստ թէ՝ հինգերորդ հնգամեային ընթացքին դրամագլուխի շահարկումը հասած էր մինչեւ հարիւր միլիառ րուպլիի (2·2 անգամ աւելի քան 1946 - 1950ի չորրորդ հնգամեայ ծրագրին միջոցին): Սակայն դարձեալ շատ ետ մնացած է շինութիւնը ազգային տնտեսութեան զարգացման մէջ եւ քաղաքներու եւ ճարտարարուեստի կեդրոններու մէջ: Քաղաքներու արագ աճումը կը բարդացնէ հարցին լուծումը: Մոսկուայի ժողովուրդը վերջին հինգ տարուան միջոցին, 300 հազար հոգի աւելցած է, մինիայն դուրսէն նոր եկողներու խուժումին հետեւանքով: Արդ, մինչեւյն շրջանին կրցած են շինել միայն 4·350·000 քառ. մեթր տարածութեան մ վրայ բնակելի տուներ: Կը հետեւի, եզրակացուց Խրուշչեւ, թէ բնակարանի պահանջը չէ պակսած:

1956ի առաջին վեցամսեայի տնտեսական հաշուեկշիռին մէջ, Խ. կառավարութիւնը չեշտեց թէ ինչ մեծ ճիգեր թափուեցան մեղմացնելու համար տագնապը: Նոր շէնքեր շինեցին 6·700·000 քառ. մեթր տարածութեան մը վրայ, այսինքն 700·000 աւելի քան 1955ի առաջին վեցամսեան: Քաջալերեցին նաեւ քաղաքի եւ կոլխոզի ժողովուրդը որպէսզի բնակարաններ շինեն թէ իրենց խնայած դրամէն եւ թէ Պետութեան տուած վարկէն: Սակայն բոլորն ալ կ'ընդունին թէ պակասը երկար ատեն չի կրնար լեցուիլ: Արդէն շինութեան նիւթերու ճարտարարուեստի նախարարութիւնը չէ վերջացուցած իր ծրագիրը — կը պակսին շաղախը, ապակին, աղիւսը եւայլն: Այս էր պատճառը որ Խրուշչեւ կը չեշտէր իր ճառին մէջ թէ բնակարանի տագնապը ամէնէն սուրն է, եւ կը յանձնարարէր աւելի արագ շինել եւ ամէնէն խնայողական մեթոտով: Այս առթիւ մեղադրեց բազմաթիւ նախարարութիւններ թէ չեն օգտագործած տրամադրելի վարկերը:

Մամուլն ալ կ'օգնէ կառավարութեան, մեղմացնելու համար տագնապը: Մինչ «Քրոքոտիլ»ը եւ միւս երգիծական թերթերը ցոյց կուտան շինութեան դէշ մեթոտները եւ ոճրապարտ հեղգութիւնը կարգ մը վարչութեանց, որոնց փոյթը չէ խորհրդային ժողովուրդին բարօրութիւնը, «Իզվեստիա»ն կը հաւաքէ ժողովուրդին գանգատները եւ կ հրատարակէ իրենց թղթակիցներուն տեղեկութիւնները: Այս քննութեան առաջին արդիւնքը հրատարակուեցաւ Օգոստոս 4ի թիւին մէջ:

Ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ, օրինակ, Թիւրքմէնիստանի մայրաքաղաքին՝ Ասխապատի մէջ: Պէտք է որ շինէին եւ ժողովուրդի տրամադրութեան տակ դնէին 58·265 քառ. մեթր բնակարան: Արդ, տարուան կիսուն միայն հինգ հազարի վրայ են: Բաւարար չափով բանուորներ աշխատանքի չեն լծուած, պէտք եղած մեքենաները կը պակսին: Տանիքները լաւ շինուած չեն, եւայլն. տաղձը կը վատնեն, երբ կարելի է լայնօրէն օգտագործել «պեթոն առմէ»ն: Անհատական շէնքերուն համար, նոյնպէս յապաղում կայ եւ քաղաքապետական վարչութիւնը անպատասխանի կը ձգէ քաղաքացիներուն այն նամակները, ուր հող կը պահանջեն շէնք շինելու համար:

«Իզվեստիա»յի մէկ ուրիշ խմբակը Սմոլէնսք գացած է եւ այցելած խնը շինարաններ: Քանի մը հատին մէջ չեն աշխատիր, ուրիշներու մէջ դանդաղ կ'աշխատին: Տուն մը որ անցեալ տարի վերջացած պիտի ըլլար, տակաւին կիսաւարտ է, որովհետեւ պէտք եղած նիւթերը կը պակսին: «Սմոլենսքստրոյ» ընկերութեան տնօրէնին օձիքէն բռնեցին թէ ինչո՞ւ ծրագրին 66 առ հարիւրը միայն կատարած է առաջին վեցամսեային եւ յաջողած է միայն ունենալ երեք հազար խ. մեթր փայտ, փոխանակ 38 հազարի: Ընկերութիւնը այնքան քիչ կը վճարէ բանուորներուն նիւթական պէտքերով, որ չորս հարիւր բանուորներ ձգեցին հեռացան շինարաններէն, վեցամսեայի ընթացքին:

Կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փըրաւտա» Օգոստոս երեքին հրատարակեց շինարանի խումբ մը բանուորներու պաշտօնեաներու նամակը: Երեք տարի առաջ սկսած չորս շէնքերէն, միայն երկուքը աւարտած են: Այս երկուքն ալ շատ շուտ աւարտեցին եւ պակասներ ունին: Օրինակ, չեն աւարտած ջրուղիները: Երկու տարի է որ վարձակալները ջուրը դոյլերով կը կրեն եւ մինչեւ հինգերորդ յարկը կը բարձրանան: Բնակարաններուն մէջ ելեկտրական ժամացոյցներ չկան եւայլն:

ԱՆՏՈՒԷ ՓԻԼԻՓ

ԴԵՌ ԿԸ ԶԱՐՄԱՆԱՆ...

●

ԽՄԲ. — Թուրք հրապարակագիր մը, Ուլուճայ, որուն «Հանեւուկ»ը արտատըպեր էինք անցեալ շաբթու, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ «Միլլիյէթ» լրագրին մէջ, կախաղան հանուած իթթիհատականներու համար կատարուած հոգեհանգստեան առթիւ. —

ԻԹԹԻՀԱՏԻ ՎԱՐԻՉՆԵՐԸ ՑԱՒԱԼԻ ՎԻՃԱԿԻ ՄԸ ՄԷՋ ՁԳԵՑԻՆ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Իթթիհատ եւ Թէրագգըի վերջին մնացորդներէն կարգ մը անձեր այս Մէվլուտին պատրաստ գտնուած են: Ինչպէս գրած էի ասկէ առաջ, Իսլամութեան մէջ մեռեալներուն հոգիին համար մէվլուտ չի կարդացուիր, այլ մեռեալներուն հոգիներուն, Մէվլուտի պատրուակով Գուրան կը կարդացուի: Բայց այս բանը սովորութիւն է եղեր եւ կը շարունակուի:

Անկախութեան ատեաններու որոշումով, մահուամբ պատժուած Իթթիհատ եւ Թէրագգըի այս վարիչները անմեղնե՞ր էին թէ ոչ: Այս պարագան շատ որոշ չէ, նկատելով որ անկախութեան ատեանը, Յեղափոխական Ատեան մըն էր: Այս պարագան կրնայ ճշդել մի միայն պատմութիւնը:

Սակայն այսօր անուրանալի իրականութիւն է, որ Իթթիհատ եւ Թէրագգըի գոյութիւնն ու այդ կազմակերպութեան մատուցած ծառայութիւնը երկրին օգտակար չէ եղած:

Այսօր Օսմանեան Կայսրութենէն Եգիպտոս, Լիբիա, Սուրիա, Լիբանան, Իրաք, Եմէն, Հիճազ, Յորդանան եւ Իսրայէլի նման կառավարութիւններ կազմուած են: Եթէ այս կորուստներուն վրայ աւելցնենք այն կեանքերը, որոնց համար մեր նախահայրերը ահագին արիւն են թափած, այն ատեն երեւան կուգայ մեր կրած վնասին իրական պատկերը, որ բաւական մեծ է:

Երկրին մէջ տիրող վարչաձեւին անունը Սահմանադրական էր. սակայն Սահմա –

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

●

Ուիլ մտքէն վանեց այդ գաղափարը եւ նորէն նստաւ ծառաստանի իրեն յատուկ բազկաթոռին վրայ: Եւ քունը, վազուն ջուրի պէս ճապուկ, պարուրեց զինքը: Վերստին արթնցաւ մեռած ջաղացպանի կանչէն: Այս անգամ հազիւ լսանելի, ուրուականի ձայն մը: Դարձեալ կառքի ձայն լսեց՝ ճամբուն վրայ աղմուկ յարուցանող կառքի մը անճռոնի ձայնը: Երե՞ք, թէ չորս հեղ, նոյն այս երազը, յաճախանքը, կամ պատրանքը զգայախաբ ըրաւ զինքը, այն աստիճան որ, ջրդղային մանուկ մը ողոքելու պէս ինքնիրեն ժպտելով, ելաւ դէպի պանդոկին մայրադուռն ուղղուեցաւ իր միտքը չարչարող անվստահութիւնը փարատելու համար:

Մինչեւ դուռը մեծ տարածութիւն մը չունէր կարելիք, սակայն բաւական ժամանակ առաւ: Կարծես բակին մէջ մեռելները խիտ շարքերով շրջապատեցին զինքը եւ կտրեցին իր ճամբան ամէն քայլափոխի: Յետոյ արեւածաղիկներու բոյր առաւ մէկէն: Կարծես իր պարտէզը միայն այս ծաղիկներով լեցուած ըլլար՝ ծայրէ ի ծայր, եւ խոնաւ, ջերմին գիշերը անոնց բոյրը մէկ շունչով բերած ըլլար՝ իր ռունգերուն: Արեւածաղիկը Մարճորիի նախընտրած ծաղիկն էր եղած, եւ անոր մահուընէն ասդին ոչ մէկ արեւածաղիկ էր տնկուած Ուիլլի պարտէզներուն մէջ:

— Կ'երեւի ցնդելու վրայ եմ, խե՛ղճ Մարճորին եւ իր արեւածաղիկնե՛րը, անցաւ մտքէն:

Եւ աչքերը սեւեռեց այն պատուհանին՝ որ ատենօք Մարճորիինն էր եղած: Եւ եթէ նախապէս շփոթած վիճակի մէջ էր, հիմա արդէն իսկ սարսափած էր ուղղակի՝ վասնզի ահա լոյս կը տեսնէր այդ սենեակին մէջ: Պատուհանը նարնջագոյն քառանկիւն մըն էր՝ ինչպէս ատենօք, եւ փեղկերէն մին բացուեցաւ ու գոցուեցաւ ճիշտ այն գիշերուան նման երբ իր անսահման շփոթութենէն՝ ունեցած ձայնով պոռացած էր աստղերուն: Այս զգայախաբութիւնը հազիւ պահիկ մը տեւեց, սակայն բաւական էր եղած այդ որ ջլատուէր հիմնովին: Կը շփէր աչքերը եւ գիշերային խաւարով պատած տան շրջագիծին կը նայէր: Մինչ կեցած էր այդպէս, եւ շատ երկար ատենէ ի վեր հոգ մնացած ըլլալու տպաւորութեան տակ կը գտնուէր, վերանորոգուեցան հասնող ձայները, եւ կողին վրայ դառնալով տեսաւ՝ որ օտարական մը բակէն կ'անցնէր եւ կը մօտենար իրեն: Օտարականէն քիչ անդին խոշոր կառքի պէս բաներ մը կ'ընդնշմարէր: Եւ այդ կառքին վրայ ալ՝ կարծես թէ փետուրներու նման ինչ որ եղեւնի ծառերու գագաթներ էին տընկուեր:

Նորեկը զինուորական կտրուկ եղանակով մը ըսաւ.

— Դո՞ւք էք պարոն Ուիլը:

— Նոյն ինքն, ինչո՞վ կրնամ ծառայել ձեզի, պատասխանեց Ուիլ:

— Շատ եմ լսած ձեր մասին Պ. Ուիլ, շատ եմ լսած, եւ միշտ ալ շատ լաւ են արտայայտուած մարդիկ ձեր մասին, ու թէեւ ծայր աստիճան զբաղած եմ, կը փափաքիմ ձեր այգիին մէջ շիշ մը գինի խմել ձեզի հետ: Մեկնելէ առաջ՝ ինքզինքս կը ծանօթացնեմ ձեզի:

Ուիլ օտարականն առաջնորդեց իր շըքեղ արիշին ներքեւ: Վառեց լոյսը եւ շիշ մը բացաւ: Ինք վարժ էր այսպիսի սիրալիր հանդիպումներու եւ այս մէկէն ալ ճիշդն ըսելով շատ բան չէր սպասեր, քանի որ բազում յուսախաբութիւններ էր ունեցած այսպիսի փուճ տեսակցութիւններէ՝ յաճախ: Տեսակ մը անորակելի ամպ էր նստած իր մտքին վրայ եւ չէր կրնար անդրադառնալ՝ պահի անպատշաճութեան: Զարթիւում վիճակի մէջ գրտնուողի նման կը շարժէր եւ այնպէս կուգար իրեն, թէ լամբարը կրակ կ'առնէր, եւ շիշը կը խցահանուէր՝ ինքնաբերաբար, մտածումի արագութեամբ: Եւ սակայն կը հետաքրքրուէր օտարականին կերպարանքով, եւ ի զուր կը ջանար լոյսը ուղղել անոր դէմքին: Կամ լամբարը հարկ եղած ճկունութեամբ ձեռնելու անկարող էր, եւ կամ՝ աչքերն էին խաւարեր: Եւ սեղանին շուրջ անորոշ ուրուականէ մը աւելին չէր կրնար տեսնել: Գինին խմած ատեն շարունակ կը նայէր օտարականին՝ այդ ձեւազեղծ կերպարանքին: Հիմա այլեւս պաղը սրտին կը զարնէր: Տիրող լռութիւնն անհանդուրժելի կը թուէր իրեն: Վասնզի ոչինչ կը լսէր ալ, ոչ իսկ՝ վազող գետին խորունկ խոխոջը: Ականջներուն մէջ կոտտացող երակներուն խուլ աղմուկը միայն՝ եւ ուրիշ ոչինչ:

— Ձեր կենացը, կ'ըսէր օտարականը չոր շեշտով մը:

— Ձեր անուշ կենացը, կը պատասխանէր Ուիլ, խմելով իր գինին որ տարօրինակ համ մը ունէր:

— Կը հասկնամ հիմա, թէ դուք շատ դրական անձ մըն էք արդարեւ, կ'ըսէր օտարականը:

(13 - Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

նաւորութեան Ս.ն անգամ գոյութիւն չունէր։

Իթթիհատ եւ Թէրագգըի հակառակ այդ իմ 48 տարուան պայքարի ընթացքին, (այսքան տարի ինչպէս ողջ կարողացայ մնալ դեռ կը զարմանամ) իմ հակառակորդները կ՚ըսէին. «Կրնայ ըլլալ որ երկիրը լաւ չեն վարած, բայց կրնա՞ս ըսել թէ անոնք պատուաւոր անձեր չէին»։

Եթէ պատիւ ըսելով, աւիթէն օգտուելով դրամ չգողնալ, հարստութիւն չդիզել պիտի հասկնանք, իրապէս կրնանք ըսել թէ Իթթիհատ եւ Թէրագգըի վարիչներուն մէջ շատ մը պատուաւոր անձեր կային։ Օրինակ, Թալէաթ փաշա ապօրէն տասնոց մը անգամ չունէր։ Գարա Քէմալ, որ ձեռբակալուելու պահուն անձնասպան եղաւ, ոտքին հագնելիք գուլպայ մը անգամ չունէր։ Քանի քանի անգամներ տեսած եմ, տարբեր գոյներով գուլպայ կը հագնէր։ Էնվէր փաշա պէտք չունէր հարստութիւն դիզելու, ամէն բան անոր էր։ Մեծ Պատերազմին Գերմանիայէն Իսթանպուլ եկող չոգեկառքերուն վրայ անգամ «Էնվէրլանտ» = «Էնվէրի երկիր» գրուած էր։ Անկասկած այս անձը վերջին ծայր քաջ մէկն էր, բայց այս ձիրքերը բաւական չեն երկիր կառավարելու համար։ Այս տեսակէտով թէեւ Իթթիհատ և Թէրագգըի մէջ պատուաւոր անձեր կային բայց այն ժամանակ բազմաթիւ էին անոնք, որ վայրաչարժի վաճառականութեամբ հարստացած «պատերազմի հարուստներ» եղած էին։

1914 – 18 պատերազմին մեր մուտքը տեսակ մը, կուիր չարունակելը ուրիշ տեսակ, մեր պարտութիւնն ալ բոլորովին տարբեր էին։ Գերմանիա կորսնցուց պատերազմը, Աւստրիա եւ Հունգարիա եւս պարտուեցան, Պուլկարիա ալ պարտուեցաւ։ Բայց այդ երկիրներու վարիչները երկրէն խոյս չտուին։ Իսկ Իթթիհատ եւ Թէրագգըի վարիչները երկիրը այդ ցաւալի վիճակի մէջ ձգելով փախան, որովհետեւ իրենց պատասխանատուութիւնը միմիայն երկիրը պատերազմի մղելով չէր վերջանար։

Կիրակի օր յիշատակուած Իթթիհատականներէն մէկուն տղան (իբրեւ զաւակ մը շատ բնական է) կ՚աշխատի իր հօրը յիշատակը ամբաստանութիւններէ զերծ պահել։ Նախկին Իթթիհատական մըն ալ, թէեւ կը քաշուի անկախութեան ատեաններն ու դատարանները անարդար ներկայացնելու, բայց կը պահանջէ այդ վճիռները սրբագրել։ Այս պարագան որքա՞ն խրագործելի է արդեօք, չենք գիտեր։ Սակայն, եթէ այդ տեսակ պարագայ մը պատահի, պէտք չէ՞ արդեօք վերաքննել անկախութեան ատեաններուն արձակած բոլոր վճիռները։

Պէտք չէ մոռնալ որ Իթթիհատ եւ Թէրագգըի ապիկար կառավարութեան օրով տեղի ունեցած են բազմաթիւ անիրաւութիւններ, զեղծարարութիւններ եւ սպանութիւններ։ Ասոնցմէ եւ ոչ մէկուն հաշիւը կարելի եղած է տեսնել։ Որպէսզի կարելի ըլլայ այդ անցեալը երեւան բերել, պէտք է որ դարձեալ վերաքննուի պատմութիւնը, թօթափելով այն փոշին որ ծածկած է զայն։ Օրինակ, պատմութիւնը շատ լաւ գիտէ թէ երբ 1914 – 1918 պատերազմի մտանք, օրուան ականաւոր դէմքերը դէպքէն լուր անգամ չունէին։ Մենք պատերազմի մտանք առանց նոյնիսկ Գերմանիոյ հետ դաշինք մը կնքած ըլլալու։

Տակաւին առկախ կը մնայ հաշիւը այդ սխալ քայլին, որ պատճառ եղաւ ահագին երկրի մը տապալումին։ Եթէ տակաւին այս բոլորը չեն ճշդուած, որքա՞ն ճիշդ պիտի ըլլայ արդեօք կրկին խառնշտկել մոխրացած անցեալը։

ՏՈՄՍԵՐ

ՉԽՊՆԱԾ ՎԱՐԴԱՊԵՏԸ

Ռամկավար — համայնավարներու — եւ անոնց կաթնեղբայրներուն — պաշտօնաթերթերէն դուրս, ուրիշ ո՞ւր տեղ տըրուած կրնար ըլլալ լղրճուկ նամակի մը, որուն տակ կը փայլի Աղան կոչուած վարդապետի մը անունը։

Ցիչեալը, աչքէդ արցունք բերող հայերէնով մը, «սխալի» եւ «սխրմելի» կարմիր արքեպիսկոպոսի մը ոտքը ինկած է եւ կ՚առաջարկէ որ ան եւ անոր Թեմական Խորհուրդը դիմեն պատկան իշխանութեանց (այսինքն ամերիկեան իշխանութեանց) եւ Միացեալ Ազգերուն, ինչպէս նաեւ Պէյրութի ամերիկեան եւ Ուաշինկթընի լիբանանեան դեսպաններուն, որպէսզի անոնց միջամտութեամբ, «բռնապետիչներուն ձեռքէն ետ առնեն» Անթիլիասը եւ զայն յանձնեն «իրեն արդար եւ հաւատարիմ պահապաններուն»։

Վարդապետը, որ կ՚երեւայ յեղափոխական մէկն է, շատ դժգոհ է որ «մենք առանց բան մը ընելու, միայն խօսքով կը դատապարտենք իրենց չարքերուն դաւաճան եղած եւ եղբայրասպանութեան ոգիով լեցուած եւ հայէն դարձած եղբայրները»։

Վարդապետը կը խնդրէ արքեպիսկոպոսէն որ բացատրէ օտարներուն թէ «Անթիլիասը շինուած է... ամերիկահայ եկեղեցւոյ անդամներուն դրամով» եւ «այդտեղէն է որ մեզի կուգան կղերներ փոխարէնը մեր ղրկած մեծ գումարներուն»։

Մեզ ամերիկահայ եկեղեցւոյ անդամներուն, եթէ իրենց ղրկած դրամը այսքան քիչ հայերէն կը սորվեցնէ Աղաններուն ու այսքան կը խաթարէ անոնց սեւ հոգին։

Պարզ է թէ ինչ թմբուկ կը զարնէ այս վեղարաւորը.

— Դաշնակցութեան հետ, խօսքով դըլուխ չենք կրնար ելլել... Գործի անցնելու ենք... Օտար ազգերուն միջամտութեան դիմելու ենք... Աշխարհ արարատ իրար անցընելու ենք, որովհետեւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական գահուն վրայ բազմած է ոչ-համայնավար մէկը...

Ո՞վ է այս վեղարաւորը, չեմ գիտեր։ Կարճահասա՞կ է, բարձրահասա՞կ է, ծե՞ր է, երիտասա՞րդ է, չեմ գիտեր։ Եւ գիտնալու ալ պէտք չունիմ։

Ենթադրաբար դիմացի ճակատին «Հայաստանասէր» եւ իմաստակ բարի ծաղիկներէն մէկն է։ Եւ, ինչպէս ըսի, քիչ մըն ալ... յեղափոխական։ Անշուշտ, եթէ Միացեալ Ազգերը եւ ամերիկեան կառավարութիւնը արքեպիսկոպոսին թեւէն բռնեն ու պաշտօնատուններէն դուրս վռնտեն զայն, Աղանը նոր դիմում մը պիտի կատար արքեպիսկոպոսին.

— Սրբազան, ուրիշ ճար չմնաց... Հըրամայէ որ երթանք մեր ատրճանակներով դուրս հանենք սա Դաշնակները...

Կը տեսնէ՞ք որքան սաւրնացեր են մեր կղերականներէն շատերը։ Ազգային, ներքին վէճ մը պիտի տանին օտարներուն, որպէսզի ազգը խայտառակեն։

Բայց, համաձայն եմ ներկայացուած առաջարկին։ Թող դիմեն ու ստանան այն շառաչուն ապտակը, որ իրենց կը սպասէ օտար պաշտօնատուններուն մէջ։

Թող դիմեն, որպէսզի անգամ մը եւս հաստատեն օտար շրջանակներուն թէ իրենք սարկամիտ մունետիկներն են Մոսկուայի ջօջերուն եւ զզուելի միջոցներով կը կռուին Դաշնակցական ճակատին դէմ, որ անդրդուելի վճռականութեամբ կը պաշտպանէ Ազատութիւնը։ Ու մեր եկեղեցին։

Կը յանձնարարեմ «սխալի» եւ «սխրմելի» եպիսկոպոսին որ անյապաղ ընթացք տայ իր փոքրաւորին դիմումին, որպէսզի քիչ մը աւելի խրի այն իր ցեխին մէջ, որ մինչեւ իր կոկորդը հասաւ Միլուոքիի մէջ, երկու տարի առաջ։

Բայց, ուր ալ դիմեն, որ ազգին ալ դիմեն, Կիլիկիոյ Աթոռը պիտի մնայ մեր ազգին ձեռքը։ Նոյնիսկ այն պարագային, երբ Աղան ու Մամբրէ իրենց փէշերը ժողված եւ ատրճանակ ու հրացան ՝ ձեռին, վանքէն ներս խուժեն...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Մարզասէր բազմութիւն մը հաւաքուած էր մեր դաշտը, անցեալ կիրակի։ Մեր խումբը կը կատարէր ախոյենական առաջին մրցումը ընդդէմ Անկիէն – Մոնմորանսիի։

Անհամբեր էինք գիտնալու արդիւնքը։

Երբ վերջացաւ պահեստիներուն խաղը, մեր պարտութեամբ 5-0ով, սրտի պրկումով կը հետեւէինք պաշտօնական մրցումներուն,

Առաջին տասը վայրկեաններուն, հակառակորդին կատարեալ տիրապետութիւն։ Մեր պաշտպանողական գիծը անդադար շարժման մէջ էր։ Բայց խմբապետ Սրապին պաղարիւնը եւ հրամաններ վերջ տուին այդ վտանգին։ Եւ սկսան մեր յարձակումները։

Կիսախաղին տասը վայրկեան մնացած Զարիֆեան կ՚արձանագրէ Ա. կէտը։ Անսահման ոգեւորութեան մէջ, գաղարը վրայ հասաւ։ Խաղը վերսկսած ատեն այլ եւս մենք էինք տէրը դաշտին վրայ, բայց հարուածները միշտ նպատակէն կը վրիպէին։

Միայն մէկ վտանգաւոր կացութիւն ըստեղծուեցաւ ու դատաւորը «փենալթի» մը սուլեց մեզի դէմ։ Մեր բերդապահը կեցուց զայն, բայց իրաւարարը մերժեց ճանչնալ ու երկրորդ անգամ, հակառակորդը քաշեց զայն եւ վեածուեցաւ կէտի 1–1։

Խաղը վերջացաւ այս թիւերով։

Սեպտեմբեր 26ին, խմբապետ Սրապ նոյն խումբով պիտի ելլէ իր դէմ Սէն Ա. Վիթրիի այս վերջինին դաշտին վրայ։ Փորձ մը եւս ճշդելու վերջնապէս մեր առաջին խումբը։

Սկզբնական շրջանին հարկ է ապահովել դիրք մը դասաւորման մէջ, ապագային վտանգէ ազատ մնալու համար, ինչպէս անցեալ տարի։

Իսկ այդ մեր մարզիկները քաջ գիտեն։

Զ. Մուրատեան

ՎԱՀԱՆ ՆԱԽԱՄԱՐԴԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

★

ՇՏՈՒՏԿԱՐՏ.— Անցեալ Օգոստոսին կատարուեցաւ սգահանդէս ողբացեալ ընկեր Վահան Նաւասարդեանի յիշատակին, ի ներկայութեան Բժ. Խաթանասեանին, որ Գերմանիա կը գտնուէր։

Սգահանդէսի նախագահ ընկեր Վաղարշակ Գիւլլիւմեան բանալով սգահանդէսը, խօսքը տուեց ընկեր Խաթանասեանի, որ մանրամասնօրէն պարզեց սիրելի Վահան Նաւասարդեանի կեանքը ու գործունէութիւնը։ Ապա թելադրեց օրինակել մեր ողբացեալ ընկերոջ հայրենասիրութիւնը եւ գաղափարապաշտութիւնը եւ հաւատարմօրէն կատարել անոր աւանդները, իրականացնելու համար մեր վեհ գաղափարը։

Խոր յուզումով եւ արտասուաթոր աչքերով ունկնդիրները կրկին խոնարհուեցան մեր յաւէտ անմոռանալի ողբացեալ ընկերոջ յիշատակին առջեւ։

Փառք քեզ, սիրելի Վահան, դու գնացիր բայց քո գործը մնաց անմահ։

Վ. ՇԱՀՎԱՆ

ԲԻԶՄԸՆՏ (Մ. Նահանգներ) ուր կան 120 հայ ընտանիքներ եկեղեցի մը շինած են, որ բացուեցաւ Սեպտեմբերին։ Այս եկեղեցիին շինութիւնը Բիզմընտի եւ մօտակայ շրջաններու հայութեան արժեց վաթսուն հազար տոլար։

КԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (146)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

4.— ՀԱՄԱԶԱՍՊՈՒՀԻ

Նրանց միայն համբերում էինք մենք, համբերում էին եւ Պարսիկները, քանի դեռ Պարսկաստանում նոյնպէս Արշակունեաց տոհմն էր տիրում։ Այստեղ ընկան նրանք եւ հիմնուեցաւ նոր, Սասանեան պետութիւն։ Այժմեան Սասանեանները չեն կարող համբերել, եւ չեն համբերում մեր քրիստոնեայ Արշակունիներին։ Մենք աշխատում ենք այդ դայթակղութեան քարը մէջտեղից վերցնել։ Մենք այսուհետեւ միայն կ՚ունենանք մեր հարազատ թագաւորը, որովհետեւ Շապուհը խոստացել է տալ Մերուժանին Հայոց թագաւորութիւնը։

Տիկնոջ դէմքի վրայ երեւաց մի արհամարհական ժպիտ, եւ նա գեղեցիկ գլուխը շարժելով պատասխանեց.

— Թէ ո՞րքան կարելի է հաւատալ խորամանկ Շապուհի նենգաւոր խոստումներին, — այդ դեռ մի երազական ցնորք է, որով խելագար Մերուժանը միայն կարող է հրապուրուել։ Այդ թող մնայ։ Բայց եթէ այսպէս դատելու լինենք, որպէս դու ես դատում, Վահան, ասելով, թէ Արշակունիները մեր հարազատները չեն, որովհետեւ օտար երկրից եկած պարթեւներ են, — այդպիսով մեզանից ոչ ոք հարազատ չի լինի Հայոց երկրին։ Մենք, Մամիկոնեաններս, Ճենացիներ ենք, քո սիրելի Մերուժանի նախնիքը Ասորեստանցիք են, եւ այդպէս, շատ նախարարական տներ օտար ծագումներից են առաջ եկած։ Բայց ժամանակները բոլորին հայացրին. այժմ Հայոց լեզուով են խօսում, Հայոց կրօնն են պաշտում, եւ արիւնով խառնուեցան Հայերի հետ։ Նոյն պայմաններին ենթարկուեցան եւ Արշակունիները։

Իշխանի համբերութիւնը հատաւ։ Նա վերկացաւ եւ, կանգնելով տիկնոջ մօտ, արտասանեց հետեւեալ խօսքերը.

— Դու սիրում ես վիճաբանել, Համազասպուհի, դու վիճաբան էիր եւ այն ժամանակ, երբ դեռ փոքրիկ էիր եւ մեր ամրոցի բակում միասին գնդակներ էինք խաղում։ Ես կարճ կը կտրեմ քեզ հետ։ Ահա՛ մեր ուխտը. քրիստոնէութիւնը պէտք է ոչնչանայ, Արշակունեաց իշխանութիւնը պէտք է ընկնի, որովհետեւ այդ է պահանջում մեր երկրի խաղաղութիւնը։ Մերուժանը պէտք է Հայոց թագաւոր դառնայ՝ Պարսից գերիշխանութեան ներքոյ։ Մենք պէտք է կրօնով միանանք Պարսիկների հետ՝ մեր բարեկամութիւնը աւելի ամրապնդելու համար։ Մեր եւ նրանց մէջ կրօնի խտրութիւն պիտի չլինի։

— Թո՛ղ նրանք միանան մեզ հետ, ընդհատեց տիկինը, թո՛ղ նրանք ընդունեն քրիստոնէութիւնը, դարձեալ մեր եւ նրանց մէջ կրօնի խտրութիւն չի լինի։

— Միշտ տկարները հետեւում են հզօրներին։ Մենք տկար ենք, իսկ նրանք զօրաւոր։

— Քրիստոնէութեան մէջ՝ ամենափոքրը ամէնից մեծն է, եւ ամենատկարը՝ ամէնից զօրաւորը։

— Այդ ցնո՛րք է. տկարը տկար է, զօրաւորը՝ զօրաւոր։ Դու միայն ասա՛, Համազասպուհի, համաձա՞յն ես մեզ հետ։

— Երբե՛ք։

— Ով որ մեզ հետ համաձայն չէ, մեր թշնամին է։

— Ես ամենեւին ինձ քո բարեկամը չեմ համարում, թէեւ քո եղբօր աղջիկն եմ։

— Ով որ մեզ չի հետեւում, նա կը պատժուի։

— Դրանից աւելի սարսափելին կայ, պէտք է լինի։

Նա ցոյց տուեց իր շղթաները։

— Դրանից աւելի սարսափելին կայ, Համազասպուհի։

— Ես պատրաստ եմ, Վահան։

— Լաւ մտածիր։

— Ես բոլորը մտածել եւ վճռել եմ...։

Դրսի աղաղակները լսելի եղան աւելի պարզորոշ հնչիւններով։ Փոքրիկ սրահակը, ուր գտնւում էին նրանք, լուսաւորուեցաւ վառ-արնագոյն լոյսով։ Վիճաբանութիւնը ընդհատուեցաւ։ Տիկինը բռնեց աչքերը, բացագանչելով.

— Ահա՛, Վահան, քո սպառնալեաց պատասխանեց... ահա՛ ինչ էք ցանկանում դուք, — այդ կրա՛կը, այդ արի՛ւնը...։

5.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Դեռ մութն էր, դեռ բաւական ժամանակ կար մինչեւ առաւօտ։

Մի սպիտակ ձիաւոր, շրջապատուած մի խումբ թիկնապահներով, անդադար արշաւում էր խռովեալ քաղաքի մի փողոցից միւսը, ուրտեղ յուզմունքը աւելի սաստկանում էր։ Նա անցնում էր կրակների միջով, նա անցնում էր կործանուող շինուածքների տակով, առանց ամենափոքր երկիւղ կամ վտանգ զգալու։

ՐԱՖՖԻ

կարգ նիւթի հրաւիրուած էր տնտեսական տագնապին հետեւանքով, 1950ին՝ Քորէայի պատերազմին պատճառով :

Ամէնէն տաք հակաճառութեան ընթացքին, վարչապետը պոռաց.— «Սպասենք որ գնդ. Նասր նոր յարձակումնե՞ր գործէ : Կ'ուզէք որ ենթարկուի՞նք այն տրամադրութեան որուն զոհ գնաց Մեծն Բրիտանիա 30ական թուականներուն : Իմ փորձառութիւնս կ'ըսէ թէ կարելի չէ հանդարտեցնել դիկտատորները տկարութիւն ցոյց տալով : Ես չեմ ընդունիր որ աստիճանաբար կրկնուի դեռ երէկուան պատմութիւն մը » :

Վիճաբանութիւնները շարունակուեցան երէկ, հինգշաբթի : Վարչապետը վստահութեան քուէ պահանջած էր, իսկ ընդդիմադիրները՝ պարսաւանքի բանաձեւ մը առաջարկեցին, որ դատապարտելով հանդէպ Եգիպտական կառավարութեան կամայական մեթոտները ... կը պահանջէր անմիջապէս Ազգաժողովին յղել խնդիրը, գինեալ միջամտութեան չդիմել եւն. :

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Գահիրէի տեղեկատու [illegible] ... դիւանին ընդհ.:

... յայտարարեց թէ նոր ընկերակցութեան ստեղծումը գրգռիչ ձեռնարկ մըն է, պատերազմի առաջնորդելու համար : Եգիպտոս պատրաստ է ամէն դիւրութիւն ընծայելու Ջրանցքը գործածողներուն, ապահովելու ազատ նաւարկութիւնը համաձայն 1888ի պայմանագրին, բայց չի կրնար ընդունիլ այնպիսի գիջումներ որոնք կրնան վնասել իր օրինաւոր իրաւունքներուն եւ գերիշխանութեան : Ջրանցքը Եգիպտոսի ամբողջական մասը կը կազմէ : Նոր ընկերակցութեան մը հաստատումը կը նշանակէ թէ կարգ մը երկիրներ կը դաւադրեն Եգիպտոսի օրինաւոր իրաւունքներուն եւ գերիշխանութեան դէմ, միջամտելով Ջրանցքին վարչութեան, ինչ որ կրնայ ծանրապէս խանգարել նաւարկութեան ազատութիւնը :

Ընդհ. կարծիքն այն է թէ հարկ պիտի ըլլայ բռնութեան դիմել, իրագործելու համար նոր ընկերակցութեան ծրագիրը : Ուրիշներ վերջնագիր մը կը նկատեն նոր ծրագիրը : Ամէն պարագայի մէջ, տրուած որոշումը աւելի կը ծանրացնէ կացութիւնը :

× Օտար նաւուղիղները որոշեցին ամէն աշխատանք դադրեցնել, համաձայն տրըուած հրահանգին : 8 օրուան մէջ 80 նաւեր անշարժութեան դատապարտուած պիտի ըլլան Ջրանցքին 2 ծայրերը : Առջի օր իրարու ընդհարեցան երկու քարիւղատար նաւեր, Սուէզի ծոցին մէջ :

Եգիպտական կառավարութիւնը իբրեւ դաւադիր ամբաստանեց օտար նաւուղիղները, որոնք հրաժարական տուած էին : Բայց եւ այնպէս արտօնեց որ մեկնին Եգիպտոսէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒԷԶԻ Ջրանցքին 450 օտար պաշտօնեաները (230ը Փրանսացի), Եգիպտոսէն կը մեկնին հետզհետէ : Օտար նաւուղիղները որոշեցին ամէն աշխատանք դադրեցնել այս գիշեր (ուրբաթ) :

ՄԱՐՈՔԻ կառավարութիւնը երկրէն դուրս հանեց 60 Ֆրանսացիներ, իբրեւ կասկածելի : Ֆրանսական դեսպանը ուժգնօրէն բողոքեց : Կ'ըսուի թէ պիտի հրաժարի :

ՍԱԿԱՐԱՆ (12 Սեպտ.).— Ձոյլ ոսկի՝ 475.000, նափոլէոն 3440, դուլց. 3260, սթերլին 4220, քառն տոլարնոց 16.520 : Թղթադրամ (անպաշտօն).— Սթերլին 1030, տոլար 406, պելժ. 8.10, զուից. 97.75, փեզեթա 8.90 :

ՀԱՑԻՆ գինը պիտի աւելնայ շաբաթ օրէն սկսեալ, 2 Փրանք՝ 700 կրամնոց, մէկ Փրանք՝ 300 կրամնոց հացերու վրայ : Կառավարութիւնը մերժած է այս յաւելումը, բայց փռապանները կը կարծեն թէ ժողովուրդը պիտի ընդունի, «կամաւորապէս»...

●

ԿԱԹՈՒԽԱԾԱՀԱՐ ՊԱՏԱՆԻՆ

Վիէնէն կը գրեն մեզի.— Ժիվոռի մարզադաշտին վրայ, կիրակի առաւօտ, յանկարծամահ եղած պատանին Լեւոնիկ Մաթոսեանն է (ոչ թէ Մինասեան), համեստ բանուորի մը՝ Յակոբ Մաթոսեանի 16ուկէս տարեկան մանչ զաւակը :

Տարաբախտ պատանին, արդէն մօտէ որբ, զոհ գնաց իր չափազանցեալ եռանդին եւ երակներու անակնկալ խցման : Կը թողու անմխիթար հայր մը, երեք քոյրեր եւ ազգականներ : Երեքշաբթի, 11 Սեպտեմբեր կէսօրէն վերջ, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան կատարուեցաւ

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ : Այս կիրակի ժամը 4էն 10.30, Ազգ. Տան Թատերասրահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղներու ընկերները եւ ընկերուհիները, ինչպէս նաեւ համակիրները :

Ձոխ պիւֆէ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին : Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը : Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, ... Ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22-23ին :

Իսկ Լէ Մուլինոյի անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի, ժամը 2ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Մխիթար Ալիքսանեանի մահուան առթիւ Փլաս տէ Ֆէթի իր հայրենակիցներուն մէջ հանգանակուած է 15.000 Ֆր., փոխան ծաղկեպսակի եւ բաժնուած հետեւեալ կերպով.— Հինգ հազար Ֆր. Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան, համաձայն ողբացեալին փափաքին, 5000 Ֆր. Կարմիր Խաչին, ձեռամբ ճաշարանապետ Յ. Մինասեանի

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ, Թաղիս Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր Ս. պատարագ, մասնակցութեամբ Դպրաց Դասին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հեղինէ Շահինեան, զաւակները եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստի պաշտօն պիտի կատարուի, այս կիրակի, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին՝

ՅԱԿՈԲ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ (Զէնկիլէրցի)

մահուան տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար :

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը :

Դիմել Ազգ. Ճամբարի ... Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

յուղարկաւորութիւնը : Մեր ցաւակցութիւնները իր վշտահար հօր և ընտանեկան պարագաներուն :

Ողբացեալ պատանին սիրուած էր ամէնուն կողմէ : «Տոֆինէ Լիպէրէ» օրաթերթը գնահատական տողեր հրատարակեց իր մասին, լուսանկարն ալ տալով : Յուղարկաւորներուն մէջ կը գտնուէին Վիէնի փոխ - քաղաքապետը, Պ. Մարսէլ, ընդհ. քարտուղարը, Պ. Ժուանս եւ քաղաքապետարանի պաշտօնեաները : Մօտ 1500 հայ եւ Փրանսացի յուղարկաւորներ հետեւեցան թափօրին : Հակառակ իր փոքր տարիքին, Լեւոնիկն ալ մարզադաշտ կը տարուէր : Առաջին կիսախաղին այնքան արագ կը խաղայ որ յոգնութիւն կը զգայ : Կարեւորութիւն չեն տար : Քանի մը արագ վազքերէ ետք, խեղճ պատանին կ'իյնայ դաշտին վրայ : Անմիջապէս հիւանդանոց կը փոխադրեն, բայց արդէն ուշ էր ...

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Հատորին կէսը կը պարունակէ աննախընթաց նորութիւն մը — ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ (1820 - 1955).

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 փր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ «ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ»

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան :

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ» :

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) ... պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռաֆ... [illegible] ...այէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ :

17 Սեպտ. Երկ... [illegible] ...շաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, ... Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահ... մէջ :

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, տօն Վերացման Ս. Խաչի, հանդիսաւոր Ս. Պատարագէն ետք, կը կատարուի Մեռելոցի յատուկ մասնաւոր Հոգեհանգիստ : Իսկ կէսօրէն ետք ժամը հինգին տեղի կ'ունենայ Խաչվերացի աւանդական թափօրը եւ Անդաստանը :

× Ընկերակցութիւնը կը խնդրէ տեղեկութիւն ունեցողներէն իրեն հաղորդել հասցէները Մատակասքարէն Մարսէյլ փոխադրուած Հարգոտ եւ Յովհաննէս Մաղնեսեաններու, որոնք կը փնտռուին Երեւան գտնուող իրենց մօր՝ Ռոզա Մաղնիսեանի կողմէ :

ՀԱՅԱՑԵԱԼ ՊԱՏԱՐԱԳ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Խաչվերացի տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրինոյի մատրան մէջ : (148 ռիւ տը լ'Էկալիթէ) : Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն :

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ԶԲՕՍ"

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երազներու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն. :

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 փրանք

լաթակազմ 1650 փրանք :

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն, Յոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնփուա : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Սէն Ժերոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, Ահարոնեան ակումբը : Բոլոր ընկերներուն ն... [illegible] ...րկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին Ահարոնեան ակումբին մէջ : Սախպողական է բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տիկին Գասեան իր ամուսնոյն բժշկական գործողութեան յաջողութեան առթիւ հազար Ֆր., Տիկին Տէր Պալեան 500 Ֆր., իր տղուն զին. արձակուրդին առթիւ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ Արիներու 26րդ տարեկան ցերեկոյթը՝ ԿԻՐԱԿԻ, 10 ՄԱՐՏ 1957 կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

1.— Պ. Զաւէն Սարունի կը փնտռէ (Պուրքէշէն) իր մօրաքրոջ զաւակը՝ Միհրան Աթմաճեան (Պարտիզակցի) :

2.— Պոլսէն Տքթ. Մկրտիչ Բարազամեան կը փնտռէ իր եղբօր որդին՝ Սարգիս Բարազամեան :

3.— Տիկին Թագուհի Ժամկոչեան (այժմ Թօսօեան) կը փնտռէ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս եւ Հռիփսիմէ Բարսեղեանները եւ իրենց զաւակները՝ Աստղիկ եւ Սաթենիկ Բարսեղեան :

4.— Ազգականները Պոլիսէն կը փնտռուին Ժիրայր Մանասեանը :

5.— Երեւանէն Տիկին Աստղիկ Տիգրանի Յարութիւնեան կը փնտռէ իր զաւակը՝ Երուանդ Իսպիրի Յարութիւնեան ծնած 1922ին :

6.— Երեւանէն Յակոբ Յակոբեան կը փնտռէ իր մայրը՝ Բերբիկ Մանուկեան եւ կամ հօրեղբայրը՝ Սարգիս Ջնտոյեան :

7.— Երեւանէն Տիկին Քրիստինէ Թադէոսեան կը փնտռէ իր ամուսինը՝ Լեւոն Անթանէսի Թադէոսեան :

8.— Պ. Սարգիս Թիւթիւնճեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Ստանպոլի Կիրակոս Թիւթիւնճեանը :

9.— Կը փնտռուի Պ. Գէորգ Ազիզեան (Երեւանցի), Աշոտի որդի :

Վերոյիշեալ անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատունը : 15 ռիւ Ժան Կուժօն : (Դիւան)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, ՍՏ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆՑ, Բ. տպագր. Պէյրութ, 1955 - 56, երեք հատոր լոյս տեսած (Դ.ը մամուլին տակ) : Հատորը 4.000 Փրանք :

2. ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Մ. ԱԲԵՂԵԱՆ, գիրք Ա., Բ. տպ. Պէյրութ, 1955, լաթակազմ 1800 Փրանք :

3. ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, Պէյրութ, 1955, Ա. եւ Բ. հատոր միասին (Գ.ը մամուլի տակ) 1050 Փրանք :

4. ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, հատոր Ա., 1050 Փրանք :

5.— L'Eglise Arménienne, Malachia Ormanian, 2e éd. Antélias 400 Fr.

6. ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նուպարեան, Պէյրութ, 1955, 1210 էջ, լաթակազմ 3000 Ֆր. :

7. ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԲԱՌԱՐԱՆ ԱՆԳԼ.-ՀԱՅ. փրոֆ. Յ. Յ. Չագմաճեան, Պէյրութ, մեծադիր 1424 էջ, լաթակազմ 4000 Ֆր. :

8. ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ, Կոմս, Գ. գիրք, Պէյրութ, 1956, 350 Ֆր. :

9. ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մ. Թէօլէօլեան, Գահիրէ, 1956, Ա. եւ Բ. հատոր 2000 Ֆր. :

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

ուր կը գտնուին Հայաստանի եւ Սփիւռքի հին ու նոր ամէն կարգի հրատարակութիւնները : Պահանջել Ընդարձակ Գրացուցակը :

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e
Chèque Postal, Paris, 1278-35.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • SAMEDI 15 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7681 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3492

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԷԿ ԱՆԵԼԷՆ ՄԻՒՍԸ

•

Ջրանցքի տագնապը քանի կ'երկարի, այնքան կը սաստկանայ բանավէճը՝ շահակից երկիրներու մամուլին մէջ։

Եւ, փոխադարձ մեղադրանքներուն հետ, յուսախաբութիւնն ալ հետզհետէ կը թանձրանայ։

Դեռ նոր հրատարակուեցաւ նոր ընկերութիւն մը կազմելու որոշումը, — եւ արդէն աճակոչը կը հնչէ, ամէնէն առաջ, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ։

Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը արտակարգ նիստի հրաւիրած էր երեսփ. ժողովը, նկատի առնելով կացութեան ծանրութիւնը: Երրորդ բացառիկ պարագայ մը, քանի որ առաջինը տեղի ունեցած էր 1949ին, երկրորդը՝ 1950ին (Քորէայի պատերազմ):

Զեկուցումը հազիւ աւարտած, փոթորիկ մը պայթեցաւ ընդդիմադիրներու ճակատէն: Մինչեւ անգամ հրաժարում պահանջողներ եղան։

Ի վերջոյ դահլիճը վստահութեան քուէ տուաւ, շնորհիւ պահպանողական մեծամասնութեան։

Եւ սակայն, պայքարը կը շարունակուի խորհրդարանէն դուրս, յարաճուն սաստկութեամբ։

Երբեմնի ամենազօր հոսանքին, ազատական կուսակցութեան վաղեմի օրկանը, «Մանչեսթըր Կարտիըն», կարկուտ կը տեղայ վարչապետին վրայ, ըսելով թէ իր վարած քաղաքականութիւնը «միայն աղէտի մը կրնայ առաջնորդել երկիրը»։

— «Եթէ պատերազմ ծագի, Ֆրանսա եւ Անգլիա մինակ պիտի մնան, վասն զի Մ. Նահանգները պիտի չկռուին մեզի հետ, այլ բարեացակամ չէզոքութիւն պիտի պահեն»։

Դեռ աւելի գունաւորելով հեռանկարը, թերթը կը շարունակէ․

— «Այդ պատերազմը մեզի դէմ պիտի միացնէ արաբական աշխարհը, պիտի տկարացնէ Ատլանտեան զինակցութիւնը եւ պիտի խորտակէ բրիտանական Համաբակապետութիւնը: Յետոյ Միջին Արեւելքը պիտի բանայ համայնավարութեան առջեւ, բազմաթիւ աւելորդ զոհեր պիտի արժէ եւ առանց քարիւղի պիտի ձգէ մեզ: Այն ատեն Անգլիան եւ Ֆրանսան պիտի վերջանան իբրեւ կարեւոր ազգեր»։

Անշուշտ կուսակցական հակամարտութիւնն ալ լայն բաժին մը ունի այս չարաշուք արտայայտութեան մէջ։

Եւ սակայն, իսկապէս մռայլ է կացութիւնը։

Ֆրանսայի մէջ ալ նոյն պատկերը։

Կարգ մը ականաւոր դէմքեր եւ կարեւոր թերթեր այն համոզումն ունին թէ ձեռք առնուած կամ ծրագրուած միջոցները պատերազմի պիտի յանգին։

Արեւելեան գործերու մասնագէտ մը, Էտ. Սապլիէ, դեռ երէկ «Լը Մոնտ»»ի մէջ կը բացատրէր թէ ոչ ոք կրնար օգտագործել ջրանցքը առանց իր ձեռքին մէջ ունենալու անոր երկու ափերը։

Կիսապաշտօնական օրկանին խմբագրութիւնն ալ վերապահութիւն կը յայտնէ, դժուար գտնելով տրուած որոշումներուն գործադրութիւնը, իսկ անոր՝ Մ. Նահանգներուն դիրքը, հակառակ բոլոր հաւաստիքներուն։

Միւս կողմէ, Եգիպտոսի վարիչները եւ դրիչները կը շարունակեն սպառնալիքներ ուղղել, տագնապին ամբողջ պատասխանատուութիւնը ձգելով Արեւմուտքի վրայ։

Այսպէս, դեռ շատ ջուրեր պիտի հոսին Ջրանցքէն, մինչեւ որ գործնական ելք մը գտնուի, խաղաղութեամբ լուծելու համար ազատ նաւարկութեան խնդիրը։

... Անշուշտ մեր «եկեղեցասէրներ»ն ալ պիտի օգնեն վէճին լուծման, միացեալ ճակատ կազմելով «իմպերիալիստ»ներուն դէմ եւ նոր կաթողիկոսարան մը բանալով, Անթիլիասի դիմաց։ Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԴԱՀԼԻՃԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՇԱՀԵՑԱՒ

•

ԱՄԵՐԻԿԱ ԶՈՒԶԵՐ ԲՌՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻՄԵԼ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովը 248ի դէմ 319 ձայնով իր վստահութիւնը յայտնեց դահլիճին, Սուէզի հարցին առթիւ: Քուէարկեց, նաեւ, երկրորդ բանաձեւ մը, 251ի դէմ 321 ձայնով, ծրագրուած նոր ընկերակցութեան մասին որ պիտի փորձէ բանեցնել ջրանցքը: Լոնտոնի մէջ կը յուսան թէ նախապէս ժողովի հրաւիրուած 22 պետութիւններէն 21ը պիտի միանան ծրագրուած ընկերակցութեան։ Տակաւին յայտնի չէ թէ պիտի հրաւիրուի՞ 22րդ երկիրն ալ, Խ. Միութիւնը։

Երեսփ. ժողովին հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ խօսեցաւ արտաքին նախարարը, պաշտպանելով դահլիճին քաղաքականութիւնը, առանց սպառնալից լեզու մը գործածելու: Նախ հերքեց այն մեղադրանքը թէ Ֆրանսա եւ Անգլիա ճնշում բանեցուցած են օտար նաւուղիղներուն վրայ, որպէս զի ձգեն աշխատանքը։ «Բայց, համբերութեան ալ սահման մը կայ: Որքան գիտեմ, այդ ազատ մարդիկը այժմ կ'աշխատին ուրիշ երկրի մը պատերազմական օրէնքին տակ»։ Յետոյ բացատրեց թէ ինչու Ազգաժողովին չդիմեցին, Սուէզի վէճը կարգադրելու համար: Տարակոյս չկայ թէ Խ. Միութիւնը պիտի ընդդիմանար որեւէ կարգադրութեան որ կը ձգտէր միջազգային վարչութիւն հաստատել Ջրանցքին համար։ Այս առթիւ զարմանք յայտնեց որ աշխատաւորականները կը պահանջեն եւ կենալ դրգռիչ ձեռնարկներէ, մինչդեռ Եգիպտոս շարունակ դրգռիչ դիրք մը կը բռնէ Անգլիոյ եւ իր դաշնակիցներուն դէմ։ Վերջապէս բացատրութիւններ տալով ծրագրուած ընկերակցութեան մասին, ըսաւ թէ կառավարութիւնը չի կրնար Ջրանցքին հակակշիռը ձգել միայն մէկ անձի կամ մէկ կառավարութեան։

Վարչապետը, Իտըն, կրկին խօսք առնելով յայտարարեց թէ «կարելի չէ տեւական խաղաղութիւն ստանալ անձնատուր ըլլալով»։ Ընդդիմադիրները կը պահանջէին որ վարչապետը կարգ մը յանձնառութիւններ ստանձնէ: Իտըն շարունակեց․

— «Այնքան յառաջ պիտի երթամ որքան կրնայ երթալ բրիտանական վարչապետ մը, հանդիսաւորապէս յայտարարելով թէ նախ Ազգաժողովին պիտի դիմենք, եթէ պարագաները թոյլ տան: Սակայն բացառիկ պարագաներ կան, եւ ես կը մերժեմ բացարձակապէս հրաժարիլ բոնի ուժի գործածութենէն: Իմ պարտականութիւնս է պահել գործելու ազատութիւնս։ Եթէ Եգիպտոս մերժէ գործակցիլ առաջարկուած նոր ընկերակցութեան հետ, որուն գլուխն անցած են Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները, նախագահ Նասըր պիտի հրաւիրուի Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ բացատրելու թէ ինչո՛ւ խախտեց 1888ի պայմանագիրը»։

✕ Նոյն օրը Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլլըս հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ իր լրագրական ասուլիսին մէջ.

— «Մ. Նահանգները միտք չունին թնդանօթի հարուածով ճամբայ բանալու իրենց նաւերուն, Սուէզի Ջրանցքէն անցնելու համար: Եթէ Եգիպտոս բռնութեան դիմէ Ջրանցքը փակելու համար, ամերիկեան նաւերը պիտի նախընտրեն Բարեյուսոյ Հրուանդանի ճամբան։ Եթէ Եգիպտոս բռնութեամբ փակէ Սուէզի Ջրանցքը, պիտի բռնաբարէ 1888ի դաշնագիրը եւ վնասուած ազգերը իրաւունք պիտի ունենան իրենց շահերը պաշտպանելու Ազգաժողովին դիմելով կամ ուրիշ միջոցներով»։

Նախարարը յայս յայտնեց թէ ուրիշ ազգեր ալ պիտի միանան ծրագրուած ընկերակցութեան։ Մ. Նահանգները միջոցներ խորհած են, որպէս զի Բարեյուսոյ ճամբան տնտեսապէս աղէտալի հետեւանքներ չունենայ Արեւմուտքի համար: (Ըսել կ'ուզէ թէ ի հարկին դրամ պիտի տրամադրեն, քանի որ այդ ճամբան աւելի երկար կը տեւէ եւ ծանր ծախքեր կը պահանջէ)։

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

•

ԲԱՆՈՒՈՐ ՄԸ ԿԸ ՀԱՐՑՆԷ...

Մարսէյլէն բանուոր ընկեր մը, վտաբանդի, կը գանգատի, արդար դառնութեամբ.

—Կը զարմանամ որ «Յառաջ»ի մէջ տեղ կուտաք նորերու յաջողութեան: Արդեօք այդ օրիորդներն ու պարոնները հայերէն թերթ կը կարդա՞ն, գիտե՞ն թէ Հայը հարուստ լեզու մը ունի դարերէ ի վեր, երբ դեռ քաղաքակրթուած չէին ուրիշ մեծ ազգեր ...

Այդպիսիները շատոնց խզած են իրենց կապերը հայութեան հետ եւ կ'արհամարհեն իրենց մայրենի լեզուն: Անշուշտ բացառութիւններ կան, բայց աննշան թիւ մը կը կազմեն: Միւսները մէկ բառ հայերէն չեն խօսիր, նոյն իսկ իրենց տան մէջ։ Գիտեմ որ քաջալերութեան համար կը հրատարակէք անոնց անունները. բայց հայերէն գիտե՞ն որ կարդան։ Ինչո՞ւ կը չփացնէք ...

Կարծեմ այս հարցումներուն պատասխանը ինծի չիյնար, այլ ծնողներուն: Մանաւանդ անոնց որ ամէն բանով կը պարծենան, բայց երբ խնդիրը մայրենի լեզուին կուգայ, ուս կը թօթուեն։

Անշուշտ խմբագրութիւնը լաւ բան մը կ'ընէ, հրատարակելով հայ աշակերտներու եւ աշակերտուհիներու յաջողութիւնը՝ տեղական դպրոցներու մէջ։

Ո՞վ չի հպարտանար, տեսնելով տարագիր ժողովուրդի մը զաւակներուն ուշիմութեան եւ աշխատասիրութեան ապացոյցները։

Ինչո՞ւ այդ ուշիմութենէն եւ աշխատասիրութենէն բաժին չհանել, նաեւ, մայրենի լեզուին։

Ի՞նչ օգուտ իրենց գիտելիքներէն եւ շողշողուն վկայականներէն, եթէ հայերէնի պաշար ալ չունին։

Տակաւին պատեհութիւններ կան, մեր մայրենի լեզուն, պատմութիւնը եւ Հայաստանի աշխարհագրութիւնը սորվելու համար։

Վաղը երբ իրենց գիտցած կամ լսած պանիր - հաց հայերէնն ալ մոռնան, ափսոսանքով պիտի յիշեն կորսուած տարիները։

Եւ այն ատեն ծնողները, խորապէս ընկճուած, անցեալ փառքերու սնտուկը պիտի նետեն բոլոր վկայականները ու պարգեւները, իրենց նարսանեկան հագուստներուն հետ ... ՎԱՀԷ

«ԵԹԷ ԳՈՐԾԱԴՐԵՆ, ՀԵՏԵՒԱՆՔԸ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄ»

★

Ռուզվելթի եգիպտական դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Տըլըսի հետ: Ահա հետեւեալ զեկոյցը հրատարակուեցաւ.

— «Համաձայն իր կառավարութենէն ստացած հրահանգներուն, դեսպան Ահմէտ Հիւսէյին Պ. Ֆ. Տըլըսի ներկայանալով, անոր հաղորդեց իր կառավարութեան սկզբունքային հեռագիրը, որ կ'ըսէ թէ անգլեւֆրանսական ծրագիրը բացայայտ յարձակում մը կը կազմէ Եգիպտոսի դէմ եւ թէ իր գործադրութիւնը պատերազմ կը նշանակէ: Եթէ Մ. Նահանգները պատերազմ կ'ուզեն, կրնան ուժ տալ այդ ծրագրին, իսկ եթէ կ'ուզեն աշխատիլ խաղաղ կարգադրութեան մը համար, պէտք է մէկդի դրուի այդ ծրագիրը»։

✕ Գահիրէի մեծ օրաթերթը, «Ալ Ահրամ» կ'արտատպէ Սեպտ. 13ի խմբագրականով.

— «Եթէ Իտըն պատերազմ կ'ուզէ, մենք պատրաստ ենք: Եգիպտոս մէկ ստորակէտ պիտի չհրաժարի իր գերիշխանութենէն: Ծրագրուած ընկերակցութիւնը կարգապահական ատեան մըն է, Եգիպտոսը խոնարհեցնելու համար Իտընի կամայականութեան առջեւ»։

✕ Եգիպտոսի արտաքին նախարարութիւնը հրահանգեց Ազգաժողովի պատուիրակին՝ ըսել թէ պատասխանատուները Ֆրանսան եւ Անգլիան պիտի ըլլան, եթէ միջադէպ մը պատահի եւ նաւարկութիւնն ընդհատուի Ջրանցքին մէջ։

Սուէզի եգիպտական վարչութեան նախագահը յայտարարեց թէ ամէն միջոց ձեռք առնուած է, նաւարկութեան կանոնաւորութիւնը ապահովելու համար։

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔՈԼՈԼԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հինգշաբթի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ պատշաճ հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ Տոքթ. Պ. Քոլոլեանի յուղարկաւորութիւնը, նախագահութեամբ Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեանի։

Յուղարկաւորներու մէջ կը նշմարուէին փրոֆ. Թրիմոլիէտ, օտար հիւրեր եւ ազգային զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ (Տիկնանց Միութիւն, Որբախնամ, Կ. Խաչ, Աղքատախնամ, Ֆ. Կ. Խաչ, Բարեգործական, Բժշկ. Միութիւն, Ֆր. Բանակի կամաւորներ, մամուլ եւայլն)։

Արարողութեանց ընթացքին դամբանական մը խօսեցաւ Սերովբէ եպ. Մանուկեան դրուատելով հանգուցեալին հանրային եւ գիտական մարզու ծառայութիւնները։

Եկեղեցիին մէջ խօսք առին նաեւ փրոֆ. Թրիմոլիէտ, Պ. Վահէ Ֆրէնկեան (Հ. Բ. Ը. Մ.), Պ. Ս. Քարեան (Հ. Կ. Խաչ), Տոքթ. Անդրէասեան (Հ. Բժշկ. Միութեան), բոլորն ալ ֆրանսերէն։

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեցին Տէր եւ Տիկ. Ալպէր Փէլթէկեան, որոնք Ամմանէն Լոնտոն կը մեկնին, Յորդանանի կառավարութեան կարգադրութեամբ, կատարելագործելու համար իրենց մասնագիտութիւնը: Ընկեր Փէլթէկեան Ամմանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին վարիչն է եւ երիտասարդական կազմակերպութեան գործօն անդամներէն մին։

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Հիւսէյին Թագաւորը պահանջեց անգլիական, ամերիկեան եւ ֆրանսական դեսպաններէն հաղորդել իրենց կառավարութեանց թէ «պատերազմը անխուսափելի է, եթէ չզսպուին Իսրայէլի զինուորները»։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ըմբոստները ծանր պարտութիւն մը կրեցին Օրէսի հիւսիսակողմը եւ Վերին Քապիլի լեռներուն մէջ։ Մարդկային կորուստները կը հաշուեն աւելի քան 75 հոգի: — Ապստամբութեան ճակատը կոչ մը ուղղեց ծնողներուն, որպէսզի ֆրանսական դպրոց չղրկեն իրենց զաւակները։

ԹՈՒՆՈՒԶԷՆ կը հաղորդեն թէ ութ ֆրանսական հիւպատոսարաններ հաստատուեցան գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

ԽՕՍՔԵՐ ԵՒ ԳՈՐԾԵՐ

●

... Կ'ուզէինք այսօր բացատրել՝ Հերքել խորհրդային երկրէն ձայնասփռուած այն տեղեկութիւնները, թէ Հայ. Եկեղեցին ազատ է եւ թէ բան մը փոխուած է այդ մարզին մէջ ։

Անհերքելի փաստեր պիտի ներկայացնենք ոչ թէ հին օրերէն, այլ այսօրուան դժբախտ իրականութենէն, գրի առնուած ու սեւով ճերմակի վրայ տպագրուած «Էջմիածնաւէր» Դերենիկ եպիսկոպոսի կողմէ ։

Նոր լոյս տեսաւ անոր «Յերկիր Հայրենի» հատորը, 290 էջ, տպր. Անթիլիաս, պատկերազարդ ։

Դերենիկ եպիսկ. 1945ին, 1953ին, 1954ին եւ 1955ին, չորս անգամ այցելած է Էջմիածին ։ Իր այս հատորին մէջ կը ներկայացնէ վերջին տարիներուն կատարած այցելութիւնները հայ եկեղեցիներու, վանքերու, պատմական վայրերու ։ Շատ ընդարձակ տեղ տուած է պատմական տեղեկութիւններու, զորս քաղած է Ալիշանի գործերէն ։ Հրատարակուած նկարները մեծ մասամբ հին են ու բազմաթիւ անգամներ տպագրուած վենետիկեան հրատարակութիւններու եւ Թորամանեանի ճարտարապետութեան երկու հատորներուն մէջ ։

Ինչ որ խիստ արժէքաւոր է եւ կամաւոր կոյրերու աչքերը կրնայ բանալ, տող ընդ մէջ արձանագրուած դառնութիւններն են ։

Մենք համբերատար աշխատանքով քաղեցինք այդ տեղեկութիւնները ընթերցողին համար, որպէսզի կարելիութիւնը ունենայ բաղդատութիւն մը ընելու քարոզչական խօսքերուն եւ վրդովեցուցիչ գործերուն միջեւ ։

Դերենիկ եպիսկ. կ'այցելէ Դիլիջանի շրջանը, ուրկէ 10-12 քիլոմեթր հեռուն կը գտնուի Մխիթար Գօշի կողմէ կառուցուած Գօշավանքը. «Ներկայիս գաւիթն ու եկեղեցին լեցուած են ցորենով եւ այլ ամբարքով »։ «Բայց ինչպէս կ'ըլլայ որ այսպիսի սրբավայրի մը մէջ ցորեն ու ամբարք կը մթերուի, կ'ըսեմ ։ — Գիւղացիներէն մին կը յարէ. «Դրանք ժամանակաւոր կարգադրութիւններ են» (էջ 64) ։

Դէպի Կիրովական (Ղարաքիլիսէ) երթալու ատեն կը հանդիպի Համզաչիման հայ գիւղը ։ Գիւղացիներ կը բոլորուին իր շուրջը ·

— « Եկեղեցի ունի՞ք, կը հարցնեմ ։

— Այո, կը պատասխանեն, բայց գործօն չի ։

— Ի՞նչ է անունը ։

— Անունը, բա, չգիտենք, մեզմէ մեծերին հարցրէք ։

— Սակայն դուք ալ տարիքով փոքր չէք, կ'ըսեմ, եւ կը յառաջանանք դէպի եկեղեցի ։

Հարցումներս կը շարունակեմ ·

— Ժամ, պատարագ կ'անէ՞ք ։

— Չենք անում, ջնջուել են ։ Իսկ ժամը կոլխոզի պահեստի է վերածուել» (էջ 120) ։

Սանահինի ճամբուն վրայ Դերենիկ եպիսկոպոս կը հանդիպի խումբ մը կիներու, կը հարցաքննէ զանոնք եւ կ'իմանայ թէ ուխտի կ'երթան. «Շատ հեռուն, Արցախի գաւառը» ։ «Բայց ինչու էդքան հեռուները կը գնաք» ։ «Ի՞նչ անենք, ժամ չունենք, քահանայ չունենք». «Հոգիս կը փոթորկի...» (էջ 129) ։

Սանահինի հռչակաւոր Հաղբատի մենաստանը այցելելու առթիւ՝ կը տեսնէ գիւղին դպրոցը ·

« Աշակերտները դրօսանքի կ'ելլեն եւ շուտով կը շրջապատեն մեզ. սեւ զգեստով ու վեղարով բոլորովին տարօրինակ արարած մը կը թուիմ իրենց ու շատ չանցնիր, իրենց տարօրէն հետաքրքրութիւնը զուարճութեան կը փոխուի ։

Ու այս տեսարանը Հաղբատի վանքին մէջ ... ։

Ցուցումս արցունք կ'ըլլայ...» (էջ 147) ։

Հաղբատի վանքը, իր շրջակայքով, շատ հարուստ է պատմական յուշարձաններով ։

Այդ վայրերէն հեռանալու ատեն, Անթիլիասի դպրեվանքի տեսուչը կ'արձանագրէ.— « Մօտ երեսուն տարի, ոչ ժամերգութիւն կատարուած եւ ոչ ալ պատարագ մատուցուած է երբեմնի այս մեծափառ դպրատան ու սրբատեղիին մէջ ։ Ու վշտաբեկ, գլխիկոր եւ ամօթահար կը նետուիմ ինքնաշարժին մէջ ...»(էջ 161) ։

Ալահվերտիի շրջանին մէջ կ'երթան տեսնելու համբաւաւոր Օձունի եկեղեցին, որ կառուցուած է 735 թուին ։ «Այս հնամենի տաճարն ալ քահանայ չունի. մթերանոցի վերածուած է ։ Գաւիթին եւ ատեանին մէջ կէս մեթր բարձրութեամբ պատեր շինուած են մթերուած բերքը — ցորեն, լուբիա, խաղող եւ այլն — իրարմէ զատելու համար» ։ Եպիսկոպոսը կը հարցնէ իրեն ընկերացող գիւղացիներուն. « Ժամ, պատարագ ունի՞ք ։ Ձեր երախաները մկրտել կուտա՞ք ։ Կարուկ պատասխան մը ·

— «Մեզանում էդ բաները վերացել են » (էջ 167) ։

Դերենիկ եպիսկ. պատեհութիւն կ'ունենայ այցելելու նաեւ Զանգեզուր՝ Սիւնեաց աշխարհը ։ Անոր մայրաքաղաք Գորիսի «Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, որ դեռ կը մնայ իբր մթերանոց՝ գործածութեան մէջ ։ Եկեղեցին կողպ է» (էջ 186) ։

Եւ ահա հռչակաւոր Տաթեւի վանքը. « Կը համբուրեմ պարիսպի դրան քարերը ու դարպասէն ներս կը մտնենք. կը յառաջանանք. դեղեւկոտ են մեր քայլերը ... ։

« Ոչ ղանդակահարութիւն եւ ոչ շարական, ոչ բուրվառ եւ ոչ կերոններ, ոչ խաչ եւ ոչ աւետարան, ոչ վարդապետներ, եւ ոչ ժառանգաւորներ , ոչ ուխտաւոր եւ ոչ ժողովուրդ ,— կատարեալ աւերածութիւն եւ ամայութիւն ...» (էջ 192) ։

Այստեղ յիշենք, թէ ճամբորդական շատ մը դժուարութիւններ ցոյց տրուած էին, որպէս զի Դերենիկ եպիսկ. հրաժարի Տաթեւ այցելելու գաղափարէն, բայց ան յամառօրէն պնդելով եւ յողնութիւն յանձն առնելով հոն կը հասնի ։

Դերենիկ եպիսկ. 1954ին Խադ. արք.ի հետ կ'այցելէ Հայաստանի երկրորդ մեծ քաղաքը՝ Լենինական, նախկին Ալեքսանդրապոլը, հայկական Շիրակը ։ Այս մեծ քաղաքին մէջ կան եղեր չորս հայ եկեղեցիներ. «առոնցմէ միայն Ս. Աստուածածինը «գործօն» է) (էջ 216) ։ Ապա կ'երթան Արթիկի շրջանը եւ Հառիճի վանքը, ուր կաթողիկոսներ օդափոխութեան կ'երթային. «Հառիճավանքը 1915էն աղին վանահայր ունեցած չէ, եւ տարիներէ ի վեր իբրեւ պահեստարան կը գործածուի » (էջ 222) ։

Ինքնաշարժով կ'երթան սահմանամերձ Մաստարա գիւղը, որ 420 ընտանիք ունի. « Հինաւուրց տաճարը կառուցուած է է. դարուն. դեռ քանի տարի առաջ իբրեւ ծխական եկեղեցի գործածուեր է ։ Ներկայիս պահեստարանի վերածուած է. կոլխոզներու բերքերը հոն կը պահուին ։ Գիւղացիները կը խնդրեն. «Մի ժամ, մի պատարագ արէք մեզ համար» ։ «Կը մտնենք հնօրեայ հոյակէն սրբավայրէն ներս. սակայն խունկի ու կնդրուկի անոյշ բուրումին տեղ, մթերուած ամբարքներուն անախորժ հոտը կուգայ մեր ռունգերուն ։ Խաղ. սրբազան յօնքերը կը պռստէ. դէմքը խատիւ կը խոժոռի. մինչ կը սպասենք իր դող ձայնի պոռթկումին՝ ան արդէն դուրսն է, հեռացած է տաճարէն» (էջ 273) ։

Եւ ահա Վրաստանի մայրաքաղաք Թիֆլիսը. «Նախապէս ունեցեր է 28 հայ եկեղեցի, որոնցմէ միայն երկուքը՝ Ս. Գէորգ եւ Էջմիածնեցոց Ս. Գէորգ բաց են ներկայիս » (էջ 277) ։ Իսկ այնքան փառաւոր անցեալ ունեցող Ներսիսեան վարժարանը դադրած է գոյութիւն ունենալէ, գաղթականներ զետեղուած են. «Այդ գաղթականներէն ոմանք դեռ հոն կ'ապրին» (էջ281) ։ Անցեալին կառուցուած հայկական մեծ թատրոնը «գրաւուած է պետութենէն » (էջ 286) ։

Վերջապէս Մոսկուան. «ՆերկայիսՄոսկուայի 65.000 Հայերը չունին ոչ իրայատուկ եկեղեցի, ոչ դպրոց եւ ոչ ալ որ եւ է մշակութային հաստատութիւն ։ Նոյնիսկ հաւաքավայր մը, ուր կարենայինք ազգակիցներու հանդիպիլ » (էջ 259) ։

Կը բաւեն այս քաղուածքները՝ ըմբռնելու համար այն աւերը, որ գործեր են ու դեռ կը գործեն Ռուսերը ։ Ոչ միայն Լիբանանի, Սուրիոյ, Իրաքի, Իրանի եւ Եգիպտոսի մէջ Հայերը ունին բազմաթիւ նորաշէն եկեղեցիներ ու ակումբներ, այլ եւ հեռաւոր, օտար երկիրներու մէջ կան նոր կառուցուած փառաւոր հայ եկեղեցիներ եւ ակումբներ ։

Եթէ միամիտներ կան, որ կը հաւատան, թէ Խ. Միութեան մէջ նոր եկեղեցիներ սկսած են բացուիլ, ի սէր Աստուծոյ , ինչու արտասահման կը մնան Դերենիկ եւ Շաւարշ եպիսկ.ներ, Շահէ եւ Գնէլ վարդապետներ ։ Փոխանակ Լիբանանի հայութեան մէջ պառակտում սերմանելու, թող անմիջապէս մեկնին Խ. Հայաստան ։ Վազգէն Ա. Կաթողիկոս արտասահմանի մէջ յայտարարեց. « Եթէ այժմ հարիւր քահանայ ունենանք, կըրնանք անմիջապէս տեղաւորել զանոնք Հայաստանի մէջ» («Զանասէր», Պէյրութ , 1956, Թիւ 9, էջ 265) ։

Այս խօսքերը օդին մէջ կը ցնդին, երբ գործեր չեն յաջորդեր անոնց ։ Քանի որ մթերանոցները շուտով պիտի պարպուին եւ Հայաստան «տասը - տասներհինգ» եկեղեցի պիտի ունենայ, կը խնդրենք Վեհափառէն՝ իր քով հրաւիրել Սփիւռքի այն եկեղեցականները, որոնք Խ. Միութեան թշնամիներու շարքին մէջ դասուած չեն եւ որոնց այնքան մեծ պահանջ կայ Խ. Հայաստանի մէջ ...

Գ. ԼԱՉԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԵՒՐՈՊԱՆ ԵՒ ԻՍԼԱՄԸ

●

ԽՄԲ.— Պրիւքսէլի Նուվէլ Կալէթ թերթը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ երկու հակամարտ ուժերու պայքարի մասին .—

Ասիական երեք տիրական կրօնքներն են պուտտայականութիւնը, հրէա - քրիստոնէութիւնը եւ իսլամութիւնը ։ Այս վերջինը թէեւ բաղդատաբար նոր է, հազարեակ մը տարուան պատմութիւն ունի, սակայն ամէնէն զարմանալին է ։ Հազար տարիներու կռիւ, աւերում կողոպուտ , առանց որեւէ օգուտի մարդկութեան համար ։ Հոն ուր Մուհամմէտի հետեւորդները աւեր կը սփռէին, իրենք խաղաղութիւն կը կոչէին ։

Արաբիոյ մէկ խեղճուկրակ աւանէն մեկնելով Մուհամմէտի հետեւորդները իրենց ճամբան բռնեցին դէպի Արեւելք եւ գացին մինչեւ Չինաստանի եւ Մոնկոլիոյ, Հնդկաստանի Ինդոնեզիոյ սահմանները, դէպի Հիւսիս — Ռուսիա, Պալքանները, Վիէննա, Սպանիա մինչեւ Մատրիտ, դէպ ի Արեւմուտք Ատլանտեանի ափրիկեան ափերէն մինչեւ Տաքար, դէպի Հարաւ անոնք հասան Քոնկօ եւ Զանզիպար , կազմելով հսկայ կայսրութիւն մը որ կը ծածկէ երկրագունդին մէկ չորրորդը ։

Յետոյ, Եւրոպայի կայսրները եւ թագաւորները դիմեցին հակադարձութեան ։ Ցարերը վերադրաւեցին հարաւային Ռուսիան, Սիպերիան, Հայաստանը, Պալքանները ։ Սպանիոյ թագաւորները ազատագրեցին Սպանիան եւ իրենց ոտքը դրին Մարոքի մէջ, Ֆրանսան հաստատուեցաւ Միջերկրականի հարաւային մասին մէջ , Լիբանանի, Եգիպտոսի, Ափրիկէի, մինչեւ Քոնկոյի եւ Սենեկալի մէջ ։ Անգլիան իր կարգին իր տիրապետութեան տակ առաւ Միջերկրականի ափերը, Ափրիկէն, Հնդկաստանը եւ Ինդոնեզիան , յաճախ մրցակցութեան մէջ մտնելով Հոլանտացիներու եւ Փորթուկալցիներու հետ ։

Եւ երբ երկու աշխարհամարտներու միջեւ շրջանին իսլամ աշխարհի ամէնէն մեծը, Պոլսոյ Մեծ Թուրքը տապալեցաւ երիտասարդ Թուրք յեղափոխականներու կողմէ, ամէն մարդ մտածեց թէ Իսլամը, այդ հսկայ կայսրութիւնը, այլեւս փլաւ ։

1940ին, այլեւս իսլամ անկախ պետութիւն գրեթէ չէր մնացած, բացի Թուրքիայէն, Պարսկաստանէն եւ Արաբիոյ կարգ մը իշխանութիւններէն ։

Արդ, 1944էն ի վեր, աշխարհի ապշահար աչքին առջեւ յարութիւն առնել սկըսաւ իսլամական հսկայ ուժ մը, որ ուզեց համախմբել 300–400 միլիոն Իսլամներ ։ Մեծ աշխարհամարտի ամէնէն անհարկու հետեւանքն էր ։

Արդէն , Ինդոնեզիան, Փաքիստանը, Իրաքը, Սուրիան, Յորդանանը, Եգիպտոսը, Սուտանը, Արաբիան, բացի Ատենէ Քովէյթէ, քրիստոնեայ եւ իսլամ Հապէշիստանէ, վերադտան իրենց անկախութիւնը եւ սկսան եղբայրական կապեր հաստատել ։ Կը մնայ հիւսիսային եւ կեդրոնական Ափրիկէն, որ ենթարկուած է Եւրոպացիներուն... եւ բոցերու մէջ է ։

Եւրոպացիներուն համար վտանգը ոչ թէ այս ազգերու զարթումին մէջ է, այլ անոնց յաւակնութեանց մէջ ։ Իրենց միակ կապերն են լեզուն եւ կրօնը , եւ կ'ուզեն վերակազմել իսլամական կայս-

---

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

●

Ուրիշ գլխու հաստատական թեթեւ շարժումով մը եւ գոհունակ ժպիտով մը կը պատասխանէր ։

— Ես ալ դրական մէկն եմ, շարունակեց միւսը, եւ գերագոյն երջանկութիւնս է՝ ուզածիս պէս շարժիլ, առանց ականջ կախելու մարդոց ։ Եւ ես՝ բաած ըլլամ ձեզի, թէ ինձմէ զատ դրական եւ ոչ ոքի կը հանդուրժեմ ։ Ոչ իսկ մէկ հոգիի ։ Ես ատենօք թագաւորներու, զօրավարներու եւ մեծ արուեստագէտներու քթին շատ եմ խնդացեր ։ Ի՞նչ կ'ըսէիք եթէ յայտնէի ձեզի, թէ ձեր մօտ գալուս նպատակը եւս այդ է՝ խնդալ ձեր ալ քթին ։

Ուիլ քիչ մնաց որ հատու պատասխան մը պիտի տար օտարականին, սակայն ծեր պանդոկապետի իր սովորական քաղաքավարութիւնը չթոյլատրեց այդ ։ Լըռութիւն պահեց, եւ ձեռքի քաղաքավար շարժումով մը պատասխանած եղաւ ։

— Հապա՞, ճիշտ այդպէս, շարունակեց օտարականը, եւ եթէ ձեզի հանդէպ մասնաւոր յարգանք մը ունեցած չըլլայի, այս խօսքերը արտասանելու չէի զիջանէր իսկ ։ Կ'երեւի դուք հպարտ էք ձեր մեկուսացումով ։ Կ'ուզէք ամէն գնով կառչած մնալ ձեր հեռաւոր պանդոկին ։ Բայց ես ձեզ իմ կառքովս պտոյտի պիտի տանիմ, եւ դուք պիտի ընկերանաք ինծի՝ նախքան սա շիշին պարպուիլը ։ ։

— Անշուշտ ատիկա քիչ մը տարօրինակ բան կ'ըլլայ, պատասխանեց Ուիլ խնդալով, սիրելիս, դուք պէտք է գիտնաք՝ թէ ես հոս հնամենի կաղնիի մը նման եմ հաստատուած ։ Սատանան ինքը դժուար թէ կարենայ խախտել զիս իմ տեղէս ։ Եւ հարկ է աւելցնեմ՝ թէ շատ հետաքրքրական անձ կը գտնեմ ձեզ, եւ կ'ուզեմ նորոգել շիշը, որ զիս տեղէս շարժելու ձեր դիտաւորութենէն հրաժարիք, եւ աւելի երկար մնաք իմ մօտս ։

Մինչ այդ, Ուիլի տեսողութիւնը աւելի կը տկարանար ։ Սակայն եւ այնպէս, կը զգար իրեն սեւեռուած պաղ նայուածքը, որ միանգամայն կը ջղայնացնէր զինքը եւ կը տիրապետէր իրեն ։

— Պէտք չէ սակայն կարծէք դուք, պոռթկաց յանկարծ Ուիլ կրքոտ թափով մը որմէ ցնցուողը եղաւ իր տկար մարմինը ամէն բանէ առաջ, թէ ՝ես չորս պատի մէջ քաշուած վատին մէկն եմ, վասնզի հարկ է գիտնաք՝ թէ ես Աստուածմէ զատ ոչ մէկ բանէ կը վախնամ ։ Միայն վկայ է Աստուած, թէ ձանձրացած եմ ամէն բանէ, եւ երբ ձեր երեւակայածէն շա՜տ, շա՜տ աւելի երկար ճամբորդութեան ժամն հնչէ, վստահ եմ՝ ամէն կերպ պատրաստ պիտի գտնէ զիս ։

Օտարականը պարպեց գաւաթը եւ դըրաւ մէկդի ։ Պահ մը դետնին նայեցաւ եւ յետոյ, սեղանին վրայ ծռելով Ուիլի նախաբազուկին երեք անգամ մեղմօրէն զարնելով իր մէկ մատով, լըջօրէն ըսաւ.

— Ատեն է այլեւս. դէ՛հ, շարժէ՛ տեսնեմ... ։

Իր հպած տեղին վրայ Ուիլ զգաց ահռելի փշաքաղում մը ։ Ձայնը պաղ էր ու՝ զգայացունց, եւ Ուիլի սրտին մէջ տարօրինակ արձագանգ մը կը գտնէր ։

— Ներողութիւն, բայց ի՞նչ ըսել կ'ուզէք դուք, ըսաւ Ուիլ շփոթած ։

— Ինծի նայէ՝ եւ պիտի անդրադառնաս թէ չե՛ն տեսներ աչքերդ ։ Ջանա՛ վերցընել ձեռքդ, եւ պիտի զգաս թէ մահուան արճիճէ ծանրութեամբ է ծանրացած ան ։ Այդպէս է, Վարպետ Ուիլ, սա՝ քու գինիի վերջին շիշդ է, ու վերջին ալ գիշերդ՝ այս աշխարհին վրայ ։

(14 – Շար.) Թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

●

ՆԿԱՐԻՉ ԱՐՇԱԿ ՖԵԹՎԱՃԵԱՆԻ Հայաստանի նուիրուած գործերէն յետմահու ցուցահանդէս մը բացուած է Երեւանի պետական պատկերասրահին մէջ: Այս առթիւ «Սով. Հայաստան» կը գրէ թէ Ֆեթվաճեան օժտուած էր բացառիկ ձիրքերով: Իր գործերուն մէջ մասնաւոր տեղ կը գրաւեն հայ դասական ճարտարապետութեան նուիրուած գործերը, ուր հեղինակը կենդանի կերպով կը վերարտադրէ հայկական դարաւոր արուեստը: Ուշագրաւ են Անիի «Մայր տաճար»ը, «Հովւի եկեղեցին», «Միջնաբերդի եկեղեցին», «Փրկչի եկեղեցին» ջրանկարները: Հաճոյքով կը դիտուին նաեւ կենցաղային գործերը — «Հայ կինը ճախարակի մօտ», «Քրիստոս եւ անառակ կինը»: Բոլոր նկարները օժտուած են անհատականութեան կնիքով: Շատ յաջող է կանացի կերպարները նկարած ատեն, օրինակ «Սպիտակ զգեստով կինը» իր գեղեցկութեամբ, բարեհամբոյր արտայայտութեամբ, վճիտ եւ մեղմ աչքերով, «Մանտոլին նուագող կինը», «Կանացի դիմանկար»ը որ ներքին խոր կեանքով ապրող անհատի գեղարուեստական պատկերը կուտայ:

Ֆեթվաճեան նկարած է զանազան ազգութեանց պատկանող կիներու դիմանկարները, ամէն մէկին տալով իրենց ազգային գիծերը, մարդկային հոգերն ու ապրումները: Մասնաւորապէս յաջող է «Նեկրուհին աղբիւրի մօտ» մեծադիր աշխատանքը: Խօսուն է հերոսուհիի ներաշխարհը: Նեկրուհին կը ծխէ եւ կը թուի թէ ծխախոտով կ՚ուզէ մեռցնել հոգիին դառնութիւնները: Ուշագրաւ են «Օհան Օձնեցի»ն, «Դինար» քրիստոնէական նիւթով կտաւը, «Ստեփան Ասողիկը», դասական նկարչութեան իրապաշտ աւանդութեամբ կատարած աշխատանքը, «Արեւելեան փոստը», «Արարատ»ը, «Արագած»ը եւ ծովային բազմաթիւ տեսարաններ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԷՆ մշակոյթի եւ արուեստի գործիչներու պատուիրակութիւն մը Երեւան այցելեց Օգոստոս 20էն 25: Դիտեցին քաղաքին տեսարժան վայրերը, ինչպէս եւ Արգնի, Էջմիածին եւ Սեւան: Հնդիկ արուեստագէտները Օփերայի եւ պարախաղի թատրոնին մէջ տուին երեք համերգ: Մեկնած ատեն ըսած են թէ՝ Հայաստանի մասին մեր հետաքրքրութիւնը կը բացատրուի անով որ Հնդկաստանի մէջ կ՚ապրին մեծ թիւով Հայեր, մանաւանդ Կալկաթայի մէջ կայ հայկական գաղութ — «Ուրախ ենք նշելու, որ Կալկաթայի եւ ամբողջ Հնդկաստանի հին ուսումնական հաստատութիւններէն մէկը հայկական ճեմարանն է»:

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ 19 ուխտաւորներ Օգոստոս 26ին Քալիֆորնիայէն հասան Էջմիածին: Իրենց հասած օրը ներկայ եղան պատարագին, յետոյ ընդունուեցան Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի կողմէ: Ուխտաւորները Հայաստան մնացին 12 օր:

ԾԱՂԿԱՁՈՐ, որ ամառուան շրջանին կը վերածուի մանուկներու եւ սկաուտներու ճամբարի, Օգոստոս 29ին արտակարգ խրախճանքի մէջ էր, որովհետեւ հոն հասան չեխոսլովաք սկաուտներու պատուիրակութիւն մը:

ԱՐԱԳԱԾ բարձրացան Խըթոնացի խումբ մը շրջիկներ, վեց աղջիկ եւ եօթը տղայ:

րութիւնը:

Աշխարհի համար վտանգ մը կը ներկայացնէ Իսլամին տարապայման ծաւալումը:

Եթէ արեւմտեան աշխարհն ալ գոնէ ունենար Մուհամետականներու միութեան բնազդը, չարիքը կրնար դարմանուիլ, բայց երբ Անգլիան հրասայլեր եւ ինքնագործ զէնքեր կը յանձնէ Իրաքի, Յորդանանի, Եգիպտոսի, Սուտանի եւ Մ. Նահանգները իշխանական պալատներ կը կառուցանեն եւ արուեստական ստոյց կը շինեն Արաբիոյ մէջ, դիւրաւ կը հասկցուի թէ եւրոպական Դաշնակցութիւնը եւ կամ Արեւմտեան Միութիւնը, կամ Ձերմակներու Միութիւնը, տակաւին շուտով չի կազմուիր:

Հիւսիսային Ափրիկէի ահաբեկչական գործունէութիւնը, ուր կը զգացուի միջամտութիւնը Եգիպտոսի նոր տիրոջ, կը սպառնայ կտրել հաղորդակցութեան ճամբաները Եւրոպայի եւ Ափրիկէի միջեւ:

Զուր է խօսիլ համաշխարհային խաղաղութեան մասին, եթէ պիտի չքաղաքակրթուին յետամնաց ժողովուրդները: Գերադաս ժողովուրդներու խնամակալութիւնը տակաւին երկար ատեն անհրաժեշտութիւն մը պիտի ըլլայ, զոր չեն ըմբռներ գաղափարապաշտ երազատեսները:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

●

Երկրորդ աշխարհամարտին յառաջ բերած միջազգային կացութիւնը այնքան բարդ էր որ, կարելի չէ պատմագրէն սպասել ամբողջական եւ կատարեալ նկարագրութիւն մը: Ամէն տեսակ շահեր, զրկանքներ եւ գաղափարներ իրար կ՚ընդհարին: Կարգ մը մարզերու մէջ կարելի է գտնել մեծ թիւով վաւերաթուղթեր, այլուր՝ գրեթէ չկան:

Նիւրընպէրկի դատավարութիւնը, օրինակ, ծնունդ տուաւ վեց հարիւր էջնոց 31 հատորներու: Միայն Ամերիկացիները կազմակերպած էին 12 դատավարութիւններ, որոնք կրնան նիւթ ճարել աւելի քան 300 հատորի: Ուաշինկթըն փոխադրուած գերմանական փաստաթուղթերը կարելի է թոններով կշռել: Հիթլէրի դէմ կատարուած մահափորձին (20 Յուլիս) մասին կայ գերմանական շարժանկար մը որուն ցուցադրութիւնը 33 ժամ կը տեւէ: Ֆրանսական սպասարկութիւնները ձեռք ձգած են տասը թոն կշռող գերման գինուորական շարժանկարներ: Գալով Ռուսերուն, շատ աւելի մեծ է անոնց ձեռք ձգած փաստաթուղթերուն քանակը:

Ասոր հակառակ, ուրիշ բազմաթիւ դէպքեր եւ խորհուրդ ... կան, որոնք նիւթական որեւէ հետք չեն ձգած, եւ կը պահուին միայն անհատներու յիշողութեան մէջ: Եւրոպայի դիմադրական շարժումներուն մասին, օրինակ, կարելի չէ գտնել փաստաթուղթեր: Շարք մը միջազգային հանդիպումներու ատենագրութիւնները կամ գոյութիւն չունին, եւ կամ ալ գզուշութեան համար խեղաթիւրուած արձանագրութիւններ ձգած են: Մոնթուարի տեսակցութեան մասին ֆրանսական վաւերագիր չկայ, իսկ ծովակալ Տարլանի թուղթերը կորսուած են:

Այս օրինակները ցոյց կուտան, որ երկրորդ աշխարհամարտին պատմութեան ձեռնարկող պատմագիրը չի կրնար աշխատիլ անցեալին կիրարկուած մեթոտներով: Մէկ հոգիի գործ չէ, այլ կը պահանջէ խմբական մասնագիտացած աշխատանք: Անհրաժեշտ է հաւաքել բոլոր նիւթերը, ջնջել կրկնութիւններն ու աւելորդ մասերը, լեցնել պարապ մնացած մասերը, հաւաքել բերանացի վկայութիւնները, ճշդել փաստերուն վաւերականութիւնը. մէկ խօսքով՝ հսկայական ճիգ, աշխատանք եւ անհատնում ժամանակ պահանջող գործ մը:

Ֆրանսայի մէջ, տասը տարիէ ի վեր գոյութիւն ունի արտաքին նախարարութեան կապուած կազմակերպութիւն մը, որ կը կոչուի «Երկրորդ Աշխարհամարտի Պատմութեան յանձնախումբ»»:

Այս կազմակերպութեան առաջին գործը եղաւ հաւաքել Ֆրանսայի մէջ գտնուած փաստաթուղթերը եւ փրկել զանոնք՝ կորուստէ ու փճացումէ:

Դիմադրական ցանցերուն ստորերկրեայ ու գաղտնի բնոյթը, ղեկավարներուն մահը, դիմադրական գործունէութեան զանազանութիւնը, եւ վերապրողները գտնելով մէկիկ մէկիկ հարցաքննելու դժուարութիւնը կը կարօտին երկար ու մանրակրկիտ աշխատանքի: Նոյնքան մեծ է Գերմանիա կամ այլուր աքսորուածներուն մասին ճշգրիտ տեղեկութիւններ քաղելու դժուարութիւնը:

Միւս կողմէ, բաւական թիւով վաւերաթուղթեր կան ռազմագերիներուն մասին:

Այս հարցերէն իւրաքանչիւրին համար ստեղծուած է պրպտողներու մասնաւոր մարմին մը, որ կ՚ուղարկէ հարցարաններ, կը լսէ ականատես վկաներ, կը ստանայ զեկուցումներ: Դաշնակից պետութիւններն ալ, իրենց հերթին, ամէն դիւրութիւն կ՚ընծայեն Ֆրանսացի պրպտողներուն, անոնց տրամադրութեան տակ դնելով իրեց մօտ եղած վաւերաթուղթերը:

Վերոյիշեալ յանձնախումբը արդէն իսկ հրատարակած է բազմաթիւ բացառիկ թիւեր, որոնք ապագայ պատմաբաններուն համար կը կազմեն անգնահատելի հում նիւթեր: Այս բացառիկ թիւերէն իւրաքանչիւրը կը կարօտի մէկուկէս տարուան աշխատանքի:

Այս կազմակերպութեան բուն նպատակն է տեւական կեդրոն մը ստեղծել դիմադրական շարժումին, աքսորեալներուն եւ ազատագրութեան մասին, տեղեկագրութեան կեդրոն մը որ գալիք սերունդներուն տայ 1939էն 1945 տարիներուն Ֆրանսայի պատմութեան ճշգրիտ պատկերը:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ մէջ հայերէնի դպրոցը վերաբացուեցաւ հայ Կրթ. յանձնախումբին ջանքերով եւ գործակցութեամբ քոյր մարմիններու ներկայացուցիչներուն: Դասերը կ՚աւանդուին իրիկունները, մեծերու եւ փոքրերու մասնաւոր դասարաններով: Ուսուցչուհին է Օր. Մարգրիտ Աստուրեան: Երկու տարուան փորձը ցոյց տուած է որ յամառօրէն հայերէնի դասընթացքը պահելու ճիգը յաղթած է միջավայրի դժուարութեանց: Այս դասընթացքներուն համար Կրթ. յանձնախումբը ապահոված է ամերիկ. դպրոցներու սրահները, իրենց բոլոր յարմարութիւններով: Այս տարի ունեցած են քսան աշակերտ: Հայկ. գրականութիւնը սիրողներու խումբը կը կազմակերպէ գրական երեկոյթներ նուիրուած հայ մշակոյթի բոլոր ստեղծագործական արժէքներուն — գրականութիւն, երաժշտութիւն, նկարչութիւն, ճարտարապետութիւն, թատերգութիւն եւայլն: Այս հաւաքոյթներուն պիտի ներկայացուին հրատարակուած գրական արժէք ներկայացնող գործերու բովանդակութիւնը: Պիտի ըլլան գրական վիճաբանութիւններ եւ դատավարութիւններ: Այս գրական շարժման նախաձեռնարկ խումբին ատենապետն է Ա. Շաւարշունի: Առաջին դասախօսութիւնը նուիրուած է Համաստեղի «Սպիտակ Ձիաւոր»ին», որու մասին խօսած է երիտասարդ Յ. Կարապենց: Նկարիչ Յ. Մինասեան խօսած է արուեստի մասին:

ՊՈԼՍՈՅ Ս. ՓՐԿԻՉ հիւանդանոցը օժտուած է նոր ու լուսաւոր եւ առողջապահական պայմանները լրացնող կոկիկ յարկաբաժինով մը, որ ունի տասը անկողին: Այս յարկաբաժինը գլուխ ելած է շնորհիւ Զաքար Սարոյեանի եւ իր տիկնոջ Երուանդուհիի նուէրին: Իրենց անունով կը կոչուի նաեւ յարկաբաժինը: Այս առթիւ բացումը կատարուած է հանդիսաւոր արարողութեամբ մը:

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ ղրկած է Իրանի Շահն Շահը Հրաչ Տէր Մկրտիչեանի (Րէքս Մուկար), որ Սան Ֆրանչիսկոյի շրջանի սկաուտական շարժման խորհուրդի փոխ-գործադիրն է: ԻրանիՄարմնակրթութեան եւ Սկաուտական Շարժման նախագահ զօր. Տոքթ. Ա. Իգատ Փանահ պատուանշան ղրկելով չէշտած է թէ Տէր Մկրտիչեան մեծապէս նպաստած է ամերիկեան սկաուտներուն եւ իրենց իրանեան եղբայրներուն միջեւ կապերու զօրացման եւ բարելաւման: «Երիտասարդութեան բարձրացման» շքանշանն է որ տրուած է Տէր Մկրտիչեանին, ի ներկայութեան 600 սկաուտներու: Երրորդ Ամերիկացին է որ պատուուած է այս շքանշանով: Րէքս Մուկար 26 տարի պաշտօնավարած է սկաուտական շարժման մէջ: Ծնած է Պոսթըն:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (147)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ
5.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Նրա ծայրայեղ անձնավստահութիւնը այնպիսի տպաւորութիւն էր գործում, կարծես, այդ վեհապանծ ձիաւորի մարմինը գիւթուած կամ կախարդուած լինէր որ անմխելի էր դարձել ամէն զօրութեանց առջեւ: Եւ իրաւ նրա մասին մի այդպիսի կարծիք կազմուել էր հասարակութեան մէջ:

Դա Մերուժան Արծրունին էր:

Իր փառասիրութեան չափ՝ փառահեղ էր ստեղծել նրան բնութիւնը, իսկ իր անգութ անգթութեան չափով — սոսկալի: Նրա տոհմային ասորական արիւնը խառնուելով հայկականի եւ Զայ-մարամրոցի վիշապազունների արեան հետ, տուել էին նրա հզօր կազմուածքին վիշապի ահաւորութիւն: Նոյն ահաւորութեան մէջ նա գեղեցիկ էր եւ վայելչակազմ, որքան գեղեցիկ էր լինում հողէաւ Սադայէլը:

Իր պղնձեայ ամրակուռ զրահաւորութեան մէջ, իր զէնքերի շողշողուն փայլով, հրդեհների վառ ճառագայթների առջեւ, փայլում էր նա, իր անուան համեմատ, որպէս մի արեգակ լուսապայծառ, որ աչք էր շլացնում:

Ամէն տեղ, ուր եւ յայտնւում էր նա, լռում էր աղմուկը, դադարում էր խռովութիւնը: Բայց հէնց որ անցնում էր, նրա ետեւից լսելի էին լինում անէծքի խուլ մրմունջներ: Իր սեպհական քաղաքացիքը նզովում էին նրան: Բայց կար ժամանակ, եւ այդ ժամանակը շատ հին չէր, երբ նա անցնում էր այդ քաղաքի փողոցներով, մանկահասակ աղջիկները ծաղիկներ էին սփռում նրա սպիտակ նըժոյգի ոտների ներքոյ, իսկ կանայքը օրհնութեան ներբողներ էին երգում...:

Նա անցաւ մեծ հրապարակը, որ գտնւում էր իր իր ապարանքի առջեւ: Գեղեցիկ, սիւնազարդ ապարանքը այրւում էր: Բայց նա այրւում էր ոչ թէ թշնամու կրակներից, այլ քաղաքացիների նետած կրակներից: «Երբ մեր տները հըրդեհի կերակուր են դառնում, թ՛ող եւս թող դառնայ», ասացին նրանք եւ այրեցին: Նա նայեց իր նախահարց շքեղ բընակարանի վրայ, եւ երեսը սրտմտութեամբ շուռ տուեց:

Ապարանքը դատարկ էր. որովհետեւ ընտանիքը եւ ազգականները գնացել էին ամարանոց՝ Արծրունեաց բնիկ Ոստանում: Այստեղ մնացել էին մի քանի ծառաներ եւ սպասաւորներ միայն:

Հրապարակի վրայ հաւաքուած էր մեծ բազմութիւն: Այրուող տներից փախած կանայք, երեխայք ազատած կարասիների հետ միասին, խառնափնթոր կերպով դիզուած էին միմեանց վրայ: Հրդեհի լուսաւորութիւնը ներկայացնում էր մի զարհուրելի տեսարան:

Երբ նա մերձեցաւ՝

— Մի՛ մօտենար, Մերուժա՛ն, ձայն տուին կանայքը:

— Հանգցրո՛ւ կրակը, աղաղակեցին երեխայքը:

Նա ձեռքը տարաւ դէպի աչքերը: Ի՞նչ էր, որ սրբեց այնտեղից: Մի՞թէ արտասուել կարո՞ղ էր այդ քարեղէն սիրտը:

Բայց երեխաների ձայնը փշրեց քարը, խորտակեց ապառաժը...:

Նա դիմեց դէպի քաղաքապետներից մէկը: Այստեղ ինչ որ աղմուկ կար մի խումբ քաղաքացիների եւ դռների վրայ հսկող պարսիկ պահապանների մէջ:

— Կամենում են բաց անել դռները, զեկուցում տուին նրան:

— Կոտորեցէ՛ք, հրամայեց նա:

Սկսեցին կոտորել նրա սեպհական քաղաքացիներին:

Նա անցաւ:

Նրան ուղեկցում էր մի նշանաւոր պարսիկ սատրապ: Երբ փոքր ինչ հեռացան, նկատեց նա.

— Անհնարին կը լինի երկար պաշտպանուել, իշխան:

— Ինչո՞ւ:

— Որովհետեւ, այս րոպէիս ականատես եղանք, թէ ո՛րպէս քաղաքացիք կամենում էին դռները բաց անել եւ թշնամուն ներս թողնել:

— Դրա համար էլ ես հրամայեցի նրանց կոտորել:

— Ո՞ր մէկին կոտորել:

— Բոլորին, եթէ այնպէս կը վարուեն:

ՐԱՖՖԻ

« Բոլոր նաւերը ջրանցքէն անցած պիտի ըլլան ուրբաթ կէս գիշերին։ Թերահաւատները կրնան գալ տեսնել շաբաթ առտու »։

× Մառեշալ Բուլկանին մասնաւոր նամակներ ուղղած է Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի վարչապետներուն, Սուէզի վէճին առթիւ։ Պարունակութիւնը գաղտնի կը պահուի, բայց իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Խ. Միութեան վարչապետը չափաւորութեան կոչ մը ուղղած է, որպէս զի ետ կենան որեւէ զինեալ միջամտութենէ։

× Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու, զեկուցում տալով խորհրդարանին առջեւ, հանդիսաւոր կոչ մը ուղղեց անգլիական, ֆրանսական եւ ամերիկեան կառավարութեանց, որպէսզի վերաքննեն «Ջրանցքը գործածողներու ընկերակցութիւն մը կազմելու ծրագիրը։ Այս առթիւ բացատրեց թէ արեւմտեան պետութիւններու ծանուցած միջոցները կրնան զինեալ ընդհարումի մը յանգիլ։

× Մասնագէտներու կարծիքով, ծախքերը 20 - 30 առ հարիւր պիտի աւելնան, եթէ նաւարկութիւնը կատարուի Բարեյուսոյ Հրուանդանին ճամբով։

× Նորակազմ ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ իր առաջին նաւերը Սուէզի ջրանցքին առջեւ պիտի ըլլան քանի մը օրէն։ Անգլիացի եւ Ֆրանսացի մասնագէտներ արդէն ճշդած են մանրամասնութիւնները։ Եթէ Եգիպտոս մերժէ արտօնել նաւերուն անցքը եւ տրամադրել ցամաքային հաստատութիւնները, բռնաբարած պիտի ըլլայ 1888ի պայմանագիրը։ Նոր ընկերակցութիւնը առժամեայ հանգամանք ունի։

× Եգիպտական տորմիղը գաղտնի ռազմափորձեր կը կատարէ Միջերկրականի մէջ։ Գործողութիւնները պիտի տեւեն երեք օր, գիշեր ցերեկ։ Աղեքսանդրիոյ նաւահանգիստը ամէն օր կը փակուի արեւամուտէն մինչեւ առաւօտեան ժամը 5·30։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ Յոյներուն համար գնդ. Նասր «ապագայ ազատարարն է հարստահարուած ժողովուրդներու », ինչպէս կը հաղորդէն կարգ մը թերթեր։ — Առջի օր վերջացաւ ըմբոստներուն տրուած երեք շաբթուան պայմանաժամը, անձնատուր ըլլալու համար։ Խօքան կը ծանուցանէ թէ ոչ մէկ հայրենասէր անձնատուր եղած է։ Անգլիացի կառավարիչը յայտարարեց թէ ըմբոստները պիտի բնաջնջուին, եթէ չընդունին անձնատուութեան պայմանները։ « Կարելի չէ խօսիլ նոր սահմանադրութեան մասին, ցորչափ չէ դադրած ահաբեկչական գործունէութիւնը։ Կարելի չէ ընտրութիւններ կատարել, երբ մարդասպանին շուքը կ'երեւայ քուէտուփին վրայ»։ Բազմաթիւ ռումբեր պայթեցան առջի օր, Կիպրոսի զանազան մասերուն մէջ, երկու լարուած ռումբեր ալ՝ անգլիական հիւանդանոցի մը առջեւ։ Ձերբակալուեցան 34 կասկածելիներ։ Եօթը բանտարկեալներ փախան արգելարանէ մը, Նիկոսիոյ մօտ։

ԹԵՀՐԱՆԻ շրջանին մէջ երեւան հանուած նոր նաւթահորերը պիտի շահագործուին Իրանի ազգ. ընկերութեան կողմէ, որ պիտի ջանայ արտածումներ ալ կատարել։ Շահը յայտարարեց թէ պեղումները պիտի շարունակուին, նոր հորեր գտնելու համար։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ հացին գինը անփոփոխ կը մնայ եւ արտօնուած չէ որեւէ յաւելում կատարել այսօր, շաբաթ։ Հետեւաբար յաճախորդները պարտաւոր չեն որոշուած գինէն աւելի վճարելու։ Փռապանները իրենց յոյսը դրած են յաճախորդներու բարեացակամութեան վրայ։ Կառավարութիւնը այս խնդիրն ալ կը քննէ, իրաւական հիմք մը գտնելու եւ կամաւոր յաւելումը արգիլելու համար։

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ երէկ ալ շարունակեց իր խորհրդակցութիւնները արհեստակցական կազմակերպութեանց հետ, աշխատավարձքի մասին։ Կառավարութիւնը միշտ կ'ընդդիմանայ յաւելման։ Հողագործական մեծ սենտիքաներու ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ «կատարեալ աղէտի մը դռները դարձած են»։

ԳԻՆԵՐՈՒ բարձրացումը արգիլելու համար կառավարութիւնը որոշեց աւելի ազդու միջոցներ ձեռք առնել։ Կարագ, պանիր, միս, պտուղ եւ բանջարեղէն պիտի ներածուի մեծ քանակութեամբ։ Պահեստի կաթնեղէններն ալ ծախու պիտի հանուին, հետզհետէ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (13 Սեպտ.) — Զոյգ ոսկի 474·000, նափոլէոն 3440, զուիցր. 3260, սթերլին 4230, քսան տոլարնոց 16·560։ Թղթադրամ (անպաշտօն). — Սթերլին 1045, տոլար 405, պելժ. 8·15, զուից. 97·25, փեզեթա 8·90։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները կը շնորհաւորեն ընկեր Արմենակ եւ Տիկին Շահպազլեանները իրենց որդւոյն՝ Անդրանիկի եւ Օր. Մարի Քիւրտեանի ամուսնութեան առթիւ, եւ երկու հազար ֆր. կը նուիրեն Մշակոյթի տան։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

ԽԱՉՎԵՐԱՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Խաչվերացի տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ, ժամը 10ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, եւ Խաչվերացի Թափօր իրիկուան ժամը 5ին։ Երկուշաբթի առաւօտ պատարագ եւ հոգեհանգիստ Մեռելոցի առթիւ, համայն ննջեցելոց հոգւոյն։ Արարողութեանց կը նախագահէ կաթող. պատուիրակ Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան։

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ։ Այս կիրակի ժամը 4էն 10·30, Ազգ. Տան թատերասրահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ։

Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղներու ընկերները եւ ընկերուհիները, ինչպէս նաեւ համակիրները։

Ծոխ պիւֆէ։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէն Ժերոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ Թաղիս դպրոցը կը վերաբացուի այս երկուշաբթի։ Միեւնոյն ատեն տեղի կ'ունենան արձանագրութիւնները դպրոցի սրահին մէջ, ուսուցիչ Պ. Ազգին Մարտիրոսեանի միջոցաւ։

Կը հրաւիրենք մեր բոլոր հայ ծնողները շուտափոյթ արձանագրել տալ իրենց փոքրիկները, որպէսզի օր առաջ սկսին դասերը։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ
ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, պատգ. ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22 - 23ին։

Իսի լէ Մուլինոյի անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի, ժամը 2ին, Երիմեան դպրոցին մէջ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը։

Դիմել Ազգաստախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9)։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

11 Նոյեմբեր, Հ. Բ. Ը. Մ. յիսնամեայ յոբելինական հանդէսը, Սալ Փլէյէլի մէջ, ժամը 21էն 24։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Հատորին կէսը կը պարունակէ աննախընթաց նորութիւն մը — ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ (1820 – 1955).

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 ֆր. Դիմել «Յառաջ»ին

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան։

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ »։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռաֆայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ։

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, տօն Վերացման Ս. Խաչի, հանդիսաւոր Ս. Պատարագէն ետք, կը կատարուի Մեռելոցի յատուկ մասնաւոր Հոգեհանգիստ։ Իսկ կէսօրէն ետք ժամը հինգին տեղի կ'ունենայ Խաչվերացի աւանդական Թափօրը եւ Անդաստանը։

× Ընկերակցութիւնը կը խնդրէ տեղեկութիւն ունեցողներէն իրեն հաղորդել հասցէները Մատակասքարէն Մարսէյլ փոխադրուած Հայրապետ եւ Յովհաննէս Մագենեսեաններու, որոնք կը փնտռուին Երեւան գտնուող իրենց մօր՝ Ռոզա Մագենէսեանի կողմէ։

ՀԱՅԱՍՏԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Խաչվերացի տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրինոյի մատրան մէջ։ (148 ռիւ տը լ'Էկալիթէ)։ Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի քով աշխատելու համար աշկերտ մը՝ պայմանագրութեամբ։

Դիմել՝

Maison LAZARE

13, Rue Therèse, Paris (1).

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ՔԲՕՍ"

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երգերու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, սատղախտութիւն, ոգեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.։

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք

լաթակազմ 1650 ֆրանք։

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Պարսամեան գրատուներուն, Փարիզ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն, Յոյներու սրահը, 5 ռիւ Պօնֆուա։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Սէն Ժերոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՎԱԼԱՆՍ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

ՎԱԼԱՆՍ. — Ց. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2·30ին Ահարոնեան ակումբին մէջ։ Ստիպողական է բոլոր ընկերուհիներուն ներկայութիւնը։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆՔ

Գրեց՝ ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

Արձակ բանաստեղծութիւններ որոնց ֆրանսերէնը երկու հատորներով լոյս տեսած է, մէկը Փարիզի, միւսը Գահիրէի մէջ։

Ընտիր տպագրութեամբ։ Գին 2 տոլար։ Հասցէ. —

Arsène Yergath, B. P. 55

Le Caire (Egypte)

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ ԺԵՐՈՄԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէն Ժերոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ, Թաղիս Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր Ս. պատարագ, մասնակցութեամբ Դպրաց Դասին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ադամեան, Հիսայեան եւ Սվազլեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ներկայ եղան իրենց հօր եւ մօր, աներ հօր եւ զոքանչին Պօղոս Ադամեանի եւ Թագուհի Ադամեանի հոգեհանգստեան արարողութեան։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ուզուին կին մանիւթանսիոնէրներ պոնեթըրիի համար։ Դիմել՝

MAISON KORMAN

22 Rue Dussoubs, Paris (2e).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սէնթ Օպանէն Լեւոն Գասպարեան կը փնտռէ եղբայրը՝ Խաչիկ Գասպարեան, ծնած 1907ին, հօրը անունը Աւագ, մօրը՝ Զալօ, Կիրովականի (Հայաստան) Գաւառգիւղացի։ Տեղեկացնել՝

3 Henri Merle, St. Auban (B. Alpes)

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի մէջ հիւանդութեան պատճառով ծախու է տուն մը՝ չորս մեծ եւ երկու փոքր սենեակներով, ջուր, ելեկտրականութիւն, պարտէզ։ Մատչելի գին։ Դիմել՝ Գ. Այվազեանի, թիւ 22 Փլաթօ Սարթան, Լա Ռօզ, Մարսէյլ։ Հանրակառք թիւ 1, 4 եւ 11։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie

ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ

52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL

166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS

3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

Մասնաւորաբար ձեր նաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՁԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.

Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • DIMANCHE 16 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7682 32e ANNEE | խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3493

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐԻՇ ԳԱՆՁԵՐ ԱԼ ԿԱՆ

•

Այսօր չահեկան տեսութիւն մը արտատպած ենք Երեւանի «Գրական Թերթ»էն, մեր աշխարհաբարով (տես Բ. էջ):

Բուն խորագիրն է «Լուրջ ուշադրութիւն գրական ժառանգութեան արժեքաւորման ու հրատարակմանը»:

Թերթին խմբագրութիւնը գնահատելով ցարդ կատարուած աշխատանքը՝ անցեալի գրական հարուստ ժառանգութեան տարածման համար, կը մատնանշէ կարգ մը «լուրջ թերութիւններ». —

1. Մինչեւ հիմա մեր պատմագրական հարուստ գրականութիւնից շատ քիչ բան է թարգմանուել աշխարհաբարի եւ արժանացել հրատարակութեան:

Հաստատենք, անմիջապէս, որ այդ «շատ քիչ»ը, մեծ մասով հրատարակուած է արտասահմանի մէջ, շնորհիւ «Ցուսաբեր» ընկերակցութեան, արեւելահայ թարգմանութեամբ:

2. Տարիներից ի վեր չեն հրատարակւում մեր միջնադարեան խորապէս հումանիստական եւ գունագեղ լիրիկայի այնպիսի խոշոր ներկայացուցիչների ստեղծագործութիւնները, ինչպիսիք են Շնորհալին, Աղթամարցին, Թլկուրանցին եւ ուրիշներ: Չափազանց քիչ են նաեւ բանասիրական, գիտական ուսումնասիրութիւնները:

Այս ճակատին վրայ եւս աւելի յառաջ գացած է Հայկական Արտասահմանը, շնորհիւ Պ. Ա. Չօպանեանի եւ ուրիշներու տքնաջան աշխատութեանց:

Միջնադարեան այդ ստեղծագործութիւնները հաւաքուած եւ հրատարակուած են լայն ուսումնասիրութիւններով: Մինոյն ատեն թարգմանուած են ֆրանսերէնի եւ ուրիշ լեզուներու:

3. Վերջին ժամանակներս հրատարակուեցան Դ. Վարուժանի, Ռ. Սեւակի, Մ. Մեծարենցի եւ ուրիշների ստեղծագործութիւնները, բայց մեր գրական քննադատութիւնը շարունակում է լռութիւն պահպանել (պահել) մի այնպիսի խոշոր ու ինքնատիպ բանաստեղծի թողած գրական ժառանգութեան նկատմամբ, ինչպիսին Սիամանթոն է»:

Միջանկեալ հարցնէ՞նք թէ վերջապէս պիտի մոռնա՞ն աս կոպիտ «խոշոր»ը, որ կը գործածուի ձմերուկի, սեխի կամ դդումի համար: Դժուա՞ր է սորվիլ եւ սորվեցնել թէ՝ այս տեսակ պարագաներու մէջ կ՚ըսենք «մեծ» (բանաստեղծ, գրագէտ, գիտուն, տաղանդ եւն.):

Խմբագրականը յետոյ կը յիշէ քանի մը մոռցուածներ եւս, — Տիգրան Կամսարականը, Թլկատինցին եւ Ռուբէն Զարդարեանը:

«Զէ՞ որ նրանց ստեղծագործութիւնները կազմում են հայ գրականութեան հարստութիւնը, գունագեղութիւնն ու բազմազանութիւնը»:

Եւ կ՚առաջարկէ յատուկ յանձնաժողովներ կազմել, դէ՛ գէլու համար Եղիշէ Զարենցի, Ակսել Բակունցի, Վահան Թոթովենցի, Հ. Սուրխաթեանի, Ս. Ցակոբեանի եւ ուրիշներու գրական ամբողջ ժառանգութեան հաւաքումով:

Պարտք սեպեցինք անգամ մը եւս մանրել, մատչելի դարձնել խմբագրականը, իբրեւ կազդուրիչ երեւոյթ մը:

Անհրաժեշտ չէ միշտ վկայութեան կանչել Լենինը եւ տառապէս կառչիլ «մարքսիստական գրականագիտութեան», ուրիշ թանկագին գանձեր ալ գտնելու համար, արեւմտահայ ճակատին վրայ:

Քիչ մը աւելի լայն բացէք վարագոյրը եւ պատուհանները, եւ պիտի տեսնէք որ տարագիր բազմութիւնները ունին դեռ ուրիշ վաստակներ, արժանի՝ լուրջ ուշադրութեան, ուսումնասիրութեան եւ հրատարակման:

Ժամանակը չէ՞ Ստալինի դամբարանը փոխադրելու երբեմնի «Էնտէքս»ը: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՕՏԱՐ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐԸ ՄԵԿՆԵՑԱՆ ՋՐԱՆՑՔԷՆ

•

ԱՆՈՆՑ ՏԵՂ ԵԳԻՊՏՈՍ ՀԱՍԱՆ ՌՈՒՍԵՐ

Ինչպէս որոշուած էր, օտար նաւուղիղները ամէն աշխատանք վերջացուցին ուրբաթ գիշեր եւ սկսան անմիջապէս իրենց երկիրը վերադառնալ: Անոնց տեղ ռուս մասնագէտներ հասան Սուէզ, անմիջապէս գործի ձեռնարկելու համար: Եւրոպացի — մեծ մասով անգլիացի եւ ֆրանսացի — մասնագէտներու առաջին խումբին մեկնումը տեղի ունեցաւ առանց միջադէպի, բայց մեծ ջղագրգռութիւն կը տիրէ Փորթ Սայիտի, Սուէզի եւ Իսմայիլիայի մէջ:

Ռուս նաւուղիղներու ժամանումը հաղորդեց Փորթ Սայիտի խորհրդային հիւպատոսը որ Ջրանցքին վարչութեան կեդրոնը գնաց, աւետելու համար: Գաղտնի կը պահուի ռուս մասնագէտներուն թիւը:

Սեպտեմբեր 14ին մեկնիլ սկսան մօտ հարիւր եւրոպացի նաւուղիղներ: Իրենց միացան 300 – 400 օտար ճարտարագէտներ, մասնագէտներ եւ գրասենեակի պաշտօնեաներ:

Վերջին լուրերու համաձայն, լուրջ մտահոգութիւն կը տիրէ Եգիպտոսի եւրոպական շրջանակներուն մէջ: Բրիտանական դեսպանատունը երրորդ անգամ ըլլալով պատուիրեց՝ իր հպատակներուն որ հեռանան, եթէ հարկեցուցիչ պատճառ մը չունին մնալու: Անգլիական համայնքին թիւը կը հասնի 5700ի, եւ կէսէն աւելին մեկնած են արդէն:

Ամերիկեան դեսպանատունը տակաւին նոյնիմաստ ազդարարութիւն մը չէ ուղղած իր երկու հազար քաղաքացիներուն, որոնք միշտ հրահանգներու կը սպասեն:

Եգիպտական կառավարութիւնը սպառողական դիրք մը բռնած է, առ այժմ, տեսնելու համար թէ ինչ հետեւանք պիտի ունենայ ծրագրուած անգլեւֆրանսական ընկերակցութիւնը: Այս կազմակերպութեան առաջին շարժումը պիտի փորձէ Ջրանցքէն անցնիլ իր սեփական նաւուղիղներով: Ինչպէս գրած ենք արդէն, եթէ նաւը արգելքի հանդիպի, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Մ. Նահանգները Ազգաժողովին Ապահովութեան Խորհուրդին պիտի դիմեն, բացատրութիւն պահանջելու համար Եգիպտոսէն:

Իրադէկներ կը հաւաստեն թէ ռուս մասնագէտներու առաքումը շատոնց որոշուած էր: Այսպէս, Եգիպտոս համայնավարական ճակատէն զէնք ստանալէ եւ տնտեսական գործառնութիւններ հաստատել վերջ, այժմ ալ Խ. Միութեան կ՚ապաւինի, բանեցնելու համար իր ամէնէն թանկագին սեփականութիւնը, Սուէզի Ջրանցքը:

× Անգլիոյ շոգենաւային ընկերութիւնները կը ծանուցանեն թէ իրենց մեծ նաւերը կրնան Բարեյուսոյ ճամբան բռնել, դժուարութեանց չհանդիպելու համար:

× Ջրանցքին նախորդ ընկերութեան տնօրէնը, Ժաք Ժ. Փիքօ տեսակցութեան մը առթիւ քննադատեց նոր ընկերակցութեան կազմութիւնը, իբրեւ աւելորդ եւ անգործնական: «Եթէ անհրաժեշտ է որ եւ է կազմակերպութիւն ստեղծել առժամապէս, չենք հասկնար թէ ինչու մեր ընկերութեան չդիմեցին: Բայց եւ այնպէս, մենք ամէն բան պիտի ընենք, անոր օգնելու համար»:

× Արտաքին գործերու նախարարը, Փինօ, առջի օր ճայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ Ֆրանսա չուզեր բռնութեան դիմել, եթէ Եգիպտոս արգիլէ նոր ընկերակցութեան նաւերու անցքը. բայց երբեք տրամադիր չէ տեղի տալու բռնութեան առջեւ: «Տակաւին կարելի է խուսափիլ զինուորական ընդհարումէ մը, եթէ Ջրանցքը գործածողները այնքան վճռականութիւն եւ համերաշխութիւն ցոյց տան որ գնդ. Նասր վարանի անգամ մը եւս իր ժողովուրդին շահերը դնել իր արկածախնդրական երազներուն: Մեր առաջարկած լուծումը արգելք չէ բոլորին կողմէ ընդունելի կարգադրութիւն մը գտնելու համար»:

ՍՈՒՐԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄԱՍԻՆ

•

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Տ. Զարեհ Ա.ի օծումը պաշտօնապէս հաղորդուած ըլլալով կառավարութեան, Սուրիոյ վարչապետութիւնը հետեւեալ շրջաբերական – հրահանգը ղրկած է բոլոր նահանգապետութեանց .—

«Հայ Առաքելական համայնքի ու Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութենէն ստացուած զեկոյցին համաձայն, 1956 Սեպտ. 2ին, Կիրակի օրը տեղի ունեցած է օծման եւ պաշտօնական արարողութիւնը Զարեհ Ա. կաթողիկոսին, որուն ընտրութիւնը կատարուած էր 20 փետրուար 1956ին:

«Իր այս հանգամանքով Զարեհ Ա. Կաթողիկոս, որպէս հոգեւորական իշխանութեան բարձրագոյն պետը Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Կիպրոսի Առաքելական Հայերուն, կը վայելէ ամբողջական իրաւասութիւն եւ հեղինակութիւն:

«Կը խնդրուի ըստ այնմ ծանօթանալ եւ հաղորդել Ձեզի ենթակայ բոլոր պաշտօնատուներուն»:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀԸ ԿԸ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԷ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

Սեպտ. 11ին երեքշաբթի, կէսօրէ ետք ժամը 4ին, Անթիլիասի այցելեց Երուսաղէմի Պատր. Տեղապահ Եղիշէ արք. Տէրտէրեան եւ ընդունուեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի կողմէ:

Կաթողիկոսը եւ Տեղապահը ողջագուրուեցան եւ ունեցան շատ սիրալիր ու եղբայրական տեսակցութիւն մը:

Խօսակցութիւնը տեւեց երկու ժամ: Ցետոյ Տեղապահը հրաժեշտ առաւ, եղբայրական բարեմաղթութիւններ ընելով:

***

Նոյն օրը կէսօրէ առաջ ժամը 10ին, Զարեհ կաթողիկոս ընդունեցաւ այցը Պէյրութի քննատական գործակատար Պ. Բոյի, որ ներկայացուց իր երկրին խընդակցութիւնը Ն. Ս. Օծութեան գահակալութեան առթիւ:

Ժամը 11ին, ընդունուեցաւ Պէյրութի անգլիական դեսպան Պ. Ճորճ Միտըլթըն, որ շնորհաւորեց կաթողիկոսին օծումը:

Երկու դիւանագէտներն ալ ընդունուեցան Վեհարանի դահլիճին մէջ, ուր կաթողիկոսը շրջապատուած էր Խորէն եւ Ղեւոնդ եպիսկոպոսներու եւ միաբանութեան անդամներուն կողմէ:

Երկուքն ալ սիրալիր խօսակցութիւններ ունենալէ ետք, ստորագրեցին ոսկեմատեանին մէջ եւ հրաժեշտ առին փոխադարձ մաղթանքներով:

× Այնճարէն պատուիրակութիւն մը կաթողիկոսարան այցելելով, շնորհաւորած է Զարեհ Ա.ի օծումը: Պատուիրակութիւնը ոչխար մը տարած էր, իբրեւ նուէր վանքին:

× Մարսէյլի «Լը Մէրիտիոնալ Լա Ֆըրանս» օրաթերթը սեպտեմբեր 13ի թիւին մէջ հրատարակելով Զարեհ կաթողիկոսի լուսանկարը, կը գրէ թէ Ն. Սրբութեան օծումը տեղի ունեցաւ Սեպտ. 2ին, ի ներկայութեան Լիբանանի նախագահին եւ Սուրիոյ նախագահին ներկայացուցիչներուն, դեսպաններու, քաղաքական եւ եկեղեցական ականաւոր անձերու եւ 30000 հաւատացեալներու: «Ն. Սրբութիւն Զարեհ Ա. Կաթողիկոս մեծ համարում կը վայելէ եւ խիստ ժողովրդական է Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ: Ծնած է Մարաշ, 1915 մարտ 14ին եւ ուսումը կատարելագործած Պրիւսէլի համալսարանին մէջ: Մայրենի լեզուէն զատ գիտէ ֆրանսերէն, անգլերէն եւ արաբերէն»:

× Առնուվիլէն խումբ մը հայրենակիցներ մասնաւոր նամակ մը ուղղած են Զարեհ կաթողիկոսի, շնորհաւորելով օծումը եւ ջերմապէս գնահատելով Ն. Ս. Օծութեան «քաջութիւնը իրաւունքի պաշտպանութեան եւ քրիստոնէական ներողամտութեան կոչը: Վստահ ենք որ Ձեր Ս. Օծութիւնը անձնուիրաբար պիտի ծառայէ Հայ. Եկեղեցւոյ զօրացման, ընդհանուր համերաշխութեան եւ մասնաւոր զարգացման»:

× Կ՚իմանանք թէ Փարիզէն շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղած են Կիլիկեան Միութիւնը, Պ. Պ. Խաչատուր Փելթեկեան, Շ. Չէքմէեան եւ ուրիշներ:

ԹԵՐ ՈՒ ԴԷՄ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարները նոր ժողով մը պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ, քննելու համար կացութիւնը: Յաջորդ օրն ալ Ջրանցքի նոր ընկերակցութեան անդամները նիստի հրաւիրուած են, դարձեալ Անգլիոյ մայրաքաղաքին մէջ: Միւս կողմէ Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու, խորհրդաժողովի մը հրաւիրած է ասիական պետութիւնները:

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը Լոնտոն պիտի երթայ, ոչ միայն ծրագրուած խորհրդակցութեան մասնակցելու, այլ եւ դիւրացնելու համար նոր ընկերակցութեան գործունէութիւնը:

Աւստրալիոյ վարչապետը, Մենզիս, որ Գահիրէ գացած էր իբրեւ նախագահը Հինգերու յանձնախումբին, Ուաշինկթըն հասնելով, ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Նախագահ Այզընհաուըրի կողմէ: Տեսակցութիւնը տեւեց 40 վայրկեան: Պ. Մենզիս նախագահին յանձնեց Իտընի մէկ նամակը:

× Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան ձախ թեւին վարիչը, Պիւըն, յայտարարեց թէ Անգլիոյ պահպանողականները «ոչ թէ պետի մը, այլ հոգեբոյժի մը պէտք ունին»:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՎՐԱՅ

Յորդանանի կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Իսրայէլի զինուորները առջի օր յարձակեցան Կարանտալի զօրակայանին վրայ, առ նուազն 40 հոգի սպաննելով: Այս զօրակայանը, որ ամէնէն կարեւորն է անապատին մէջ եւ Յորդանանի միակ յենակէտը Մեռեալ ծովուն եւ Աքապայի ծոցին միջեւ, սահմանագլուխին երկայնքը, բոլորովին քանդուած է: Ամէնէն ծանր դէպքն է այս, երկար ատենէ ի վեր: Ազգաժողովին ներկայացուցիչները դէպքին վայրը գացին, քննութիւն կատարելու համար:

Իսրայէլ ալ կը բողոքէ թէ երեք պահակներ սպաննուած են անապատին մէջ, որ կը գտնուի Կարանտալի յորդանանեան հրամանատարութեան տակ: Իսրայէլեան զօրամասը զինուած էր թնդանօթներով, մեքենաշարժ զէնքերով եւ բացարձակ զործիքներով:

Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը իր մօտ հրաւիրելով Իսրայէլի ներկայացուցիչը, մտահոգութիւն յայտնեց: Ըսաւ թէ ընդհարումները յաճախադէպ կը դառնան եւ յիշեցուց զինադադարի պայմանագրին տրամադրութիւնները, որոնց համաձայն պիտի դադրեցնէին կռիւը: Իսրայէլի ներկայացուցիչը ջանաց համոզել թէ Յորդանան դիմամբ կը խախտէ զինադադարը, անցեալ ապրիլէն ի վեր:

Նոյն երկրին Լոնտոնի դեսպանն ալ յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ուղղա-

(Շար.-ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ...
ԱՄՊԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Կ'անձրեւէր Փարիզի վրայ եւ շատ ցուրտ էր Շաբաթ առաւօտ, երբ Եղիային կառքը բարձրացա՜ւ, բարձրացա՜ւ եւ յառաջ սուրաց ամպերուն վրայէն դէպի Արեւելք։

Կը սարսռային ամպերը, անհուն դաշտեր կը կազմէին յաճախ, դաշտեր՝ ուր կը մակաղէին ոչխարի հօտեր։

Յետմիջօրէին, Եղիա հանդարտօրէն փռեր էր թեւերն ընդ այեր, ինչպէս Աստուծոյ Հոգին՝ «ի վերայ ջուրց»։

Նստած եմ ամպերուն վրայ ու կը մտմտամ։

Մեր օդանաւը կը յիշեցնէ ինձ խատուտիկ՝ շերեփուկները, զորս կը սիրէի որսալ մեր ձորերուն մէջ՝ դեռ մանուկ, — անոնք, լայն բացած իրենց թեւերը, կը թռչկոտէին ջուրի պնակներու վրայ, կը հանգչէին ապառաժ եղէգներուն վրայ, պար կը դառնային գլխուս շուրջ, մինչ ես ամէն ճիգ կը թափէի որսալու եւ թեւերը մկրատելու՝ տեսնելու համար թէ պիտի կարենայի՞ն թռչիլ, իրենց ապակենման թեւերէն զրկուած։

***

Դուն ալ, ժողովո՛ւրդ Հայոց, ինչպէս շերեփուկին, տարածեր ես երկու թեւերդ ու կը ճախրես պատմութեան մշուշին մէջ։ Թշնամին փորձեց կտրել թեւերէդ մէկն ու մէկը, եթէ ոչ երկուքը միաժամանակ։ Ապիրատ զաւակներդ փորձեցին խորտակել թեւերէդ մէկն ու մէկը, ինչպէս երբեմն ես, դեռ մանուկ, կը զուարճանայի՝ մկրատելով շերեփուկներուն թեւերէն մէկն ու մէկը։

Դո՛ւն, ժողովո՛ւրդ Հայոց պաշտպանեցիր սակայն երկու թեւերդ, պահպանեցիր ու տարածեցիր երկու թեւերդ, փռեցիր տարերքին վրայ, թշնամութեանց վրայ, ու ճախրեցիր, կը ճախրե՛ս տակաւին, պատմութեան մշուշին մէջէն, յաւիտենականութեան ուղին քեզի ապաւէն։

Տա՛ր Աստուած, որ երբեք եւ երբեք չկարենային խորտակել երկու թեւերդ։

***

Դո՛ւն, ժողովո՛ւրդ Հայոց, դիմադրեցիր եւ յաղթեցիր երկու թեւերովդ միայն։

Մոմեղէն էին Իկարոսի երկու թեւերը, ուստի հալեցան երբ մօտեցաւ արեւին հնոցին։ Ի՞նչ մետաղէ շինուած են քու թեւերդ, որ կը դիմանան արեւին ջերմութեան, ժամանակներու թշնամութեան, տարերքին կատաղութեան, ամպրոպին, կայծակին ու դժոխաշունչ բոլոր հովերուն։ Ինծի ծանօթ չէ թեւերուդ մետաղը, բայց ես նախ կ'ուզէի գիտնալ թէ ո՞վ սորվեցուց քեզի երկու թեւերուն խորհուրդը ·—

Հելլենական իմաստութի՞ւնը, որ պահպանեց իր մշակոյթը, Հոմերոսի եւ Արիստոտելի ժառանգը, Եղլադայի կղզիներուն ու Պոնտոսի բերդերուն մէջ բաժնած։

Եբրայակա՞ն փորձառութի՞ւնը, որ ընդդիմադիր երկու կուսակցութիւն կազմեց, առաջնորդ ընտրելով հէգ Եսային ու հէգ Երեմիան, խաբելու համար Ասորեստանի աստուած-արքաները եւ Եգիպտոսի փարաւոնները։

Արեւելքի արդիական փիլիսոփայութի՞ւնը, որ կը մերժէ ընդունիլ մէկ թիւը,—մարդը երկուք է, կ'ըսէ հին խորհուրդներու լեզուն, կազմուած՝ երկու բեւեռներով։

Օ՜, կ'ողջունեմ միտքը, որ կ'ուսուցանէ թէ անկարելի է ըմբռնել Որմիզդը՝ եթէ չըլլայ Ահրիմանը, ինչպէս անկարելի է ըմբռնել Ահրիմանը՝ եթէ չըլլայ Որմիզդը։ Այդ միտքն էր, որ առաջնորդեց քեզ ու թելադրեց պատմութիւն հիւսել արեւելեան ապրշումով եւ արեւմտեան հէնքով։ Արդարեւ, ինչ կը ներկայացնէ Հայկազեան Ոգին՝ եթէ ոչ արեւելք, եթէ ոչ արեւմուտք՝ միաժամանակ։ Երկուք՝ բայց մէկ, մէկ՝ բայց երկուք։ Օ՜ քրիստոնեայ մատենագիրներու յիմարութիւն, ի զո՛ւր կը փորձես վարկաբեկել մանիքէութիւնը, թանկագին երակ քրիստոնէութեան ադամանդին մէջ։

***

Դո՛ւն, ժողովո՛ւրդ Հայոց, դուն՝ լեռ, դուն եւ ծով։ Դուն՝ Արարատ, դուն եւ Միջերկրական։ Վերլուծումի ի՛նչ անսպառ նիւթ՝ քու կեանքդ։

Հայո՛ց պատմութիւն, պատմութի՛ւն Հայոց,
Դուն ինձ չես երգեր միայն ողբ ու կոծ։

Աղբիւր իմաստութեան, աղբիւր յորդահոս խորհրդածութեանց, պատմութիւնդ դարձեր է թելադրութիւն ազնիւ գաղափարներու եւ սրբազան տեսութեանց։ Դուն թելադրեցիր չկշտանալ միայն ասորական քրիստոնէութեամբ, այլ եւ ուզեցիր սնանիլ յունական քրիստոնէութեամբ, Ադրիանոսի գահին դէմ Գրիգոր Պարթեւի գահը, Հռովմէական շօշափուկին դէմ պարսկական շօշափուկը։ Ու բիւզանդական շօշափուկին դէմ արաբական շօշափուկը։ Այս ամէնը՝ հաստատելու համար թէ խորթ է «Ամենայն Հայոց» տարազը, արդարեւ վերջամուտ։ Այդ տարազով չէ՞ր որ աւերակոյտի վերածուեցան բոլոր կեդրոնացեալ կայսրութիւնները։

Հաւասարակշռութեան նոյն օրէնքը՝ մեր Վերածնունդի պատմութեան մէջ։ Պոլիսը փրկեց Թիֆլիզը, ու Թիֆլիզը փրկեց Պոլիսը, ամէն անգամ որ կը թեքէր թեւերէն մին՝ կը բարձրանար միւսը։

Ո՞վ ըսաւ ձեզի, յիմարնե՛ր, ո՞վ ըսաւ ձեզի թէ երկու թեւերը «կ'երկփեղկեն» ու կը պառակտեն մեր ժողովուրդը։ Ստեղծեր ենք երկու բարբառներ, ու բարբառը, ազգաշինութեան տեսակէտով, աւազ չէ ինչպէս է կրօնական ժառանգը, երկա՛թ է բարբառը եւ չէ կրցեր բաժնել մեզ, պատ քաշել երկու հատուածներուն միջեւ։ Ո՞ր յիմարն է որ կը կարծէ թէ կայ լեզուէն ալ բարձր արժէք մը։ Եւ ո՞վ է յիմարներուն յիմարը, որ իր բախտը եւ ճակատագիրը կը վստահի մէկ թեւին։

« Ամենայն Հայո՞ց », — բարբառային պարծամոլութիւն։

***

Ժողովուրդ Հայոց, գլխուդ վերեւ այժմ «Ամենայն Հայո՞ց» կ'ուզեն խաղալ մեր տիրացուները, իմաստունի հովեր առնելով տիտղոսէ մը՝ զոր եկեղեցին կուտայ աժեմ - չաժեմին, — առանց ամբողջ գիտցածը եօթը գլուխ Աւետարան միայն։

Այժմ «Ամենայն Հայո՞ց» կ'ուզեն խաղալ մեր տիրացուները, իմաստունի հովեր առնելով ընկերային դիրքէ մը՝ զոր հարստութիւնը կուտայ ոմանց, լեցնելով դրամապանակը, պարապ թողլով խելապանակը։

Այս վիճակը ինծի կը յիշեցնէ մեր գիւղը, ուր խելացի կը կարծուէր, գիւղապետ ընտրուելու արժանի, ով որ եօթը կով ունէր կամ հինգ արտավար այգի, փոյթ չէ ստացուած նամակ մը կարդալու համար պէտք ունենար գիւղին նախակրթարանին աշակերտին օժանդակութեան։

Այս վիճակը ինծի կը յիշեցնէ մեր երկիրը, ուր առաջնորդը, երբ չաթալ-թաղ դնէր գլուխը, ինքզինք կը կարծէր Աստուծոյ փոխանորդը, փոյթ չէ թէ ամբողջ գիտցածը Աբրահամին պատմութիւնն ըլլար միայն կամ Փարիսեցիին աղօթքը։

Ափսո՜ս, ժողովուրդ Հայոց, վրտէք դարձեր է այժմ մեր եկեղեցին, ու մեծով պզտիկով ամէն ոք կը զբաղի միայն եկեղեցական վէճերով, առանց խորհելու թէ մեր դարը ուրիշ մտահոգութիւններ կը ներկայացնէ փրկելու համար ժողովուրդը։ Հոդ է — ախտաբանական անհանդուրժութիւն մը ցոյց կուտան կիները, որոնք փողոցի հետաքրքրութիւն կը մատնեն եւ նշանած մը ընտրելու ձեւով՝ «ասիկա չեմ ուզեր, այսինչը կ'ուզեմ» կ'աղաղակեն եկեղեցիին մէջ, փողոցին մէջ եւ տուներուն մէջ։ Այրութիւնն ալ այն աստիճան պակսեր է արդէն, որ էրիկ - մարդիկ, դարմանելու համար իրենց քոմփլէգսը, չաթալ - թաղ կ'ուզեն ապահովել իրենց կնոջ նախընտրածին։

Ժողովո՛ւրդ Հայոց, Հայո՛ց ժողովուրդ, ցաւալի է տեսարանը։ Մարդիկ, որ պատմութիւն չեն գիտեր, ինկեր են արտաքին թշնամութեանց յորձանքին մէջ, փշրելու համար թեւերէդ մին։

Մեր պատմութիւնը թռեր է, փռելով երկու թեւերը՝ ինչպէս օդանաւը, որ ահա կը մօտենայ Լիբանանի լեռներուն։ Վա՜յ թեւը կտրողին։

Երբ վար կ'իջնեմ օդանաւէն, ինծի կ'ըսեն թէ, այստեղ, ժողովուրդը վճռած է պահպանել մեր պատմութեան երկու թեւերը, այնքան հզօր որքան հաւասարազօր։

Կտրի՛ն թեւերը անոր որ կը փորձէ կտրել այդ թեւերէն մէկն ու մէկը, կը պատասխանեմ։

Պէյրութ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՈՒՇ ԼԻՆԻ ՆՈՒՇ ԼԻՆԻ...

Երեւանի Գրական Թերթը գնահատելով անցեալի գրական ժառանգութեանց հրատարակութեան աշխատանքը, հետեւեալ դիտողութիւնները կ'ընէ (31 Օգոստոս) .—

... Անցեալին գրական ժառանգութեան ինչպէս եւ գնահատման, նոյնպէս ալ հրատարակութեան մէջ կան տակաւին լուրջ թերութիւններ։ Հայ բազմահարուստ եւ բազմազան գրականութեան շատ մը փայլուն էջեր, որոնք մաս կը կազմեն եւ կապուած են մեր ժողովուրդի հերոսական մաքառումներուն, ազատասիրական ոգորումներուն հետ, տակաւին չեն գնահատուած արժանի կերպով եւ չեն դարձած ընթերցող լայն զանգուածներու սեփականութիւնը։

Ցարդ մեր պատմագրական հարուստ գրականութենէն շատ քիչ բան թարգմանուած է աշխարհաբար եւ արժանացած հրատարակութեան, տարիներէ ի վեր չեն հրատարակուիր մեր միջնադարեան խորապէս գունագեղ քնարական այնպիսի մեծ ներկայացուցիչներու ստեղծագործութիւնները, ինչպէս Շնորհալին, Աղթամարցին, Թլկուրանցին եւ ուրիշներ։ Չափազանց քիչ են նաեւ անոնց ստեղծագործութիւնը վերլուծող ու արժեւորող բանասիրական, գիտական ուսումնասիրութիւնները։

Հայ նոր գրականութեան մէջ կարգ մը կարեւոր էջեր եւս դեռ չեն գնահատուած ըստ արժանւոյն։ Եւ ասիկա կը վերաբերի գլխաւորապէս արեւմտահայ գրականութեան, որուն լաւագոյն ստեղծագործութիւններուն մէջ ճշմարիտ գոյներով նկարագրուած է հայ ժողովուրդի արեւմտեան հատուածին ընկերային ծանր վիճակը թրքական բռնապետութեան լուծի տակ, պատկերացուցած են այն հերոսական պայքարը, որ հայ ժողովուրդը մղած է ընդդէմ թուրք ձուլողներու։ Ճիշդ է վերջերս հրատարակուեցան Դ. Վարուժանի, Ռ. Սեւակի, Մ. Մեծարենցի եւ ուրիշներու ստեղծագործութիւնները՝ բայց ցարդ մեր գրական քննադատութիւնը կը շարունակէ լռութիւն պահել այնպիսի մեծ ու ինքնատիպ բանաստեղծի ձգած գրական հարուստ ժառանգութեան մասին, ինչպէս Սիամանթօն։ Տակաւին մարքսեան գրականագիտութեան լուրջ վերլուծումի եւ գնահատականին չէ արժանացած նաեւ Ղեւոնդ Ալիշանի ձգած գրական ու գիտական հարուստ ժառանգութիւնը։ Հարուստ եւ բազմազան է արեւմտահայ արձակը, սակայն անոր շատ քիչ ներկայացուցիչներու երկերը միայն դարձած են մեր ընթերցողներու սեփականութիւնը։ Կը կարծենք թէ ժամանակն է զբաղելու արեւմտահայ նշանաւոր արձակագիրներու գրական ժառանգութեան արժեւորումով եւ հրատարակութեամբ, ինչպէս Տիգրան Կամսարական, որուն «Վարժապետին աղջիկը» վէպը ընկերային արժէքաւոր կտաւ մըն է արեւմտահայ մտաւորականութեան եւ աշխատաւորութեան ընկերային վիճակի մասին, Թլկատենցին որուն ստեղծագործութեանց մէջ տրուած են արեւմտահայ գիւղացիութեան ծանր կեանքի ճշմարիտ պատկերները, Ռուբէն Զարդարեան եւ ուրիշներ։ Չէ՞ որ անոնց ստեղծագործութիւնները կը կազմեն հայ գրականութեան հարստութիւնը, գունագեղութիւնն ու բազմազանութիւնը։

Մեր գրական կազմակերպութիւնը, հրատարակչական մարմինները, Հայկական խորհրդային գիտութեանց Ակադեմիայի Գրականութեան կաճառը պարտաւոր են լրջօրէն զբաղիլ նաեւ մեր շարքերէն անժամանակ հեռացած խորհրդահայ գրողներու գրական ժառանգութիւնը հաւաքելու գործով։ Ինչո՞ւ մեր մէջ չեն ստեղծուիր յանձնախումբեր որ զբաղին այդ գրողներու գրական ժառանգութեամբ, չէ՞ որ այդ գործը շատոնց արդէն կը կիրառուի Խ. Միութեան Գրողներու Միութեանց մէջ։ Կը կարծենք թէ, ժամանակն է հոս եւս ստեղծել այդպիսի յանձնաժողովներ, որոնք զբաղէին Եղիշէ Չարենցի, Ակսել Բակունցի, Վահան Թոթովենցի, գրագէտներ Յ. Սուրխաթեանի, Ա. Յակոբեանի եւ ուրիշներու գրական ամբողջ գործին հաւաքումով։ Կը կարծենք թէ ժամանակն է նաեւ ձեռնարկելու Եղիշէ Չարենցի երկերու ակադեմական հրատարակութեան։ Պէտք է յիշենք թէ դասականներու ակադեմական հրատարակութեան գործը շատ դանդաղ կ'ընթանայ, երբեմն տարիներ ու տասնամեակներ կը տեւեն։ Ցարդ կ'իրականանայ միայն Խաչատուր Աբովեանի, Յովհաննէս Թումանեանի, Յակոբ Յակոբեանի եւ Գաբրիէլ Սունդուկեանի երկերու ակադեմական հրատարակութիւնը։ Ընթերցողները, ուսանողները, գրականութեան պատմութեամբ զբաղողները կը սպասեն նաեւ Յակոբ Պարոնեանի, Շիրվանզադէի, Վահան Տէրեանի եւ միւս դասականներու երկերու ակադեմական հրատարակութեան։

ՏԻԿԻՆԸ երիտասարդացման դեղահատեր կ'առնէ, եւ 15 տարի կ'երիտասարդանայ։ Հինգ տարիէ ի վեր բացակայող ուսանող տղան կը վերադառնայ։

ՏՂԱՆ.— Մայր, աս որքան երիտասարդացեր ես. քովինդ ալ միջակ եղբա՞յրս է։

ՄԱՅՐԸ.— Ոչ, տղաս, երիտասարդացման դեղահատերուն կէսը հայրիկդ գործածեր է ... ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

— Դուք բժի՞շկ էք, հարցուց Ուիլ դողդոջ ձայնով։

— Ամենամեծ բժիշկը, որ երբեւիցէ գոյութիւն ունեցած ըլլայ, վասնզի ես միեւնոյն դեղադիրով կը բժշկեմ միտքն ու մարմինը։ Վերջ կուտամ ամէ՛ն ցաւի եւ կը ներեմ՝ ամէ՛ն մեղքի։

— Ես պէտք չունիմ ձեզի, ըսաւ Ուիլ։

Բայց բժիշկը պատասխանեց.

— Բոլոր մարդոց համար կուգայ ատենը, երբ ղեկը կ'առնուի իրենց ձեռքէն։ Որովհետեւ դուն համբերատար եւ խոհեմ եղար, ղեկը երկար կրցար պահել ձեռքիդ մէջ եւ երկար ալ ժամանակ ունեցար՝ այդ փոխանցման պահուն պատրաստուելու համար։ Վարպե՛տ Ուիլ, ինչ որ տեսնուելիք բան կար քու բնագաւառիդ մէջ, տեսար լիովին։ Սակայն վերջացած է հիմա ամէն ինչ եւ, աւելցուց բժիշկը ոտքի ելլելով, ալ հա՛րկ է ելլես ու հետս գաս։

— Դուք տարօրինակ բժիշկ մըն էք, ըսաւ Ուիլ, աչքը սեւեռելով իր հիւրին։

— Բնական օրէնք մըն եմ ես եւ մարդիկ զիս կը կոչեն Մահ, պատասխանեց միւսը։

— Ինչո՞ւ առաջուց չըսիր, աղաղակեց Ուիլ, ես այսքա՜ն տարիներէ ի վեր քեզի կը սպասէի։ Հազա՛ր բարի, տո՛ւր նայիմ սա ձեռքդ։

— Թեւիս կռթնէ, վասնզի ուժդ հատնելու վրայ է, ըսաւ օտարականը։ Կրնաս ամբողջ ծանրութեամբդ վրաս իյնալ, եթէ ուզես, որովհետեւ՝ ծեր եմ թէեւ, սակայն ուժեղ եմ շատ։ Երեք քայլով կը հասնինք իմ կառքիս, եւ անգամ մը որ նստիս կառքիս մէջ, կը վերջանան բոլոր ցաւերդ։ Գիտե՞ս, Ուիլ, ես միշտ կը կարօտնայի քեզ, ուրպէս թէ դուն հարազատ զաւակս եղած ըլլայիր։ Եւ իմ երկա՛ր ասպարէզիս մէջ, բոլոր մարդոցմէ աւելի քե՛զ փնտռեցի։ Եւ ամենամեծ ուրախութեամբ եկայ մօտդ ի վերջոյ։ Կո՛շտ եմ ես, կծու լեզու կը գործածեմ, եւ առաջին հերթին կը խրտչեցնեմ մարդիկը, եւ սակայն քեզի պէսներուն համար՝ անգնահատելի ընկեր մըն եմ ես։

— Մարգարէի մահէն ասդին, պատասխանեց Ուիլ, Աստուծոյ առջեւ կ'երդնում՝ թէ միա՛կ ընկերս էիր դուն, որուն մտերմութիւնը կը փնտռէի։

Այսպէս թեւանցուկ անցան բակէն։

Այդ պահուն ծառաներէն մին արթնցաւ եւ վերստին քունի տիրակալութեան տակ իյնալէ առաջ՝ լսեց ձիերու դոփիւնը։ Այդ գիշեր ամբողջ հովիտը ալեկոծեցաւ, իբրեւ թէ զօրաւոր հովի մը ազդեցութեան տակ ինկած ըլլար։

Եւ երբ մարդիկ արթնցան առաւօտուն, տեսան որ Ուիլ վերջապէս կատարած էր իր այնքան ակնկալած ճամբորդութիւնը։

ՌՈՊԸՐԹ ՍԹԻՎԸՆՍԸՆ

Անգլ. թարգմ. Ս. ԱՇՃԵԱՆ

(15 եւ վերջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՊՐԻ՛Ս, ԸՆԿԵՐ

— Չէ, բարեկամներ, այդ կէտին մէջ, սխալ էք… Քանի մը տարի ես ալ Դաշնակցական եղած եմ եւ բաւական մօտէն կը ճանչնամ այդ մարդիկը… Մեծ մեղքեր ունին, մեծ մեղքեր գործած են, բայց առաւելութիւն մը ունին, զոր դուք չունիք: Դաշնակցական բաժդ տալու վարժուած է: Դաշնակցութիւնը անանկ դաստիարակութիւն մը տուած է իր ընկերներուն որ իր ուզածը կ՚առնէ անոնց ձեռքէն… Սխալ չհասկնաք, բռնութեամբ չէ որ կ՚առնէ, ոչ… Ժողովի մը մէջ, օրինակ, ատենապետը կը բացատրէ թէ ազգային այսինչ վարժարանին, այնինչ հիւանդանոցին համար դրամի պէտք կայ: Մարդը հազիւ տեղը նստած, կը պոռան չորս կողմէն — հինգ տոլար, տասը տոլար, քսան տոլար… Եւ, մէկ մըն ալ կը տեսնես որ ցանձանակին մէջ լեցուեր է հարիւր, երկու հարիւր տոլար…

— Է՛, ճանըմ, էրկան մի ըներ, հարուստ են, կուտան…

— Շատ կը սխալիս բարեկամ, տուողները ամէնքն ալ հարուստ չեն… Դաշնակցականին հարուստն ալ կուտայ, աղքատն ալ: Ծուռ նստինք, շիտակ խօսինք — Դաշնակցականը ազգին դրամ տալու վարժութիւնը եւ քաջութիւնը ունի, տակաւ ընդունելու ենք, վերը Աստուած կայ…

Այո, վերը Աստուած կայ եւ Աստուած կը պատգամէ որ ճշմարտութիւնը ըսուի:

Անցեալ Յուլիսին, մեր պատգամաւորականը կը զբաղէր տնտեսական հարցերով:

Յանկարծ, նիւթական համեստ պայմաններու տէր ընկեր մը, ոտքի ցատկեց եւ յայտարարեց.

— Ընկերներ, կը տեսնեմ որ բաժանորդագրութեան արշաւ մը բացած էք… Ես հարիւր բաժանորդագրութիւն կը նուիրեմ Շաբաթաթերթին — չորսական տոլարէն, չորս հարիւր տոլար…. Հրամեցէք…

Ոչ օրուան ատենապետը հանգանակութեան առաջարկ բերած էր, ոչ ալ հաշիւները ներկայացնող անձը: Ոչ ոք «մի քիչ փող տուէք» ըսած էր, որովհետեւ պէտք չկար:

Բայց, այդ համեստ ընկերը, ինքնաբերաբար, կ՚ուզէր օգտակար ըլլալ իր կուսակցութեան:

Այդ համեստ ընկերն էր մեր պատուական Մկրտիչը — Մկրտիչ Խամէրեան:

Ո՞վ է այս ընկերը: Մէկ բառով տամ իր դիմագիծը:

Անցեալ շաբթուան սկիզբը իր բերնով կը յայտարարէր.

— Ընկեր ջան, գիտե՞ս ինչ տուած եմ ազգին եւ իմ պաշտելի կուսակցութեանս, սա վերջին վեց, եօթը տարուան մէջ…

— Հինգ, վեց հարի՞ւր…

— Բարձրացիր…

— Հազա՞ր…

— Վեց հազար ութը հարիւր տոլար, Աստուած վկայ, երդում կ՚ընեմ…

— Կը հաւատամ, ընկեր…

Վիրաւորա՞ծ պիտի ըլլայի մեր անձնուէր ու անձնազոհ Մկրտիչը եթէ հրապարակաւ յայտարարէի թէ ոչ միլիոն ունի դրամատունը, ոչ ալ հարիւր հազար:

Համեստ գործաւոր մըն է մեր ընկերը: Եթէ չեմ սխալիր, կ՚աշխատի գործարանի մը մուխին ու ծուխին մէջ, Շիքակոյի մօտերը:

Գործաւորը միլիոն չունենար: Բայց գործաւորը կ՚ունենայ սիրտ եւ հոգի:

Այո, հաւատացէք որ Մկրտիչը վեց, եօթը տարուան մէջ, ազգին գանձանակը նետած է 6800 տոլարի գումար մը, որ անցեալ շաբթու բարձրացաւ 7200ի եւ պիտի բարձրանայ յառաջիկայ տարիներուն:

Դաշնակցութի՞ւնն է որ կը պահանջէ այդ նուէրները իրմէ: Հազար անգամ ոչ:

Մկրտիչը — եւ ուրիշ Մկրտիչներ — իրենց հայրենասիրութեան ապացոյցը կուտան շօշափելի միջոցներով: Հոգեկան պահանջ մըն է որ կը գոհացնեն:

Ապրիս, Մկրտիչ: Ապրիք, Դաշնակցական անձնուէր ու հայրենասէր ընկերներ:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ցուսաբեր հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ՚ընէ խմբագրականի մը մէջ, «Թեր ու դէմ» խորագրով.—

… Եթէ միութիւն մը չկրցանք ստեղծել լեզուի մէջ, գոնէ կրնանք միօրինակութիւն մը ստեղծել, ուղղագրութեան մէջ: Հայաստանի խօսքը չենք ըներ, որովհետեւ ան արդէն … լուծած է այս հարցը:

Մեր խօսքը Արտահայաստանի մասին է ուրեմն:

Մենք այն կարծիքը ունինք, թէ լեզուի մէջ միօրինակութիւնը յետադիմութիւն չէ. ընդհակառակն, յառաջդիմութիւն է: Այո, միօրինակութիւնը յետադիմութիւն է ոճի մէջ, բայց ոչ լեզուի:

Եթէ ակնարկ մը նետենք մեր թերթերուն, պարբերականներուն ու նաեւ գիրքերուն վրայ, պիտի հաստատենք, որ լեզուի մէջ մենք յետադէմ ենք: Ըսել կ՚ուզենք, որ մեզի կը պակսի լեզուական միօրինակութիւնը, մինչդեռ պէտք է ճիշդ հակառակը ըլլար:

Հաւանաբար, Բաբելոնի մէջ այնքան խառնակութիւն չկար, որքան կայ հիմա մեր ուղղագրութեան մէջ:

Այսպէս՝ ոմանք կը գրեն Կարոյ, ուրիշներ՝ Կարօ, աւելի ուրիշներ՝ Կարո:

Ո՞րն է ճիշդը: Կարոյ գրողները կ՚ըսեն թէ իրենց գրածն է ճիշդը: Կարօ ձեւին պաշտպանները կը պնդեն, թէ այդ ձեւն է ճիշդը: Իսկ անոնք, որ Կարո կը գրեն, միակ լուծումը կը համարեն այս խուզուած ձեւը:

Քերականութեան դասագիրք պատրաստողները այսերեք ձեւերէն ո՛րը պիտի ընդունին իբրեւ ճշգագոյն, ըստ այնմ ձեւակերպելու համար կանոնը:

Մեր կարծիքով՝ այս երեք ձեւերէն միայն մէկը պէտք է ընդունիլ եւ մերժել միւս երկուքը: Բայց այս կէտին մէջ իսկ իր սեւ բաշերը կը ցցէ մեր անմխաբանութիւնը: Կարելի՞ բան է, որ «Ցուսաբեր»ի խմբագիրը հրաժարի Կարօ ձեւէն եւ հաւանի գրել Կարոյ կամ Կարո: Նոյնպէս՝ Մխիթարեան Միաբանութեան գերյարգելի վանականները կրնա՞ն դաւաճանել ոսկեդարեան ուղղագրութեան եւ սկըսիլ գրել Կարո:

Շարունակենք սակայն:

Շատեր կը գրեն ամենէն, աւելի շատեր՝ ամէնէն:

Ո՞րն է ճիշդը: Պարզ է, որ երկու ձեւերն ալ ունինիրենց պաշտպաններնու հակառակորդները: Ուսուցիչը այս երկու ձեւերէն ո՞րը պիտի սորվեցնէ աշակերտներուն: Շուարած ու շփոթած՝ պիտի ըսէ հաւանաբար. «Ասանկ ալ կ՚ըլլայ, անանկ ալ»:

Կան, որ կը գրեն Հայ (գլխագրով), ուրիշներ՝ հայ (մանրատառ): Դարձեալ կը հարցնենք, — ո՞րն է ճիշդը: Զենք ուզեր խօսիլ ըստ էութեան. խօսած ենք արդէն ուրիշ առիթով: Բայց վերջապէս երկու ձեւերէն մէկը պէտք է ընդունինք, իսկ միւսը մերժենք:

Արդ, կարելի՞ բան է, որ «Յառաջ»ի Շ.Ն այնքան… պզտիկցնէ Հայը, որ սկսի այդ բառը գրել մանրատառ (հայ), փոխանակ զայն մեծցնելու եւ գրելու Հայ (մեծատառ):

«Ցուսաբեր»ի խմբագիրը, որ Շ.էն ետ չի մնար… յամառութեան մէջ, երբեք պիտի չուզէ եւ պիտի չհաւանի մեծատառ Հայ գրել, փոխանակ մանրատառ հայ գըրելու:

Եւ այսպէս՝ մեր ուղղագրութիւնը պիտի շարունակէ ընթանալ «բաբելոնեան գիծ»ով…

Ինչպէս որ կարելի չեղաւ եւ կարելի չէ լեզուական միութիւն ստեղծել, կարելի պիտի չըլլայ նաեւ ուղղագրական միօրինակութիւն ստեղծել: Որովհետեւ մեզմէ ամէն մէկը չհամոզուելու … առաքինութիւնը ունի:

Սակայն մենք կը կարծենք, թէ ժամանակը եկած է հրաժարելու այս «առաքինութիւն»էն ալ, ինչպէս վաղուց հրաժարած ենք ուրիշ բազմաթիւ եւ բազմազան առաքինութիւններէ:

«Ձայն բազմաց՝ ձայն Աստուծոյ» պիտի ըսենք մենք ալ եւ պիտի դիմենք այս «բազմաց» քուէին: Տասը, քսան կամ երեսուն հոգիի, — գրագէտ, լեզուագէտ, քերականագէտ, — պիտի հարցնենք. — Հայը գլխագի՞ր գրենք թէ մանրագիր: Ամենէ՞ն գրենք թէ ամէնէն: Կարո՞ գրենք թէ Կարոյ: Եւ եթէ տասի վրայ վեցը, քսանի վրայ 11ը, երեսունի վրայ 16ը թեր արտայայտուին մէկ կամ միւս ձեւի, այդ կ՚ըլլայ պարտադիր թէ թերերուն եւ թէ դէմերուն:

Քուէի դիմելէ առաջ, անշուշտ կողմերը կը ներկայացնեն ինչ որ գիտեն, — յաճախ նաեւ ինչ որ չեն գիտեր, — քննութեան ենթակայ բառերու ուղղագրութեան մասին:

Մենք ուրիշ միջոց չենք տեսներ:

Տարբեր միջոց մնա՞ց արդէն:

ՁԱՅՆ ՄԸ ԳԵՐԵԶՄԱՆԷՆ

ԽՄԲ.— Ողբացեալ Վահան Նաւասարդեանի 1950 Դեկտ. 3ին Դաշնակցութեան 60ամեակի առիթով Գահիրէի մէջ խօսած իր ճառին մէջ կ՚ըսէր Երեմիա մարգարէի խօսքը յիշելով.—

«Երբեք չզարմանաք, եթէ վաղուան ցոտեմարտին տրորուեն ու ջախջախուեն մեզանից շատ աւելի հզօրները, մինչ աւերներից վերընձիւղի եւ իր հայրենական հողին տէրը դառնայ հայ ժողովուրդը:

Մի երկնչիր, հօտ փոքրիկ, արութեան գործերով լի քո պատմութեան անծանօթ է աշխարհը, դու իսկ չես ճանաչում քեզ: Քո ներքին ուժերով, քո իմաստութեամբ ու համճարով ապրել ես հազարամեակներ ու պիտի ապրես առ յաւէտ: Եղիր քաջ ու արի, ինչպէս եղար քո արիւնոտ պատմութեան երկարաձիգ ճանապարհին, փառաբանեցիր այն հաւատքին, որ անսասան պատուանդանն եղաւ քո գոյութեան: Տէր մնացիր այն փառահեղ դրօշին, որ քո մեծ ազատամարտը տուաւ քո ձեռքը 1918 Թ. Մայիս 28ին:

Մի մոռացիր որ ազգերի մեծ ընտանիքի մէջ ընտիրներից ես դու:

Փոքր ես քանակով, սակայն, մեծ ես ու անպարտելի՝ քո ներքին գանձերով:

Քո արժէքով ազգեր կան, սակայն, քեզանից բարձր ազգ չկայ այս աշխարհում:

Այս 60ամեակը, որ տօնակատարում ենք մենք այսօր, լոկ մի հանգրուան է քո չքեղ ազատամարտի մէջ:

Մեր նախնիք դարեր անընդհատ զուր չպայքարեցին, ապացոյց՝ ազգովին քո գոյութիւնն այսօր՝ քո անմեռ գանձերով ու քո լոյս խոէալով, զուր պիտի չանցնի նաեւ մեր պայքարը:

Քաջութեամբ, կորովով ու հաւատքով դիմաւորենք գալիքը:

Թող տարակոյսը չմթագնի մեր գիտակցութիւնը ու հաւատքի պակասը չջլատի մեր ուժերը:

Օրերի օրը պիտի գայ:

Ու մենք այդ տօնը՝ փառքի ու ցնծութեան մէջ, մասնակցութեամբը մեր բիւր նահատակների անմեռ հոգիների ու մեր բովանդակ ժողովուրդի, պիտի տօնակատարենք այնտեղ, մեր սեփական տան մէջ, — «Ազատ, Անկախ եւ Միացեալ»:

Վ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (148)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

5.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

— Այն ժամանակ մեզ անհնար կը լինի կռուել թէ քաղաքացիների հետ, եւ թէ դրսի թշնամու հետ:

— Եթէ այդ անհնար կը լինի, մեռնելը, կարծեմ շատ հնարաւոր է:

— Այդ սպասում է մեզ…: Բայց աւելի լաւ չէ՞ր լինի քանի դեռ մութն է, օգուտ քաղել գիշերային խաւարից եւ, պատռելով պաշարող թշնամու շղթան, հեռանալ քաղաքից:

— Այդ այնքան հեշտ չէ՝ Ուշտունեաց պազանների շղթան պատռել: Պէտք է պաշտպանել քաղաքը մինչեւ վերջին շունչը: Երբ փոքր ինչ կը լուսանայ, այն ժամանակ մենք դուրս կը գանք կռուելու:

Պարսից առաջնորդները լռեց: Նրանք դիմեցին դէպի քաղաքի միւս դռները, որոնք նոյնպէս սաստիկ հսկողութեան ներքոյ էին դրած:

Գիշերը անցաւ կրակի եւ բոցերի դժոխային գործողութեան մէջ: Իսկ առաւօտեան լուսաբացին, մոխիր դարձած քաղաքի աւերակների վրայ, սկսուեցաւ սոսկալի կոտորածը: Գիշերը կործանւում էին շինուածքներ, իսկ այժմ կործանւում էին մարդիկ…:

Դեռ վաղորդեան շամանդաղը նոր էր սկսել պարզուել, դեռ նոր թռչունները իրանց ուրախ մնչիւններով սկսել էին աւետել տուընջեան լուսատուի ըղձալի ծագումը, երբ քաղաքի դռներից մէկը խորտակուեցաւ: Նա խորտակուեցաւ թէ՛ ներսի բնակիչներից, եւ թէ՛ դրսի պաշարողներից: Ներս խուժեց կատաղի բազմութիւնը:

«Թո՛ղ մի կողմ ջոկուին քրիստոնեաները…» որոտացին հազարաւոր ձայներ:

Քաղաքի բնակիչները, մոռանալով իրանց կրած ծանր վնասը, միացան իրանց տները այրող, իրանց դժբախտացնող լեռնականների հետ, եւ սկսեցին կոտորել Պարսից զօրքերին: Այժմ գործում էր նիզակն ու սուրը: Փայլում էր երկաթը եւ իւր փայլատակման հետ՝ լըսելի էր լինում երկաթապատ վահանների սաստիկ տրոփիւնը: Կռիւը կատարւում էր փողոցներում: Պարսից զօրքերը՝ օրհասական տագնապի մէջ՝ մարտնչում էին, մարտնչում էին, որ մեռնելուց առաջ գոնէ մի քանիսին իրանց հետ տանէին: Մերուժան Արծրունին սպառել էր իւր լեզուի բոլոր ճարտարութիւնը նըրանց խրախուսելով: Հրամաններ այլեւս չէին ազդում: Նա կայծակի նման անցնում էր մէկ փողոցից դէպի միւսը, երբ նկատում էր, որ Պարսիկները այն կողմում թուլանում են:

Այդ միջոցին մէկը միջնաբերդի բարձրութիւնից խոժոռ դէմքով նայում էր, թէ ի՛նչ է կատարւում ներքեւում: Որքան նայում էր նա, այնքան նրա դէմքը աւելի տխուր, աւելի յուսահատական արտայայտութիւն էր ստանում: Մերուժանի քաղաքացիները, միանալով Մերուժանի թշնամիների հետ, կոտորում էին նրա Պարսկաստանից բերած զօրքերին: «Ո՞րքան սխալ հասկացողութիւն ունենք մենք հայ ժողովրդի մասին», մըտածում էր նա եւ նրա զայրացած սիրտը լցւում էր անհնարին դառնութեամբ:

Այդ մարդը Վահան Մամիկոնեանն էր, որը, տիկին Համազասպուհիի հետ ունեցած անյաջող բանակռուից յետոյ, դուրս էր եկել, դիտելու քաղաքի խռովութիւնը:

Դեռ արեւը չէր ծագել: Բայց վաղորդեան մթին աղջամուղջը սկսել էր նօսրանալ, եւ շրջակայքը հետզհետէ տեսանելի էին լինում:

Միջնաբերդի բարձրութիւնից նկատեց նա, որ լեռնականներից մի ստուար խումբ ուղիղ դիմում էր դէպի իւր կողմը: Նրանց առաջնորդում էր մի յաղթանդամ տղամարդ, որ հազիւ երեւում էր իւր զրահաւոր եւ ասպարափակ թիկնապահների միջից: Նա մօտեցաւ եւ, միջնաբերդի ստորոտից դէպի վեր նայելով, եւ տեսնելով այնտեղ կանգնած Մամիկոնեան իշխանին, ձայն տուեց.

— Մամիկոնեան տէր, ինչո՞ւ ես այստեղ՝ երկչոտ աղուէսի նման կանգնել այդ բարձր քարերի գլխին, ցած իջիր, մենամարտենք եւ մեր կռիւով վերջ տանք այս ահռելի կոտորածին: Դու, թէեւ կորցրիր քո առհմին առաքինութիւնը, գոնէ մի՛ արատաւորիր նրա քաջութիւնը:

— Մեզ համար չէ ազնուութեան դասը լեռնցիից առնել, Ուշտունեաց տէր, դու եթէ չէիր ցանկանում հազարաւոր անմեղների արեան հոսումը, դու եթէ չէիր ցանկանում հազարաւոր տների կրակի ճարակ դառնալը, դու պէտք էր այդ հրաւէրը սկզբից անէիր, երբ դեռ ոչ մի արիւն չէր թափուած: Այն ժամանակ ես պատրաստ կը լինէի դուրս գալ քաղաքից եւ իմ բազուկների ուժը չափել քոնի հետ: Բայց երբ սկսուեցաւ կռիւը այդպէս ամբոխի կերպով, թող նոյն կերպով շարունակուի…:

ՐԱՖՖԻ

կի ամբաստանելով Յորդանանը։ Այս առթիւ ըսաւ թէ Իսրայէլ առնուազն 160 ղանգատագիր յանձնած է Մայիս 1էն ի վեր՝ Յորդանանի դէմ։ Յետոյ բացատրեց թէ Հիւսէյին Թագաւորին եւ բարձրաստիճան սպաներու յայտարարութեանց համաձայն, Յորդանան թշնամական դիտումներ ունի։ Հրէական ներկայացուցիչները խորհուրդը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ցաւ յայտնելով սահմանային ընդհարումներու մասին եւ ազդարողովին աջակցութիւնը խնդրելով։

Յորդանանի Թագաւորը Սեպտ. 14ին Պաղտատ մեկնեցաւ, խորհրդակցելու համար Իրաքի Թագաւորին հետ, փոխադարձ պաշտպանութեան մասին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ վարչապետը, մառեշալ Բուլկանին, նոր նամակ մը ուղղելով Այզընհաուըրի, կը կրկնէ իր առաջարկը՝ հիւլէական զէնքերը արգիլելու և սպառազինութիւններ կրճատելու համար։ Այս առթիւ գիտել կուտայ թէ օդանաւային զննութիւններ կատարելու առաջարկը պատերազմի հոգեբանութիւն մը պիտի ստեղծէ, փոխանակ մեղմացնելու կացութիւն։ Յետոյ կ'առաջարկէ դադրեցնել հիւլէական զէնքերու փորձերը։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ ձերբակալուեցան երեսուն համայնավարներ, որոնց մէջ կը գտնուի Օրլէանվիլի հիւանդանոցին գլխաւոր վիրաբոյժը։ Ոստիկանութեան տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ նոր հաստատուած էր այս կազմակերպութիւնը, իբրեւ «ազատագրութեան ռազմիկներ» եւ թէ անոր անդամները մասնակցած էին կարգ մը սպանութեանց եւ թակարդներու, Ալժերիոյ ազգայնականներուն հետ։ Ամբաստանեալներէն 15ը Եւրոպացիներ են, մէջն ըլլալով վիրաբոյժ Տոքթ. Մարթինին եւ իր կինը։ Նոյն տեղեկագրին համաձայն, ամբաստանեալները նոր ցանց մը պատրաստած էին, թէ մարդիկ սպաննելու եւ թէ երկաթուղիները պայթեցնելու համար։

ԿԻՊՐՈՍԻ մասին զեկուցում տալով, երեսփ. ժողովին առջեւ, Անգլիոյ գաղթային նախարարը յայտարարեց թէ Սուէզի տագնապը անկարելի կը դարձնէ ինքնորոշման իրաւունք տալ։ «Ներկայ պարագաներուն մէջ բացարձակապէս անհրաժեշտ է գերիշխանութիւն Կիպրոսի վրայ, եթէ կ'ուզենք լրիւ կատարել մեր պարտականութիւնը։ Անկարելի է բանակցութիւն կատարել այս միջոցին, երբ ըմբոստները պատրաստ են հարուածելու, եթէ իրենց ուզած պայմանները չընդունուին»։ Ընդդիմադիրները այս առթիւ ալ բողոքեցին Մակարիոս արք.ի աքսորին դէմ, փաշականութիւն կոչելով զայն։ Կառավարութեան ներկայացուցիչը պատասխանեց թէ աքսորականը ամբաստանութեան տակ է եւ չի կրնար վերադառնալ։ Կ'ըսուի թէ Մակարիոս արք. հիւանդ է։ — Նոր խուզարկութիւններ կատարուեցան Ֆամակուսթայի շրջանին մէջ, ուր ըմբոստները գիւղացի մը սպաննած եւ երեք հոգի վիրաւորած էին։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահական ընտրութեան առթիւ, 85 միլիոն տոլար տրամադրուած է երկու գլխաւոր կուսակցութեանց։ Նոյն աղբիւրին համաձայն, 38 միլիոն քաղաքացիներ պիտի աշխատին իբրեւ կամաւոր։

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ բանտարկուած լրտեսները, որոնց մէջ կան չորս Անգլիացիներ, պիտի դատուին 8–10 օրէն։

ՍԱԿԱՐԱՆ (14 Սեպտ.) — Ձոյլ ոսկի 472.000, Նափոլէոն 3440, դուլց. 3270, սթերլին 4240, քսան տոլարնոց 16.520։ Թղթադրամ (անպաշտօն) — Սթերլին 1030, տոլար 405, պելժ. 8.15, դուից. 97.50, փեզեթա 8.85։

ՄԵԹՐՈՅԻՆ պաշտօնեաները աշխատավարձքի յաւելում կը պահանջեն, գանազան գանգատներ յայտնելով։

150 ՄԻԼԻԱՌ ՖՐԱՆՔԻ փոխառութիւնը մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալով, կը կարծուի թէ 200 միլիառի պիտի հասնի գումարը, հոկտ. 20էն առաջ։

ԱՆԳԼԻՈՅ լորտերու ժողովին մէջ Ֆրանսայի դէմ անհաճոյ խօսքեր արտասանեց նախորդ վարչապետը, Էթլի, մեղադրելով զայն իբրեւ «վերջին ջատագովը գաղթատիրութեան»։ Ուրիշ լորտ մը ուժգնօրէն բողոքեց։

ԳԱՀԻՐԷԻ թերթերը կը շարունակեն սլաքներ արձակել Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դէմ, նոր ընկերակցութեան առթիւ։ Կ'ըսեն թէ այդ ծրագիրը պատրուակ մըն է պատերազմ յայտարարելու համար։ Կառավարական թերթն ալ խօսքը ուղղելով Տըլըսի, կ'ըսէ թէ «ազատութիւնը տոլարով չի գնուիր։ Պ. Տըլըս կը կարծէ թէ ամէն բան ծախու է, նոյնիսկ խիղճը եւ արժանապատուութիւնը։ Կարելի չէ տոլարով գնել բարոյականը, ազատութիւնը եւ ազգային գերիշխանութիւնը»։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Միշտոփէն դերասանական խումբէն Վարուժան Ուզունեանի մէկ թատերգութիւնը Քոնսէրթօն Սեպտ. 22ին, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին պիտի ներկայացուի Ռատիօ Նասիոնալի վրայ։ Խաղարկութեան կը մասնակցին Փիէռ Ֆրենէ, Ժան Մարշայ (Քոմէտի Ֆրանսէզէն) եւ ուրիշ ծանօթ դերասաններ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բ. Հատոր

Հատորին կէսը կը պարունակէ աննախընթաց նորութիւն մը — ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ (1820 – 1955).

Գրեց՝ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գին 1000 փր. Դիմել «Յառաջ»ին

●

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆՔ

Գրեց՝ ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

Արձակ բանաստեղծութիւններ որոնց ֆրանսերէնը երկու հատորներով լոյս տեսած է, մէկը Փարիզի, միւսը Գահիրէի մէջ։

Ընտիր տպագրութեամբ։ Գին 2 տոլար։ Հասցէ.—

Arsène Yergath, B. P. 55
Le Caire (Egypte)

●

ՁԷՆՔԻ ՏԱԿ

Արձակ էջեր

Գրեց

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Տպագրութիւն՝ Վենետիկ–Ս. Ղազար 1956

ԳԻՆ 500 ՖՐ.

Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի

●

«ԼՈՒՍԱԲԵՐԴ»

Տարօնաշունչ հատոր, հեղինակ՝ Նշան Պէշիկթաշլեան, Յառաջաբան՝ Ս. Շահնազարեանց։ Պատկերազարդ, 240 էջ, գին 1000 ֆրանք։ Հրատարակութիւն Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Ամերիկա)։

Դիմել հեղինակին.—

52, Rue de Strasbourg, Vincennes (Seine).

ԽԱՉՎԵՐԱՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Խաչվերացի տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ, ժամը 10ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, եւ Խաչվերացի Թափօր իրիկուան ժամը 5ին։ Երկուշաբթի առաւօտ պատարագ եւ հոգեհանգիստ Մեռելոցի առթիւ, համայն ննջեցելոց հոգւոյն։ Արարողութեանց կը նախագահէ կաթող. պատուիրակ Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան։

ՎԵՐԱՄՈՒՏԻ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ։ Այս կիրակի ժամը 4էն 10.30, Ազգ. Տան Թատերասրահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ Թաղիս դպրոցը կը վերաբացուի այս երկուշաբթի։ Միեւնոյն ատեն տեղի կ'ունենան արձանագրութիւնները դպրոցի սրահին մէջ, ուսուցիչ Պ. Ազգին Մարտիրոսեանի միջոցաւ։

Կը հրաւիրենք մեր բոլոր հայ ծնողները չուշափոյթ արձանագրել տալ իրենց փոքրիկները, որպէսզի օր առաջ սկսին դասերը։

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ
ՄԷԶՈՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՄԱՐ

Գեղեցիկ լաւ կարող կարուհիներ քոնֆէքսիօն – ժիւփի համար։ Մեծ քանակութեամբ, տեւական գործ։

Դիմել առաւօտները ժամը 9-12, Մէզոն Միշէլի, 165 ռիւ տը Ժավէլ, Փարիզ (15)։ Մէթրօ Ֆէլիքս Ֆոր։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
« ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան։

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ»։

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ։

17 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Հայոց եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի, տօն Վերացման Ս. Խաչի, հանդիսաւոր Ս. Պատարագէն ետք, կը կատարուի Մեռելոցի յատուկ մասնաւոր Հոգեհանգիստ։ Իսկ կէսօրէն ետք ժամը հինգին տեղի կ'ունենայ Խաչվերացի աւանդական Թափօրը եւ Անդաստանը։

× Ընկերակցութիւնը կը խնդրէ տեղեկութիւն ունեցողներէն իրեն հաղորդել հասցէները Մատակաւքարէն Մարսէյլ փոխադրուած Հարազատ եւ Յովհաննէս Մադենեսեաններու, որոնք կը փնտռուին Երեւան գտնուող իրենց մօր՝ Ռոզա Մադենէսեանի կողմէ։

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Եղիշէ Ճունկուրտայեանի հոգեհանգիստը որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի առտու։ Պիտի կատարուի Սեպտ. 23ի կիրակին։

ՃՇԴՈՒՄ

Մխիթար Ալիքսանեանի մահուան առթիւ Փլաս տէ Ֆէթի հայրենակիցներուն մէջ հաւաքուած 15.000 ֆրանքը բաժնուած է այսպէս.— 5000 Ֆր. Համզատեան տան եւ 5000 Կ. Խաչին եւ 5000 Ֆր. Կապոյտ Խաչին։

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Խաչվերացի տօնակատարութեան առթիւ, երեկոյեան ժամը վեցին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Սէն Պրինոյի մատրան մէջ։ (148 ռիւ տը լ'Էկալիթէ)։ Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ
ՄՈՒՐԱՏ ՌՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին։ Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը։ Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, պատգ. ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22-23ին։

Իսի լէ Մուլինոյի անդամները ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի, ժամը 2ին, Խրիմեան դպրոցին մէջ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի քով աշխատելու համար աշկերտ մը՝ պայմանագրութեամբ։

Դիմել՝

Maison LAZARE
13, Rue Therèse, Paris (1).

Շատ հետաքրքրական գիրք մը

"ԺԱՄԱՆՑ ԵՒ ԶԲՕՍ"

632 մեծ էջեր — 200 նկարներ

կը պարունակէ

երգերու բանալին, բախտագուշակութեան զանազան եղանակներ, աստղագիտութիւն, ողեհարցութիւն, ձեռնածութիւն, ընտանեկան խաղեր մեծերու եւ փոքրերու համար, բացօթեայ զբօս, սալոնի խաղեր, եւն., եւն.։

ՄԻԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳԻՐՔԸ ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ

Գինը՝ թղթակազմ 1400 ֆրանք
լաթակազմ 1650 ֆրանք։

Դիմել Հ. Սամուէլ եւ Մ. Փարսամեան գրատուներուն, Փարիզ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Տէր եւ Տիկին Գէորգ Մարանկոզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մարգար Եթերեան եւ զաւակները (Լիոն), Այրի Տիկին Մաննիկ Աւագեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Նուպար Աւագեան եւ զաւակները (Լիոն), Այրի Տիկին Շահնար Ներսէսեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Աւետիս Ներսէսեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Վահան Առաքելեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Գէորգ Սարգիսեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Արմենակ Սարգիսեան եւ զաւակը (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Սարգիսեան եւ զաւակը (Ռումանիա), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մինասեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մարանկոզեան եւ զաւակները (Լիոն), Պ. Գրիգոր Մարանկոզեան (Լիոն) եւ բոլոր ազգականները խորին ցաւով կը ծանուցանեն մահը, իրենց մօր, մեծ մօր, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ եւ հարսին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԱՆԿՈԶԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ Ներսէսեան)

որ տեղի ունեցաւ Սեպտ. 8ին։ Թաղումը կատարուեցաւ Սեպտ. տասնին, ժամը 14–ին, Վէնիզիէօ գերեզմանատան մէջ եւ մարմինը ամփոփուեցաւ ընտանեկան դամբարանին մէջ։

Ժամանակի անձկութեան պատճառով մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, Խաչվերացի տօնին առթիւ, Թաղիս Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր Ս. պատարագ, մասնակցութեամբ Դպրաց Դասին։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը վերաբացուած է 11 Սեպտ. երկուշաբթիէն ի վեր ամէն օր մինչեւ ամսուն վերջ։ Իսկ մէկ Հոկտ.էն սկսեալ ամէն հինգշաբթի։ Կը դասաւանդէ Աստմ քհնյ.։ Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան դպրոցի սրահին մէջ։ Կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր՝ ղրկել իրենց զաւակները, սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն։

ԾԱԽՈՒ Է

Սիւրժէթէօզ երկու մեքենայ լաւ վիճակի մէջ, իրենց սեղաններով եւ մօթէօրներով։

MARQUE UNION SPECIALE

Դիմել՝

Der Toumayan, 35 Ave. Bourgain, Issy

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Կ'ուզուին կին մանիւթանսիոնէրներ պանթըլոնի համար։ Դիմել՝

MAISON KORMAN
22 Rue Dussoubs, Paris (2e).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սէնթ Օպանէն Լեւոն Գասպարեան կը փնտռէ եղբայրը՝ Խաչիկ Գասպարեան, ծնած 1907ին, հօրը անունը Աւագ, մօրը՝ Զալօ, Կիրովականի (Հայաստան) Գաւառ գիւղացի։ Տեղեկացնել՝

3 Henri Merle, St. Auban (B. Alpes)

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի մէջ հիւանդութեան պատճառով ծախու է տուն մը՝ չորս մեծ եւ երկու փոքր սենեակներով, ջուր, ելեկտրականութիւն, պարտէզ։ Մատչելի գին։ Դիմել՝ Գ. Այվազեանի, թիւ 22 Փլաթօ Սարթան, Լա Ռոզ, Մարսէյլ։ Հանրակառք թիւ 1, 4 եւ 11։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան համար օգնական խոհարար մը եւ սպասուհի մը։

Դիմել Ազքատախնամի գրասենեակը, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9)։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, *rue de Trévise, Paris*-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

MARDI 18 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7683 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3494

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Սեպտ. 6ի տարեդարձին առթիւ զանազան տեսութիւններ հրատարակուեցան Պոլսոյ Թուրք թերթերուն մէջ :

Քանի մը օր ետքն ալ բացուեցաւ 29 ամբաստանեալներու դատավարութիւնը : Եւ անմիջապէս յետաձգուեցաւ յառաջիկայ Հոկտեմբերին, «կարգ մը կէտեր ստուգելու համար» :

Միեւնոյն ատեն պաշտօնաթերթը գեկոյց մը հրատարակեց, որուն համաձայն քանդուած եկեղեցիներու եւ դպրոցներու վերաշինութիւնը պիտի կատարէ կառավարութիւնը, խնչափին միջոցաւ :

Գալով դատավարութեան, հարկ է սպասել վախճանին, իմանալու համար թէ բան մը փոխուա՞ծ է Թրքական արդարադատութեան մէջ :

Լրագրական տեսութիւններէն հատուած մը պիտի կարդաք այսօր, — «Վաթան»ի խմբագրականը :

Թուրք թերթերը միշտ մանուածապատ լեզու մը կը գործածեն այս տեսակ պարագաներու մէջ :

Հազիւ հարիւրէն տասը կը խոստովանին, մնացեալը պարտկելով, խեղաթիւրելով կամ ժխտելով :

Օրինակ, «Վաթան» կ՚ուզէ այն տպաւորութիւնը ձգել թէ առաջին անգամ է որ յարձակում կը կատարուի եկեղեցիներու վրայ :

Մինչդեռ, Օսմ. կայսրութեան պատմութիւնը կը վկայէ թէ՝ ամէն անգամ որ քրիստոնեաները կը կոտորուէին, անոնց եկեղեցիներն ալ կը պղծուէին, կը հրկիզուէին կամ ախոռի կը վերածուէին :

Անհրաժեշտ չէ շատ հեռուները երթալ, հաստատելու համար այս պատմական ճշմարտութիւնը :

Կը բաւէ յիշել միայն 1915 - 22ի Սարսափները, երբ, միլիոնաւոր զոհերու ջարդին հետ, քանդուեցան անոնց եկեղեցիներն ու դպրոցներն ալ, եւ աւարի տրուեցան անհաշւ հարստութիւններ :

Տակաւին քանի մը տարի առաջ էր որ ուժանակով պայթեցուցին Սեբաստիոյ փառաւոր եկեղեցիին պատերը, ոչնչացնելու համար ամէն յիշատակ :

Եւ այսօր, եթէ պատահմամբ հայ վարդապետ մը կամ քահանայ մը այցելէ, ստիպուած է պատարագ մատուցանել ողջ մնացած բեկորի մը տան մէջ :

«Վաթան»ի խմբագրէն առաջ, ուրիշ Թուրք հրապարակագիր մը, Ուլունայ, կը նկարագրէր Իթթիհատին գործած չարիքները, «Միլլիյէթ»ի մէջ :

— Պէտք չէ մոռնալ որ Իթթիհատ վէ Թրագգը»ի ապիկար կառավարութեան օրով տեղի ունեցած են բազմաթիւ անիրաւութիւններ, զեղծումներ եւ սպանութիւններ : Եւ ոչ մէկուն հաշիւը կարելի եղած է տեսնել ...

Ինչպէս կը տեսնէք, այս հրապարակագիրն ալ, որ բանիմաց մէկը կ՚երեւայ, չի համարձակիր արձանագրել Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին բնաջնջումը, հարիւր հազարաւոր Յոյներու, Քիւրտերու եւ ուրիշ փոքրամասնութեանց ոչնչացումը :

Կը փորձեն վերաքննել պատմութիւնը :

Եւ սակայն, միշտ կէս ճամբան կը մնան :

Եւ յետոյ կը ցաւին որ, Թուրքիան կը կաղայ, բաղդատելով բազմաթիւ փոքր երկիրներու յառաջդիմութեան հետ :

Ինչո՞ւ կը զարմանան, երբ Թուրք վարիչներն ու դրիչները իրենք երկաթեայ թանձր վարագոյր մը քաշած իրենց պատմութեան վրայ :

Եւ, քառասուն կամ վաթսուն տարի վերջն ալ, կը ճգնին արդարացնել այնքան արիւնռուշտ հալածանքներ, կոտորածներ եւ քանդումներ :

Ցեղասպանութիւնը պետական իմաստութիւն կը համարուէր Օսմ. կայսրութեան մէջ, սկիզբէն իսկ :

Ազգեր ըմբոստացան, դղրդալից փոթորիկներով : Բայց որդիները միշտ մնացին հաւատարիմ պապերուն : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳՆԴ. ՆԱՍԸՐ ՄԻՇՏ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԵՒ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ

●

«ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ԱՐԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԿԱԹԻԼԸ»

Եգիպտոսի նախագահը ճառ մը խօսելով օդանաւային սպաներուն առջեւ, Սուէզի շրջանին մէջ, յայտարարեց.

— «Մինչ Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա սուր կը շողացնեն, կը յայտարարեմ յանուն եգիպտացի ժողովուրդին, որ յաղթականօրէն պայքարեցաւ օտար տիրապետութեան եւ նախայարձակման դէմ, թէ վճռած ենք մեր գերիշխանութիւնը պաշտպանել ամէն գնով : Այս օրերուն, երբ արդարութիւնը կը պաշտպանուի նախայարձակման, միջազգային աւազակութեան եւ աշխարհակալութեան դէմ, Եգիպտոս կը մնայ հաստատ, պաշտպանելու համար իր գերիշխանութիւնը ընդդէմ կարգ մը երկիրներու որոնք դիմակը վար առնելով ցոյց կուտան իրենց իրականդէմքը : Եգիպտոս պիտի ապացուցանէ աշխարհի թէ փոքր ազգերը կրնան պահպանել եւ պիտի պահպանեն իրենց գերիշխանութիւնը եւ արժանապատուութիւնը : Մենք պիտի պաշտպանենք մեր իրաւունքները մինչեւ մեր արեան վերջին կաթիլը : Ես կը խօսիմ յանուն բոլոր Եգիպտացիներուն, Արաբներուն եւ այն երկիրներուն որոնք կը հաւատան անհատին ազատութեան եւ արժանապատուութեան : Կը խօսիմ յանուն Ատլանտեան դաշինքին սկզբունքներուն որոնք խմբագրուեցան եւ յետոյ բռնաբարուեցան Արեւմուտքի կողմէ, որոնց համաձայն ենք մենք եւ կ՚ուզենք ամրապնդել : Մենք յաջողեցանք եգիպտական հողը փրկել դրաւման ուժերէն : Մենք պիտի հսկենք որպէսզի Եգիպտոս մնայ ազատ եւ անկախ : Մեր կառավարութիւնը ջանաց գործակցիլ այն երկիրներուն հետ որոնք կը յաւակնէին օգնել ամենափոքր ազգերուն : Բայց անոնք շատ բարձր գին մը կը պահանջէին իրենց օգնութեան փոխարէն եւ երբ մենք մերժեցինք վճարել, մեզի դէմ դարձան : Այդ երկիրները կ՚ըսէին թէ կ՚ուզեն դրամ տրամադրել Ասուանի ամբարտակին շինութեան համար : Ցետոյ մեզ դաշունահարեցին մեր կռնակէն, առարկելով թէ մեր ելեւմուտքը լաւ չէ : Պէ՞տք էր տեղի տալ եւ հրաժարիլ մեր գերիշխանութենէն :

« Եգիպտոս բռնի ուժին պիտի ընդդիմանայ բռնութեամբ : Այն օտարականը որ մեր երկիրը կը մտնէ հակառակ մեր կամքին ողջ պիտի չելլէ : Մենք պիտի մղենք թէ կազմակերպուած պատերազմ եւ թէ անկանոն կռիւ : Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ միայն Կամալ Նասրի հետ է իրենց վէճը եւ ոչ թէ եգիպտական ժողովուրդին կամ բանակին : Ի՞նչ ըսել կ՚ուզէ : Պարզապէս կ՚ուզեն խափանել Եգիպտոսի յառաջդիմութիւնը ճարտարարուեստութեան ասպարէզին մէջ, ուստի տնտեսական ճնշում մը կը բանեցնեն : Բայց մենք տեղի պիտի չտանք : Հինգերու յանձնախումբը Գահիրէ եկաւ պահանջելու որ Եգիպտոս հրաժարի իր հողին մէկ մասէն եւ ջրանցքին եկամուտներէն : Մենք բառերը չծամեցինք Պ. Մենզիսի հետ : Մենք անոր հասկցուցինք թէ Եգիպտոսի կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը պիտի դիմադրեն որեւէ փորձի որ կը ձգտի միջազգային կազմակերպութիւն մը հաստատել Եգիպտոսի գերիշխանութեան իրաւունքներուն վրայ : Եգիպտոս պիտի չընդունի դրաւման որ եւ է ձեւ, նոյն իսկ եթէ հաւաքական աշխարհակալութիւն կոչուի : Եգիպտոս պատրաստ է համաձայնութիւն մը կնքելու նաւարկութեան ազատութեան, ջրանցքին պահպանման եւ սակացոյներու մասին՝ առանց խտրութիւն դնելու : Բայց այն երկիրները որ կը յաւակնէին ապահովել նաւագնացութեան տեւականութիւնը, թելադրեցին իրենց քաղաքացիներուն ձգել իրենց գործը, խանգարելու համար նաւարկութիւնը : Ես կ՚ամբաստանեմ բրիտանական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները, այս խմբական ձեռնթափութեան համար :

Գիտէ՞ք թէ մինչեւ ո՛ւր իջած է Արեւմուտքը : Երէկ, առաջին անգամ ըլլալով բազմաթիւ նաւեր հասան Փորթ Սայիտ եւ Սուէզ, ջրանցքէն անցնելու համար : Այդ նաւերը համախմբուեցան երկու նաւահանգիստներուն մէջ, այնքան մեծ թիւով, կազմալուծելու համար նաւարկութիւնը : Ցիսուն նաւեր կային, — ամէնէն բազմաթիւը որ տեսնուած ըլլար տարիներէ ի վեր : Եւ սակայն մենք յաջողեցանք ապահովել անոնց անցքը առանց խոչընդոտի : Ինչ որ Արեւմուտքի երեք պետութիւնները «Ջրանցքը գործածողներու ընկերակցութիւն» կը կոչեն, ուրիշ բան չէ եթէ ոչ ընկերութիւն մը՝ պատերազմ յայտարարելու համար »:

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

●

ԵՐԲ ՄԵԾ ՄԱՅՐԻԿՆ ԱԼ ՄԵՌՆԻ...

Քանի մը օր առաջ, փրանսերէն նամակ մը ստացայ գաւառէն.

— « Մեծ մայրիկին աչքերը տկարացած են, ա՛լ չի կրնար կարդալ : Հանեցէք դադրեցնել թերթին առաքումը » :

Ուրեմն, ամբողջ ընտանիքին մէջ միայն մեծ մայրիկն էր որ հայերէն թերթ կը կարդար ...

Երէկ ամերիկահայ օրիորդ մը ներկայացաւ խմբագրատուն :

Վառվռուն եւ համարձակ, բաւական վարժ հայերէն կը խօսէր :

— Ե՞րբ եկած էք Փարիզ.

= Չորս ամիսէ ի վեր այստեղ եմ : Պաշտօն ունիմ ամերիկեան զինուորական գրասենեակի մը մէջ : Պիտի մնամ երկու տարի :

Եւ հարցումներ ուղղեց Փարիզի երիտասարդական շարժումներու մասին : Կ՚ուզէր հայկական հանդէս մը տեսնել :

— Ո՞ւր սորվեցաք ձեր հայերէնը :

= Մեծ մայրիկը սորվեցուց :

Ուրիշներ կ՚ըսէին .— Մայրիկը սորվեցուց, աւելին կորը ցուցնելով ...

— Անշուշտ կարդալ – գրել ալ գիտէք :

— Քիչ մը, կը կարդամ կամաց – կամաց, հեգելով եւ մտածելով :

Ուրեմն, հազարաւոր ընտանիքներու մէջ, «հայագիտութիւնը» իբրեւ ապաւէն ունի մեծ - մայրիկը կամ մայրիկը :

Երէկ, աքսորի ճամբաներուն վրայ, ոչ միայն մամիկներ, այլեւ մայրիկներ եւ քուրիկներ կը փորձէին հայերէն սորվեցնել 7 – 11 տարեկան բեկորներու, որպէսզի նրագը վառ մնայ :

Քառասուն տարի վերջը, մայրիկները դարձան մամիկ, իսկ իրենց հարսերն ու փեսաները մայրենի լեզուն աւանդ ձգեցին մամիկին վրայ, իբրեւ աւելորդ բեռ :

Իրենք ժամանա՞կ ունին հայերէն կարդալու կամ սորվեցնելու, երբ սինեման անդադար կը բանի եւ դէզերով օտարալեզու «ռոման»ներ կան սեղանին վրայ կամ դիմացի գրատունը :

Կամաց – կամաց մամիկներն ալ կը մեռնին եւ այն ատեն ...

Անշուշտ շատ մը տուներու մէջ մայրիկները, երբեմն ալ հայրիկները կը շարունակեն մամիկներուն աւանդութիւնը :

Բայց, հարիւրին քանի՞ն, տեարք եւ տիկնայք ....

Կրնա՞ք երաշխաւորել թէ այս տարուան վերամուտին աւելի պակսած պիտի չըլլայ հայերէնի աշակերտներուն թիւը :

ՎԱՀԷ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Շաբաթ օր Փարիզ վերադարձաւ Շ. Նարդունի, որ Պէյրութ գացած էր Բժ. Գեղամ Այվազեանի հետ, Կիլիկիոյ կաթողիկոսին օծման առթիւ :

ՄՈՍԿՈՒԱ ԱԼ Կ՚ԱԶԴԱՐԱՐԷ

●

Ռատիօ - Մոսկուան առջի օր հաղորդեց կառավարութեան մէկ գեկոյցը, որ կ՚ըսէ թէ անգլիական և ֆրանսական զօրքի կեդրոնացումը Եգիպտոսի անմիջապէս մօտիկը՝ «վտանգ մը կը կազմէ խաղաղութեան համար » :

Զեկոյցը յետոյ կը յիշեցնէ թէ Խ. Միութիւնը անհրաժեշտ կը գտնէ անգամ մը եւս պարզել իր դիրքը Սուէզի հարցին մէջ : Բացատրելէ վերջ թէ հարկ է խաղաղօրէն կարգադրել վէճը, գիտել կուտայ. — «Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա կը շարունակեն սպառնալիքներ արտասանել, զինեալ միջամտութիւն կատարելու համար Եգիպտոսի դէմ : Խորհրդային կառավարութիւնը անհրաժեշտ կը գտնէ ըսել թէ Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի զինուորական պատրաստութիւնները՝ աջակցութեամբ Մ. Նահանգներուն, կը ձգտին ճնշում բանեցնել Եգիպտոսի վրայ եւ յայտնապէս կը հակասեն Ազգաժողովին սկզբունքներուն : Խ. Միութիւնը, իբրեւ մեծ պետութիւն, չի կրնար անտարբեր մնալ Սուէզի հարցին մէջ եւ իր մտահոգութիւնը չյայտնել այն կացութեան հանդէպ որ յառաջ եկած է իբրեւ հետեւանք արեւմտեան պետութեանց արարքներուն : Անշուշտ հասկնալի է այս պարագան, վասն զի խաղաղութեան դէմ որեւէ հարուած Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի մէջ հարկադրաբար կը դպչի խորհրդային պետութեան ապահովութեան : Ազգաժողովը հաստատուած է ապահովելու համար ժողովուրդներու խաղաղ գոյութիւնը : Անոր պաշտօնն է քննել վէճերը եւ խափանել այն բաղդութիւնները որ կրնան վնասել խաղաղութեան : Խորհրդային կառավարութեան կարծիքով, Ազգաժողովը պարտաւոր է հակադրել այն կացութեան որ յառաջ եկած է Եգիպտոսի դէմ եղած սպառնալիքներուն հետեւանքով » :

Զեկոյցը յետոյ կը քննադատէ արեւմտեան երեք պետութեանց ծրագրած ընկերակցութիւնը, իբրեւ «վտանգաւոր դըրգութիւն մը որ կը ծանրացնէ մթնոլորտը եւ կը ձգտի միջադէպեր ստեղծել արհեստական միջոցներով, բռնութեան դիմելու համար Եգիպտոսի դէմ : Կը քննադատէ, նաեւ, օտար նաւուղիղներու յետս կոչումը արեւմտեան պետութեանց կողմէ : «Դիւրին է հասկնալ թէ այս ծրագրին նպատակն է Եգիպտոսի ձեռքէն առնել ջրանցքին վարչութիւնը եւ զայն յանձնել օտար հաստատութեան մը : Կարելի չէ անտեսել թէ այս ծրագիրը կրնայ գործածուիլ միայն բռնութեան դիմելով Եգիպտոսի դէմ : Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի զինուորական պատրաստութիւնները կ՚ապացուցանեն թէ անոնք կ՚ուզեն գրաւել ջրանցքը, ինչ որ յարձակողական արարք մը պիտի կազմէ : Ռազմական սպառնալիքներու ճամբուն մէջ մտնելով, Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա վտանգաւոր կացութիւն մը ստեղծած են խաղաղութեան համար, միեւնոյն ատեն անդարմանելի վնասի մը ենթարկելով իրենք զիրենք : Տարակոյս չկայ թէ զինուորական յարձակում մը Եգիպտոսի դէմ եւ թշնամութիւնները ահագին քանդումներ յառաջ պիտի բերեն Ջրանցքի շրջանին եւ արաբական երկիրներու նաւթահորերուն մէջ, միեւնոյն ատեն վնասելով նաւթուղիներուն » :

Խ. Միութեան այս ազդարարութիւնը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Եգիպտոսի մէջ : Մանաւանդ որ, Մոսկուա միեւնոյն ատեն 15 նաւուղիղներ տրամա –

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՈՒՂԵԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը — խորհրդային կառավարութեան պաշտպանեալն ու անոր առաքեալը — անխոհեմ ու անպատասխանատու քայլ մը առնելով կը դիմէ Լիբանանի Նախագահին՝ խնդրելու համար անկէ, որ Զարեհ Կաթողիկոսը Կիլիկիոյ Կաթողիկոս չճանչնայ, շատ բնական պիտի ըլլար, որ իր ռամկավար – հնչակ – յառաջդիմական սարկաւագներն ալ, իրենց կողմէ, դիմում կատարէին Հիւրընկալ պետութեան Նախագահին եւ խնդրէին, որ կառավարութիւնը թոյլ չտայ Կաթողիկոսին օծումը :

Այդ անխառնուն քայլը առնուած է արդէն, ինչպէս կը տեղեկանանք :

Շողշողուն տիտղոսով մկրտուած Միութիւն մը, ինչպէս նաեւ քանի մը կարմիր Հայրենակցականներ եւ կուսակցութիւններ պաղատագին կը հայցեն հիւրընկալ պետութեան նախագահէն, որ միջոցներ ձեռք առնէ եւ չարտօնէ Զարեհ Կաթողիկոսի օծման արարողութիւնը, որովհետեւ «այս քայլը կը բռնաբարէ հայ համայնքին եւ իր եկեղեցականութեան խղճի ու մտածումի ազատութեան իրաւունքները եւ կ'ոտնակոխէ Հայ. Եկեղեցւոյ նուիրական աւանդութիւններն ու սրբազան օրէնքները » :

Այս կարմիր տիրացուներուն կը ձայնակցին նաեւ երկու եպիսկոպոսներ եւ աբեղայ մը : Ու երեքին ստորագրութեամբ, թերթերու մէջ կը հրատարակեն «Պաշտօնական Յայտարարութիւն» մը, որուն մէջ, ամենայն իմաստակութեամբ, լուր կուտան տեղական կառավարութեան — եւ անշուշտ, աշխարհի մնացեալ ազատ կառավարութեանց — թէ Զարեհ Կաթողիկոսի ընտրութիւնը «թերի եւ անընդունելի» է, իսկ անոր յաջորդող «օծումն ալ անվաւեր » :

Բողոքագրերը նախագահին հեռագրուած էին անցեալ շաբթու : Երկու եպիսկոպոսներուն եւ իրենց փոքրաւորին յայտարարութիւնն ալ լոյս տեսած էր դարձեալ նոյն շաբթուն, —Օգոստոս 31,— այսինքն օծման թուականէն երկու օր առաջ :

Ենթադրաբար, Լիբանանի նախագահը այդ բողոքագրերուն եւ յայտարարութեան բովանդակութեան ծանօթացած էր, ամէնէն ուշը, Շաբաթ իրիկուն :

Լաւ : Լիբանանի կառավարութիւնը կրնա՞ր, եթէ ուզէր, ջոկատ մը զինուոր պահակ կեցնել կաթողիկոսարանի մուտքին առջեւ եւ լուր ղրկել Զարեհ կաթողիկոսին.

— Չէք կրնար օծուիլ... Ձեր ժողովուրդին համայնավար կազմակերպութիւնները կը բողոքեն ...

Ազատատենչ ու ազնուական Լիբանանի կառավարութիւնը չառաւ այդ քայլը : Ուրիշ խօսքով՝ դամբիւղը նետեց վերոյիշեալ Յայտարարութիւնը, եւ կարմիր կազմակերպութեանց բողոքագիրը :

Զմոռնանք յիշեցնելու, որ Լիբանանի նախագահը բոլորովին անտեսեց նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կողմէ իրեն ուղղուած աղերսագիրը :

Ի՞նչ կ'ապացուցանէ նախագահ Շամունի այս «անտարբերութիւնը»՝ դիմումը կատարողներուն հանդէպ :

Կ'ապացուցանէ միայն մէկ բան, — որ Լիբանանի կառավարութեան համար Զարեհ կաթողիկոս ԿիլիկիոյԱթոռը բարձրացած էր օրինաւոր քուէարկութեամբ եւ կ'օծուէր դարձեալ օրինաւոր ձեւակերպութեամբ :

Տարբեր բան չէինք կրնար սպասել նախագահ Շամունի արդարամիտ կառավարութենէն, որ ահաւասիկ կ'ազդարարէ գոյնզգոյն խառնիճաղանճին, թէ իրենց փրցուցած վայնասունը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ պարտուած ու ջախջախուած փոքրամասնութեան մը օգնութեան կանչը :

Մեզի այնպէս կը թուի, թէ Զարեհ կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծման դէմ ներկայ «ճիհատ»ը հռչակողները իրենց յոյսը դրած են «հեռաւոր սուրբ»ի մը վրայ : Այսինքն սկսած են հաւատալ, որ Լիբանանի կառավարութիւնը կրնայ յաօրինի քայլեր առնել եւ միջամտել հայ փոքրամասնութեան ներքին — եկեղեցական — գործերուն եւ լռութեան դատապարտել բազմութիւն մը, որ չուզեր Մոսկուայի գործակալներուն եւ ուղեկիցներուն բարեխնամ վարչութեան յանձնել Կիլիկիոյ Աթոռը :

Հայոց ազգին «Հայաստանասէր»ները թիւրիմացութեան մէջ են : Լիբանան ազատ ու անկախ պետութիւն մըն է եւ հրահանգներ չի ստանար խորհրդային կառավարութենէն, նոյնիսկ օրուան այս ժամուն, երբ այս վերջինը հազար ու մէկ ճամարտակութեան կը դիմէ՝ իր քաղաքական հեղինակութիւնը տարածելու համար Արաբական Աշխարհին մէջ :

Լիբանանի նախագահին համար ապօրինի ոչ մէկ քայլ առնուած է եւ, ինչպէս ըսինք, համոզուած է որ ընտրութիւն եւ օծում տեղի ունեցած են ըստ մեր Ազգային Սահմանադրութեան եւ ըստ մեր եկեղեցական աւանդութեանց :

Ուրիշ առիթներով հարցուցած ենք, բայց նորէն կը հարցնենք Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցիին շահերը պաշտպանող իմաստակներուն, — օրինաւո՞ր էր Գէորգ Զ.ի ընտրութիւնը՝ 1945ին : Օրինաւո՞ր էր Վազգէն Ա.ի ընտրութիւնը, անցեալ տարի Սեպտեմբերին :

Երկու անգամուն ալ, Հայրապետը «ընտրող»ներ իրենք օրինաւոր քուէարկութեա՞մբ զատուած ու էջմիածին ղրկուած էին :

Երկու անգամուն ալ, թեկնածուն հայ ժողովուրդի՞ն թեկնածուն էր :

Երկու անգամուն ալ, Մոսկուայի կառավարութիւնը չէ՞ր որ մեզի պարտադրեց իր նախընտրած թեկնածուները եւ պահանջեց անոնց ընտրութիւնը՝ գրեթէ բացարձակ միաձայնութեամբ :

Օրինաւո՞ր է, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իր հրահանգները ստանայ Կրեմլի իշխանաւորներէն եւ հայրապետական կոնդակները խմբագրուին Երեւանի կամ Մոսկուայի մէջ :

Զարեհ Կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծման « օրինաւոր »ութեան չհաւատացող կասկածելի հոսանքները — ամէնքն ալ, առանց բացառութեան — պէտք է պատասխան տան այս հարցումներուն՝ օտար պետութեան մը դուռը ափ առնելու չափ ստորնանալէ առաջ :

Կը կրկնենք, անվայել էր եւ Վազգէն կաթողիկոսին, եւ անոր փոքրաւորներուն համար, որ այսքան պզտիկնային : Եւ այսքան պզտիկցնէին ազգը՝ յաչս օտարներուն :

(Խմբագ. ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱՆ

ԽՄԲ. — Տեղական օրաթերթ մը, Բոմպա յօդուածաշարք մը հրատարակեց Չեխոսլովաքիոյ մասին, ուր քննական պտոյտ մը կատարած էր վերջերս իր աշխատակիցներէն մէկը : Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը .—

Չեխոսլովաքիա վիպական տպաւորութիւն մը կը ձգէ իր հին պանդոկներով, գանգակատուններով, գեղեցիկ պարտէզներով եւ հնամենի պալատներով : Քաղաք մը ուր երեկոները բանաստեղծօրէն տխուր են, իսկ աշխոյժ՝ ցերեկները :

Երկիր մըն է Չեխոսլովաքիա որ կը յառաջդիմէ եւ չուզեր ետ նայիլ, թէեւ իր յառաջդիմութեան հետ միասին կը տանի անցեալի բեռքը, ուրկէ չուզեր բաժնուիլ :

Օտարականին համար առաջին ուշագրաւ երեւոյթն է աշխատանքը : Բոլոր այն կիներն ու այրերը, որոնք ընդունակ են աշխատելու, կը մասնակցին ճարտարարուեստական եւ երկրագործական վերելքին :

Չեխոսլովաքիոյ մէջ ծանր է աշխատանքը : Պէտք է Սլովաքի մը յամառ խառնուածքը ունենալ կամ կորովը եւ մեղմութիւնը Չեխի մը, տանելու համար ամէնօրեայ ճիգը :

Ամէն մէկ քայլիդ կը տեսնես խորտակումը անցեալին եւ կառուցումը նորին :

Մեծ դիւրութիւններ տրուած են ժողովուրդին ըմբոշխնելու գեղարուեստական վայելքները, երաժշտութիւն կամ թատրոն :

Օտարականի մը, մանաւանդ արեւմտեան այցելուի մը համար չափազանց խեղճ է առեւտրական երեւոյթը : Խանութներու ցուցափեղկերը պարապ են եւ չունին այն գեղարուեստական ճաշակը, որ տարբեր երկրի մը մէջ կ'արժեւորէ, օրինակ, հագուստ մը : Զարդանկարի եւ վայելչագեղութեան ճաշակը կը պակսի Փրակայի մէջ, որ ուրիշ կերպով արեւմտեան քաղաք մըն է : Ցուցափեղկերու առջեւ կը թափառիս ոչ թէ գեղեցկութիւններ դիտելու, այլ ուսումնասիրելու գիները, միջակ տեսակի կերպասի մը, կամ բրդեղէնի մը, որ չափազանց սուղ է : Բոլոր կօշիկները միեւնոյն օրինակին վրայ ձեւուած են եւ շատ բարձր գիներ ունին :

Այրերը մաքուր եւ պարզ կը հագուին եւ փողկապ չեն դներ : Իսկ կիները կը հագուին իրենց կարողութեան համաձայն :

Մուրացիկ չես տեսներ փողոցներուն մէջ, անոնց տեղ անկիւնները կը տեսնուին մեծկակ ազդամաններ որ յատուկ են Փրակայի :

Չեխոսլովաքիոյ մէջ շատ բարձր աշխատավարձք չկայ :

Եթէ այր եւ կին գործ մը ունին, երկուքին աշխատավարձքը հազիւ կը բաւէ տուն մը պահելու : Միջին հաշուով աշխատաւոր մը 900էն 1500 քուրոն կը վաստկի : Սակայն ապրուստի մակարդակը Արեւմուտքի պէս չէ : Օրինակ, եթէ Փարիզցի մը դրամ խնայէ, երկու տեսակ փողկապ կ'առնէ, իսկ եթէ Չեխ մը խնայէ, շաբթու վերջը երթալ լողալու համար է :

Աշխատաւորը ամէնէն աւելի իր սնունդին վրայ կը ծախսէ : Միսը շատ սուղ է, նոյնպէս պտուղները, սուրճին քիլօն հինգ հազար Ֆրանք կ'արժէ :

Չեխոսլովաքիոյ տնտեսական վերելքն է որ շատ ուշագրաւ է, մանաւանդ Սլովաքի մէջ, ուր միայն Վահի հովիտին մէջ տասներկու ջրելեկտրական կեդրոններ կան :

Երկրին ճիգը կեդրոնացած է աւելի շատ արտադրութեան վրայ, քան թէ ժողովուրդի բարեկեցութեան : Այս է պատճառը որ ճարտարարուեստական արտադրութեան քանակը մեծապէս աւելցած է :

Յառաջդիմութեան մէջ են նաեւ արտադրութեան միջոցները : 1949էն 1953 մեքենական արտադրութիւնը մէկէն 3.3 համեմատութեամբ աւելցած է . իսկ ելեկտրական ուժի արտադրութիւնը եռապատկուած է :

Այս կէտին մէջ Չեխոսլովաքիան անցած է Ֆրանսան եւ Իտալիան, պողպատի մէջ կը գերազանցէ Ֆրանսան եւ Շուէտը եւ գրեթէ հաւասար է Մեծն Բրիտանիոյ :

Հինգ տարուան միջոցին Հանրապետութեան զանազան շրջաններուն մէջ հաստատեցին տասնեակներով նոր մեքենաներ շինութեան ձեռնարկներ, վեց նոր մետաղագործական մեծ գործարաններ :

Ընկերային վերելքն ալ նկատելի է, մանաւանդ առողջապահական տեսակէտով : Բժշկութիւնը ձրի է, նաեւ դեղերը եւ բժշկական բոլոր խնամքները : Ընկերային ապահովագրութիւնը կը ստանձնէ բժշկութեան բոլոր ծախքերը եւ հիւանդները կը խնամուին լաւագոյն պայմաններու մէջ : Օրինակ Սլիաքի Թերմալ Պանդոկը, որ առաջնակարգ կը համարուի, մատչելի է բոլորին ալ, ինչպէս և լաւագոյն մայրանոցները բաց են բոլոր կիներուն առջեւ :

Չեխոսլովաքիոյ երկրագործութիւնը վճռական անկիւնադարձ մը ունեցաւ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՐԸ

Եթէ ասեմ՝ եղել է չի եղել, սխալ կը լինի, որովհետեւ սէրը եղել է բոլոր ժամանակներում... : Բայց այսպիսի սէր շատ քիչ է եղել :

Ժամանակում մի գիւղում լինում է մի սիրուն աղջիկ՝ անունը Սիրան : Ոչ միայն սիրուն է լինում, այլեւ սիրտը սիրով, աչքերը կրակով լիքը : Սիրանը ծնողներից ծածուկ սիրում է իր նման մի ջահիլ տղայի՝ Սիրվանին, որ ամէն երեկոյ, որսից դառնալիս, ծաղիկ է բերում նրան եւ համբոյրների հետ շշնջում.

— Սիրան, դու իմն ես ու իմը պիտի լինես յաւիտեան :

— Այո՛, պատասխանում է Սիրանը, միշտ եւ յաւիտեան :

Ու երջանիկ են լինում այնպէս՝ ինչպէս կարող են լինել երջանիկ սիրահարները :

Բայց երջանկութիւնը միշտ ունենում է անակնկալ վտանգներ : Այնքան գեղեցիկ է լինում Սիրանը, որ ոչ մի երիտասարդ չի կարողանում անտարբեր նայել նրան, և ահա մի օր էլ ծանօթ մի մարդ, հարեւան գիւղից գալիս է նրան ուզելու իր տղային :

— Ձեր տնից ուզում եմ մի ծաղիկ քաղեմ... :

Սիրանի հայրը հասկանում է ի՛նչ է ուզում մարդը, ի՛նչ է նրա միտքը. ու նրա համար միեւնոյն է լինում աղջիկը պէտք է տայ մի տղայի, իսկ եթէ ծանօթի տղայ է՝ աւելի լաւ :

Համաձայնում է հայրը եւ Սիրանին կանչում ու յայտնում, թէ նրան պիտի տայ հարեւան գիւղի մի տղայի :

— Բայց ես սիրում եմ ուրիշի, հայր, ասում է Սիրանը :

Սէրն այդպէս համարձակ է դարձնում մարդուն :

— Աւելորդ բաներ մի խօսի, աղջիկս, պատասխանում է հայրը, աւելի լաւ է գնա ծանօթ տուն հարս ու ապրի երջանիկ :

— Բայց ես, հայր, խօսք եմ տուել նրան՝ իմ սիրածին :

— Ի զուր, աղջիկս, ասում է հայրը :

— Բայց, նա կը մեռնի, հայր, իրեն կը սպանի, եթէ իմ մերժումս լսի :

— Չի՛ սպանի, աղջիկս, բոլորովի՛ն, հանգստացնում է հայրը :

Սիրանը տխրում է, լալիս թէ՛ հօր առաջ, թէ՛ մենակ ժամանակ : Բայց ինչ կարող է անել հօր կամքի հակառակ : Հօր խօսքը օրէնք էր նրա համար : Եւ երբ տղան՝ Սիրվանը երեկոյեան գալիս է հանդիպումի, Սիրանը յայտնում է նրան բոլորը ու նորից լալիս, որ ոչինչ չի կարող անել հօր կամքի հակառակ :

— Բայց ես քեզ այնքան եմ սիրում, Սիրվան, ասում է Սիրանը, այնքան եմ սիրում, որ ամուսնութեան առաջին գիշերը քեզ մօտ պիտի լինեմ, որ դու չտխրես :

Տղան ուրախութիւնից համբուրում է Սիրանի ճակատը :

— Խոստանո՞ւմ ես :

— Այո՛, ասում է Սիրանը եւ նորից համբուրում է նրան :

Ու դրանից յետոյ տղան՝ Սիրվանը, տուն է գնում մխիթարուած, գնում է սպասելու, որ Սիրանն ամուսնութեան առաջին գիշերը գալու է իր մօտ :

Իսկ ամուսնութիւնը շատ չի ուշանում : Չի անցնում մի ամիս, հայրը Սիրանին տալիս է ծանօթ տղային, եւ մեծ շուքով՝ կառքով, նուագով, ճանապարհ դցում հարեւան գիւղը :

Այդտեղ էլ երգ, նուագ, կերուխում, բայց Սիրանն այդ բոլորի մէջ չի մոռանում սիրածին՝ Սիրվանին : Եւ երբ նրա փեսան նրան տանում է իր սենեակը, որ նրանց համար զարդարուած է փռուածքներով ու գեղեցիկ իրերով, Սիրանը ետ է տանում հարսի իր քողը եւ կանգնում առաջ մուսնու առաջ :

— Ես չեմ կարող այս գիշեր մնալ այստեղ, ասում է : Մինչեւ քեզ առնելը ես սիրում էի մի ուրիշին : Ես խոստացել եմ այս գիշեր հանդիպել, տեսնել նրան : Ես իմ տուած խօսքը պիտի կատարեմ, յետոյ կարող եմ լինել քո կինը :

Նորափեսան զարմանում է, դոյն է տալիս, դոյն է առնում հարսի այդ տարօրինակ խօսքերի վրայ եւ ասում .

— Իսկ ես չեմ կարող թողնել... :

— Իսկ ես, իմ տուած խօսքը պիտի կատարեմ, եթէ չթողնես՝ կ'իմանամ, որ ինձ բոլորովին չես սիրում : Եւ ես ինձ կը սպանեմ :

Տեսնելով հարսի անկեղծութիւնը, յանկարծ կարմրած նրա դէմքն ու աչքերի հուրը, նորափեսան մտածում է, որ իսկապէս եթէ չթողնի, Սիրանը կարող է ինքնասպան լինել, այն էլ հէնց հարսանիքի օրը : Ու վախենում է այդպիսի մի խայտառակութիւնից :

— Լաւ, ասում է, գնանք, ես քեզ ճանապարհ կը դցեմ :

— Չէ, ասում է Սիրանը, ես մենակ պիտի գնամ :

— Բայց արդէն ուշ գիշեր է, գիւղից գիւղ վտանգաւոր է, երկիւղալի... :

(1 — Շար.) ՆԱՅԻՐԻ ԶԱՐԵԱՆ

ՄԵՂԱՒՈՐ Է «ՔՈՄԻԹԷՃԻ»Ն...

●

ԽՄԲ.— Պոլսոյ *Թէրճիւման* թերթին մէջ Գատրրճան Գափըլը հայ յեղափոխականներու եւ Կիպրոսի այժմու յեղափոխականներու բաղդատականը ընելով, կը գրէ.—

— 1890ին էր, մասնաւորաբար Ռուսիա, Անգլիա եւ Ֆրանսա, Օսմանեան կայսրութիւնը ներսէն քայքայելու նպատակով կը գրգռէին կայսրութեան մէջ ապրող քրիստոնեաներ՝ որ յեղափոխութիւն հանեն։

Օտարներու գրգռութեանց ամէնէն աւելի զոհ գացած էին այն հայ յեղափոխականները (քոմիթէճի), որոնք իրենց ապրուստը կը շահէին «քոմիթէճի»ութեամբ։ Ասոնք խռովութիւն կը յարուցանէին եւ ճախողութեան պարագային կ՚ապաստանէին օտար հիւպատոսարաններ, օտար նաւերով փախուստ կուտային, իրենցմէ խարուողները ահաւոր ճակատագրի մը յանձնելով։

Այդ «քոմիթէճի»ները չէնք չնորհք տուրք կ՚առնէին իրենց ազգակիցներէն. չտուողներու սպառնագիրներ կը ղրկէին եւ մերժումի պարագային ալ վստաբար կը սպաննէին զանոնք։

Բազմաթիւ Հայեր հակառակ էին այս քաղաքական արկածախնդրութեանց. խելացի մարդիկ էին ասոնք եւ կարելին կ՚ընէին որ իրենց ցեղակիցները «քոմիթէճի»ներէն չխառուին։

Օր մը Սկիւտարի մէջ Մամբրէ անունով կրօնաւոր մը անակնկալ յարձակումի մը ենթարկուեցաւ. զարնուեցաւ ու մեռաւ։

Ատեն մը վերջ Խաչիկ անունով փաստաբան մը Թօփգափուի մէջ յարձակման ենթարկուեցաւ եւ տակաւին ինքնապաշտպանութեան չէր կրցած դիմել, երբ անշունչ գետին փռուեցաւ։

Տիգրան Գարակէօզեան անունով ծանրութիւն եւ պատուաւոր հայ. հայրենակից մը կ՚անցնէր Ղալաթիոյ կամուրջէն, երբ բազմութեան մէջէն յանկարծ ատրճանակ մը պայթեցաւ։ Ամէն ոք խուճապահար ցրուեցաւ։ Այդ միջոցին մարդ մը արիւնաթաթախ՝ ինկած էր մայթին վրայ։ Խեղճ Գարակէօզեանն էր։

Հանրածանօթ վաճառականներէն Աբիկ Ունճեան Ղալաթիոյ մէջ անծանօթ անձի մը կամ անձերու կողմէ ահաւոր ձեւով սպաննուեցաւ։ Հասկցուեցաւ որ զարնողները «քոմիթէճի» են, բայց չբռնուեցան։

Փաստաբան Սեպուհ Ղալաթիոյ Խաւեար խանին դուռը կեցած էր չուրջը խուռն բազմութիւն մը կար։ Մէկը յանկարծ ատրճանակը իրեն ուղղեց եւ քանի մը անգամ կրակեց. խրարանցում ու խուճապ։ Մարդը արիւնաթաթախ տապալեցաւ ու հողին աւանդեց. ոճրագործը խառնաշփոթութենէն օգտուելով՝ խոյս տուաւ։

Այդ յեղափոխականները իրենք զիրենք հայրենասէր կը դաւանէին եւ կ՚ըսէին թէ սրբազան նպատակի մը սիրոյն կը վրանդուէին։ Մինչդեռ ոչ հայրենասիրութիւն, ոչ ալ սրբազան նպատակներու հետ կապ ունէին։ Մէյմէկ դահիճներ էին եւ պատճառ եղան իրերայաջորդ աղէտներու։

Այս յեղափոխականներէն տարբերութիւն չունին Կիպրոսի «էօքա»» անունով եւ հայրենասէրի դիմակով ծպտուած Հելլէնները, որոնք ապստամբութեան հակառակող տեղացի Յոյներն ալ կը սպաննեն. տեղացի Յոյները լաւ գիտեն որ Կիպրոսին Յունաստանին կցումը իրենց ի նպաստ չէ։

«Էօքայ»յի հրոսակները զինաթափ ուզեցին եւ «քոմիթէճի»ի խաղ մը դարձուցին։ Ասոր ապացոյցը սա է որ զէնքերը չյանձնեցին։

Ինչ տարօրինակ է. ատենօք Անգլիացիները կը գրգռէին «քոմիթէճի»ները օսմանեան կայսրութեան դէմ եւ անոնց ոճիրներուն մասնակից էին. հիմա, Թուրքիա խաղաղ է եւ անդորր. իսկ Անգլիա անապահով վիճակի մէջ։

— Ինչ որ ցանես ան կը հնձես։

1949էն ի վեր։ Փոքր եւ միջին երկրագործներուն տնտեսական նոր եւ աւելի նպաստաւոր պայմաններ տրուեցան։

Մեծ ագարակներու մէջ, շնորհիւ գործակցականներու, երկրագործական ծանր մեքենաները առաւելագոյն արդիւնքը կուտան, կենդանիները արդիական, մաքուր ախոռներու մէջ կը պատսպարուին եւ խոտերու եւ բերքին պահպանումը լաւագոյն պայմաններու մէջ տեղի կ՚ունենայ։

Նեքփալի մէջ, հաւաքական ագարակ մը հազար հեկտար տարածութիւն ունի որուն կէսը կը մշակուի, մնացեալ կէսն ալ արօտավայր է։ Միջին հաշուով հեկտարը 22 կենդինար կը բերէ։

Անոնք որ կ՚անդամագրուին գործակցականին, տէր կ՚ըլլան անհատական կէս հեկտար հողի եւ ազատօրէն կը մշակեն զայն։ Հոն կրնան ունենալ մէկ կով, մէկ խոզ, հաւեր, այծեր, ոչխար եւն.։

Հաւաքական մեծ ագարակները այն առաւելութիւնն ունին որ հողերը կը գործածուին իրենց արտադրութեան կարողութեան համաձայն։

Երկրագործական գործակցականները 1954ին չահագործեցին ամբողջ երկրագործական հողին 32 առ հարիւրը եւ Պետութեան կալուածներուն հետ, որոնք չատ մեծ ձեռնարկներ են, 44 առ հարիւրը։

Հնգամեակին ընթացքին թէեւ երկրագործական արտադրութիւնը աւելցած է, սակայն դարձեալ բաւարար չէ յարաճուն ժողովուրդին պէտքերուն։

Ա.— Ի՞նչ կ՚ընես ծառին վրայ։

ՆԿԱՐԻՉԸ.— Կը համբեմ թէ՝ քանի՞ տերեւ ունի ...։

⁂

— Խեղճ Ամբակումը մեռաւ։
— Ի՞նչ ունէր։
— Ջօքանչ մը եւ հարս մը ...

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

●

ՀԱՅ ԳԻՏՈՒՆ ՄԸ յաջողած է պատրաստել դեղ մը, որ կը հեռացնէ ընչահեղձութիւնը (ասմ)։ Շուտով մեծաքանակ պիտի արտադրուի այս դեղէն, ինչպէս կը հաղորդեն Մոսկուայէն։

ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ քիմիական կաճառի մարմինը կարգ մը դեղեր պատրաստեց որոնց մէկը յաջողութեամբ կ՚օգտագործուի սրտի հիւանդութեանց բուժման համար։ Ութսուն հիւանդներ բուժուած են այդ նոր դեղերով։ Դեղը կը կոչուի կանկլեռոն։

ԴՈՒԻՆԻ մէջ 14 տարիէ ի վեր բեղնաւոր աշխատանք կը կատարեն։ Հայկ. Գիտութեանց Ակադեմիայի պատմական թանգարանի հնագիտական արշաւախումբը դարձեալ հոն մեկնեցաւ։ Այս տարի պիտի կատարեն պեղումները միջնաբերդին, ուր կը գտնուին Ե.—Ը. դարու Հայաստան կառավարողներու (մարզպաններու եւ արաբական փոխարքաներու) պալատները։ Ասկէ զատ արշաւախումբը կը շարունակէ սիւնաշարեր ունեցող մեծղի շէնքի մը պեղումները։ Արշաւախումբը պիտի շարունակէ իր պեղումները եւ մէջտեղ պիտի հանէ արհեստաւորական թաղամասերը։

ԵՐԵՒԱՆԻ նոր կայարանը բացուեցաւ Յուլիս 22ին, ինչպէս գրած էինք արդէն։ Շէնքը մեծղի է եւ չինուած Անիի ոսկեգոյն տուֆ քարէ։ Սիւնազարդ է։ Շէնքին կոնակը զարդարուած է չատրուաններովև ծաղկաթումբերով։ Կեդրոնական մասը կայ մեծ գմբէթ մը։ Նախասրահին մէջ կախուած են բազմալամպ ու թափանցիկ ջահերը։ Առաստաղը զարդարուած է հայկական ծաղկաքանդակներով։ Բ. յարկին վրայ կը գտնուի կայարանի հիւրանոցը։ Կայարանը ունի բաղնիք եւ ճաշարան՝ նաեւ մահճակալներ։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՎ թատերախաղի գրական մրցանակ մը հաստատած է Պոլսոյ Մխիթարեան Սաներու Միութիւնը։ Թատերախաղին նիւթը ազատ է։ Պէտք է ըլլայ անտիպ, ինքնագիր եւ ամբողջանայ միայն մէկ արարով։ Պիտի հրատարակուին «Սան»ի մէջ։ Առաջին մրցանակին համար գին նշանակուած է 500 ոսկի, Բ. 300, Գ. 200 ոսկի։ Պիտի բեմադրուին Մխիթարեան Սանուց Միութեան թատերախումբին կողմէ։ Գրութիւնները պէտք է յանձնուին մինչեւ 31 Դեկտ. 56։ Դատական մարմնին անդամներն են Հայկանուշ Մառք, Պ. Պ. Ջօհական, Յ. Խաչատուրեան, Մկրտիչ Հաճեան, Յակոբ Մարթաեան, Յակոբ Մնձուրի, Արեգ Տիրազան։

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ։ Աշիլ Տէյիրմէնճեան խալամացաւ Իզմիրի մէջ եւ Թըրփառուեցաւ զինուորական հիւանդանոցին մէջ։ «Բոլոր կրօնքները քննեցի, իսլամութիւնը կրօնական համոզումներուս հաչտ գտայ», ըսեր է։ Եւ իր զինուոր ընկերները Մէվլուտ կարդացեր են ...

ՊՈՒՔՐԷՇԻ «Կոմիտաս» երգչախումբը երկրորդ մրցանակ ստացած է։ Մրցանակաբաշխութիւնը կատարած է Ռումանիոյ մշակոյթի նախարարը եւ իբրեւ պարգեւ տուած է ութ հազար լէյ, մեծ ափռոտէոն մը եւ փիֆափ մը։

ԿՌՓԱՄԱՐՏԻԿ Կարպիս Զաքարեան Արժանթին հասնելով խանդավառութեամբ ընդունուած է։ Իր Ա. մրցումը պիտի կատարէր Արժանթինի ախոյեան Սիրելօ Կիրի հետ։

ՍԵՊՏ. 6Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

●

Պոլսոյ *Վաթան* թերթը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ՚ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ.—

Տարի մը առաջ Իսթանպուլ պատմութեանը ամէնէն տառապալի, սարսափազդու ժամերը ապրած էր։ Վեց Սեպտեմբերի գիշերը պատահած դէպքերը Թրքութեան համար միշտ իբրեւ գառն յիշատակ պիտի մնան։ Մեզի սա պիտի սորվեցնեն որ ամէնէն բուռն զգացումներու տակ անգամ պէտք չէ հեռանալ չափաւորութենէ եւ ողջմտութենէ։ Անհնար է նախօրօք կռահել որ ինչեր կ՚ընէ մոլեգնած ժողովուրդի զանգուած մը։ Նման հակումներու առջեւ կարգապահական միջոցներ ձեռք առնելու մասին փարանումներ միշտ եւ ամենուրեք ահա այսպիսի ահարկու արդիւնքներու կրնան ծնունդ տալ։

Մէկ տարի անցած ըլլալուն համար 6–7 Սեպտեմբերի գիշերուան յիմարութեան եւ սարսափի ժամերը հիմա աւելի պաղարիւնութեամբ կրնանք վերլուծել։

Ոչ մէկ Թուրք հաչտ աչքով դիտեց ըրածները զանգուածի մը, որ սանձարձակ պոռթկումի մը տակ ինքնիրմէն անցաւ, յոռի մարդոց զգացութեան ենթարկուեցաւ եւ ամէն տեսակ պատասխանատուութեան զգացում կորսնցուց աժամեայ յիմարութեան մը ներքեւ։ Ամբողջ ազգը միահամուռ կերպով տեղ կը գտնէ զանոնք եւ չի վայլեցներ մեզի։ Մեր պատմութեան ոչ մէկ չրջանին յարձակում գործուած է աղօթատեղիներու եւ գերեզմաններու վրայ։ Ասոնք մեզմէ կատարելապէս հեռու են եւ օտար զգացութեանց ու ազդեցութեանց կնիքը կը կրեն։

Տեղի ունեցող աղէտին առջեւ սա դասը առինք.— Նախնական դրութիւն մըն է աւելիով փոխադարձել։ Ասիկա պահ մը կրնայ գոհացում տալ գայրոյթներուն, բայց վնասները մեծ են եւ ծանր։ Մեզի վայել բանն է, ամէնէն յուզումնալի կացութիւններուն առջեւ ալ Հելլէններուն պոռթկումներէն չտարուիլ, աւելիովը փոխադարձելու հակում ցոյց չտալ եւ Թուրքի հասունութեանն ու լրջութեանը պարտադրանքներուն հաւատարիմ մնալ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (149)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

5.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

— Լեռնային այդ տմարդութիւնը քեզանից սովորեց, Մամիկոնեան տէր։ Նա որ գողի նման մտնում է իր քրոջ անպաշտպան ամրոցը, եւ յափշտակում է նրան իր ննջարանից, նա, իրաւունք չունի խօսք խօսելու մարդավարութեան մասին ...։

Մամիկոնեան իշխանը խօսք չգտաւ պատասխանելու. իր փեսայի լուտանքները նետի նման ցցուեցան նրա սրտում։ Նա դարձաւ դէպի բերդապահ պարսիկ զօրքը, հրամայեց որ պաշտպանեն բերդը։

Իսկ Գարեգին Ռշտունին հրամայեց իր լեռնականներին՝ յարձակում գործել բերդի վրայ։

Հայոց երկիրը, իր լեռնային եւ քարքարոտ դիրքի համեմատ, իր զօրքերի թւում ունեցել էր առանձին գունդեր, որ կոչւում էին «քարագնացներ»։ Դրանք վարժուած էին անհնարին ապառաժների վրայ մագլցել, այդ պատճառով, դրանց գործ էին ածում բերդերի եւ ամրոցների գրաւման համար, որոնք, Հայաստանում ըստ մեծ մասին, չինուած էին բարձր եւ անմատչելի ժայռերի գագաթին։

Բայց Ռշտունեաց եւ Մոկաց լեռնականները, քարերի հետ ապրելով եւ քարերի հետ սնուելով, երեխայութիւնից ի վեր սովորած էին՝ մողէսի նման վազել ապառաժների վրայ։ Դրանք պատրաստ «քարագնացներ» էին։ Իսկ այժմ նրանց առջեւ ներկայանում էր մի հսկայ, ուղղաձիգ քարաբլուր, որի հետ հեշտ չէր գործ ունենալ։ Այդ քարաբլուրի գլխին կանգնած էր հզօր միջնաբերդը, եւ նոյն բերդի մէջ պահուած էր նրանց սիրելի Տիկինը։

Յարձակումը գործեցին բերդի արեւմտեան կողմից, որ նայում էր դէպի ծով։ Այդ կողմիցն էր միակ մուտքը, որ բարձրանում էր սանդխաձեւ աստիճաններ վրայով, որ փորուած էին ապառաժի մէջ։ Ուր բնութիւնը թերի էր թողել իր ամրութիւնը, այնտեղ արհեստը լրացրել էր առանձին պարիսպներով եւ մարտկոցներով, որոնք կարգ–կարգ բարձրանում էին մինչեւ քարաբլուրի գագաթը։

Ռշտունեաց «քարագնացները» սկսեցին վեր բարձրանալ։ Նրանք զինուած էին երկաթեայ ճանկերով, որոնցով մագլցում էին միապաղաղ ապառաժների կուրծքի վրայ։ Այդ յանդուգն, աներկիւղ չահատակներին վերեւից գնահարում էին նետերի անթիւ հարուածներով։ Բայց «քարագնացները» պաշտպանուած էին կաշեայ լայն վահաններով, որ մեծ ամպհովանիի ձեւ ունէին, եւ կապել էին իրանց ուսերի վրայ։ Նետերը դիպչում էին անմխելի ասպարներին, եւ անզօր փետուրների նման ցած էին թափւում։

— Քարեր նետեցէ՛ք, հրամայեց Մամիկոնեան իշխանը։

Սկսուեցաւ սարսափելի քարկոծումը։ Հարիւրաւոր ձեռքեր, ծանր քարէ գնդակները պարսատիկների մէջ դրած, պտոյտացնում էին օդի մէջ, եւ նետում էին դէպի ցած։ «Քարագնացների» կաշեայ վահանները այժմ անզօր էին այդ վիմային ոմբակոծութեան դէմ պաշտպանելու նրանց։ Քարը դիպչում էր եւ իր ծանրութեամբ գլորում էր նրանց դէպի ցած։

Այդ միջոցին միջնաբերդի հիւսիսային կողմում կատարւում էր բոլորովին այլ գործողութիւն։

Աւելի քան երկու հարիւր ձեռքեր առաջ էին մղում մի փայտեղէն այլանդակ հրէշ, որ իր վիթխարի ծանրութեամբ հազիւ հազ չարժւում էր թանձր անիւների վրայ։ Նա այն տափակ սայլակների նմանութիւնն ունէր, որ գործ են ածում հայ չինականները։ Զանազանութիւնը նրանում էր միայն, որ չինականների սայլակը ձգում են առջեւից լծած անասունները, իսկ նրա անիւները տակից չարժում էին մարդիկ, որ թաղնուած էին ամբակուռ տախտակամածի ներքոյ եւ եւ ամենեւին չէին երեւում։

Բազմաթիւ ձեռքեր բահերով ու բրիչներով հարթում էին նրա ուղին, եւ հրէշը, որպէս մի մարմնացած ահաւորութիւն, դանդաղ կերպով առաջ էր ընթանում։ Նրա մռայլ, սպառնական երեւոյթը սարսափ ձգեց բերդապահների վրայ։ Ամէնքը իրանց ուժերը դարձրին դէպի նրա կողմը։ Վերեւից սկսեցին պարսատիկներով քարէգնդակներ նետել։ Գնդակները դիպչում էին նրա թանձր կազմուածքին, եւ ստոստելով մի կողմ էին ընկնում։ Հրէշը ոչինչ չէր զգում, այլ որպէս մի խուլ պարհուրանք, չարունակում էր իր ուղին։

Դա սոսկալի «փիլիկուան»ն էր, բերդերի եւ ամրոցների հիմքը փորող հսկայ խլիրդը։

ՐԱՖՖԻ

դրած էր, որոնք փորձեր կը կատարեն այժմ, ջրանցքը բանեցնելու համար : Կարծողներ կան թէ Խ. Միութիւնը ի հարկին զինուորական օգնութիւն ալ պիտի տրամադրէ Եգիպտոսի :

× Քսան պետութիւններ համաձայնութիւն յայտնեցին Եգիպտոսի վերջին ծրագրին, որ կը տրամադրէ մարմին մը կազմել, բանակցութիւններ կատարելու համար : Այս շարժումին գլուխն անցած են Խ. Միութիւնը եւ Չինաստան, որուն նախագահը խոստացաւ ուժ տալ Եգիպտոսի :

Հնդկաստանի կառավարութեան ներկայացուցիչը, Քրիշնա Մենոն, Գահիրէ գընաց օդանաւով, խորհրդակցելու համար զնդ. Նասրի հետ : Պիտի փորձէ միջին միջին ճամբայ մը գտնել :

ՈՒՐԻՇ ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

Սուրիա, Իրաք եւ Եգիպտոս որոշեցին միացեալ ճակատ կազմել Իսրայէլի դէմ, հրամանատարութեամբ Եգիպտոսի սպարապետին :

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը Լոնտոն գնաց, մասնակցելու համար ներ ընկերակցութեան առթիւ հրաւիրուած ժողովին, որ պիտի գումարուի այսօր, երեքշաբթի : Կ'ըսուի թէ պիտի բարեփոխէ իր իսկ առաջարկած ընկերակցութեան ծրագիրը, կամ ետ պիտի առնէ : Վաղը, չորեքշաբթի, նոր ժողով մը պիտի գումարեն 18 պետութիւնները :

× Արաբական Դաշնակցութիւնը կը սպառնայ միջոցներ ձեռք առնել այն երկիրներուն դէմ որ կը մասնակցին Արեւմուտքի ծրագրած ընկերակցութեան :

× Մ. Նահանգները պատրաստակամութիւն յայտնեցին 500 միլիոն տոլար տրամադրելու արեւմտեան պետութեանց, որպէս զի կարենան տոկալ նոր ծախքերու, եթէ իրենց նաւերը Բարեյուսոյ Հրուանդանէն անցնին՝ փոխանակ Սուէզի :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ ըմբոստները անգլիացի զինուոր մը եւ Թուրք գիւղապետ մը սպաննեցին Սեպտ. 15ին, լեռնային շրջանի մը մէջ : — Մակարիոս արք. օրը երկու անգամ ներարկում կը ստանայ աքսորավայրին մէջ, հիւանդացած ըլլալով :

ԻՏԱԼԻՈՅ հանրապետութեան նախագահը որոշեց յետաձգել Թուրքիա, Լիբանան եւ Իրան կատարելիք այցելութիւնը, նկատի առնելով միջազգային կացութեան ծանրացումը : — Ընկերվարական կուսակցութեան երկու թեւերուն վարիչները կը շարունակեն խորհրդակցիլ, վերջնական ձեւի մը վերածելու համար կուսակցութեան միացումը :

ԳԱՀԻՐԷԻ մամուլի սենտիքային վերատեսուչը հեռագիր մը ուղղեց Մոսկուայի թերթերուն, խնդրելով աջակցիլ Սուէզի համար կազմուած նոր ընկերակցութեան դէմ մղուած պայքարին, «պահպանելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը եւ փոքր ազգերու իրաւունքը» :— Եգիպտոսէն վտարուեցաւ Լոնտոնի «Տէյլի Էքսփրէս» թերթին թղթակիցը : Հինգերորդ անգլեւսաքսոն թղթակիցն է որ կ'արտաքսուի :

ԼՈՆՏՈՆԻ պահպանողական թերթերը կը գրեն թէ Անգլիա պիտի ճամբու Միջին Արեւելքէն, եթէ աշխատաւորականները յաղթեն : «Այն ատեն Ռուսիան է որ հոն պիտի մտնէ» :

ՌՈՒՍԱԿԱՆ զէնքեր եւ կամաւորներ հասած են Աղեքսանդրիա, անցեալ շաբթու, ինչպէս կը հաստատէ լիբանանեան թերթ մը, աւելցնելով թէ եկուորները մասնագէտներ են, վնասարար ձեռնարկներ կատարելու համա :

ԹԵՀՐԱՆԻ շրջանին մէջ երեւան հանուած նաւթահորը անդադար կը հոսի : Ամերիկացի մասնագէտ մը հսկայական ծորակ մը բերած էր, բայց կարելի չեղաւ տեղաւորել : Քարիւղին ճնշումը այնքան զօրաւոր է որ, մասնագէտը կը վախնայ աղետալի պայթիւնէ մը, եթէ փակեն առանց զգուշական միջոցներ ձեռք առնելու : Քարիւղի լիճ մը կազմուած է հորերուն շուրջը, ողողելով քանի մը տասնեակ հեկտար տարածութիւն :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ֆրանսական հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ 77 ըմբոստներ սպաննուեցան 24 ժամուան մէջ, բուռն կռիւներէ ետք : Ամէնէն մեծ ընդհարումը տեղի ունեցաւ Պելֆոնթէնի մէջ (Ալժէ) : Ըմբոստները առեւանգեցին երկու մայրապետներ :

ՀԱՑԻՆ ԳԻՆԸ անորոշ կը մնայ տակաւին : Շաբաթ եւ կիրակի շատեր վճարեցին առաջարկուած յաւելումը, ուրիշներ մերժեցին : Ռատիկանները 500 օրինազանցութիւն արձանագրեցին : Փուռպանները կը սպառնան գադրեցնել իրենց բանուորներուն պահանջած 15 առ հարիւր յաւելումը : Բանակցութիւններ կը կատարուին, միջին ճամբայ մը գտնելու համար : Կառավարութիւնը միշտ կը մերժէ գինի բարձրացումը :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մշակոյթի Տան Կեդր. Յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ Պանեէօյի մէջ կազմուած է մասնախումբ մը հետեւեալ անդամներով .— Տիկին Շնորհիկ Նաւասարդեան, Տիկին Սաթօ Յակոբեան, Տիկին Աթառեան, Պ. Պ. Լեւոն Տօնիկեան, Գէորգ Թուֆանեան, Եփրեմ Թեւանեան, Բարթամ Պասմաճեան :

Կեդր. յանձնաժողովը վստահ է թէ Պանեէօյի եւ շրջանի մեր հայրենակիցները սիրայօժար պիտի պատասխանեն մասնախումբին դիմումներուն :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ԼՈՒՍԱԲԵՐԴ»

Տարօնաշունչ հատորը, հեղինակ՝ Նշան Պէշիկթաշլեան, Յառաջաբան՝ Ս. Շահնազարեանէ : Պատկերազարդ, 240 էջ, գին 1000 ֆրանք : Հրատարակութիւն Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Ամերիկա) :

Դիմել հեղինակին .—

52, Rue de Strasbourg, Vincennes (Seine).

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին :

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14 :

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօն Սու Պուա :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Սէն Ժեռոմի Թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ Թաղիս դպրոցը կը վերաբացուի այս երկուշաբթի : Միեւնոյն ատեն տեղի կ'ունենան արձանագրութիւնները դպրոցի սրահին մէջ, ուսուցիչ Պ. Ազգին Մարտիրոսեանի միջոցաւ :

Կը հրաւիրենք մեր բոլոր հայ ծնողները շուտափոյթ արձանագրել տալ իրենց փոքրիկները, որպէսզի օր առաջ սկսին դասերը :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէսինի Ազգ. վարժարանին հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Յովհաննէսեանի որդւոյն Յրդ տարեդարձին առթիւ հետեւեալ նուէրները .— Տէր եւ Տիկին Կարօ Ժամկոչեան՝ հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Արամ Օհանեան հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Յովհաննէսեան՝ հազար ֆրանք :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Ց. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին : Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ .— Մարսէյլ, Ս. Մ .— Ստացած ենք ձեր ղրկած գումարը :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ՄԷԶՈՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՄԱՐ

Գեղեցիկ լաւ կարող կարուհիներ քոնֆէքսիոն – ժիւփի համար : Մեծ քանակութեամբ, տեւական գործ :

Դիմել առաւօտները ժամը 9-12, Մէզոն Միշէլի, 165 ռիւ տը ժավէլ, Փարիզ (15) : Մէթրօ Ֆէլիքս Ֆոր :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

Հայկազեան վարժարանին (32 ռիւ տը Թրէվիզ) հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին (4 Հոկտ.) : Արձանագրութեան համար դիմել նոյն օրը ժամը 2ին դպրոցին սրահը :

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Եղիշէ Ծունկուրտայեանի հոգեհանգիստը որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի առտու : Պիտի կատարուի Սեպտ. 23ի կիրակին :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին : Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը : Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ Նահանգի բոլոր հայրենակիցները :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները, պատգմ. ժողովին առթիւ որ պիտի գումարուի Սեպտ. 22 - 23ին :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սէնթ Օպանէն Լեւոն Գասպարեան կը փնտռէ եղբայրը՝ Խաչիկ Գասպարեան, ծնած 1907ին, հօրը անունը Աւագ, մօրը՝ Զալօ, Կիրովականի (Հայաստան) Գաւառ գիւղացի : Տեղեկացնել՝

3 Henri Merle, St. Auban (B. Alpes)

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի մէջ հիւանդութեան պատճառով ծախու է տուն մը՝ չորս մեծ եւ երկու փոքր սենեակներով, ջուր, ելեկտրականութիւն, պարտէզ : Մատչելի գին : Դիմել՝ Գ. Այվատեանի, թիւ 22 Փլաթօ Սարթան, Լա Ռօզ, Մարսէյլ : Հանրակառք թիւ 1, 4 եւ 11 :

LE LORD

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ԾԱՆՕԹ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

9 Rue Lord Byron 9

★

Մասնագէտ արեւելեան կերակուրներու : Ժամադրավայր հայ եւ օտար ընտրեալ հասարակութեան մը Երեքշաբթի, հինգշաբթի, կիրակի հռչակաւոր իր «տէօնէր քէպապը»

*

Հեռաձայն էլիզէ 07–27

ԺԱՔԼԻՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ԼԵՒՈՆ ՉԱՐՉԱՎԱՏՃԵԱՆ
Նշանուած
Փարիզ, 15 Սեպտ. 1956 Մարսէյլ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԻՍԻԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան ակումբին մէջ :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ .— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կը խնդրուի մեր ընթերցողներէն նկատի ունենալ հետեւեալ կէտերը .—

1.— Հասցէի փոփոխութեան պարագային միշտ ղրկել հին հասցէն :

2.— Թերթին չվերաբերած գումարները չղրկել մեր մանտա–չէքին թիւով :

3.— Միութեանց եղած նուէրները կը հրատարակուին մի միայն այն պարագային, երբ գումարը կը ղրկուի Յառաջին կամ ստացող Միութիւնը ինք կուտայ ծանուցումը :

4.— Մահազդ, նշանտուք, ամուսնութիւն, փնտռտուք, հոգեհանգիստ, շնորհակալիք կամ ցաւակցութիւն կը հրատարակուին կանխիկ վճարումով :

5.— Անուն եւ հասցէ գրել մաքուր եւ յստակ :

6.— Առաքման անկանոնութեանց պարագային նամակատան ցրուիչին ուշադրութեան յանձնել, նկատելով որ թերթին առաքման սպասարկութիւնէն չէ յանցանքը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը վերաբացուած է 11 Սեպտ. երկուշաբթիէն ի վեր ամէն օր մինչեւ ամսուն վերջ : Իսկ մէկ Հոկտ.էն սկսեալ ամէն հինգշաբթի : Կը դասաւանդէ Արամ Քհնյ. : Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան դպրոցի սրահին մէջ : Կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր՝ ղրկել իրենց զաւակները, սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն :

ՇԱԽՈՒ Է

Սիւրմէքէօզ երկու մեքենայ լաւ վիճակի մէջ, իրենց սեղաններով եւ մօթօռներով :

MARQUE UNION SPECIALE

Դիմել՝

Der Toumayan, 35 Ave. Bourgain, Issy

Հեռ. ՄԻՇ. 20-60

ECOLES

2, Rue de la Pépinière
PARIS
24, Rue du 22 Novembre
STRASBOURG
58, Av. de la Victoire - NICE

FAX

LANGUES VIVANTES

Cours Commerciaux, Secrétariat de Direction
Sténodactyio - Comptabilité
Préparation à tous Examens
Bureau de Traductions.

NOUVEAUX COURS du 12 Septembre au 10 Octobre 1956

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLON S - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

Մասնաւորաբար ձեր նաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻԻՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՃԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.

Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
19
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
19 SEPTEMBRE
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7684 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3495

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՇԱՐԺ ԿԱԼՈՒԱԾ

Կը թուի թէ այսպէս պիտի կոչուի մեր գաղութը, ժամանակակից պատմութեան մէջ: Հաբեւան գաղութներն ալ՝ իբրեւ յաւելուած:

Արդարեւ, կը տեսնե՞ք որեւէ կաղզու-րիչ, վերանորոգիչ շարժում, մասնաւո-րապէս երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր:

Կաթողիկոսական ընտրութիւն (1945) · յետոյ ներգաղթ՝ երկու անգամով (1946–47): Նաեւ կարգ մը ժողովներ ու հանրա-գրութիւններ՝ Հայկ. Դատին լուծման համար:

Միջանկեալ՝ անձողնի ժխոր մը, առաջ-նորդութեամբ «Հայաստանասէր» մունե-տիկներու: Եւ ապա լռութիւն:

Անցեալ գարնան, թմրած ջիղերը նորէն խլրտիլ սկսան, Ամենայն Հայոց կաթողի-կոսին այցելութեան առթիւ: Ճառեր ու հաւաքոյթներ:

Եւ նորէն լռութիւն, սկսելով Փարիզի բանկայէն:

Ցաճախ կը հարցնենք թէ ո՛րն է այս գաղութին պարծանքը: Այն կեդրոնաձիգ ուժը որ պիտի կրնար ոչ միայն խանդա-վառել, այլ եւ շարժում սահղծել:

Այո՛, ո՞րն է այն կենդանի գործը, որ պիտի կրնար թօթափել տալ համատարած թմրութիւնը, իբրեւ համաժողովրդական ձեռնարկ: Իբրեւ ազգային ինքնապաշտպա-նութեան:

Ունինք բազմաթիւ հաստատութիւններ, որոնք աւելի շատ ժառանգութիւններ են:

Ժառանգորդները կը դոհանան եղածը պահելով: Աւելի ճիշդ՝ մաշեցնելով:

Այսպէս, Փարիզի եկեղեցին շինած է Ալեքսանդր Մանթաշեանց, տարիներ ա-ռաջ (1901):

Վերջին արտագաղթէն ետք ունեցանք շարք մը մատուռներ՝ Մարսէյլի մէջ, նա-խաձեռնութեամբ Գրիգորիս եպիսկ. Պա-լաքեանի:

Յետոյ փառաւոր եկեղեցի մը՝ շնորհիւ Պ. Վահան Խորասանճեանի: Աւելի հա-մեստ աղօթատեղի մըն ալ Նիսի մէջ (Զամքէրթէն):

Փարիզի մէջ ուրիշ երկու եկեղեցիներ եւս շինուեցան, Կրօնական Ընկերակցու-թեան միջոցաւ (Ալֆորվիլ եւ Արնուվիլ):

Միւս հայաշատ կեդրոններն ալ աղօթա-տեղիներ հաստատեցին, համաձայն ի-րենց նիւթական կարողութեան:

Փարիզը ունեցաւ բաւական ճոխ Մա-տենադարան մը եւ հայկական տուն մը Համալսարանական Ոստանին մէջ, շնոր-հիւ Պօղոս Նուպարի:

Վենետիկի Մխիթարեանները ճեմարան մը բացին իրենց միջոցներով եւ բարե-կամներու աջակցութեամբ:

Դպրոցասէրը սեփական շէնքի մը տի-րացաւ, բարերարի մը առատաձեռնու-թեամբ:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իր թանգա-րան – մատենադարանն ունեցաւ, ժնեւի Տան վաճառման եկամուտով եւ երկա-սարդ ընկերոջ մը կտակով (Արտաշէս Վանարեան):

Երկու Հանգստեան Տուներ հաստատ-ուեցան շնորհիւ Նանաէնեան տիւրքին, Միջազգային Օգնութեան Սնտուկի եւ ազգ. կազմակերպութեանց տրամադրած գումարներուն:

Տակաւին կան քանի մը ծրագրեալ շի-նութիւններ, — Եկեղեցի եւ ազգ. տուն՝ Լիոնի մէջ, Աշակերթի Տուն՝ Փարիզ:

Այս ժառանգութեանց շուրջը ամփոփ-ուած են բազմազան Միութիւններ եւ կազ-մակերպութիւններ,— Բարեգործական, Կարմիր եւ Կապոյտ Խաչ, Հայր. Միու-թիւններ եւն.:

Այսպէս կազմուած է կախարդական շըր-ջանակ մը ուր միտքերը կը թմրթմրին եւ ջիղերը կը թմրին:

Ջանանք լրացնել պատկերը: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

18 ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ՆՈՐ ԺՈՂՈՎԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ ԱՅՍՕՐ

Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարա-րութիւնը կը ծանուցանէ թէ այսօր, չո-րեքշաբթի, երկրորդ խորհրդաժողովին ներկայ պիտի ըլլան այն 18 պետութիւն-ները որոնք համաձայնութիւն յայտնած է-ին միջազգային վարչութիւն մը հաստա-տելու Սուէզի ջրանցքին համար: Օրա-կարգն [illegible] ուած նոր ընկերակ-ցութիւ[illegible] ամեայ կարգադրու-թիւն, [illegible] իրենց սկզբնական ծրա-գրին որ մերժուեցաւ Եգիպտոսի կողմէ:

Այս առթիւ կը հերքուին այն լուրերը թէ քանի մը նաւեր պիտի ղրկուին նոր կազմակերպութեան կողմէ, փորձելու համար Եգիպտոսի դիրքը: Եթէ նոր ըն-կերակցութիւնը կազմուի, ղեկավարումը պիտի կատարուի Եգիպտոսի, դիւանագիտական ճամբով, պահանջելով ազատ նաւարկու-թիւն, համաձայն 1888ի պայմանագրին: Այդ ձեռնարկը պիտի կատարէ Մ. Նա-հանգներու արտաքին նախարարը, Տըլըս, որ կոչուած է «Ջրանցքը գործածողներու ընկերակցութեան» ծրագիրը:

Նոր խորհրդաժողովին մէջ պիտի քըն-նուի սա խնդիրը թէ Մ. Նահանգները ի՛նչ նիւթական աջակցութիւն պիտի ստանձ-նեն, եթէ Եգիպտոս նոր ընկերակցու-թեան առաջարկն ալ մերժէ եւ ստիպուին Բարեյուսոյ Հրուանդանին ճամբան բըռ-նել, ինչ որ երկար է եւ բազմածախս:

Անգլիոյ վարչապետը անցեալ շաբթու կ՚ըսէր թէ Եգիպտոս պարտաւոր է «նուա-զագոյն գործակցութիւն մը» տրամադրել, եթէ նոր ընկերակցութեան նաւերը ուզեն Սուէզէն անցնիլ, իրենց սեփական նա-ւուղիչներով: Այդ առթիւ յայտարարեց թէ Երեք Մեծերը Ապահովութեան Խոր-հուրդին պիտի դիմեն, եթէ գնդ. Նասր չուզէ յարգել Ջրանցքին պայմանագիրը: Երեք պետութիւնները այս հարցն ալ պի-տի քննէին երէկ, երեքշաբթի:

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ կառա-վարութիւնը հաստատ կը մնայ իր ծրա-գրին վրայ, հակառակ Եգիպտոսի նախա-գահին ժխտական դիրքին, այսինքն պիտի չհրաժարի նոր ընկերակցութեան ձեռ-նարկէն: Անգլիոյ վարչապետը եւ նախա-գահ Այզընհաուըր նամակ մը ուղղած են Հնդկաստանի վարչապետին, յայտնելով իրենց որոշումը: Իրազեկներ կը հաւաս-տեն թէ Պ. Տըլըս կարգ մը զիջումներ պիտի կատարէ, որպէս զի 18 պետու-թիւնները նոյն վճռական դիրքը բռնեն չո-րեքշաբթի օրուան ժողովին մէջ: Այս առթիւ պատրաստ է 500 միլիոն տոլարի աջակցութիւն մը տրամադրելու:

Նախարարը մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Այզընհաուըրի հետ, Լոնտոն մեկնելէ առաջ: Յետոյ լրագրողներուն յանձնեց գրաւոր յայտարարութիւն մը, ուր կ՚ըսէ թէ «Մ. Նահանգները միտք չունին «պոյքոթ» մը կազմակերպելու Սուէզի Ջրանցքին դէմ, բայց չեն կրնար անտեսել թէ պարագաները կրնան անկա-րելի դարձնել Սուէզէն անցքը կամ մեծա-պէս նուազեցնել նաւարկութիւնը»: Պ. Տըլըս անհրաժեշտ կը գտնէ ապահովել արեւմտեան Եւրոպայի կենսական պի-տոյքները, մանաւանդ քարիւղը եւ յոյս կը յայտնէ թէ կարելի պիտի ըլլայ գոհացուցիչ համաձայնութեան մը յանգիլ Եգիպտոսի հետ:

Ի պատասխան կարգ մը հարցումներու, Պ. Տըլըս հասկցուց թէ Արտածում – Նե-րածումի դրամատունը կրնայ օգնել եւրո-պական ազգերուն՝ ամերիկեան քարիւղի ներածումը աւելցնելու համար, եթէ Սու-էզի տագնապը ծանրանայ եւ անոնց նաւե-րը հարկադրուին Բարեյուսոյ ճամբան բռնել: Բայց յիշեցուց թէ ամերիկեան կառավարութիւնը տակաւին որոշ յանձ-նառութիւն մը ստանձնած չէ, 500 միլիոն տոլար տրամադրելու համար:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿՈՒԳԱ՞Ն ՈՒ Կ՚ԵՐԹԱՆ …

Ուշադրութիւն ըրա՞ծ էք որ մեր ե-պիսկոպոսները ու վարդապետները կկոցի պէս կը բանին երկիրէ երկիր, օդանաւի մը մէջ թառելով:

Այս ճակատին վրայ մրցանիշը կոտրեց Դերենիկ եպիսկոպոս, վերջին տարիներու ընթացքին: Ինչ որ կը նշանակէ թէ "չ մի-այն գործի մարդ է, այլ եւ.. քաջ մարդ:

Անշուշտ իր բարեկամները բան մը գի-տեն որ փաղաքշական անուն մը հնարեր են, «Թիթեռնիկ», ինչպէս կը կոչեն «եկե-ղեցասէրները»:

Վերջին պահուն կ'իմանամ թէ Անթի-լիասի ըմբոստներէն Շահէ վարդապետն ալ Պոլիս գացեր է, Գարեգին պատրիար-քին հետ խորհրդակցելու համար: Նոյն-պէս օդանաւով:

Անցեալ շաբթու Փարիզ հանդիպած է Քալիֆորնիայէն, Շնորհք եպիսկ., թը-ռիչքը շարունակելով դէպի Երուսաղէմ:

Այս նորապսակը էջմիածին հրաւիրուած էր Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին կողմէ, իբրեւ վերատեսուչ ճեմարանի:

Ի վերջոյ պիտի երթա՞յ, պիտի չեր-թա՞յ: Չեմ գիտեր:

Իր չար բախտէն, օդանաւը հազիւ ճամ-բայ ելած, նամակ մը կը հասնի ետեւէն:

Ծանօթ բարերար Միհրդատ Տիգրան-եան, Հալէպի Քարէն Եփփէ ճեմարանի նոր շէնքին հիմնադիրն է որ կը պատմէ:

Դերենիկ եպիսկ. 1954ին Քալիֆորնիա հանդիպելով, հանգանակութիւն մը կը կատարէ Անթիլիասի կաթողիկոսարանին համար:

Երբ հաշիւ կը պահանջեն, դպրեվանքին նախորդ վերատեսուչը կը պատասխանէ թէ գումարը եւ հաշիւները յանձնած է Շնորհք եպիսկ.ի:

Պ. Տիգրանեան ալ երեք անգամ հար-ցումներ կ'ուղղէ եւ նոյն պատասխանը կը ստանայ:

Եւ ահաւասիկ նամակ մը.

— «Ուստի, Շնորհք եպիսկոպոս, հրա-պարակաւ կոչ կ'ընեմ ձեզի, (այս խնդ-րոյն մէջ իրազեկ ըլլալու հանգաման-քով) որ այդ դրամական խնդիրները նախքան ձեր մեկնումը կարգադրէք եւ հանգիստ սրտով մեկնիք, բացատրելով թէ ինչ եղած են Քալիֆորնիոյ մէջ ժողո-վրդային հանգանակութենէ գոյացած տասը հազարէ աւելի տոլարները, որոնց ընդհ. գումարը մինչեւ այսօր մութին մէջ մնացած է, եւ ապա մաքուր սրտով ներկայանաք Էջմիածին, ուր ոչ պատակ-տելիք եկեղեցիներ կան եւ ոչ ալ մեծ ու պզտիկ կանանց Միութիւններ որոնց կա-րենաք պարտադրել ապօրինի պայմաններ եւ... մերժուիլ»:

Ինչպէս կը տեսնէք, բաւական բարդ է խնդիրը երկու շնորհունակ եպիսկոպոսնե-րուն համար եւ կրնայ դառնալ ...բուրդ, եթէ երկար տեւէ: ՎԱՀԷ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ԿԸ ԴԻՄԷ

ՄԱԿի եգիպտական պատուիրակը, Պ. Օմար Լութֆի, Սեպտ. 17ին Ազգաժողո-վի ընդհ. քարտուղարին յանձնեց նամակ մը, ուր Եգիպտոս վճռապէս կը մերժէ արեւմտեան պետութեանց առաջարկած ընկերակցութիւնը, վարելու համար Սու-էզի նաւարկութիւնը: Ծանուցագիրը կ'ը-սէ թէ ծրագրուած Ընկերակցութիւնը կը հակասէ Եգիպտոսի արժանապատուու-թեան եւ վեհապետական իրաւունքնե-րուն, յայտնապէս խախտելով Ազգաժո-ղովին դաշինքը եւ 1888ի պայմանագիրը: «Այդ ապօրէն ընկերակցութեան սահղ-ծումը պիտի վնասէ ազատ նաւարկու-թեան եւ օգտակար չէ Ջրանցքը գործա-ծող ազգերուն համար: Երկու իշխանու-թիւններ, մէկը օրինաւոր, միւսը ապօ-րէն, դէմ դիմաց գտնուելով վտանգաւոր կացութիւն մը պիտի ստեղծեն խաղաղու-թեան համար»:

Եգիպտական ծանուցագիրը կը խնդրէ որ Ապահովութեան Խորհուրդը արթնու-թեամբ հետեւի կացութեան, բայց չի պահանջեր որ ժողովի հրաւիրուի:

× Վերջին լուրերու համաձայն, Եգիպ-տոս վստահ ըլլալով թէ Անգլիա եւ Ֆը-րանսա միտք չունին արագօրէն զինուո-րական գործողութեան մը ձեռնարկելու, կը պատրաստէ իր խորհրդաժողովին գու-մարումը, աջակցութեամբ Խ.Միութեան: Գահիրէի խորհրդային դեսպանը, Կիսե-լեւ, շարունակ տեսակցութիւններ կ՚ու-նենայ գնդ. Նասրի հետ:

Հնդկաստանի անպաշտօն նախարարը, Քրիշնա Մենոն, դէպի Լոնտոն ճամբայ ելած ատեն, կանգ առաւ Գահիրէի մէջ, երկու օրուան համար: Հասած օրն իսկ երկու անգամ տեսակցութիւն ունեցաւ գնդ. Նասրի հետ: Առաջին տեսակցու-թենէն ետք յայտարարեց.

— Մասնաւոր ծրագիր մը չունիմ, Սու-էզի տագնապը լուծելու համար: Գահիրէ եկած եմ իմանալու համար Եգիպտոսի տեսակէտը: Յետոյ Լոնտոն պիտի երթամ, բրիտանական տեսակէտը իմանալու հա-մար: Ապա այս երկու տեսակէտները պի-տի հաղորդեմ մեր կառավարութեան:

Պ. Մենոնի կարծիքով, պատերազմի վտանգը ամբողջովին փարատած չէ. «վասն զի զինեալ ընդհարումի մը կամ խաղաղութեան հաւանականութիւնները ճիշդ այն են ինչ որ մէկ ամիս առաջ»:

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Պ. Մե-նոնի պաշտօնն է գնդ. Նասրի յանձնել ծրագիր մը, որուն հիման վրայ կը յուսայ կարգադրութեան մը յանգիլ, ընդունելի թէ Եգիպտոսի եւ թէ արեւմտեան պետու-թեանց կողմէ: Վարչապետ Նեհրու մեծ ազդեցութիւն ունի գնդ. Նասրի վրայ որ իր հիացողն ըլլալով, կրնայ նկատի առ-նել Հնդկաստանի խորհուրդները:

× Գահիրէի մէջ նիստ գումարեց Արաբ. Դաշնակցութեան քաղաքական յանձնա-խումբը, մասնակցութեամբ անդամակից պետութեանց արտաքին նախարարներուն: Օրակարգին վրայ կան երեք հիմնական խնդիրներ.— 1. Արեւմտեան պետու-թեանց առաջարկած ընկերակցութիւնը՝ Սուէզի ազատ նաւարկութեան համար. — 2. Գնդ. Նասրի առաջարկած ժողովը՝ բանակցութեանց մարմին մը կազմելու համար. — 3. Տեղեկագիրներ Իսրայէլի վերջին յարձակումներու մասին:

× Սուրիա եւ Լիբանան ծանուցագիր մը ուղղած են Ապահովութեան Խորհուրդին, բողոքելով Ֆրանսական զօրքի առաքման

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅԵՐԸ ՆՈՐԷ՞Ն ԳԱՆԳԱՏԵՐ ԵՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Ֆրանսական գործակալութիւնը կը ծա-նուցանէ թէ «վկաներու տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսահայերը իրենց հա-մակրանքը յայտնած են Ֆրանսայի հան-դէպ, երբ նախորդ վարչապետ Պ. Ֆոր Երեւանէն կ'անցնէր: Այս առթիւ Մոս-կուայի մէջ կը հաւաստեն թէ կարգ մը ձեռնարկներ կատարուած են ի նպաստ այս Հայերուն, Ֆրանսական դեսպանին միջոցաւ եւ թէ խորհրդային իշխանու-թիւնները արտօնած են որ Հայերը թըղ-թակցին դեսպանատան հետ, կամ նոյնիսկ հոն երթան, իրենց թղթածրարը ներկայա-ցնելու համար: Կը կարծուի թէ խնդիրը կրնայ նորէն արծարծուիլ, երբ Ֆոր եւ Բուլկանին տեսակցութիւն մը ունենան: (Լը Մոնտ, 18 Սեպտ.):

ՄԱՐԴ ՊԱՏՐԱՍՏԵՆՔ

●

Աղաղակող գործեր կան ամէն կողմ : Բայց կը պակսին գործիչները :

Հայ կեանքը պարզապէս կը տառապի վաստակաւոր ձեռքերու պակասէն, որովհետեւ ընդհանրապէս զրկուած ենք ժլատ անոնց հանդէպ, որ փորձած են գործել մեր մշակութային եւ կրթական ասպարէզներուն մէջ :

Ասիկա չի նշանակեր անշուշտ, թէ նորերէն ուժեր չեն հասնիր. ոչ ալ, թէ սերունդը չի հետաքրքրուիր մտաւորական ասպարէզներով :

Ընդհակառակն մեծ է թիւը անոնց, որ օտար բարձրագոյն հաստատութիւններու մէջ ձեռք բերած են մտաւոր պաշար, բայց զայն կը ծառայեցնեն անհատական իրենց յաջողութեան համար :

Մեր փնտռածը այդ չէ ահա : Մենք կ'ուզենք տեսնել պատրաստուած նոր ուժեր, որոնք նուիրուէին հայ կեանքի մտաւոր սպասարկութեան. բերէին իրենց ձեռնտուութիւնը ազգային կրթական եւ հանրային գործերու, երբ աղաղակող պահանջը կայ անոնց :

Ամէն անգամ որ այս հարցը կ'արծարծենք, կը լսենք սակայն նորերուն առարկութիւններն ալ :

Անոնք տրամադիր են օգտակար ըլլալու ներքին ճակատի վրայ, պայմանաւ որ ստանան իրենց պատրաստութեան եւ կարիքներուն համապատասխան վարձատրութիւն :

Տեղ մը պէտք է ներդաշնակուի այս խնդիրը, որպէսզի մեր ուժերը օրէ օր չուծանան ու չերթան ոռոգելու օտարներուն դաշտերը :

Մեր բոլոր տեսակի ցանկութիւնները արժէք պիտի չունենան, (ինչպէս չունեցան յարդ), եթէ երբեք չանդրադառնանք անոնց պահանջներուն :

Ապրեցուցէք մեզ, ընկերութեան մէջ կարօտ մի թողուք զմեզ, ու մենք սիրով կուգանք գործելու մշակութային որեւէ ասպարէզի մէջ, որ մեր մասնագիտութեան կալուածին կը պատկանի :

Այս է նորերուն խօսքը :

Ու մենք չունինք կտրուկ եւ գոհացուցիչ պատասխան անոնց :

Մեր պատասխանը անոնցմով չհետաքրքրուիլ եւ անոնց չմօտենալը եղած է յարդ, խորհելով որ պիտի մերժուինք :

Ու վերստին կ'աղաղակենք. — Մարդ պատրաստենք :

Բայց ե՞րբ պիտի մտածենք պատրաստուածները գնահատելու մասին :

Հաւատացած ենք, որ միշտ կարելի է դուրսէն երիտասարդ ուժեր բերել մեր շրջանը եւ թարմացնել կրթական գործը : Ամէն անգամ որ սակայն հարցը եկած էր շախմանութեանց սեղանին վրայ, անճրկեր մնացեր են, որովհետեւ խորհած են, թէ վճարումի ներկայ սակերով ոչ ոք պիտի յօժարի ոտք դնել այս ափերուն վրայ :

Տեղական հաստատութիւններու մէջ մշակուածները կը գտնենք անբաւարար մեր կարիքներուն համար : Ազգային հաստատութեանց մէջ պատրաստուածներն ալ մենք չենք գնահատեր պահանջուած չափով, արդիւնքը կ'ըլլայ այն, որ առաջինները մեզմով չեն հետաքրքրուիր, վերջիններուն հետաքրքրութեան վրայ ալ մենք պաղ ջուր կը լեցնենք :

Աժանը, փոյթ չէ որ ըլլայ անգոհացուցիչ ու թերի, մնացեր է մեր տեսակէտը : Մոռցած ենք թէ գործեր կան որոնց համար այս ձեւ մտածում մը, այդ գործերը քանդել կամ փճացնել կը նշանակէ :

Եթէ դրական արդիւնք կը սպասենք շատ մը գործերէ, պէտք է համապատասխան վարձատրութիւն ընենք, այլապէս մեր ձեռքով կը փորենք անոնց հիմերը ու կ'արագացնենք փլուզումը :

Լաւ առեւտրական մը գործին մարդը կը փնտռէ իր դրամագլուխը արդիւնաւորուած տեսնելու համար :

Ցետին յոգնածով եւ անվարժով չի փորձեր յաղթանակներ տանիլ : Այդպէս չենք մտածեր մենք, երբ հանրային գործ մը կայ մէջտեղը :

Անվարժը, ասպարէզին անծանօթը, հոգ չէ քիչ մըն ալ պակասաւորը կը փնտռենք, միայն թէ վճարումը ըլլայ պակաս.

Լսա՞ծ էք որ զօրավար մը մարտի դաշտին վրայ յաղթանակներ ձեռք բերէ, տկար, հիւանդոտ եւ զէնք գործածել չգիտող զինուորներով :

Մեր ըրածը քիչ մը ատոր կը նմանի : Ու ատոր համար գրեթէ ոչինչ կ'ընենք, բացի աղմկելէ, բացի պոռոտախօսելէ :

• Տեղ-քայլը դարձած է մեր նահանջը արագացնող խրողութիւն : Կը զգանք ասիկա, բայց կը մնանք անտարբեր, փնտռելով միշտ նուիրուածներ, որոնց վերջին շարանը սպառեցաւ երկրորդ աշխարհամարտով ու հրապարակի վրայ մնացած վերջին խլեակները այլեւս չեն կրնար յորձանքին առջեւը թումբ քաշել :

Նոր ժամանակներու համապատասխան գործունէութեան ուղիներ պէտք է որդեգրենք :

Ուրիշ ելք չկայ :

Նիւթով ու գնահատութեան կենդանի կերպերով պէտք է սիրցնենք մտաւորական կարգ մը ասպարէզներ՝ նորերուն, որպէսզի իրրեւ կոչում կապուին անոնց, մարդուին անոնց մէջ ու դառնան մեր մշակոյթին ու դպրոցին կապուած պահակներ :

Ահա օրուան կարգախօսը :

ԱՐՄԵՆԻԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՃԵՐՄԱԿՆԵՐՈՒ ՊԱՅՔԱՐԸ ՍԵՒԵՐՈՒ ԴԷՄ

●

Վերջին շաբաթներու ընթացքին վայրենի տեսարաններ պարզուեցան Հիւս. Ամերիկայի կարգ մը նահանգներուն մէջ, երբ սեւամորթ աշակերտներ սկսան յաճախել սպիտակներու դպրոցները :

Գիւղական շրջանի մը՝ Մէնսֆիլտի մէջ, որ երկու հազար բնակիչ ունի, կախաղան մը կը բարձրանար, բարձրագոյն վարժարանի մայթեզրին վրայ : Հարիւրեակ մը սպիտակ աղջիկներ եւ տղաք, զինուած զանակներով, կախած էին սեւամորթի մը պատկերը հետեւեալ արձանագրութեամբ.

— « Ահա առաջին եւ վերջին սեւամորթ աշակերտը որ ոտքը դպրոց դրաւ : Ամէն » :

Այդ միջոցին դրացի մեծ քաղաքէն կղերական մը հոն կը հասնէր Աւետարանի խօսքը յիշեցնելու : Բայց ժողովուրդը որ հոն հաւաքուած էր պոռաց երեսին.

—«Կորսուէ, մեզի չէ որ պիտի սորվեցնես սիրել ընկերը մեր անձին պէս » :

Հակառակ ատոր, երէցը արտասանեց հաշտարար խօսքեր. — « Աստուած մարդը իր պատկերին նման ստեղծեց, բոլորն ալ հաւասար են անոր առջեւ » :

Ատոր վրայ կին մը պոռաց. — « Աստուած սեւամորթ չէր, սեւամորթները չստեղծեց իր պատկերին նման ...» :

Պահակ մը մօտեցաւ երէցին եւ ականջին փսփսաց. — « Հեռացի՛ր, մարդիկ պիտի չըննեն : Անոնք միայն բռնի ուժէն կը վախնան ինչպէս եւ մեր հրասայլերէն, հեռացիր, եթէ ոչ քեզ կտոր կտոր կ'ընեն :

Երէցը հեռացաւ :

Ասկէ քիչ անդին խաչեր կը վառէին ամբողջ գիշերը այն տուներուն առջեւ, ուր սեւամորթ տղաք սպիտակներու դպրոցը արձանագրուած էին :

Թէնթըքիի լեռներուն Սթըրճիս քաղաքին մէջ, որ Մ. Նահանգներու ամէնէն վայրի եւ յետամնաց շրջաններէն մէկն է, դպրոցներու վերաբացումին՝ պահակը սուինը ձեռքը սպասեց որ ինը սեւամորթ աշակերտները դասարան մտնեն եւ դասէրուն հետեւին : Սպիտակները մերժած էին Սեւամորթներուն քով նստիլ, եւ դպրոց չէին եկած :

Քլինթընի մէջ, միեւնոյն շրջանին չորս հազարնոց քաղաքին մէջ, սպիտակ քաղաքացիներու Խորհուրդին հիմնադիրը, Ուաշինկթընէն հոն գնաց տեղութիւն քարոզելու : Երկու հազար հոգիի առջեւ ըսաւ թէ անխուսափելի խառնակեցութիւնը եւ վատթարացումը Ամերիկայի համար, եթէ թոյլ տանք որ սպիտակ եւ սեւամորթ միասին դպրոց երթան : «Թոյլ պիտի տա՞ք որ ձեր խարտեաշ եւ անմեղ աղջնակները երթան նստին նոյն սարիքի տղոց քով, որոնք նախնական չափահաս մարդոց բնազդները ունին » : Ժողովուրդը միաձայն պոռաց. — «Ոչ, երբեք » :

Եւ մարդը բացատրեց սպիտակ քաղաքացիներու Խորհուրդին նպատակները — ջնջել Գերագոյն Ատեանին որոշումը, որ կը պատուիրէ վերջ տալ խտրութեան, հանրային դպրոցներու մէջ :

Մարդիկ ընկէց եռք ղեկավարին խօսքերը ամբոխը յարձակեցաւ ոստիկանութեան վրայ եւ պոռաց. — « Սպաննենք Սեւամորթներու բարեկամները » : Հեռաձայնով իմաց տրուեցաւ եւ խկոյն տասներկու կառք ոստիկան ղրկուեցաւ :

Հարաւի բազմաթիւ քաղաքները ըմբոստացած են եւ անջատում՛ կը պահանջեն :

1954 Մայիս 7ին էր. — «Սեւ երկուշաբթին» — երբ Գերագոյն Ատեանը թոյլ տուաւ որ սեւամորթները ճերմակներու դպրոցը երթալու իրաւունք ունենան, եթէ իրենց դպրոցին շատ մօտ էր :

Ցաջորդ օրը Ինդիանոլայի մէջ, (Միսիսիփի նահանգ) ուր սեւամորթները բազմաթիւ են եւ 45 առ հարիւրը կը կազմեն ժողովուրդին, խումբ մը ճերմակներ ըսպիտակամորթ քաղաքացիներու առաջին Խորհուրդը կազմեցին, որուն ճիւղերը կը տարածուին այսօր Հարաւի տասնըեօթը Նահանգներուն մէջ :

Ալապամայի քաղաքացիներու Խորհուրդը կը յայտարարէ թէ կազմակերպուած է դիմադրելու համար «խառնակեցութեան » դէմ : « Սպիտակները պիտի գիտնան դիմադրել եւ պահել իրենց մաքուր ցեղը » :

Սեւամորթները կը վախնան որ սպիտակները իրենց վրայ կը յարձակին ոստիկաններով, հրասայլով, գնդացիրով, եւ իրենց կազմակերպութիւններով « որոնք որոշած են դաս մը տալ սեւամորթներուն » որպէսզի ծանր նստին իրենց տեղը :

Հետզհետէ կը վերնան սեւերու եւ ճերմակներու միջեւ հաստատուած արգելքները, կը մնան միայն խառն ամուսնութիւնները, որոնք արգիլուած են 48 նահանգներէ 28ի մէջ : Իսկ ծնողները, որոնց զաւակները դպրոց կ'երթան, կ'ըսեն թէ ինչպէ՞ս կրնան արգիլել որ իրենց տղաքը կամ աղջիկները չսիրահարին սեւամորթներուն ....

Հարաւային նահանգներուն մէջ երեք միլիոն սեւամորթ տղոցմէ, 400.000ը խառն դպրոց կ'երթան այս տարի, մինչդեռ 165.000 էր անոնց թիւը, 1954ին :

Շատ մը նահանգներ կ'ուզեն իրենց դպրոցները «մասնաւոր դպրոցներու» վերածել, խուսափելով Ուաշինկթընի օրէնքներէն :

ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ. — Ձեր կովը կուտայ վեց լիտր կաթ, որուն չորս լիտրը կը ծախէք. շաբաթական քանի՞ լիտր կաթ կը ծախէք :

Կաթնավաճառին տղան. — 50 լիտր... :

★

Ամերիկացին. — Դուք Ֆրանսայի մէջ մեր տուներու բարձրութեան հաւասարող բան չունիք :

Ֆրանսացին. — Ինչպէ՞ս թէ չէ. մեր գիները... :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՐԸ

●

— Ես չեմ վախենում, ասում է Սիրանը :

Սէրը միշտ անվախ է դարձնում մարդուն :

Նոր փեսան չի իմանում ինչ անել եւ միայն հարցնում է.

— Իսկ ե՞րբ կը վերադառնաս :

— Հէնց այս գիշեր :

Սիրանն այդ բոլորը ասում է այնքան անկեղծ ու կտրուկ, որ նորափեսան հաւատում է նրան, համաձայնում է թողնել եւ ասում է միայն.

— Ես քեզ կը սպասեմ արթուն :

— Լոյսը չբացուած ես այստեղ կը լինեմ, ասում է Սիրանը եւ հարսանիքի ճերմակ շորերով, երբ բոլոր հարսնեւորները հարբած են լինում ու քնած, դուրս է գալիս տնից ու գնում դէպի սիրածի գիւղը :

Նորափեսան մինչեւ ճանապարհ է դնում նրան մինչեւ գիւղի ծայրը, մի քիչ էլ գնում ու ասում.

— Ես քեզ կը սպասեմ այստեղ :

— Սպասիր, ասում է Սիրանը, ու գնում :

Գիշերը մութն է լինում, անաստղ ու մռայլ : Բայց նա գնում է անվախ, ճերմակ երկար հագուստի փէշերը հաւաքած, նորահարսի իր քողը ետ գցած : Գնում է մենակ. խաւարին մէջ վազում է դէպի հայրենի գիւղը՝ սիրած Սիրվանին տեսնելու եւ մխիթարելու :

Գնում է Սիրանը խաւար դաշտերով, ինչպէս բռնկուած մի կրակ, ինչպէս ճերմակ մի բոց. ոչ թէ գնում, թռչում է՝ կարծես ողի առած : Շտապում է, որ չլինի թէ իր Սիրվանը յանկարծ, սպասելուց յուսահատած, վատ բաներ մտածի իր մասին կամ յուսահատութիւնից մի փորձանք բերի գլխին :

Ու գնում է Սիրանը շնչակտուր, գնում է ապացուցելու որ ինքը երբեք չի մոռացել նրան : Գնում է ու չի զգում, որ ճանապարհը խորդուբորդ է, քարքարոտ, շուրջը՝ մութ, երկինքը՝ մռայլ :

Սէրը դժուարութիւն չի ճանաչում :

Գնում է համարեա աչքերը խուփ, ո՛չ տեսնում է, ո՛չ զգում, թէ ինչպէս է հովը ծածանում իր հարսանեկան քողն ու զգեստները... Գնում է ինքն իրեն մոռացած, գնում է եւ ահա... յանկարծ մէկը գոռում է խաւարի միջից.

— Կանգնի՛ր... :

Սիրանին թւում է, թէ այդ իր ամուսինն է կանչում. զղջացել է, երեւի, թողնելու համար, ու հիմա վազում է ետեւից, որ ետ տանի իրեն :

Սիրանն արագացնում է քայլերը :

Բայց երբ այդ կանչը կրկնւում է նա աչքերը բանում է եւ իր առջեւ խաւարի մէջ տեսնում է երեք զինուած մարդ, որ ագահ աչքերով նայում են նրան, ինչպէս եղնիկ տեսած որսկաններ : Ու մինչ Սիրանն ուշքի կը գար, նրանցից մէկը բռնում է Սիրանի դողացող ձեռը եւ ասում.

— Գնա՛նք... :

— Ո՞ւր, ախր ջան, հարցնում է Սիրանը դողացող սրտով :

— Գնանք ինձ հետ, ասում է մարդը :

— Իսկ դու ո՛վ ես, ախպէր ջան, հարցնում է նորից Սիրանը :

— Ե՞ս : Ես աւազակ Աբին եմ : Սրանք էլ իմ ընկերները :

— Վա՛յ, ախպեր ջան, ասում է Սիրանը, ինձ մի կանգնեցնի : Ես շտապում եմ : Ես շուտ տեղ պիտի հասնեմ, որ ամօթով չմնամ սիրածիս մօտ : Նա իրեն կը սպանի այս գիշեր, եթէ ուշանամ մի քիչ : Նա... :

Ու Սիրանը, արցունքն աչքերին, մէկ առ մէկ պատմում է աւազակին, թէ ինչպէս հայրը, սիրած տղային թողած, իրեն տուել է ուրիշի, բայց ինքը խօսք է տուել սիրածին, որ առաջին գիշերը ինքը պիտի գնա նրա մօտ, պիտի ապացուցի, որ ինքը սիրում է նրան, պիտի մխիթարի նրան, որ փորձանք չբերի տղան իր գլխին, ու ահա նորափեսայ ամուսինն իսկ խղճահարել է իրեն, խղճահարել է տղային եւ թոյլ է տուել իրեն գնալ նրա մօտ, ու ինքն ահա հարսանիքի ճերմակ շորերով, հարսի քողը դեռ չվերցրած՝ շտապում է սիրած տղայի մօտ... :

Պատմում է Սիրանը ու հետն էլ աւելացնում է, որ իր սիրածը կարող է ստախօս համարել իրեն եւ ... :

Եւ այնպէս է պատմում, որ աւազակները, տեսնելով խսկապէս նրա հարսանիքի ճերմակ շորերն ու քողը, հաւատում են նրան :

Սէրը, իսկական սէրը փափկացնում է եւ քար սրտերը :

Աւազակները հաւատում են, մեղմանում, իսկ նրանց մեծը ասում է.

— Որ այդպէս ազնիւ աղջիկ ես, մենք ճանապարհ կը դնենք քեզ մինչեւ քո սիրածի տունը... :

Եւ աւազակ Աբին ու ընկերները ճանապարհ են գցում Սիրանին մինչեւ մօտիկ գիւղը, մինչեւ նրա սիրածի տունը :

Եւ սիրանը, սիրտը թունդ ելած, տանը ըր գող՝ ծեծում է Սիրվանի դուռը :

— Ո՞վ է, լսւում է մի տխուր, յուսահատ ձայն :

(Մնացեալը յաջորդով) ՆԱՅԻՐԻ ԶԱՐԵԱՆ

ՏՈՄՍԵՐ

ՄԵ՞ՆՔ ԽՆԴԱՆՔ...

Առտուն կանուխ, յուլիս 11 թուակիր անձնական նամակ մը՝ Մերձաւոր Արեւելք գտնուող ոչ-Դաշնակցական — նոյն իսկ, հակադաշնակցական — բարեկամէ մը, որ իր յառաջաբանին մէջ կը գրէ՝ բառ առ բառ.

— Սիւնակներդ կը կարդամ: «Հայրենիք»էն կը յորդին անոնք եւ շատ մը ուրիշ թերթեր ալ կ'արտատպեն: Շատ լաւ են, բայց անցեալ օր Սահակ Սրբազանին մասին գրածդ կարդացի: Աստուածդ սիրես, Հայաստանի ազատութիւնը ծաղրելէն հրաժարեցէք: Մարդ մը իր եղբօրը ազատութիւնը չի ծաղրեր: Ազնիւ գործ չէ: Քաղաքական, գաղափարական պայքարը ուրիշ բան է, «Օխ, եա, անօթի ես, փերիշան ես»ը ուրիշ բան: Կրնամ եղբօրս բարկանալ, զայն քննադատել, բայց անոր խեղճութեան վրայ չեմ խնդար:

Կրկնեմ — բառ առ բառ այս սիւնակը փոխադրեցի բարեկամիս յառաջաբանը: Ակամայ, չյապաւեցի նոյնիսկ՝ համեստութիւնս վիրաւորող իր բառերը:

Այս նամակը ստորագրողը ոչ գիւղացի է, ոչ խանութպան, ոչ ալ աշխարհի գործերէն պէխսապէր մէկը: Ընդհակառակն, լուսաւորեալ մտքի տէր մէկն է եւ իր մազերուն համրանքին չափ գիրք կարդացած է՝ ամէն նիւթի մասին:

Ի հարկէ, իր մտերմիկ նամակը անպատասխանի չեմ թողուր: Բայց, կը նախընտրեմ իր այս յառաջաբանին արժանի պատասխանը տալ հրապարակաւ, որպէս զի իրեն պէս մտածողներն ալ «լուսաւորուին»:

— Սիրելի բարեկամ, մեղքերուն ամէնէն աններելին կը գործես, երբ կ'ամբաստանես մեզ թէ Հայաստանի ազատութիւնը կը ծաղրենք: Մե՞նք, խնդանք Հայաստանի ազատութեան վրայ... Մե՞նք ծաղրանքի եւ քաշքշուքի առարկայ ընենք մեր հայրենիքին, մեր եղբայրներուն փէրիշանութիւնը... Հայը խնդա՞յ ուրիշ Հայու մը ազատութեան վրայ... Մեր ժողովուրդին մէջ կան տեսակ տեսակ վարնոցներ, լիրբեր, անպատկառներ, բայց դիմացինին ազատութեան վրայ խնդացող ապուշներ չկան:

Կը տեսնե՞ս որքան մեղի դէմ լարեր է քեզ՝ ամսեղուկներու եւ ստախօսներու այն աւազանին, որուն հետ կ'իյնաս, կ'ելլես քանի մը տարիէ ի վեր, ի հարկէ, թիւրիմացութեամբ:

— Սիրելի բարեկամ, մենք Հայաստանի ազատութեան վրայ չէ որ կը խնդանք: Հազար անգամ ոչ: Մենք, պարզապէս, կ'ըսենք քու սիրակցորդ բարեկամներուդ.

— Սուտ մի խօսիք, սարէն ձորէն պատմութիւններ մի յօրինէք հաւատացնելու համար արտասահմանի հայութեան թէ մեր տարաբախտ հայրենիքը «հարուստ» է: Մի ըսէք թէ Երեւանի մէջ ամէն մարդ շնորհքով վրայ-գլուխ ունի, ոտքը կօշիկ ունի, ձմեռուան վերարկու ունի, առատ ուտելիք ունի, տաք ջուր ունի, հանգստաւէտ բնակարան ունի, հեռաձայն ունի, սառնարան ունի, աս ունի, ան ունին: Չունի եւ չի կրնար ունենալ: Վարչաձեւը թոյլ չի տար որ ունենայ: Ընկեր Խրուշչեւը չուզեր որ ունենայ: Կարմիր կայսրութեան երեւելի եւ աներեւոյթ շահերը թոյլ չեն տար որ ունենայ: Իր արդիւնաբերութեան ութսուն առ հարիւրը սպառազինման յատկացնող պետութիւնը չի հանդուրժեր որ ունենայ...

— Եւ ի՞նչ է մեր ըրածը, սիրելի հայրենակից — երբ Ռամկավարն ու Հնչակը, տանիքը ելած, մեղի առասպելներ կը հրամցնեն, մենք ալ կ'ազդարարենք մեր ժողովուրդին — Մի հաւատար այդ ժամկոչներուն ալելուիաներուն... Հայաստան՝ «Դրախտավայր»ին ամէնէն ազատ երկիրն է...

— Ո՞ւր է հեգնանքը, ո՞ւր է ծաղրանքը այս ազդարարութեան մէջ... Այս ողբին մէջ: Եթէ «Հայաստանասէր» փարիսեցիները չեն հաւատար, պիտի ուզէի որ գոնէ քեզիպէսները հաւատային թէ մենք արցունքով, այո, արցունքով է որ կ'ըսենք — «Հայաստան ազատ երկիր մըն է»...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԱԶԱՏ ՕՐԵՐ

Տարուան մը ամենօրեայ երթուդարձէն, միօրինակ, յոգնեցուցիչ աշխատանքէն ալ ձանձրացած եւ չեմ գիտեր դեռ մինչեւ ե՞րբ, կ'ըսեմ, քաշեմ գլուխս ես ալ, ինչպէս շատեր, օգտուելով ամսուան մը արձակուրդի իրաւունքէս, երթալ հեռուն ուր մարդ չըլլայ, իմ քայլերուս հսկող չըլլայ, գտնել անկիւն մը ուր կարենամ մնալ խաղաղ, լուռ, ուր միայն ծառերն ու երկինքը ըլլան վկայ, ուր կարենամ երկար խոկալ:

Եւ արդէն ճամբան առած էի այսպէսով ու կէս ըրած, անցնելով նախ վիթխարի ապառաժներու ափերէն եւ խորունկ անձաւներէն ու կիրճերէն մինչեւ լիճերը խաղաղ, մտաբերելով Խայեամի Աստուածուածին գաղտնիքներուն թափանցելու անհնարութիւնը:

Վեց ժամուան հաճելի ճամբորդութենէ վերջ այսպէս, կ'իջնենք մեր կայանը վերջապէս, Էքս լէ Պէն, համբաւաւոր իր ջերմուկներովը եւ անոր հետ իր շրջիկներու խումբերովը: Մենք կը պատկանինք առաջինին որ մէկ, մէկ ցաւ շալկած կուգանք դարմանումի եւ կը տեսնենք դեռ մեզի պէս, մեզմէ աւելի տկար, քալելու անկարողներ իսկ եւ ուրիշներ պատգարակներով, կը խմբուին հոս օգուտ մը յուսալով...

Կը հանդիպինք ազգակիցներու եւս, մեզի պէս կամաւոր ուշ մնացողներ: Ո՞ւր գացեր ենք եւ Հայու չենք հանդիպեր: Ամէնքն ալ մեզի պէս եկեր իրենց ցաւերը կուլան, ֆիզիքական թէ բարոյական:

Ցիրուցան ենք եղեր մէկ երկրի մէջ անգամ, մին հարաւ, միւսը հիւսիս կամ արեւելք կամ արեւմուտք: Տեղն է ըսել «Թափառական տուն չունենք» ուր որ երթանք, ուր որ ըլլանք, բայց իրար կը քաշենք նորէն, մեր արիւնն ու մայրենի լեզուն իրարու կը մօտեցնէ նորէն, միայն թէ քաղաքականութեամբ չզբաղինք...

Օրերը կը սահին որքան շուտ, քանի որ համրուած են միշտ մեզպէսներուն համար .... ու նորէն օտար մարդիկ շուրջդ հաւաքուած քեզմէ գործ կ'ուզեն...

Քիչ մըն ալ թափառում աստ, անդ, եզերքը լիճերուն վճիտ կամ անտառի խորքերն շուրջ կամ բարձունքը լեռներու, հայրենապատկերն առաջդ, բացառիկ այս աղուոր օրերուն այս եղանակին:

Բայց ինչ որ ալ ըլլայ, որ կողմէն ալ որ գան այդ հովերն անուշ, Էքսէն թէ Նիսէն, «երբ չեն հովիկ իմ հայրենեաց. գընա, անցիր սրտէս ի բաց» — կը յիշեմ երգը վաղեմի որ միշտ պէտք է մնայ մեր սիրտերուն խորն, քանի հեռու ենք մեր երկրի հովերէն ու ջուրերէն եւ մեր օրերը կը հատնին, մեր կեանքը կը մաշի կարօտովը հայրենի...

Ս. Խաչի տօներուն առթիւ, կը յիշեմ այդ նշանաւոր Աղջիկ Մինասն Արմաշի, ուր գացած ենք ուխտի երկու անգամ, կովու կառքերով...

Անցեալ օրեր մանկութեան որ յետ չեն գալու...

Հիմակ այնտեղները բոլորն ալ աւերակ, այստեղ ալ մեր սրտերը եւ խաչը կը տանինք, խաչուած սրտերով...

Հիմա շոգեկառքին կը սպասենք, վերադառնալու համար նորէն մեր անկիւնը, ուրկէ որ նորէն լծուինք ամենօրեայ, մեքենական աշխատանքին մինչեւ որ ալ յանկարծ այդ մեքենան ալ կասի...

ՄԷՆ – ՍԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ԱՐԻՆ ԲԵՐԴԸ, որ կը գտնուի Երեւանի հարաւ արեւելեան ծայրամասը, հին ամրոցն էր Ը. դարու (Ք. Ա.) ուրարտական Իրեբունի: Վերջերս լրացան պեղումները: Անցեալ տարի մէջտեղ հանած եւ մաքրած էին ընդարձակ տաճար մը եւ յարակից շէնքերը: Այս տաճարէն դէպի հիւսիս մէջտեղ ելած ուրարտական հնագոյն արձանագրութիւններէն յայտնի է Սուսի կոչուած մեհեանը, որու առջեւի պատի երկու կողմերուն վրայ, տաճարի մուտքին, մէջտեղ ելած են նոյնանման արձանագրութիւններ, որոնք կը պատկանին Մենուայի որդի Արգիշտի թագաւորին (Քրիստոսէ առաջ Ը. դարու առջեւ կէս): Տաճարին պատերը ունին երկուքուկէս մեթր թանձրութիւն: Ներքին մասը կազմուած է ամուր տուֆի մեծ կտորներէ, վերի մասը աղիւսէ: Պատերը ներսէն ունեցած են գոյնզգոյն հարուստ որմնազարդեր: Տաճարին մօտ բացուած է մեծ շէնք մը վեցուկէս մեթր լայնութեամբ, քսաներկու մեթր երկայնութեամբ, առջեւի կողմը հինգ ելքով: Պեղումներու միջոցին գտնուած են ուլունքներ, ապարանջաններ, զինահանդերձանքի մասեր եւ սկիւթական բազմաթիւ աղեղներ, որոնք կը վկայեն Սկիւթացիներու դէմ մղուած ճակատամարտները:

ԵՐԵՒԱՆԻ տասնըհինգ դպրոցներուն մէջ սկսած են կազմակերպել ճաշարաններ, ուր աշակերտները պիտի կրնան տաք նախաճաշ եւ ճաշ ստանալ: Հերթապահութիւնը յանձնուած է ուսուցիչներուն եւ բարձր դասարանի աշակերտներուն: Մօտ ատենէն կը բացուին 45 ճաշարաններ եւս Երեւանի, Լենինականի, Կիրովականի եւ այլ վայրերու մէջ:

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ լեհ բեմադիրներ վերջերս Հայաստան այցելեցին: Անոնք «Զբօսաշրջիկի աչքով» փաստանկարներ պիտի առնեն, ցոյց տալու համար Հայաստանի պատմական անցեալի մշակոյթը, Էջմիածինը, Զուարթնոցը, Գառնին Գեղարդը եւ պատմական ուրիշ յուշարձաններ: Լայնօրէն պիտի նկարուի Հայաստանի բազմաբեղուն տօրեան:

ՀԱԼԷՊԻ Ազգ. ծերանոցին խնամակալութիւնը, որ կը գտնուի հայ առաքելական, կաթողիկէ եւ աւետարանական եկեղեցիներու հովանաւորութեան տակ, գնած է 2200 քառ. մեթր հող 44.000 ս. ոսկիի եւ սկսած է չորսյարկանի շէնք մը, որուն երկու յարկին կմախքը միայն շինուած է: Ցարդ ծախսուած է 125 հազար ս. ոսկի, կը պակսի տակաւին 125 հազար ս. ոսկի, ամբողջացնելու համար ծերանոց-անկելանոցը: Հոն պիտի կրնան պատսպարել հարիւր ծերունիներ, բացի պաշտօնեաներէ: Ներկայիս կան 56 ծերունիներ: Հալէպի մէջ շատ մը ընտանիքներ տարին օր մը սահմանած են անոնց հոգը, իբրեւ կերակուրի օր եւ այդ օրը 56 հոգիի համար իրենց տուները պատրաստուած կերակուրներ կը բաժնեն: Ուրիշներ կերակուրին փոխարժէքը կը վճարեն: Կարգ մը հայրենակցական միութիւններ վճարած են սենեակի մը շինութեան ծախքը: Այս նուիրատուներուն թիւը տակաւին շատ քիչ է: Սենեակի մը ծախքը գնահատուած է 1500 ս. ոսկի, կարասիով միասին:

Խնամակալութիւնը կոչով մը կը հրաւիրէ որ իրեն օժանդակեն հաստատութիւններ կամ կազմակերպութիւններ, ոչ միայն Հալէպի մէջ այլեւ ամէն տեղ ուր Հայ կայ:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (150)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՒՈՒՄ ԵՆ

5.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Միջնաբերդը, որ երեք կողմից բարձր-բարձր, ուղղաձիգ եւ անմատչելի դիրք ունէր, այդ կողմից միայն նրա ապառաժային կողքը փոքր ինչ թեքուած էր, եւ այդ պատճառով, ամրացրել էին հաստահիմն պարիսպներով ու աշտարակներով:

Հրէշը մօտեցաւ եւ, իր ահարկու գըլուխը հպարտութեամբ վեր բարձրացնելով, յենուեցաւ պարսպի վրայ, որպէս փափուկ բարձի վրայ: Նրա կազմուածքի գաղտնածածուկ խորշերում թաղնուած էին բազմաթիւ մարդիկ, որոնք զինուած էին բահերով, բրիչներով եւ մուրճերով: Սկսեցին փորել պարսպի հիմքը: Կրակը միայն կարող էր ազատել բերդը այդ վիթխարի թշնամուց: Վերեւից սկսեցին հրային գնդակներ նետել: Նա ոչինչ չէր զգում: Նրա տախտակամածը պատած էր թանձր թաղիքներով, որ թրջուած էին ջրով: Հրային գնդակները ընկնում էին նրա վրայ, թշշում էին, եւ իսկոյն հանգչում էին, թողնելով օդի մէջ անախորժ խանձահոտութիւն:

Հրէշի ներքոյ պատսպարուած մարդիկը շարունակում էին եռանդով փորել պարսպի հաստահիմն ստորոտը: Արդէն բացուել էր մի մեծ ծակ, բայց ծակի առաջը փակում էր պարսպի ետեւի ապառաժը: Երկար բրիչներն ու մուրճերը մաքառում էին այդ ժայռի հետ, բայց արդիւնաւոր հետեւանքի չէին հասնում: Մտածեցին բարձրացնել քանդակի լայնութիւնը դէպի վեր, գուցէ կարելի լինէր ազատուել ապառաժից:

Այդ գործողութեան միջոցին, վերեւից նայում էր Մամիկոնեան իշխանը: Նրա սառն դէմքը արտայայտում էր եւ տխրութիւն եւ ծիծաղ: «Ցիմարներ, մտածում էր նա, ի՞նչ պիտի շահէք, եթէ խորտակելու լինէք այդ պարիսպը»... Եւ, իրաւ, ոչինչ պիտի չշահէին, որովհետեւ, տիրելով այս պարիսպին, նրանց առջեւ դուրս կը գար երկրորդը, երրորդը... որոնք կարգ կարգ եւ աստիճան առ աստիճան բարձրանում էին միմեանց ետեւից, որքան բարձրանում էր քարաբլուրը, որի գագաթին կանգնած էր հզօր միջնաբերդը:

Բայց իշխանին տանջում էր այն միտքը, թէ լեռնականները այդ պատրաստութիւնները չէին կարող ունենալ. անտարակոյս, նրանք վեր էին առել քաղաքից. ուրեմն, նրանք կատարելապէս տիրապետել էին քաղաքին: Ի՞նչ եղաւ Մերուժանը, ի՞նչ եղան պարսիկ զօրքերը, որ պահպանում էի՜ն քաղաքը: Այդ հարցը սաստիկ վրդովեցնում էր նրան: Մերուժանին կորցնելով, նա խսպառ կորած եւ ոչնչացած էր համարում այն գաղափարը, որը իւր համար այնքան մեծ նշանակութիւն ունէր, եւ որի իրագործման համար՝ նա զոհել էր ամէն ինչ...

Ոչ սակաւ խռովութեան մէջ էր գտնըւում եւ պարսիկ բերդապահ զօրքը: Նրանք պարզ տեսնում էին, որ քաղաքը գրաւուած էր, իսկ իրանք մնացել էին քարի գլխին, պաշարուած անթիւ թշնամիներով: Նրանց գլխաւորը մօտեցաւ իշխանին եւ շնչասպառ ձայնով ասաց.

— Տագնապը մեծ է, տէր իմ:

— Տեսնում եմ:

— Պէտք է անձնատուր լինել, տէր իմ:

— Երբեք:

— Մի քանի օրից յետոյ ներս կը խուժէ վայրենի բազմութիւնը:

— Անկարելի է: Դու ուրեմն, այդ բերդը չես ճանաչում:

— Եթէ բերդի ամրութիւնը կարողանայ պաշտպանել մեզ դրսի թշնամուց, յետոյ ինչով կարող ենք պաշտպանուել մենք ներսի թշնամու դէմ — քաղցի եւ ծարաւի: Նրանք, պաշարման մէջ պահելով մեզ, բոլորիս սովամահ կ'անեն:

— Աւելի լաւ: Կը մեռնէք եւ կ'ազատուէք...

— Ինչո՞ւ ի զուր տեղը մեռնել:

— Որ չարատաւորուի Արքայից արքայի դրօշի փառքը: Որ չասեն, թէ պարսիկ զինուորը երկչոտ է:

Սպան լռեց, եւ գլուխ տալով հեռացաւ:

«Անպիտաններ. — ասաց նրա ետեւից զայրացած իշխանը, դուք քաջ էք այն ժամանակ միայն, երբ թշնամին ձեր առջեւից փախչում է»...

Մի եւ նոյն պատահեց ներքեւում, քաղաքի մէջ: Երբ լեռնականները, խորտակելով քաղաքի դռները, ներս մտան, այդ ժամանակ Պարսիկները բոլորովին վհատութեան մէջ ընկան: Մերուժանին բոլոր ջանքերը քաջալերելու նրանց մնացին ապարդիւն: Մի թեթեւ ընդդիմադրութիւնից յետոյ, Պարսիկների մի մասը անձնատուր եղաւ, իսկ մնացածները, քաղաքի միւս դռներից դուրս գալով, փախան:

Մերուժանը մնաց միայնակ, լքուած իւր քաղաքացիներից, եւ լքուած Պարսիկներից, որոնց վրայ մեծ յոյսեր ունէր: Նա վերջին անգամ իւր վշտալի հայեացքը դարձրեց դէպի մոխիր դարձած քաղաքը, ուր ապրել էին, ուր իշխել էին նրա նախնիքը, եւ օգուտ քաղելով ընդհանուր խռովութիւնից, իւր թիկնապահների փոքրիկ խմբով, դուրս եկաւ քաղաքից, եւ անյայտացաւ վաղորդեան մթութեան մէջ:

ՐԱՖՖԻ

դէմ : Երկու կառավարութիւնները դիտել կուտան թէ ֆրանսական ուժերու կեդրոնացումը Կիպրոսի մէջ եւ անոնց առաջադրած նպատակներարանցումի մասնած են Լիբանանի եւ Սուրիոյ ժողովուրդները, իրաւամբ մտահոգութիւն պատճառելով կառավարութեանց : Միեւնոյն ատեն կը յայտնեն թէ այս արարքը, որ կը ձգտի զինեալ միջամտութեան, կը խախտէ Ազգաժողովի ուխտին սկզբունքները եւ միջազգային օրէնքը :

× Գնդ. Նասր տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ «երբեք Թոյլ պիտի չտան որ գործէ արեւմտեան նոր ընկերակցութիւնը : Մենք պիտի ապահովենք նաւարկութեան կանոնաւորութիւնը : Եթէ ծրագրուած ընկերակցութիւնը կ՚ուզէ ճամբայ բանալ բռնութեամբ, մենք նախայարձակում պիտի համարենք զայն եւ ըստ այնմ պիտի շարժինք » :

ՄԻԿՈՅԵԱՆ ԿԸ ՎԱՐԷ ԶԻՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Կարմիր Զինաստանի կուսակցական համագումարին առթիւ, Փեքին գացած է Խ. Միութեան հայազգի փոխ-վարչապետը, Ա. Միկոյեան, որ ճառ մը խօսելով փառաբանեց Զինաստանի նախագահը՝ Մաօ Ցէ Թունկ, իբրեւ մեծ առաջնորդ մը եւ մարքսեան մը : Այս առթիւ ըսաւ թէ Խ. Միութիւնը ջնջեց մէկ մարդու ղեկավարութիւնը, իր վերջին համագումարին մէջ :

Համագումարին կը մասնակցին հազար պատգամաւորներ, ի դիմաց 10·700·000 չինացի համայնավարներու : Փեքինի անթելը Միկոյեանի ճառը հեռարձակեց անմիջապէս, չեշտելով թէ դղրդագին ծափեր կը լսուէին սրահին մէջ :

Պ. Միկոյեան խստօրէն դատապարտեց ամերիկեան դրամատիրական դասակարգը, ըսելով թէ կը փորձէ պառակտել համայնավար ազգերը, երբ Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութիւնը սկսաւ ջնջել անհատի պաշտամունքը :

Զինաստանի վարչապետն ալ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ պիտի շարունակեն ապաւինիլ Խ. Միութեան օգնութեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՅԻՆ ԳԻՆԸ աւելցնելու փորձը ձախողած կը համարուի, իբրեւ հետեւանք պետական միջամտութեան : Փռապանները իրենքզիրենք հաշուեցին բարձրացումը, տեսնելով որ յաճախորդներն ալ կ՚ընդդիմանան : Հարցաքննութեան կանչուած են 700 փռապաններ : Փուռերը փակելու սպառնալիքն ալ յաջողութիւն չէ գտած : Շատ մը փուռեր փակուեցան Սէն է Ուազի նահանգին մէջ :

ՊՏՈՒՂԻ ԵՒ ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆԻ փոքրաքանակի խանութպանները որոշեցին դռնամները գոցել 48 ժամուան համար, իբրեւ բողոք կառավարութեան հաստատած սակացոյցին դէմ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ Պ. Խրուշչեւ Եուկոսլաւիա պիտի երթայ մօտերս : Կը յիշուի թէ 1954ին ալ այցելեց, Մառէշալ Բուլկանինի հետ, յարաբերութիւնները վերահաստատելու համար, ամէն մեղք ձգելով Բերիայի վրայ ...

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ յարձակումները հետզհետէ կը բազմապատկուին : Ֆրանսական ուժերը ուժգին գործողութեան մը ձեռնարկելով, 200 ըմբոստներ պարտութեան մատնեցին երկու օրուան մէջ : — Ահռելի Թաթառ մը աճողին աւերներ գործեց Ալժերիոյ մէջ, ժամը 210 քիլոմեթր արագութեամբ սուրալով : Տուներ քշուեցան, կառքեր խորտակուեցան, հունձքեր փճացան եւ փողոցները տղմուտի վերածուեցան :

ԿԻՊՐՈՍԻ հարցին ուժ տալու համար դիւանագիտական նոր ձեռնարկ մը պիտի կատարուի Յունաստանի կողմէ : — Կիպրոսի յեղափոխական կոմիտէն ֆրանսերէն Թռուցիկով մը կը ծանուցանէ թէ որեւէ վնաս պիտի չկրեն Կիպրոսի մէջ տեղաւորուած ֆրանսացի զինուորները :

ՍԱԿԱՐԱՆ (17 Սեպտ.). — Զոյլ ոսկի՝ 469·000, նափոլէոն 3420, դոլար. 3250, սթերլին 4210, քառն տոլարնոց 19·050 : Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1040, տոլար 403, պելժ. 8·10, դոլար. 96·25 : փեզեթա 8·70 :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Նիսէն Տիկին Ս. Քալամթարեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Շավիլի մատրան շինութեան համար : Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մշակոյթի Տան Կեդր. Յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ Պանեէօյի մէջ կազմուած է մասնախումբ մը հետեւեալ անդամներով .— Տիկին Շնորհիկ Նաւասարդեան, Տիկին Սաթօ Յակոբեան, Տիկին Սթատեան, Պ. Պ. Լեւոն Տօնիկեան, Գէորգ Թուֆանեան, Եփրեմ Թեւանեան, Բարթամ Պասմաճեան :

Կեդր. յանձնաժողովը վստահ է թէ Պանեէօյի եւ շրջանի մեր հայրենակիցները սիրայօժար պիտի պատասխանեն մասնախումբին դիմումներուն :

ՎԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Խաչատուր Քեզլեան և պարագաները կը ծանուցանեն մահը իրենց մօր եւ ազգականին

ՌԱՀԱՆ ՔԵԶԼԵԱՆԻ

(86 տարեկան) որ տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 17ին :

Յուղարկաւորութիւնը այսօր, Չորեքշաբթի, ժամը 14ին, Վիէնի Ս. Մարթէն եկեղեցիին մէջ :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ԼՈՒՍԱԲԵՐԴ»

Տարօնաշունչ հատոր, հեղինակ՝ Նշան Պէշիկթաշլեան, Յառաջաբան՝ Ս. Շահնազարեանէ : Պատկերազարդ, 240 էջ, գին 1000 ֆրանք : Հրատարակութիւն Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Ամերիկա) :

Դիմել հեղինակին .—
52, Rue de Strasbourg, Vincennes (Seine).

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին :

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14 :

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել ՓավիյօնՍուՊուա :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Իսիի Խրիմեան դպրոցի դասընթացքը կը վերսկսի Հոկտեմբեր 4ին : Ուսուցիչը Պ. Ս. Քպչեան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարանկոզեան, Եթերեան, Աւագեան ընտանիքները եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ողբացեալ Արմենուհի Մարանկոզեանի (ծնեալ Ներսէսեան) մահուան առթիւ :

ԻՍԻԻ Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Օր. Վ. Կարապետեանի մահուան առթիւ, իր եղբօրը՝ Պ. Կարապետեանի եւ պարագաներուն, այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները եղած են Խրիմեան դպրոցին .—

Գասպարեան Ռափայէլ, Թափալեան Կարապետ, Զոլաքեան Յակոբ, Զատիկեան Զատիկ, Գարաեան Արիս, Մխիթարեան Տիգրան, Քիրէմիթճեան Աւետիս, Ազատեան Յակոբ, Աճէմով Մարտիկ, Աշնամեան Կիւլպէնկ, Ճանճիկեան Ադամ, Փիէր, Հաճի Յակոբեան Օհաննէս, Հաճի Յակոբեան Կարապետ, 500ական Ֆր. :

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին : Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի :

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

ՄԷԶՈՆ ՄԻՇԷԼԻ ՀԱՄԱՐ

Փեղեցիկ և լաւ կարող կարուհիներ քոնֆէքսիօն – ժիւփի համար : Մեծ քանակութեամբ, տեւական գործ :

Դիմել առաւօտները ժամը 9-12, Մէզոն Միշէլի, 165 ռիւ տը Ժավէլ, Փարիզ (15) : Մէթրօ Ֆելիքս Ֆոր :

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅԹ – ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ի յիշատակ ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ, Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի : Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի :

Այս շաբաթ, ժամը 20·30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը :

Կը նախագահէ ընկ. ԱՐՇԱԻՐ ՀԱՐԲԵԼԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն ընկերներ ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, ԹԱԳՒՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ :

Մեներգ եւ արտասանութիւն :

Հոգեհանգիստ.— Յաջորդ օրը, 23 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտ ողբացեալ երեքընկերներու համար մասնաւոր հոգեհանգիստ Լիոնի Հայոց եկեղեցին : Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիրները :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

Հայկազեան վարժարանին (32 ռիւ տը Թրէվիզ) հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին (4 Հոկտ.) : Արձանագրութեան համար դիմել նոյն օրը ժամը 2ին դպրոցին սրահը :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ՚ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 սեպտեմբերին : Նիստերը կը փակուին 23ի կէսօրէն վերջ, գեղարուեստական ցերեկոյթով մը : Կը հրաւիրուին Տէսինի գաղութը եւ Սեբաստիոյ նահանգի բոլոր հայրենակիցները :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսը 3 Փետր. 1957 :

***

Կ. ԽԱՉ.— Տիկին Տոքթ. Արթինեան եւ Օր. Ալիս Արթինեան երկու հազար Ֆր. կը նուիրեն Հայ Կարմիր Խաչի Ֆեսամվիլիէի օգափոխութեան կայանին, իրենց այցելութեան առթիւ :

Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Քէպապճեան երկու հազար 500 Ֆր. կը նուիրեն Հայ Կար. Խաչին, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Թէրզեանի մահուան առթիւ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այրի Տիկ. Նուրանի Զատէեան (ծնեալ Քահվէճեան) կը փնտռէ քոյրը՝ Վառվառ (Սթանոզցի) եւ քեռայրը (փեսան) Պ. Արշակ Տօղանեան՝ Խարբերդցի : Նախ հարաւ. Ամերիկա կը գտնուէր, ներկայիս Հիւսիսային : Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի հաղորդել հետեւեալ հասցէին .—

Պ. Ա. Ներսէսեան, 21 Պուլ. Վէնսան Արթիւր, Լա Ռօզիէռ, Մարսէյլ :

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Օր. ԺԱՔԼԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Պ. ԱՆՏՐԷ ՍԱՐԱՖԵԱՆ
Ամուսնացած

Պոմոն, Մարսէյլ, 9. Սեպտ. 1956

Կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Վարժապետեանի :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան ակումբին մէջ :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արդութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԾԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Կը խնդրուի մեր ընթերցողներէն նկատի ունենալ հետեւեալ կէտերը .—

1.— Հասցէի փոփոխութեան պարագային միշտ ղրկել հին հասցէն :

2.— Թերթին չվերաբերած գումարները չղրկել մեր մանտա–չէքին թիւով :

3.— Միութեանց եղած նուէրները կը հրատարակուին մի միայն այն պարագային, երբ գումարը կը ղրկուի Յառաջին կամ ստացող Միութիւնը ինք կուտայ ծանուցումը :

4.— Մահազդ, նշանտուք, ամուսնութիւն, փնտռտուք, հոգեհանգիստ, շնորհակալիք կամ ցաւակցութիւն կը հրատարակուին կանխիկ վճարումով :

5.— Անուն եւ հասցէ գրել մաքուր եւ յստակ :

6.— Առաքման անկանոնութեանց պարագային նամակատան ցրուիչին ուշադրութեան յանձնել, նկատելով որ թերթին առաքման սպասարկութիւնէն չէ յաճախումը : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը վերաբացուած է 11 Սեպտ. երկուշաբթիէն ի վեր ամէն օր մինչեւ ամսուն վերջ : Իսկ մէկ Հոկտ.էն սկսեալ ամէն հինգշաբթի : Կը դասաւանդէ Ատոմ քհնյ. : Դասաւանդութիւնները տեղի կ՚ունենան դպրոցի սրահին մէջ : Կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր՝ ղրկել իրենց զաւակները, սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն :

ԾԱԽՈՒ Է

Սիւրժէթէօզ երկու մեքենայ լաւ վիճակի մէջ, իրենց սեղաններով եւ մօթէօրներով :

MARQUE UNION SPECIALE

Դիմել՝

Der Toumayan, 35 Ave. Bourgain, Issy

Հեռ. ՄԻՇ. 20·60

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1. ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ, ՍՏ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆՑ, Բ. տպագր. Պէյրութ, 1955 – 56, երեք հատոր լոյս տեսած (Դ.ը մամուլին տակ) : Հատորը 4·000 ֆրանք :
2. ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Մ. ԱԲԵՂԵԱՆ, գիրք Ա., Բ. տպ. Պէյրութ, 1955, լաթակազմ 1800 ֆրանք :
3. ԱԿՍԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, Պէյրութ, 1955, Ա. եւ Բ. հատոր միասին (Գ.ը մամուլի տակ) 1050 ֆրանք :
4. ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ, հատոր Ա., 1050 ֆրանք:
5.— *L'Eglise Arménienne*, Malachia Ormanian, 2e éd. Antélias 400 Fr.
6. ԲԱՌԱՐԱՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ՀԱՅԵՐԷՆ, Մեսրոպ Նուպարեան, Պէյրութ, 1955, 1210 էջ, լաթակազմ 3000 Ֆր. :
7. ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԲԱՌԱՐԱՆ ԱՆԳԼ.–ՀԱՅ. Փրոֆ. Յ. Յ. Չագմաճեան, Պէյրութ, մեծադիր 1424 էջ, լաթակազմ 4000 Ֆր. :
8. ԽՈՆԱՐՀ ՀԵՐՈՍՆԵՐ, Կոմս, Գ. գիրք, Պէյրութ, 1956, 350 Ֆր. :
9. ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Մ. Թէօլէօլեան, Գահիրէ, 1956, Ա. եւ Բ. հատոր 2000 Ֆր. :

Առաքման ծախքը գնողին վրայ

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

ուր կը գտնուին Հայաստանի եւ Սփիւռքի հին ու նոր ամէն կարգի հրատարակութիւնները : Պահանջել Ընդարձակ Գրացուցակը :

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN 51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e
Chèque Postal, Paris, 1278-35.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, *rue de Trévise, Paris*-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • JEUDI 20 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7685 32e ANNEE խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3496

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՇՈՒՔԻՆ ԵՏԵՒԷՆ

•

Ինչո՞ւ «անշարժ կալուած» կոչեցինք մեր գաղութը, համառօտակի պարզելով անոր ընդհանուր պատկերը :

Վասն զի եղածը պահելու, եղածով գոհանալու հոգեբանութեամբ վարակուած է հաստատութիւնը, Փարիզէն մինչեւ Մարսէյլ, անցնելով Միջին Ֆրանսայէն :

Երէկ արձանագրեցինք, պատահաբար, այն ժառանգութիւնները զոր գաղութը ունէր կամ ունեցաւ, տարիներու ընթացքին :

Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, շատ քիչ բան աւելցած է անոնց վրայ :

Եւ եղածն ալ հետզհետէ կը մաշի, կը ծերանայ, ինչպէս որ եւ է անշարժ կալուած :

Ոչ մէկ արտակարգ ճիգ՝ ինքնապաշտպանութեան ազդակները նորոգելու, ընդլայնելու համար :

Ոչ մէկ տրամադրութիւն՝ ժամանակին հետ քալելու :

Ոչ մէկ աշխատանք՝ պահեստի ուժեր պատրաստելու համար :

Ամէն ինչ տարած ամփոփած ենք բանկային մէջ :

Ի՞նչ փայլուն հեռանկար կրնայ սպասել գաղութ մը, որ ունի երկու ծերանոց, բայց ոչ մէկ միջնակարգ վարժարան : Գոնէ ճեմարան մը՝ Մարսէյլի մէջ :

Տարիներ առաջ, 1927ին, Գրիգորիս եպիսկ. Պալաքեան փորձեց կազմակերպել թեմը, համաձայն ազգ. սահմանադրութեան :

Այս առթիւ հրաւիրուած էր պատգամ. ժողով մը, ուր ներկայացուցիչներ կային Եւրոպայի զանազան մասերէն, — ազգային կեանքի մէջ եփած դէմքեր :

Առաջին օրէն իսկ, ժխտական դիրք բռնեցին Փարիզի հին գաղութին ներկայացուցիչները, վեց ջոջեր :

Ե՞լքը, — Փարիզի Հայ. Եկեղեցին վերածուեցաւ Կրօնական Ընկերակցութեան :

Ընդդիմադիր կամ պաշտպան, գրեթէ բոլորն ալ մեռած են այսօր, եւ արդարն ու մեղաւորը զատելու միտք չունինք :

Այդ օրէն ի վեր, կարելի չեղաւ կազմակերպել գաղութը, կեդրոնական վարչութիւն մը հաստատելով :

Կաթող. պատուիրակներ եկան ու գացին : Ամէն հայաշատ կեդրոն մնաց ինքն իր գլխուն, մատուռ մը ճարելով եւ միութեան կորիզ մը հաստատելով :

Թերեւս ձախողման պատճառներէն մէկն ալ այս դրութիւնն է, — եպիսկոպոսներ նշանակել արտակարգ իրաւասութիւններով, փոխանակ ներքին ուժերը շարժման մէջ դնելու եւ իրական կազմակերպութիւն ստեղծելու :

Իր պաշտօնը կրցա՞ւ կատարել կաթող. վերջին պատուիրակը, երեք տարուան ընթացքին :

Գաղութը կը մնայ նոյն անկերպարան վիճակին մէջ, ամբողջ երկրին տարածութեան վրայ :

Ազգային կեանքը ամփոփուած է ժամուն բակը, հետզհետէ նեղնալով եւ պարպուելով :

Հին թէ նոր, անոնք որ քիչ – շատ վարժուած են ազգային կեանք վարելու, իբրեւ գործունէութիւն սահման ունին իրենց բանկալը :

Կը կարծեն թէ երբ եկեղեցին չէն եւ պայծառ մնայ, ժողովուրդն ալ իր ճամբան կը գտնէ, դէպի փրկութիւն եւ բարօրութիւն :

Մինչդեռ, ցիրուցան բազմութիւնները կը փնտռեն կուռ կազմակերպութիւն մը, կեդրոնական հասցէ մը : Ոչ միայն Ֆրանսայի, այլեւ հարեւան գաղութներու, ամբողջ արեւմտեան Եւրոպայի համար :

Դժբախտաբար Փարիզը, որ երբեմն կը յաւակնէր ուղեցոյց հանդիսանալ, դարձած է առաջին ուղեկորոյս կեդրոնը : Իսկ եւ իսկ անշարժ կալուած : Թանգարան անցեալ փառքերու :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐՈՒ ԾՐԱԳԻՐԸ ՔՆՆՈՒԵՑԱՒ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

•

ՊԻՏԻ ՍՏԻՊԵՆ ՈՐ ԵԳԻՊՏՈՍ ԱԼ ԳՈՐԾԱԿՑԻ

Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու արտաքին գործերու նախարարները առջի օր վաւերացուցին այն ծագիրը որ կը տրամադրէ Սուէզի Ջրանցքը գործածողներու ընկերակցութիւն մը կազմել, ապահովելով Եգիպտոսի գործակցութիւնը : Պ. Ֆ. Տըլլըս այս ծրագիրը պիտի պաշտպանէր 18 պետութեանց Բ. խորհրդաժողովին առջեւ, որ բացուեցաւ երէկ, չորեքշաբթի, Լոնտոնի մէջ : Կը հաւաստեն թէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը հաւատարիմ կը մնայ իր ծրագրին եւ վճռական դիրք մը պիտի բռնէ, ինչպէս Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ներկայացուցիչները : Երեք նախարարները համաձայնած են երկու հիմնական կէտերու շուրջ, — 1. Կազմել միջազգային ընկերակցութիւն մը, որուն պիտի վճարուին Ջրանցքին տուրքերը եւ Եգիպտոսը ստիպել որ գործակցի, այլապէս խախտած պիտի ըլլայ 1888ի պայմանագիրը — 2. Շահակից պետութիւնները գործնապէս կապել այդ ընկերակցութեան, որ ի հարկին ազդու միջոցներու պիտի դիմէ, որպէս զի գնդ. Նասր ճանչնայ եւ յարգէ իրենց իրաւունքները :

Կարծողներ կան թէ Պ. Տըլլըս կարգ մը զիջումներ պիտի ընէ, որպէս զի կարենայ պահել 18երու միութիւնը : Շատ մը մանրամասնութիւններ գաղտնի կը պահուին, այնպէս որ բուն կացութիւնը պիտի պարզուի երբ վերջանայ 18 պետութեանց նոր խորհրդաժողովը :

× Լոնտոնի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ Անգլիոյ վարչապետը, Իտըն, երբեք հրաժարած չէ ի հարկին զինուորական ճնշումներ բանեցնելու ծրագրէն : Ան միշտ կը յիշեցնէ թէ ինչ աղետալի հետեւանքներ ունեցաւ միջին ճամբու քաղաքականութիւնը, 1939 – ին, Միւնիխի մէջ :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Մ. Նահանգները ուղղակի նոր ընկերակցութեան պիտի յանձնեն իրենց նաւերուն վճարելիք տուրքը : Ասիկա այժմ որոշ լաւատեսութիւն կը տիրէ : Մանաւանդ որ, կարգ մը շրջանակներ կը կարծեն թէ արաբական բոլոր պետութիւնները համաձայն չեն ծայրայեղութեանց :

Արաբական Դաշնակցութիւնը կը շարունակէ իր ժողովը Գահիրէի մէջ : Առջի օր լսուեցաւ Եգիպտոսի արտ. նախարարին տեղեկագիրը, յետոյ միութեան ընդհ. քարտուղարին զեկուցումը : Այս վերջինը յայտարարեց.

— Եգիպտոսի դիրքը առողջ է եւ հաստատուն, մինչդեռ իր հակառակորդներուն պատրուակները հակասական են եւ արհեստական : Համաշխարհային կարծիքը հետզհետէ Եգիպտոսի կողմը կը հակի, նոյն իսկ մեր հակառակորդներուն մէջ :

Եւ սակայն, իրազեկներ գիտել կու տան թէ Եգիպտոս յուսախաբ եղած է կարգ մը արաբական երկիրներու բռնած դիրքէն : Անոնք ուժ տալով հանդերձ Եգիպտոսի, չեն ուզեր աւելի անդին անցնիլ :

Գահիրէի մէջ կը սպասեն որ Արաբական Դաշնակցութիւնը անմիջապէս ժողովի հրաւիրէ անդամակից պետութեանց արտաքին նախարարները : Այն ատեն պիտի քննուին դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզելու, արեւմուտքի հետ կնքուած համաձայնութիւնները չեղեալ համարելու, ռազմական խարիսխները եւ զանազան մենաշնորհներ ջնջելու առաջարկները : Արդ, կարգ մը արաբական երկիրներ երբեք տրամադիր չեն այսքան յառաջ երթալու :

Դամասկոսի մէջ խորհրդաժողով մը գումարուեցաւ, քննելու համար աշխարհակալութեան դէմ պայքարելու միջոցները, եթէ յարձակում կատարուի Եգիպտոսի վրայ :

ԵԳԻՊՏՈՍ ՄԻՇՏ ԿԸ ՄԵՐԺԷ

Սուէզի եգիպտական վարչութեան տնօրէնը, գնդ. Եոնուս, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ օտար նաւուղիղներու մեկնումին հետեւանքով ծագած տագնապը անցած է եւ թէ երկու երեք օրէն պիտի գործադրուի օրական երեք կարաւանի դրութիւնը : «Ամէն շաբաթ 15-20 նաւուղիղներ գործի կ'անցնին : Շնորհիւ մեր բարւոք վարչութեան եւ եգիպտացի եւ յոյն նաւուղիղներու անձնուիրութեան կացութիւնը հետզհետէ բնականոն դառնայ, աւելի շուտ քան կը նախատեսէինք : Արեւմտեան պետութիւններու ծրագրած ընկերակցութեան որ եւ է նաւ պէտք է նաւուղիղ մը ուզէ եգիպտական ընկերութենէն » :

Երբ հարցուցին թէ ի՛նչ պիտի ընէ, եթէ արեւմտեան ընկերակցութիւնը փորձէ Ջրանցքէն անցնիլ իր սեփական նաւերով, գնդապետը պատասխանեց.— «Թող փորձեն ...» :

Թղթակից մը հարցուց թէ ռուս նաւուղիղներ պիտի կրնա՞ն մտնել Ջրանցքէն անցնող ամերիկեան նաւերու մէջ : Գնդապետը պատասխանեց .— « Մենք չէզոք ենք եւ հաւասար աչքով կը նայինք ամէնուն » :

Վճարելի սակերու մասին ալ հարցումներ եղան եւ գնդապետը պատասխանեց թէ առ այժմ կը գանձեն տուրքերուն 40-45 առ հարիւրը :

Վերջին հեռագիրներու համաձայն, երթեւեկը հետզհետէ կը դանդաղի : Նախորդ ընկերութեան մասնագէտները Եւրոպա հասած են արդէն և գիտել կու տան թէ «մթնոլորտը անշնչելի դարձած էր» Սուէզի մէջ : «Եգիպտացի նաւուղիղները պիտի չկրնան ապահովել սովորական նաւարկութիւնը, երբ ձմեռը վրայ հասնի մշուշներով եւ աւազախառն քամիներով : Անոնք այժմ կ'օգտուին օրերու երկարութենէն եւ գիշերային նաւարկութիւն չեն կատարեր : Նոյն իսկ խորհրդային նաւուղիղներու օգնութիւնը չի կրնար դիւրացնել այս գործը » :

× Աւստրալիոյ վարչապետը, որ Հինգերու յանձնախումբին նախագահն էր, իր երկիրը հասնելով, յայտարարեց թէ «ցանկալի չէ բռնութեան դիմել, բայց եւ այնպէս տեղի տալ՝ կը նշանակէ ճամբայ բանալ դիկտատուրաներու համար» :

× Մ. Նահանգները միջոցներ ձեռք առած են, օրական 500.000 տակառէն 1.100.000ի բարձրացնելու համար Եւրոպայի սահմանուած քարիւղը, եթէ Սուէզի ճամբան փակուի առժամապէս : Այս յաւելումէն զատ, կարելի պիտի ըլլայ Եւրոպա փոխադրել 300.000 տակառ քարիւղ Միջին Արեւելքէն, փոխանակ Մ. Նահանգները ղրկելու :

Եւրոպա օրական 500.000 տակառ քարիւղի պէտք ունի, եթէ Միջին Արեւելքի նաւթուղիները չարունակեն բանիլ, Սուէզի ճամբուն փակումէն վերջ :

× Սուրիոյ վարչապետը լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ վճռապէս որոշած են «Եգիպտոսի հետ ըլլալ որեւէ նախայարձակման պարագային» :

× Թունուզի վարչապետը, Պուրկիպա, Փարիզ հասնելով երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Կի Մոլէի հետ : Այս առթիւ բարեկամաբար թելադրեց խուսափիլ որ եւ է ընդհարումէ՝ Սուէզի վէճին առթիւ : Այս թելադրութիւնն ալ ապացոյց մը կը համարուի համարաբական շարժման : Ֆրանսայի վարչապետը պատասխանեց.— «Առանց բոլորովին մէկդի դնելու զինուորական միջոցները, կարելին պիտի փորձեմ խաղաղ լուծումի մը յանգելու համար» : Պ. Պուրկիպա յետոյ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Փարիզի եգիպտական դեսպանին հետ :

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

•

«ՈՉ ՄԷԿ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՉԱՐԱՄԻՏՆԵՐՈՒՆ »

ՊԷՅՐՈՒԹ, 15 Սեպտ. — Երէկ առաւօտ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա. ընկերակցութեամբ Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Խորէն եպիսկ.ի, Ճեզիրէի Առաջնորդ. փոխանորդ Տաճատ Ծ.Վրդ.ի, պետական երեսփոխաններ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեանի եւ Տիգրան Թոսպաթի, ինչպէս նաեւ Քաղաք. ժողովի ատենապետ Պ. Ռուբէն Մավխասդալեանի, յաջորդաբար այցելեց խորհրդարանի նախագահ Պ. Ատել Օսէյրանի, վարչապետ Պ. Ապտալա Եաֆիի եւ պետական նախարար Պ. Սաեպ Սլամի : Տանն Կիլիկիոյ հայրապետը թէ խորհրդարանին եւ թէ Սերային մէջ արժանացաւ զինուորական պատիւներու :

Խորհրդարանի նախագահ Պ. Ատել Օսէյրան, շնորհաւորելէ ետք Զարեհ Ա. կաթողիկոսը, բազմմեայ արդիւնաւոր գործունէութիւն եւ հայ համայնքին բարգաւաճում մաղթեց :

Վարչապետ Եաֆի իր կարգին կրկնեց նախագահ Շամունի խօսքերը եւ ըսաւ.

—« Ձեր ընտրութեան ընդդիմացող բաբեմխոները շուտով կը խմբուին Ձեր շուրջ, ինչպէս ըսած է նախագահը : Իսկ չարամիտներուն ոչ մէկ կարեւորութիւն տալու է » :

Պետական նախարար Պ. Սաեպ Սլամ, իր դրասենեակին մէջ չափազանց սիրալիր ընդունելութիւն մը ընելով Հայոց կաթողիկոսին, յայտարարեց.

— « Տանն Կիլիկիոյ Անթիլիաս հաստատուած կաթողիկոսութիւնը Հայերունը չէ միայն, այլ՝ համայն Լիբանանցիներունը : Դժբախտաբար, քաղաքականութիւնը սկսած է դեր խաղալ կրօնական մեր կեդրոններուն մէջ : Ձեր ընտրութիւնը կը վստահեցնէ սակայն մեզ, որ Անթիլիասի Աթոռը լաւագոյն ու զօրաւոր ձեռքերու մէջ կը գտնուի, նկատելով որ ամբողջ արաբ աշխարհին ծանօթ են Ձեր անձն ու գործը : Ինծի հասած տեղեկագիրներէն ուրախութեամբ հաստատեցի, որ այսուհետեւ ալ, ինչպէս առաջ, Ձեր սիրտը բաց պիտի մնայ բոլորին առջեւ, անխտիր բոլոր Հայերուն, որոնք Ձեր զաւակներն են » :

Հայրապետն ու իր հետեւորդները կէսօրին վերադարձան Անթիլիաս :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

•

Տեղական թերթերը կը ծանուցանեն թէ քառասուն հոգի ձերբակալուած են, Օրլէանվիլի եւ Օրանի մէջ երեւան հանուած դաւադրութեան առթիւ : Նախկին տեղակալ Կերապ, որ մահուան դատապարտուած էր զինուորական ատեանին կողմէ, ձերբակալուած ըլլալով նորէն պիտի դատուի, ուրիշ ամբաստանեալներու հետ : Զինուորական իշխանութիւնը կարեւոր փաստաթուղթեր ձեռք անցուցած է, համայնավարական խումբի մը գործունէութեան մասին : Նոր ձերբակալութեանց կը սպասուի Օրանի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ :

Ապահովութեան տեսչութիւնը Փարիզի մէջ ալ հետապնդումներ կատարելով, ձերբակալեց Ալժերիոյ ազատագրութեան ճակատին երկու վարիչ անդամները, մէկը 27, միւսը 31 տարեկան : Առաջինը աւելի կարեւոր պաշտօն մը ստացած էր վերջերս եւ զանազան ծածկանուններ կը գործածէր : Երկրորդը կոմիտէին գանձապահն էր : Կը փնտռուի երրորդ մը, որ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍՏԱԼԻՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՄԱՍԻՆ

Նկատի առնելով այն խորհրդաւոր պայմանները, որոնց մէջ տեղի ունեցաւ Ստալինի մահը, մենք առաջին օրէն իսկ այն կարծիքը յայտնեցինք, թէ բոլոր ժամանակներու մեծագոյն բռնակալը՝ Իոսիֆ Վիսարիոնովիչ Ստալին՝ բնական մահուամբ մեռած չէր, այլ պարզապէս սպաննուած էր :

Անշուշտ, ոչ ոք ստուգապէս գիտէր, թէ որո՞նք սպաննած էին կամ թէ ինչ պարագաներու մէջ կատարուած էր սպանութիւնը, որ վերջապէս կ՚ազատագրէր ռուսական կայսրութիւնը թիւ մէկ ոճրագործէն :

Վերջերս հրապարակուած յայտնութիւնները, նոյնքան զգայացունց՝ որքան չհրապարակուածները, որոշ լոյս կը սփռեն Ստալինի անհետացման առեղծուածին շուրջ :

Կ՚արժէ, որ մենք ալ մեր կարգին արձանագրենք, թէ իսկ սեղմ գիծերու մէջ, «զգայացունց» այդ յայտնութիւնները, որոնք, մեզի կը թուի, ամբողջ ճշմարտութիւնը չեն, բայց ճշմարտութեան մէկ մասն են անկասկած :

Ներկայացնենք ուրեմն առեղծուածը մասամբ միայն բացատրող վերջին յայտնութիւնները, զանոնք քաղելով «Ֆրանս Տիմանշ» շաբաթաթերթէն : Ֆրանսերէն այս շաբաթաթերթը ինքն ալ իր տեղեկութիւնները քաղած է վստահելի երեք աղբիւրներէ, — «Նիւ Եորք Թայմզ»ի թղթակիցը՝ Հերիսըն Սալըզպըրի, ռուս գրող Իլիա Էհրէնպուրկ, Ֆրանսացի փիլիսոփայ եւ «գոյապաշտ դպրոց»ի հիմնադիր Ժան Փոլ Սարթր, ինչպէս նաեւ եւրոպա կուսակցութեան պաշտօնաթերթը՝ «Պրավդա» :

Ասոնք բոլորը «երկրորդ ձեռք» են, այո. բայց ապահովաբար «առաջին ձեռք»է քաղած են իրենց տեղեկութիւնները :

Հետեւինք ուրեմն «առաջին ձեռք»է առնուած այս յայտնութիւններուն :

1953 Յունուար 15ին, առանց նախապէս անէ մէկու կարծիքը առնելու, Լազար Կագանովիչ (Հրեայ), Պրեզիտիումի անդամներուն ղրկուած շրջաբերականով մը, կը պահանջէր անմիջապէս նիստի հրաւիրել Գերագոյն Սովետը :

Շրջաբերական – հրաւէրին առաջին անգամ պատասխանեց Նիկիտա Խրուշչեւ, ներկայիս Համամիութենական Կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի առաջին քարտուղարը եւ Խ. Միութեան թիւ մէկ քաղաքացին :

Այդ օրերուն Ստալին կը հանգստանար Սոչիի մէջ: Փութով վերադարձաւ Մոսկուա, այս անգամ եւս իր սաղմին մէջ խեղդելու համար ոչ թէ երեւակայական դաւ մը, այլ իրական դաւադրութիւն, որուն վարիչներն էին Խրուշչեւ, Բուլկանին, Միկոյեան, Կագանովիչ, հաւանաբար նաեւ ուրիշներ :

Լազար Կագանովիչի պահանջած ժողովը տեղի ունեցաւ 1953 Մարտ 1ին :

Սկզբունքով՝ Գերագոյն Սովետի Պրեզիտիումը պէտք է քննէր ընդհանուր քաղաքականութեան հետ կապ ունեցող հարցեր :

Ժողովի սկիզբէն իսկ Կագանովիչ անցաւ յարձակողականի եւ ըսաւ.

«Կ՚առաջարկեմ կազմել մասնաւոր յանձնախումբ մը՝ քննելու համար պարագան այն բժիշկներուն, որոնք ձերբակալուած են՝ առանց որոշ փաստի իրենց յանցապարտութեան մասին: Կ՚առաջարկեմ նոյնպէս ջնջել Հրեաները զանգուածօրէն աքսորելու այն որոշումը, զոր ընկեր Ստալին տուած է ինքնագլուխ եւ որուն տեղեակ պահուած չէ Պրեզիտիումը» :

Ասիկա յանդգնութիւն մըն էր, որ կրնար մահուամբ պատժուիլ: Սակայն դաւակիցները ամէն ինչ նախատեսած եւ ըստ այնմ ձեռք առած էին հարկ եղած միջոցները՝ ձախողեցնելու համար հաւանական ամէն նախաձեռնութիւն Ստալինի կողմէ:

Ժողովին ներկայ անդամները, բացի Բերիայէն, միաձայնութեամբ ընդունեցին Կագանովիչի զոյգ առաջարկները, — վերաքննել ձերբակալուած բժիշկներու պարագան եւ անվաւեր նկատել Հրեաներու զանգուածային աքսորի որոշումը :

Ստալին չկրցաւ զսպել ինքզինք եւ պահել իր պաղարիւնութիւնը: Մանաւանդ չունեցաւ անհրաժեշտ հեռատեսութիւնը՝ նախզգալու սարքուած դաւը: Զայրացած ու բորբոքած՝ սկսաւ վրացերէն հայհոյանքներու հեղեղ մը թափել իր ընկերներուն եւ անմիջական գործակիցներուն վրայ :

Ճիշդ այդ պահուն խօսք առաւ Անաստաս Միկոյեան եւ ինքնավստահ շեշտով մը յարեց.

— «Իոսիֆ Վիսարիոնովիչ, քեզի խորհուրդ կուտանք զգուշանալ հապճեպ եւ անմիտ որոշումներ տալէ : Մի մոռնար, որ մենք արդէն ձեռք առած ենք նախազգուշական բոլոր միջոցները» :

Ապա, նայելով ժամացոյցին, յարեց.

«Հիմա գիշերուան ժամը տասնըմէկն է: Եթէ կէս ժամ ետք ողջ առողջ դուրս չգա՛նք այս սրահէն, Կրեմլը պիտի գրաւուի բանակին կողմէ» :

Նոյն պահուն տեղի ունեցաւ անսպասելի եւ աննախատեսելի դէպք մը: Խօսք առաւ նաեւ Լաւրենտի Բերիա, Ստալինի ազգակիցը եւ անոր երախտաւորեալը, եւ յայտնեց, թէ ինք որեւէ անպատեհութիւն չի տեսներ, որ մասնաւոր յանձնախումբ մը ձեռնարկէ քննելու ձերբակալուած բժիշկներուն պարագան, քանի որ, ի վերջոյ, այդ մարդիկը կրնան անմեղ ըլլալ իրապէս :

Ասոր վրայ՝ Ստալին ամբողջովին կորսնցուց իր մտքի հաւասարակշռութիւնը և բոլորովին առանձին զգաց ինքզինք, — առանձին եւ անզօր: Անզօրութեան այս գիտակցութիւնը անգամ մը եւս մղեց զինք անասելի հայհոյանքներու, նախատական եւ ատելավառ բառերու հեղեղ մը պոռթկալ իր տեղակալներուն դէմ :

Այն ատեն հանդիսաւոր չարժուձեւով կրկին ոտքի ելաւ Կագանովիչ, գրպանէն հանեց կուսակցութեան անդամատետրը եւ, կտոր – կտոր ընելով զայն, նետեց Ստալինի երեսին:

Ամենէն մենատէրին դէմքը կաս կարմիր կտրած էր, աչքերը արիւնով լեցուած : Շուարած չմորած՝ ուզեց զանգակը հնչեցնել իր անձնական պահակները օգնութեան կանչելու համար: Սակայն, ձեռքը դեռ զանգակի կոճակին չհասած, շանթահար գետին ինկաւ ուղեղային արիւնախռնումի հետեւանքով :

Մեռած էր :

Դաւակիցները ամբողջ գիշերը կը շարունակեն իրենց ժողովը եւ կ՚որոշեն առտուան ժամը 6ին միայն կանչել պաշտօնական բժիշկը: Մոսկուայի ամէնէն ականաւոր բժիշկները, փութով Կրեմլի պալատը հաւաքուած, կը հաստատեն մահը, իբրեւ հետեւանք ուղեղային արիւնախռնումի :

Սակայն դուրսի աշխարհը մենատէրին մահուան տեղեկացաւ չորս օր ետք, 1953 Մարտ հինգին միայն :

Հիմա հարց կը ծագի, թէ ուղեղային արիւնախռնումը հետեւանք չէ՞ր բժշկական այն «մասնաւոր խնամք»ներուն, որոնց ենթարկուած էր աճարկուբռնակալը իր մահէն քիչ առաջ:Աւելի քան հաւանական կը նկատուի, որ դաւակիցները նախապէս արդէն ապահոված էին զայն «խնամող» բժիշկներուն գործակցութիւնը :

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ԿՐԵՏԷԻ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչեւ 19րդ դար հնախուզութիւնը եւ պատմական տուեալներ, կը վկայէին թէ արեւմտեան արդի քաղաքակրթութեան էական հիմերը կը կազմէին հելլէնական ու հռովմէական քաղաքակրթութիւնները : Սակայն աւելի վերջը կատարուած պեղումներ եկան ապացուցանելու թէ այս վերջիններն ալ իրենց կարգին նպաստաւորուած էին եգիպտական, փիւնիկեան, միջագետեան, պարսկական ու փոքրասիական հնադարեան ծաղկեալ քաղաքակրթութիւններէն:

Հաւանական է որ Հայաստանն ալ իր կարեւոր նպաստը բերած է արդի քաղաքակրթութեան: Դժբախտաբար, իր փառաւոր անցեալի հետքերէն շատ քիչ բան մնացած է: Քրիստոնէութիւնը եթէ մասամբ մը նոր ուխին ներարկեց հայկական քաղաքակրթութեան, միւս կողմէ, սակայն եկաւ ի սպառ կործանելու մեր դարաւոր ժողովուրդին ծագման, հեթանոսական անցեալին, մշակոյթին ու ըստեղծագործութեանց բոլոր յիշատակաբանները :

Կէս դարէ ի վեր, նոր օղակ մը եւս եկած աւելցած է քաղաքակրթութեանց շղթային վրայ: Կրետէի մէջ կատարուած հնախուզականպեղումներ երեւանհանեցին այնպիսի հրաշալիքներ, որոնք նոր էջ մը կը բանան հնադիտութեան պատմութեան մէջ: Մինչ այս, պատմագէտներու համար նախահելլէնական ընկերութիւնը կը մնար անլոյծ հարց մը: Անոնք, իրենց երեւակայութեան ուժ կուտային եւ զանազան հետեւութեանց կը յանգէին, հիմնուելով Հոմերոսի Իլիականի ու Ոդիսականի նկարագրութեանց եւ Թուկիդիտէսի ու Հերոդոտոսի թողած յիշատակութեանց վրայ :

Այդ պեղումներուն շնորհիւ պարզուած է թէ Քրիստոսէ քսան դար առաջ, Կրետէի յանդուգն նաւազներն էին որ գծեցին միջերկրականեան արեւելք – արեւմուտք ծովային ճանապարհը, Եւրոպան կապելով Մերձաւոր Արեւելքի հետ: Անոնք հիմը դրին անդրապղինձի ճարտարարուեստին ու վաճառականութեան : Թէեւ կղզին վրայ ոչ պղինձի հանքեր կային, ոչ ալ անագի, բայց շնորհիւ իրենց նաւային մեծ ատրմիղին, անոնք պղինձը կ՚առնէին Կիպրոսէն (պղինձի կղզի, ինչպէս կը բորբոքէ իր անունը), իսկ անագը՝ Իտալիայէն (Եդրուրիա), Կալլիայէն (հին Ֆրանսա), Սպանիայէն եւն..: Անագապղինձէն անոնք կը պատրաստէին զարդեղէններ, զէնքեր, ու արուեստի ուրիշ առարկաներ ու զանոնք կը վաճառէին Միջերկրականեան երկիրներուն: Այդ վաճառականութիւնն էր աղբիւրը կղզիին տնտեսական վիճակի բարգաւաճման :

1900էն 1905ին էր որ առաջին պեղումները կատարուեցան Կրետէի մէջ հնախոյզ Արթըր Իվընսի կողմէ, որ երեւան հանեց Կնոսոս քաղաքին հրաշակերտ պալատը, դերեզմանատուն մը եւ ուրիշ արժէքաւոր հնութիւններ :

Պալատին պարունակած արուեստի գանձերը եւ արձանագրութեանց տախտակները լոյս մը սփռեցին նախահոմերական շրջանի այդ ժողովուրդին կենցաղին, մշակոյթին, բարքերուն ու քաղաքակրթութեան բարձր մակարդակին վրայ: Իվընսէն վերջ իտալացի, անգլիացի, Ֆրանսացի ու կրետացի հնախոյզներու խումբեր պեղումներ կատարեցին կղզիին զանազան կէտերուն վրայ ու յաջորդաբար գտան Զակրոյի, Փալէկաստրոյի նաւահանգիստները, Փեցոֆայի տաճարները, Փայէստոսի, Միլիայի պալատները եւ ուրիշ հարիւրէ աւելի վայրեր :

Քրիստոսէ 15 – 20 դարեր առաջ է որ Կրետէի քաղաքակրթութիւնը կը հասնէր իր փառքի գագաթնակէտին: Կարելի չէ երեւակայել թէ 40 դարեր առաջ այդ մեծ կղզին մէջ գոյութիւն ունէին մեր արդիական կեանքի շատ մը հանգստաւէտ պայմանները: Եւ սակայն պայծառ ճշմարտութիւն մըն է որ Կրետացիները իրենց տուներուն մէջ ունէին հոսուն աղբիւրներ, աղտոտ ջուրի կոյուղիներ : Կնոսոսի պալատին մէջ գտնուած է թագուհիին յատուկ ճեմիչ մը՝ սիֆոնով ու նստարանով: Նաեւ կեդրոնական ջեռուցիչ, բաղնիք եւ հանգստաւէտութեան ու առողջապահութեան ուրիշ առարկաներ :

Կրետէն թէեւ չունէր ճարտարապետական մեծղի շինութիւններ ու իրենց շէնքերուն կառուցուածքը անհամաչափութեան տարօրինակ նմոյշներ էին, սակայն շէնքերու ներքին պատերը կը կրէին բարձր արուեստի մը ձեռակերտները: Որմանկարները ցոյց կուտան խրապաշտ արուեստի մը նրբութիւնը ու մանաւանդ գեղարուեստ առանձնայատկութիւն մը որ դիւրաւ կը զանազանուի նոյնիսկ յունական նկարչութենէն:Տուներու շինութեան մասնաւոր յատակագիծ մը չունենալով, նախապէս շինուած շէնքի մը շուրջը ամէն սերունդ յաւելում մը կը կատարէր եւ ի վերջոյ կը գոյանար մանուածապատ շէնքերու ցանց մը որ կոչուած է լաբիւրինթոս :

Կրետէի ընկերային օրէնքները եւս զարգացած էին ու կը կռթնէին բարոյական օրինակելի հիմերու վրայ: Կինը կը վայելէր իր կատարեալ անկախութիւնն ու ազատութիւնը : Տնական աշխատանքներէ դուրս կնոջ կը հանդիպինք կրօնական ծէսերու մէջ իբրեւ կրօնաւորուհի, իսկ մարզական խաղերու մէջ իբրեւ ցլամարտիկ, կառքերու մրցումներուն մասնակից, իբրեւ որսորդ կամ նոյնիսկ կռփամարտիկ : Իր արդուզարդը, հագուստեղէնները կրնան նախանձը շարժել արդի նորաձեւութեանց խնկարկուներուն: Կիները կը գործածէին նաեւ շրթունքի կարմիր ներկեր մատիտի ձեւով ու պուտակաւոր պատեանով :

Կրետացիները խաղաղասէր էին ու երբեք չէին խորհած իրենց ինքնապաշտպանութեան միջոցներուն մասին: Մինչդեռ թշնամին գիրենք կը լրտեսէր, վերջ տալու համար այդ բարձր քաղաքակրթութեան: ԺԷ. դարուն (Ք. Ա.) Կրետացիները սերտ յարաբերութիւններ կը մշակէին Աքէացիներու հետ, որոնք Պելոպոնէսի մէջ (Ք. Ա. 20րդ դարուն) հաստատուած հնդեւրոպական ռազմիկ ցեղեր էին : ԺԵ. դարուն վերջերուն, Աքէացիները յարձակեցան կղզիին վրայ, քար ու քանդ ըրին քա-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԷՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

— Ես եմ, ասում է Սիրանը՝ ուրախ, ու սիրածը՝ Սիրվանը ողջ է ու անվնաս, — Եկա՛յ...:

Երբ տղան բանում է դուռը, տեսնում է շեմքում կանգնած Սիրանը՝ հարսանեկան ճերմակ շորերով ու ճերմակ քողով:

— Դու փախե՞լ ես:

— Ո՛չ, նա ինքը թողեց գամ:

Տղան՝ Սիրվանը զարմանում է:

— Թողե՞ց... ինչպէ՞ս թողեց :

— Ես յայտնեցի նրան իմ պայմանը, որ առաջին գիշերը պէտք է գամ քեզ մօտ, որ ես ազնիւ խօսք եմ տուել քեզ:

— Եւ նա թողե՞ց, զարմանում է տղան:

Այստեղ Սիրանը պատմում է իր ու փեսայի մէջ եղած զրոյցը, թէ ինչպէս նա սուրբ է համարել տուած խօսքը եւ թոյլ է տուել: Յետոյ պատմում է, թէ ինչպէս աւազակների է պատահել եւ ինչպէս աւազակները խղճացել են իրեն ու ճանապարհ են դցել մինչեւ այստեղ:

— Շնորհակալ եմ որ եկար: Չէի հաւատում թէ կը գաս, թէ փեսադ կը թողնի քեզ: Բայց քանի որ թողել է, նա ազնիւ մարդ է, եւ մենք անմիջապէս կ՚երթանք նրա մօտ...:

Այնքան է յուզւած տղան նոր փեսայի վեհանձն վարմունքից, որ առանց ժամանակ կորսնցնելու Սիրանին անմիջապէս տանում է նրա մօտ՝ նոյն ճանապարհով որով Սիրանը եկեր էր :

Սէրը, իսկական ազնիւ սէրը բարձրացնում է մարդուն:

Դեռ լոյսը չբացուած Սիրանն ու սիրած տղան հասնում են նոր փեսայի գիւղը. եւ հէնց գիւղի ծայրում հանդիպում են նրան, որ տխուր–տրտում նայում է նրանց ճամբին:

Երբ մօտենում են՝ Սիրվանը ասում է նոր փեսային.

— Սիրանն ինչպէս անարատ եկել է ինձ մօտ, այդպէս էլ մաքուր ու անարատ բերել եմ քեզ: Դու ազնիւ մարդ ես Սիրանի ամուսինը լինելու: Քանի որ հարսանիքի առաջին գիշերը, հարսանիքի շորերով թողիր նրան ինձ մօտ գալու, դա վկայում է, որ դու ազնիւ սիրտ ունես եւ արժանի ես Սիրանին՝ իմ սիրած աղջկան ամուսինը եւ իմ եղբայրը լինելու:

— Իսկ այն բանը, ասում է Նորափեսան՝ զգածուած երիտասարդ սիրահարի անկեղծ խօսքերից, որ դու քո սիրած աղջկան վերադարձրիր այնպէս, ինչպէս եկել է քեզ մօտ, դա վկայում է, որ դու շատ խորն ես սիրում Սիրանին, ինչպէս իսկական սիրահար: Այդ պատճառով արժանի է որ դուք լինէք մարդ ու կին, իսկ ես ձեր երկուսի եղբայրը...:

Այդպէս եւ անում են:

Սիրանն ու Սիրվանը ամուսնանում են, իսկ Նորափեսան դառնում է նրանց եղբայրը:

Եւ երկու գիւղում էլ մարդիկ զարմանում են ու ոչ ոք չի իմանում, թէ ի՞նչ պատահեց մի գիշերուայ մէջ, որ ամէն ինչ յանկարծ փոխուեց այդպէս...:

Այո՛, սէրը, իսկական սէրը խորն է եւ անհասկանալի:

ՆԱՅԻՐԻ ԶԱՐԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆ ՄԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ

Փարիզի ամպամած երկինքէն հեռու, երկու օրէ ի վեր կը գտնուիմ Վալանսի արեւոտ մէկ սարալանջին վրայ, բարեկամի մը տունը :

Առաւօտ : Կը նայիմ պատուհանէն դուրս : Երկնքի կապոյտ պաստառին վրայ, արեւը հրդեհի պէս կը վառի : Օդին մէջ ոսկի փոշիներու պար : Ծղրիթ մը հոս, ծղրիթ մը հոն անդադար կ'երգեն : Զեփիւռին համբոյրին հետ՝ կը զգամ քաղցրութիւնը կեանքին : Կը տեսնեմ ծառեր ու ծաղիկներ, քով քովի, փափուքի մէջ : Մէկէն կը վերյիշեմ համայնապատկերը մեր մեռած գիւղերուն, ու սիրտս կը փլի, ինչպէս կը փլին Թումբերը Ջրամբարներուն :

Օձիք ու փողկապ մէկ կողմ դրած՝ կ'իջնեմ պարտէզ : Կ'ուզեմ մոռնալ ամէն բան ու ապրիլ իմ տարաբախտ օրերէս հին, շատ հին օր մը զոր կոչեր եմ մանկութիւն :

Խնձորենին, որուն մօտը կեցած եմ հիմա, հօսանքի մը պէս զիս իրեն կը քաշէ : Կը մօտենամ եւ, երկիւղածութեամբ մը ձեռքս կ'երկարեմ ճիւղին ու խնձոր մը կը փրցնեմ : Անդին, որթատունկը նոյնպէս կը հրապուրէ զիս : Անոր սիրուն հատիկները կազմեր էին ողկոյզ մը, սաթի նըման : Այսպէս, քիչ մը ամէն ծառի հետ ունեցայ մտերմիկ զրոյցներ : Դուք չէք կրնար երեւակայել թէ ինչ մեծ ուրախութիւն մը կը համակէր զիս, երբ քառասուն տարիներ վերջ՝ այդ օր դարձեալ ձեռք կ'երկարէի ծառի մը պտուղին, համտեսելու կարօտով :

Գինովցած՝ ծառերուն, ծաղիկներուն բոյրերէն, կը մեկնիմ բարեկամիս հետ :

Մեր ճամբուն վրայ այգիներ գեղեցիկ տուներով, որոնց դռներուն ճակատը կը կարդացուէին Բիբլեան, Կարապետեան, Մաղաքեան ...

Քաղաքը : Կը գտնեմ ծանօթներ եւ անծանօթներ : Կը խօսիմ քիչ մը ամէն նիւթի շուրջ : Երբ վերադարձանք տուն, տիկինը, ազնիւ Խաչուհի մը, հարցուց ·

— Ի՞նչպէս գտաք մեր քաղաքը, գաղութը :

— Քաղաքը սիրուն է : Գաղութը ունի գնահատելի կողմեր : Բայց այսքանը բաւական չէ : Պէտք է նոր միջոցներ ստեղծել խանդավառելու համար նոր սերունդը, որ կը մեծնայ առանց ճանչնալու մեր արժէքները :

— Իրաւունք ունիք : Սերունդը որ կը մեծնայ, ոչինչ գիտէ մեր անցեալէն : Ահա գլխաւոր մտահոգութիւնը : Բայց, հեղ մը կարդացէք սա նամակը :

« ... Նախակրթարանի շրջանը աւարտելէս վերջ՝ հետեւեցայ Քարէն Եփփէ վարժարանի դասընթացքներուն : Հիմա, ժամերուս մեծ մասը կը յատկացնեմ ազգօգուտ ձեռնարկներու :

Օգնութեան Խաչի արծուիկ եմ : Մօրս աշխատանքներուն օգնելէ վերջ կը լծուիմ մանչերու եւ աղջիկներու դաստիարակութեան : Մեր նպատակն է պատրաստել պարմանիներ եւ պարմանուհիներ, որոնք գիտնան ծառայել ազգին :

Թէեւ չեմ տեսած 1915ի Եղեռնը, սակայն կարդալով, լսելով սպատօններու առթիւ խօսուած ճառերը, կ'ըմբռնեմ թէ շատ մեծ եղած է հարուածը : Կը պատմեն նաեւ թէ, Տէր Զօրի անապատին մէջ անօթի, հայ մայրիկը մանկիկը ծունկին՝ գուրգուրանքով սորվեցուցած է Ա. Բ. Գ.ը, որպէսզի մենք ապրինք : Նոյնը պէտք է ըլլայ մեր նպատակը, յաջորդ սերունդներուն համար : Եթէ այսօր, կարգ մը երկիրներու մեր քոյրերն ու եղբայրները հայերէն գրել - կարդալ չեն գիտեր, պատճառը ծնողներն են : Ուրեմն գիտակից զաւակներ ունենալու համար նախ, պարտաճանաչ հայրեր եւ մայրեր պատրաստենք : Այլապէս ...» :

Խորապէս զգածուած Քարէն Եփփէ ճեմարանին սանուհի՝ Օր. Մառիի այս շնորհալի դատողութիւններէն, լաւագոյն մաղթանքներս ղրկեցի հովին թեւերով, որպէսզի իրեն պէս ազնիւ մատաղներու բանակ մը առաջնորդէ դէպի ազգային պարտականութիւն :

Այսպէս քանի բազմապատկուին առողջ մտածողներու շարքերը, այնքան աւելի զօրացուցած կ'ըլլանք մեր Յաւիտենական Կաղնիին արմատները : Այն ատեն, կասկած չկայ, որ ոչ թէ անձրեւները, այլ՝ կայծակներն անգամ պիտի չկրնան խորտակել զայն :

ԾԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ղաքները, Ջարդեցին ժողովուրդը եւ տիրացան ամբողջ հարստութեան : Անոնք ուզեցին ընդօրինակել Կրետէի արուեստն ու մշակոյթը, բարքերն ու ընկերային օրէնքները, սակայն զուրկ էին այդ առաքինութիւններէն : Անոնք գրաւեցին նաեւ Կիպրոսը եւ Փոքր Ասիոյ եզերքները : Իսկ ԺԲ. դարուն Հոմերոսի գրիչին տակ անմահացուցին Տրովադայի պատերազմին դիւցազնավէպը : Նոյն դարուն իրենք ալ պարտուեցան Դորիացիներէն (հիւսիսային Յունաստանի ցեղեր) : Ինչ կը վերաբերի Կրետացիներու ծագումին, կ'ենթադրուի թէ Արեւմտեան Ասիայէն եկած ու հաստատուած են կղզիին մէջ, նաեւ Ափրիկէի Միջերկրականեան ափերը (Լիբիա) Քրիստոսէ 30 – 35 դարեր առաջ :

Այժմ կրետական քաղաքակրթութիւնը մայրը կը նկատուի արեւմտեան արդի քաղաքակրթութեան :

Ուրիշ առթիւ իրենց տաճարուն շուրջ, որոնց մասին Պ. Զիթունի ստորագրած էր համառօտ տեսութիւն մը :

Գ. ՓՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՂՔԱՏԸ .— Երկու օրէ ի վեր բան մը կերած չեմ :

ՀԱՐՈՒՍՏԸ .— Ես ալ ուտելու ամենեւին խորժակ չունիմ, սակայն վրաս ուժ բանեցնելով՝ կ'ուտեմ ... :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ կաթողիկոսը, Զարեհ Ա. Սեպտեմբեր 12ին փոխադարձ այցելութեան գնաց Մարոնի Պատրիարքին, Տիման, պատրիարքական ամարանոցը : Պատրիարք Փօլ Մէուշի երկու անգամ իր ներկայացուցիչը ղրկած էր շնորհաւորելու կաթողիկոսին օծումը :

Զարեհ Ա.ի կ'ընկերանային Լիբանանի առաջնորդ Խորէն եպիսկ. Բարոյեան, Կիպրոսահայոց առաջնորդ Ղեւոնդ եպիս. Չէպէեան, Ճէզիրէի առաջն. փոխանորդ Տաճատ Ծ. վրդ. Ուրֆալեան եւ դիւանապետ Արտաւազդ Վ. Թրթռեան : Փօլ Մէուշի պատրիարքը շատ սիրալիր ընդունելութիւն ըրաւ Զարեհ կաթողիկոսի : Հիւրերուն ի պատիւ ճաշ տրուեցաւ Տիմանի ապարանքին սեղանատան մէջ, ուր հրաւիրուած էին Մարօնի եպիսկոպոսներ եւ միաբանութեան անդամներ : Ճաշի պահուն պատրիարքը եւ կաթողիկոսը փոխադարձ մաղթանքներ ըրին հայ եւ մարոնի համայնքներու բարգաւաճման համար :

× Կաթողիկոսը լանջախաչ կրելու իրաւունք շնորհեց Գարեգին Վ. Սարգիսեանի (տեսուչ դպրեվանքի) եւ Արտաւազդ Վ. Թրթռեանի (դիւանապետ), գնահատելով անոնց եռանդուն գործունէութիւնը :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Պատր. տեղապահ Եղիշէ արք. Օգոստոս 28ին Իսրայէլ այցելելով զբաղած է վանական եւ ազգային գործերով : Տեղապահը Օգոստոս 30ին մեկնած է Հայֆա կարգադրելու համար Ազգ. գերեզմանատան հարցը : Ներկայիս Հայֆայի հայութիւնը ունեցաւ իր սեփական գերեզմանատունը : Հայերը ցարդ Յոյներու գերեզմանատունը կը թաղէին մեռելները : Եղիշէ արք. Սեպտեմբեր 2ին մեկնած է Յոպպէ, օծելու համար քաղաքին հինաւուրց վանքը որ նորոգուած է : Տեղապահը հոգեշահ քարոզով մը մխիթարած է ժողովուրդը եւ բացատրած է Հայ. եկեղեցւոյ հոգեւոր եւ ազգային կրկնակ նշանակութիւնը :

ՊՈՍԹԸՆԻ ՏԱՐԵՑՆԵՐՈՒ ՏԱՆ մէջ կը պատսպարուին 18 ծերունիներ : Շէնքին ընդարձակման աշխատանքները յառաջ կը տարուին :

Հ. ՂԵՒՈՆԴ ՏԱՅԵԱՆԻ «Շարական Հայաստանեայց եկեղեցւոյ» ընդարձակ ու պատկառելի գործին հինգերորդ հատորը աւարտելու մօտ է : Հայ. Եկեղեցւոյ պանձերը ներկայացուած են եւրոպական խազերով, իրենց հարազատ գոյներուն մէջ : Աշխատանքը աւելի քան տասը հատորներէ պիտի բաղկանայ : Երաժշտագէտ հայրը հեղինակօրէն կը ծանրանայ քառորդ ձայներու գոյութեան եւ կիրառութեան վրայ, որ հիմնական տարր է՝ իր տեսական ըմբռնումներուն մէջ : Հ. Ղ. Տայեան մասնակցած է նաեւ Վիէննայի Երաժշտագիտական Միջազգային համաժողովին . եւ շատ շահեկան դասախօսութիւն մը կատարած է հայկական երաժշտութեան մասին, արժանանալով երաժշտագէտներու գնահատանքին :

ՔԱՆԱՏԱՅԻ Սէնթ Քէթրինս քաղաքին մէջ Օգոստոս 12ին դաշտահանդէս մը սարքուած է Հ. Յ. Դ. երեք կոմիտէներու կողմէ — Հէմիլթընի «Վարանդեան», Նիակարա Ֆոլսի «Լեւոն Շանթ» եւ Սէնթ Քէթրինսի «Յառաջ» : Ներկայ եղած են աւելի քան հազար հոգի Քանատայի եւ Ամերիկայի բոլոր շրջաններէն : Բացի ընկերներէ — Յ. Աւետիսեան, Յ. Մուրատեան եւ Գ. Ազատեան — խօսած են նաեւ ոստիկանապետը, եւ Սէնթ Քէթրինսի քաղաքապետին կողմէ Տիկին Ճ. Քինկ, աշխատանքի նախարարը, որ Քանատայի կառավարութեան ողջոյնները յայտնած է երիտասարդ կոմիտէներուն :

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐ Սեդրակ Եավրուեան Սեպտեմբեր 16ին նուագեց Պուտափեշթի ձայնասփիւռէն :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ հայկական դպրոցներուն մէջ 2 տարիէ ի վեր ընդունուած է երկու սեռէ աշակերտներու դրութիւնը : Շուտով կը բացուին Պուքրէշի եւ Քոնսթանցայի հայկ. վարժարանները, որոնց կրթական մակարդակը հաւասար է լաւագոյն վարժարաններու մակարդակին, ինչպէս կը գրէ «Նոր Կեանք» : Յօդուածագիր մը կը հրաւիրէ որ ծնողները իրենց զաւակները արձանագրել տան հայկ. վարժարաններ, որպէսզի հետեւին մայրենի լեզուին եւ դարաւոր հարուստ մշակոյթին : Այս տարի կը վերաբացուի Պուքրէշի հայկ. վարժարանի գիշերօթիկի բաժինը, որով գաւառի տղաքն ալ կրնան օգտուիլ :

× Քոնսթանցայէն քանիեւինը Հայեր Հայաստան գացած են իբրեւ շրջիկ :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ .— Սեպտեմբեր 15ին, Ալֆորվիլի Հայ մարզականը, ախոյենութեան երկրորդ մրցումը կատարեց Սէ. Ա. Վիթրիի դէմ, այս վերջինին դաշտին վրայ :

Ներկայ էր երկու հազարէ աւելի բազմութիւն, կէսէն աւելի Հայեր :

Անցեալ տարի երթ ու դարձին երկու անգամ յաղթած էին 3-1 այս խումբին որ ընդհ. դասաւորման մէջ երրորդ հանդիսացաւ :

Մեր պահեստի խումբը յաղթեց 3-1 :

Սակայն առաջին խումբերուն բախումը շատ հետաքրքրական էր : Գնդակը կը սուրար բերդէ բերդ, մէկ ժամէ աւելի անստուգութեան մէջ ձգելով երկու կողմերը : Բերդապահները մանաւանդ գործի վրայ էին :

Հազիւ տասը վայրկեան էր մնացած ու մինչ բոլոր ներկաները կը մտածէին հաւասար ելքի մը մասին, հակառակորդը յաջողեցաւ գնդակը զետեղել մեր բերդերուն մէջ :

Ժամանակը կարճ էր այլեւս արդիւնքը փոխելու, պարտուած էինք 1–0 :

Այս կիրակի մեր դաշտին վրայ, Ֆրանսայի բաժակի մրցակցութեան մէջ, կը հանդիպինք ՌՒ ԷՍ Քրէթէյի :

Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (151)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

5.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Իսկ այժմ վաղորդեան մթութիւնը բոլորովին չքացել էր, տեղի տալով նախաարփեան տխրժելի լուսաւորութեան : Արշալոյսը սկսել էր շառագունիլ, ներկելով հորիզոնը ոսկերանգ ծիրաններով : Շատ չանցաւ, արեւի առաջին արիւնագոյն ճառագայթները հանդիպեցան մի արիւնոտ գործի ...

Առաջին պարսպի քանդակը այն աստիճան լայնացել էր, որ լեռնականները ներս էին մտել եւ այժմ սկսել էին փորել երկրորդ պարսպի ստորոտը : Հրէշը մնացել էր դրսում, նա իւր վիթխարի մարմնով այդ բացուած քանդակից անցնել չէր կարող : Միջնաբերդից համարեա ընդդիմադրութիւն չէին գործում : Պարսիկները այժմ իրանց փրկութիւնը միայն անձնատուր լինելու մէջ էին գտնում, թէեւ պաշտպանուելու ամէն միջոցներ ունէին : Մամիկոնեան իշխանը, վաղուց հասկացած լինելով այն ճշմարտութիւնը, թէ վտանգի ժամանակ պարսիկ զինուորի վրայ յոյս չէ կարելի դնել, — նրանց թողել էր իրանց կամքին :

Միւս կողմից, «քարադնացները» մեծ յառաջադիմութիւն էին գործել : Նրանցից մէկը արդէն մագլցելով հասել էր մինչեւ բերդի մուտքը, եւ իւր դաշոյնի ծայրը ցցել էր երկաթապատ դրան վրայ :

— Բաց արէք, աղաղակում էր նա, եթէ չէք ցանկանում, որ իմ հազարաւոր ընկերների դաշոյնները այսպէս ցցուեն ձեր սրտում :

Դռները բացուեցան : Վերեւում բարձրացրին անձնատուր լինելու նշանը : Իսկ ներքեւում տիրեց ընդհանուր ցնծութիւն բոլոր լեռնականների մէջ :

Այժմ Ուշտունեաց նահապետը, շրջապատուած իւր աւագներով, հանդիսաւոր կերպով մօտեցաւ բերդի ստորոտին : Նոյն միջոցին վերեւից ցած իջաւ բերդապահների պարսիկ գլխաւորը եւ, առաջարկելով նրան բերդի բանալիները, ասաց .

— Յաղթուած Մերուժանի բերդը յանձնում եմ յաղթողների ամենափառաւորեային : Ընդունիր այդ բանալիները, Ուշտունեաց տէր : Այժմ թէ նուաստս, թէ իմ հրամանի ներքոյ գտնուած բերդապահների գլուխները խոնարհւում են ձեր սրերի եւ ձեր մեծահոգութեան առջեւ :

Լսելի եղան յաղթական ընդհանուր աղաղակներ, որ կրկնուեցան մի քանի անգամ :

Ուշտունեաց նահապետը ընդունեց բանալիները, պատասխանելով .

— Ձեր գլուխները ազատուած կը լինեն մեր սրերից, եւ թէ դու եւ թէ քո հրամանի ներքոյ գտնուած բերդապահները՝ կը վայելէք իմ կատարեալ մեծահոգութիւնը, եթէ ցոյց կը տաք, թէ որտեղ է պահուած Ուշտունեաց Տիկինը :

— Իսկոյն ցոյց կը տամ ... միջնաբերդի բարձրութիւնից լսելի եղաւ մի ձայն, որ խլացաւ ընդհանուր աղաղակների մէջ :

Դա Վահան Մամիկոնեանի ձայնն էր : Դեռ միայնակ կանգնած էր նա վերեւում, եւ լի զարմանքով դիտում էր, թէ ինչ է կատարւում ներքեւում : Երբ նկատեց բանալիների յանձնուիլը, այնուհետեւ ամէն յոյս կորած համարելով, նա դարձաւ դէպի իւր մարդիկը եւ մի ինչ որ խորհրդաւոր նշան տուեց, եւ ինքը հեռացաւ ...

Այդ միջոցին միջնաբերդի արեւմտեան կողմի աշտարակներից մէկի բարձրութիւնից քարշ ընկաւ մի սպիտակ մարմին, որ ձիւնի պէս փայլում էր արեւի առաջին ճառագայթների առջեւ : Ամէնքը նայեցին նրա վրայ եւ սարսափեցան ...

Զարմացաւ միայն Մամիկոնեան իշխանը . բայց նա վշտացաւ ... Իւր տխուր հայեացքը դարձրեց դէպի սպիտակ մարմինը, սրտի բոլոր բաբախմունքով նայեց նրա վրայ, յետոյ սրբեց աչքերի արտասուքը, եւ իւր դողդոջուն քայլերը ուղղեց դէպի միջնաբերդի հիւսիսային կողմը : Ամբողջ տեղերքը խաւարած էր նրա համար : Նա գնում էր, բայց չգիտէր, թէ ուր է գնում : Համարեա բնազդմամբ մօտեցաւ նա այն քարակոփ անձաւներից մէկին, որի մուտքը փակուած էր երկաթեայ դռնով : Գրպանից հանեց մի փոքրիկ բանալի եւ բացարեց դուռը : Ներս մտաւ եւ դուռը իւր ետեւից կրկին կողպեց : Անձաւի մի խորշում, քարեայ յատակի մէջ, ագուցած էր մի քառանկիւնի սալ, որ իւր գոյնով ամենեւին չէր որոշւում յատակից : Նա ոտքը դրեց սալի մի անկիւնի վրայ, եւ նրա ճնշումից խուփը ինքնիրան բարձրացաւ : Տակից յայտնուեցաւ մի վիրապի նեղ բերանը, որից մի մարդ հազիւ կարող էր անցնել : Նա երկու ձեռքերը դրեց նրա բերանի երկու շրթունքների վրայ, եւ անյայտացաւ վիրապի մէջ : Բերանը դարձեալ փակուեցաւ :

Դա մի ստորերկրեայ գաղտնի անցք էր, որ ծառայում էր որպէս փախուստի ճանապարհ :

Համարեա մի եւ նոյն ժամանակ, երբ հայրը մտաւ գաղտնի վիրապի մէջ, Վահանայ մեծ քաղաքադռներին հասաւ որդին Սամուէլը :

ՐԱՖՖԻ

փախած է ։ Բազմաթիւ փաստաթուղթեր ձեռք անցած են ։

× Քազապլանքայէն (Մարոք) կը հեռագրեն թէ բուռն ընդհարում մը տեղի ունեցաւ բանթողներուն եւ ոստիկանութեան միջեւ ։ Վիրաւորուեցան 24 ոստիկաններ, 11ը ծանրապէս ։

× Ռումբեր պայթեցան Ալժէի քաղաքապետական խորհուրդի անդամներէն երկուքին բնակարաններուն մէջ ։ Մոսթականէմի ընդհարման ընթացքին սպաննուեցան 40 ըմբոստներ ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՏՈՒՂԻ ԵՒ ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆԻ տագնապը երէկ ալ շարունակուեցաւ, Փարիզի շըրջանին մէջ ։ Փոքր խանութպանները դադրեցուցած էին գնումները ։

ՀԱՅԻ խնդիրն ալ չէ կարգադրուած տակաւին ։ Որոշուեցաւ բանի բանեցնել Սէն է Ուազի եւ ուրիշ նահանգներու այն փուռերը որ փակուած են, իբրեւ բողոքի ցոյց ։ Խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին Փարիզի մէջ, ելք մը գտնելու համար, քանի որ փռապանները միշտ կ'ուզեն բարձրացնել հացին գինը, հակառակ կառավարութեան արգելքին ։

Կը վախցուի ընդհ. գործադուլէ մը ։

66 ՄԻԼԻԱՌ ֆրանք գոյացած է մէկ շաբթուան մէջ, 150 միլիառ ֆրանքի փոխառութեան համար ։ Այս մեծ յաջողութեան վրայ, կառավարութիւնը որոշեց փակել փոխառութիւնը, երբ գումարը 150 միլիառի հասնի ։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ճակատին սպարապետը՝ զօր. Կրունթըր, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ պատերազմի վըտանգը նուազած է ։ «Մեր կազմակերպութիւնը զօրացաւ վերջին հինգ տարիներու ընթացքին, աւելի քան կը սպասէինք ։ Սակայն յառաջիկայ հինգ տարիները շատ տագնապալի պիտի ըլլան ։ Ռուսերու կախարդական արտայայտութիւններէն վերջ, կը վախցուի որ արեւմտեան ժողովրդապետութիւնները թուլնան ։ Պէտք չէ մոռնանք թէ Ռուսերը շատ աւելի մեծ զինեալ ուժեր ունին քան մենք ։ Գիտենք որ կրնան վտանգաւոր չանթամարտի մը ձեռնարկել» ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անթելը կը շարունակէ վարկաբեկել Սուէզի համար ծրագրուած արեւմտեան ընկերակցութիւնը, իբրեւ բռնի փորձ մը՝ գրաւելու ջրանցքը կամ զինեալ ընդհարում յարուցանելու» ։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ սպարապետը, զօր. Տայան, ճառ մը խօսելով նոր սպաներու առջեւ, յայտարարեց.— «Իսրայէլի բանակը պատրաստ է պատերազմի համար ։ Ի հարկին պիտի կռուի առանց զինակիցներու ։ Մեր սպաները պէտք է սորվին արդիական զէնքերու գործածութիւնը ։ Բանակը չի կրնար խուսափիլ կորուստներէ ։ Բայց շատ բարձր է իսրայէլեան կեանքերու գինը ։ Մեր սահմաններուն ապահովութիւնը կրնանք երաշխաւորել միայն այն ատեն երբ ազգ. բանակը պատրաստ է եւ մօտ՝ սահմանագլուխներուն» ։

ՅՈՐԴԱՆԱՆ պատասխանատու հռչակուեցաւ զինադադարի յանձնախումբին կողմէ, Սեպտեմբեր 10ի դէպքին առթիւ, որուն հետեւանքով յարձակում գործած էր Իսրայէլ ։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ կարգ մը Ֆրանսացի ընտանիքներ հեռացած են Սուրիայէն, Սուէզի տագնապին հետեւանքով ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ գրագէտներու միութեան նոր վարչութիւնը կազմուեցաւ ընդդիմադիրներէ, որոնք 1954էն ի վեր պայքար կը մղէին յանուն գրականութեան ազատութեան ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (18 Սեպտ.).— Ձոյլ ոսկի 468.000, Նափոլէոն 3430, զուից. 3200, սթերլին 4220, քսան տոլարնոց 16.360 ։ Թղթադրամ (անպաշտօն).— Սթերլին 1020, տոլար 402, պելժ. 8.10, զուից. 96.25, փեզեթա 8.75 ։

Միջատիէն դերասանական խումբէն Վարուժան Ուզունեանի մէկ թատերգութիւնը, Քոնսերթօն Սեպտ. 22ին, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին պիտի ներկայացուի Ռատիօ Նասիոնալի վրայ ։ Խաղարկութեան կը մասնակցին Փիէռ Ֆրէնէ, Ժան Մարշայ (Քոմէտի Ֆրանսէզէն) եւ ուրիշ ծանօթ դերասաններ ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հ. Ոսկերիչեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԷՈՐԳ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ նորոգ հանգուցեալ Յակոբ Ոսկերիչեանի յիշատակին ։

Այս առթիւ Տիկին Ոսկերիչեան եւ զաւակները հինգ հազար ֆր. կը նուիրեն Լիոնի Եկեղեցւոյ շինութեան եւ 5000 ֆր. Մոնմորանսիի հանգստեան տան եւ երկու հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման ։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

●

ՎԻԷՆ.— Պ. Յ. Մաթոսեան, զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ս. Մաթոսեան, զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն այն բարեկամներուն եւ Հայ Մարզական միութեանց որոնք իրենց ներկայութեամբ, ծաղկեպսակով կամ գրաւոր մասնակցեցան իրենց անհուն վշտին, իրենց սիրեցեալ զաւակին, եղբօր, եղբօրորդւոյն եւ հօրեղբօրորդւոյն Լեւոնին Մաթոսեանի վաղահաս եւ կսկծալի մահուան առթիւ ։

●

Այրի Տիկին Աղաւնի Շիրվանեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ ազգականին Պ. Շիրվանեանի յիշատակին ։ Մահուան քառասունքին առթիւ ։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները ։

●

Այրի Տիկին Զարուհի Վարդերեսեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Մարսէյլ-Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյն մէջ, իր ողբացեալ ամուսնին՝ Սարգիս Վարդերեսեանի մահուան տարելիցին առթիւ ։ Նաեւ Վարդերեսեան Ստեփանի, Սմբատի, Բարունակի եւ Թորփանտայի, ինչպէս եւ Կիւլէսէրեան ու Վարդերեսեան ընտանիքներու ննջեցելոց համար ։ Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգող ծանօթներն ու ազգականները ։

●

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տամլամեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց սիրեցեալ մօր եւ մեծ մօր՝ Այրի Տիկին Եսթեր Տամլամեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ ։

ԴՊՐՈՑԱՍէՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին ։

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14 ։

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօն Սու Պուա ։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Հայկազեան վարժարանին (32 ռիւ տը Թրէվիզ) հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի Հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին (4 Հոկտ.) ։ Արձանագրութեան համար դիմել նոյն օրը ժամը 2ին դպրոցին սրահը ։

●

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին ։ Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի ։

●

Իսիի Մըլինեան դպրոցի դասընթացքը կը վերսկսի Հոկտեմբեր 4ին ։ Ուսուցիչը Պ. Ս. Քաջեան ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն սկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին ։ Ուսուցիչն է Պ. Թրագոշ ։

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները ։

(Կնիք)

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅԹ - ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ի յիշատակ ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ, Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի ։ Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի ։

Այս շաբաթ, ժամը 20.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը ։

Կը նախագահէ ընկ. ԱՐՇԱԻՐ ՀԱՅԲԷԼԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն ընկերներ ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, ԹԱԳԻՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։

Մեներգ եւ արտասանութիւն ։

Հոգեհանգիստ.— Յաջորդ օրը, 23 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտ ողբացեալ երեքընկերներու համար մասնաւոր հոգեհանգիստ Լիոնի Հայոց եկեղեցին ։ Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիրները ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան պատգամաւորական ժողովը տեղի կ'ունենայ Տէսինի մէջ 22 եւ 23 Սեպտեմբերին ։ Ժամը 10էն վերջ հոգեհանգիստ Մուրատի եւ Սեբաստիոյ նահանգի նահատակներու յիշատակին ։

Փակումէն վերջ, ժամը 4ին ցերեկոյթ նախագահութեամբ Մուրատի քրոջ՝ Տիկ. Սրբուհի Էլմաեանի ։

Կը հրաւիրուին հասարակութիւնը եւ բոլոր Սեբաստացիները անխտիր ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այրի Տիկ. Նուրանի Զատէեան (ծընեալ Քահվէճեան) կը փնտռէ քոյրը՝ Վառվառ (Սթանողցի) եւ քեռայրը (փեսան) Պ. Արշակ Տօղանեան՝ Խարբերդցի ։ Նախ հարաւ. Ամերիկա կը գտնուէր, ներկայիս Հիւսիսային ։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի հաղորդել հետեւեալ հասցէին.— Պ. Ա. Ներսէսեան, 21 Պուլ. Վէնսան Արքիւր, Լա Ռօզիէռ, Մարսէյլ ։

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ թաղ. խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր Ներսէս քհնյ. Շահինեանէ (Ամերիկա) 15 կտոր եկեղեց. երգեցողութեան գիրքեր ։

Այս առթիւ Խաչվերացի կիրակի օր, ի մասնաւորի պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ իր հանգուցեալ ծնողքին Տէր Ներսէս քհնյ.ի եւ Շահինեան գերդաստանի յիշատակին ։

***

Ֆր. Կ. Խաչի Պանեօ Քաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացաւ Տիկ. Տէր Սիմոնեանէ հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, Մխիթար Ալիքսանեանի մահուան առթիւ ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ի նպաստ եկեղեցւոյ շինութեան.— Նախկին Լիոնցի մը հինգ հազար ֆրանք, Տիկին Փայէ, Պ. Կիւլպէնկեանի ձեռամբ հինգ հազար ֆրանք, Պ. Տիգրան Նարկիզեան նպատակի մը համար երեք հազար, Կրընոպլէն Պ. Կարապետ Մարանճեան հազար ֆր., բարեպաշտ Տիկին մը քսան հազար ֆրանք ։ Ֆր. Կ. Խաչի կողմէ նախկին կաթողիկոսի թաղման շարժանկարին տոմսակներուն փոխարժէքը 2250 ֆրանք ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԻՍԻԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Մըլինեան ակումբին մէջ ։

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՇԱԻԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արդութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ տարեկան ցերեկոյթ պարահանդէսը 3 Փետր. 1957 ։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կը խնդրուի մեր ընթերցողներէն նկատի ունենալ հետեւեալ կէտերը.—

1.— Հասցէի փոփոխութեան պարագային միշտ ղրկել հին հասցէն ։

2.— Թերթին չվերաբերած գումարները չղրկել մեր մանտա-չէքին թիւով ։

3.— Միութեանց եղած նուէրները կը հրատարակուին մի միայն այն պարագային, երբ գումարը կը ղրկուի Յառաջին կամ ստացող Միութիւնը ինք կուտայ ծանուցումը ։

4.— Մահազդ, նշանտուք, ամուսնութիւն, փնտռտուք, հոգեհանգիստ, շնորհակալիք կամ ցաւակցութիւն կը հրատարակուին կանխիկ վճարումով ։

5.— Անուն եւ հասցէ գրել մաքուր եւ յստակ ։

6.— Առաքման անկանոնութեանց պարագային նամակատան ցրուիչին ուշադրութեան յանձնել, նկատելով որ թերթին առաքման սպասարկութիւնէն չէ յաճախումը ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը վերաբացուած է 11 Սեպտ. երկուշաբթիէն ի վեր ամէն օր մինչեւ ամառն վերջ ։ Իսկ մէկ Հոկտ.էն սկսեալ ամէն հինգշաբթի ։ Կը դասաւանդէ Աստմ քհնյ. ։ Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան դպրոցի սրահին մէջ ։ Կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր՝ ղրկել իրենց զաւակները, սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն ։

ԳՈՐԾԱՒՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի աշխատանոցի մը մէջ աշխատելու համար գործաւոր մը կ'ուզուի ։ Դիմել Գ. Ադամեանի,

53, Rue Chateaudun, Paris
Tél. : TRI. 57-74

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ձեռնարկուներ (անթրըփրընէօր) ժ 12 մեծ լայնքով ժերսէի մոնթաժի համար ։ Դիմել

« Ets. des Tricots VIENNA »
40, Rue de Montmorency, Paris (3e).
Tél. : TUR. 40-11

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS
Մասնաւորաբար ձեր նաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՁԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ
LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.
Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ — HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 21 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — VENDREDI 21 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7686 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3497

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՒ ԾԵՓԵՐԸ ԿԸ ԹԱՓԻՆ...

Անշարժութեան եւ սովորամոլութեան նոյն պատկերը՝ Հարեւան գաղութներուն մէջ :

Ամէնքն ալ ընդհանրապէս կը խլրտին միայն հանդիսաւոր առիթներու մէջ :

Անտարբեր չեն հանրօգուտ ձեռնարկներու հանդէպ :

Յաճախ հանդէսներ ալ կը սարքեն, գումարներ ճարելու եւ անճարներուն օգնելու համար :

Թերեւս անտարբեր են իրենք իրենց հանդէպ : Ոչ այսօրուան համար կը մտածեն, ոչ ալ, մանաւանդ, վաղուան :

Ամբողջ սերունդ մը կը հալի, կ'օտարանայ իրենց աչքերուն առջեւ :

Կը դիտեն իբրեւ սովորական երեւոյթ, առանց հակազդեցութեան միջոցներ խորհելու :

Վերջերս իրազեկ եւ պատասխանատու անձ մը կը խոստովանէր թէ պելժահայ գաղութին 1000 - 1200 անդամներէն հազիւ երկու հարիւրը կը հետաքրքրուին հայկական կեանքով :

Ամէնքն ալ չեն վիճակ ունին Պրիւքսէլի թէ Անվերսի մէջ : Կրնան տեւական ձեռնարկի մը շուրջը համախմբուիլ, առանց դժուարութեան :

Եւ սակայն, «որո՞ւ հոգ»...

Նոյն վրդովիչ պատկերը՝ Լոնտոնի մէջ,

Ունին եկեղեցի մը որուն բոլոր ծախքերը կը հոգայ մասնաւոր խնամակալութիւն մը, Գ. Կիւլպէնկեանի կարգադրութեամբ : (Հոգեւոր հովիւն ալ մէջն ըլլալով) :

Ունին Համայնական Խորհուրդ մը եւ ուրիշ Միութիւններ, որոնց գործունէութեան մասին պարբերաբար լուրեր կը հաղորդէ... անգլերէն տեղեկատու մը :

Ապահովաբար Լոնտոնի հազար Հայերուն մէջ ալ, հազիւ հարիւր հոգի կը հետաքրքրուին «հայկականութեամբ» :

Տարբեր չէ կացութիւնը Մանչեսթըրի մէջ, որ նմանապէս ունի եկեղեցի եւ հոգեւոր հովիւ :

Երկու քաղաքներուն մէջ ալ աւանդաբար կը շարունակուին բարեսիրական ձեռնարկները, օգնելու համար այս կամ այն հաստատութեան :

Իսկ ներքին աշխատա՞նք : Որեւէ հիմնական գործունէութի՞ւն, ազգային ոգին վառ պահելու, եւ մանաւանդ նոր սերունդը փրկելու համար :

Նոյն հարցումները կրնայինք ուղղել իտալահայ գաղութի մասին, որ կեդրոնացած է Միլանի մէջ եւ ունի աւելի հաստատուն խարիսխ :

Դժբախտաբար կը պակսին վիճակագրական տեղեկութիւններ, այս բոլոր գաղութներէն :

Օրինակ, վերջին 30 - 40 տարիներու ընթացքին, երիտասարդութեան հարիւրին քանի՞ն մնացած է մուտք՝ հայկական տոմարին մէջ...

Եւ կամ, տարեց եւ միջին կոչուած սերունդէն հարիւրին քանի՞ն կը հետաքրքրուի հայկական մշակոյթով, հայրենիքով եւ մնացեալով :

Այսպէս, մեր բնակած երկրէն մինչեւ հարեւան գաղութները, հայկական անշարժ կալուածին ծեփերը կը թափին, պատերը կը ճեղքուին յամրաբար, եւ չկայ վերին իշխանութիւն մը որ ... գոնէ ճարտարապետական քննութիւն մը կատարէ :

Ամէնքն ալ կը կարծեն թէ Լուսաւորչի կանթեղը կը մնայ միշտ վառ, եթէ տէրտէրը պատարագէ եւ եպիսկոպոսը քարոզ խօսի :

Հաւաքական ծուլութեան եւ համակերպութեան համաճարակ մը կը տիրէ բոլոր ճակատներուն վրայ :

Թարթափում եւ անտիրութիւն՝ վերէն վար :

Այսպէ՞ս էինք երէկ, աւելի դժնդակ պայմաններու տակ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԿԸ ՊՆԴԷ ԻՐ ԾՐԱԳՐԻՆ ՎՐԱՅ

ԲԱՅՑ ԵՒ ԱՅՆՊԷՍ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ ԲԱՆԱԿՑԵԼՈՒ

Տասնեւութ պետութեանց երկրորդ խորհրդաժողովին մէջ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլլըս, վճռական դիրք մը բռնեց, պաշտպանելով իր ծրագիրը — նոր ընկերակցութիւն մը կազմել, ապահովելու համար Սուէզի ջրանցքին ազատ նաւարկութիւնը : Այս առթիւ կարգ մը կծու խօսքեր ալ արտասանեց : Բացատրեց թէ անհրաժեշտ է արդար եւ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգիլ, համաձայն միջազգային օրէնքի : «Ոչ մէկ ազգ, նոյն իսկ Մ. Նահանգները որոնք շատ հեռու են Սուէզէն եւ որոնց համար ջրանցքը կենսական արժէք չունի, չի կրնար ընդունիլ որեւէ կարգադրութիւն, պարզապէս անոր համար որ բռնութիւն չի պարտադրեր» : Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ այն խորհրդային նաւուղիղները որ դասեր կ'առնեն այժմ նաւերը առաջնորդելու համար, կրնան լրտեսութեան համար ալ գործածուիլ : Առաջադրուած ընկերակցութիւնը իր սեփական նաւուղիղները պիտի ունենայ լրտեսութենէ խուսափելու համար :

Ահաւասիկ իր առաջարկները .—

1. Պահել 18 ազգերու ներկայ ընկերակցութիւնը .— 2. Այդ ընկերակցութիւնը պիտի գործէ համաձայն Օգոստ. 23ի յայտարարութեան, որ կը նախատեսէր միջազգային հակակշիռ ջրանցքին վրայ .— 3. Ստեղծել փոքր սպայակոյտ մը նախագահութեամբ վարիչ - գործակալի մը, անդամակից պետութեանց նաւերը անցընելու համար ջրանցքէն .— 4. Ստեղծել վարիչ մարմին մը փոքրաթիւ անդամներով, հետեւելու համար նաւարկութեան վերաբերեալ գործերու .— 5. Ստեղծել համեստ դանձ մը, գործերը վարելու համար . — 6. Ընկերակցութեան անդամները լռելեայն յանձն առած պիտի ըլլան դիւրացնել անոր գործունէութիւնը :

Պ. Տըլլըս բացատրեց թէ իր ծրագրին գործնական օգտակարութիւնը կախում ունի Եգիպտոսի դիրքէն : Այս առժամեայ կարգադրութիւնը կրնայ վաւերացուիլ Ապահով. Խորհուրդին կողմէ, համաձայն Ազգաժողովի ուխտին 40րդ յօդուածին :

Այս յայտարարութենէն ետք, որ տեղի ունեցաւ առաւօտեան նիստին մէջ, խօսք առին Շուէտի, Սպանիոյ եւ Իրանի ներկայացուցիչները, պահանջելով դուռը բաց թողուլ, նոր բանակցութիւններ կատարելու համար գնդ. Նասրի հետ : Փաքիստանի արտ. նախարարը, Ֆիրուզ խան ընդդիմացաւ Տըլլըսի ծրագրին եւ ուրիշ որեւէ կարգադրութեան որ ընդունելի չէ Եգիպտոսի համար :

Նիստը բացած ատեն, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Ս. Լոյտ նորէն բացատրեց թէ Անգլիա կ'ուզէ փորձել բոլոր խաղաղ միջոցները : «Մենք չենք ուզեր վէճը կարգադրել զինու զօրութեամբ. սակայն անկարելի է ընդունիլ միայն մէկ կառավարութեան կամ մէկ մարդու հակակշիռը այնքան կենսական ջրանցքի մը վրայ : Կը կարծենք թէ կարելի չէ տեղի տալ այս հիմնական սկզբունքին մէջ» :

Իտալիոյ արտաքին գործերու նախարարը բացատրեց թէ ներկայ տագնապին պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ Եգիպտոսի վրայ. բայց եւ այնպէս պէտք չէ հրաժարիլ բանակցութենէ : «Հարկ է նորէն փորձել» :

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Փինօ, պատասխանելով զանազան առարկութեանց, հետեւեալ ձեւով ճշդեց իր երկրին դիրքը. — Ամէն բանէ առաջ խուսափիլ զինեալ ընդհարումէ, բայց տեղի չտալ միջազգային հակակշռի սկզբունքին մէջ :

Արեւմտեան Գերմանիոյ արտաքին նախարարը հաւանութիւն յայտնեց Տըլըսի ծրագրին, քանի մը վերապահումներով : Ճափոնի ներկայացուցիչն ալ ընդդիմանալով զինեալ միջամտութեան, կարգ մը հարցումներ ուղղեց :

Կէս օրէն ետք նորէն խօսք առնելով, Պ. Տըլլըս լրացուցիչ բացատրութիւններ տուաւ իր ծրագրի մասին : Այս առթիւ բացագանչեց .

—Եթէ կը հրաժարինք զինեալ միջամտութենէ, արդարութիւն ստանալու համար, չմոռնանք թէ առանց արդարութեան եւ միջազգային օրէնքի՝ աշխարհը քաոսի եւ անիշխանութեան պիտի մատնուի : Ձեր մէջէն անոնք որ կը յուսան իրենց երկիրը վերադառնալ քանի մը վայրկեան խաղաղութիւն շահած ըլլալու գոհունակութեամբ, չեն կրնար ազատած ըլլալ ամէն նեղութենէ : Եթէ ձախողինք, մեր ձախողանքին ուրուականը պիտի միշտ հալածէ մեզ » :

Ժողովը կը շարունակուի :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

Եթէ չեմ սխալիր, Ստալինի դէմ բացուած պայքարին առթիւ, ամէնէն համարձակ խօսքերը արտասանուեցան Հունգարիոյ եւ Լեհաստանի մէջ :

Ինչպէս կ'երեւայ, մասնաւորապէս գրգռուած են Փեշթայի գրական եւ թատերական շրջանակները :

Սեպտ. 17ին բացուեցաւ հունգար գրագէտներու համագումարը :

Այդ առթիւ իրենց թերթը, «Իրոտալմի Ուժակ» կծու խմբագրական մը հրատարակեց, որ բառին բուն իմաստով ըմբոստացում կը նշանակէ :

Յօդուածագիրն է վաստակաւոր համայնավար մը, Յուլիոս Հէյ, թատերագիր :

Դատեցէք իր իսկ խօսքերէն .

— «Թող թոյլ տան որ ճշմարտութիւնն ըսուի առանց վախի կամ կաշկանդումի :

Թող թոյլ տան որ քննադատենք մեր ուզածը :

Եթէ գրագէտը կը մերժէ Մարքսի վարդապետութիւնը, պէտք է իրաւունք ունենայ պարզելու իր տեսակէտները, նոյնիսկ երբ անոնք հակառակ են համայնավարութեան :

Եթէ գրագէտը կը հաւատայ Աստուծոյ, պէտք է իրաւունք ունենայ իր հաւատքի մասին խօսելու :

Եթէ կ'ուզենք սիրոյ մասին խօսիլ, պէտք է իրաւունք ունենանք նկարագրելու [illegible] սքանչելի զգացումը » :

Ըմբոստ համայնավարը այս պահանջներով ալ չի գոհանար :

Ան կ'ուզէ որ գրագէտը իրաւունք ունենայ քննադատելու վարիչներու կենցաղը :

— «Վերցուցէք այն փշաթելերը որ կը շրջապատեն գեղեցիկ վիլլաները, պաշտօնական անձնաւորութիւնները : Վերցուցէք զէնքերու տակ ճնշուած ոստիկանը որ կը պաշտպանէ այդ դրախտին մուտքը » :

Թերթը հրատարակած էր նաեւ վերջերս վտարուած համայնավար վիպագրի մը՝ Թիպոր Տերիի մէկ յօդուածը, ուր կ'ըսէ.

— «Գրագէտը պարտաւոր է ճշմարտութիւնը դասել ամէն բանէ վեր : Աւելի լաւ է լռել քան ճշմարտութեան դէմ խօսիլ » :

Ուրեմն, բուն համայնավար դէմքեր են որ կ'ըմբոստանան զանազան բռնութեանց դէմ :

Բաղդատեցէք այս երեւոյթը՝ ազատ արտասահմանի մեր չէզոք, ուղեկից, յառաջդիմական կամ անկախ կոչուած տիպարներուն «դիրքաւորման» հետ :

Անտարբերութիւն, համակերպում կամ քար լռութիւն որեւէ բռնութեան կամ տգիտութեան հանդէպ :

Այսպէս, մեր «ուսումնական» դասուն մէջ բանգէտներ կան որոնք մինչեւ այսօր ալ կը վախնան որ մահացու մեղք մը գործած կ'ըլլան, եթէ ձայն - ծպտուն հանեն, օրինակ, Երեւանի մէջ պարտադրուած հակագիտական եւ յետադիմական ուղղագրութեան կամ լպրծուն օտարաբանութեանց դէմ ...

Դեռ աւելին .— զանոնք պաշտպանողներ եւ կապկողներ ալ կան ... ՎԱՀԷ

ՎԵՑԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ ՄԸ (ՄՈՍԿՈՒԱ)

Խ. Միութեան վարչապետը, մառեշալ Բուլկանին, ամերիկեան գործակալութեան մը հարցումներուն պատասխանելով, ըսաւ թէ պատրաստ են մասնակցելու վեցերու ժողովի մը, անդամակցութեամբ Եգիպտոսի, Հնդկաստանի, Ֆրանսայի, Մեծն Բրիտանիոյ եւ Մ. Նահանգներու նախագահներուն կամ վարչապետներուն, եթէ պատերազմի վտանգ ծագի Միջին Արեւելքի մէջ, Սուէզի տագնապին հետեւանքով :

Մառեշալը միեւնոյն ատեն յայտնեց թէ Խ. Միութիւնը պատրաստ է վերաքննելու 1888ի դաշնագիրը, միջազգային լայն ժողովի մը մէջ : Խորհրդային կառավարութիւնը հակառակ չէ որ Սուէզի խնդիրը Ազգաժողովին քննութեան յանձնուի, եթէ շահակից պետութիւնները չկարենան համաձայնութեան մը յանգիլ : Գալով վեցերու ժողովի վայրին, Բուլկանին պատասխանեց թէ մասնաւոր նախընտրութիւն մը չունի, բայց յարմար կը նկատէ Ժընեւը :

Փարիզի մէջ դիտել կուտան թէ վեցերու ժողովի գաղափարը նորութիւն մը չէ : Պ. Շեփիլով զայն յայտնած էր Լոնտոնի առաջին խորհրդաժողովին մէջ :

Մ. Նահանգները շատ ալ համաձայն չեն այս նոր ժողովին : Արտաքին գործերու պաշտօնատան բանբերը յայտարարեց թէ «այն երկիրները որ ջանք չեն խնայեր արդար եւ խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար, իրենց աշխատանքները կը շարունակեն Լոնտոնի մէջ :

Անգլիոյ մէջ ալ դիտել կուտան թէ Բուլկանինի առաջարկը եղած է լրագրական տեսակցութեան մը առթիւ, հետեւաբար կրնայ պաշտօնապէս նկատի առնուիլ միայն այն ատեն երբ հաղորդուի կառավարութեան :

× Նախագահ Այզընհաուըր իր ընտրական առաջին ճառը խօսելով, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ Սուէզի տագնապի մասին .

— «Այսօր նորէն կը գտնուինք ծանր տագնապի մը առջեւ, Սուէզի վէճին առթիւ : Տակաւին չենք գիտեր թէ կարելի պիտի ըլլա՞յ արդարութեամբ կարգադրել այս խնդիրը : Բայց գիտենք թէ ամբողջ աշխարհ չանգիտանար որ Մ. Նահանգները որեւէ ջանք չեն խնայած խաղաղութիւնը փրկելու համար » :

Յետոյ յիշեցուց բոլոր չէզոք ազգերուն թէ «կարելի չէ չէզոքութիւն պահել բարիքին եւ չարիքին միջեւ : Պէտք է գործենք, գիտնալով որ կարելի է աշխարհի մէջ խաղաղութիւնը պահպանել ստեղծելով աւելի լայն շուկաներ, բարձրացնելով ապրուստի մակարդակը եւ զարկ տալով ազատ ազգերու առեւտուրին » :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԻՐԱՔԻ Թագաւորը Պարիս մեկնեցաւ օդանաւով, յետոյ պտոյտ մը պիտի կատարէ Պարսից ծոցին մէջ : Կը կարծուի թէ այս առթիւ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Արաբիոյ Թագաւորին հետ :

«ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՇԷՆՑՆԵԼ ՍԿՍԱԾ Է ՆՈՐԷՆ ՊԻՏԻ ԳԱՂԹԵՆՔ...»

Այսպէս կ'ըսեն Այնճարի տարեցները ։ Ու չեն գիտեր, որ այս մէկ նախադասութեան մէջ կայ ազգ մը խտացուած ։ Ազգի մը պատմութիւնը ամբողջ ։

« Ժողովուրդը շէնցնել սկսած է, ուրեմն նորէն պիտի գաղթենք» ։

« Նորէ՞ն ։»

1915ին լեռ ելան ։ Ձգեցին Եօղունօլուգը եւ միւս գիւղերը եւ բարձրացան կատարը, այնտեղ, ուր ոսոխը չկրցաւ հասնիլ ։ Այնտեղ, որ իրենց Սրբազան Լեռը դարձաւ ։

Ոսոխը կատարին չկրցաւ հասնիլ ։ Սրբազան լեռը անհասանելի մնաց իր մագիլներուն ։ Սակայն, վարը՝ հովիտին մէջ՝ քանդեց շէն գիւղերը, այրեց հայ դեղջուկի տուները, աւերեց դաշտ ու բուրաստան ։

Եւ հայրենի օճախները, իրենց ետին ձգելով Սուէտիացիք գաղթեցին երկրորդ անգամ ։ Հրաժեշտ տուին Մուսա Տաղին եւ տարագրուեցան Փորթ Սայիտ ։

Յետոյ, երբ աշխարհամարտի ամպրոպները լռեցին, երբ թուեցաւ, թէ մարդիկ յագեցած են քանդելէ ու աւերելէ, տարագրուածները կարաւան առ կարաւան տուն դարձան ։

Տուին իրենց տուրքը օտար երկնակամարներուն ։ Տուին իրենց պատմութեան անէծք — տոկոսը, ամէն վերապրումի պայման այն «փոքր չափ»ը, որ կ'երթայ անհետ, որպէսզի «մեծ չափ»ը ապրի ···

Եւ անոնք, որ կրնային՝ վերադարձան իրենց գիւղերը ։ Աւերակները հարթեցին, մոխիրները ցրուեցին ու տուին հովերուն եւ նոր դաշտերուն դարձեալ՝ հայ քրտինքը սկսաւ կաթիլ ։ Շէնցնող այն քրտինքը, որ անապատը կը ծաղկեցնէ եւ աւերակներ ապարանքներու կը վերածէ ։

Կրկին անգամ կոթողուեցաւ անմար լոյսը, թէ վերջ պիտի գտնեն տեղահանութիւն, տարագրութիւն, գաղթ ։

Սակայն մեծ հաշիւներու, մեծ դիւանագէտներ՝ առուծախի ելած՝ սակարկեցին, աճուրդատեղ վաճառում սարքեցին և ուրիշին հողերը խրացուցած՝ վանտալներուն նուիրեցին ։

Տարագրութեան ճամբաներուն փոշին դարձեալ իր ոտքերուն եւ հոգիին վրայ իջած, Սուէտիացին կրկին քալեց ։

Շալկած իր գերեզմանները՝ «մնաք բարով» ըսաւ տունին, տան լոյսին ու այդ տան մէջ դեռ չծնած բայց ծնուելիք ձագուկներուն եւ քալեց··· անյայտ ուղղութեամբ ։

Երբ օր մը վերջապէս հասաւ Այնճար այլեւս նոր տան լոյսը չվառեց ։ Հոգին ուզեց մնալ խաւարին մէջ, այն խաւարին, որ լոյսեր չունի, այն խաւարին ուր մարած են լոյսերը, ուր մարուելիք լոյսեր այլեւս չկան ։

Իսկ դաշտ երբ իջաւ, դլացաւ իր քըրտինքը հրաշագործ ։ Չուզեց շինել, շէնցնել, որ չքանդուի ։ Կամ առնուած չըլլայ օր մը կրկին ձգել անոնք, ու հեռանալ անդարձ ։

Սակայն անհնար եղաւ ։

Չկրցաւ դաւաճանել իր արեան ։ Այդ արեան առջեւ խորտակուեցան ամէն որոշում ու վճիռ ։ Եւ տակաւ առ տակաւ Այնճարը շէննալ սկսաւ ։ Տուներուն իջաւ լոյս, փողոցները կեանքի եկան հայ մանկանց ծիծաղով եւ պտղաբեր ծառերուն՝ հայ դեղջուկի քրտինք հոսեցաւ ։

Այժմ, Այնճարի տարեցները իրենց աչքերուն անօրինակ թախիծ մը ունին ։ Իրիկնադէմին, երբ ամպերը խիտ են եւ դիմացի բլուրներուն գորշ մանիշակագոյն ստուեր մը կ'իջնէ, կը հաւաքուին ժամացոյցին հրապարակը, կը նային իրարու եւ կը լռեն ։

Եւ մէկը անոնցմէ, հազիւ լսելի ձայնով, կ'ըսէ ·

« Ժողովուրդը շէնցնել սկսած է · պիտի գաղթենք ···» ։

Ըսէք, խնդրեմ, ո՞ր սեւ երկինքին տակ կայ ազգ մը, որուն համար շէնցնելը ազդանշան է մօտակայ աղէտի ։

Ըսէք, խնդրեմ, ո՞ր ազգային պատմութիւնը պատմութիւնն այն շինութեանց, որոնք կը շինուին քանդուելու համար, կը բարձրանան՝ որպէսզի աւերակներու վերածուին, կը հողեղինանան՝ փոշիի եւ մոխիրի վերածուելու անխուսափելիութեամբ ։

Եւ ըսէք, վերջապէս, ո՞ր ժողովուրդն է, ո՞ր ազգն է, որ տոկացեր է նման ճակատագրի, որ ունեցեր է ամէն իրաւունք դառնանալու եւ չէ դառնացեր, ունեցեր է ամէն պատճառ խաւարին մէջ սուզուելու եւ չէ սուզուեր, որ իր հոգիին մէջ այսքան գերեզման է կրեր, եւ չէ գերեզմանուեր ։

Եթէ գտնէք նման այլ ժողովուրդ եկէք Այնճար, որպէս զի երեկոյեան երբ բլուրներուն ետեւէն Մուսա Տաղի ուրուականները հաւաքուին, իսկ Այնճարի ժամացոյցին շուրջ, հրապարակին վրայ՝ Այնճարի երեցները, մինակ չըլլան ։ Եւ լըսենք, որ կայ նաեւ այլ ժողովուրդ մը, մեր ճակատագիրը ճաշակած ։

Իսկ եթէ չգտնէք, այն ատեն, ամէն անգամ, որ Այնճարի քովէն անցնիք, խաչ մը հանեցէք Բարձրեալին եւ աղօթք մը ջերմեռանդ ուղղեցէք ձեր Աստծոյն, որ դէթ այս անգամ շէնցնելը իր հետ չբերէ կրկնութիւնը մեր պատմութեան ։

Մինչեւ այն օրը, երբ վերջապէս կը հըջուի անիւը եւ կարաւաններ տուն կը դառնան ։ Հոն ուր այլեւս «տոկոս» մը պիտի չտայ հայը, հոն ուր պայման պիտի չըլլայ անդարձ կորուստը «փոքր չափ»ի մը յանուն «մեծ չափ»ի վերապրումին, հոն, ուր հայ գիւղերու, շէներու եւ քաղաքներու հրապարակներուն ժամացոյցները ոչ թէ ժամերուն անմիտ վազքը պիտի ղօղանջեն, այլ մեծ աւետիսը, թէ ինչ որ կը շինենք մեզի' համար կը շինենք, յաւիտեանս յաւիտենից ··

Ն · ԲԷԳԼԱՐ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԼԻԲԱՆԱՆԸ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է

(Ամփոփուած տեղական թերթէ մը)

Հէրմէս, որ Պաալպէքի պաշտելի աստուածներէն մէկն էր, կը մնայ միշտ ալ փոխանակութեան ճշմարիտ աստուածը Լիբանանի ։ Ոչ մէկ պետութիւն յաջողած է պահել հաւասարակշռութիւն մը, որով կը յաջողին թէ հարուստ ըլլալ, թէ յառաջդիմել եւ թէ ըլլալ պատուաւոր միջնորդ Եւրոպայի եւ Ասիոյ միջեւ, նաեւ մեծ շուկան Միջին Արեւելքի ։

Կ'ըսուի թէ Լիբանան փոքրամասնութեանց խմբաւորում մըն է, թէեւ այս պարագան է որ ինքնատպութիւն կուտայ իր քաղաքական, կրօնական եւ մշակութային կեանքին ։

Երկու մեծ ընտանիքներ, քրիստոնեայ եւ իսլամ գրեթէ հաւասար չափով երկիրը երկուքի կը բաժնեն ։ Սակայն այս համեմատութիւնը խիստ ուշադրութեամբ կը յարգուի ։ Օրինակ, Հանրապետութեան Նախագահը քրիստոնեայ է, իսկ վարչապետը իսլամ ։ Երկրին մէջ կը դժկամակին մարդահամար կազմել, վախնալով որ փոփոխութիւն մը յառաջ եկած կ'ըլլայ հաւասարակշռութեան մէջ ։ Սակայն պէտք չէ մտածել թէ երկու հակամարտ խումբեր գոյութիւն ունին հոն ։ Ամէն մէկը ինքն իր մէջ կը բաժնուի բազմաթիւ աղանդներու ։ Քրիստոնեաներուն մէջ Մարոնիները ամէնէն մեծ թիւը կը կազմեն եւ Լիբանանի ամէնէն կարեւոր փոքրամասնութիւնն են ։ Անոնց պատրիարքին հեղինակութիւնը կրօնականէ աւելի բան մըն է եւ, կը դէ կ'անցնի Լիբանանի սահմանները, հաշտարար դեր մը կատարելով ։

Մարոնիներէ զատ կան — 110 հազար Յոյն օրթոտոքսներ, 65 հազար Մելքիտներ, որոնք Մարոնիներու պէս ենթակայ են Հռոմի, հինգ հազար Սուրիացի կաթոլիկներ, չորս հազար Յակոբեաններ, տասը հազար Հայ կաթոլիկ, 60 հազար Հայ լուսաւորչական, Բողոքականներ եւայլն ։ Իսլամներն ալ միացած չեն — Շիի եւ Սիւնի աղանդին պատկանողներ եւ 60 հազար Տիւրզիները կապուած են իսլամական կրօնքին ։

Կրօնական այս խճանկարը, ընկերային խճանկար մըն է ։ Քաղաքներուն մէջ կը բնակին քաղքենի առեւտրականներ եւ բարեկեցիկ ընտանիքներ ։ Իսկ գիւղերուն մէջ բաժնուած են ցեղախումբերու, զորս աւանդաբար կը վարեն մեծ ընտանիքներ ։ Այս է որ երկրին կուտայ իր աւատապետական երեւոյթը ։

Խորհրդարանը կը բաղկանայ յիսուն անդամէ, սակայն երեսփոխանները ծանօթ անձնաւորութիւններ են, որոնք կը ներկայացնեն իրենց ցեղախումբերը և ընտանիքները ։ Քամալ Ճումպլաթն Լիբանանի մէջ ընկերվարական կուսակցութեան հիմնադիրը, տողորուած է արեւմտեան յառաջդիմութեան եւ հնդկական փիլիսոփայութեան գաղափարներով ։

Քաղաքական դէմքերը ամէնէն առաջ կ'աշխատին պահել երկրին անկախութիւնը եւ ներկայ սահմաններուն մէջ է որ կրնան պահել իրենց ազդեցութիւնը եւ չդառնալ փոքրամասնութիւն մը ։ Քրիստոնեաները աւանդաբար կը մտածէին թէ պաշտպանութիւնը կը վայելեն Ֆրանսացիներուն եւ Անգլիացիներուն ։

Քրիստոնեայ քաղաքական վարիչներ համաձայն չեն Սուրիոյ հետ միացման, վախնալով որ կը խեղդուին իսլամ մեծամասնութեան մը մէջ ։ Զինապաշտ Սուրիան, որ միեւնոյն ատեն տնտեսապէս ալ տիրական դիրք մը կը վայելէ, կը վախցնէ Լիբանանը, որ ազատական ուղղութեան հետեւող մըն է ։ Քանի մը իսլամ մտաւորականներ միայն կ'երազեն արեւելեան Անշլուս մը (միացում, կցում) ։

Բայց եւ այնպէս Լիբանան բոլորովին չի հեռանար արաբական դատէն ։ Անոնք կը դատապարտեն գնդ · Նասրի բիրտ քաղաքականութիւնը, որ կը մտահոգէ զիրենք, կը վախնան Սուրիացի գնդապետներէն եւ քաղաքագէտներէն, չեն սիրեր Պաղտատի, Ամմանի եւ Րիատի աւատապետները ։ 120 հազար Պաղեստինցի գաղթականներու ներկայութիւնը կը նեղէ զիրենք եւ Իսրայէլի դէմ կը հանէ ։

Միջին Արեւելքի ներկայ տագնապին առթիւ Լիբանանն է որ կրնայ միջնորդի կոչումը արժեցնել Մեծն Բրիտանիոյ, Մ · Նահանգներու եւ արաբական պետութեանց միջեւ ։

Լիբանան փոքր երկիր մըն է, տասը հազար քառ · քիլոմեթր տարածութեամբ, ուր շատ խիտ բնակչութիւն մը կ'ապրի (1·400·000), սակայն բաղդատելով իր փոքրութեան հետ, ազդեցութիւնը շատ մեծ է ։ Չունի իրական զինուորական ուժ ։ Դամասկոսի եւ Պէյրութի միջեւ հեռաւորութիւնը միայն 140 քիլոմեթր է, սակայն իրարմէ երկու բոլորովին տարբեր աշխարհներ կը ներկայացնեն ։ Պէյրութ միջերկրականեան հիանալի նաւահանգիստ մըն է, Դամասկոս արեւելեան հին շուկան է, ուր բազմացեղ ժողովուրդ մը կ'ապրի ։ Դամասկոսի բոլոր ցուցափեղկերուն մէջ Կամալ Նասրի նկարը դրուած է ։

Հիանալի է թանգարանը զոր հիմնած են Ֆրանսացիները ։

Փոխադրութեան լաւագոյն միջոցը օդանաւն է ։ Նաւթուղին Լիբանանի ափերը կը հասնի Արաբիայէն, Իրաքէն (Քէրքուքէն) ։ Լիբանան թէեւ քարիւղ չունի իր հողին վրայ, սակայն քարիւղի բոլոր ծորակները իր ձեռքն են ։ Ինչպէս արաբական միւս երկիրները, Լիբանան գիտէ թէ Եւրոպան պէտք ունի Միջին Արեւելքի քարիւղին ։ Մինչ այս մինչ այն, քարիւղը կը հոսի մինչեւ Փիւնիկեցիներու հնադարեան Սիդոնը (Սայիտ), մինչեւ Տրիպոլիս (Թուլուզի կոմսերու նախկին միջնաբերդը) ։ Կը հոսի եւ միլիոնատէր կը դարձնէ Պետեւիններու պետերը որոնք Պէյ –

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ ·— Վերջերս Պոսթընի մէջ լոյս տեսաւ օտար պատմուածքներու Ծաղկեփունջ մը, թարգմանութեամբ երիտասարդ գրող Ե · Քամառի ։ Ահաւասիկ էջ մը, իբրեւ նմոյշ ·—

Ծերունի Սանտին, վիպասաց գնչուն, լուռնկայ դէչերով Քորոյի պատմութիւնը կ'ընէր Դանուբի անտառուտ եզերքին, բացօթեայ խարոյկի մը շուրջ բոլորուած հարիւր թխադէմ մարդոց ։

Ձեզի ծանօթ է Քորօն ։ Անցեալ օր, Եալոմիցայի անապատին մէջ տեսայ զայն ։ Դուք կը յիշէք զինքը, — նետի մը պէս երկար ու շիտակ, կրակոտ աչքերով եւ հրամայական ձայնով, որ կրնայ աւելի բարձր խնդալ քան երգել ։ Քորօն, որ հազար սէրերու սիրտն էր ։ Ոչ մէկ թշնամութիւն կար անոր հանդէպ ։ Քորօն, երբ իր ցեղին մեծ մասը քոլերային զոհ գնաց, միս-մինակը հեծաւ իր երիտասարդ նժոյգը եւ առանց զէնքի —ինքզինքը պաշտպանելու համար — եւ առանց մտրակի — ձին քշելու համար, — գնաց իրարու քով հաւաքելու՝ ճամբաներուն վրայ ցիրուցան գնչուները ։

Դանուբի եւ Կարպաթներու, Դանուբի եւ Սեւ Ծովու, Փրութ եւ Տնիէսթէր գետերուն միջեւ գտնուող բոլոր կարաւաններուն մէջ ամէնէն զօրաւորը կազմակերպեց ան ։ Զանազան շրջաններէ հաւաքուած թափառականները ա՛լ թշնամական վերաբերում ցոյց չտուին իրարու հանդէպ ։

Իրենց երակներուն մէջ ռուսի, հունգարի, թաթարի եւ գիւղացիի արիւն կըրող այր թէ կին, ոչխար, գայլ, աղուէսի եւ օձ ու երկար սրունքներով եւ կարճ վիզով, փամփուշտի նմանող գլուխներով Պուլկարներ, այս կառքին սռնակին լայնութեամբ թիկունքով ու կարճ ոտքերը — կարծես քալած ատեննին կը սողան — ասոնք բոլորն ալ ձուլեց հսկայ կարաւանին մէջ ։

Ու Քորօն կառավարեց զանոնք՝ առանց խարազանի ու զէնքի ։ Կառավարեց՝ ժըպիտով ու բարկութեան ատեն խոժոռ դէմքով, բայց սրամիտ խօսքերով ։ Անոր միտքը այնքան պայծառ էր ու ժողովուրդին սէրը իրեն հանդէպ՛ այնքան խոր եղաւ, որ Քորօ երբե՛ք չվշտացաւ, որովհետեւ ծանօթ էր մարդոց տկարութեանց եւ գիտէր, թէ այրերու եւ կիներու հոգեկան ապրումները ուրքա՞ն խորունկ թաղուած են ու գիտէր նաեւ, թէ ի՛նչպէս պէտք է թափանցել անոնց ։

Բայց հիմա մեղքցէք Քորօն ։ Եալոմիցայի անապատին մէջ տեսայ զայն ։ Կեանքը խոյս տուած էր իր աչքերէն ։ Ձայնին մէջ կրակ չկար, մարած էր ։ Թէեւ կը ժպտէր, բայց մանուկի մը շրթներուն պէս դանդաղօրէն կը թրթային բառերը ։

Մոռցուիլը հազար անգամ աւելի լաւ էր, քան անծանօթ մնալը ։ Կոնակը ծըռած, ուսերը վար իջած ու ծունկերը կթոտած էին ։ Անապատին մէջէն վազող վըտակին մօտ նստած, ան միայնակ կը դիտէր փրփրալից վազքը ջուրին, որ պողպատէ շեղբի մը պէս կը կտրէր գետին փայլուն աւազները ։

Մեղքցէք Քորօն, որովհետեւ թէեւ տակաւին ողջ է, բայց, իրականին մէջ, մեռած է ան ։ Բառ մըն էր, որ սպաննեց զայն ։ Ո՛չ դանակը եւ ոչ ալ գնդակը պիտի կարենային ընել այն, ինչ որ ըրաւ կնոջ մը կողմէն արտասանուած այդ բառը ։

Երկրին չորս կողմէն, երկու հարիւր հոգինոց կարաւան մը հաւաքեց ու Եալոմիցայի անապատը բերաւ զայն՝ ձըմրան համար ։ Կարաւանին մէջ կային ամուսնութեան տարիք ունեցող շատ մը աղջիկներ ։ Կային նաեւ երիտասարդներ, որոնք գիշերները ջութակ կը նուագէին ու կ'երգէին ։

Ձիւնը չեկած, վրան զոց կառքերով շրջանակ մը կազմեցին ։ Յետոյ, հովերուն դէմ պաշտպանուելու համար, կառքերը թաղեցին հողին մէջ՝ անիւներէն մինչեւ սռնակները ։ Ու կառքերուն մէջտեղ փռեցին սաւաններ, որոնց տակ ձիերուն համար տեղ պատրաստեցին ։ Բոլոր անոնք, որ երախաներ ունէին, հողին մէջ փոսեր բացին, զանոնք ցուրտին դէմ պաշտպանելու համար ։ Քորօն անձամբ կը հսկէր այդ աշխատանքներուն վրայ, որովհետեւ կ'ուզէր որ ուրախութեամբ ու երգով աշխատէին անոնք՝ կողք կողքի եւ եղբայրներու պէս ։

Երբ առաջին ձիւնը սկսաւ, անոնք կառքերուն տակ պարապ մնացած տեղերը ձիւնով լեցուցին եւ այնպիսի ուժով պատնէշ մը շինեցին, որ հովը այլեւս չէր կրնար ներս թափանցել ։

Ամբողջ ձմեռը, մարդոց եւ կիներուն բաւելիք պաշար կար ։ Քորօ լարեր ալ բերել տուաւ Քալարասիէն՝ ջութակներուն համար ։ Ուրախ զուարթ ձմեռ մը անցընել կ'ուզէր ան ։ Կ'ուզէր որ իր մարդիկը եւ ձիերը աւելի կազդուրուած ողջունէին գարունը, որպէսզի նորէն աշխատանքի լծուէին՝ պրկուած բազուկներով ։

Թրգմ · Ե · Քամառ ՔՈՆՐԱՏ ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(Շար · – 1)

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

Օգոստոս 19ին լրացաւ հայ դասական երաժշտութեան հիմնադիրներէն Նիկողայոս Տիգրանեանի ծննդեան հարիւրամեակը :

Մեծ երաժշտագէտը ծնած է 1856, Օգոստոս 19ին Ալեքսանդրապոլի մէջ: Վեց տարեկանին արդէն աչքի կը զարնէր իր երաժշտական ընդունակութիւններով : Շիրակի գեղեցիկ ժողովրդական երգերը խորապէս կ'ազդեն իր վրայ :

Ծնողքը կ'ուզէր զայն գիտութեան ասպարէզին նուիրել, սակայն ծաղիկ հիւանդութեան հետեւանքով Նիկողայոս ութ տարեկանին կը զրկուի տեսողութենէն : Ի զուր կ'անցնին ծնողքին ճիգերը տեսողութիւնը վերահաստատելու համար : Թիֆլիս, ապա Վիէննա կը ղրկեն զայն կոյրերու հաստատութիւնը, ուր միեւնոյն ատեն կը սորվի դաշնակ եւ ջութակ :

Այս հաստատութիւնը աւարտելէ ետք կը վերադառնայ հայրենիք, եւ կը նուիրուի երաժշտութեան, կը հաւաքէ եւ դրի կ'առնէ ու կը մշակէ Շիրակի շրջանին ժողովրդական երգերն ու պարեղանակները:

1883ին կը մեկնի Փեթերսպուրկ եւ երաժշտանոցի դասախօս Րիմսկի Քորսաքովի եւ Սոլովիեւի ղեկավարութեամբ տեսական նոր գիտելիքներով օժտուած կը վերադառնայ ծննդավայր :

1887ին Մոսկուայի մէջ կը հրատարակէ «Անդրկովկասեան ժողովրդական երգերն ու պարերը»: Անկէ ետք գրեթէ ամէն տարի հրապարակ կուգան իր ստեղծագործութիւնները «Հէյ տարի», «Շահնազ» հայրենական երգեր ու պարեր :

Իր բազմարեղուն ստեղծագործութեան ընթացքին յօրինած է մասնաւորաբար դաշնակի գործեր, օգտուելով հայկական, վրացական, ադրբէջանական, քրտական եւ այլ ժողովուրդներու երաժշտական նիւթերէն :

Ն. Տիգրանեան գրաղած է նաեւ ձայնական երաժշտութեամբ : «Լուսնակ գիշեր», «Տուն արի» եւայլ խմբերգներ եւ մեներգի մշակումներ, ուր եւս հարազատօրէն պահպանուած է հայ երգարուեստի բնորոշ յատկութիւնները :

Տիգրանեան յօրինած է նաեւ համանուագային գործեր:Պարգեւատրուած էր իբրեւ ժողովրդական յօրինող եւ Աշխատանքի հերոս: Մեռաւ 1951ին, 95 տարեկան :

րութ (Ասիոյ Մոնաքօն) կուգան դրօսնելու :

Իսկ Լիբանան շատ լաւ գիտէ թէ պէտք է ծորակը բաց ձգէ, ինչ որ մաս կը կազմէ իր միջնորդի դերին Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Ս. ՂԱԶԱՐԻ ՏՊԱՐԱՆԸ

★

Մխիթարեանները առաջին իսկ օրէն տպարան ունեցած չեն :

Դուրսը, քաղաքին մէջ հաստատուած տպարաններէն մէկքանիին մէջ կային հայերէն գրեր եւ ուր տպուած են Աբրահօր եւ ուրիշներու առաջին գործերը :

Մխիթար Աբբա դեռ չվախճանած, գընած է Ամսթերտամի Ոսկան վարդապետին տպարանին գրերը եւ վանքին մէկ անկիւնը հաստատած է փոքր տպարան մը :

1886ին, Կիւրեղեան արբահայր եւ յետոյ եպրայր Անտոն Քաջունի ճոխացուցած են Ս. Ղազարի տպարանը : Բազմաթիւ գրքեր տպուած են հոն :

1936ին, Մուրատ Ռափայէլեանի յոբելեանին առիթով, Ամերիկահայերը տըպարանին նուիրած են տողաշար մեքենայ եւ այժմ տպարանը ճոխացած՝ գերմանական կատարելագործուած մեքենաներով, ոչ միայն գոհացում կուտայ Միաբանութեան պէտքերուն, այլ կը տպագրէ առեւտրական եւ գեղարուեստական բազմագոյն գործեր :

Տեղացի մասնագէտ գործաւորներ կ'աշխատին հոն: Տպարանի տեսուչն է Հ. Մեսրոպ վարդապետ Ճանաշեան :

⁂

ԿԵՍԱՐԻԱ. հասաւ Սեպտեմբեր երեքին Սահակ Ծ. Վ. Փափազեան որ կը վերադառնար Սեբաստիայէն եւ հիւրասիրուեցաւ հոգեւոր հովիւ Հայկազուն քահանային կողմէ : Պոլսոյ Գարակէօզեան Որբանոցի համար չորս եւ դպրեվանքի համար 8-9 աշակերտներ արձանագրուած են, ժողովուրդը կ'ուզէ որ քսան – երեսունի չափ աշակերտներ ընդունուին Գարակէօզեան եւ Գալֆայեան որբանոցները, ինչպէս եւ Դպրեվանքը : Որբանոցին համար երկու եւ Էսաեան վարժարան ուսանելու համար երեք աղջիկ արձանագրուած եւ ընդունուած են : Սահակ Ծ. վարդապետ Սեպտեմբեր 9ին Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին պատարագելէ եւ քարոզելէ ետք, մեկնած է Եըլտըզ Իլի : Օրթագիւղի Թաղ. Խորհուրդի անդամ Պ. Վարդավառ Ասլանեան որ Կեսարիա գացած է, յիսուն ոսկի նուիրած է եկեղեցիին նորոգութեան համար :

«ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ հիմնարկութիւնը» իր գործունէութեան մարզը պիտի ընդարձակէ, տարածուելով նաեւ Միջին Արեւելքի եւ բրիտանական Համարակապետութեան երկիրներուն մէջ, ինչպէս կը հաւաստեն լրագրեկներ: Լոնտոնի մէջ պիտի ստեղծուի պատուիրակութիւն մը, ղեկավարութեամբ հիմնարկութեան Լոնտոնի վարիչներուն, Փորթուկալի դեսպանին եւ փաստաբան Ջարլզ Ուիշովի :

ՅԱՅՏՆԻ ԵՐԳՉՈՒՀԻ Զարուհի Դոլու –

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

★

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Սեպտեմբեր 14ին, օդանաւով Մոսկուայէն Դամասկոս մեկնեցաւ խորհրդային արուեստագէտներու խումբ մը, մասնակցելու համար միջազգային տօնավաճառին : Խումբին մէջ կը գտնուին Հայաստանի արուեստագիտուհիներէն Տաթեւիկ Սազանդարեան, արուեստագէտ Ն. Յովհաննէսեան եւ ուրիշներ : Խումբը կը գլխաւորէ Հայաստանի Հանրապետութեան Մշակոյթի նախարարը, Ա. Շահինեան :

★

ՊԱՀԱԾՈՆԵՐՈՒ գործարաններու արտադրութիւնը կը ղրկուի Խ. Միութեան հեռաւոր անկիւնները: Գործարանը ամէն տարի տասնեակ հազարաւոր տուփ ծիրանի, հոնի, ընկոյզի, մոշի, բալի, կեռասի ընտիր պահածոներ կը ղրկէ Քամչատկա եւ Վլատիվոստոկ : Սեպտեմբեր 3ին եւ 5ին գործարանը մօտ 37 հազար տուփ պահածոյ ղրկեցՍվերդլովսկի, Զարտաշ եւ Ուվելսկ քաղաքները, կուսակցութեան եւ կառավարութեան կոչով հոն աշխատանքի մեկնած նորաբնակներու համար :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ներկայացնող նկարներ գծած է երիտասարդ նկարիչ Անատոլի Բոլաշէնկոն եւ ցուցադրուած Մոսկուայի Գեղարուեստի Ակադեմիայի ցուցահանդէսի դահլիճներուն մէջ: Նկարներէն աչքի կը զարնեն «Երեւանի քաղաքային Թանգարանի պուրակը», «Լուսաբաց», «Ամառնային անձրեւ», «Կղզի», «Կամրջիկ »եւ այլ գործեր :

ԵՐԵՔ ՄԻԼԻՈՆ «Դիլիճան» հանքային ջուր կը ղրկուի ամէն ամիս Խ. Միութեան ամէնէն հեռաւոր քաղաքներն ու շրջանները : «Դիլիճան» ջուրը լայնօրէն տարածուած էԴոնբասի ածխահատներու, խամ ու խոպան հողերը մշակողներու, մեծ ելեկտրակայաններ շինողներու շրջանին մէջ (Սիպերիա եւն.) :

խանեան Պուէնոս Այրէս գացած է համերգներ տալու համար: Երգչուհին միայն հայերէն պիտի երգէ հայկական հաւաքոյթներու ընթացքին : Իսկ օտարներուն համար՝ գերման, ռուս, սպանիացի եւ արժանթինցի երգահաններու գործերէն :

Ա. Սպասաւոր.— Այսօր տէրս գիս գործէ հանեց :

Բ. սպասաւոր.— Ինչո՞ւ արդեօք. խուկալո՞ւդ համար :

Ա. սպասաւոր.— Ոչ, ոչ, իր խռկացած ատենը գինք արթնցնելուս համար ...

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԽՄԲ.— Այս կիրակի տեղի կ'ունենայ Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի պատգմ. ժողովը, Տէսինի մէջ: Այս առթիւ հրատարակուած է հետեւեալ կոչը.—

Հայեր եւ Սեբաստացիներ,

Ձեզի, մանաւանդ ձեր զաւակներուն համար ստեղծուած այս կազմակերպութիւնը, լեզու գտաւ սրտի եւ զգացումներու հետ խօսելու եւ դարձաւ գաղթահայ գնահատուած միութիւններէն մէկը :

Համեստ ըլլանք սակայն խոստովանելու թէ՝ բարոյական այս մեծ յաջողութեան բաղդատմամբ մեր գործունէութիւնը եղած է սեղմ, եւ հետեւաբար որդեգիր ուսանողներու թիւն ալ մնացած է սահմանափակ :

Տնտեսական արդի ծանր պայմանները մեզ մղած են շրջահայեաց եւ հեռատես ըլլալ :

Մեր սկզբունքն է՝ միշտ ընթանալ, հոգ չէ, թէ դանդաղ եւ յամրաքայլ:

Զքաւոր եւ սրտցաւ ծնողներէ սատացուած առօրեայ դիմումներ կը դիզուին, խուրաքանչիւրը իր հերթին սպասելով :

Միութեանս որդեգիր ուսանողները ընտրուած են յետ մանրակրկիտ քննութեան, ամենամեծ անկողմնակալութեամբ, ներկայացող թեկնածուներու յառաջադէմներէն: Անոնք կը վայելեն մեր անդամներուն գուրգուրանքը եւ ջերմ հիւրասիրութիւն՝ իւրաքանչիւրիս յարկին տակ :

Այսօր հպարտ ենք յայտարարելու թէ՝ մօտ ատենէն ձեզի կուտանք առաջին ըրսակաւոր մը (Պաշըլըէ), օժտուած բազմապիսի առաւելութիւններով եւ մանաւանդ տոհմիկ եւ հաստատուն դաստիարակութեամբ մը :

Խօսքը ձեզի կ'ուղղենք պաշտելի Հայ եւ սիրելի Սեբաստացի, վասն զի այս գնահատելի արդիւնքը, ձեր երկուքին ալ առատաձեռնութեանը եւ յարատեւ օժանդակութեան պարտեւն է : Ինչպէս մենք՝ նոյնպէս եւս դուք՝ հպարտ կրնաք ըլլալ աջակից եւ թիկունք հանդիսանալով ազգանուէր գործիս :

Նը տեսնէք թէ ձեր լումաները ինչ նըպատակի կը գործածուին, եւ ինչ արդիւնք տուած են: Մի վարանիք ուրեմն, մեր չուրջը հաւաքուելու աւելի բազմաթիւ և աւելի խիտ և թող Մեծն Մխիթարի հայրենակիցներուն սրտին տիրէ՛ սէր եւ համերաշխութիւն :

× Կեդր. վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ավինեոնի մէջ ալ մասնաճիւղ մը կազմուած է հետեւեալ անդամներով .—

Նշ. Շիրինեան, Մկրտ. Գաբրիէլեան, Խաչ. Գաբրիէլեան, Միքայէլ Սեթեան, Սարգ. Անտոնեան, Վարուժ Ճիրանեան, Գէորգ Ճիհանեան, Թադ. Մատոյեան : Յաջողութիւն եւ յարատեւութիւն :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ,

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (152)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

5.— ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ԱՌԱՒՕՏԸ

Առաջինը, որ գրաւեց երիտասարդի ուշադրութիւնը, երկու թեւաւոր վիշապներն էին, որ հսկում էին այն դռան աջ և ձախ կողմերում : Արհեստի այդ սքանչելի արդիւնքները այժմ փշրուած, խորտակուած էին: Նա ներս մտաւ: Մոխիր դարձած քաղաքը տակաւին մխում էր դեռ չհանգած կրակների մէջ :

Նրա աչքին ընկաւ աշտարակի բարձրութիւնից կախ ընկած սպիտակ մարմինը, որ դեռ ձիւնի նման փայլում էր առաւօտեան առաջին ճառագայթներից :

— Այդ ի՞նչ է, — հարցրեց նա սոսկալով :

— Թշուառնեալ Տիկնոջ մարմինն է, պատասխանեցին նրան :

— Ո՞վ կախաղան հանեց :

— Վահան Մամիկոնեանը :

— Կայէն ... բացականչեց խեղճ երիտասարդը, աչքերը բռնելով : Նա սպանեց եղբօրը, իսկ դու — քո քրոջը ...

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԷՄՔԻ ՎՐԱՅ

Հաշտմակերտի մայր եկեղեցում սուրբ պատարագը դեռ շարունակւում էր կատարուել: Չը նայելով, որ այսօր ոչ տօն էր եւ ոչ կիրակէ, բայց եկեղեցին լիքն էր բազմութեամբ :

Բեմի հանդէպ եկեղեցու աջակողմեան անկիւնում, չորս մարմարեայ սիւների վրայ, բարձրանում էր մի վերնատուն: Նրա դէպի սեղանը նայող կողմը կտրուած էր ոսկեզօծ վանդակապատով : Բեհեզեայ ծանր վարագոյրները միջից ծածկում էին այդ վանդակապատը եւ բոլորովին անտեսանելի էին կացուցանում վերնատան ներսը: Այդ դրութեան մէջ՝ վերնատունը մի փակուած, առանձնացած մատուռի ձեւ ունէր:

Նրա յատակը ծածկուած էր թանկագին օթոցներով, իսկ մի կողմում դրած էր փառաւոր բազմոց : Մի տիկին, սուրբ պատարագի խորհրդի համեմատ, երբեմն ծունր էր դնում եւ աղօթում էր, երբեմն կանգնում էր եւ երկրպագութիւն էր տալիս, երբեմն նստում էր բազմոցի վրայ եւ խորին ուշադրութեամբ լսում էր: Նա ներկայացնում էր մի մարմնացած ջերմեռանդութիւն, որ հոգւով եւ սրտով յափշտակուած էր սուրբ պատարագի արարողութիւններով :

Ոչ մի ժամանակ նրա կրօնական զգացմունքները այնքան վառուած չէին եղել, եւ ոչ մի ժամանակ նա իւր աղերսն ու պաղատանքը այնպէս սրտագին փափաքներով չէր մատուցել սուրբ սեղանի առջեւ, որպէս այսօր: Տխուր էր նա, որպէս մի սպաւոր, եւ ջերմ արտասուքը, հեղեղի նման թանում էր նրա վշտալի դէմքը :

Դա Վասպուրականի տիկինն էր — Մեռուժանի մայրը :

Մատուռը, որի մէջ առանձնացած էր նա, Արծրունիների տոհմային աղօթարանն էր: Արծրունիները, կառուցանելով Մայր եկեղեցին, այդ մատուռը յատկացրին իշխանական տանը :

Նա վերկացաւ, երբ սուրբ խորհուրդը աւարտուելուց յետոյ՝ ներս մտաւ պատարագիչ քահանան եւ մատոյց նրան սուրբ սեղանի նշխարքը : Նա ընդունեց, համբուրելով տէր հօր աջը: Այժմ նրա վշտահար դէմքը եւ այն հեզ աչքերը, որոնց մէջ փայլում էր անհուն բարութիւն, տալիս էին աւելի խաղաղ եւ աւելի մխիթարական արտայայտութիւն, որ միայն պատկառանք էին ազդում: — Այդ յարգելի անձնաւորութիւնը միացնում էր իւր մէջ՝ բարձր ազնուականի բարձր յատկութիւնները՝ բարեպաշտ քրիստոնեայի առաքինութիւնների հետ :

— Ի՞նչպէս է, տէր հայր, քո դստեր առողջութիւնը, հարցրեց նա, ինձ ասացին, որ շատ հիւանդ էր :

— Այժմ բաւական լաւ է, տիկին, պատասխանեց քահանան: Վտանգը անցաւ : Իմ դուստրը իւր կեանքով պարտական է քեզ, տիկին: Եթէ դրան բժիշկը այնպէս շուտ ուղարկած չլինէիր, գուցէ ես կը զրկուէի իմ միակ զաւակից: Աստուած քեզ երկար կեանք տայ, տիկին, որ այլոց կեանքի համար այնքան հոգ ես տանում :

— Այդ իմ պարտաւորութիւնն է, տէր հայր, բոլորը իմ զաւակներն են, ասաց նա: Ցաւում եմ, որ այս օրերում այնքան զբաղուած պէտք է լինեմ, որ չպիտի կարողանամ անձամբ այցելել հիւանդին :

— Նա շատ կ'ուրախանայ, տիկին: Քո բարի ոտքը բոլորովին կը փարատէ նրա ցաւերը :

Քահանան հեռացաւ, երբ ներս մտան երկու նաժիշտներ, որոնք սպասում էին մատուռի նախադաւիթում: Նրանք, բռնելով տիկնոջ աջ եւ ձախ թեւքերից, սկըսեցին ցած իջեցնել վերնատան քարեայ սանդուղքներից :

Պատարագից յետոյ ժամաւորները դարձեալ մնացին եկեղեցում, որովհետեւ աւագերէցը պէտք է քարոզ կարդար: Բայց տիկինը չսպասեց, եւ առանձին դռնով դուրս եկաւ եկեղեցուց:

Փողոցում սպասում էր մի փառաւոր պատգարակ, իւր երկու նաժիշտների հետ մտաւ նրա մէջ, եւ սպիտակ ջորիները բարձեցին հանդարտ քայլերով տանել :

ՐԱՖՖԻ

ԵԳԻՊՏՈՍ ՄԻՇՏ ԱՆԶԻՋ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Եգիպտոս հետզհետէ կը խստացնէ իր դիրքը, պաշտօնական յայտարարութիւններով կամ բերանացի խօսակցութիւններով: Աւստրալիոյ վարչապետէն ետք, Հնդկաստանի նախարարն ալ ձախողեցաւ: Պ. Քրիշնա-Մենոն, որ Հնդկաստանի վարչապետին անձնական ներկայացուցիչն է եւ Գահիրէ հասած էր երկուշաբթի, երեք անգամ տեսակցեցաւ գնդ. Նասրի հետ եւ չորրորդ տեսակցութիւն մը պիտի ունենար երէկ: Իր նպատակն է.— 1. Զափաւորութեան յորդոր կարդալ գնդ. Նասրի.— 2. Համոզել որ գոնէ դրդուիչ դիրք մը չբռնէ Լոնտոնի ժողովին առեն:

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ գնդապետը անդրդուելի մնացած է եւ կը բազմապատկէ իր յարձակողական ելոյթները: Այսպէս, չեխական թերթի մը թղթակցին ըսած է թէ «Ջրանցքը իր օրինաւոր տիրոջը ձեռքն անցաւ», եւ թէ բանակցիլ կարելի է միայն Սեպտեմբեր 10ի յայտարարութեան հիման վրայ որ մերժուեցաւ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն կողմէ: Յետոյ ուժգնօրէն քննադատեց Աւստրալիոյ վարչապետը: Իրազեկներ կը կարծեն թէ գնդապետը մինչեւ ծայրը պիտի երթայ, նոյնիսկ թելադրելով ազգայնացնել Միջին Արեւելքի նաւթահորերը: Իր թերթը, «Ալ Կումհուրիյա» «աւազակներու հաւաքոյթ» կ'անուանէ Լոնտոնի նոր խորհրդաժողովը:

Միւս կողմէ, Ալ Ազհարի համալսարանին իւլեմաները միաձայնութեամբ քուէարկեցին բանաձեւ մը որ կ'ըսէ թէ «սրբազան պատերազմը ազգային եւ կրօնական պարտականութիւն մըն է բոլոր Իսլամներուն համար»: Ժողովին ներկայ էին քանի մը հարիւր կրօնաւորներ եւ դասախօսներ:

ՀԱՅՑԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Փարիզ եւ շատ մը գաւառական քաղաքներ հացի տագնապի մը մատնուած էին երէկ: Փռապաններու սենտիքան որոշած էր փակել խանութները, Սէնի նահանգին մէջ ալ, գործադուլ հռչակելով: Այս որոշման վրայ, նահանգապետը հրամայեց բռնագրաւել 800 փուռեր: Խանութներու փակում՝ տեղի ունեցաւ նաեւ ուրիշ տասը նահանգներու մէջ եւ կրնայ տարածուիլ ուրիշ քանի նահանգներու մէջ եւս: Միջոցներ ձեռք առնուած են, հացի հայթայթումը ապահովելու համար: Տանտիրուհիները ժամերով կարգի կը սպասեն փուռերու առջեւ:

Քանի մը հարիւր հացագործներ պարտաւորիչ ծառայութեան կանչուեցան: Երկու փռապաններ ալ ձերբակալուեցան:

× Պտուղներու եւ բանջարեղէններու վաճառումը վերսկսաւ երէկ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ ըմբոստներէն երեք մահապարտներ պիտի կախուին այս առտու: Արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած են: Արգիլուած է մօտենալ բանտին:

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ հեռացած օտարականները այլեւս պիտի չկրնան վերադառնալ վիզա առնել:

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ արտակարգ նիստի հրաւիրելու առաջարկ մը ներկայացուցած են համայնավար երեսփոխանները: Ուրիշ խմբակցութիւններ ալ կ'ուզեն փութացնել նոր նստաշրջանին բացումը, քննելու համար Սուէզի խնդիրը: Ընկերվարական Միջազգայինը ժողով գումարեց Լոնտոնի մէջ: Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն է Սուէզի տագնապը:

ԲԱԳՈՒ հասաւ նախկին նախարար Պ. Ժիւլ Մոք, որ Մոսկուա կը գտնուի առենէ մը ի վեր: Կը կարծուի թէ Երեւան ալ պիտի հանդիպի:

ՍԱԿԱՐԱՆ (19 Սեպտ.).— Զոյլ ոսկի 469.000, Նափոլէոն 3420, զուից. 3250, սթերլին 4210, քսան տոլարնոց 16.360: Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1020, տոլար 404, պելժ. 8.10, զուից. 96.75, փեզեթա 8.75:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
« ՈՍԿԵՐԻՉՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ »

Կը խօսի Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ

Քարտուղար Մուրատ-Ռափայէլեան Նախկին Սաներու Միութեան:

Կը նախագահէ Պ. ԺԱՆ ՊԸԺԵԱՆ

Կը ցուցադրուի նաեւ «Ժամանց ի Վենետիկ»:

Փաստանկարը (տօքիւմանթէր) պատրաստուած Պ. Գրիգոր Ռափայէլեանէ եւ Պ. Արմիկ Յակոբեանէ:

24 Սեպտ. Երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ, 19ա, ռիւ Վանթիւր:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հ. Ոսկերիչեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԷՈՐԳ ՈՍԿԵՐԻՉԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ նորոգ հանգուցեալ Յակոբ Ոսկերիչեանի յիշատակին:

Այս առթիւ Տիկին Ոսկերիչեան եւ զաւակները հինգ հազար Ֆր. կը նուիրեն Լիոնի Եկեղեցւոյ շինութեան եւ 5000 Ֆր. Մոնմորանսիի հանգստեան տան եւ երկու հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

●

Աբրահամեան, Սարխօշեան, Գօճամանեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Հայոց եկեղեցին,

ՏԻԿԻՆ ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

●

Այրի Տիկին Աղաւնի Շիրվանեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, իրենց ամուսնոյն և ազգականին՝ Պ. Շիրվանեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Հայկազեան վարժարանին (32 ռիւ տը Թրէվիզ) հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի Հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին (4 Հոկտ.): Արձանագրութեան համար դիմել նոյն օրը ժամը 2ին դպրոցին սրահը:

●

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին: Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի:

●

Իսիի Խրիմեան դպրոցի դասընթացքը կը վերսկսի Հոկտեմբեր 4ին: Ուսուցիչը Պ. Ս. Քաջեան:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն ըսկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին: Ուսուցիչն է Պ. Թրազօշ:

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները:

(Կնիք)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ձեռնարկուներ (անթրըփրընէօր) ժ 12 մեծ լայնքով ժերսէի մոնթաժի համար:

Դիմել

« Ets. des Tricots VIENNA »

40, Rue de Montmorency, Paris (3e).

Tél. : TUR. 40-11

ԾԱԽՈՒԻ Է

Վալանսի «Մարանաթա», եղբայրութիւնը, ունենալով իր նորաշէն եկեղեցին, տարեց եղբայրներու միահամուռ հաւանութեամբը որոշուեցաւ որ իր հին ժողովատունը ծախուի:

Ա) Ունի ընդարձակ ռէ տը Շօսէ մը,

Բ) Ա. յարկին վրայ 5 սենեակներ:

Գ) Բ. յարկն ալ 80 քառ. մեթր մեծութեամբ սրահ մը:

Տեղեկութեան համար դիմել.—

Mr. Ghazarian Aharon

16, Côte des Chapeliers

Valence (Drôme)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այրի Տիկ. Նուրանի Զատէեան (ծընեալ Քահվէճեան) կը փնտռէ քոյրը՝ Վառվառ (Սթանոզցի) եւ քեռայրը (փեսան) Պ. Արշակ Տօղանեան՝ Խարբերդցի: Նախ հարաւ. Ամերիկա կը գտնուէր, ներկայիս Չիլիսայրին: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի հաղորդել հետեւեալ հասցէին.—

Պ. Ա. Ներսէսեան, 21 Պուլ. Վէնսան Արթիւր, Լա Ռօզիէռ, Մարսէյլ:

Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ի յիշատակ ԴՐՕՅԻ, Վ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ, Գնդ. Տ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի: Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի:

Այս շաբաթ, ժամը 20.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը:

Կը նախագահէ ընկ. ԱՐՇԱՒԻՐ ՀԱԲԷԼԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն ընկերներ ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, ԹԱԳՒՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՁԷ:

Մեներգ եւ արտասանութիւն:

Հոգեհանգիստ.— Յաջորդ օրը, 23 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտ ողբացեալ երեքընկերներու համար մասնաւոր հոգեհանգիստ Լիոնի Հայոց եկեղեցին: Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիրները:

ԱՐԱՐԱՑԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ
ՅՑՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Բանակի Նախ. Հայ կամ. եւ Ռազմիկ - Բարեկամական Միութեան Տարեկան փառատօնը պիտի կատարուի 7 Հոկտեմբերին, Կիրակի օր, պատուակալ նախագահութեամբ՝ քաղաքապետ Պ. Կասթօն Տէֆէռի: Առաւօտուն հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց եկեղեցւոյն մէջ, երկու համաշխարհային պատերազմներու զոհերուն համար, մասնակցութեամբ դպրաց դասուն:

Յաւարտ պատարագի, եկեղեցւոյ բակին մէջ տեղի պիտի ունենայ պաշտօնական հանդիսութիւնը, որուն ներկայ պիտի ըլլան Ֆր. քաղաքային եւ զինուորական իշխանութեանց ներկայացուցիչները, նահանգապետը, ծովակալը, 9րդ շրջանի զինուորական հրամանատարը, Տէր և Տիկին Մ. Ֆոռէսթա, երեսփոխան Հ. Պէռկաս, Տր Վէիու եւ ֆրանսական բոլոր ընկերակցութեանց պետերը: Դրօշի բարձրացման միջոցին պիտի նուագէ զինուորական նուագախումբը:

Կոչունք ժամը 1ին, Շաթօ Տէֆլէօռի մէջ: Ժամը չորսէն վերջ՝ գեղարուեստական բաժին եւ պար:

Մարսիլահայութիւնը կը հրաւիրուի՝ խուռներամ ներկայութեամբ պատուել՝ մեռեալ քաջորդիներու սրբազան յիշատակը:

ԳՈՐԾԱՒՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Դերձակի աշխատանոցի մը մէջ աշխատելու համար գործաւոր մը կ'ուզուի: Դիմել Գ. Աղամեանի,

53, Rue Chateaudun, Paris

Tél. : TRI. 57-74

ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄԸ

Փարիզի Կրօն. Ընկերակցութեան կեդրոնի Կրթ. Յանձնախումբը կը ծանուցանէ թէ Փարիզի եւ Թաղերու դպրոցներու վերաբացման վերաբերեալ խնդիրները արդէն կարգադրուած են:

Դասաւանդութեանց վայրերը եւ ուսուցիչներու եւ ուսուցչուհիներու ցանկերը շուտով պիտի ծանուցուին:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԻՍԻԻ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան ակումբին մէջ:

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արղութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի պատգ. ժողովը, արկածի մը հետեւանքով:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Կը խնդրուի մեր ընթերցողներէն նկատի ունենալ հետեւեալ կէտերը.—

1.— Հասցէի փոփոխութեան պարագային միշտ ղրկել հին հասցէն:

2.— Թերթին չվերաբերած գումարները չղրկել մեր մանտա-չէքին թիւով:

3.— Միութեանց եղած նուէրները կը հրատարակուին մի միայն այն պարագային, երբ գումարը կը ղրկուի Յառաջին կամ ստացող Միութիւնը ինք կուտայ ծանուցումը:

4.— Մահազդ, նշանտուք, ամուսնութիւն, փնտռտուք, հոգեհանգիստ, շնորհակալիք կամ ցաւակցութիւն կը հրատարակուին կանխիկ վճարումով:

5.— Անուն եւ հասցէ գրել մաքուր եւ յստակ:

6.— Առաքման անկանոնութեանց պարագային նամակատան ցրուիչին ուշադրութեան յանձնել, նկատելով որ թերթին առաքման սպասարկութիւնէն չէ յաճախումը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. առաքելական եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը վերաբացուած է 11 Սեպտ. երկուշաբթիէն ի վեր ամէն օր մինչեւ ամառուն վերջ: Իսկ մէկ Հոկտ.էն սկսեալ ամէն հինգշաբթի: Կը դասաւանդէ Աստմ քհնյ.: Դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան դպրոցի սրահին մէջ: Կը խնդրուի ծնողքներէն անխափ՝ ղրկել իրենց զաւակները, սորվելու համար իրենց մայրենի լեզուն:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին:

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14:

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել ՓավիյօնՍուՊուա:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

ԺՈՐԺ Ե.Ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կիրակի 28, Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

Մուտք 500 ֆրանք

Միութեան գրասենեակը՝ ԹՐՕ. 77-73

Ապահովել սեղանները հեռաձայնելով

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Aspirateurs de Gaine

●

ԽՈՀԱՆՈՑԻ, ԲԱՂՆԻՔԻ, և W. C.Ի ՀԱՄԱՐ.

Անաղմուկ, նորաձեւ, ճերմակ լաք, փայլուն ալիւմինիոմէ անժօլիվէօր, ուղղաձիգ եւ հորիզոնական դիրքով մետաղէ թիւրպին, հաւասարակշիռ:

Զետեղումը շատ դիւրին (4 պտուտակով միայն)

Type H. 1. 8900 Frs.

MEH, 13 Rue du Soleil, PARIS 20e

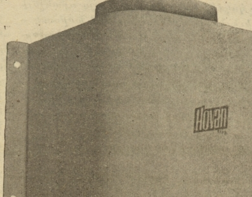

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, *rue de Trévise, Paris*-9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 22 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI 22 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7687 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3498

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԱՐՁ ՄԸ, ԴԱ՛ՐՁ ՄԸ

●

« Եկեղեցասէրներ»ու շրջանակէն կը հաւաստեն թէ նորէն եպիսկոպոսական ժողով մը պիտի գումարուի, այս անգամ Էջմիածնի մէջ, քննելու համար «Անթիլիասի կաթողիկոսութեան շուրջ ստեղծուած կացութիւնը »:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը հեռագիրներ ուղղած է Պոլսոյ պատրիարքին, Երուսաղէմի պատր. տեղապահին և Խադ. արք.ի, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսին օծման առթիւ:

Եւ վերջապէս, կ'ըսուի թէ դաս մը եպիսկոպոսներ արդէն կապեր են իրենց բեռները, դէպի Էջմիածին թռչելու համար, սրընթաց:

Անշուշտ Միջին Արեւելքի մէջ շատ աւելի բան գիտեն այս անցուդարձի մասին, որ չի կրնար բարենշան համարուիլ:

Կացութիւնը ուրիշ բան կը թելադրէ մեր «Եկեղեցւոյ իշխաններուն» :

Մանաւանդ անոնց որ պատասխանատու պաշտօններ կը վարեն այս միջոցին, իբրեւ պատրիարք, տեղապահ, առաջնորդ կամ կաթող. պատուիրակ:

Ինչ որ կատարեցին մինչեւ այսօր, Անթիլիասէն մինչեւ Գահիրէ, ծառայեց միայն մէկ բանի,— պառակտական տագնապ մը ստեղծել եւ կեր ճարել ամբոխին:

Ինչ որ պիտի փորձեն այսուհետեւ, պիտի ծառայէ կրակին վրայ իւղ լեցնելու:

Ուրեմն պիտի գտնեն քրէական յանցաւորներ, ինչպէս ըսած ենք առաջին օրէն իսկ:

Մենք բառերը ծամծմելու սովորութիւն չունինք:

Ի վերջոյ սա 27-30 արքեպիսկոպոսներն ու եպիսկոպոսները տարագիր ժողովուրդին ծառանե՞րն են թէ իշխանաւորները:

Հայ. Եկեղեցին կը փրկուի՞, միասնականութիւնը կ'ամրապնդուի՞, անդորրութիւնը կը վերահաստատուի՞, եթէ չարունակեն երկդիմի դիրք մը բռնել, իրենց պատեանին մէջ կծկուիլ վատօրէն կամ իշխանասաստ հրամաններ արձակել:

Ի՞նչ կը նշանակէ յամառօրէն կառչիլ խիկապէս «Թերի եւ անընդունելի» բանաձեւի մը, երբ կրկին եւ կրկին վաւերացուած է փետր. 20ի ընտրութիւնը եւ կաթողիկոսն ալ գործի ձեռնարկած, հիւրընկալ իշխանութեանց ջերմագին բարեհաճութեամբ:

Այս ընթացքով, իրենց վեղարին շուքն ալ պիտի դառնայ փուշ, ե՛ւ իրենց ե՛ւ ժողովուրդին համար:

Մանաւանդ ներկայ պարագաներուն մէջ, երբ օրուան հզօրներն անգամ հրաշքի մը կը սպասեն, պահպանելու համար խաղաղութիւնը, Միջին Արեւելքի մէջ:

Վերջապէս պիտի չգտնուի՞ «բարձրաստիճան» մը, որ քաջութիւնն ունենայ սաստը ճեղքելու, լռջութեան հրաւէր մը ուղղելով իր դասակիցներուն եւ անոնց հովանաւորած գոյնզգոյն խաչակիրներուն:

Ձե՞ն ըմբռներ որ արդէն իսկ գառիթափի մը վրայ կը գտնուին, իբրեւ դասակարգ:

Զափազանց երկար տեւեցին չափուելու մարզանքները, վարկաբեկելով եպիսկոպոսական դասը: Ոչ միայն համբերատար հասարակութեան, այլ եւ հիւրընկալ երկիրներու իշխանութեանց եւ ժողովուրդին առջեւ:

Եթէ քիչ մըն ալ յամենան, հետեւանքը պիտի ըլլայ անդարմանելի:

Եւ այն ատեն, օրհնութիւն չէ որ պիտի լսեն, եթէ համարձակին բերան առնել «Եկեղեցին Հայկական»ը:

Այն ատեն, ժամուն կոչնակն անգամ պիտի դառնայ մղձաւանջ մը՝ իրենց համար: Ողբաձայն զօղանջ...

Տակաւին ուշ չէ, դարձի գալու համար:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

●

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՐԿԱՐ ՊԻՏԻ ՏԵՒԵՆ

Երէկ, ուրբաթ, վերջացաւ Լոնտոնի երկրորդ խորհրդաժողովը, համաձայնութիւն գոյացնելով գործակցական ընկերակցութեան մը հաստատման մասին: Կարգ մ[illegible] անրամասնութիւններ չեն ճշդու[illegible]ուին: Տասնեւութ երկիրներէն միայն Փաքիստան չքուէարկեց բանաձեւը, բայց կը յուսացուի թէ յառաջիկային ան ալ պիտի միանայ: Այս 18 պետութիւնները Ջրանցքի երթեւեկին 90 առ հարիւրը կը ներկայացնեն: Բանաձեւը հիմնուած է 1888ի պայմանագրին վրայ որ կ'ապահովէ բոլոր ազգերուն ազատ անցքը Սուէզէն:

Առ այժմ ընդհանուր լաւատեսութիւն կը տիրէ: Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը նոր ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ զինեալ միջամտութենէ խուսափելու կամքը միայն կխովին կը լուծէ հարցը: Մնացեալը լրացնելու համար անհրաժեշտ է միաձայն վճռականութիւն: Որ եւ է բանաձեւ չքուէարկուեցաւ Ազգաժողովին դիմելու մասին: Շուէտ կը պնդէր այդպիսի բանաձեւի մը մասին, բայց Մ. Նահանգները, Ֆրանսա եւ Անգլիա նախ կ'ուզեն ստուգել թէ Եգիպտոս պիտի ընդունի՞ ընկերակցութեան նաւերուն ազատ անցքը:

Քուէարկուած բանաձեւը իւրաքանչիւր պետութեան պիտի յանձնուի, բայց անհրաժեշտ չի համարուիր որ խորհրդարաններն ալ քննեն, վասն զի խնդիրը մասնագիտական հանգամանք ունի:

Փարիզի թերթերը գիտել կուտան թէ վերջին օրուան վիճաբանութիւնները շատ խառնակ էին: Ընկերակցութեան ծրագիր կանոնագիրը կը բաղկանայ 600 - 700 բառերէ. բայց տակաւին չեն ճշդուած նոր կազմակերպութեան իրաւասութիւնները: Թուրքիոյ ներկայացուցիչը կարգ մը լուսաբանութիւններ խնդրեց: Ծրագրին գլխաւոր կուսակիցներն են Անգլիա, Ֆրանսա, Աւստրալիա, Նոր Զելանտա եւ Մ. Նահանգները: Միւսները համաձայն ըլլալով հանդերձ, զանազան վարանումներ ունին եւ ընդհանրապէս խոհեմութիւն կը թելադրեն: Թուրքիոյ դիրքը որոշ է, իսկ Իրան վերապահումներ յայտնած է:

× Եգիպտոսի նախագահը եւ Հնդկաստանի պետական նախարարը՝ Քրիշնա Մենոն նոր տեսակցութիւն մը ունեցան առջի օր, բանակցութեան ճամբայ մը գտնելու համար Արեւմուտքի հետ: Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ դրական արդիւնք մը ձեռք բերուած է, բայց մանրամասնութիւններ կը պակսին: Զորրորդ տեսակցութիւնն էր այս: Եգիպտոսի կառավարութիւնը կը սպասէ Լոնտոնի խորհրդաժողովին վերջնական եզրակացութեանց: Ամէնքն ալ համոզուած են թէ գնդ. Նասըր պիտի մերժէ նոր ընկերակցութիւնը, բայց տրամադիր է խօսակցելու անոր ներկայացուցիչներուն հետ, Խ. Միութիւնը եւ Հնդկաստանն ալ միասին առնելով, խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար: Գահիրէի մէջ լրջօրէն կը վախնան տնտեսական երկարատեւ պոյքոթէ մը որ կրնայ ծանր վնասներ պատճառել երկրին:

Կարգ մը լուրերու համաձայն, Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ գնդ. Նասրի հետ, երբ Արաբիա այցելէ Սեպտ. 24–27ին:

× Սուէզի եգիպտական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ վերահաստատած է օրական երեք խումբ նաւեր անցընելու

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ԱՅՍ ՄԷԿԸ ԶՄՈՌՎԵՑԱՆ ...

Ամէնէն անճարն ալ շատ մը բաներ սորվեցաւ այս երկրին մէջ, երկարատեւ բնակութեամբ:

Սորվեցաւ պարերու եւ թղթախաղերու ամէնէն նուրբ կամ շահաբեր տեսակները:

Սորվեցաւ «սիլի - պիլի»ներու բոլոր եղանակները, հասարակ « սա վա՞» մը թոցնելով բերնէն:

Սորվեցաւ հարստանալու բազմազան ձեւեր:

Ինչպէս եւ *շոմաժ*, *քոնժէ*, *ուփոլիզ*, *փատը փորթ*: Հապա նաեւ *փերնօ*, ձիարշաւ եւ ուրիշ փարիզեան վայելքներ:

Զսորվեցաւ միայն մէկ բան.— *կարդալ*:

Օրուան բոլոր ժամերուն, կը տեսնեն թէ տեղացին գիրք մը, առ նուազն թերթ մը ունի ձեռքը, երբ առտուն տունէն դուրս կ'ելլէ եւ կառախումբ կը նստի, գործի երթալու համար:

Կը տեսնեն ընթերցողներու բազմութիւն մը՝ հասարակաց պարտէզներու մէջ:

Մանաւանդ արձակուրդի շրջանին, կը տեսնեն այրերու եւ կիներու խումբեր, որոնք լուռ ու մունջ կը կարդան, նամբու ընթացքին, կամ իրենց իջած գիւղին մէջ կամ լերան վրայ:

Անշուշտ աւելին կ'ընեն, սովորական կեանքի մէջ, երբ տուն վերադառնան:

Իսկ մերիննե՞րը, տարեց թէ երիտասարդ:

Այո, ամէնուն գրպանն ալ տեղական թերթի մը պոչը կ'երեւայ: Կ'առնեն, ոճիր արկածները կարդալու եւ սակարանին գիները իմանալու համար:

Շատերու տան մէջ, ախորժաբեր կամ քնաբեր «ռոման»ներ ալ պակաս չեն:

Իսկ հայերէն հրատարակութի՞ւն, թերթ կամ գի՞րք:

— *Ամա՛ն* դուն ալ, հայերէն ի՞նչ կայ որ կարդանք...

Եթէ փորձես մէկն ու մէկուն թեւէն բռնել եւ հայկական գրատուն մը առաջնորդել, յանկարծ կը խեղճնայ:

— Աղէկ *ամա*, չես հարցներ թէ ժամանակ ունի՞մ...

Մե՞ղքը մտած կ'ըլլան, եթէ ամիսը մէկ անգամ ալ հայերէն հրատարակութիւն մը գնեն եւ կարդան...

Կամաց կամաց երբեմնի « քիթ-ապըրգ Արեւմուտը» պիտի դառնայ «քիթ-ապըրգ Արմէն», զոնէ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ:

ՎԱՀԷ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

Դամասկոսէն կը հեռագրեն.— *Արաբական ժողովրդական համագումարը բանաձեւ մը քուէարկեց, որ կ'ըսէ թէ աշխարհակալներու դաւադրութիւնը նոր փուլի մը մէջ մտած է: Այս առթիւ իբրեւ ապացոյց կը յիշէ Ֆրանքօ-անգլիական ուժերու կեդրոնացումը արաբական երկիրներու մօտ, խորայէլեան զօրքի ռազմական պատրաստութիւնը, Ալժերիոյ ազատագրութեան պայքարին շահագործումը Սուէզի հարցին հետ եւայլն: Բանաձեւը անհրաժեշտ կը գտնէ տեւական եւ համաշխարհային գործողութիւն մը, նկատի առնելով որ արաբ ազգերը կը գտնուին օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան վիճակի մը մէջ: Ցետոյ կ'առաջարկէ.—*

1. Արաբական բոլոր կառավարութիւնները պարտաւոր են իրենց երկիրները պատրաստել աշխարհակալներու նախայարձակման դէմ, որպէս զի իրենց բանակները կարենան ուժգնօրէն պատասխանել հարուածին:

2. Պէտք է անմիջապէս շարժման մէջ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

դրութիւնը: Առջի օր 17 նաւեր մեկնեցան դէպի հարաւ, 21 նաւեր ալ դէպի հիւսիս: Նախորդ ընկերութեան օրով ամէն օր երկու կարաւաններ կը մեկնէին Ջրանցքին երկու ծայրերէն: Եգիպտական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ նոր մասնագէտներ գործի ձեռնարկած են հետզհետէ - րուն տեղ:

Ֆրանսայի մէջ կը գանգատին թէ նահանջ մը տեղի ունեցած է արեւմտեան պետութեանց կողմէ, բաղդատելով անցեալ շաբթուան վճռականութեան հետ: Կը վախնան որ կատարուած զիջումները տեղի տան երկար բանակցութեանց: Ամերիկայի գլխաւոր նպատակն է դուռ մը բանալ, խօսակցելու համար Եգիպտոսի հետ:

× Զինաստանի համայնավարներու ընդհ. ժողովին մէջ ճառ մը խօսելով, վարչապետը յայտարարեց թէ «Եգիպտոսի հերոս ժողովուրդը ծանր հարուած մը պիտի տայ նախայարձակներուն, աջակցութեամբ ժողովրդական հանրապետութեանց, եթէ Մեծն Բրիտանիա եւ Ֆրանսա շարունակեն դաւադրել, Ամերիկայի օգնութեամբ»:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

Մարսէյլի մեր բարեկամները, Տէր եւ Տիկին Ժան Պալառ, եւ բանաստեղծ Լիւք Անտռէ Մարսէլ հետեւեալ հեռագիրները ուղղած են Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի օծման առթիւ.—

Ուրախութեամբ կ'ողջունենք Ձեր գահակալութիւնը եւ կը մաղթենք բարեբաստիկ իշխանութիւն, հայ ժողովուրդին եւ մշակոյթին պաշտպանութեան համար:

Ժան Մարսէլ Պալառ

***

Մեծ հաճոյքով իմացայ Ձեր գահակալութիւնը: Սրտանց յաջողութիւն կը մաղթեմ Ձեր Սրբութեան, յօգուտ հայ ժողովուրդին:

Լիւք - Անտռէ Մարսէլ

***

Մարսէյլի հայ կաթողիկէ ժողովրդապետը, Զուհաճեան Ծ. վ. եւս հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է.—

« Ն. Սրբութիւն Տ. Տ. Զարեհ Ա., կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Անթիլիաս,

Ձեր գահակալութեան եւ օծման առթիւ Մարսէյլի հայ կաթողիկէները Ձեզի կը մատուցանեն իրենց անկեղծ շնորհաւորութիւնները, սրտագինս կը մաղթեն երկար կեանք եւ բարօրութիւն, յաջողութեամբ կատարելու համար Ձեր ծանր պարտականութիւնը յօգուտ Ձեր հօտին եւ ի պատիւ մեր սիրեցեալ մարտիրոս ազգին:— Զուհաճեան Ծ. Վ.

ԵԼՄՏԱԿԱՆ *նախարարը, Պ. Ռամատիէ, ճառ մը խօսելով անգլեւամերիկեան մամուլի ակումբին մէջ, բացատրեց թէ «Եգիպտոս կրակին հետ կը խաղայ, Ջրանցքի վէճին առթիւ եւ պիտի ստիպէ որ ուրիշ ելքեր գտնուին, թէ այլեւս պիտի չկրնայ իբրեւ կապ ծառայել Եւրոպայի եւ Ասիոյ միջեւ, իջնելով այն վիճակին ուր կը գտնուէր Ջրանցքին հաստատումէն առաջ »:*

ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ *նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Նոյ. 6ին դրօշի տակ պիտի առնուին այն զինուորցուները որ ծնած են 1936 Յունիս 1էն 15 Սեպտ.:*

ՍԱԿԱՐԱՆ (20 *Սեպտ.*)*.— Զոյլ ոսկի* 471.000, *նափոլէոն* 3440, *զուից.* 3270, *սթեռլին* 4220, *քսան տոլարնոց* 16.480: *Թղթադրամ (անպաշտօն).— Սթեռլին* 1035, *տոլար* 403, *պելժ.* 8.15, *զուից.* 97.50, *փեզեթա* 8.90:

ԱԶԳԻՆ ԿԱՐՄԻՐ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐԸ

Ամերիկահայ Յառաջդիմական Միութիւն կոչեցեալ բոլշեւիկեան կազմակերպութիւնը, վերջերս, գումարեր է իր 19րդ Համաժողովը եւ քուէարկեր է շարք մը գգայացունց բանաձեւներ :

Ինչ շոնդալից խոստումներ, ինչ պոռոտախօս հաւաստիքներ եւ ինչ ծիծաղելի սպառնալիքներ՝ Դաշնակցութեան դէմ, Համաժողովին կողմէ հրատարակուած յայտարարութեան մէջ:

Աշխարհի ամէնէն վիթխարի պետութիւնը, Ամերիկան, անգամ չափ ու սահման կը դնէ իր խոստումներուն, իր հաւաստիքներուն եւ իր «սպառնալիք»ներուն, բայց վերոյիշեալ Համայնավար խառնիճաղանճը, որ ոչ համբանք ունի այս գաղութին մէջ, ոչ ալ բարոյական որ եւ է հեղինակութիւն, չդթայացերծ յանդգնութեամբ, եւ կը խոստանայ, եւ կը սպառնայ :

Կը սպառնայ որո՞ւ: Մեզի :

Այնինքն կուսակցութեան մը, որ, երէկ, զէն ի ձեռին կը կռուէր Համխանեբու բռնակալութեան դէմ, իսկ, այսօր, գաղափարական պայքար կը մղէ պատմութեան ամէնէն անողոք ու ոճրապարտ վարչաձեւին ու վարդապետութեան դէմ :

Նիւ Եորքի հայ համայնավարներու կազմակերպութիւնը կը յայտարարէ թէ Խորհրդային հանրապետութիւնները գտած են իրենց «անկախութիւնը՝ շնորհիւ ռուս մեծ ժողովուրդի եղբայրական օգնութեան »:

Ճշմարտութեան չի համապատասխաներ այս յայտարարութիւնը: Ռուս մեծ ժողովուրդը «անկախութիւն» չշնորհեց ուրիշ ժողովուրդներու, այլ դիւային քրքիջը շրթունքին, խլեց անկախութիւնը այն փոքրամասնութեանց, որոնք տէր դարձած էին իրենց հայրենիքներուն :

Համայնավար վարդապետութիւնը չի հաւատար փոքր ազգերու վեհապետական գերիշխանութեան եւ բնականաբար, չի կրնար հանդուրժել որ անոնք ունենան իրենց սեփական հայրենիքը՝ ռուս մեծ ժողովուրդէն բոլորովին անջատ ու անկախ :

Վէճի առարկայ չի կրնար ըլլալ այս երեւոյթը: Վերջին տասնամեակին, Մոսկուայի բարեխնամ կառավարութիւնը իրարու ետեւէ ջարդուփշուր բրաւ Արեւելեան Եւրոպայի կարգ մը ժողովուրդներուն անկախութիւնը: Եւ մինչեւ այսօր ալ, Կարմիր բանակը, առօք – փառօք տեղաւորուած է այդ երկիրներուն մէջ : Կամ պահակ կը սպասէ սահմանագլուխին վրայ :

Համայնավար Յառաջդիմականները խրոխտաբար կը յայտարարեն թէ «անտեղիտալի կերպով կառչած» պիտի մնան Հայ ժողովուրդին «հողային արդար պահանջներուն» եւ Թուրքին ձեռքէն ետ պիտի առնեն «հայութենէ ամայացած մեր երկիրը»: Կազմակերպութիւնը կը հաւատայ « մեր Դատին արդար լուծման » :

Կը թուի թէ Հայոց ազգին այս բոլշեւիկները յիշողութեան տկարութենէ կը տառապին :

Մեր կուսակցութիւնը ամբաստանուած էր, 1920էն մինչեւ 1947 թէ Սեւրի դաշնագրին գործադրութիւնը պահանջելով, կ՚ուզէր գժտութիւն յառաջ բերել՝ Խորհրդային Միութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ, որոնք եղբայրաբար իրարու հետ կը գործակցէին :

Հայ բոլշեւիկներու եւ ռամկավարներու ճակատը, 1947ին էր որ սկսաւ յիշել թէ Սեւրի դաշնագիր անունով փաստաթուղթ մը տրուած էր մեզի, 1920ի օգոստոսին: Մինչեւ այդ թուականը, «հայրենադաւութիւն» էր որեւէ ակնարկութիւն ընել անոր մասին:

Սթափումը եկաւ, ինչպէս ըսինք, 1947ի մայիսին, երբ Յառաջդիմականը, Ռամկավարն ու Հնչակը, ժողովի նստան Նիւ Եորքի մէջ եւ քնարեր ճառեր արտասանեցին՝ ի նպաստ Սեւրի դաշնագրին : Պարտաւոր էին այդ դիւանագիտութեան դիմելու, որովհետեւ Ներգաղթին համար « փող էր հարկաւոր»: Կէս միլիոն Հայեր՝ արտասահմանէն Երեւան պիտի փոխադրէին : Հանգանակութիւնը յաջողցնելու համար խայծ մը պէտք է նետուէր հայ ժողովուրդին բերանը . . .

Հայ բոլշեւիկները յամի Տեառն 1956, կը ճառեն « մեր Դատին արդար լուծման» մասին:

Բայց, տարիներէ ի վեր իրենք չէի՞ն որ կը յայտարարէին թէ Հայկական Դատը լուծուած է, դարձեալ, շնորհիւ « Ռուս մեծ ժողովուրդին եղբայրական օգնութեան »:

Ու ամէն անգամ որ Դաշնակցութիւնը կը յայտարարէր թէ մեր Դատը լուծուած չէ, հայ բոլշեւիկներու ճակատը կը փրփրէր ու իր վայրահաչութիւններով կը լեցնէր իր մամուլին սիւնակները :

Ինչ կը վերաբերի մեր «հողային արդար պահանջներուն», Յառաջդիմականներու համաժողովը մոռցեր է իր կարդացած պատմութիւնը :

24 Հոկտեմբեր, 1947:

Այդ օրն էր որ Վիշինսկի անունով մարդ մը, Մոսկուայի հանդուցեալ երեւելիներէն մէկը, վճռական շեշտով մը կը յայտարարէր Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդին նիստին թէ ռուս եւ վրացի պատմագէտները հաստատած են որ Կարսն ու Արտահանը Վրաստանի կը պատկանին եւ ոչ թէ Հայերուն :

Այդ օրերուն, Յառաջադիմականներու մամուլը «կը լուսաբանէր» մեզ ու կ՚ըսէր թէ խորհրդային կառավարութիւնը իր ըրածը գիտէ եւ մենք որեւէ գանգատ բանաձեւելու իրաւունք չունինք :

Միայն Դաշնակցութիւնն էր որ բուռն կերպով բողոքեց ռուս ու վրացի փրոֆէսորներու այդ ստայօդ վկայութեան դէմ:

30 Մայիս, 1953 :

Մոսկուայի կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը տեղեկացնէր Անգարայի կառավարութեան թէ Ռուսաստան հողային որ եւ է պահանջ չունի Թուրքիոյ մէջ եւ Հայաստանն ու Վրաստանը միանգամ ընդմիշտ կը հրաժարին իրենց հողային պահանջներէն :

Այդ օրերուն ալ, Յառաջդիմականները « լուսաւորեցին» մեր միտքը եւ յայտարարեցին թէ «մեծ պետութեանց գործերուն մեր խելքը չի հասնիր եւ պէտք չէ բողոքենք »:

Յառաջդիմականները մոռցեր են այս « մանրամասնութիւնները » եւ հիմա հողային պահանջներու մասին կը ճառեն : Այլ խօսքով, կը հետեւին Դաշնակցութեան ճամբուն :

Ուրիշ ի՞նչ բանաձեւ կրնային քուէարկել այս Կարմիր դերասանները՝ ապացուցանելու համար իրենց անյատակ տգիտութիւնն ու յեղյեղուկ քաղաքականութիւնը :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՐԱՔՍԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

(ՔԱՐԻՒՂ ԵՒ ՄԻՆԱՐԷ)

ԽՄԲ.— Լը Մոնտի շրջուն աշխատակիցը, էտ. Սապլիէ, որ պարբերաբար պտոյտներ կը կատարէ Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ, այս անգամ ձայն կու տայ Բագուէն, խիստ շահեկան յօդուածաշարքով մը: Ահաւասիկ առաջին մասը .—

Իրանեւխորհրդային սահմանին վրայ, Արաքսի հիւսիսային ափն ենք : Գետին դիմաց, տասնեակ մը մեթր անդին, կը գտնուի Իրան: Տասնըհինգ տարիէն կրնայ անցնիլ այս քանի մը մեթրէն անդին :

Օտարականներու համար արգիլուած վայր է այս շրջանը: 1953ի հրամանագիրը որ կ՚արտօնէր Խ. Միութենէն ներս տեղափոխութիւնները, փակ կը պահէր կարգ մը շրջաններ, գլխաւորաբար 25 քիլոմեթրի վրայ հողաշերտ մը, սահմանագլուխէն դէպի ներս :

Տասնըհինգ տարի անընդհատ գացի եկայ Արաքսի երկայնքը: Անցայ Թուրքիայէն եւ Իրանէն, տեսնելու Իսլամը միւս ափին վրայ: Հիմա առջեւս կը տարածուի Միջին Արեւելքի Թիկունքը :

Դարուս սկիզբէն ի վեր Միջին Արեւելք յարաճուն կարեւորութիւն մը կը ներկայացնէ արեւմտեան պետութեանց համար, որովհետեւ հոն կը գտնուին քարիւղի հարուստ եւ չահարեր հորերը :

Իսլամը կը խլրտի ներսը: Արաբները — տիրոյեանները համիսլամութեան, անկախութեան, միութեան եւ ծաւալման իրենց երազներով — առաջին աշխարհամարտէն ի վեր ստեղծուած Պետութիւնները իրենց փոքրամասնութեան հարցերով (Քիւրտեր, Հայեր, Իսրայէլցիներ), անոնց մրցակցութիւնները Շիերը Սիւննիներու դէմ, Պաղտատը Գահիրէի դէմ, հանրապետականները միապետականներուն դէմ:

Անկէ առաջ արեւմտեան պետութիւնները կը փորձէին ազատել այս շրջանները Ռուսերու ցանկութիւններէն : Ռուսական եւ բրիտանական կայսրութիւնները դար մը ամբողջ ճակատեցան: Բազմաթիւ անգամներ բրիտանացի զօրքը բոլշեւիկներուն դէմ ելաւ :

Ամէն անգամ ալ սպառնալիքը կուգար Արաքսի հիւսիսէն : 1946ին ռուսական գրաւումը Իրանի մէջ զուգադիպեցաւ Ատրպատականի անջատողական շարժումին եւ Քիւրտիստանի մէջ անկախ հանրապետութեան մը հաստատումով :

Այդ նոյն շրջանին Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ Մոսկուայի ներկայացուցիչները թեւ կուտային Սուրիոյ եւ Լիբանանի անկախութիւն :

Վերջին տասը տարիներու ընթացքին Միջին Արեւելքի ժողովրդական դժգոհութիւնը պաշտպան մը գտաւ Մոսկուայի մէջ: Իրանի մէջ Թուտէ կուսակցութիւնը, տողորուած մարքսեան գաղափարներով, կը պայքարէր ազգային տենչանքներուն դէմ: Արեւելքի մէջ համայնավար գաղտնի մարմիններ, առաջնորդութեամբ Խալէտ Պէկթաշի, Իրաքի մէջ ձախ ծայրայեղներ, միացած աջ ծայրայեղներու, ձախողութեան կը մատնէին Փորթմութի դաշնագիրը :

Հետզհետէ խորհրդային գործունէութիւնը կը շփոթուէր ազգայնականութեան ցուցական օժանդակութեամբ մը: Ամէնէն ցայտուն երեւոյթը եղաւ Զեխերուն զէնքի յանձնումը Նասրի :

Այն հողերուն վրայ, ուր Մոսկուան կ՚իշխէ Արաքսէն անդին, նոյնպէս քարիւղ կը գտնուի: Հոն ալ նաւթուղիները եւ քարիւղի հորերը խոցելի նպատակակէտեր են, ռազմական խարիսխներով :

Ազրբէջանի խորհրդային հանրապետութիւնը կ՚երկարի մինչեւ իրանեան Ատրպատական: Հայաստանի խորհրդային հանրապետութեանը դէմ յանդիման կը գտնուի այսօր Կարսի եւ Արտահանի թրքական վիլայէթները : Նախիջեւանի ինքնավար շրջանը իսլամական օճախ մըն է: Քիւրտերու հայրենիքը չորս մասի բաժնուած է Միջին Արեւելքի մէջ — Թուրքիա, Իրան, Իրաք, Սուրիա: Խորհրդային սահմանագլուխի շրջաններուն մէջ կը գտնուին նաեւ Ասորաքաղդէացիներ եւ Եզիտիներ, որոնք դեւը կը պաշտեն :

Այսպէս խորհրդային կառավարութիւնն ալ իր սահմաններէն ներս նոյն հարցերը ունի ինչ որ Մօտաւոր Արեւելքի պետութիւնները :Լուծումները տարբեր են : Ապրուստի մակարդակը աւելի բարձր է ռուսական մասին մէջ: Բարեփոխութեանց նպատակն է փոխել ընկերային կազմը :

Այս փոփոխութիւնը չէ կատարուած քարոզութեան նկարագրած իմաստով : Իւրաքանչիւր հանրապետութեան ազգ. նկարագիրը արուեստական է — ինչ որ հաստատեցինք կեդրոնական Ասիոյ մէջ : Անտարակոյս, Հայաստանի մէջ, խորհրդային իշխանութիւնը ստանձնեց պանծացնել այս ժողովուրդին փառաւոր անցեալը .— յիշել Տիգրանի յաղթութիւնները

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Առաջին Կիրակի իրիկունը Փալօ, Սպանիայէն եկած Գնչուն, որ միայն Աստուած գիտէր, թէ ինչու եւ ինչպէս հոն եկած էր, սկսաւ երգել իր ժողովուրդին երգերէն մէկը: Քանի մը անգամ կրկնել տուին անոր այդ երգը, որպէս զի միւսներն ալ գայն սորվէին : Քորօ, որուն կի՞նը քիչ ատեն առաջ մեռած էր, վերադարձաւ իր վրանը, ուր մինակը կ՚ապրէր: Երջանիկ էր եւ շատ ուրախ, որ իր ժողովուրդը կ՚երգէր այդ գիշեր ու երգով կ՚եղբայրանար :

Յաջորդ իրիկունը, քանի մը ըմբշամարտութիւններ տեղի ունեցան : Տղաքը իրենց ուժը կը փորձէին եւ զանազան խաղերով գիրար կը գետնէին :

Պուլկարները կը փորձէին իրենց մրցակիցներուն կռնակը գետին բերել: Իրենց կզակը կը սեղմէին անոնց կուրծքին վրայ եւ իրենց երկար թեւերը կը փաթթէին անոնց ուսերուն: Երկար սրունքներով մաճառներն ալ իրենց սրունքները կը փաթթէին հակառակորդներուն մէջքին, գալարուն օձերու երեւոյթը պարզելով :

Եւ այսպէս մարդիկ նոր բաներ կը սորվէին իրարմէ: Ու եր ամէն բան սկսաւ լաւ ընթանալ, Քորօ ուզեց քիչ մըն ալ իր մասին մտածել :

Քառասուն տարեկան էր եւ միս մինակ: Հակառակ իր տարիքին, աւելի երիտասարդ կ՚երեւար: Իր հաւաքած ժողովուրդին մէջ իրեն յարմար կին մը փնտռեց: Ու կիները բաղդատեց իր հանգուցեալ կնոջ հետ :

Նախ իրեն այնպէս թուեցաւ, թէ անոնց մէջ չկար մէկը, որ իր խէժալը մարմնացնէր : Խօսեցաւ երիտասարդ աղջիկներու հետ՝ բարեկամի մը պէս: Անոնց աչքերուն մէջ կարդաց յոյսը եւ համակրութիւնը: Թէեւ քառասուն տարեկան էր, բայց վերջապէս ցեղապետն էր, զօրաւոր ու խելացի :

Մայրերը առարկութիւն կ՚ընէին Քորոյի տարիքին մասին: Բայց «պարոնն»ը աւելի երիտասարդ էր, քան միւս երիտասարդները : Բանակատեղին մէջ գտնուողներէն ոչ մէկը իրօք աւելի լաւ կը պարէր: Ան կրնար մինչեւ առտու անընդհատ պարել, մինչ ուրիշներ յոգնասպառ գետին կ՚իյնային : Ու չգտնուեցաւ մէկը, որ զօտեմարտի մէջ գետին տապալէր զայն: Այս բաները ծանօթ էին ամէնուն:

Շաբաթը շաբաթին յաջորդեց : Ձիւնամրրիկները սաստկացան եւ շատ երկար տեւեցին : Ձիւնը դիզուեցաւ լեռներու չափ բարձր եւ ձիւնի խոշոր կոյտերը, հովին հետ սկսան պզտիկ զնդակներու պէս աղէն անդին գլորիլ: Պարը պարին յաջորդեց : Քորօ չգտաւ աղջիկ մը, որ իրեն կին ըլլալու արժանի ըլլար :

Ծերերը իրենց կեանքէն դրուագներ կը պատմէին իրարու : Ու Կիրակի մը չեղաւ, որ Քորօ երիտասարդներէն հրաւէր չստանար՝ հարսնիքի մը ներկայ ըլլալու համար :

Անոնք կը պարէին, կ՚երգէին եւ իրարու հետ կը մտերմանային: Բայց Քորօ տակաւին չէր կրցած իրեն համար կին մը գտնել :

Ամէն անգամ, նոր հարսին ու փեսին զաստակները կապելէ, զանոնք իրարու կապելէ եւ այր ու կին յայտարարելէ առաջ, Քորօ լաւ մը կը նայէր նոր հարսին և ինքնիրեն կը հարցնէր, թէ արդեօք այդ մէկը չէ՞ր իր ուզածը :

Քորօ անուէր գիշերներ կ՚անցընէր իր վրանին տակ : Կային շատ մը կիներ, որոնք կ՚ուզէին գիշեր մը Քորոյին հետ լուսցնել : Բայց ան այնպէս կը ձեւացնէր, որ իբրեւ թէ չէր հասկնար անոնց ակնարկներուն եւ շարժուձեւերուն իմաստը:

Օր մը, կառքերու միջեւ վառող խարոյկին շուրջ բոլորուած մարդոց խումբէն դուրս եկաւ երիտասարդ աղջիկ մը, որուն սպիտակ ձեռքէն բռնած էր երիտասարդ, կիսավայրենի թաթար մը :

— Ամուսնացուր մեզ, ըսաւ երիտասարդը Քորոյին :

Քորօ իր համակրելի ժպիտով պատասխանեց : Սակայն, րոպէ մը ետք, սարսուռ մը անցաւ իր երակներուն մէջէն : Ինչո՞ւ այդ աղջկան կը նայէր: Շատ երիտասարդ էր ան, հազիւ տասնըվեց տարեկան ու ամէն անգամ, որ Քորոյի կողմը կը նայէր, լայն լայն կը բանար իր աչքերը, հասկցնելով թէ կարծուածէն աւելի խելահաս էր :

Սլացիկ եւ սիրուն մարմին մը ունէր այդ աղջիկը : Անոր վզին ու ծոծրակին վիծերը շնորհալի կերպով վար կ՚իջնէին ու երկու ձիւնապատ բլուրներու պէս կը բաժնէին իր կուրծքը: Հագած էր ճերմակ, բանուած շապիկ մը, որուն տակէն Քորօ կը տեսնէր անոր հմայիչ գանձերը : Աղջիկը գլուխը ետ տարած, բարձր բռնած էր ու քիչ մը ծուռ քթին ծայրը կը փայլէր՝ աչքերէն դուրս ցայտող լոյսէն :

Ինչո՞ւ առաջին անգամ ինք տեսած չէր այդ աղջիկը, կը հարցնէր Քորօ ինքիրեն: Բայց ժողվեց ինքզինքը եւ սկսաւ երիտասարդը դիտել :

Ուրիշ անգամներ ալ տեսած էր զայն ու կը յիշէր, թէ բնաւ համակրած չէր անոր: Թաթարին հաստ ու տգեղ շրթունքներուն վրայ կեղծ ժպիտ մը կար : Աղջիկը ինչո՞ւ զայն ընտրած էր :

Որեւէ ատեն պատահած չէր, որ Քորօ ուշացուցած ըլլար իր պատասխանը՝ ամուսնութեան համար իրեն դիմողներուն:

Թրգմ. Ե. Քամառ ՔՈՆՐԱՏ ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(2) (Շար.)

Հոմէական լեզուներուն վրայ, կենդանացնել մշակոյթը եւ ժողովրդական բանահիւսութիւնը: Սակայն քաղաքական իշխանութիւնը, անբաժան մշակութային կեանքէն, կախում ունի Մոսկուայէն, ինչպէս ապագան կը պատկանի ռուսական մշակոյթին որ կը մնայ ամէն բանէ վեր:

Տեսականօրէն կրօնքը ազատ է, ինչպէս ազատ է աշխատանքի ընտրութիւնը: Իրականին մէջ անհատը սեղմուած է հաւաքականութեան ցանցին մէջ: Խորհրդային Սահմանադրութեան համաձայն «այն որ չաշխատիր, չուտեր», կարելի է աւելցնել, ով որ կ'աղօթէ չի յառաջդիմեր:

Բարդ է եւ պարագային համաձայն կը փոխուի իսլամ ժողովուրդներու ձուլումը կեդրոնական իշխանութեան կողմէ:

Ադրբէջանի մէջ ռուսական թափանցումը, արեւմտեան իմաստով, գաղթատիրութիւն չէ:

Անդրկովկասի Հանրապետութեանց համար, խորհրդային իշխանութիւնը մասնաւոր կարգուսարք մը ստեղծած է եւ յանձնած տեղական համայնավարներուն: Ոստիկանէն կամ զինուորէն աւելի, արհեստակցական միութիւնն է որ կ'երաշխաւորէ կեդրոնական իշխանութեան ուզած տեւականութիւնը եւ միօրինակութիւնը դաշնակցային հանրապետութեանց մէջ:

20րդ համագումարէն ի վեր նոր հով մը կը փչէ: Շատերու համար սթալինականութիւնը բոլորովին մեռած է, ժողովրդավար հով մը կը փչէ, եւ մարդիկ շունչ կ'առնեն: Ուրիշներ չեն ծածկեր իրենց մտահոգութիւնը: Կարգ մը պատասխանատու մարդոց համար Թիֆլիզի եւ Երեւանի վերջին պոռթկումները լուրջ ազդանշաններ են: Սակայն զանգուածը մոլորած է:

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Շաբաթ, 15 Սեպտեմբեր, կէսօրէ առաջ ժամը տասնին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Զարեհ Ա., ընկերակցութեամբ Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Խորէն Եպիսկ.ի, Տաճատ Ծ. վարդապետ Ուրֆալեանի եւ Արտակ վրդ. Մանուկեանի, Շէրէֆէի մէջ այցելութիւն տուաւ Սուրիացի կաթոլիկներու պատրիարք Կարդինալ Թափփունիի:

Յետոյ Զմմառի մէջ այցելեց Հայ-կաթողիկէ պատրիարք՝ Կարդինալ Աղաճանեանի: Իսկ, ամէնէն վերջը, Այն Թրազի մէջ, այցելեց յոյն-կաթոլիկ պատրիարք Մաքսիմոս Սայեղի:

Երեք հոգեւոր պետերն ալ, որոնք իրենց ներկայացուցիչները ղրկած էին Կաթողիկոսին օծման, մեծ պատիւներով ընդունեցին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսը, ի ներկայութեան իրենց միաբանութեան անդամներուն: Տեղի ունեցան սիրալիր խօսակցութիւններ եւ փոխադարձ մաղթանքներ:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐԵՑԷՔ...

Յուսաբեր խմբագրականի մը մէջ անգամ մը եւս ծաղկելով Երեւանի այլանդակ ուղղագրութիւնը եւ սանձարձակ օտարաբանութիւնները, դիտել կուտայ խորին դառնութեամբ.—

... Այս պահուն աչքի առջեւ ունինք 1955ին Երեւանի մէջ հրատարակուած հետազօտական գիրք մը,— «Պոեմի ժանրը սովետահայ գրականութեան մէջ», հեղինակ՝ էդ. Մ. Ջրբաշեան:

Քանի մը պատահական քաղուածքներ այս գիրքէն՝ կրնան գաղափար մը տալ մեզի այն վտանգի մասին, որուն սպառնալիքին տակ կը գտնուի մեր լեզուն ոչ միայն ըստ ձեւի, այլ եւ ըստ ազգայնութեան:

Կարդանք միասին.

— «Ռոմանտիկական պոեմում խախտուեցին կլասիցիստական էպոպէաների սիւժէի զարգացման անընդհատութիւնը, հետեւողական պատմելաձեւը, անցումների մանրամասնութիւնը: Այդ բոլորի փոխարէն՝ ռոմանտիկներն իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացնում էին միայն առանձին դրամատիկ եւ էֆեկտիւ դրութիւնների վրայ, պատմում գործողութեան ամենալարուած մոմենտները, լռութեան մատնելով դէպքերի միջանկեալ օղակները» (անդ, էջ 15):

Այս հայերէնը ինչո՞վ ... հայերէն է եւ ինչո՞վ առաջ է Գրիգոր Արծրունիի հայերէնէն,— մինիստր, մեզուրա, սենատոր, լեկիդիմական, կապինետ, դեմիսիոնէ եւայլն եւայլն:

Շարունակենք սակայն.

— «Արեւմտաեւրոպական պոեմայում թէ՛ ըստ բովանդակութեան եւ թէ ըստ ձեւի, պոեմի ժանրը խիստ իւրայատուկ բնոյթ ստացաւ Հ. Հայնէի մօտ («Գերմանիա»), վերածուելով դեսպոտիզմի դէմ ուղղուած ռեւոլիւցիոն սատիրական պամֆլետի, որը ռէալիստական է, չնայած իր ֆանտաստիկային: Այդ պոեմի առանձին էպիզոդներն իրար հետ կապւում են մերկացնող սատիրական պաթոսի ընդհանրութեամբ» (անդ, էջ 17–18):

Կարճ քաղուածք մըն ալ եւ վերջացընենք.—

«... Ստեղծեցին նաեւ կոմիկական պոեմներ, որոնց մէջ պատմւում էր անհատական կեանքի որեւէ ծիծաղաշարժ դէպք, նովելային սիւժէ: Կոմիկական պոեմներ գրուել են նաեւ առաջ, հանդէս գալով իբրեւ կլասիցիստական էպիկական պոեմների պարոդիաներ» (անդ, էջ 24):

Կը խոստովանինք, որ այս հայերէնէն մենք բան չենք հասկնար: Հաւանաբար բան չեն հասկնար նաեւ մեզմէ աւելի գիտունները:

Որո՞ւ համար կը գրուի ուրեմն այս գիրքերը. Ռուսերո՞ւն համար ...

Արդ,— կ'ըսենք մենք,— նոր պայմաններուն մէջ, ուր աշխարհացրիւ հայութեան համար «աշխարհաքաղաքացիութեան» վտանգը աւելի քան չեչտուած է, ամէն ատենէ աւելի պէտք է հետամուտ ըլլանք պահելու եւ զարգացնելու

Ա) Մեր լեզուին ազգայնութիւնը:
Բ) Մեր եկեղեցիին ազգայնութիւնը:
Գ) Մեր դպրոցին ազգայնութիւնը
Դ) Մեր ոգիին ազգայնութիւնը:

Ատեն մը, երբ մենք կ'ապրէինք մեր ծննդավայրերուն մէջ համախումբ, այս վտանգը գրեթէ զգալի չէր:

Հիմա որ հայրենիք ունինք, այս վտանգին դէմ պայքարի դրօշը պէտք է պարզեն ամէնէն առաջ իրենք՝ հայրենաբնակ մեր գրողները:

Դժբախտաբար, իրողութիւնն այն է, որ դրօշը կը պարզենք ահաւասիկ մենք՝ տարագիր Հայերս եւ կ'ըսենք Երեւանի մեր գրողներուն.— Հայերէն գրեցէք, ընկերնե՛ր:

Ազատենք մեր լեզուն, մեր ոգին, մեր դպրոցը, մեր մշակոյթը օտարութեան լուծէն:

Ասիկա սրտագին կոչ մըն է, տարաբնակ Հայերուն կողմէ ուղղուած երկրաբնակ Հայերուն:

Վերահաստատեցէք նախ Մեսրոպեան ուղղագրութիւնը:

Ապա նաեւ հայերէն գրեցէք ...

Ի՞ՆՉ ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ Է ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻՆ

Պոլսէն թատերասէր մը, որ վերջերս այցելած էր տարաբախտ Ա. Շահխաթունիի, կը նկարագրէ անոր ներկայ վիճակը, Ազդակի մէջ:

—Ի՞նչ է մնացեր անկէ.— Խոշոր կծիկ մը, ծուարած մարմին մը որ կը յամառի մնալ անշարժութեան մէջ:

Ահա իր խօսքերը, ի պատասխան մեր հարցումներուն.

— Մեծապէս երախտապարտ եմ Ֆրանսական կառավարութեան որ ամիսը 35 հազար Ֆրանքի նպաստ մը յատկացուցած է ինձ: Շնորհապարտ եմ նոյնպէս շարժանկարի ընկերութեանց՝ որոնք եւս երբեմն վերյիշում են ինձ եւ իրանց նիւթական թէ բարոյական աջակցութիւնն էլ չեն զլանում: Բայց ամենից աւելի, ես իմ կեանքը պարտում եմ իմ տիկնոջ — Տիկ. Շահխաթունուն: Իմ ամենաթանկագին Նինայի մահից յետոյ, իմ վիճակից միակ հասկացողը, իմ սեւ բախտը միակ բաժնողը եղաւ՝ Տիկին Եարալով — Շահխաթունին: «Զար լեզուները ասում են թէ Տիկինը ինձ սիրահարել է: Իմ ինչի՞ն է սիրահարուել խեղճը... Ես ոչ նախկին Շահխաթունին եմ եւ ոչ էլ քայլելու կամ շարժելու ուժ ու կարողութիւն ունիմ ... տեսնում էք իմ վիճակը ... սա ոչ թէ իմ կողակիցն է, այլ՝ մի հարազատ քոյր, մի պահապան հրեշտակ որ ցաւից ու տանջանքից զատ ոչինչ չէ ստանում ինձանից: Նա է որ գիշեր ցերեկ կը հսկի, կը մաքրի իմ վրան, կը խնամի ինձ, ինչպէս մի մայր որ իր նորածին մանկիկն է խնամում ... նա է որ ինձ քարշ կուտայ մի սենեակից այլ սենեակ ... Չեմ հասկացեր եւ չեմ էլ հասկանում թէ ի՞նչպէս է նա հասնում մեր այնքան կարիքներին՝ ինձ յատկացուած այդ համեստ գումարով:

Գուցէ իր անձնական զարդեղէննե՞րը որոնք իր ընտանեկան յիշատակ ոսկեղէններ են... Այս բոլորը ինձ համար գաղտնիք է մնացել»:

Ու կը շարունակէ, չնչատ իր դառնութիւնները թուել:

— Տեսնում էք այս յարկաբաժինը... մերը չի, այլ տիկնոջ աղջկան բնակարանն է, Տիկին Եարալովի դուստրը՝ որ ամուսնացած է հոլանտական հիւպատոսին հետ եւ ներկայումս օդափոխութեան է գնացել իր երեք զաւակների հետ ... իսկ իրանց յարկաբաժինն էլ մեզ են տրամադրել որ մի քիչ մենք... օդափոխութիւն անենք — Թոյլ տուէք աւելցնել մի բան եւս, Տիկին Շահխաթունու աղջիկը որ միաժամանակ իմ լաւագոյն աշակերտներից մին է, իր երեք զաւակներին էլ տոհմիկ հարազատ ոգիով է մեծացնում»:

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԿԸ ՆՈՐՈԳՈՒԻ

Պոլսոյ թերթերէն կ'իմանանք թէ փութով յառաջ կը տարուի Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ վերաշինութիւնը:

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիէն ետք, Սամաթիոյ Ս. Գէորգը հնութեան տեսակէտով Պոլսոյ երկրորդ աղօթատեղին է եւ 1461ին եղած է մեր առաջին Աթոռանիստ եկեղեցին: Արդարեւ, Պուրսայի Յովակիմ եպիսկոպոս, որ մտերիմը եւ սիրելին եղած էր մեծ աշխարհակալ Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտի, մասնաւոր հրաւէրով Իսթանպուլ եկած եւ Սամաթիոյ մէջ հաստատած էր Պատրիարքարանը:

Այդ թուականներուն՝ 1461, Սամաթիոյ հայութիւնը կը բաղկանար Պուրսայիներէ, Քիւթահիացիներէ, Անգարացիներէ, միջոց մը վերջ ալ Անիէ, Գոնիայէ եւ մանաւանդ Գարամանէ հոծ գաղթականութիւն մը եկած է շէնցնել Սամաթիան:

Յովակիմ պատրիարք 17 տարի պաշտօնավարելէ յետոյ վախճանած ու թաղուած է Պաքըրգիւղի գերեզմանատունը, որ այդ թուականէն շատ առաջ մեր սեփականութիւնն էր (1461 - 1478):

Սամաթիա 1461 – 1641 տարիներ՝ 180 տարի պատրիարքանիստ թաղ եղած է: Այս պատմական թաղէն ծագած մեծ հրդեհին (1867) հրոյ ճարակ դարձած է եկեղեցին եւ ապա վերաշինուած 1888ին: Այդ թուականէն մինչեւ այսօր Ս. Գէորգ եկեղեցին ոչ մէկ հիմնական նորոգութիւն տեսած է:

ԱՒԵԼՈՐԴ ԱՆԳԱՄ ՄԸ եւս կը յանձնարարենք մաքուր գրել նամակները եւ ազդերը, մանաւանդ անուն-մականուն, թուանշան եւն.:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (153)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԷՄՔԻ ՎՐԱՅ

Պատգարակի առջեւից ոտով գնում էին երկու զինուած չաթրներ կարմիր զգեստներով, իսկ ետեւից՝ մի խումբ դրանիկներ, նոյնպէս ոտով: Եկեղեցու դռնից սկսած, դէպի փողոցի երկարութիւնը, ձգուել էին երկու շարք աղքատներ, որոնք խորին փափաքով սպասում էին այդ բարեխնամ պատգարակին: Տիկնոջ հազարապետը քսակը ձեռին մօտեցաւ նրանց եւ առատաձեռն ողորմածութեամբ բաժանեց չքաւորների սովորական պարէնը:

Խորին յարգանքով անցնում էր պատգարակը քաղաքի փողոցներով, եւ ամէն ոք մեծ թէ փոքր, հասակաւոր թէ երեխայ, կանգնում էին, գլուխ էին տալիս, եւ ամենայն սիրով ողջունում էին: Անցնում էր հասարակաց մայրը եւ երկրի տիկինը: Նա, պատգարակի դռնակից գըլուխը մեկնելով, բոլորի ողջոյնը ամենայն բարեսրտութեամբ ընդունում էր:

Պատգարակը կանգ առեց իշխանական հոյակապ ապարանքի հանդէպ, որի մուտքի աջ եւ ձախ կողմերում հսկում էին երկու թեւաւոր վիշապներ: Դա Արծրունիների յատուկ նշան էր, որ դրոշմուած էր լինում նրանց բոլոր քաղաքների եւ պալատների դռների մօտ: Տիկինը ցած իջաւ եւ, շրջապատուած իւր սպասաւորներով, ներս մտաւ: Նա անցաւ փառաւոր, կանաչազարդ բակերի ճեմելիքներով, որ հովանաւորուած էին դարեւոր ծառերով, եւ մտաւ իւր սենեակը: Սպասաւորները հեռացան, նրա մօտ մնացին նաժիշտները միայն, որոնք փոքր ինչ ըսպասելով, եւ տեսնելով, որ իրանց տիկինը առանձին հրաման չունի, իրանք եւս հեռացան:

Առաջինը, որ ներս մտաւ տիկնոջ օրհնութիւնն առնելու, նրա հարսն էր — Մերուժանի կինը: Մօր երկու ձեռքերից քարշ էին ընկած նրա երկու փոքրիկ երեխաները: Նրանք մօտեցան, համբուրեցին տիկնոջ աջը: Ամէն օր այդ սովորութիւնն ունէին, երբ նա վերադառնում էր եկեղեցուց: Տիկինը հանեց իւր բերած նըշխարքը, բաժանեց, եւ տուեց թէ երկու երեխաներին եւ թէ նրանց մօրը: Երեխաները, որոնցից մէկը տղայ էր, իսկ միւսը աղջիկ, իրանց գողարիկ ձեռիկները դրեցին տիկնոջ ծնկների վրայ եւ իրանց փայլուն, հարցասէր աչքերը դարձնելով դէպի նա, հարցրին.

— Ինչո՞ւ տէրտէրի հացը այդպէս քաղցր է լինում, մամիկ:

— Դա Աստուծոյ հացն է, զաւակներս, դրա համար այդպէս քաղցր է լինում,— պատասխանեց տիկինը, փայփայելով նրանց զանգրահեր գլուխները:

Նրանց մայրը ոտքի վրայ կանգնած էր իւր սկեսրոջ մօտ եւ համարձակութիւն չունէր նստելու: Նազելի մի կին էր նա, չափազանց նրբակազմ եւ քնքոյշ: Նա այնպիսի տպաւորութիւն էր գործում, կարծես, ասելիս լինէր՝ մի դիպէք ինձ, կը փշրուեմ ես: Նա խօսում էր այն ժամանակ միայն, երբ սկեսուրը խօսեցնում էր. եւ ամէն անգամ նրա սպիտակ այտերի վրայ նշմարւում էր մի թեթեւ կարմրութիւն: Նա դեռ անմեղ օրիորդի ամօթխածութիւնն ունէր, իսկ հնազանդ հարսի՝ պատկառանքը:

Վասպուրականի Տիկինը այրի էր: Նրա ամուսինը, Շաւասպ Արծրունին, շատ ժամանակ չէր, որ վախճանուել էր: Այդ պատճառով, նա դեռ կրում էր իւր գըլխին սպաւորութեան քողը: Զրկուելով սիրելի ամուսնից, նա փոխարինում էր նրան, իւր տան մէջ՝ — իբրեւ մի պատրիարք, որի հեղինակութեանը ամէնքը խոնարհւում էին, իսկ երկրի կառավարութեան մէջ՝ — իբրեւ մի նահապետ:

Տիկինը Վահան Մամիկոնեանի (Սամուէլի հօր) քոյրն էր: Մամիկոնեան տոհմիցըն էր և նրա հարսը — Մերուժանի կինը: Մօտ խնամութիւնները այն ժամանակ սովորական էին Հայոց մէջ, մանաւանդ նախարարների տների մէջ: Եւ առաւելապէս Մամիկոնեան տան աղջիկները իբրեւ մի շղթայ, կապում էին միմեանց հետ՝ ոչ միայն աւագ նախարարների տոհմերը, այլեւ թագաւորի տունը, այլեւ Հայրապետական տունը: Այդ տոհմի աղջիկներն էին, որ իրանց առաքինութիւններով զարդարում էին թէ նախարարների պալատները, թէ թագաւորի արքունիքը եւ թէ Հայրապետի վեհարանը:

— Նախաճաշիկդ պատրաստ է,— ասաց հարսը: Ի՞նչպէս կը հրամայէիր, այստեղ տան, թէ սեղանատանը:

— Ուտելու բնաւ ախորժակ չունեմ, սիրելի Վահանդուխտ, պատասխանեց տիկինը: Գիշերը շատ անհանգիստ էի, քնել չկարողացայ: Իսկ այժմ հիւանդի պէս եմ զգում ինձ. ականջներիս մէջ մի բան մրմնջում է, եւ ինձ այնպէս է թըւում, կարծես, գլուխս իւր տեղումը չլինի:

— Հանգստացիր մի փոքր. դու առաւօտեան շատ վաղ վերկացար:

— Ի՞նչպէս հանգստանամ ... միթէ կարո՞ղ եմ հանգստանալ ...

Նա նայեց հարսի գունաթափ երեսին եւ սարսափեց:

ՐԱՖՖԻ

ղնեն իրենց զինուորական եւ տնտեսական ուժերը ։

3․ Անյապաղ մարզել իրենց ժողովուրդները, զինեալ դիմադրութեան համար ։

4․ Պատրաստուիլ ձախողեցնելու տնտեսական պաշարումը, զարկ տալով իրենց գործառնութեանց՝ բարեկամ երկիրներու հետ եւ իրենց ազգային ճարտարարուեստին ։

5․ Ձեռք առնել ամէն բարոյական եւ նիւթական միջոց, օրինաւոր ինքնապաշտպանութեան համար,— տնտեսական պոյքոթ, արգելք՝ ռազմագիտական արտադրութիւններ ճարելու թշնամիներուն — մանաւանդ քարիւղ — արգելք օգտագործելու ռազմական խարիսխները եւ օդակայանները ։

Համագումարը յանձնաժողով մը կազմեց, որ յարաբերութիւն պիտի հաստատէ արաբական կառավարութեանց հետ, տրըւած որոշումները գործադրելու համար ։

✕ Եգիպտոսի առեւտրական նախարարը յայտարարեց թէ արտաքին առեւտուրը չէ վնասուած պաշարումէն, թէ կառավարութիւնը համաձայնութիւններ կնքած է դրամական վճարումներու համար եւ թէ արեւելեան երկիրներէ եկած արտադրութիւնները 30 առ հարիւր աւելի աժան են, բաղդատելով Արեւմուտքի գիներուն հետ ։

ՀԱՅԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Երէկ ալ շարունակուեցաւ փռապաններու գործադուլը, դժուարացնելով հացի հայթայթումը ։ Փռապանները նոր ժողով մը գումարելով, երկու ժամուան փոթորկալի վիճաբանութիւններէ ետք որոշեցին բանալ փուռերը, սակայն հաց չծախել խանութէն ։ Հացերը պիտի դրուին Սէնի նահանգապետութեան տրամադրութեան տակ ։ Ուրեմն, մաս մը հաց պիտի եփեն, ժողովուրդը հանգստացնելու համար ։

Կառավարութիւնը պարտաւորիչ աշխատանքի հրաւիրած էր աւելի քան 3 հազար փռապաններ, 4200ի վրայ, որպէս զի ժողովուրդը առանց հացի չմնայ ։ Բայց պատրաստուած պաշարը անբաւական էր եւ հազարաւոր քաղաքացիներ ստիպուած էին կարգի սպասել ։ Պարտաւորիչ աշխատանքի ենթարկուած փուռերուն առջեւ ոստիկաններ կը սպասեն, հրամանը գործադրել տալու համար ։ Օրէնքը մէկ ամիսէն մինչեւ մէկ տարի բանտարկութիւն եւ 1․200․000 ֆրանք տուգանք կը տրամադրէ անսաստողներուն ։

Ծանր տագնապի մը մատնուած են շատ մը գաւառական քաղաքներ ալ ։ Ելմտական նախարարը, Պ․ Ռամատիէ, յայտարարեց թէ հացի պայքարը պիտի չահին եւ թէ միեւնոյն ատեն պիտի արգիլեն գիներու բարձրացումը ։ Բայց եւ այնպէս թերթերը կը գրեն թէ շատ մը վայրերու մէջ հաց կը ծախուի սեւ շուկայի գիներով ։

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, տագնապը կորսնցուցած է իր սուրհանդաւանքը ։ Զինուորական իշխանութիւնն ալ կ'օգնէ, զինուորի հացեր տրամադրելով ։ Հաց կը բաշխուի տնտեսապէս տկար քաղաքացիներուն ։ Ծաշարանները դիւրաւ կը ճարեն իրենց հացը ։

✕ Իսլի մէջ անծանօթներ խորտակեցին փուռի մը ապակիները ։ Իրիկուան դէմ ուրիշ դէպքեր ալ պատահեցան ։

✕ Սէն է Ուազի նահանգին մէջ փուռերու 40 - 50 առ 100ը վերաբացուած է ։

✕ Զինուորական վարչութիւնը ժամական 1200 հաց կ'եփէ հիւանդանոցներուն համար ։

✕ Բաղաքապետութիւնները մեծ դժուարութեանց կը հանդիպին, հացերը բաշխելու համար, քանի որ տրամադրելի պաշտօնեաներ չունին ։

✕ Փռապանները երրորդ անգամ ժողով գումարեցին երէկ, իրենց դիրքը ճշդելու համար ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ մահուան դատապարտուած երեք ըմբոստները կախուեցան ուրբաթ գիշեր ։ Զօրս հարիւր բանտակիցներ ազմկալի ցոյց մը կատարեցին այս առթիւ, «կեցցէ՛ Էօքան» աղաղակելով ։ Ցետոյ հայրենասիրական երգեր երգեցին ։ Դուրսն ալ ընդհանուր գործադուլ մը սարքուեցաւ, իբրեւ բողոքի ցոյց ։ Ցեղ․ Կոմիտէն յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ազդարարելով թէ վրէժ պիտի լուծեն ։ Անգլ․ իշխանութիւնը պատուիրեց իր հպատակներուն զգուշանալ, որպէսզի ըմբոստներուն ձեռքը չանցնին իբրեւ պատանդ ։ Զինուորները կազմ եւ պատրաստ կը սպասեն ։ Նիկոսիոյ մէջ ուսանողները բողոքի ցոյց մը սարքեցին ։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Յովհ․ Ուզունեան հազար ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի տան ֆոնտին, իրենց զաւկին ամուսնութեան առթիւ ։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Աբրահամեան, Սարխօշեան, Գօճամանեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առտու, Փարիզի Հայոց եկեղեցին,

ՏԻԿԻՆ ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ ։

●

Այրի Տիկին Աղաւնի Շիրվանեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, իրենց ամուսնոյն և ազգականին՝ Պ․ Շիրվանեանի մահուան քառասունքին առթիւ ։

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ ։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մուրատեան վարժարանի դպրոցական վերամուտի օրն է 30 Սեպտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ։

★

Հայկազեան վարժարանին (32 ռիւ տը Թրէվիզ) հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի հոկտեմբերի առաջին հինգշաբթին (4 հոկտ․) ։ Արձանագրութեան համար դիմել նոյն օրը ժամը 2ին դպրոցին սրահը ։

●

Ֆ․ Կ․ Խաչի Տէսինի Ազգ․ դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին ։ Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ․ Մելտոնեանի ։

●

Իսիի Խրիմեան դպրոցի դասընթացքը կը վերսկսի հոկտեմբեր 4ին ։ Ուսուցիչը Պ․ Ս․ Քաչեան ։

★

Կրընոպլի Ֆ․ Կ․ Խաչի դպրոցի արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան 30 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտեան 9էն12, իսկ դասաւանդութիւնները 7 Հոկտեմբեր վերոյիշեալ ժամերուն ։ Ուրեմն կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր իրենց զաւակները արձանագրել դպրոցի սրահը ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ձեռնարկուներ (աճթըրփրընէօր) ժ 12 մեծ լայնքով ժերսէի մոնթաժի համար ։ Դիմել

« Ets. des Tricots VIENNA »
40, Rue de Montmorency, Paris (3e).
Tél. : TUR. 40-11

ԾԱԽՈՒ Է

Վալանսի « Մարանաթա » Եղբայրութիւնը, ունենալով իր նորաշէն եկեղեցին, տարեց եղբայրներու միահամուռ հաւանութեամբը որոշուեցաւ որ իր հին ժողովատեղը ծախուի ։

Ա) Ունի ընդարձակ Ռէ տը Շօսէ մը,
Բ) Ա․ յարկին վրայ 5 սենեակներ ։
Գ) Բ․ յարկն ալ 80 քառ․ մեթր մեծութեամբ սրահ մը ։

Տեղեկութեան համար դիմել․ —
Mr. Ghazarian Aharon
16, Côte des Chapeliers
Valence (Drôme)

LE LORD

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ԾԱՆՕԹ ՃԱՇԱՐԱՆԸ
9 Rue Lord Byron 9

★

Մասնագէտ արեւելեան կերակուրներու ։ Ժամադրավայր հայ եւ օտար ընտրեալ հասարակութեան մը Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, կիրակի հաչակաւոր իր «տէօնէր քէպապը»

*

Հեռաձայն Էլիզէ 07–27

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ի յիշատակ ԴՐՕՅԻ, Վ․ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ, Գնդ․ Տ․ ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆԻ ։

Նախաձեռնութեամբ Հ․ Յ․ Դ․ Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի ։ Մասնակցութեամբ Ֆ․ Կ․ Խաչի, եւ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի ։

Այս շաբաթ, ժամը 20․30ին Գ․ Թաղապետարանի սրահը ։

Կը նախագահէ ընկ․ ԱՐՇԱՒԻՐ ՀԱԲԷԼԵԱՆ

Խօսք պիտի առնեն ընկերներ ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ, ԹԱԳՒՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։

Մեներգ եւ արտասանութիւն ։

Հոգեհանգիստ․— Յաջորդ օրը, 23 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտ ողբացեալ երեքընկերներու համար մասնաւոր հոգեհանգիստ Լիոնի Հայոց եկեղեցին ։ Կը հրաւիրենք ընկերները եւ համակիրները ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին ։

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14 ։

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել ՓավիյօնՍուՊուա ։

ԾԱԽՈՒ Է

Քիլոյով մեծաքանակ բուրդէ ժերսէ, թրիքօ չինելու համար ։ Դիմել՝
Maison PARIS-CALIFORNIE
16, Rue St. Cécile, Paris (9e).
Tél. : TAI 64-06

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Դաշնակի հեռեւող հայ օրիորդ մը իր եւ իր մօրը համար կը փնտռէ Փարիզի մէջ սենեակ մը, ուր ազատութիւնը ունենայ իր դաշնակի դասերը պատրաստելու ։ Լաւ վճարում ։ Գրել․—
Mme. Hatzakordzian
45 Rue St. Ferdinand, Paris (17-).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ՝

Անթրըփրընէօրներ Սուէթըն վեստերու համար, մեծ քանակութեամբ ։ Գործ ամբողջ տարին ։ Ներկայանալ Մոտելով ։
LEGITEX
56 Rue des Petites Ecuries,, Paris (10e).

⁂

Իրենց բնակարաններուն մէջ աշխատող բանուորուհիներ, քոնֆէքսիօններ, քաճատիէն, պլուզոն, քոնպինեզոն, վեստոն, փանթալոն, Սալոփեթ եւ կնոջ թայյեր կարելու համար ։ Կը պահանջուի մաքուր աշխատանք ։

Դիմել Յովհ․ Նիկողոսեանի,
25, Cours Richard Vitton
Lyon Montchat

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԻՍԻԻ Հ․ Յ․ Դ․ Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան ակումբին մէջ ։

ՊԱՆԵԽՕ ՔԱՇԱՆ․— Հ․ Յ․ Դ․ «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ․ ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20․30ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՇԱՒԻԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Արդութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ․ Կ․ Խաչի մասնաճիւղին ընդհ․ ժողովը ժամը 15․30ին դպրոցի սրահը ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

Բժիշկ Վահան Պալասանեան խոր կսկիծով կը ծանուցանէ իր եղբօր՝

ԼԵՒՈՆ ՊԱԼԱՍԱՆԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Սեպտ․ 15ին, 65 տարեկանին էզանվիլ, իր բնակարանին մէջ ։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Սեպտ․ 18ին, ի ներկայութեան իր ընտանեկան պարագաներուն, ազգականներուն եւ բարեկամներուն ։

Այս տխուր առթիւ իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք իրենց ցաւակցական արտայայտութիւնները ունեցան, ողբացեալին դառն կորուստին համար ։

✕ Պ․ Լեւոն Պալասանեան Ֆ․ Բանակի մէջ ծառայած իբրեւ կամաւոր, եղած է անդամ Կամաւորներու եւ Ռազմիկներու Միութեան եւ վարձատրուած է զինուորական շքանշանով եւ պատերազմական խաչով ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ․— Սէնթ Անթուանի Ս․ Թադէոս եկեղեց․ Թաղ․ խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ․ 1էն սկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին ։ Ուսուցիչն է Պ․ Թրազոշ ։

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները ։

(Կնիք)

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւորուհիներ իրենց բնակարանին մէջ աշխատող, մասնագէտ սեննկազգեստի (բոպ տը շամպրը) ։ Դիմել՝
Etbs. ORLEANS
170 Rue St. Martin, Paris

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

ԺՈՐԺ Ե․Ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կիրակի 28, Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

Մուտք 500 ֆրանք — Ապահովել սեղանները հեռաձայնելով

Միութեան գրասենեակը՝ ՓՐՕ․ 77–73 — Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

Մասնաւորաբար ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՁԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.

Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, *rue de Trévise, Paris-9e*
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE 23 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7688 — 32e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3499

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇԻՆՈՒՄ ԵՆ, ՀԱ՛ ՇԻՆՈՒՄ

Երկիծանք չէ, սիրելի ընթերցող, այլ կատարեալ ողբերգութիւն: Ծրագրեալ կազմալուծում եւ աղճատում :

Տարիներէ ի վեր, պայքար կը մղենք յանուն մայրենի լեզուի անկախութեան, արդիացման եւ ազատ զարգացման :

Այդ պայքարը կը մղուէր դեռ Գրիգոր Արծրունիի օրերէն, Կովկասի թէ արտասահմանի մէջ, երբ «Մշակ»ը լոյս կը տեսնէր անճոռնի օտարաբանութիւններով :

Պայքարը վերսկսաւ Օսմ. Սահմանադրութեան շրջանին, երբ աւելի սերտ շփում կը հաստատուէր հայութեան երկու հատուածներուն միջեւ: Երբ ականաւոր գրագէտներ եւ հրապարակագիրներ սկսան դիրքեր գրաւել Պոլսոյ մէջ, իրենց հին ու նոր հրատարակութիւններով եւ հրապարակագրութեամբ :

Ահարոնեան, Վարանդեան, Ակնունի, Խաժակ, Իսահակեան եւ ուրիշ վաստակաւոր դէմքեր ուշադրութեամբ կը լսէին եղած քննադատութիւնները :

Պայքարը կը մղուէր ոչ միայն եւրոպական – ռուսական աղճատումներու, այլ եւ սերունդէ սերունդ փոխանցուած թաթաբանութեանց դէմ :

Վերջին արտագաղթէն ետք, պայքարը ուժգնօրէն շարունակուեցաւ արտասահմանի մէջ ալ, երբ Հայաստանի նորեկ իշխանութիւնը կը փորձէր լեզուն եւս «կոլխոզացնել», միահեծան բռնութեամբ եւ անյատակ տգիտութեամբ :

— «Լեզուն կը ճոխացնեն, պետական լեզու կը ստեղծեն», աւետեցին հասարակ դպիրներ կամ դիմակաւոր բանդէտներ, լորձնաշուրթն փառաբանութեամբ :

Եւ պահանջեցին որ մենք ալ հետեւինք, ազատ արտասահմանի մէջ :

Խեղճերը կա՛մ իրենց կարդացածը չէին հասկնար, եւ կամ իրենց գիտցած հայերէնն ալ տարբերութիւն չունէր Երեւանի մէջ պարտադրուած խառնակոյտէն:

Ամէնքս ալ գիտենք թէ օտարաբանութիւնը ինչո՛ւ եւ ինչպէս այնքան աւերներ գործեց արեւելեան աշխարհաբարին մէջ, տարիներու ընթացքին :

Ցարական իշխանութեան օրով, յաճախ կը փակուէին Կովկասի հայկական դպրոցները, փութացնելու համար ծրագրուած ռուսացումը :

Աշակերտը, հազիւ տարրական հայերէն մը սորված, կը մտնէր ռուսական գիմնազիա, աւելի վերջն ալ՝ համալսարան, Ռուսաստանի կամ արտասահմանի մէջ :

Եւ մէջտեղ կուգար ուսանող սերունդ մը՝ խառնիճաղանճ հայերէնով:

Երբ սեղմումները կը մեղմանային, շատեր, մանաւանդ ճեմարանականները, ոչ միայն հիմնովին սորվեցան մայրենի լեզուն, այլ եւ իրենց կարգին զարկ տուին անոր զարգացման, գիրքեր հրատարակելով եւ գրականութիւն մշակելով:

Անոնք որ ծխական դպրոցէն գիմնազիա անցած եւ յետոյ ռուսական յորձանքին մէջ սուզուած էին, բոլշեւիկեան յեղաշրջումէն ետք ասպարէզ իջան իրենց խեղճուկ պաշարով :

Այդ մուրացածոյ եւ թխածոյ հայերէնն է որ կը պարտադրուի լեզուական կամ «Տերմինոլոգիական – Ինստիտուտ»ներու միջոցաւ, իբրեւ պետական լեզու :

Այս առթիւ ալ «պլան» մը յօրինուած է, փութացնելու համար ռուսացումը եւ աղճատումը :

Ապացոյց՝ Երեւանի Գիտութեանց Ակադեմիային կողմէ հրատարակուած հատոր մը, «ժամանակակից Հայոց լեզուն եւ ռուսերէնի դերը նրա հարստացման ու զարգացման մէջ»: (Հեղինակ՝ Ս. Ղ. Ղազարեան, 580 էջ, տպ. 1955):

Պիտի խօսինք առանձին, պարզելով սարքուած դաւին խորութիւնը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԳՈՅԱՑԱՒ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԲԱՅՑ ՖՐԱՆՍԱ ՎԵՐԱՊԱՀ

Ուրբաթ օր, երբ կը վերջանար Լոնտոնի Բ. խորհրդաժողովը, նոր անակնկալ մը պատահեցաւ: Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Ք. Փինօ, յայտարարեց թէ չի կրնար անմիջապէս հաւանութիւն յայտնել քուէարկուած բանաձեւին: Իր կարծիքով, այդ յայտարարութիւնը գլխաւորապէս կը տարբերի նախապէս եղած յայտարարութիւններէն: Երէկ արտակարգ նիստի հրաւիրուած էր նախարարական խորհուրդը, քննելու համար այս հարցը: Անգլիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը Փարիզ պիտի գան, չորեքշաբթի օր, խորհրդակցելու համար Պ. Փինոյի հետ :

Անգլիոյ ներկայացուցիչը գոհացուցիչ կը գտնէ խորհրդաժողովին արդիւնքը : Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարն ալ Ուաշինկթըն վերադարձած ատեն հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ .

— Սքանչելի ժողով մը եղաւ: Լաւ աշխատանք կատարեց եւ գործակցութեան գեղեցիկ ոգի մը կը տիրէր ժողովին մէջ : Կը կարծեմ թէ արդիւնքը պիտի զգացուի երբ յաջորդ քայլը առնենք : Ես շատ գոհ եմ ժողովին արդիւնքէն :

Փարիզի թերթերը խոր զարմանք յայտնելով այս լաւատեսութեան համար, չեն ծածկեր իրենց մտահոգութիւնը ապագայի մասին: Իրենց կարծիքով, խորհրդաժողովը ձախողած է եւ շահողը գնդ. Նասրն է: «Զիջումէ զիջում երթալով, Ջրանցքը գործածողներու ընկերակցութիւնը ուրիշ դեր պիտի չկրնայ կատարել — ենթադրելով որ ընդունուի Եգիպտոսի կողմէ — եթէ ոչ բանակցութիւններ կատարել :

Ժողովին մասնակցող 18 պետութիւններէն համաձայն ըլլալով հանդերձ ընկերակցութեան կազմութեան, յիշեցուցին թէ ստիպուած են իրենց կառավարութեանց հաւանութիւնն առնել : Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչը անմիջապէս հաւանութիւն յայտնեց, նամակ մը ուղղելով իր անգլիացի պաշտօնակցին :

Կազմուած ընկերակցութեան առաջին ժողովը պիտի գումարուի Հոկտեմբեր 1-ին, Լոնտոնի մէջ: Կը յուսացուի թէ այն ատեն պիտի միանան նաեւ Իրան, Փաքիստան եւ Եթովպիա, որոնք վերապահ դիրք մը բռնած էին :

Նոր ընկերակցութիւնը յարաբերութիւն պիտի հաստատէ Եգիպտոսի հետ, երբ կազմակերպիչ մարմինը ժողով գումարէ եւ բանաձեւէ իր ընելիք առաջարկները, համաձայն 1888ի պայմանագրին տրամադրութեանց :

Ամերիկեան շրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ գոյացած համաձայնութիւնը յաղթանակ մըն է Տըլըսի համար, որ յղացած էր այս ծրագիրը : Նախարարը Ուաշինկթընի մէջ պիտի խորհրդակցի գանձային վարչութեան հետ, վճարելի տուրքերու մասին: Այժմ խորհրդաժողովին մասնակցող 18 պետութեանց վճարած տուրքերուն 60 առ հարիւր ի պահ կը դրուի նախորդ ընկերութեան մօտ: Մնացեալը 40 առ հարիւրը Մ. Նահանգներուն, արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ բաժինն է: Իրագէկներու կարծիքով, արեւմտեան Գերմանիան ալ պիտի հետեւի Մ. Նահանգներուն: Այն ատեն իր տուրքերը ուղղակի Եգիպտոսի վճարող միակ պետութիւնը պիտի ըլլայ Իտալիան, որ ընդհ. երթեւեկին միայն տասը առ հարիւրը կը ներկայացնէ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, կը մօտենան Ազգաժողովին դիմելու օրերը: Անգլիոյ արտաքին գործերու Նախարարութեան ներկայացուցիչն ալ հաստատեց այս պարագան, պատասխանելով թղթակցի մը հարցումներուն :

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

ԱՆՄԵ՞Ղ ԷՆ ԵՂԵՐ...

Քանի մը տարի առաջ, պուլկար յեղափոխական մը, Կոստով, կախուեցաւ Սոֆիայի մէջ, անլուր նախատինքներով :

Կ'ամբաստանուէր իբրեւ հայրենադաւ, լրտես, վարձկան, լպրծուն օձ եւն.:

Իր ընկերներն ալ զանազան պատիժներ կրեցին:

Այժմ պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ ամէնքն ալ անմեղ էին:

Ուրեմն, կը վերահաստատուին թէ Կոստովի եւ թէ միւսներուն պատիւ եւ կուսակցական հանգամանքները :

Գնա կախուէ՛ (կամ գնդակահարուէ), եկուր սիրեմ ...

Երեւանի մէջ ալ, 1937 - 38ի զանգուածային եւ իրէշային մաքրագործումներուն ատեն, առաջին առթիւ զոհ գնաց երիտասարդ գրագէտ մը, Ակսել Բակունց :

Իսկ Եղիշէ Չարենց մեռաւ բանտին մէջ:

Տարիները թաւալեցան: Սթալին եւ Բերիան թաղուեցան :

Եւ հիմա փառաբանութեան տաղեր կը հիւսուին ի պատիւ երկու գրագէտներուն, հաստատելով երկուքին ալ անմեղութիւնը եւ հրատարակելով անոնց գործերը :

Չարենցի գործերուն ամբողջական տպագրութիւնը երեւցաւ Երեւանի մէջ, 25.000 օրինակ :

Ա. Բակունցի գործերն ալ հրատարակելէ զատ, որոշեր են իր ծննդավայրին՝ Գորիսի մէկ փողոցը կոչել իր անունով:

Չեմ գիտեր թէ գնդակահարման տեսարանն ալ պիտի ցուցադրե՞ն իր տան կամ թանգարանին մէջ :

Իսկ միւս անմեղ զոհե՞րը :

Տակաւին քանի՞ տարի պիտի սպասենք, անոնց մասին ալ տեղեկութիւններ ստանալու համար :

Խրուշչեւ իր պատմական յայտնութեանց ընթացքին կ'ըսէր թէ երեսուն թոն պղինձ սպառած են, Սթալինի մէկ արձանը շինելու համար :

Այդ «մոնումենտ»ին ամէնէն վիթխարին կը գտնուի Երեւանի սրտին վրայ:

Պարոններ, ժամանակը եկած չէ՞ «ռեւոլուցիոն ակտ» մը կատարելու, վար առնելով այդ 30 մեթր բարձրութեամբ արձանը եւ անոր կտորներէն կիսանդրիներ շինելով Հայաստանի անմեղ զոհերուն համար ...

ՎԱՀԷ

ՆՈՐ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, նոր ընկերակցութեան նպատակը պիտի ըլլայ .—

1. Դիւրացնել ամէն միջոց որ կրնայ առաջնորդել Սուէզի վէճին վերջնական կամ ժամանակաւոր կարգադրութեան եւ օգնել ընկերակցութեան անդամներուն, պաշտպանելու համար իրենց իրաւունքները, համաձայն 1888ի պայմանագրին, միեւնոյն ատեն նկատի առնելով Եգիպտոսի իրաւունքները :

2. Օգնել Ջրանցքին անցքին ապահովութեան, բարւոք վարչութեան եւ տնտեսական մատակարարութեան, անդամակից պետութեանց նաւերուն համար եւ ստանալ Եգիպտոսի ձեռնհաս իշխանութեանց գործակցութիւնը :

3. Իր ծառայութիւնը տրամադրել ոչ-անդամ պետութեանց նաւերուն, եթէ կ'ուզեն օգտուիլ Ջրանցքէն :

4. Սպասելով հարցին կարգադրութեան, գանձել Ջրանցքին տուրքերը եւ ուրիշ գումարներ: Այս պայմանը կամաւոր է :

5. Քննել որ եւ է նոր եւ կարեւոր դէպք որ կրնայ ազդել Ջրանցքին գործածութեան վրայ եւ տեղեկագրել անդամներուն :

6. Օգնել գործնական խնդիրներու քննութեան, եթէ Ջրանցքը թերի գործէ :

7. Դիւրացնել որեւէ կարգադրութիւն որ կրնայ ընդունուիլ Ազգաժողովին կողմէ, եւայլն :

Պ. ՓԻՆՈՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Արտաքին նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ, Փարիզ հասած ատեն .

— Կը կարծեմ թէ օր մը պիտի հարկադրուինք Ազգաժողովին դիմել Սուէզի հարցին լուծման համար: Անշուշտ Ապահովութեան Խորհուրդին, որ միակ իրաւասուն է, եւ ոչ թէ ընդհ. ժողովին: Մենք ժողով մը գումարեցինք որ տեւեց չորս օր եւ որ բաւական դժուարութեանց հանդիպեցաւ: Բայց եւ այնպէս կրցանք կարգ մը շօշափելի արդիւնքներ ձեռք բերել: Նախ՝ հաստատուեցաւ անգլեւֆրանսական համերաշխութիւնը: Յետոյ, կարգ մը երկիրներ որոնք կը վարանէին, յարեցան կամ խոստացան յարիլ կազմուած ընկերակցութեան, իրենց կառավարութեանց հաւանութիւնն առնելով : Պիտի յայտնեմ Նախարարական Խորհուրդին թէ Ֆրանսա պարտաւոր է պահել իր գործելու ազատութիւնը եւ չմասնակցիլ այնպիսի տնօրինութեանց որ կը հակասեն իր շահերուն :

ՏԻՐԱՆ ԱՐՔ. Կ'ԱՐՏԱՔՍՈՒԻ՞

«Ազդակ»ի տեղեկութեանց համաձայն (21 Սեպտ.), «Յորդանանի բարձրագոյն ատեանին որոշումով կասկածելի հայ եկեղեցականի մը հրահանգուած է 24 ժամէն հեռանալ Երուսաղէմէն»: Կ'ենթադրուի թէ հարցը կը վերաբերի Տիրան արք.ի, որ իր արտաքսման դէմ բողոքած էր բարձրագոյն ատեանին :

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԽՈՐՀԻՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Գահիրէի բոլոր թերթերը խոշոր խորագիրներով աւետեցին թէ ձախողած է Լոնտոնի Բ. խորհրդաժողովը : Այս առթիւ մասնաւորապէս կը ծանրանան երեք պարագաներու վրայ .— 1. Պ. Տըլըս շեշտեց թէ Երեքմեծերուն նպատակն է ոչ ծրագիր մը պարտադրել Եգիպտոսի, ոչ իսկ ստիպել որ օգտագործէ օտար նաւուղիները, ինչ որ կը տարբերի Սըր Էնթ. Իտընի սպառնալից յայտարարութենէն :— 2. Եգիպտոս կրնայ Ջրանցքը գործածողներու ընկերակցութիւնը նկատել առաջին քայլ մը միասնաբար քննելու խնդիրը, ինչ որ կը մօտենայ գնդ. Նասրի թելադրութեան: 3.— Արհեստագիտական պաշտօնէութիւն մը կազմելու առաջարկը կը մօտենայ Հնդկաստանի թելադրութեան :

× Եգիպտոսի թերթերը կը գրեն թէ նախագահ Նասր Արաբիա պիտի երթայ օդանաւով, խորհրդակցելու համար իր արաբ գինակիցներուն հետ: Հաւանական է որ Հնդկաստանի վարչապետն ալ հրաւիրուի այս տեսակցութեան, որուն պիտի մասնակցին Սուրիոյ նախագահը եւ Արաբիոյ թագաւորը: Հնդկաստանի վարչապետը Արաբիա կը սպասուի երկուշաբթի : Անշուշտ խօսակցութեան գլխաւոր նիւթը պիտի կազմէ Սուէզի խնդիրը : Նոր վերջացաւ Իրաքի եւ Արաբիոյ թագաւորներուն երկօրեայ տեսակցութիւնը: Այս երկու երկիրներուն ձեռքն է Միջին Արեւելքի քարիւղին արտադրութեան կէսէն աւելին: Տեսակցութենէն ետք զեկոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ երկու վեհապետները խորհրդակցեցան երկու պետութեանց եւ արաբական բոլոր երկիրներու բարգաւաճման մասին, ընդհանուր համաձայնութեան մը յանգելով :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՎԻԷՆՆԱՅԻ համայնավար օրաթերթը, «Տէր Աբենտ», դադրեցուց իր հրատարակութիւնը, տնտեսական դժուարութեանց մատնուած ըլլալով :

«ՎԱՆՔԵՐՈՒ ԳԵՏ»

●

Այս տարազը, «վանքերու գետ», փոխաբերական ասացուա՞ծք մըն է միայն թէ, սկզբնաբար, կը յիշեցնէր նաեւ Նեղոսը, որու հովիտն ի վար, անապատին մէջ, աստուածպարծ գետէն այնքան հեռու՝ որքան թոյլ կուտայ ծարաւը, ողկոյզ կը ձեւացնէին վանքերը, քրիստոնէական առաջին հոգեբորբոքումի թուականներուն: Արդարեւ, եթէ եղաւ ժամանակ մը՝ երբ անապատը լեցուեցաւ միաբանական օթեւաններով եւ ճգնաւորական խրամներով, ու Նեղոսը դարձաւ թափօր մը աշխարհուրացներու, նոյն հոսանքը յետագային դուրս ելաւ աւազներու թագաւորութենէն, երկճղեցաւ ու ճիւղ մը հոսեցաւ դէպի արեւելք, ողողեց ամբողջ աստուածաշնչական աշխարհը մինչեւ Հայաստան, ուրիշ ճիւղ մը հոսեցաւ դէպի արեւմուտք, ստուգեց ու ծաղկեցուց երկիրը մինչեւ Ցաւխտենական Քաղաքը:

Երբ Ս. Աթանաս մտաւ Հռոմի դռներէն ներս ու պատմեց թէ վանքերու գետը ողողած է ամբողջ եգիպտական անապատը, արաբական աւազաշխարհը, Կիլիկեան եղջերաւոր լեռները, Հայաստանի մութ քարայրները, սքանչացումի ալիք մը բարձրացաւ կեսարներու մայրաքաղաքին մէջ: Ամէն մարդ բուռն հետաքրքրութիւն մը կ'արտայայտէր՝ երթալ տեսնելու համար դարուն հերոսները, «սուրբ մարդիկը», որոնք, միաբանական կեանքով՝ վանքերու մէջ, առանձնական կեանքով՝ քարանձաւներու մէջ, իրենց օրը նուիրած էին աղօթքի եւ Աստուած որոնելու: Շուտով Հռոմի շրջակայքը եւս լեցուեցաւ ճգնարաններով ու վանքերով:

Անդին, Արեւելքի մէջ Բարսեղ Կեսարացի կը հաստատէր արդէն վանքերու պատմական կանոնադրութիւնը, երբ երկնահայեցութեան վարդապետութիւնը, իր կարգին, դասակարգումի կ'ենթարկէր իր հետեւորդները (*):

Այս դասակարգութենէն՝ մենակեցութիւնը ոչինչ բերաւ քաղաքակրթութեան պատմութեան, մինչդեռ մեծ է վանքերուն նպաստը:

Դժբախտաբար, առանձնապէս ուսումնասիրուած չէ վանքերու մշակութային նպաստը: Լաւագոյն աշխատութիւնն է Մոնթալէմպէրի գործը, եօթը հատոր, թէեւ հին: Մեր մէջ՝ Մխիթարեան հայրերու գործերը (Ինճիճեան եւ Ոսկեան), որոնք կը մնան առաւելապէս տեղագրական ու նկարագրական:

Իմ նպատակս չէ, այսօր, ներկայացնել նպաստը, զոր վանքերը բերին քաղաքակրթութեան պատմութեան, անկախ կրօնական իրենց առօրեայ աշխատանքէն: Ոչ ալ ըսել թէ վանքերու գետեր պէտք է կազմել՝ փրկելու համար դարերու հոգեկան ժառանգները: Կ'ուզեմ միայն, այստեղ, արձանագրել թէ վանքերու մեր պատմութեան մէջ հազուադէպ է գտնել վանահայր մը, որ հանդանակի վերածած ըլլայ վանքին գործունէութիւնը, վարդապետական նկարագիր տուած ըլլայ հաւաքական ճգնակեցութեան պատմութեան: Սկիզբները, Մեծն Ներսէս, որ «վանքերու ծովի» մը վերածեց Հայաստան աշխարհը, սորկաբար հետեւելով Բարսեղ Կեսարացիի, իր վանական սահմանադրութեան մէջ ոչինչ դրաւ՝ որ դառնար յաւիտենական ժառանգ եւ ոչ թէ խօսէր անձնուրացութեան մաղթական հաճոյքէն:

Ափսո՜ս, Հայուն ձեռներէցութիւնը, այժմ, կը կայանայ, հետեւելով Մեծն Ներսէսի, եկեղեցի մը աւելի կանգնելուն մէջ: Ինծի ծանօթ են հայաւաններ, ուր եկեղեցիները լեցնելու չափ բազմութիւն չունինք: Ինծի ծանօթ են բնակավայրեր, ուր հայ եկեղեցիները լքեալ գոյք դարձած են:

Բայց ո՞վ կը մտածէ կանգնել վանք մը, արդիական վանք մը: Խօսքս աշխարհական միաբանութեան մը մասին է, — ծրագիր մը որ կ'ուտէ ուղեղս տարիներէ ի վեր: Ըլլար վանք մը, ուր «անձինք նուիրեալք» գրէին ու հրատարակէին: Պրպտէին, քրքրէին մեր հին ձեռագիրները, ուսումնասիրէին եւ վերագնահատութիւններ կատարէին: Չեմ ուզեր հարցնել թէ ինչ տուաւ Երուսաղէմի վանքը վերջին քառորդ դարուն: Չեմ ուզեր կշռել եւ ըսել թէ սկսան պակսիլ Վենետիկի հրատարակութիւնները: Վիէննան նոյնպէս: Չեմ ուզեր արձանագրել այստեղ թէ շատ բան կը սպասուէր Անթիլիասի վանքէն, ինչքան ալ փոքր ըլլայ տարիքով:

Կ'ուզեմ յայտարարել, այս է իմ համոզումս, — թէ փրկելու համար մեր մշակոյթը, (ուրեմն ինչ որ ոգին է մեր պատմութեան), բաւական է ունենալ դպրեվանք մը, կատարելու համար ակադեմական աշխատանքներ ի սպաս հայագիտութեան:

Բաւական չեն մեր դպրոցները՝ որքան ալ բազմապատկէք անոնց թիւը, բաւական չեն մեր եկեղեցիները՝ որքան ալ «շէն ու պայծառ» պահէք զանոնք, Հայութիւնը բարձրացնելու համար ընդհանուր գնահատութեան կամ պահպանելու համար մեր մշակութային արժեթուղթերուն բարձր գինը: Անխուսափելի վտանգ մը կը սպառնայ խզել մեր ժողովուրդին կապը իր անցեալին հետ, — ստեղծել աշխարհական միաբանութիւն մը, որ գործէր իբրեւ հայկական ակադեմիա կամ համալսարան, անցեալը կապելու համար ներկային, քալելու պայմանով ժամանակին հետ:

Նման միաբանութեան մը մաքէթը գըծած եմ իմ մէկ հատորիս մէջ, որ կը կոչուի Բանե՛ր, բանե՛ր, ի՛նչ բաներ:

Ես վանքերու ծով չեմ ուզեր, ոչ ալ վանքերու գետ: Ըլլար ակունք մը միայն, որու անարատ ջուրով պիտի թարմանար Հայկազանց ածուն, Խորենացիի երգած յաւիտենաշունչ ածուն:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Մեր լեզուն կը վկայէ թէ բազմաթիւ էին այդ դասակարգերը.—

Անապատական (*էմիթ*) կը կոչուէին անոնք, որ կ'ապրէին առանձնութեան մէջ:

Ճգնաւոր (*անաքորէթ*) կը կոչուէին անոնք, որ կ'ապրէին առանձին՝ լեռներու կամ անապատներու մէջ:

Վանական կը կոչուէին անոնք որ միաբանութիւն էին կազմած՝ բնակարաններէ հեռու:

Դեռ ունինք կարգ մը բառեր եւս, ծագումով օտար: Մոնազ, գրուած է նաեւ մոնոզոն, հայացուած ձեւով մոնազն, փոխ առնուած յունարէնէ՝ մոնազոն, կը նշանակէ միայնակեաց: Նոյն իմաստով ունինք՝ մոնախոս, դարձեալ յունարէն:

Պէտք է յիշել դեռ միանձնուհիները, կոյսերը...:

ՎԱՀԱՆ ԹՈԹՈՎԵՆՑ

(Ամփոփուած «Գրական Թերթ»էն)

●

«Գոյներու չնաշխարհիկ երգիչ»: Վահան Թոթովենց այս բառերով բնորոշած է իր երազանքներուն բանաստեղծը՝ Միսաք Մեծարենց: Եւ պատահական չէ, Թոթովենց ինքն ալ վառ գոյներու վարպետ է: Իր բոլոր գործերը կը կրեն արուեստի այդ հրապուրիչ մասնայատկութիւնը:

Արեւելքն է այն երկիրը, ուրկէ Թոթովենց առած է իր ամէնէն յուզիչ նիւթերը, այն աշխարհը, ուրկէ արուեստագէտը քաղած է իր շքեղ ու շռայլ գոյները:

Թոթովենց երգիչ է: Իր ստեղծագործութիւնը սկսած չափածոյով, բայց իր հոգին ամենանուիրական, ամէնէն տաք երգերը երգելու համար ընտրած է արձակը, որ դարձած է գրողի ստեղծագործութեան աժէքաւոր եւ ծաւալուն մասը: Վահան Թոթովենցի արձակը առանձնայատուկ է ներքին կշռոյթով, պատկերներու բանաստեղծական գունագեղութեամբ:

Ահաւասիկ անոր արձակէն բնորոշ կտոր մը:

— «Ցիշում եմ մօրաքրոջս աղջկան — Ռեբեկային:

«Մեծ, լի, առողջ, ժիր, չարժուն, մըտացի եւ պոչտ մի աղջիկ էր Ռեբեկան, որի կապոյտ եւ խոշոր աչքերը միայն բաւական էին, որ կարելի լինէր վերականգնել խորտակուած երկինքը:

«Այդ երկինքը կը խորտակուէր Ռեբեկայի բարձր եւ սպիտակ չուչաններին վըրայ: Տարան նրան արաբական անապատները ... լսեցի, լսեցի ահաւոր մորմոքով, որ նրա արեւային ճակատի եւ այտերի վրայ խալեր են դրոշմել ...»:

Վահան Թոթովենց թողած է բաւական մեծ եւ բազմատեսակ գրական ժառանգութիւն: Թոթովենցի ստեղծագործութիւնը աչքի կը զարնէ ոչ միայն սեռի, այլեւ նիւթի բազմազանութեամբ: Իր գործերուն մէջ պատկերացուցած է խաւար ու յետամնաց Արեւելքը, նկարագրած հայ վտարանդիի, հայ գաղթականութեան բազմաչարչար կեանքը օտար երկինքներու տակ, պատմած է ամերիկեան դրամի կատաղի յորձանուտին մէջ խեղդուող խեղճ մարդոց ողբերգութիւնը: Թոթովենց նկարագրած է Անդրկովկասի եւ Արեւելքի երկիրներուն, յեղափոխական վերելքը: Իր ստեղծագործութիւնները նուիրած է վերածնած հայ ժողովուրդին: Եւ ունի սէր, անհանդիստ հոգատարութիւն հասարակ մարդու հանդէպ, ինչ ազգութեան ալ պատկանի:

Ահա «Ամերիկա» պատմուածքներէն «Գերտրուդը»: Ապրած ըլլալով Ամերիկայի մէջ եւ լաւ ծանօթ այդ երկրի կենցաղին, Թոթովենց կրցած է կարճ պատմուածքի սահմանափակ ծաւալին մէջ հասնիլ ընդհանրացման մեծ ուժի, խոր հոգեբանութեան: Գերտրուդ ապարակատանի մը աղջիկ է, որ իր ամբողջ մանկութիւնը անցուցած է գիւղին մէջ: Սակայն դրամը հոն ալ կը թափանցէ, եւ կը քաշէ կը տանի «կապոյտ աչքերով, ոսկեգոյն մազերով, թեթեւ կարմրաւուն շրթներով» աղջիկը որ անմեղօրէն կը փճանայ բարոյապէս: Այս ողբերգութեան մէջ, իբրեւ գործօն ուժեր կը մասնակցին մեքենան եւ տոլարը:

Հոն իրենց կործանումը կը գտնեն բազմաթիւ միամիտներ, «արաբական Բալլատից», «Պալմայ տերեւների նման մուգ» աչքերով Սպանուհին եւ հեղինակի հազարաւոր հայրենակիցները:

Թոթովենց բազմաթիւ պատմուածքներ նուիրած է Արեւելքի, մասնաւորաբար Թրքահայաստանի աշխատաւորներու կեանքին, պատկերած անոնց չարքաշ, յետամնաց եւ կոպիտ առօրեան, որ լի է անհաւասարութեամբ հրահրուած արիւնոտ ողբերգութիւնով: Այս նիւթերով Թոթովենցի ամէնէն ուժեղ եւ վառ գործերը եղան «Աղուէսներ» եւ «Կեանքը հին հռոմէական ճանապարհի վրայ» վիպակները: Անոնց մէջ Թոթովենց հասած է տաւել յուզականութեան, պատկերներու գունագեղութեան: «Կեանքը հին հռոմէական ճանապարհների վրայ» վիպակը խաղաղ երկնքի նկարագրութիւնն է՝ ամպրոպէն առաջ: Կ'ապրին իրարու դրկից հայ եւ թուրք առեւտրականն ու արհեստաւորը, կալուածատէրն ու գիւղացին: Ամբողջ վիպակին մէջ կը տեսնէք կարիքի եւ ճոխութեան, մարդկային դաժանօր ուրախութեանց եւ տխրութեանց պատմութեան մէկ պատկերը: Ասիկա յարաբերական խաղաղութիւն է, որ մինչեւ յատակը պիտի խռովուի փոթորիկով: Արդէն կը զգաս վերահաս անխուսափելի աղէտը, հայ-թրքական կոտորածը: Կը զգաս եւ կ'ափսոսաս մարդոց, վիպակի հերոսներուն, զորս հեղինակը պատկերած է մէյմէկ քանդակի պէս՝ այնքան տպաւորիչ եւ ցայտուն:

Թոթովենցի՝ իբրեւ արուեստագէտ կարեւոր առաւելութիւններէն է քիչ խօսքով դգացնել տալ ամբողջ երեւոյթ մը, ընթերցողը ստիպել ցաւիլ, ուրախանալ, ընթերցողին սրտէն արցունք քամել:

«Ցովնաթան որդի Երեմիայի» վիպակը ամէնէն յաջողներէն է: Հոս կը տեսնուի արուեստը մարդկութեան ծառայեցնելու վեհ նպատակը: Իր հնչուն կշռոյթով պատկերաւորութեամբ, արձակ բանաստեղծութիւն է, իր խորութեամբ եւ մեծ ընդհանրացումներով ամբողջ վէպ մը:

Ցովնաթան իր կեանքը գեղեցիկին զոհաբերած հերոս մըն է: Ցանուն գեղեցիկին բրուտագործի համեստ արհեստէն թըռաւ դէպի քանդակագործի արուեստի բարձունքը: Այդ բարձունքին վրայ ալ ան վսեմացաւ՝ ազատութեան կոթողը քանդակելով: Սակայն միայն արտաքին գեղեցկութիւնը չի կրնար բարձրացնել մարդու հոգին:

Առողջ, ուժեղ, պողպատէ մկաններով մարդը՝ Ասատուրը («Ասատուր եւ Կլէր-

---

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

●

Երիտասարդ աղջիկը, հասկցաւ թէ ինչու կ'ուշացնէր իր պատասխանը: Իր աչքերը կը խօսէին կարծես ու կը հարցնէին. «Ինչո՞ւ մինչեւ հիմա գիս չտեսար...»:

Քորօ յանկարծ դուրս քաշեց իր մօյկին մէջ պահուած դանակը: Մէկ աչքը գոցեց, դանակին սրութիւնը քննելու համար ու յետոյ սովորականէն աւելի խորունկ կտրեց երիտասարդին դաստակը: Երբ արիւնը սկսաւ հոսիլ, դանակը յանձնեց տղուն, որպէսզի ան ալ իր կարգին աղջկան դաստակը կտրէ՝ ամուսնական արարողութեան սկսելու համար:

Քորօ կը նայէր տղուն եւ իրեն այնպէս թուեցաւ, թէ ան ալ քիչ մը խորունկէն կտրած էր աղջկան դաստակը: Ուզեց իր մատներով անոր կոկորդին փակչիլ: Բայց աղջիկը բնաւ ցաւ չզգաց: Ցետոյ Քորօ աղջկան դաստակը կապեց Ահմէտի դաստակին, որպէսզի անոնց արիւնները իրարու խառնուին ու այդպիսով այր ու կին յայտարարեց զանոնք:

Ժողովուրդը խմեց, երգեց ու պարեց: Քորօ ալ կատակներ ըրաւ, երգեց ու պարեց անոնց հետ, հակառակ անոր որ իր եւ իր ժողովուրդին միջեւ վարագոյր մը քաշուած էր: Սակայն աղօտ կերպով կը տեսնէր հարսնեւորները, որոնք իրենց գոյնզգոյն հագուստներով իրարու խառնուած կը պարէին իր աչքին առջեւ: Անոնց ձայները կը ցռային, մինչ հովը կ'առնէր դուրսը: Անոնց մէջքերը կը գալարուէին՝ կատաղի շուրջպարերու ընթացքին:

Անգամ մը, Քորօն ալ մէջտեղ քաշեցին, որպէսզի հարսին հետ պարէր: Հարսին մարմինը այնքան նուրբ ու գրաւիչ էր, որ Քորոյի վրայ կատաղութիւն մը եկաւ: Խոժոռ նայուածք մը նետեց թաթար տըղուն, որուն հետ ամուսնացուցած էր այդ աղջիկը: Ինքնիրեն դէմ բարկացաւ, ինչո՞ւ ինք առաջ տեսած չէր զայն: Կարելի է հարիւր անգամ տեսած էր զայն, ինչպէս իր ուշադրութենէն վրիպեր էր ան: Հիմա ուրիշի մը կինն էր եւ ինք՝ անոնց տէրը: Քորօ չէր ուզեր ընել ինչ որ ինք պիտի չուզէր, որ իր ժողովուրդին մէկ անդամը ընէր:

Առտուան մօտ, հարսին ու փեսին աչքերը կապեցին, ձեռք ձեռքի բռնել տուին, իրենց ուղղութիւնը կորսնցնել տալու համար, կլոր կլոր դարձուցին եւ ձգեցին, որ երթան ու իրենց վրանը գտնեն:

Քորօ ձգեց, որ հարսնեւորները զուարճանան դիտելով հարսն ու փեսան, որոնք անիւներուն կը զարնուէին ու կ'իյնային կ'ելլէին: Մեծ խրախճանք կար բանակատեղին մէջ: Հարսն ու փեսան անգամ մը նոյնիսկ Քորոյին վրայ ինկան:

Ցանկարծ բարձրագոռ երգ մը ծայր տուաւ: Հարսն ու փեսան իրենց վրանը գտած էին: Ցետոյ լռութիւն տիրեց:

Հովը կը սուրէր երկու հարիւր կառքերը, որոնք կը ճռային, կ'աղմկէին եւ գօտեմարտիկներու նման կը տքայինդեռնին վրայ: Անօթի գայլերու վոհմակ մըն ալ, լեզուները դուրս ձգած, վրաններուն բոլորիքը կը դառնար եւ ոռնոց կը փըռտէր:

Այսպէս քանի մ շաբաթներ անցան եւ Քորօ ուրիշ շատ մը հարսնիքներ կատարեց: Ան հիմա սկսած էր աւելի ուշադրութեամբ դիտել կիները, բայց ոչ ոք Մանայի հրապոյրը ունէր իր աչքին:

Քորօ կրցածին չափ խմեց եւ ծանր աշխատանքի լծուեցաւ՝ սառանձնելով երեք մարդու գործ: Երբ գիշերները մինակ կը մնար, իր աչքին առջեւ կը ցցուէր Մանայի նկարը, որ շիտակ իր աչքերուն մէջ կը նայէր, ճիշդ այն օրուան պէս, երբ Քորօ այդ աղջիկը կ'ամուսնացնէր կուռնա գըլուխ թաթարին հետ:

Ցաջորդ քանի մը շաբաթներուն, Քորօ շատ քիչ անգամ Մանային հանդիպեցաւ: Որովհետեւ, ըստ թաթար գնչուներու աւանդական սովորութեան, հարսն ու փեսան պէտք է առանձին մնային: Ուտելիք եւ խմելիք կը տանէին անոնց վրանին մօտ եւ միայն ուշ ատեն անոնք գլուխնին դուրս հանելով, ներս կ'առնէին զանոնք: Այդ Գնչուները կը հաւատային, որ նորապսակ ամոլները պէտք է մինակ մնան, որպէսզի ճանչնան եւ իրարու յարմարցնեն իրենց բնաւորութիւններն ու սովորութիւնները:

Թարգմ. Ե. Քամառ — Ք. ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(3)

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ

★

Գետը մինչեւ եկեր է սեմը տնակիս ,
Իր մրմնջուն խորհուրդներով ցնծագին ,
Ինչո՞ւ այլեւս չի հասկընար իմ հոգիս
Բառերը խունկ մանկութեան հին աղօթ -
քին .—

Երբ ես բնութեան ձայներուն մէջ կրնայի
Լըսել անհուն արձագանգներ սխրագին ,
Հաղորդըւիլ կարօտաբաղձ, հրճուալի ,
Մինչդեռ խո՜ւլ է սիրտս , անոնց մրրի -
կին …

Ոչ իսկ մեղուին բզզիւնը զիս կը տանի
Լուսեղէն դուռն աշխարհներու կորսըւած ,
Ա՜հ , բարձրանա՜ր գետը մռնչուն՝ հայ -
րենի
Իրիսին պէս , եւ ալիքները յանկարծ
Զիս առնէին իրենց ծոցին մէջ պղտոր ,
Եւ հասնէր կեանքը վախճանին իր ան -
դորր …

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

պատրա») կը կործանի , կը խրի դրամա - տիրական ընկերութեան նեխած ճահիճին մէջ : Աստուրը նոյնպէս կը տենչայ գեղեցիկին , գեղեցիկ կնոջ , որու հասնելու համար քաղքենի կեանքի ամէնէն յետին եւ աղտոտ ուղիները կրնայ ընտրել — ընկերային անհաւասարութեան պայմաններուն մէջ : Եւ այդ ուղիները կը տանին դէպի վերջնական կործանում :

Թոթովենցի ամէնէն ծաւալուն գործը «Բաքու» ընդարձակ վէպն է : Խորհրդահայ գրականութեան մէջ «Բաքուն» սակաւաթիւ վէպերէն է , որոնք արուեստով կը պատկերացնեն յեղափոխական վերելքը :

Վէպը որ առնուած է Անդրկովկասի յեղափոխական կեանքէն , դերծ է ճառերէ : Յեղափոխութեան ալըրտներուն մէջ կը բախին մարդիկ՝ իրենց առաւելութիւններով , թերութիւններով ու կորովի ջանքերով : Բան մը որ յատուկ է Վահան Թոթովենցի բոլոր գործերուն եւ համակող ջերմութիւն կը հաղորդէ անոր գործերուն : Բանաստեղծ - արձակագրի քնարական չունչով :

Ցաւալի է որ Թոթովենց հնարաւորութիւն չունեցաւ լիովին ամբողջացնելու եւ վերամշակելու այդ չափազանց արժէքաւոր ստեղծագործութիւնը :

Մահը խլեց զայն իր ուժերու , ստեղծագործական հասունութեան ամէնէն բեղուն շրջանին :

Հիմնալով Միսաք Մեծարենցի՝ այդ վաղամեռիկ տաղանդաւոր բանաստեղծի ձգած բարձր , գեղեցիկ արուեստին վրայ , Թոթովենց գրած է .

— « Այժմ ես , մեծցել եմ , դարձել եմ չափահաս , դո՛ւ մնացիր պատանի» : Թոթովենց ինքն ալ ձգեց ստեղծագործական շարքերը երիտասարդ , գործունեայ չըրջանին : Եւ գրական մեծ ժառանգութիւն թողուց :

Երեւան *Շ. ԹԱԹԻԿԵԱՆ*

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՆԿԱՐԻՉ ՍԵԶԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

●

Իր մահուան յիսնամեակին առթիւ, Սեզանի տարի պիտի կոչուի 1956ը : Այս առթիւ քանի մը գիծեր իր կեանքէն .—

Հանճարեղ նկարիչ մըն էր Սեզան , մոռցուած եւ արհամարհուած ի կենդանութեան , եւ որ յետագային դարձաւ ի . դարու ամէնէն փնտռուած նկարիչներէն մէկը :

Մեծ մայրիի մը ստուերին տակ տեղաւորելով իր եռոտանին , կը նստէր քարի մը վրայ իր խորաթափանց աչքերը սեւեռելով դէպի հեռաւոր հորիզոնները ու կը նկարէր : Կը նկարէր ու կը պատռէր :

Փոլ Սեզան զաւակն էր Էքս ան Փրովանսի ունեւոր քաղքենի ընտանիքի մը : Ծընած է 1839ին : Հայրը կ՚ուզէր որ տղան գործի ասպարէզին նուիրուի և դրամ շահի , փոխանակ պաստառին առջեւ կքելու : Սակայն Սեզան ծնած էր նկարիչ : Զափազանց կարճ կը թուէր կեանքը արտայայտելու համար իր հոգին փոթորկող բոլոր յոյզերը :

« Այնքան լաւ է , միանգամայն այնքան սոսկալի է նստիլ ճերմակ կտաւին առջեւ : Կը ծերանամ եւ ժամանակ պիտի չունենամ ամէն բան ըսելու … Եւ սակայն երդում ըրած եմ մեռնիլ նկարելով : Ահաւոր է կեանքը » :

Էքսի դպրոցը յաճախած ատեն , գրօսանքի պահուն , երբ աշակերտները կը ծաղրէին նորեկ մը , կորովի պաշտպանութիւն մը դրեց , կռուելով տղոց հետ : Ապա գնաց խօսելու «Նորեկին» հետ : Տեսաւ որ շատ համակրելի մէկն էր , Էմիլ Զոլա : Յաջորդ օրը , խորապէս յուզուած , Էմիլ Զոլա իբրեւ երախտագիտական տուրք , կողով մը խնձոր բերաւ Սեզանին : Կարծես թէ այս խնձորները տեսակ մը խորհրդանիշ դարձան ապագային , նըկարելու գեղեցիկ խնձորներ :

Սեզան յաջող աշակերտ մըն էր : Զոլան ծոյլ : Սակայն երկուքին բարեկամութիւնը մղեց որ Զոլան ալ դառնայ աշխատասէր եւ Սեզանի պէս դասարանին առաջին տեղերը գրաւէ :

Դպրոցէն իսկ կը յայտնուէր երկուքին տաղանդը , Զոլա 14 տարեկանին կը գրէր Խաչակիրներու վէպը , իսկ Սեզան կը նըկարէր «Սուրբ Յովհաննէս» : Երկու անբաժանները լեռ ու դաշտ կը պտտէին արտասանելով կտորներ Միւսէի բանաստեղծութիւններէն :

Զոլա Փարիզ մեկնեցաւ եւ շատ չանցած ստիպեց որ Սեզանն ալ երթայ հոն , «այլապէս երբեք ճշմարիտ նկարիչ մը պիտի չկրնաս ըլլալ» : Եւ առտու մը , երբ Զոլա Ռիւ Սուֆլոյի իր սենեակին մէջ անկողինն էր տակաւին , ձայն մը լսեց դուրսէն , — « Էմիլէօ , Էմիլէօ , ես եմ , բաց դուռը » :

Սեզան Փարիզի մէջ արձանագրուեցաւ Ակադեմի Սուիսը , ուրկէ անցած էին Տըլաքրուա , Մոնէ , Փիսարօ : Սակայն երկար չմնաց Փարիզի մէջ : Հայրը բաւարար դրամ չէր ղրկեր , որպէսզի վհատեցնէ Սեզան : Ոչ միայն այս է պատճառը , այլ իր անվերջանալի գեղեցկագիտական վիճաբանութիւնները եւ Փարիզի դորչ երկինքը փնտռել կուտային Էքսի արեւը : Պատռեց նկարները , ինչպէս եւ Զոլային որ նոր աւարտած էր :

Էքս վերադարձին հայրը հաշուապահի գործ մը ճարեց , սակայն ութ օր միայն կրցաւ ընել , ձգեց եւ վերսկսաւ նկարել . «Հոգ չէ թէ նկարները չծախուին , տուն թող ուզածը ընէ» , կ՚ըսէր մայր : Ոչ միայն բոլորը հաւատք չունէին , ինքն ալ դժգոհ էր եւ յաճախ հոգեկան տագնապներ կ՚ունենար , կը պատռէր նկարները ու կը կտրտէր վրձինները : Յետոյ յանկարծ կը վերսկսէր նոր թափով , մոռնալով իր անձկութիւնները : Որովհետեւ նկարելը ապրիլ էր իրեն համար» : «Երբ կը նկարեմ , կ՚ըսէր , աչքերս կը կպչին այն կէտին ուր կը նայիմ եւ ինծի այնպէս կը թուի թէ պիտի արիւնին » :

Անգամ մը եւս մտածեց թէ Զոլան իրաւունք ունէր , պէտք է Փարիզ երթալ , տեսնել թանգարանները եւ արուեստագէտները , յառաջդիմելու համար : Որոշեց կեանքը բաժնել Էքսի եւ Փարիզի միջեւ :

Այս անգամ Փարիզի մէջ ծանօթացաւ Փիսարոյի հետ , որու համար կ՚ըսէր թէ՝ հայր մը եղաւ իրեն համար :

Մերժուելով Գեղարուեստից Ակադեմիայի քննութենէն , օրէնքէ դուրս համարուած խմբակին մէջ ինկաւ : Կը նկարէր , հոգի դնելով իրերուն իսկ մէջ : «Ո՞վ ըսաւ թէ շաքարամանը հոգի չունի» : Ի՞նչպէս կ՚ընէ , կ՚ըսէր Ռընուառ . Զգոյն կը դնէ եւ հրաշալի կ՚ըլլայ նկարը : Թէեւ միայն քանի մ բարեկամներ հասկցան անոր տաղանդը :

Էքսի մէջ կ՚արհամարհէին զինք , իբրեւ մէկը որ հօրը դրամը կ՚ուտէ : Նոյնպէս Փարիզի մէջ : Ամէն տարի յամառօրէն նըկար մը կը ղրկէր Փարիզի Սալոնը եւ միշտ կը մերժուէր , որովհետեւ Սալոնի մթնոլորտը դէմ էր տպաւորապաշտներուն , թէեւ Սեզան բոլորովին տպաւորապաշտ մը չէր : Բայց եւ այնպէս իր երազն էր Սալոն ընդունուիլ : Քառասուն տարեկան էր , տիրացած իր արուեստին : Զոլան մեծ գրագէտ , ինք տակաւին անծանօթ մը եւ ձախողած :

Նկարներու վաճառական մը , Թանկէն , գուշակած էր Սեզանի յեղափոխական նըկարչութեան արժէքը : Իր խանութին մէջ կը դիզէր Սեզանի եւ Փիսարոյի նկարները , մտածելով թէ «տպաւորապաշտութիւնը» դէպի անեղ կ՚առաջնորդէ , մինչդեռ Սեզան միայն «տպաւորութիւններ » նկարող չէր , այլ կը յօրինէր իր նկարները իմացականութեամբ :

Հիւանդկախ եւ յոգնած Սեզան վերադարձաւ Էքս : Փարիզի մէջ Թակիի խանութին յաճախորդները կը շատնային , իսկ Ռընուառ եւ Փիսարօ կը փառաբանէին Սեզանի տաղանդը : Այդ պահուն առեւտրական մը , Ամպրուազ Վոլառ , աժան գիներով կը գնէր Սեզանի գործերը եւ օր մըն ալ ուզեց նկարահանդէս մը կազմակերպել : Փարիզ ըմբոստացաւ : Սեզանի գործերուն շուրջ ամէնէն հակասական կարծիքներ յայտնուեցան : Արտասահմանէն ալ սկսան գնել : Եւ երբ իրեն իմացուցին թէ Պերլինի ազգային նըկարասրահը երկու նկար գնած է իրմէ , կ՚ըսէր .— «Ատիկա պատճառ մը չէ որ զիս Սալոնը ընդունին » :

Սեզան մեռաւ 1906ին առանց գիտնալու թէ 20րդ դարու նկարչական նոր դպրոցի մը հիմնադիրը կը դառնար , եւ իր անունը պիտի դասուէր մեծ նկարիչներու կարգին : — Մ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՄՕՐ ՁԵՌՔԵՐԸ

●

Այս ձեռքերը՝ մօր ձեռքերը,
Հինաւուրց ու նոր ձեռքերը …
Ինչե՞ր ասես , որ չեն արել այս ձեռքերը ..
Պսակուելիս ո՞նց են պարել այս ձեռքերը՝
Ի՞նչ նազանքով .
Երազանքո՞վ :

Ինչեր ասես որ չեն արել այս ձեռքերը …
Զրկանք կրել , հոգս են տարել այս ձեռ -
քերը՝
Ծով լռութեա՞մբ :
Համբերութեա՞մբ :

Ինչե՞ր ասես , որ չեն արել այս ձեռքերը ..
Երկինք պարզած սիւն են դառել այս ձեռ-
քերը ,
Որ չփլուի իր տան սիւնը՝
Որդին կռուից դառել տունը :

Ինչե՞ր ասես , որ չեն արել այս ձեռքերը ,
Մինչեւ տատի ձեռք են դառել այս ձեռ –
քերը :
Այս ձեռքերը՝ ուժը հատած
Բայց թոռան հետ նոր ուժ գտած …
Քար են շրջել , սար են շարժել այս ձեռ -
քերը …
Ինչե՞ր , ինչե՞ր , ինչե՞ր շարժեր այս ձեռ-
քերը՝
Նուրբ ձեռքերը ,
Սուրբ ձեռքերը :
… Եկէք այսօր մենք համբուրենք որ -
դիաբար
Մեզ աշխարհում ծնած , սնած ,
Մեզ աշխարհում շահած պահած ,
Մեզնից երբեք չկշտացած ,
Փոշի սրբող , լուացք անող ,
Անվերջ դատող , անվերջ բանող ա՛յս ձեռ-
քերը ,
Թող որ ճաքած ու կոշտացած ,
Բայց մեզ համար մետաքսի պէս
խաս ձեռքերը …

Պ. ՍԵՒԱԿ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (154)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԵՄՔԻ ՎՐԱՅ

Մի գիշերուայ մէջ խեղճ կինը բոլորովին հալուել ու մաշուել էր : Երեւի , նա եւս չէր քնել , երեւի , նա եւս անհանգիստ էր … ի՞նչ էր պատահել :

Այդ հոյակապ տունը , ուր միշտ ուրախ , ուր միշտ երջանիկ լինելու համար ոչինչ թերութիւն չկար , այսօր այնպիսի տխուր տպաւորութիւն էր գործում , որպէս թէ , սգաւորի տուն լինէր : Բոլորի դէմքերի վրայ նկարուած էր մի անբացատրելի տրտմութիւն : Ամէնքը լուռ էին , ամէնքը խորշում էին միմեանց հետ խօսելուց : Կարծես , կար մի բան , որից վախենում էին , մի գուցէ մինը միւսին յիշեցնելով , աւելի եւս սաստկացնէ նրա սրտի ցաւերը …

Երէկ լուր ստացուեցաւ , որ Մերուժանը գալիս է : Այսօր ճաշից յետոյ նա պէտք է մտնէ իւր իշխանութեան Ոստանը : Թէ մօր համար՝ եւ թէ ամուսնի համար՝ ի՞նչ աւետիս , ի՞նչ բարի համբաւ կարող էր այնքան ուրախալի լինել , քան թէ այդ , որ նրանց սիրելին , երկար բացակայութիւնից յետոյ , վերադառնում է իւր տունը : Բայց նրանք , փոխանակ ուրախանալու , տխուր էին :

Նա վերադառնում էր որպէս ուրացող , որպէս դաւաճան : Եւ մայրն ու ամուսինը պէտք է գրկէին նրան , պէտք է սրբէին նրա ճակատից ճանապարհի փոշին : — Այդ ծանր էր մահուան չափ , ծանր էր թէ մօր եւ թէ ամուսնի համար : Նրանց արդէն յայտնի էին Վանայ աղէտալի անցքերը եւ իրանց արիւնակցի — դըժբախտ Համազասպուհիի ցաւալի նահատակութիւնը : Նրանք գիտէին եւ այն , թէ այլեւս ինչեր պիտի անէր Մերուժան …

Մայրը վաղուց լսած էր որդու չար գիտաւորութիւնը , բայց նա ամենայն զգուշութեամբ ծածկում էր իւր հարսից , վախենալով , որ խեղճ կինը , որն առանց դրանց եւս շատ տկար էր իւր առողջութեամբ , պիտի չկարողանար դիմանալ այդ հարուածներին : Բայց երկար գաղտնիք պահել՝ անկարելի էր , որովհետեւ այսօր պէտք էր գար նրա ամուսինը : Այդ էր պատճառը , որ նրան փոքր ինչ նախապատրաստելու համար , երէկ երեկոյեան կանչեց իւր մօտ եւ յայտնեց բոլորը :

Վանայ ցաւալի կործանումից յետոյ որպէս յայտնի է , Մերուժանը միայն իւր թիկնապահների փոքրիկ խմբով կարողացաւ ազատուել իւր քաղաքացիների վրէժխնդրութիւնից : Եւ մտածելով , մի գուցէ իւր Ոստանը մտնելու ժամանակ նոյն վըտանգներին հանդիպի , — նա շտապեց կէս ճանապարհից յառաջագոյն մի մարդ ուղարկել իւր մօր մօտ , որպէս զի նախապատրաստուի որդուն ընդունելու : Այստեղ իւր տան մէջ , դիտաւորութիւն ունէր փոքր ինչ դադար առնել , հանգստանալ մինչեւ կը հասնէին պարսկական նոր զօրքերը , որոնց մեծ անհամբերութեամբ սպասում էր նա :

— Ես հրամայել էի՝ ինձ մօտ կանչել քաղաքապետին , ասաց տիկինը : Ցանկանում էի իմանալ , արդեօք ի՞նչ կարգադրութիւններ է արել նա :

— Նա այստեղ է , պատասխանեց հարսը : Դեռ դու եկեղեցուց չէիր վերադարձել , նա շատ վաղ եկել սպասում էր : Ի՞նչ կարգադրութիւններ պէտք է անէր նա :

Հարցը մնաց առանց պատասխանի : Այդ միջոցին ներս վազեց մի ուրախ , վառվըռուն օրիորդ , որը անդադար իւր վրայ նայելով , մօտեցաւ , կանգնեց տիկնոջ առջեւ եւ , իւր լի բերկրութեամբ աչքերը դարձնելով դէպի նա , հարցրեց .

— Նայիր , մայրիկ , այդ հագուստով լա՞ւ է :

Դա Մերուժանի քոյրն էր , զարդարուել էր , պատրաստուել էր եղբօրը հանդիպելու համար : Տան մէջ ամէնքը տխուր էին , նա միայն ուրախ էր : Մայրը նայեց նրա վրայ , աչքերը լցուեցան արտասուքով : Նա խօսք չգտաւ պատասխանելու իւր դստերը : Ի՞նչ ասէր , ի՞նչպէս վշտացնէր նրա մէջ այն ջերմ սէրը , որ ունէր նա դէպի եղբայրը : Կարո՞ղ էր բացատրել նըրան , թէ կեանքի մէջ կան այնպիսի հանգամանքներ , որ բաժանում են քրոջը եղբօրից , մօրը որդուց : Օրիորդը թէեւ մեծ աղջիկ էր , բայց այդ մասին՝ շատ փոքր հասկացողութիւն ունէր : Նա լսել էր շատ բան նրան ասել էին բոլորը , բայց դեռ նա սիրում էր եղբօրը : Դա այն աղջիկն էր , որին Սամուէլի մայրը նշանել էր իւր որդու համար , չնայելով , որ Սամուէլի սիրտը պատկանում էր Ռշտունեաց օրիորդին — Աշխէնին :

Շաւասպուհին , այսպէս էր նրա անունը , նկատելով մօր տխրամած դէմքը , ընկաւ նրա ծնկների վրայ եւ , նրա դողդոջուն ձեռքերը սեղմելով իւր բոցավառ շըրթունքների վրայ , բացականչեց .

— Մայրի՛կ , սիրելի՛ մայրիկ , ինչո՞ւ ես լաց լինում , եթէ դու լաց լինես , ես էլ լաց կը լինեմ …

— Մենք էլ լաց կը լինենք , ձայն տուեցին երկու երեխաները , որոնք ապշած կերպով նայում էին այդ սրտաշարժ տեսարանի վրայ :

Երեխաների մայրը առեց նրանց , եւ այրուած սրտով դուրս եկաւ դահլիճից :

ՐԱՖՖԻ

ՆՈՐԷՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԽՕՍՔԵՐ

Մոսկուայի կառավարական պաշտօնաթերթը, «Իզվեստիա», կը գրէ թէ Իսրայէլ Եգիպտոսի դէմ պիտի պատերազմի Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ, եթէ Սուէզի տագնապը չլուծուի։ Յօդուածին խորագիրն է,— «Գրգռիչ պատրաստութիւններ Իսրայէլի մէջ»։ Թերթը խոստովանելով հանդերձ թէ ամէն բան գաղտնի կը պահուի, կ՚եզրակացնէ թէ Իսրայէլի հողը երբեւ խարիսխ պիտի գործածուի, Եգիպտոսի դէմ կատարուելիք յարձակման համար։ Այս առթիւ կ՚ըսէ թէ Իսրայէլ յարաճուն քանակութեամբ զէնքեր կը ստանայ Արեւմուտքէն։ Քանատայի կառավարութիւնը առջի օր կը ծանուցանէր թէ 24 ռազմական օդանաւեր պիտի ծախէ Իսրայէլի։ «Իզվեստիա» կ՚ըսէ թէ Իսրայէլ միջին և ծանր հրասայլեր, հակօդային թնդանօթներ, մարտանաւեր եւն. կը ստանայ։ Եւ կ՚աղդարարէ.— «Իսրայէլի ծայրայեղ հոսանքները պէտք է գիտնան թէ երբ կրակէն շագանակներ կը քաշեն Արեւմուտքի համար, կրնան այրել իրենց մատները»։

× Կը հաստատուի թէ ընդ. Նասր մերժած է Հնդկաստանի միջնորդութիւնը։ Միւս կողմէ օտար դիւանագէտներ գիտել կուտան թէ Իրաք, Իրան եւ Արաբիա, ինչպէս եւ ուրիշ արաբական երկիրներ պատճառներ ունին գգուշանալու ընդ. Նասրի ծայրայեղութիւններէն, քանի որ իրենց տնտեսութիւնը հիմնուած է քարիւղի վաճառման վրայ։ Ցետոյ, լաւ աչքով չեն դիտեր Եգիպտոսի մերձեցումը Խ. Միութեան։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈՍՏԱՊԱՆՆԵՐՈՒ գործադուլը վերջացաւ երէկ, երկու օր ծանր տագնապի մը մատնելէ ետք Փարիզի ժողովուրդը։ Զինուորական իշխանութիւնը պարտաւորիչ ծառայութեան ենթարկած էր 4200 փոստերու տէրերուն երկու երրորդը։ Զինուորական իշխանութիւնն ալ օգնեց տագնապը թեթեւցնելու համար։ Հազարաւոր տանտիրուհիներ անտանելի դժուարութեանց հանդիպեցան, հաց ճարելու համար։ Կը վախցուի նոր տագնապէ մը, վասն զի փոստպանները կը մերժեն վճարել աշխատաւորներու պահանջած 15 առ հարիւր յաւելումը։ Փռապան մը եւ՝ իր կինը 25.000ական ֆրանք տուգանքի դատապարտուեցան, այն ամբաստանութեամբ թէ տակնուվրայ ըրած էին ուրիշ արհեստակցի մը փուռը, որ կը բանէր։

ՄԻՍԻՆ գինը իջեցնելու համար կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առաւ։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ նորէն պահանջեց արեւմտեան Գերմանիայէն վերադարձնել 3013 ռուս քաղաքացիներ։ Գերմանիան ալ կը գանգատի որ գերման գիտնականներ վար դրուած են Սեւ ծովու ափերուն վրայ, հակառակ իրենց կամքին։

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ բողոքի ցոյցերը կը շարունակուին, երեք յոյն երիտասարդներու մահապատժին գործադրութեան առթիւ։ Այս կախաղաններով ուզէ հասած կ՚ըլլայ մահապարտներուն թիւը։— Աթէնքէն յոյն քաղաքագէտ մը յանձն առաւ իր տունը նուիրել անոր որ կը սպաննէ Կիպրոսի անգլիացի կառավարիչը, Սըր Ճոն Հարտինկ։ Երեք մահապարտները թաղուեցան բանտին մէջ։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Փալեստրօ քաղաքին մէջ ծուղակն ինկան խումբ մը ֆրանսական զինուորներ, որոնցմէ 17 նորագիրներ սպաննուեցան։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետին եւ ընդ. Նասրի միջեւ փոխանակուած նամակներուն մէկ մասը գողցուած է։ Ձերբակալուեցաւ բարձր պաշտօնատար մը, իր կնոջը հետ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ դանցառութեամբ ամբաստանուած պաշտօնատարները այսուհետեւ պիտի չբանտարկուին, բայց կրնան մեղադրանքի, տուգանքի կամ պաշտօնանկութեան դատապարտուիլ։

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ Կոմի մէջ բացուած նոր նաւթահորերը կը շարունակեն հոսիլ, հակառակ ձեռք առնուած միջոցներուն։ Կառավարութիւնը հոսած քարիւղը կը ծախէ թոնը 48 թումանի (2500 ֆրանք)։ Ցարդ 1.800.000 տակառ քարիւղ հոսած է։

ՍԱԿԱՐԱՆ (21 Սեպտ.)— Զօյլ ոսկի 470.000, նափոլէոն 3430, դուից. 3240, սթերլին 4210, քառն տոլարնոց 16.400։ Թղթադրամ (անպաշտօն).— Սթերլին 1025, տոլար 404, պելժ. 8.10, դուից. 97.25, փեզեթա 8.90։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ԼՈՒՍԱԲԵՐԴ»

Տարօնաշունչ հատոր, հեղինակ՝ Նշան Պէշիկթաշլեան, Յառաջաբան՝ Ս. Շահնազարեանէ։ Պատկերազարդ, 240 էջ, գին 1000 ֆրանք։ Հրատարակութիւն Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան կեդր. Վարչութեան (Ամերիկա)։

Դիմել հեղինակին.—

52, Rue de Strasbourg, Vincennes (Seine).

●

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆՔ

Գրեց՝ ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

Արձակ բանաստեղծութիւններ որոնց ֆրանսերէնը երկու հատորներով լոյս տեսած է, մէկը Փարիզի, միւսը Գահիրէի մէջ։

Ընտիր տպագրութեամբ։ Գին 2 տոլար։

Հասցէ.—

Arsène Yergath, B. P. 55

Le Caire (Egypte)

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՆԻՋԱԿԱՄԱՐՏ ՇԱՒԱՐՇԱՆԱՑ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ– Գրեց՝ Շաւարշ Նարդունի։ 206 էջ, ընտիր տպագրութեամբ։

Դիմել հեղինակին,

32, Rue de Trévise, Paris.

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ, դրամա 5 գործողութիւն երկու պատկեր։ Գրեց Երեմ Սարուխանեան (Վէտահ)։ Տպ. Թեհրան։ Գին 50 րիալ։

ԲԺԻՇԿ, բժշկական եւ առողջապահական ամսաթերթ Բ. տարի թիւ 3 (1956 Սեպտ.)։ Կը հրատարակուի խմբագրական կազմի մը կողմէ։ Տարեկան բաժնեգին 10 լիր. ոսկի։ Հասցէ.— Նամակատուփ 4176, Պէյրութ (Լիբանան)։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մուրատեան վարժարանի դպրոցական վերամուտի օրն է 30 Սեպտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ։

●

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին։ Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի։

●

Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցի արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան 30 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտեան 9էն12, իսկ դասաւանդութիւնները 7 Հոկտեմբեր վերոյիշեալ ժամերուն։ Ուրեմն կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր իրենց զաւակները արձանագրել դպրոցի սրահը։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով։

ԾԱԽՈՒ Է

Վալանսի «Մարանաթա» Եղբայրութիւնը, ունենալով իր նորաշէն եկեղեցին, տարեց եղբայրներու միահամուռ հաւանութեամբը որոշուեցաւ որ իր հին ժողովատունը ծախուի։

Ա) Ունի ընդարձակ Ռէ տը Շօսէ մը,

Բ) Ա. յարկին վրայ 5 սենեակներ։

Գ) Բ. յարկն ալ 80 քառ. մեթր մեծութեամբ սրահ մը։

Տեղեկութեան համար դիմել.—

Mr. Ghazarian Aharon

16, Côte des Chapeliers

Valence (Drôme)

ՎԱՐՁԱԿԱՆ ԴԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Կը խնդրուի մեր ընթերցողներէն նկատի ունենալ հետեւեալ կէտերը.—

1.— Հասցէի փոփոխութեան պարագային միշտ ղրկել հին հասցէն։

2.— Թերթին չվերաբերած գումարները չղրկել մեր Չէք փոստալի թիւով։

3.— Միութեանց եղած նուէրները կը հրատարակուին մի միայն այն պարագային, երբ գումարը կը ղրկուի Յառաջին կամ ստացող Միութիւնը ինք կուտայ ծանուցումը։

4.— Մահազդ, նշանտուք, ամուսնութիւն, փնտռտուք, հոգեհանգիստ, շնորհակալիք կամ ցաւակցութիւն կը հրատարակուին կանխիկ վճարումով։

5.— Անուն եւ հասցէ գրել մաքուր եւ յստակ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ազքատախնամ - Որբախնամ Միութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է Մարսէյլէն Պ. Յակոբ Փափազեանէ հինգ հազար ֆրանք, իր աղջկան Օր. Անահիտ Փափազեանի եւ Սէնթ Էթիէնէն Պ. Ստեփան Միհրանեանի ամուսնութեան առթիւ։ Վարչութիւնս կը մաղթէ նորապսակ ամոլին երջանիկ կեանք։

Շնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ Ա. Պամաճեանէ հազար ֆր., վիճակախաղի առթիւ չահած առարկային փոխան։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին։

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14։

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել ՓավիյօնՍուՊուա։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Պ. Յակոբ Գումրեան, զաւակը ու ազգականները շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով իրենց կնոջ, մօր եւ ազգականին Տիկին Զապել Գումրեանի մահուան առթիւ։ Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Սեպտ. 19ին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Դաշնակի հետեւող հայ օրիորդ մը իր եւ իր մօրը համար կը փնտռէ Փարիզի մէջ սենեակ մը, ուր ազատութիւնը ունենայ իր դաշնակի դասերը պատրաստելու։ Լաւ վճարում։ Գրել.—

Mme. Hatzakordzian

45 Rue St. Ferdinand, Paris (17-).

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը ժամը 15.30ին դպրոցի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն ըսկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին։ Ուսուցիչն է Պ. Թրագոշ։

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները։

(Կնիք)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Տիկին Հայկանուշ Տէյիրմէնճեան, Վանեցի, կը փնտռէ իր եղբայրը, Գրիգոր Գուրպէթեան Յակոբի, ծնած Վան։ Պուլկարիայէն Հայաստան գաղթած։

— Էլմաեան Յակոբ Յովսէփի, Երեւանէն, կը փնտռէ իր ազգականները Պալթազար եւ Միհրան Աւագեան, Պաֆրացի։ Առնոք կ գտնուէին Վալաս։

— Եղիսաբէթ Սարգիսեան, կը փնտռէ իր մօրքրոջը Պօղոս Սաքլամեանը, որ այժմ 44 տարեկան ըլլալու է։

— Վիրապ Ղազարեան կը փնտռէ իր եղբայրը, Հայրապետ Ղազարեան Դաւիթի։

— Կը փնտռուի Արապեան Ենովք Վարդերեսի, Զալկարացի, ծնած 1923ին, ռազմագերի։

— Տիկին Գոհար Բարունակեան կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդին՝ Գրիգոր Բարունակեանը։

— Թագուհի Մարտիկեան, Երեւանէն կը փնտռէ իր քեռորդին՝ Պ. Գէորգ Թիւֆէնկճեանը, Պոլսեցի, որ Պոլոն կը գտնուէր առեն մը։

— Կը փնտռուի Ազատ Ահարոնեան Մեսրոպի, ծնած 1919ին, ռազմագերի։

— Տիկին Մարի Հաճի Յակոբեան կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդին Գրիգոր Հաճի Յակոբեանը, հօր անունը Աթանաս, մօր անունը Զայնիկ, Օվաճըգցի։

— Սեդրակ Յարութիւնի, Աշտարակցի։

Տեղեկացնել՝

Pasteur Hélvadjian, Clos Reynaud

Gardanne (B. du R.)

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Մոթէորով մեքենայի վրայ աշխատող կին գործաւորուհիներ։

Դիմել Հայթաեանի,

IMPER - AS

21, Rue des Jeûneurs, Paris (2e)

Tél. : GUT. 00-31

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

GEORGES V. Ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կիրակի 28, Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

Մուտք 500 ֆրանք — Ապահովել սեղանները հեռաձայնելով

Միութեան գրասենեակը՝ PRO. 77-73 — Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

10 RUE DU CAIRE et 200 RUE SAINT DENIS — PARIS

ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹ ՄԸ ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՄԵԾ ՄԹԵՐՔ ԹՐԻՔՕ ՇԻՆԵԼՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ

ԱՄԷՆ ԳՈՅՆԻ ԵՒ ՏԵՍԱԿԻ, ՊԱՏՐԱՍՏ ԹՐԻՔՕՆԵՐՈՒ, ԱՅԼԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՎ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻ ԳՈՅՆԵՐՈՎ

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, *rue de Trévise, Paris-9e*
C.C.P. Paris 1678-63 — R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10 ։ Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MARDI 25 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7689 — 32e ANNEE — խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3500

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՉԱՐԸ ԽԱՓԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ձախողած կը համարուի Լոնտոնի երկրորդ խորհրդաժողովը ։ Ոչ միայն հակառակորդներուն, այլ եւ բուն ժողովականներուն կողմէ ։

Ամէնէն աւելի զառնացած է Ֆրանսան, որ համամտութիւն յայտնելով հանդերձ, կ'ուզէ պահել իր գործելու ազատութիւնը ։ Իրեն հետ է Անգլիան ։

Ուրիշ երկիրներ ալ զանազան վերապահումներ ունին ։ Վերջնական կացութիւնը պիտի պարզուի Հոկտեմբեր 1ին, երբ մասնակցող կառավարութիւնները ճշդած ըլլան իրենց դիրքը ։

Դժգոհներուն գլխաւոր առարկութիւնն այն է թէ գոյացած համաձայնութիւնը չի համապատասխաներ առաջին օրերու վճռական յայտարարութեանց ։

Յուլիս 26էն անմիջապէս ետք, երբ գնդ. Նասր կ'ազգայնացնէր Սուէզի ջրանցքը, սպառնալից դիրք մը բռնած էին մասնաւորապէս Ֆրանսա եւ Անգլիա ։ Նոյն իսկ զինուորական պատրաստութիւններ կատարեցին, ի հարկին միջամտելու համար ։

Յետոյ ժողովներ, յայտնի եւ գաղտնի խորհրդակցութիւններ, եւ վերջապէս համաձայնագիր մը, որ անմիջապէս մերժուեցաւ Եգիպտոսի կողմէ, երբ դեռ Գահիրէ չէր հասած Հինգերու յանձնախումբը, նախագահութեամբ Աւստրալիոյ վարչապետին ։

Դեռ նոր վերջացաւ Լոնտոնի երկրորդ խորհրդաժողովը, յանգելով համաձայնութեան մը որ նախորդին կմախքն է ։

Կը թուի թէ նորէն ծայրէն պիտի սկսի ծրագրուած ընկերակցութիւնը, կամ Ակումբը ։ Պիտի փորձէ բանակցիլ Եգիպտոսի հետ, միջին ճամբայ մը գտնելու համար ։

Այս նահանջը հետեւանք է ոչ միայն հանրային կարծիքի ճնշումին, այլ եւ մասնակցող 18 պետութեանց մեծ մասին մտավախութեան ։

Տագնապին սկիզբէն իսկ, բոլոր երկիրներուն մէջ վճռական դիրք բռնեցին ընդդիմադիր հոսանքները, բողոքելով զինեալ միջամտութեան դէմ ։

Մ. Նահանգները անգլեւֆրանսական ճակատին ուժ տալով հանդերձ, կը հասկցնէին թէ համաձայն չեն ծայրայեղութեանց դիմելու ։

Արաբական աշխարհը ջղագրգիռ վիճակ մը կը մատնէր, միացեալ ճակատ կազմած ըլլալով հանդերձ ։

Իսկ Խ. Միութիւնը յայտնապէս դիրք բռնած էր ի նպաստ Եգիպտոսի ։

Գահիրէի խորհրդային դեսպանը դարձած էր մտերիմ խորհրդական մը, որ շարունակ նոր հրահանգներ կը ստանար Մոսկուայէն ։

Այս բոլոր պարագաները հետզհետէ կը թանձրացնէին մթնոլորտը եւ վերջապէս, գլխաւոր շահակիցները շատ լաւ կ'ըմբռնէին թէ որեւէ յախուռն ձեռնարկ պիտի յանգէր զինեալ ընդհարումի մը, եթէ ոչ երրորդ աշխարհամարտին ։

Այս փրկարար վախին շնորհիւ էր որ կարելի եղաւ պահպանել խաղաղութիւնը, շատ աւելի ծանրակշիռ պարագաներու մէջ ։

Գ. աշխարհամարտի մը մղձաւանջը, անոր հեռանկարը դարձած է տեսակ մը չարխափան կամ չանթարգել, կանխելու համար նոր փոթորիկներ ։

Միայն մեր «եկեղեցասէր»ներն ու եպիսկոպոսներն են որ կ'արհամարհեն այդ վտանգը, ապերասան ելոյթներ սարքելով կամ Սփինքսը կապկելով ։

Եթէ փորձէք լրջութեան կամ զգաստութեան կոչ մը ուղղել, տասը դար ետ կ'երթան, համոզելու համար թէ ազգովին փրկուած ենք, երբ մայր-եկեղեցի մը եւս շինուի Լիբանանի մէջ, Անթիլիասի դիմաց ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ԿԸ ԴԻՄԵՆ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԱԼ, ԻՐ ԿԱՐԳԻՆ

Բրիտանական կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ֆրանսայի հետ համախորհուրդ, խնդրած է Ազգաժողովէն նիստի հրաւիրել Ապահովութեան Խորհուրդը, վաղը, չորեքշաբթի, քննելու համար Սուէզի խնդիրը ։

Այս ձեռնարկով, Անգլիոյ վարչապետը կ'ուզէ ապացուցանել ընդդիմադիրներուն թէ կառավարութիւնը ամէն գործնական միջոց ձեռք առած է, խաղաղութեամբ լուծելու համար Սուէզի ջրանցքին ազգայնացման առթիւ ծագած վէճը ։ Ապահովութեան Խորհուրդին կը մնայ բացատրութիւն պահանջել Եգիպտոսէն եւ ճշդել թէ ի՛նչ պայմաններով կը հաւանի լուծել տագնապը ։ Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան բանբերը բացատրեց թէ Անգլիա հաստատ կը մնայ ջրանցքին միջազգային վարչութեան տեսակէտին վրայ, համաձայն 1888ի պայմանագրին եւ թէ Եգիպտոս իրաւունք չունէր ազատ նաւարկութեան վերջ տալու միակողմանի կարգադրութեամբ ։ Ուրեմն, անհրաժեշտ է նոր ձեւ մը գտնել, հաստատելու համար ջրանցքին միջազգային հանգամանքը ։ Ոչ ոք կը պահանջէ որ վերահաստատուի նախկին ընկերութեան սեփականութիւնը ։ Անգլիայէն եւ Ֆրանսայէն զատ, միւս պետութիւններն ալ համաձայն են որ վէճը քննուի Ազգաժողովին կողմէ ։ Մ. Նահանգներն ալ սկզբունքով համաձայն են, բայց կը նախընտրէին որ դիմումը կատարուի Հոկտ. 1ին, երբ ժողով պիտի գումարէ նոր ընկերակցութեան կազմակերպական մարմինը ։

Ամէն պարագայի մէջ, 18 պետութիւնները միշտ հաւատարիմ կը մնան ջրանցքին միջազգային վարչութեան ծրագրին ։ Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան յայտարարութիւնը կ'ըսէ ․

— Մենք լիովին պիտի ընծայենք մեր աջակցութիւնը նոր ընկերակցութեան եւ կը կարծենք թէ ան օգտակար դեր մը պիտի կատարէ, եգիպտական կառավարութեան հետ բանակցելու եւ ճամբան հարթելու համար ։

Նոյն յայտարարութեան համաձայն, Անգլիոյ արտաքին նախարարը Նիւ Եորք պիտի երթայ, մասնակցելու համար Ապահովութեան Խորհուրդի նիստին ։ «Կը կարծենք թէ ժամանակը եկած է, որ Ազգաժողովին մօտ կատարուած դիմում մը դիւրացնէ վէճին կարգադրութիւնը» ։

Երկու կառավարութեանց դիմումը զարմանք պատճառեց Ազգաժողովի շրջանակներուն մէջ ։ Բայց իրազեկներ կը հաստատեն թէ Մ. Նահանգները ամէն աջակցութիւն պիտի ընծայեն Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ, Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ ։ Վէճը պիտի քննուի համաձայն Ազգաժողովին ուխտին 33, 35, 39 եւ 40 յօդուածներուն ։

Ապահովութեան Խորհուրդին անդամներն են Ֆրանսա, Անգլիա, Մ. Նահանգներ, Խ. Միութիւնը, Չինաստան, Իրան, Եուկոսլաւիա, Աւստրալիա, Պելժիա, Քուպա եւ Փերու ։

× Անգլեւֆրանսական ձեռնարկէն անմիջապէս ետք, Ազգաժողովին եգիպտական եւ իրանեան պատուիրակները տեսակցութիւն մը ունեցան ։

× Վերջին լուրերու համաձայն, Եգիպտոս ալ պիտի դիմէ Ապահովութեան Խորհուրդին, իբրեւ հետեւանք՝ անգլեւֆրանսական ձեռնարկին ։

Գնդ. Նասր պիտի փորձէ առարկել Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ պատճառաբանութեանց դէմ եւ խնդիրը պիտի բանաձեւէ համաձայն իր տեսակէտներուն ։ Անգլեւ-

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Երկու տարի առաջ այսօր, 25 Սեպտեմբեր, գուժկան հեռագիր մը Միլանոյէն.

— Հրաչ Սարգիսեան յանկարծամահ...

Շատոնց վարժուած ենք շանթահար մահերուն, որոնք նոյնքան յաճախադէպ են այսօր, որքան ճեպընթաց կառքերու պատճառած կորուստները ։

Եւ սակայն, կը դժուարանայինք հաւատալ, նկատի առնելով իր առոյգ դիմագիծը եւ աշխոյժ շարժուձեւերը ։

Աւելի վերջը պիտի իմանայինք թէ խակապէս կը տառապէր սրտի տկարութենէ մը, որ ամէն բանէ առաջ հանգիստ կը պահանջէր ։

Պատահաբար ծանօթացանք 1927ին, երբ իր առաջին գրութիւնը կը բերէր «Յառաջ»ի ։

Դրացիներ էինք այն ատեն, երբ թերթը կը տպուէր *Մասիս* տպարանը, Լաֆայէթի վրայ ։

Մարդամօտ էր եւ զգայուն ։

Շատ բան չէի գիտեր իր անցեալ կեանքի մասին ։

Երզնկացի է, կ'ըսէին, զաւակը վաստակաւոր դաստիարակի մը ։ Ժամագործութիւնը կատարելագործած՝ Զուիցերիոյ մէջ ։

Կարեւորը իր անցեալը չէր, այլ ներկան ։ Ուրիշ խօսքով, իր կամաւոր, գործօն եւ եռանդուն ծառայութիւնը՝ հայկական մշակոյթին ։

Իր նախասիրած ճիւղն էր թատրոնը ։ Կանոնաւորապէս կը հետեւէր Փարիզի թատերական կեանքին, միեւնոյն ատեն զբաղելով հայկական բեմին վրայ ։

Հատոր մը կրնան կազմել իր պարբերական տեսութիւնները, որոնց մէջ կան ամբողջական ուսումնասիրութիւններ ալ, ինչպէս եւ մենագրութիւններ ։

Ունէր կիրթ լեզու մը, յայտնապէս ազդուած՝ ֆրանսերէնէ, բայց միշտ հայաշունչ ։

Իբրեւ անխոնջ աշխատաւոր մշակոյթի ճակատին, նիւթապէս ալ կ'օգնէր գրական-թատերական ձեռնարկներու, ինչպէս եւ անհատ հեղինակներու ։

Ժամագործի խանութին մէջ անկիւն մը ունէր, հայերէն գիրքերու տարածման համար ։

Վերջին աշխարհամարտէն ետք, ազգային գործերու անդաստանն ալ մտաւ ։

Իբրեւ բարեխառն մարդ, ամէն բանէ առաջ կ'ուզէր ոչ միայն դրական աշխատանքներ կատարել, այլեւ մթնոլորտ ստեղծել, ներդաշնակ եւ պայծառ գործակցութեան մը համար ։

Հաւասարակշռութեան ազդակ մըն էր, միշտ բարեմիտ եւ լաւատես ։

Դժբախտաբար իր վերջին տարիները մթագնեցան դառն յուսախաբութիւններով ։

Ինքն ալ մնաց անժառանգ՝ այս ճամբուն վրայ ։

Ո՛րքան բազմապատկուեցան կսկծալի կորուստները՝ այս մռայլ օրերուն ...

ՎԱՀԷ

ԶԱԽԶԱԽԻՉ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ ԵՒՍ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Երէկ հետեւեալ հեռագիրը ստացանք Հալէպի մեր թղթակցէն. —

ՀԱԼԷՊ, 23 *Սեպտ.* — *ԶԱԽԶԱԽԻՉ* ԵՒ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ ՇԱՀԵՑԱՆՔ ԳԱՒԱՌ. ԺՈՂՈՎԻ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԷՋ ։ ԸՆՏՐՈՂՆԵՐՈՒՆ 87 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐԸ ԻՐԵՆՑ ՔՈՒԷՆԵՐԸ ՏՈՒԱԾ ԷԻՆ Հ. Յ. Դ. ՑԱՆԿԻՆ ։

ԽՄԲ. — Այս ընտրութիւնները երկու անգամ յետաձգուած էին կառավարութեան կարգադրութեամբ, հակառակորդներու դաւերուն հետեւանքով ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴԱՌՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վարչապետ Գ. Կի Մոլէ կիրակի օր ճառ մը խօսելով Լանի մէջ (Հիւս. Ֆրանսա), «իր զայրոյթը եւ անձկութիւնը» յայտնեց Լոնտոնի երկրորդ խորհրդաժողովին առթիւ, «անբաւական գտնելով իր բարեկամներուն եւ դաշնակիցներուն միութիւնը» ։ Ահաւասիկ իր ճառին ամփոփումը ․

— Միշտ հաւատարիմ մնալ մեզի, հաստատեցինք թէ թշնամիներ չենք հարստահարուած ժողովուրդի մը, թէ առիթ չենք փնտռեր խաչակրութիւն մը կատարելու համար, այլ հակառակ ենք ծաւալապաշտութեան, գաղափարական ըլլայ թէ ցեղային ։ Մենք սպառեցինք խաղաղ կարգադրութեան մը բոլոր կարելի միջոցները, համաձայն Ազգաժողովի ուխտին ։ Մենք ճանչցանք համագերմանութիւնը, տանուտէրներու ցեղին փառաբանութիւնը, Հիթլէրի չափազանցեալ երազները, եւ գիտենք որ այդ բոլորը հրապուրեցին ամբողջ ժողովուրդ մը ։ Այսօր Գերմանիան — եւ Եւրոպան — դեռ բոլորովին վերականգնած չեն մէկ մարդու յիմարութեան

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ֆրանսական ծանուցագիրը կը խնդրէ Ապահովութեան Խորհուրդէն քննել «եգիպտական կառավարութեան միակողմանի արարքին հետեւանքը» ։ Երկու կառավարութիւնները այսպէս խմբագրած էին իրենց դիմումը Սեպտ. 12ին, երբ Եգիպտոս ալ անմիջապէս դիմում կատարեց, գիտել տալով թէ «անգլեւֆրանսական ամբաստանութիւնը որեւէ իրաւական, պատմական եւ բարոյական հիմք չունի» ։

Գնդ. Նասր Արաբիա կը գտնուի այժմ, այնպէս որ կացութիւնը պիտի պարզուի վերադարձէն ետք ։

ՏԻՐԱՆ ԱՐՔ. ԱՆՊԱՐՏ

Ամմանէն «Ազդակ»ի ուղղուած նամակ մը (22 եւ 23 Սեպտ.) կը ծանուցանէ թէ Յորդանանի Գերագոյն Ատեանը լսելով Տիրան արք.ի բացատրութիւնները, անպարտ հռչակած է զայն եւ արտօնած է որ բնակի Երուսաղէմի մէջ ։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Պատր. Տեղապահ Եղիշէ արք. նոր ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ դէպի Եւրոպա ։

× Պէյրութի «Էլ Եոմ» թերթը հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Ամմանէն. — «Տիրան արք. դատ բացած էր Գերագոյն Ատեանին առջեւ, Եղիշէ արք.ի դէմ, որ զինքը ամբաստանած էր թէ քաղաքականութեամբ կը զբաղի եւ կապ ունի օտար պետութեան մը հետ ։ Գերագոյն Ատեանը քննելով խնդիրը, ջնջեց արտաքսումի որոշումը» ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ յորդանանեան գնդացիրներ եւ հրացաններ սպաննեցին երեք զինուորականներ եւ վիրաւորեցին 15 հոգի ։ Յորդանան ալ կը ծանուցանէ թէ երեք հոգի սպաննուեցան եւ 7 հոգի վիրաւորուեցան, երբ արգիլեալ շրջանին կը մօտենային ։ — Ուաշինկթընի, Լոնտոնի եւ Մոսկուայի իսրայէլեան դեսպանները իրենց երկիրը կանչուեցան, խորհրդակցելու համար կացութեան մասին ։

ԱՆԳԼԻԱՑԻ լրտեսներու դատավարութիւնը մէկ ամիս եւս յետաձգուեցաւ եգիպտական կառավարութեան կողմէ ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիա տասը միլիառ մարքի (800 միլիառ ֆրանք) զէնք եւ ռազմանիւթ պիտի ապսպրէ Անգլիոյ, Մ. Նահանգներու, Ֆրանսայի, Թուրքիոյ եւ Իտալիոյ զինագործարաններուն, երեք տարուան վրայ ։ Պիտի գնուին մասնաւորապէս օդանաւեր եւ ծանր զէնքեր ։

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

★

ԽՄԲ.— Պէյրութի անկախ օրաթերթը, Այգ, շարք մը խմբագրականներով կը բանայ «ազգային – եկեղեցական արուեստական տագնապ»ին ծալքերը: Ահաւասիկ երրորդը, որ կը լուսաբանէ ամբոխավարութեան պատրուակներէն մէկը.—

Հաստատեցինք, թէ մեր ազգային եկեղեցական արուեստական տագնապը ըլլալը առաւ ճիշդ տասնեւհինգ տարի առաջ, երբ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի պատուիրակները, օժանդակութեամբը Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միաբանութեան, խափանեցին ընտրութիւնը Գարեգին Արք. Խաչատուրեանի եւ յաջողեցան անորոշ ժամանակով յետաձգել տալ կաթողիկոսական ընտրութիւնը, իրենց դէմ գտնելով միայն ու միայն Տ. Զարեհ վարդապետ Փայասլեանը: Հաստատեցինք նաեւ, թէ Մայր Աթոռը պատճառներ ունէր մտահոգուելու Գարեգին եպիսկ.ի ընտրութեամբ եւ որոշ հայեցակէտներէ արդար էր անոր ընտրութեան խափանումը:

Մեր ազգային – եկեղեցական արուեստական տագնապին ոչ թէ եօթն ամիս կամ երկու շաբաթներ, այլ՝ տասնեւհինգ տարի առաջ սկսելուն երկրորդ պատճառը անիմաստ կերպով քար – գայթակղութեան դարձած «1941ի կանոնագրութիւն»ն է:

Երանաշնորհ Պետրոս Ա. Կաթ. Սարաճեան եղաւ Կիլիկիոյ Աթոռի կանոնագրութեան խմբագրման գործին նախաձեռնողը եւ առ այդ՝ պաշտօն տուեցաւ Մանուկ Ասլանեանէ, Տիգրան Մավիսագալեանէ, Խորէն Թիւթիւնճեանէ եւ Համայեակ Գըրանեանէ կազմուած Յանձնախումբին՝ կատարել խմբագրութիւնը: Աշխատանքներուն աւարտումէն առաջ, սակայն վախճանեցաւ Տ. Տ. Պետրոս կաթողիկոս: Կանոնագրութիւնը պատրաստ էր արդէն 1941ին, Հոգելոյս Տ. Եղիշէ Արք. Կարոյեանի Տեղապահութեան օրով եւ Ս. Նշանի մէջ գումարուած կաթողիկոսական ընտրութեան պատգամաւորական ժողովին ներկայացուելով՝ վաւերացուեցաւ 1941 Յունուարի 15-19ի նիստերուն մէջ:

Ինչպէս ցոյց տուինք, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի պատուիրակներուն պահանջքին վրայ այդ թուականի վերջերուն տեղի չունեցաւ կաթողիկոսական ընտրութիւնը:

1941ի այդ կանոնագրութեամբ է, որ 1943 Մայիսի 10ին, երեկոյեան ժամը 4ին, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ ընտրութիւնը Գարեգին Ա. Կաթողիկոսին, որ 44 պատգամաւորներու 37ի քուէները առացեր էր: Ընտրական ժողովէն քաղաքական պայմաններու բերումով կը բացակայէին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի պատգամաւորները: Ներկայ էին Նազարէթ Ցըթըրդճեան, Արշակ Գալեմքեարեան, Նուպար Փեշտիմալճեան, Նազարէթ Եագուպեան, Տքթ. Նուպար Նաճարեան, Մկրտիչ Մուրլեան, Տքթ. Հայրապետեան, Լեւոն Մինասեան եւ ուրիշներ:

«Կարդացուեցաւ կանոնագրութեան կաթողիկոսական ընտրութեան վերաբերեալ յօդուածները եւ ներկայացուեցաւ Միաբանութեան պատրաստած թեկնածուներու հնգանուն ցանկը:

«Ոչ մէկ պատգամաւոր առարկեց կանոնագրութեան դէմ: Տէր Մկրտիչ Մուրլեան դրուատեց Գարեգին Արք. Յովսէփեանը եւ կոչ ուղղեց պատգամաւորներուն արժանաւոր գահակալի մը ընտրութեան համար: 37 քուէով ընտրուեցաւ Գարեգին Սրբազան»:

(«Հասկ», 1943, էջ 234 – 36)

Եւ նոյն այդ 1941ի կանոնագրութեան հիմամբ է, որ 1956 Փետրուարի 20ին տեղի ունեցաւ ընտրութիւնը Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա.ի:

Արդ, բոլոր անոնք՝ որոնք իմանալի ու անիմանալի պատճառներով ներկայիս Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսին դէմ ճակատ յարդարած են, օրը վաթսուն հեղ կը հոլովեն 1941ի կանոնագրութեան անվաւեր հանգամանքը: Եւ բարեմտօրէն կամ չարամտօրէն ներկայիս Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին դէմ ճակատ յարդարողներէն փինանսաւորուող մամուլը ամէն առաւօտ չի վարանիր շեշտը դնել 1941ի կանոնագրութեան անընդունելի, որով՝ անոր հիմամբ կատարուած կաթողիկոսական ընտրութեան անվաւեր բնոյթին վրայ:

Ընդդիմադիր հոսանքներն ու թերթերը շեշտը կը դնեն մանաւանդ այն իրողութեան վրայ, որ Երանաշնորհ Գարեգին Ա. Կաթողիկոս Յովսէփեանց իր գահակալութենէն ետք վաւերացման չէ ենթարկած 1941ի կանոնագրութիւնը:

Դժբախտաբար, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանին եւ Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան արխիւները ցարդ միայն ու միայն չար եւ անթոյլատրելի նպատակներով օգտագործուած են: Եթէ ուեւէ ազգային, ուեւէ հոգեւորական կամ լրագրող յանձնառու ըլլայ համբերատարութեամբ եւ աչալրջութեամբ թղթատել այն բոլոր գիրերն ու տեղեկագրութիւնները, որոնք պահուած են Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան դիւանատան մէջ, շուտով պիտի նշմարէ, որ Երանաշնորհ Գարեգին Ա. կաթողիկոս ընդունելի եւ գործադրելի նկատած է 1941ի կանոնագրութիւնը, անով Հայրապետին տրուող իշխանութիւնը ցանկալով ընդլայնել, եւ իր դիտողութիւնները խմբագրել տուած է իբրեւ յաւելուածական յօդուածներ այդ կանոնագրութեան:

Դժբախտութիւն է հաստատել, որ այդ թուականին Կիլիկիոյ հանգուցեալ վեհափառ Հայրապետին գործակցող եւ Գարեգին Ա. Հայրապետէն որոշ փոփոխութիւններով ընդունելի հռչակուած կանոնագրութեան վրայ նոյն ինքն կաթողիկոսի թելադրանքով անհրաժեշտ յաւելուածական յօդուածներու խմբագրութիւնը կատարող կարգ մը անձնաւորութիւններ, այսօր չեն վարանիր 1941ի կանոնագրութիւնը անվաւեր եւ անոր հիմամբ կատարուած կաթողիկոսական ընտրութիւն մը վիճելի յայտարարելու:

Ինչ որ ալ ըսուի սակայն ու գրուի, այս յօդուածին ընկերացող երկու վաւերաթուղթերը (զորս կարելի է գտնել Ազգ. Կեդրոնական վարչութեան դիւանատան մէջ) կուգան միանգամ ընդ միշտ հաստատել՝

Թէ 1941ին խմբագրուած, Տեղապահ Եղիշէ Արք. Կարոյեանի նախագահութեամբ նոյն թուականին գումարուած կաթողիկոսական ընտրութեան պատգամաւորական ժողովէն վաւերացուած եւ Երանաշնորհ Գարեգին Ա. կաթողիկոսի ընտրութեամբ նուիրագործուած «1941ի Կիլիկեան Թեմի կանոնագրութիւն»ը ընդունելի հռչակուած է նոյն ինքն Գարեգին Ա. Հայրապետի կողմէ, որ թելադրած է միայն երեք յօդուածներու յաւելում կատարել անոր վրայ:

Մեր կարծիքով, նոյն այդ 1941ի կանոնագրութեան հիմամբ ընտրուած Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոս պատճառներ չունի իր կարգին չպահանջելու յաւելումները, որոնք մարմին առած էին Գարեգին Ա.ի դիտողութիւններէն:

ԱՅԳ

ԱՐԱՔՍԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

(ՔԱՐԻՒՂ ԵՒ ՄԻՆԱՐԷ)

●

«Լը Մոնտ»ի շրջուն թղթակիցը Էդ. Սապլիէ իր երկրորդ յօդուածին մէջ բաղդատելով Արաքսի այս կողմին եւ միւս կողմին կացութիւնը, կը գրէ թէ վտանգի տակ է Միջին Արեւելքի այն մասը որ կը գտնուի անգլեւամերիկեան շրջագծին մէջ: Հոն արեւմտեան հաստատութիւնները կ'ուզեն մեծ շահեր ապահովել, իսկ միւս կողմէ ալ վտանգաւոր գաղափարներ շըրջան կ'ընեն — Արաբական Դաշնակցութիւն, Պաղտատի դաշինք, Համարաբականութիւն եւայլն:

Արաքսէն անդին՝ Խ. Միութեան մէջ առնուազն վարչութիւն մը կը շարունակէ տնտեսական նուաճումները, կը ստեղծէ ճարտարարուեստ, կը մեքենաւորէ երկրագործութիւնը, իւրաքանչիւր ժողովուրդի կուտայ ազգային մշակոյթ մը: Հայերու աչքին՝ հայրենիք մը կը շողշողան, Թիւրքերուն՝ արքայութիւն մը: Իսլամ երիտասարդութիւնը տոգորուած յառաջդիմութեամբ, կը տեսնէ որ Արաքսի հիւսիսը բարեփոխումներ տեղի կ'ունենան, որոնք կը պատշաճեցնեն Մարգարէի կրօնքին ընկերային բարեշրջման պահանջներուն:

642ին, արաբ. բանակները որ ետ մղուեցան Քրիստոնեայ Վրացիներու, Հայերու կողմէ, իսլամացուցին Ատրբէջանը, Այդ թուականէն ի վեր Բաքու իսլամական կեդրոն մը դարձաւ, ինչպէս կը վկայեն աւերակները: Երիտասարդները կը սիրեն նոր շէնքերը:

Շահ Աբբասի դամբարանին վըրայ միայն մինարէն է որ անեղծ մնացած է հինգ դարէ ի վեր: Սանդուղներու աստիճանները չափազանց բարձր են: Մինարէէն կը տեսնուի քաղաքին ամբողջ համայնապատկերը—Արեւելքէն ծովը, ուրկէ դուրս քարիւղ ամէն տեղ: Օդակայանը քառասուն քիլոմեթր հեռու է: Ժամանակին Բաքուին «Սեւ քաղաք» կըսէին, իսկ իր արուարձանը՝ սեւ հովիտ: Մէկ միլիոն բնակիչով, այսօր Խ. Միութեան չորրորդ մեծ քաղաքն է: Նոր շէնքեր շինուած են: Նախ քան յեղափոխութիւնը, քաղաքը միայն տասը հեկտարի վրայ ծառեր ունէր, այսօր 500ի: Վաթսուն դարաստաններ, տասը թատրոն, երկու հարիւր դպրոց, 45 հազար հոգինոց մարզադաշտ մը — այս բոլորը կը դարձնեն Բաքուն Կասպեան մայրաքաղաքը:

Մինարէները ցանցառ են, որով դժուար է հասկնալ թէ Բաքուն իսլամական քաղաք մըն է: Ատրբէջանի ժողովուրդը Շիի աղանդին կը պատկանի: Բաքուի մէջ, նոյնիսկ խորհրդային իշխանութեան հաստատումէն առաջ, Սիւննի քաղքենին, որ լուսաւորուած էր, արդիական ձգտումներ ունէր եւ յառաջդիմական ուղղութեան կը հետեւէր:

Ատրբէջանի Թուրքեւիրանեան մտաւորականութիւնը Ռուսիոյ կը կռթնէր: Խրիմի պատերազմին բազմաթիւ իսլամ դրագէտներ Մոսկուայի համակիր էին Թուրքերու դէմ: 1914ին Նախիջեւանի խանը կը վարէր կայսերական հեծելազօրքը, իսկ այդ շրջանին բազմաթիւ իսլամներ Ռուսիոյ մէջ բարձր դիրքեր գրաւեցին: Այդ է պատճառը որ Անդրկովկասի մէջ, աւելի քան ուրիշ տեղ, դիւրին եւ արագ կերպով կատարուեցաւ իսլամութեան լքումը: Ատրբէջանցիները բազմաթիւ նմանութիւն ունէին Եւրոպայի հետ, լատինական տառերը առանց դժուարութեան ընդունեցան:

Բաքուն այսօր Խ. Միութեան մաս կը կազմէ: Քովէ քով տեղացի միւս տարրերուն՝ Ռուսերուն եւ Հայերուն հետ կը կազմեն իր մտաւորականութիւնը: Շատ կարեւոր եղած է ռուս ժողովուրդին ներկայութիւնը Ատրբէջանի մէջ: Ձուլումը դանդաղօրէն կատարուած է: Ըմբոստ Սթենքա Ռազինն էր որ ամէնէն առաջ բացաւ ցարի բանակներուն ճամբան, գրաւելով քաղաքը: Անկէ ի վեր այս քաղաքին կարեւորութիւնը անդադար կ'աճի: Կասպեան բանալի — հետեւաբար Պարսկաստանի եւ Պարսից ծոցի — Բաքուն նոր թափ ստացաւ:

Անցեալ դարուն երբ ռուսական քարիւղը մէջտեղ ելաւ, միջազգային դրամագլուխները իրար հրմշտկեցին Կասպից ծովուն ափերը: Բաքուի մէջ է որ Նոպելները, Ռոչիլտները շինեցին իրենց հարստութիւնը, ինչպէս եւ Ռոքֆելլըրները եւ Րոյըլ Տըչ ընկերութիւնը:

Քարիւղի ճարտարարուեստի զարգացումը ծնունդ տուած էր զօրաւոր աշխատաւոր դասակարգի մը, որուն ձգտումը եղաւ պայքարիլ օտար դրամագլուխին

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

●

Ատեն մը վերջ, սակայն, շշուկներ հասան Քորոյի ականջին, թէ Ահմէտի վրանին տակ խաղաղութիւնը կատարեալ չէր: Գիշերները մարդիկ պոռչտուքներ կը լսէին: Մանա այնպէս կը ձեւացնէր, թէ իրենց վրանին տակ արտասովոր բան մը պատահած չէր, բայց ուրիշ կիներ նկատած էին, որ նոր հարսին զուարթ տրամադրութիւնը կեղծ է:

Մանայի մայրը արտասուալից աչքերով կը խնդրէր իր աղջիկէն, որ իրեն յայտնէր, թէ Ահմէտ ինչպէս կը վարուէր իրեն հետ: Մանա ժպիտով մը կը պատասխանէր.

— Եթէ դժգոհութեան որեւէ պատճառ կայ, Ահմէտը աւելի իրաւունք ունի բողոքելու, քան ես ...

Եւ սակայն ոչ ոք իրաւունք ունէր ուրիշի մը վրանին տակ պատահածներով հետաքրքրուելու:

***

Օր մը, Քորօ Ահմէտին հանդիպեցաւ: Իրեն այնպէս թուեցաւ, թէ տղան տառապող նայուածք մը կը նետէր իրեն: Քորօ նկատի չառաւ, որ երբ ինքն ալ Ահմէտի բարեւը կ'առնէր, իր նայուածքին մէջ ալ անծանօթ բան մը կար:

Քանի մը օր ետք Քորօ Ահմէտը գիւղ ղրկեց՝ աղ գնելու համար: Ահմէտ գնաց իր վրանը: Քորօ, վրանին մօտիկը կեցած, մտիկ ըրաւ: Իրեն այնպէս կը թըւէր, թէ խուլ, խեղդուկ լացի մը ձայնը կը լսէր: Սարսուռ մը պատեց իր հսկայ մարմինը: Մարդ որքան վայրենի եւ անգութ պէտք էր ըլլար, այդքան գեղեցիկ ու սիրունիկ աղջիկ մը չարչրկելու սիրտ ունենալու համար:

Կէսօրէն ետք, Քորօ երկար ատեն սպասեց, որ Մանա դուրս գայ եւ իրեն հետ խօսէր: Գիտէր, թէ ան շատ բան ունէր ըսելիք: Բայց աղջիկը դուրս չելաւ:

Ահմէտ վերադարձաւ: Ու Քորօ նորէն խեղճուկ ճիչեր լսեց վրանէն: Իր մոյկին մէջ պահուած երկար մտրակը դուրս քաշեց եւ պատրաստուեցաւ օգնութեան հասնելու աղջկան: Երբ սակայն էրիկ մարդու մը վրանը էրիկ մարդու վրանն է եւ էրիկ մարդու մը կինն ալ՝ իր կինը: Ալ ինք ինչ իրաւունք ունէր խառնուելու:

Շատերը նոյն վերաբերումը ցոյց կուտային իրենց կիներուն հանդէպ: Բոլոր Թաթարներն ալ այդ անիծեալ բնաւորութիւնը ունէին: Բոլորն ալ իրենց կիները կը ծեծէին, նոյնիսկ հարսնիքին երկրորդ օրը:

Յաջորդ օրը, քանի մը պառաւ Գնչուներ Քորոյի դիմեցին տրտում տխուր արտայայտութեամբ: Կ'երեւէր, թէ անոնք Մանայի ճակատագրով շահագրգռուած էին:

Մանայի հօրեղբայրն ալ եկած էր: Կ'ուզէր Քորոյին հետ խօսիլ: Սակայն չէ՞ որ էրիկ մարդու մը վրանը իր վրանն է, հարցուց հօրեղբայրը:

— Այո, պատասխանեց Քորօ: Սակայն այդ Թաթարները իրա՞ւ էրիկ մարդ են ..

Մանայի հօրեղբայրը ուսերը թօթուելով հեռացաւ: Անոր մեկնելէն ետք, Մանա Քորոյի վրանը մտաւ եւ ծունկի եկաւ անոր առջեւ: Ահմէտ այնպիսի վայրագութեամբ մտրակած էր զայն, որ հագուստները բզիկ բզիկ եղած էին:

Մանա պաղատագին կը նայէր Քորոյի աչքերուն մէջ եւ օգնութիւն խնդրելով, անոր կը պատմէր պատահածը: Յետոյ անծանօթ սարսուռ մը անցաւ Քորոյի մարմնէն: Փոխանակ դուրս վազելու եւ երիտասարդ Թաթարը պատժելու, վեր վերցուց Մանան, տարաւ զայն իր սենեակը եւ պայուսակին մէջ սպեղանի մը փնտռեց:

Աղջկան կողերէն մինչեւ վիզը մատի հաստութեամբ, կասկապոյտ ուռեցքներ կային, օձերու պէս գալարուն:

Քանի մը կիներ ալ եկան Քորոյի վրանը՝ արցունքոտ աչքերով: Քորօ դեղ մը կը դնէր աղջկան վէրքերուն վրայ: Կիներէն մէկը ուզեց, որ ինք դնէ դեղը:

— Թող Քորօն ընէ, անոր մատները աւելի փափուկ են, քան ձեր մատները, ըսաւ աղջիկը:

Երբ Քորօ իր գործը վերջացուց, շատ նեղսիրտ կ'երեւէր: Մարդ ինչպէս կրնայ չարչրկել այդքան գեղեցիկ մարմին մը, կը մտածէր ան:

***

Քորօ վրանէն դուրս ելաւ: Ահմէտ շըրջապատուած էր իր բարեկամներով, ծեր թէ երիտասարդ: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէր Քորօն, ուրիշի մը կինը իր վրանին տակ պահելով: Ի՞նչ գործ ունէր անոր հետ: Անիկա պէտք է աղջիկը դուրս վռնտած ըլլար: Եւ կամ, այն վայրկեանին որ աղջիկը իր վրանը գացած էր, պէտք է լուր տար անոր ամուսնոյն: Անիկա Թաթարին կինն էր վերջապէս, եւ միայն Թաթարը իրաւունք ունէր իր կնոջը գործերուն խառնուելու:

Ու այսպէս կը պոռային կը կանչէին:

— Էրիկ մարդու մը վրանը իրեն չի՞ պատկանիր, կը հարցնէին Թաթարին բարեկամները:

— Այո, բայց այդ մարդը էրիկ մա՞րդ է, պատասխանեց Քորօ:

Քորոյի սրտին մէջ տեղութիւն չկար մարդոց հանդէպ: Անիկա գիտէր, թէ ամէնքն ալ իրենց կիները կը ծեծէին:

Թրգմ. Ե. Քամառ — Ք. ՊԵՐԿՈՎԻՋ

(4) (Շար.)

ղէմ ։ 1917ին ազրբէջանցի յեղափոխականներԱնդրկովկասի դաշնակցային հանրապետութիւն մը կը կազմեն Վրացիներու եւ Հայերու հետ ։ Իրենց առաջին մըտահոգութիւնը կ'ըլլայ դրաւել առեւտրական ընկերութիւններու ստացուածքները ։

« Բաքուի Կոմունան» կարճ կեանք մը ունեցաւ ։ Պրենթ – Լիթովսկէ ետք, թըրքական զօրքը Բաքու մտաւ 1918ին և«ինքնավար» կառավարութիւն մը հաստատեց ։ Այս վարչաձեւը շատ վաղանցուկ եղաւ ։ Քարիւղին պատճառաւ, Անգլիացիները հոն վազեցին ։

1918 Նոյեմբերին զօր. Թոմսըն գրաւեց Բաքուն, ինքնավար նոր կառավարութիւն մը հիմնեց եւ քարիւղի ընկերութիւնները վերահաստատեց իրենց ստացուածքին մէջ ։ 1920 ապրիլին միայն կարմիր բանակը վերջնապէս գրաւեց քաղաքը ։

Յեղափոխական շարժումը երկար ատենէ ի վեր մտած էր Ազրբէջան ։ Բոլշեւիկներուն առաջին գործը եղաւ վտարել օտար դրամատէրները եւ ջնջել թիւով յեղափոխականներուն եւ ազգայնականներուն ։ Առաջին անգամ ըլլալով Բաքուն կը զտուէր իր բազմացեղ տարրերէն եւ կը դառնար ռուսական ։

Ռուս մասնագէտներու եւ բանուորներու խուժումով, ալ աւելի ռուսացաւ երկիրը եւ ընկերային բարեշրջման ենթարկուեցաւ ։

Բաքուն այսօր մաս կը կազմէ Խ. Միութեան, սակայն կը պահէ միջազգային քաղաքի ուժականութիւն մը ։ Կող կողի Թուրքեր, Պարսիկներ, Ռուսեր, Հայեր, Վրացիներ կը նպաստեն քաղաքին բարգաւաճման եւ մանաւանդ կը դարձնեն մարքսեան քարոզութեան կեդրոն մը Միջին Արեւելքի համար ։

Բաքուի մէջ է որ հիմնուեցաւ «Արեւելքի աշխատաւորներու համալսարանը» ուր դարբնուեցան յեղափոխականները, տարածելու համար յեղափոխական շարժումը Ասիոյ եւ Ափրիկէի մէջ, դարձեալ Բաքուի մէջ է որ 1942ին, պատերազմի տաք ատենը, գումարուեցաւ Խ. Միութեան Իսլամներու համագումարը, Միւֆթի Ուֆայի նախագահութեամբ, հաւատքներ տալով համայնավարներուն թէ կարմիր խոյամբ հաւատարիմ պիտի մնայ ։

Բաքուն նաեւ ամէնէն խոցելի կէտն է Խ. Միութեան, իր քարիւղի հորերուն համար, եւ կը կազմէ թշնամի օդանաւերու նպատակակէտը ։ Ամէն անգամ որ ամերիկեան խարիսխ մը կը հաստատուի Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, Անատոլուէն Պարսից ծոց, քաղաքին տնտեսական արժէքը նկատի կ'առնուի ։

Այս տեւական սպառնալիքը կ'ազդէ քաղաքին առօրեայ կեանքին վրայ ։ Ռատարները գիշեր ցերեկ կը բանին ։ Դարաստաններուն մէջ անկարգելները աշտարակներէն իրենց փորձերը կը կատարեն եւն. ։

Միւս կողմէ, Բաքուէն է որ պիտի տարածուի համայնավարութիւնը դէպի Մերձաւոր Արեւելք ։

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՍԱՆԿ ՀԱՐՍ ԱԼ ԿԱՅ

— Ո՞նց ես, Թադիկ աղբար ։

— « Աղէկ եմ» ըսեմ որ աղէկ ըլլամ ...

— Այդ պատասխանիդ շատ չհաւնեցայ ... Տխուր կ'երեւաս, ի՞նչ է, հիւա՞նդ ես ...

— Չէ, փառք Ամենակալին, հիւանդ չեմ ։ բայց սիրտս կը ճաթի ։

— Բժիշկին գացի՞ր ...

— Իմ ցաւիս բժիշկը դարման չունի, տղաս ։ Իմ դարդս ուրիշ դարդ է ։

— Անշուշտ, տեսակ տեսակ սրտի հիւանդութիւններ կան ...

— Ես ինչ կ'ըսեմ, դուն ինչ կ'ըսես ։ Իմ ունեցածս սրտի ցաւ չէ, տղաս ։ Ինչպէս ըսեմ որ հասկնաս ։ Կեցիր նայիմ, իմ ունեցածիս համար գրաբար բառ մը կայ ։ Հա, գտայ, հոգեկան ցաւ է ...

— Խնդիրը քիչ մը բարդացուցիր, Թադիկ աղբար ... Այդ տարիքիդ հոգեկան ցա՞ւ կը խաղցնես ։ Պատմէ նայիմ ...

— Պատմեմ, բայց չըլլես լրագրին մէջ գրես ։

— Եթէ գրելիք բան է, կը գրեմ, առանց քու անունդ տալու ...

— Լաւ, մտիկ ըրէ ։ Գիտե՞ս եա, ասկէ երկու տարի առաջ տղաս կարգեցի ։ Շատ շնորհքով հարս մը ունեցայ ։ Պատուական ընտանիքի մը զաւակը ։

— Գիտեմ ։ Եւ ինչ փառաւոր հարսնիք էր, ես ալ եկած էի, չե՞ս յիշեր ։

— Ի հարկէ կը յիշեմ ։ Առջի հինգ վեց ամիսներուն, շատ խելօք, շատ հնազանդ հարս մըն էր ։ Ընտանիքիս ամէն ատեն, «մայրիկ» կ'ըսէր, ինծի ալ «հայրիկ» ։ Տղուս հետն ալ շատ սիրով էր ։ Երջանկութիւնս տեղ մը չկար ։

— Հասկնալի է ։ Շնորհքով հարս կամ շնորհքով փեսայ, ընտանեկան յարկը դըրախտի կը վերածեն ...

— Ես ալ տանիկ կը կարծէի, բայց եկուր տես որ սխալեր եմ ։

— Իրա՞ւ, ի՞նչ պատահեցաւ ։

— Տարի մըն է հարսս փոխուեր է, ալ առաջուանը չէ մնացեր ։ Ուր է ան խելօք համեստ, պանուկլի պէս աղջիկը ... Հիմա տունէն ներս, եղեր է կատարեալ բըռնակալ ։ Ընտանիքիս երեսն ի վեր կը պոռայ ։ Ինծի դէմ ելել – պակաս խօսքեր կ'ընէ ։ Ոչ ինծի կը հանի, ոչ ալ ընտանիքիս ։ Առաւօտէ մինչեւ իրիկուն դաս կուտայ ...

— Ի՞նչ դաս ։

— Ըսեմ ։ «Սուրճը մուզիքայով չեն խըմեր», «դանակը բերան չեն տանիր», « սեղանին վրայ քիթ չեն խնջեր», « մարդու ներկայութեան կոկորդ չեն մաքրեր », « հիւրերու առջեւ փողկապը չեն քակեր», «ձայնասփիւռի գործիքը մինչեւ կէս գիշերները բաց չեն ձգեր », « ամառը դուռին առջեւը չեն նստիր » ։ Ո՞ր մէկը ըսեմ, հայրենակից ։

— Բայց ներողութիւն Թադիկ աղբար, հարսդ շատ լաւ խրատներ կուտայ, դըժգոհ պէտք չէ ըլլաս ։

— Մի աճապարեր ։ Այդ բոլոր խրատներուն դէմ ըսելիք մը չունիմ ։ Հա, թող ըսէ ։ Մենք էրիկ կնիկ, տարիքնիս առած ենք եւ ատանկ ալաֆրանկա ձեւերու շատ ականջ չենք կախեր ... Այդ բոլորին օ՛այթ ըսենք, բայց ...

— Բայց, ի՞նչ ...

— Բայց ալ համբերութիւնս հատած է ։

— Ի՞նչ ըրաւ որ ։

— Ամէն բանի գլուխ կը ծռեմ, բայց ալ չափը անցուց ...

— Ինչպէ՞ս ։

— Երեք, չորս ամիսէ ի վեր հրաման հանած է որ տունը հայերէն չարականներ, երգեր չերգեմ եւ Թոռնիկիս հետ հայերէն չխօսիմ ... Ամէն բան աղէկ, բայց այդ մէկը չեղաւ ։ Առանց չարականի, առանց հայերէն երգի, Հայու տո՛ւն կ'ըլլայ եղեր, դուն ըսէ ։

— Է, ինչ ընես, օտար հարսը այդպէս է, Թադիկ աղբար ...

— Ի՞նչ ըսիր, ի՞նչ, օտար ... Հարսս Հայ է, Հայ ։ Հիմա հասկցա՞ր թէ սիրտս ինչու կը ճաթի ...

— Հասկցայ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

ԴՈՒԻՆԻ հնագիտական արշաւախումբը աւարտեց իր ամառնային պեղումները, որ կը կատարուէին Միջնաբերդին մէջ եւ քաղաքի հարաւ–արեւմտեան թաղամասին մէջ ։ Այս թաղամասին մէջ գտնուեցան զանազան գոյներով ներկուած, թրծուած աղիւսներ, յարդարանքներ եւ զարդեր ։ Մէջտեղ ելան նաեւ բազմաթիւ հընագիտական առարկաներ, որոնցմով կը պարզուին միջնադարեան Հայաստանի քաղաքային կեանքը, արհեստները առեւտուրը եւ սովորութիւնները ։ Գտնուած ...արկաներուն մէջ կարեւոր տեղ կը գըրաւէ խեցեղէն (սերամիք) ։ Ուշագրաւ է գունաւոր խեցեղէնը իր բուսական, երկրաչափական նըրաքանդակներով ։ Գըտնուեցան նաեւ թասեր, պնակներ, ափսէներ, կուժեր, ձիթաճրագներ եւն.։ Գըտնուած աղիւսը, ջրատար խողովակները ցոյց կուտան թէ միջնադարեան Հայաստանի մէջ, մեծ տեղ կը գրաւէր շինարարական խեցեղէնը, որ կ'օգտագործուէր տնտեսութեան մէջ ։ Գտնուեցան նաեւ կարմրաներկ կարասներու կտորներ, զարդարուած բուսական, երկրաչափական մոթիվներով, վայրի այծերով, առիւծի, վագրի պատկերով, ինչպէս եւ բուսական նուրբ բարձրաքանդակով ։ Այդ զարդաքանդակները կ'երեւան նաեւ Ժ. – ԺԳ. դարերու հայկական ճարտարապետական յուշարձաններու վրայ եւ մանրանկարչութեան մէջ ։ Գծագարդ եւ վերադիր զարդերով կարասները պատմագիտական եւ արուեստագիտական հետաքրքրութիւն ունին ։ Գտնուեցան նաեւ մեծ քանակութեամբ կոնաձեւ ամաններ, պատրաստուած կաւէ, ունին արաբատառ նշաններ եւ փորագիր զարդեր ։

Դուինի մէջ բացի բրուտագործութենէ, միջնադարուն զարգացած են մետաղագործութիւն եւ ապակեգործութիւն ։ Գտնուած են սասանեան, բիւզանդական եւ ուրիշ երկիրներու մեծ քանակութեամբ դրամներ ։

ԱՆԿԱՐԳԵԼՆԵՐՈՒ փորձեր տեղի ունեցան Սեպտեմբեր 9ին Երեւանի օդանաւային — զբօսանքի ակումբին մէջ ։ Փորձերը յաջողութեամբ կատարեցին 500 մեթրէ վայրէջքները ։ Փորձերուն մասնակցեցան Ակումբին պետ՝ Ս. Բալայեան եւ օդակի հրամանատար Ա. Ուստաբաշեան ։ Ցետոյ ցատքեր կատարեցին սաները ։ Մասնաւորապէս ուշադրութիւն գրաւեց դպրոցական Բելա Ղազարեանը, որ համարձակ վայրէջք մը կատարեց 500 մեթր բարձրութենէ ։ Անկարգելով ցատկելու մէջ վարպետութիւն ցոյց տուին ուսանողուհի Բելա Մկրտիչեանը, բանուոր Ս. Յովհաննիսեանը ։ Մարզիչ Լ. Դիլանեան այդ օրը կատարեց իր 121րդ ցատկը ։ Բարձր նիշեր շահեցան ուրիշ ութ երիտասարդներ ։

Ա. ԲԱԿՈՒՆՑԻ անունով պիտի կոչուի Գորիսի (Զանգեզուր) լաւագոյն փողոցներէն մէկը ։ Վերջին տարիներու ընթացքին շատ մը նոր շէնքեր շինուած, փողոցներ ընդարձակուած են ։ Քաղաքը մեծ մասով տարածուած է այն թաղամասին մէջ ուր իր մանկութիւնը եւ պատանութիւնը անցուցած էր տաղանդաւոր գըրագէտը ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՍՏՈՒԱԾ ԽԵԼՔ ՏԱՅ

Սպասեցի որ մէկը տար պատասխանը ու դասը այն սեւ գլուխին որ, Նիսի եկեղեցւոյ մէջ, բեմին վրայ, համարձակեր է բերնին եկածը դուրս տալ, առանց անդրադառնալու որ կրնար միջամտութեան տեղի տալ ։

Չե՞ն բաւեր Անթիլիասի շուրջ կատարուած խայտառակութիւնները ։ Կ'ուզեն հո՞ս ալ պառակտում սերմանել, յիմարական նիւթերով ։

Տեղը չէ՞ ըսել այդ «անթիքա» վարդապետին որ իր տեղը ծանր նստի ։

Եկեղեցւոյ բեմը կրկէս չէ, որպէս զի ամէն մարդ իր ուզած, փչած խաղը խաղայ, սպառելով ժողովուրդին համբերութիւնը ։

Շատ բաներ գրուած են մեր կղերին, մեծամասնութեան եսասէր, նիւթապաշտ եւ հակազգային թերութեանց մասին ։ Ժամանակն է որ սթափին վեղարաւորէն մինչեւ փակեղաւորը, մօրուսաւորէն մինչեւ այծեմօրուսը, ամուսնացեալէն մինչեւ կուսակրօնը ։ Ի՞նչ օգուտ աստուածաբանական համալսարաններ զըկուած կրօնաւորներէն, եթէ փոխանակ ազգին ծառայելու, կը փորձեն որոմ ցանել եւ գայթակղութիւններ յարուցանել ։

Յեղափոխական կուսակցութիւնները ո՞ր ատեն դէմ են եղած Եկեղեցիին եւ անոր օրինաւոր, արժանաւոր պաշտօնեաներուն ։ Ընդհակառակն օգնած են միշտ որպէսզի կանգուն մնայ եւ ծառայէ ժողովուրդին, եւ ոչ թէ դառնայ գործիք յետադիմութեան եւ ամբոխավարութեան ։

Գոնէ չէ՞ք կեցէք ձեր աղօթքին եւ խունկին եւ մոմին հետ, յանուն ժողովուրդի խաղաղութեան ։

ՄԷՆ – ՍԷ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (154)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԷՄՔԻ ՎՐԱՅ

Տիկինը համբուրեց իւր զաւակը, փայփայելով վեր բարձրացրեց, եւ ասաց նրան.

— Գնա, սիրելի զաւակս, ասա որ քաղաքապետին իմ մօտ կանչեն ։ Ես նրա հետ շատ կարեւոր խօսելիքներ ունեմ ։ Պատուիրիր սպասաւորներին, որ ոչ ոքի չեմ ընդունում ։ Իսկ եթէ տէր հայրը գալու լինի, նրան իմ մօտ թողնեն ։

Օրիորդը կրկին անգամ համբուրեց մօր ձեռքերը եւ հեռացաւ ։

Դահլիճում մնաց միայն տիկինը ։ Ոչ մի ժամանակ նրա պայծառ խելքը այնպէս մռայլուած չէր եղել, որպէս այս առաւօտ ։ Ոչ մի ժամանակ նա այնպէս անճարացած եւ այնպէս կաշկանդուած չէր եղել անհնարին դժուարութիւնների մէջ, որպէս այս առաւօտ ։ Որքան մտածում էր, մի որեւէ ելք չէր գտնում ։ Մօր ըզգացմունքները մաքառում էին նրա մէջ ։ Ի՞նչպէս ընդունել որդուն, մոլորեալ որդուն, բայց եւ սիրելի որդուն ։ Դիցուք թէ, ինքն յանձն առնէր հաշտուել նրա հետ, այն յուսով որ իւր ազդեցութեամբ կարող կը լինէր ուղղել նրան, դարձնել նրան չար ճանապարհից ։ Բայց կարո՞ղ էր հաշտուել նրա հետ ժողովուրդը ։ Նա, որ յայտնի պատերազմ էր սկըսել ժողովրդի դէմ, կամ հնազանդեցնելու նրան իւր չար կամքին եւ կամ սրի ճարակ տալու նրան, կարո՞ղ էր հաշտուել նրա հետ ժողովուրդը ։ Այդ դառն, այդ ցաւալի մտքերն էին ալեկոծում նրան, երբ ներս մտաւ քաղաքապետը և հեռուից մի քանի անգամ գլուխ տալով մօտեցաւ, եւ լուռ, չուարեալ դէմքով կանգնեց տիկնոջ բազմոցի մօտ ։

Զննելով տիկնոջ մի քանի անգամ կրկնած խնդիրքին, որ նստէ, եւ չնայելով իւր հասակին, այդ զառամեալ ծերունին դարձեալ կանգնած մնաց ոտքի վրայ, պահպանելով աւանդական մեծարանքը դէպի յարգելի տիկինը ։

— Ի՞նչ արեցիր, Գուրգէն, հարցրեց Տիկինը ։

— Ամէն ինչ կարգադրուած է, Տիկին, պատասխանեց ծերունին տխուր ձայնով ։ Ամէն ինչ այնպէս կը կատարուի, որպէս դու հրամայեցիր ։

Նա սկսեց մի առ մի պատմել, թէ ընդունելութիւնը ի՞նչ կերպով կը կատարուի, կամ ինչ կարգադրութիւններ են եղած ։

— Դու կարծում ես, Գուրգէն, որ անկարգութիւններ չե՞ն պատահի, հարցրեց տիկինը, դեռ եւս ոչ բոլորովին հանգըստանալով ծերունու տուած տեղեկութիւններով ։

— Ես ոչ միայն կարծում եմ, այլ հաւատացած եմ, տիկին, որ ոչ մի անկարգութիւն չի պատահի ։ Իրաւ է մեր քաղաքացիք շատ զայրացած են, բայց նըրանք կը զայրանան, իսկ երբեք ապստամբ չեն լինի ։ Այդ ես գիտեմ, տիկին, հաստատ գիտեմ ...։

Վերջին խօսքերի միջոցին նա իւր գըլուխը մի քանի անգամ դրական կերպով շարժեց, եւ ապա շարունակեց.

— Ի՞նչ եղաւ տէր հայրը, ուշացաւ տէր հայրը ։ Նրա քարոզը թէեւ փոքր ինչ երկար տեւեց, բայց բոլորովին հանգըստացրեց ժողովուրդին ։ Աւետարանից, մարգարէներից, առաքեալներից շատ օրինակներ բերեց ։ Եկեղեցուց դուրս գալուց յետոյ, բազմութիւնը չէր հեռանում, խմբուած էին բակում. դեռ տաքացած կերպով վիճում էին ։ Տէր հայրը մօտենում էր այս եւ այն խմբին, խօսում էր խրատում էր եւ հանգստացնում ։ Այն ուրիշ բան կը լինէր, տիկին, եթէ իշխանը Պարսից զօրքերով մտնէր իւր քաղաքը, այն ժամանակ անհնար կը լինէր բնակիչներին զսպել ։ Իսկ այժմ գալիս է մի քանի մարդիկներով միայն, եւ հայ մարդիկներով ։

— Բայց հայութիւնը ուրացած մարդիկներով, ընդհատեց տիկինը դառնացած կերպով ։

Ներս մտաւ Դրան երէցը ։

— Ահա՛ եւ տէր հայրը, ձայն տուեց ծերունին ։

Այդ ալեւոր քահանան, որ դեռ պահպանել էր իւր առոյգ հասակի թէ՛ եռանդը եւ թէ կենդանութիւնը, իշխանական տան երէցն էր ։ Նա մօտեցաւ, ողջունեց եւ կանգնեց տիկնոջ մօտ ։

ՐԱՖՖԻ

պատճառած աղէտներէն: Տեսանք նաեւ Սթալինի համաշխարհային փառամոլութիւնը, երբ, վերջին պատերազմէն ետք, իւրացուց նախկին ցարերու հիներադները: Անշուշտ իր նուաճումները չոյեցին ռուս ազգայնականութիւնը եւ ժողովրդականութիւն չահեցուցին իրեն, միեւնոյն ատեն ամբողջովին իր կամքին ենթարկելով վարչական մեքենան: Եւ սակայն Սթալին ստիպուեցաւ ընկրկիլ եւ խորհրդային վարիչները իրենք սկսած են ըմբռնել սթալինեան խելագարութիւնը:

«Այսօր ասպարէզ կը կարդայ ոչ այնքան մեծ մարդ մը, Նասըր: Տարակոյս չկայ թէ համարաբական շարժումը արձագանգներ գտած է Միջին Արեւելքի ժողովուրդներուն մէջ, թէ հին երազներ կ'արթնցնէ եւ թէ բազմաթիւ Արաբներ պատրաստ են իրենց հերոսը դարձնելու Նասըրը: Ափսո՜ս, ազատ ասպարէզ տալով մէկ մարդու փառամոլութեան, դէպի կործանում եւ յուսահատութիւն կ'առաջնորդեն իրենց շրջանը: Ինչո՞ւ չկայտնել մեր դառնութիւնը, մեր մտահոգութիւնը, երբ կը տեսնենք որ ազատ ժողովուրդները ամէնքը միասին չեն ըմբռներ վտանգը, թէ տակաւին մեր կամեցողութեան չի համապատասխաներ բաւարար միութիւն մը մեր բարեկամներուն եւ դաշնակիցներուն կողմէ: Այս եզրակացութիւնը կը վրդովէ մեզ, բայց չի վհատեցներ: Կը վստահեցնեմ թէ Ֆրանսայի կամքը չէ խախտած: Գիտեմ որ Մեծն Բրիտանիոյ կամքն ալ անփոփոխ կը մնայ: Անգլիոյ վարչապետին գալուստը պիտի ապացուցանէ թէ կատարեալ է ֆրանքեւանգլիական համերաշխութիւնը»:

ԱՌԱԲԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Գնդ. Նասըր, Սուրիոյ նախագահը եւ Արաբիոյ Թագաւորը վերջացուցին իրենց խորհրդակցութիւնները, հաստատելու համար համարաբական միութիւնը: Եգիպտոսի Նախագահը Արաբիա հասած էր մասնաւոր օդանաւով մը եւ ծափահարուեցաւ 100.000 բնիկներու կողմէ: Արաբիոյ գահաժառանգ իշխանը յայտարարեց թէ «յաղթական պիտի հանդիսանան բոլոր պայքարներէն»:

Այս խորհրդաժողովը լրացուցիչ մասը կը համարուի վերջերս կատարուած տեսակցութեանց: Իրաքի Թագաւորն ալ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Յորդանանի եւ Արաբիոյ Թագաւորներուն հետ: Օրակարգի խնդիրներն էին Սուէզի վէճը եւ քարիւղի հարցը: Կ'ըսուի թէ քննած են նաեւ համայնավարական թափանցումը Միջին Արեւելքի մէջ, խնդիր մը որ մտահոգութիւն կը պատճառէ Արաբիոյ Թագաւորին:

× Եգիպտոսէն հասած լուրերու համաձայն, գնդ. Նասըր այժմ տրամադիր է բանակցելու Արեւմուտքի հետ, այլ եւս վախ չունենալով զինեալ միջամտութենէ: Ուրիշ հոգեր ալ ունի — տնտեսական տագնապ եւ ընդհարում Իսրայէլի հետ:

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ նաւթուղի մը չինել Քովէյթէն Իրաք եւ Թուրքիա: Մասնագիտական հաշիւներու համաձայն, նաւթահորերէն մինչեւ Միջերկրականի ափերը մէկ թոն քարիւղի փոխադրութիւնը պիտի արժէ 500 – 600 ֆր., մինչ Սուէզի ճամբով կ'արժէ 1100 ֆրանք: Նաւթուղին 1200 - 1300 քիլոմեթր հաշուելով, ծախքը պիտի ըլլայ 90 միլիառ ֆրանք: Իսրայէլ եւս կ'առաջարկէ նաւթուղի մը չինել իր հողին վրայ, էյլաթի նաւահանգիստէն (Կարմիր ծով) մինչեւ Հայֆա (Միջերկրական):

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ կախուած երեք յոյն երիտասարդներուն վրէժը լուծելու համար զաղտնի կոմիտէն երեք Անգլիացիներ վիրաւորեց եւ Յոյն մը սպաննեց: Այս վերջինը նստած էր Նիկոսիոյ մէկ սրճարանին մէջ, երբ չորս գնդակներ արձակուեցան: — Բողոքի գործադուլը վերջացաւ, տեւելով երեք օր: Ազգաժողովին բրիտանական պատուիրակութիւնը դանդատեցաւ թէ Յունաստան կը քաջալերէ ահաբեկչական գործունէութիւնը Կիպրոսի մէջ: — Շաբաթ օր եօթը ռումբեր պայթեցան Կիպրոսի զանազան մասերուն մէջ:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ըմբոստները ծանր կորուստներ կրեցին, զինուորական գործողութեանց հետեւանքով: Առջի օր հրկիզած էին 14 ագարակներ, Մասքարայի շրջանին մէջ (Օրան): — Քննութիւնները կը շարունակուին համայնավարական կազմակերպութեան դէմ: Երեք հոգի եւս ձերբակալուեցան:

«ՆԻՋԱԿԱՄԱՐՏ ՇԱՒԱՐՇԱՆԱՑ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ»

Գրեց՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին 800 փրանք

Դիմել հեղինակին կամ «Յառաջ»ին:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆրանք Տիկին Նազիկ Եսաեանէ, իր մօրաքրոջ աղջկան Տիկին Հռոփիա Աբրահամեանի մահուան առթիւ:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը կազմակերպած է հանդիպում մը օգտափոխութեան կայանի մասնակցող տղոց համար: Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4-ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ կայանի մասնակցող բոլոր տղաքը:

ԱՐԱՐԱՅԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ 38ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Բանակի Նախ. Հայ Կամ. եւ Ռազմիկ – Բարեկամական Միութեան Տարեկան փառատօնը պիտի կատարուի 7 Հոկտեմբերին, Կիրակի օր, պատուակալ նախագահութեամբ՝ քաղաքապետ Պ. Կասթօն Տէֆէռի: Առաւօտուն հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց եկեղեցւոյն մէջ, երկու համաշխարհային պատերազմներու զոհերուն համար, մասնակցութեամբ Հայրապետական դասուն:

Յաւարտ պատարագի, եկեղեցւոյ բակին մէջ տեղի պիտի ունենայ պաշտօնական հանդիսութիւնը, որուն ներկայ պիտի ըլլան Ֆր. քաղաքային եւ զինուորական իշխանութեանց ներկայացուցիչները, նահանգապետը, ծովակալը, 9րդ շրջանի զինուորական հրամանատարը, Տէր և Տիկին Մ. Ֆորէսթա, երեսփոխան Հ. Պէռկաս, Տր Վէհու եւ ֆրանսական բոլոր ընկերակցութեանց պետերը: Դրօշի բարձրացման միջոցին պիտի նուագէ զինուորական նուագախումբը:

Կոչունք ժամը 1ին, Շաթօ Տէֆիլէօռի մէջ: Ժամը չորսէն վերջ՝ գեղարուեստական բաժին եւ պար:

Մարսիլահայութիւնը կը հրաւիրուի՝ խուռներամ ներկայութեամբ պատուել՝ մեռեալ քաջորդիներու սրբազան յիշատակը:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մուրատեան վարժարանի դպրոցական վերամուտի օրն է 30 Սեպտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ:

●

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին: Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Մելտոնեանի:

●

Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցի արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան 30 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտեան 9էն12, իսկ դասաւանդութիւնները 7 Հոկտեմբեր վերոյիշեալ ժամերուն: Ուրեմն կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր իրենց զաւակները արձանագրել դպրոցի սրահը:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար:

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով:

LE LORD

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ԾԱՆՕԹ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

9 Rue Lord Byron 9

★

Մասնագէտ արեւելեան կերակուրներու: Ժամադրավայր հայ եւ օտար ընտրեալ հասարակութեան մը Երեքշաբթի, հինգշաբթի, կիրակի հռչակաւոր իր «տէօնէր քէպապը»

✻

Հեռաձայն էլիզէ 07-27

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1956 - 1957 տարեշրջանին համար աշակերտուհիներու արձանագրութիւնները կը շարունակուին:

Դիմել վարժարանին տնօրէնութեան հինգշաբթի եւ շաբաթ առտուները մինչեւ ժամը 14:

1, Bld. du Nord, Le Raincy (S. et O.)

Փանթէնի եկեղեցիէն առնել թիւ 146 հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօն Սու Պուա:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Դաշնակի հետեւող հայ օրիորդ մը իր եւ իր մօրը համար կը փնտռէ Փարիզի մէջ սենեակ մը, ուր ազատութիւնը ունենայ իր դաշնակի դասերը պատրաստելու: Լաւ վճարում: Գրել.—

Mme. Hatzakordzian
45 Rue St. Ferdinand, Paris (17-).

●

Անթառամ (Վարդերես) Պալեան կը փնտռէ հօրեղբօր տղան, բնիկ Դուրացի, Մուշու վարպետի տղան՝ Պարգեւ Պալեան, որ զինուոր էր 1942ին Հայաստանի մէջ:

Տեղեկացնել Պ. Սընըքճեանի,
36, Rue Jacquard, Velizy Villacoublay
France (S. et O.)

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

Ստոյգ տեղեկութիւն տուողին հինգ հազար ֆրանք պարգեւ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոթէորով մեքենայի վրայ աշխատող կին գործաւորուհիներ:

Դիմել Հայթաեանի,
IMPER - AS
21, Rue des Jeûneurs, Paris (2e)

***

Օգնական «մակալինիէ» մը եւ «վելոստէքս» գործածել գիտցող երիտասարդ «քուրսիէ» մը: Դիմել՝
Etbs. DANIEL
21, Rue d'Hauteville, Paris (10e).

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Տիկին Հայկանուշ Տէյիրմէնճեան, Վառնացի, կը փնտռէ իր եղբայրը, Գրիգոր Գուրպէթեան Յակոբի, ծնած Վառնա: Պուլկարիայէն Հայաստան գաղթած:

— Էլմաեան Յակոբ Յովսէփի, Երեւանէն, կը փնտռէ իր ազգականները Պալթազար եւ Միհրան Աւագեան, Պաֆրացի: Առենօք կ գտնուէին Վալաս:

— Եղիսաբէթ Սարգիսեան, կը փնտռէ իր մօրքրոջը Պօղոս Սաքլամեանը, որ այժմ 44 տարեկան ըլլալու է:

— Վիրապ Ղազարեան կը փնտռէ իր եղբայրը, Հայրապետ Ղազարեան Դաւիթի:

— Կը փնտռուի Արապեան Ենովք Վարդերեսի, Զալկարացի, ծնած 1923ին, ռազմագերի:

— Տիկին Գոհար Բարունակեան կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդին՝ Գրիգոր Բարունակեանը:

— Թագուհի Մարտիկեան, Երեւանէն կը փնտռէ իր քեռորդին՝ Պ. Գէորգ Թիւֆէնկճեանը, Պոլսեցի, որ Պոմոն կը գտնուէր ատեն մը:

— Կը փնտռուի Ազատ Ահարոնեան Մեսրոպի, ծնած 1919ին, ռազմագերի:

— Տիկին Մարի Հաճի Յակոբեան կը փնտռէ իր հօրեղբօրորդին Գրիգոր Հաճի Յակոբեանը, հօր անունը Աթանաս, մօր անունը Զայնիկ, Օվաճըգցի:

— Սեդրակ Յարութիւնի, Աշտարակցի: Տեղեկացնել՝

Pasteur Hélvadjian, Clos Reynaud
Gardanne (B. du R.)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

GEORGE V. Ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կիրակի 28, Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

Մուտք 500 փրանք — Ապահովել սեղանները հեռաձայնելով

Միութեան զրասենեակը՝ PRO. 77–73 — Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԹԱՐՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՁԵՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՅՆԵՐԸ, ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

THOMLAC

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie

ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ

52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL

166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS

3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

Մասնաւորաբար ձեր ճաշակին համար պատրաստուած ԸՆՏԻՐ ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐ որ ձեր բնակարանին ներքինը պիտի զարդարեն, իսկ արտաքինը պիտի պահպանեն բնութեան սպառնալիքներուն դէմ ՆԱԵՒ ՆՈՐԱՃԱՇԱԿ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐ LINOLEUM, PLASTIQUE, etc.

Դիւրամատչելի գիներ եւ սիրալիր ընդունելութիւն կը սպասեն ձեզի

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

ՍԻՐԵԼԻ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐ ԵՒ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ԱՅՑԵԼԵԼ

Մարսէյլի ամէնէն հին ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ARAX

(Վարդան Պանտիկեան եւ որդի)

Քաղաքի կեդրոնին մէջ Tél. : CO. 3643 27. Rue d'Aubagne, Marseille

Ամբողջովին վերանորոգուած եւ արդիական վերջին կարգ ու սարքով

Ուր պիտի գտնէք ձեր սիրած բոլոր ուտելիքները:

Պալքանեան քաշքավալ եւ ճերմակ պանիր,

Յունական ամէնէն ընտիր ձիթապտուղները թարմա պահածոները (պամիա, խալանչի տոլմա, վարդի անուշ, եւն.):

Պոլսական լաքերտա, չիրոզ, ապուխտ, երշիկ, Ամասիոյ պամիա:

Ռուսական խաւեար եւ ամէն տեսակի ձկնեղէններ:

Ինչպէս նաեւ արեւելեան թարմ սուրճ, լօխում, հալվա, եւայլն:

Արեւելեան աղանդերներ (Թուրշիներ) եւ ամէն տեսակ համեմներ

Ապսպրանքներ ամէն ուղղութեամբ, արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925
Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63
R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
26
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
26 SEPTEMBRE
1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7690 32e ANNEE
Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3501

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ե՞ՐԲ ԿԸ ԴԱԴՐԻ «ԹԱՄ-ԹԱՄ»Ը

★

Միջին Արեւելքէն հասած վերջին տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ խուժանավար խմբակները բոլորովին զինաթափ չեն եղած տակաւին :

Դաւադիր վեղարաւորները աջ – ձախ կ'երթեւեկեն եւ հով կը ցանեն, կրակը վառ պահելու համար :

« Եկեղեցասէր » կոչուած մամուլը կը շարունակէ զառանցել եւ բարբանջել : Երբեմն ալ՝ սպառնա՛լ :

Հինգ–տասը «Մեծերը» նոր ծրագիրներ կ'որոճան, չողչողուն հեռանկարներ պարզելով, վերջնական յաղթանակի մասին :

Եւ կան պարզամիտ կամ նենգամիտ մունետիկներ ալ որոնք աւետաբեր լուրեր կը տարածեն :

Անշուշտ այս վերջին ջղաձգութիւններն ալ երկար պիտի չտեւեն :

Երեք դասերը ծայրագոյն մոլեգնութեան հասցուցին իրենց «ղալմաղալ»ը, սակայն ի վերջոյ պիտի ամքին, համակերպելով անողոք իրականութեան :

Իսկ եթէ յամառին վերսկսիլ «թամ – թամ»ը, նոր եկեղեցի կառուցանելու եւ անջատ համայնք մը կազմելու յոխորտանքով, կը նշանակէ թէ կրակին հետ կը խաղան :

Այս ամբողջ ողբերգութեան մէջ, ամէնէն ընդվզեցուցիչ պարագան այն է որ, ափ մը վեղարաւոր եւ անվեղար հրձիգներ կանդ չառին որեւէ զոհէկութեան առջեւ, օտար շրջանակներն ալ մոլորեցնելու եւ գրգռելու համար :

Անոնք խուժանավարութեան յարգէն կեր ճարեցին նաեւ օտար թերթերու, ի վնաս ազգային արժանապատուութեան եւ ապահովութեան :

Իսկ իրենց թերթերը դարձան չտեմարան զարչահոտութեան եւ անբարոյականութեան :

Անոնք չվարանեցան ծաղրել ամէն սրբութիւն եւ օրինականութիւն :

Մինչեւ անգամ «փառատի»ներու վերածեցին պատմական երգեր, անուանարկելու համար Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանը :

Իսկ ինչ որ գրել ու տպել տուին արաբերէն թերթերու մէջ, Սուրիայէն մինչեւ Լիբանան, պիտի մնայ անջնջելի արատ մը, ե՛ւ իրենց ե՛ւ հովանաւոր ջոջերուն համար, աշխարհական թէ կղերական :

Սկիզբէն ի վեր, իրենց ամբողջ խաչակրութիւնը սահմանուած էր արիւն պղտորելու եւ ներքին ուժերը ջլատելու :

Արտաքին թշնամին չէր կրնար այնքան վնաս պատճառել իր ակներեւ դաւերով, որքան այս ներքին «մաֆիա»ն իր անյատակ ոգխտութեամբ եւ սանձակոտոր մոլեգնութեամբ :

Հիւրընկալ երկիրներու ժողովուրդն անգամ զարմացաւ, տեսնելով այսքան ապականութիւն՝ հոգին վառած ժողովուրդի մը ծոցին մէջ :

Մենք վստահ ենք որ իրենց բարեկամ համարած արաբերէն թերթերու խմբագրութիւններն անգամ արգահատանք յայտնեցին, լռելեայն :

Որո՞ւ համար գաղտնիք է որ դաս մը դիմակաւորներ եւ դղմազգիներ թեւ առած են պաշտօնական եւ անպաշտօն խնամակալներէ, որոնք այսօր կան, վաղը չկան :

Երբ ժխորը դադրի եւ մարդիկ իրենց խելքը տուն կանչեն, առաջին գլխացողները իրենք պիտի ըլլան: Պիտի դառնան պարպուած օդապարիկներ :

Աւելի քան երբեք ժամանակն է մէկդի դնելու ամուլ եւ տնաքանդ մարդանքները, որոնք այնքան աւերներ գործեցին, բարոյապէս թէ նիւթապէս :

Երկու Աթոռներու յարաբերութեանց խնդիրը փետուրի ծանրութիւն մը կը ներկայացնէ, տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան եւ ինքնավարութեան պայքարին մէջ : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵԳԻՊՏՈՍ Կ'ԱՄԲԱՍՏԱՆԷ ՖՐԱՆՍԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱՆ

●

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՆԻՍՏԸ ԱՅՍՕՐ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ դիմումէն անմիջապէս ետք, Եգիպտոսի նախագահը, որ նոր վերադարձած էր Արաբիայէն, հրահանգեց Ազգաժողովի եգիպտական պատուիրակին՝ խնդրել որ ժողովի հրաւիրուի Ապահովութեան Խորհուրդը, քննելու համար հետեւեալ խնդիրը. — Կարգ մը պետութիւններ, մասնաւորապէս Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա, կատարած են արարքներ որոնք վտանգ մը կը կազմեն միջազգային խաղաղութեան եւ ապահովութեան համար եւ լրջօրէն կը խախտեն Ազգաժողովին ուխտը :

Ապահովաբար գնդ. Նասր կ'ակնարկէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի զինուորական պատրաստութեանց: Եգիպտոս հակառակ չէ որ Ապահովութեան Խորհուրդին յղուի Սուէզի խնդիրը, բայց կ'ուզէ առիթէն օգտուիլ, ամբաստանութեան տակ առնելու համար Անգլիան եւ Ֆրանսան : Եգիպտական կառավարութիւնը իր ծանուցագրով կը պահանջէ որ Ապահովութեան Խորհուրդը աչալուրջ հսկողութիւն կատարէ եւ յանձնարարէ երկու պետութեանց դադրեցնել ճնշում բանեցնելու քաղաքականութիւնը :

Ապահովութեան Խորհուրդը նիստ պիտի գումարէ այսօր, չորեքշաբթի, նախնական ձեւակերպութիւնները կատարելու համար: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Խ. Միութիւնը այս անգամ ալ պիտի օգտագործէ վեթոյի իրաւունքը, ջլատելու համար Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ձեռնարկը: Այն ատեն Ապահովութեան Խորհուրդը ուրիշ բան պիտի չկրնայ ընել եթէ ոչ բարոյապէս դատապարտել գնդ. Նասրը, մեծամասնութեան քուէներով: Աւելորդ է բացատրել թէ այս կարգի ձեւակերպութիւնները չեն կրնար ազդել Եգիպտոսի դիկտատորին վրայ :

Ապահովութեան Խորհուրդին այսօրուան գործը պիտի ըլլայ օրակարգ անցընել Սուէզի խնդիրը : Խ. Միութիւնը եւ Իրան, որոնք Միջին Արեւելք կը ներկայացնեն Ազգաժողովին մէջ, ապահովաբար պիտի ընդդիմանան Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի առաջարկած բանաձեւին, առարկելով որ եթէ ընդունին զայն, աննպաստ դիրք մը բռնած պիտի ըլլան Եգիպտոսի հանդէպ : Իրազեկներու կարծիքով, Խ. Միութիւնը Իրանի հետ պիտի առաջարկէ աւելի ընդհանուր բանաձեւ մը, Սուէզի տագնապը օրակարգ անցընելու համար: Օրինակ՝ « Սուէզի ջրանցքին խնդիրը»: Առաջին նիստէն ետք, Ապահովութեան Խորհուրդը պիտի յետաձգէ ժողովը, խորհրդակցելու համար: Կարծողներ կան թէ մինչեւ այն ատեն վերջնապէս կազմակերպուած պիտի ըլլայ Ջրանցքը Գործածողներու Ընկերակցութիւնը եւ պիտի կարենայ դեր մը կատարել վիճաբանութեանց մէջ: Նիստերու յետաձգումով. գլխաւոր պետութեանց արտաքին նախարարներն ալ ժամանակ պիտի ունենան Նիւ Եորք երթալու եւ վիճաբանութեանց մասնակցելու :

Մինչ այս մինչ այն, մասնակի խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին, հաշտարար ելք մը գտնելու համար: Անցի օր մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցան Անգլիոյ արտաքին նախարարը եւ Հնդկաստանի անպաշտօն նախարարը, Մենոն, որ Եգիպտոսէն Լոնտոն գացած էր : Բացարձակապէս գաղտնի կը պահուին մանրամասնութիւնները: Կ'ըսուի թէ Պ. Մենոն եգիպտական ծրագիր մը տարած է, բանակցութեանց յատուկ մարմին մը կազմելու համար: Ամէն պարագայի մէջ, Հնդկաստան կը շարունակէ իր հաշտարար ջանքերը: Պ. Նեհրուի կարծիքով, միջնորդութիւնը եւ բանակցութիւնը աւելի կարեւոր են քան Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ կատարուելիք վիճաբանութիւնները :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

«ՄԹԻՆ ՈՐՋԵՐ»ՈՒ ՁՈՀԵՐԸ

«*Հայրենիք*» ամսագրի աշխատակիցներէն Ս. Սահառունի—նախկին ռազմագերի — կը շարունակէ ֆստմնելի յայտնութիւններ կատարել, «Մթին որջերի բնակիչները » խորագրով շարքի մը մէջ :

Ամսագրին Յուլիսի թիւով բացած էր իր յուշերուն Բ. մասը, ուր կ'երեւան խումբ մը ականաւոր դէմքերու անունները :

Այս անգամ նամբան կը հանդիպի անդրկովկասեան աքսորականներու (1936) :

Առաջինը՝ մանկավարժ պրոֆ. Գուրգէն Էդիլեան, « անճանաչելի դառնալու աստիճան փոխուած : Նախկին ժպտադէմ Գուրգէնի հետքն իսկ չէր մնացած» :

— *Նրան մատնել էր իր հարազատը, չեկիստ Սուրէն Էդիլեանը, որ 1930ին ահագին դեր կատարեց՝ Դարալագեազի ժողովրդական ապստամբութիւնը ճնշելու գործում*» :

Աքսորական Էդիլեանին հետ էր Յովհ. Սուրխաթեան, գրական քննադատ, հեղինակ «Հայ Գրականութեան Պատմութիւն» եւ «Գրական գոհարներ» գիրքերու: Դատապարտուած էր ութը տարուան դաժան աքսորի :

Յետոյ կուգար Թիֆլիսի «Պրոլետար» թերթին խմբագիրը, Աղասի Վարդանեան, հեղինակ՝ «Զոհեր» բանաստեղծական ժողովածուին :

Դեռ ուրիշներ,— Հայկինոյի (Շարժանկար) վարիչ Դանիէլ Դզնունին :

— *Երեւանում տարածուած հաւաստի լուրերի համաձայն՝ իր ձերբակալման բուն պատճառը իր սիրուն կինն էր, եւ անոր սիրականը՝ չեկայապետ Մուղդուսին*:

Եւ ահա Եդուարդ Զօփուրեանը, նախկին Հնչակեան, որ Պոլսէն գացած էր :

« Սա էլ սիրուն կին ունէր, որ «դըժոխք դարձրեց իր ամուսնու կեանքը » :

— «*Բայց Զօփուրեանն էլ, իր հերթին, դժոխքի վերածեց հայ պետական հրատարակչութիւնը : Իր օրօք հալածուեցան Չարենցն ու Բակունցը* » :

Եւ վերջապէս Հրատարակչականի վարիչներէն Նշան Մակինցը, որ բարի մարդու համբաւ կը վայելէր :

Յօդուածագիրը պատահաբար կը յիշէ, նաեւ, տաղանդաւոր պատմաբան Թադէոս Աւդալբէգեանը, որ Մարքսի «Կապիտալ»ը թարգմանած ըլլալով հանդերձ, ահռելի չարչարանքներու մատնուած էր, բանտին մէջ :

Այս եօթն ալ այսպէս: Իսկ միւսնե՞րը..

Վերջերս Մոսկուայի կառավարական պաշտօնաթերթը, «Իզվեստիա», առաջին անգամ ըլլալով կը գործածէր «բանտ» բառը, կեդրոնական բանտի մը մասին խօսած ատեն :

Ե՞րբ կարգը պիտի գայ խօսելու, նաեւ, «բանտարկեալներու» մասին, ողջ ըլլան թէ մեռած կամ գնդակահարուած...

ՎԱՀԷ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ

Ռիատի մէջ կատարուած խորհրդակցութիւններէն ետք, Արաբիոյ Թագաւորը եւ Սուրիոյ ու Եգիպտոսի նախագահները յայտարարեցին թէ արաբական աշխարհը իր լիակատար, աջակցութիւնը պիտի ընծայէ Եգիպտոսի: Այս առթիւ հրատարակուած ցեկոյցը կ'ըսէ.

— Սուէզի ջրանցքին նուաճումը չհապրգրուած պետութեանց շահերը ապահովելու միջոցն է բանակցիլ Եգիպտոսի հետ, որ ջրանցքին սեփականատէրն է, համաձայն Ազգաժողովի սկզբունքներուն եւ Պանտունկի ժողովին որոշումներուն» :

Զեկոյցը յետոյ կը յայտնէ թէ իրենց եռօրեայ խորհրդաժողովին մեծ մասը յատկացուած էր քննելու այն միջոցները որոնք անհրաժեշտ են «արաբական ապահովութիւնը ամրապնդելու եւ խաղաղութեան սպառնալիքը ետ մղելու համար » : Ապա կը բացատրէ թէ Սուէզի ջրանցքին հարցը կը շահագրգռէ արաբական պետութիւնները, հետեւաբար պիտի աջակցին Եգիպտոսի, խաղաղ կարգադրութեան մը յանգելու համար: «Խորհրդաժողովը հպարտօրէն կ'արձանագրէ արաբական սերտ միութիւնը, որ մեծ վստահութիւն մը կը ներշնչէ իրենց, դիմագրաւելու համար բոլոր դժուարութիւնները » :

Այս խորհրդաժողովէն անմիջապէս ետք, Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու Արաբիա գնաց, խորհրդակցելու համար Սէուտի Թագաւորին հետ, Սուէզի տագնապի մասին:

✕ Սուրիոյ նախագահը, Շիւքրի Քուաթլի, Դամասկոս վերադառնալով, յայտարարեց թէ ժողովը շատ յաջող անցաւ, ամրապնդելով արաբ վարիչներուն կապերը : « Կատարեալ համամտութիւն կը տիրէր մեր խօսակցութեանց մէջ: Միայն մէկ նպատակ ունէինք,— Հաստատել թէ աշխարհակալութեան եւ սիոնականութեան դէմ մղուած պայքարը բոլոր Ա –

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Երէկ մեր խմբագրատունն այցելեց Պ. Տիգրան Թոսպաթ, անդամ Լիբանանի խորհրդարանին եւ տէր եւ տնօրէն «Լը Սուար» եւ «Ազդ» օրաթերթերու: Պիտի մնայ մէկ շաբաթ :

✕ Խմբագրատուն այցելեց, նաեւ, ամերիկահայ ծանօթ դիտնականը, Պ. Մանուէլ Սեւակ, որ Անգլիա եւ Գերմանիա հրաւիրուած է, մասնակցելու համար գիտական համագումարներու :

Փարիզահայ լսարանական վերամուտը իրմով պիտի սկսի շաբաթ օր, նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ եւ Համազգային լսարաններու :

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԵՒ ԻՍՐԱՅԷԼ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

★

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ զինադադարի յանձնախումբին նախագահը, զօր. Պըրնս ունկնդրութեան ընդունեցաւ Իսրայէլի արտաքին նախարարը, Տիկին Կոլտա Մէյր, որ բացատրութիւններ տուաւ առջի օրուան միջադէպի մասին : Ինչպէս գրած էինք, այդ ընդհարման ատեն սպաննուեցան երեք հնադէտներ եւ վիրաւորուեցան 16 հոգի: Իսրայէլ այս դէպքին պատասխանատու կը նկատէ Յորդանանի կառավարութիւնը : Այս առթիւ Տիկին Կոլտա զարմանք յայտնեց որ դէպքին պատճառ կը ցուցնեն Յորդանանի զինուորներուն անկարգապահութիւնը եւ յիմարութիւնը » :

Յորդանանի կառավարութիւնը բացատրած էր թէ հրացանաձգութեան պատասխանատուն է խելագարած զինուոր մը, որ յիմարանոց փոխադրուեցաւ: Իսրայէլ անընդունելի կը նկատէ այս բացատրութիւնը, պնդելով թէ երկու գնդացիրներ կրակ բացած էին :

Ամէն պարագայի մէջ, դէպքը մեծ յուզում պատճառած է Իսրայէլի մէջ, ուր զօրաշարժի մը կը վերագրեն զայն : Սեպտեմբեր 24ին ալ կին մը սպաննուեցաւ երբ կ'աշխատէր դաշտին մէջ, Երուսաղէմի հարաւ – արեւմտեան կողմը :

ԿԻՊՐՈՍԻ Նիկոսիա քաղաքին մէջ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցան երկու յոյն ամբաստանեալներ.

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

●

Նորահաս սերունդը մեր ժողովուրդին թեւերուն մէջ բանտարկելու եւ անոր կուրծքին տակ՝ հեռաւոր, այլ իրեն անծանօթ հայրենիքի մը սէրը վառ պահելու տեսակէտէն, հրաշալի դեր մը կը կատարէ Ողիմպիականի փառատօնը, որ ամէն տարի, սեպտեմբերի սկիզբը տեղի կ՚ունենայ, Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան նախաձեռնութեամբ ու անոր հովանաւորութեամբ։

Բացառիկ ճիգեր ի գործ կը դրուին ամէն ճակատի վրայ, որպէսզի մեր դեռափթիթ երախաները, մեր պարթեւահասակ պատանիներն ու մեր հրաշունի պարմանուհիները փշուր մը հայերէն ու փշուր մըն ալ Հայոց Պատմութիւն սորվին։

Որովհետեւ, համոզուած ենք որ այն սերունդը, որուն ժառանգ պիտի մնայ մեր ժողովուրդին ճակատագիրը վարելու աշխատանքը, չի կրնար, տկնկալուած չափով, հայրենասէր ըլլալ ու ամբողջական նուիրումով մեր բաղձանքներուն իրագործման համար քրտնիլ, եթէ որոշ չափով մտերմացած չըլլայ մեր լեզուին ու մեր պատմութեան հետ։

Ցաւ ի սիրտ, պէտք է ընդունինք, անշուշտ, որ մեր երեսնամեակի մը ճիգերն ու զոհողութիւնները սպասուած արդիւնքը տուած չեն։Ու նոր սերնդականը տակաւին, կը բարբառի տեղական լեզուով, որ իր մայրենի լեզուն է ու տակաւին ի վիճակի չէ երկու տողնոց հայերէն նամակ մը գրելու իր մայրիկին։

Ինչո՞ւ ձախողած ենք։ Որովհետեւ, ճամբայ ելած ենք նիւթական չատ համեստ միջոցներով։ Այդ միջոցներով չէր որ պիտի կարենայինք ամբարտակներ կանգնել համայնակուլ հեղեղին առջեւ, որ ահաւասիկ երեսուն տարիէ ի վեր կը սպառնայ մեզի, չորս կողմէն, այս հայրենիքին եւ ուրիշ մեծ հայրենիքներու մէջ։

Եւ սակայն, պիտի չարունակենք նոր սերունդը «հայացնելու» մեր ամեհի պայքարը, որովհետեւ յուսահատիլ չենք գիտեր ու դասալիք չենք ըլլար խոչընդոտներու առջեւ։

Նորերը այլասերման վտանգէն փրկելու տեսակէտէն կարեւոր ազդակ մըն է նաեւ Եկեղեցին։

Շատ յատկանշական երեւոյթ մըն է որ անոնք աւելի փարած են մեր Առաքելական, քան ուրիշ որեւէ հիմնարկութեան։

Երբեմն, նրբահիւս թելով մը կապուած են իրենց նախնիարած ոչ–կրօնական կազմակերպութեան հետ, բայց ամրակուռ է այն շղթան, որ զիրենք կը միացնէ մեր խորանին, մեր աղօթքներուն, մեր խունկին ու մեր խաչին։

Մխիթարական երեւոյթ է, բնականաբար, ու արժանի ամէն քաջալերութեան։

Թող մտնենան ազդին իրենց սիրած ճամբով։ Թող դուրգուրան մեր Եկեղեցիին վրայ։ Այդ գուրգուրանքը տեսակ մը գըրաւական է ու երաշխիք թէ պիտի չհեռանան մեզմէ։

Շատ կարեւոր դեր մը կը կատարեն մեր ազգային կազմակերպութիւններն ալ՝ կուսակցական թէ «բոլորտիքեան», կը բաւէ որ անոնց ազգային դիմագիծը այլափոխուած ու այլանդակուած չըլլայ չարաշուք վարդապետութեան մը քարոզներով։

Մէկ խօսքով, ամէն միջոց, որ կը ծառայէ «նորերը» «հիներուն» գիրկը բերելու, փրկութեան լաստ մըն է, որուն պէտք է կառչինք անպայման։

Մեր ճակատին վրայ ունինք Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութիւնը իր աւելի քան երկու հազար կազմակերպեալ ու կարգապահ եւ իրապէս հայրենասէր ու նըւիրեալ անդամներով։ Տղայ թէ աղջիկ։

Պէտք է տեսնել զիրենք իրենց աշխատանքին մէջ։ Հաւատարիմ ու օրինապահ ամերիկեան քաղաքացիներ՝ ամէնքն ալ, բայց եւ այնպէս զգացումներով ու տրամադրութիւններով Հայ։ Որովհետեւ, գիտեն որ լաւ Ամերիկացին, իմաստուն Ամերիկացին չի մոռնար իր նախահայրերը ու չի մոռնար «ցոյնը» այն արիւնին, որ իր երակներուն մէջ կ՚եռայ։

Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութիւնը ուսուցիչն է ու դաստիարակը այս բաղմութեան։ Այս կազմակերպութեան դըրօշին տակն է որ Ամերիկայի մէջ հասակ նետած երիտասարդներ կը սորվին թէ պարտականութիւն մը ունին այն Հայրենիքին հանդէպ, որ իրենց պապերուն ժառանգն է։ Եւ իրենք են որ, վաղը, երբ Արշալոյսը ծագի, պիտի առաջնորդեն մեր ժողովուրդը։

Հայ Երիտասարդաց Դաշնակցութեան ղեկավարութիւնը համոզուած է, սակայն, որ միայն ճառերն ու խրատները բաւական չեն՝ նոր սերունդը խանդավառելու եւ ոգեւորելու համար։

Ու գտած է յաւելուածական ուրիշ ձեւ մըն ալ, աւելի մատչելի, աւելի հրապուրիչ։

Ողիմպիական մարզախաղերու միջոցաւ, նոր սերունդին կուրծքին տակ հայրենասիրական զգացում մը հրահրելու ձեւն է ան։

Երիտասարդացի մարզական խաղերը տեղի կ՚ունենան ամբողջ տարին՝ Ամերիկայի չորս ծագերուն վրայ, ուր համբանքներ ունինք։

Ողիմպիականը օհուսկ բանք»ն է այդ խաղերուն։

Սփոփարար տեսարան է, արդարեւ, ընդարձակ դաշտի մը տարածութեան վրայ դիտել վառվռուն ու խանդավառ երիտասարդութիւն մը, որ օտարներուն ալ պիտի ցոյց տայ թէ քաղաքական կեանքի մէջ պարտուած այս ժողովուրդին ծոցէն կ՚ընձիւղի կայտառ ու առոյգ բազմութիւնը վաղուան առաջնորդներուն։

Այո, մեր «նորերուն» պիտի սորվեցնենք մեր լեզուն, մեր պատմութիւնը։ Պիտի ընտելացնենք զանոնք մեր տոհմիկ բարքերուն եւ աւանդութեանց հետ ու թոյլ պիտի չտանք որ ճրագը շիջի անոնց սրտին մէջ։

Բայց, միեւնոյն ատեն ալ պիտի պղպատենք անոնց բազուկը եւ պիտի աշխատինք որ անոնք ըլլան առողջ՝ Փիզիքապէս։

Ողջոյն Ողիմպիականին եւ փառք ու պարծանք մեր երիտասարդութեան։

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ԱՐԱՔՍԻ ԱՓԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

●

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ամէն առաւօտ նաւ մը կը մեկնի Բաքուէն եւ դէպի 70 քիլոմեթր անդին տարօրինակ կղզի մը կ՚երթայ։ 1949ին ընկղմած երեք նաւերու վրայ պողպատէ կամուրջ մը շինած են, փայտով ծածկուած։ Այս տախտակամածէն երկարած են տասնեակ մը մեթր լայնութեամբ պողպատէ ճամբաներ։ Այս ամբողջին վրայ մետաղէ եւ փայտէ նախապէս շինուած տուներ հաստատուած են, մօտ քսան հատը երկյարկանի։

Այցելուին ուշադրութիւնը կը գրաւեն նախակրթարան մը, երկրորդական դպրոց մը, հիւանդանոց մը, խանութներ, ակումբ մը, «պասկէթ պոլ»ի խաղավայր մը եւայլն։ Ակումբին մէջ եւ հրապարակներու նստարաններուն վրայ միայն կրնաս ծխել։ Վեց տարուան մէջ քառասուն քիլոմեթրի վրայ, երկու հազար բնակչութեամբ քաղաք մը մէջտեղ ելաւ ալիքներէն։ Հոն կը բնակին իրենց ընտանիքներով մասնագէտները եւ բանուորները, որոնք կը շահագործեն Կասպեանքարիւղը։ Բայց չուրջը աւելի քան վաթսուն մետաղեայ կղզեակներ ցոյց կուտան թէ քարիւղի հորեր կան, ուրկէ գիշերցերեկ կը ժայթքի սեւ հեղուկը։

Ազրբէջանի Հանրապետութիւնը տարեկան 15 միլիոն թոն քարիւղ կ՚արտադրէ, որուն մէկ չորրորդը ծովու յատակի հորերէն։ Մէկ մասը կը գտնուի ճիշդ ծովափը։

Բաքուի նաւթահանքը աշխարհի ամէնէն հարուստներէն մէկն է։ Մեծ աշխատանքի չի կարօտիր քարիւղին հաւաքումը։ Կը բաւէ միայն հաւաքել։ Եօթանասուներկու քարիւղի դաշտեր կան, խորաքանչիւրը 40էն 300հորով, բաժնուած տասնըմէկ վարչական բաժիններու։ Ընդհանուրը կը վարէր Ազնեւթը, պետական ընկերութիւն մը, իսկ այսօր տեղական նախարար մը կը բռնէ տեղը, վարչական եւ ելմտական լայն իրաւասութիւններով։

Հում քարիւղով կը գրաղի Ազնեւթ Զառոտէն, զտումի ընկերութիւն մը։ Մնացեալը հինգ գլխաւոր ուղղութեամբ կը տարածուի — Պաթումի վրայ կրկնակ նաւթուղիով, որ կ՚երթայ Սեւ ծով, Ազովի ծով, եւ արեւմտեան Ռուսիա, յետոյ Աստրախան, բաշխումի կեդրոն Վոլկայի եւ կեդրոնական Ռուսիոյ համար, Կրասնովոտք՝ Թիւրքմենիստանի համար, Մախաչքալա՝ ուրկէ նաւթուղի մը կը տանի Ռոստով եւ Ուկրայնիա եւ վերջապէս Կովկասի երկաթուղին որ կը տանի Անդրկովկասի հանրապետութիւնները։

Քարիւղի ճարտարարուեստը ունի հետազօտութեան դրասենեակ մը, մարմին մը, շինելու հորերու անհրաժեշտ նիւթերը եւ քարիւղի ուսումնարան մը, որ 1936էն ի վեր հասցուցած է տասնըչորս հազար մասնագէտ ճարտարապէտներ։

Միշտ ալ քարիւղը դեր մը կատարած է Ազրբէջանի կեանքին մէջ։ Եօթը դար առաջ Մարքօ – Փոլօ կը գրէր. — Այս սահմանագլուխին վրայ՝ Վրացիներու կողմը աղբիւր մը կը գտնուի, ուրկէ իւղի պէս հեղուկ մը կը բխի մեծ քանակութեամբ»։ Այս հեղուկը այդ միջոցին միեւնոյն գործածութիւնը չունէր, ինչպէս այսօր։ «Ուտելու համար չէ, կ՚աւելցնէր Մարքօ Փոլօ, սակայն լաւ է վառելու համար, եւ քսելու քոսոտ մարդոց եւ կենդանիներու վրայ»։ Ռօքֆելլը շիշերով սկսած էր ծախել Ամերիկայի ճամբաներուն վրայ։

Բայց քարիւղի բուն շահագործումը սկսաւ ճիշդ մէկ դար առաջ եւ մեծ յառաջդիմութիւն արձանագրեց շնորհիւ օտար ընկերութիւններու։ Ա. աշխարհամարտի նախօրեակին աւելի քան 320 ընկերութիւններ կային։ Միայն Բաքուի մէջ 198 ընկերութիւններ քարիւղով կը զբաղէին։ Շահու դրուած դրամագլուխին կէսը օտար ընկերութեանց կը պատկանէր, համագումար 215 միլիոն տոլարի դրամագլուխով։ Ֆրանսան քսանեւվեցուկէս միլիոն տոլար, Մեծն Բրիտանիա 86 միլիոն տոլար։ Երբ բոլշեւիկեան իշխանութիւնը գրաւեց օտար ստացուածքները, Անգլիացիները գրաւեցին 1918ին Բաքու – Պաթում գիծը եւ վերահաստատեցին օտարներու ստացուածքները, սակայն դարձեալ կորսնցուցին 1920ին, երբ կարմիր բանակը գրաւեց երկիրը։ Այս անգամ, 1922ին, միացան բոլոր օտար ընկերութիւնները՝ պելժիական, ֆրանսական, անգլիական, ամերիկեան եւ «պոյքոթ» հռչակեցին Խ. Միութեան դէմ։ Սակայն չյաջողեցան, որովհետեւ ամէն մէկը առանձին եւ գաղտնի բանակցութիւններ վարեց Խ. Միութեան հետ։ Սեփականութիւնները երբեք չվերահաստատուեցան, սակայն գրաւուած բաժնեթուղթերու գիները կը նշանակուին Լոնտոնի եւ Նիւ Եորքի սակարաններու մէջ։

Քանի Խ. Միութիւնը իր ձեռքը առած է քարիւղի ճարտարարուեստը, բացարձակ գաղտնապահութիւն կը տիրէ իր գործունէութեան վրայ։ Շատ յաճախ հնգամեայ ծրագրին վերջաւորութեան թիւեր չեն յիշեր, 1952ին միայն վարագոյրը մասամբ բարձրացաւ։ Պաշտօնական թիւեր տրուեցան եւ յայտնի եղաւ որ Խ. Միութեան քարիւղի ճարտարարուեստը փոխադրուած էր դէպի արեւելք։ Ուրալէն անդին, Երկրորդ Բաքու մը կը ճարէ Խ. Միութեան 60 առ հարիւրը քարիւղին եւ 1960ին պիտի տայ երեք չորրորդը։ Բաղ–

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

●

Ահմէտին դէմ ալ թշնամական որեւէ զգացում չկար իր կուրծքին տակ։ Միայն ազնուութիւնն ու վատ սովորութիւնն էին որ կը մղէին զանոնք այդ զազրելի արարքներուն։ Երիտասարդութեան յիմարութիւնն էր, որ կը կուրացնէր զանոնք։ Եւ անոնք չէին կրնար գնահատել այն զանձերը, որոնց տիրացած էին։

— Ահմէտ, գալով Մանայի քու վրանդ վերադառնալու խնդրին, ան որեւէ քայլ առնելէ առաջ ինծմէ հրաման պիտի ուզէ…։ Ես չեմ ուզեր, որ վրադ վերադառնայ, որովհետեւ աչքերովս տեսայ թէ ինչե՛ր ըրած էիր իրեն…։

Յետոյ կինակը դարձուց անոնց, եւ երթալու համար իր վրանը, ուրկէ կը լսէր Մանայի լացը։

Հազիւ քանի մը քայլ առած էր, երբ դնդակ մը զարնուեցաւ իր ականջին։ Քորօ գլուխը սաղին անդին շարժեց, դանակի նոր հարուածներէ խուսափելու համար։

Հասաւ իր վրանը։ Արիւն կը հոսէր իր թեւերէն եւ սրունքներէն։

— Դուն հոգդ մի՛ ըներ եւ հանգստացիր, ըսաւ Մանայի։

Եւ տարձանակը առնելով դուրս ելաւ եւ մօտեցաւ ամբոխին, որ կ՚աշխատէր վրանէն ներս մտնել։

Քորոյի ազգականներէն չատերն ալ միացած էին կիսավայրենի թաթարին՝ անոր վրանին պատիւը պաշտպանելու համար։ Ամբոխը սկսած էր պոռալ կանչել։ Քորօ պատրաստուեցաւ իր տարճանակը գործածելու։

— Որեւէ վճիռ տալէ առա՛ջ մէկ ժամ սպասեցէք, որպէսզի ես ինքս որոշեմ, թէ ո՞վ է մեղաւորը եւ ով է արդարը։ Վերցուցէք ձեր դանակները գետնէն եւ վերադարձէք ձեր վրանները։ Մէկ ժամէն հոս եկէք եւ լսեցէք իմ վճռական որոշումս, ըսաւ Քորօ։

Փոքրիկ խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ ադմկարարներուն միջեւ։ Յետոյ Ահմէտ ըսաւ.

— Լա՛ւ, Քորօ, մէկ ժամէն…։

Քորօ վերադարձաւ իր վրանը։ Դուրս քշեց այնտեղ հաւաքուած կիները եւ Մանայի հետ առանձին մնաց։ Անոր աչքերուն մէջ երկարօրէն նայելէ ետք, ըսաւ.

— Ինչո՞ւ ինծի եկար…։

— Կը յիշե՞ս հարսնիքիս օրը, երբ Ահմէտ դանակով աւելի խորունկէն կարեց դաստակս… Կը յիշե՞ս քու նայուածքդ…

Ա՛լ պէտք չեղաւ, որ ուրիշ բառեր փոխանակէին։

— Ինչո՞ւ քեզ կը ծեծէ, հարցուց Քորօ։

— Դուն զիս չես ծեծեր, այնպէս չէ՞, Քորօ, ըսաւ աղջիկը։ … Արիւնդ դեռ կը հոսի…։

— Բան մը չէ, պատասխանեց Քորօ։ Յետոյ շարունակեց.

— Ինչո՞ւ այդքան երկար համբերեցիր…։

Աղջիկը պատասխան չտուաւ։

Քորօ նայեցաւ աղջկան մարմնին կապոյտ ուռեցքներուն, որոնք կապուտցեր էին, թխադոյնի վերածուեր եւ յետոյ ուռեցեր էին։ Պահ մը լռութիւն տիրեց, յետոյ Մանա ըսաւ.

— Քորօ, դուն երբեք զիս պիտի չսիրես, որովհետեւ մարմինս վիրաւորուած է։

Քորօ գլուխը թաղեց աղջկան հոլանի թեւերուն մէջ եւ հեծկլտուքներու մէջ իր մարմինը սկսաւ դողալ։

— Յաւիտեան պիտի սիրեմ քեզ եւ իմ սէրովս պիտի սպիացնեմ քու վէրքերդ։… Փառք լուսինին եւ արեւին, որ առաջին անգամ այդ վայրենիին գացիր, որպէսզի ինծի գալու պէտքը ունենայիր…։

Եւ Քորոյի իմաստութիւնը հոսեցաւ աղջկան մտքին ու մարմնին մէջ։

— Հիմա ի՞նչ պիտի ընենք, հարցուց Մանա։

— Քանի մը ժամէն դուն ինծի հետ պիտի գաս՝ կամ մինակդ եւ կամ բոլոր անոնց հետ, որոնք պիտի ուզեն մեզի ընկերանալ։ Ու եթէ ճամբան գայլերը մեզ կտոր կտոր չընեն եւ կամ ատկէ առաջ ես սպաննուած չըլլամ, հեռու տեղ մը կ՚երթանք…։

Մէկ ժամը լրացած չէր տակաւին, երբ գնչուները նորէն հաւաքուեցան վրանին առջեւ անզուսպ արտայայտութեամբ, իսկ ծերերը՝ միւս կողմը։

— Ահմէտ, Մանան կը մերժէ քու վրանդ վերադառնալ, յայտարարեց Քորօ, տարճանակը բռնած։

— Ուրեմն մենք բոնի կը տանինք զայն, պատասխանեցին գնչուները։

Տասնեակ մը մարդիկ առաջ եկան Քորօն պաշտպանելու համար ոչ թէ անոր համար որ ան շիտակ բաներ կ՚ըսէր, այլ անոր համար որ ան իրենց պետն էր։ Մեծ աղմուկ եւ պոռչտուք սկսաւ։

Քանի մը ծերեր ալ Քորոյի կողմը անցան եւ Գնչուները, իրենց դանակները մոյկերէն դուրս քաշելով, կռուեցան ատամներով ու պողպատով։

Թարգմ. Ե. Քամառ — Ք. ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(5) (Շար.)

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

•

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ մի հատորեակը,— Խ. Միութեան շրջանին Վահան Տէրեանի գիրքերը մասնաւոր ժողովածուով լոյս տեսած են հինգ անգամ: Վերջերս Հայ-պետհրատը հրատարակեց միհատորեակը, որ կ՚ընդգրկէ Տէրեանի գրական գրեթէ ամբողջ ժառանգութիւնը (բանաստեղծութիւնը, ինքնուրոյն եւ թարգմանական) յօդուածներն, ուսումնասիրութիւններն ու նամակները:

Այս հատորին մէջ առնուած են 1950ի հրատարակութեան աւելի դուրս ձգուած 27 բանաստեղծութիւնները: Յօդուածները, «Հայ գրականութեան կալիք օրը», «Հովեւոր Հայաստան», «Զեկուցագիր Թիւրքահայաստանի մասին», «Նամակներ հայ գիւղացիներին եւ բանուորներին» «Անկեղծ եւ հետեւողական պէտք է լինել», «Ի՞նչ է ասում Լենինը գիւղացիներին» եւ այլ յօդուածներ: Տէրեանի նամակները Նուարդ Թումանեանին, որոնք լոյս տեսած են 1931ին «Նոր Ուղի» ամսագրին մէջ:

ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆԻ երկերը: Պ. Ադամեան բացի դերասանութենէ, գրաղած է նաեւ գրականութեամբ: Հանճարեղ բանաստեղծ էր, թարգմանիչ, արձակագիր եւ նկարիչ: Անոնք մեծ արժէք չեն ներկայացներ, սակայն ապացոյց են թէ որքան բարձր մշակոյթ ունեցած է: Պ. Ադամեանի մահուան 65ամեակին առթիւ Գիտութեանց Ակադեմիան լոյս ընծայեց միհատորեակը որ կը պարունակէ «Անկոչ հիւրեր» վիպակը, «Շէյքսփիր եւ իր Համլէթ ողբերգութեան աղբիւրներն ու քննադատութիւնները», ուսումնասիրութիւնը: Յառաջաբանը գրած է Ռ. Զարեան: «Պետրոս Ադամեան իբրեւ գրող» ակնարկը գրած է Սողոմոն Տարօնցին:

«ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ հոսանքներու պատմութենէն» գրեց Վ. Ռշտունի, ԺԹ. դարու երկրորդ կիսուն հայ քաղքենի մամուլի տուեալներու համաձայն՝ ուսումնասիրած է ընկերային, տնտեսական եւ քաղաքական հայեացքները եւ ժողովրդավար - ազգային - ընկերային հոսանքի ներկայացուցիչներու խօսքերը: Գիրքը բաժնուած է երկու մասի, «բուրժուական հոսանքներ» և «Մանրբուրժուական սոցիալիստական հոսանք», ուր հեղինակը քննած է «Մեղու Հայաստան»ի, «Նոր Դար», «Փորձ», «Արձագանգ», «Մշակ» թերթերը եւ անոնց շուրջ ստեղծուած ընկերային հոսանքներու գործունէութիւնը:

ղամամբ անգլեւամերիկեան արտադրութեան, Խ. Միութեան արտադրութիւնը տժգոյն է: 1900ին, 12 միլիոն թոնով, Խ. Միութիւնը աշխարհի առաջին արտադրողն էր, երկու տարի ետք, Մ. Նահանգները գլեցին անցան: 1945ին Խ. Միութիւնը երրորդ տեղը կը գրաւէր: 1955ին Խ. Միութիւնը արտադրեց 70 միլիոն թոն, իսկ Մ. Նահանգները 333 միլիոն թոն, ամբողջ Միջին Արեւելքի մէջ 161 միլիոն թոն:

Ռուսական արհեստագիտութիւնը նոր մեթոտներ չէր հնարած շահագործման համար, այլ օտար երկիրներու մեթոտները կ՚իւրացնէր, եթէ ապացոյցը տրուած էր թէ լաւ է: Քանի մը տարի առաջ Ինէսքոյի ընդհ. տնօրէնը կ՚ըսէր թէ քանի մը տարիէ ի վեր Ռուսերը տիրացած են քարիւղի շահագործման մեթոտներուն: Վերջերս ճարտարագէտներ նոր մեթոտ մը գտան, որով արտադրութիւնը կ՚աւելնար:

Հնգամեայ ծրագիրը, զոր ներկայացուցին քսաներորդ համագումարին, 1960ի համար կը նախատեսէր 135 միլիոն թոն: 14.500 քիլոմեթրի վրայ նաւթուղիի ցանց մը պիտի շինուի:

Քարիւղի մէջ աշխատաւոր մը միջին հաշուով ամսական 1800 ռուպլի կը շահի, եւ առհասարակ քարիւղի աշխատաւորին վաստակը 50 առ հարիւր աւելի է, բաղդատմամբ ուրիշ ճարտարարուեստներու մէջ աշխատողներու: Այս ազդակը կը բացատրէ խորհրդային կարգերու յաջողութիւնը խլամ գանդուածին մէջ: Բացի Ամերիկայէն. քարիւղը գրեթէ կը գտնուի խլամ հողերուն մէջ: Է.Տ. ՍԱՊԼԻ

ՄԻՇՏ ՆՈՅՆ ԴԱՒԸ

(Զեկուցում Միւնիխի ազատագրութեան ռատիոյի)

•

Ռատիօ Մոսկուան օգոստոսի 15ին հաղորդեց, որ Ուզբեկիստանի, Ղազախստանի, Թիւրքմենիստանի, Հայկական, Վրացական, Ազրբէջանական եւ ուրիշ սովետական հանրապետութիւնների հասարակական գործիչները որոշել են ստեղծել «Ասիայի երկրների համերաշխութեան սովետական կոմիտէ»: Կոմունիստական քարոզչութիւնը ջանում է ներկայացնել այդ կազմակերպութիւնը, որպէս մի նոր քայլ՝ ուղղուած խաղաղութեան եւ ժողովրդների համագործակցութեան ամրապնդմանը: Բայց իրականութեան մէջ՝ նա եւս, այսպէս կոչուած, «Խաղաղութեան Կողմնակիցների Կոնգրեսի» կամ, ասենք, — «Արտասահմանի հետ կուլտուրական կապ ստեղծելու ընկերութեան» նման, ստեղծուել է միայն նրա համար, որպէս գի օժանդակի կոմունիստական բռնապետութեան բռնագրաւիչ քաղաքականութեանը:

«Ասիայի երկրների համերաշխութեան սովետական կոմիտէն», իր էութեան մէջ, հանդիսանում է կոմունիստների նըշած ընդհանուր կոմիտէի ծրագրի այն կորիզը, որի մէջ նրանք ուզում են ներգրաւել Ասիայի եւ Աֆրիկէի բոլոր երկիրները՝ այդ երկրներից ստեղծելով քաղաքական եւ տնտեսական մի նոր խմբաւորում՝ ուղղուած Արեւմտեան երկիրների դէմ:

Բայց «Ասիայի երկրների համերաշխութեան սովետական կոմիտէի» գործունէութիւնը ամէնից աւելի ուղղուած պիտի լինի հենց իրենց՝ Ասիայի եւ Աֆրիկէի երկրների շահերի դէմ, որոնց հետ կոմունիստական բռնապետութիւնը վաղուց ի վեր է սիրաբանութիւններ է անում: Նա այդ երկրների մէջ տանում է խիստ նենգ քաղաքականութիւն, ինչպէս ասուած է 20րդ համագումարի բանաձեւում — «Նոր ձեւերով այդ երկրները, այսպէս կոչուած, սոցիալիստական երկրների վերածելու» դիրքերից ելնելով:

Այս բոլորը, ի հարկէ, նորութիւն չեն կոմունիստական բռնապետութեան պատմութեան մէջ: Կոմունիստները ոչ մի ժամանակ չեն դադրել չողոքորթական լինել մի շարք երկրների հանդէպ եւ դրդութիւններ հրահրել հանդէպ ուրիշ երկրների: Երկերեսութիւնը եւ ժողովուրդների մէջ պառակտում սերմանելը միշտ էլ եղել են եւ մնում են կոմունիստների քաղաքականութեան հիմքը:

Այս ոճրագործ եւ խորամանկ խաղի մէջ բռնապետութիւնը միշտ էլ չարաչար շահագործել է Սովետական Միութեան ժողովուրդների բարի անունը:

Այսօր, երբ կոմունիստական բռնապետութեանը նորից պէտք է եկել այդ, նրա քարոզչութեան մոզական դըչի տակ սովետական գաղութները՝ Ուզբեկիստան, Ղազախիստան, Թուրքմենիստան, Հայաստան, Վրաստան, Ազրբէջան, — յանկարծակի վերածւում են անկախ երկրների, երեւան են գալիս աշխարհի քաղաքական ասպարէզում եւ, իբր թէ, իրենց սեփական նախաձեռնութեամբ կազմակերպում են երկրների համերաշխութեան կոմիտէներ:

Բայց ամէնքն էլ գիտեն, որ այդ սովետական հանրապետութիւններից եւ ոչ մէկը ոչ միայն իրաւազօր չէ ինքնուրոյն, անգամ որեւէ քայլ առնել, այլ նրանք նաեւ իրաւունք չունեն բարձրացնելու իրենց բողոքի ձայնը այն բոլոր մեքենայութիւնների եւ դաւադրութիւնների դէմ, որ կոմունիստական բռնապետութիւնը կատարում է իրենց անունից:

Ինչպէս տեսնում էք, սիրելի ունկնդիրներ, «Ասիայի երկրների համերաշխութեան սովետական կոմիտէն», որին կոմունիստական քարոզչութիւնը ներկայացնում է մեզ պճնուացած գոյներով, ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ մի նոր գործիք կոմունիստական բռնապետութեան ձեռքում քայքայելու համար ընդհանուր խաղաղութիւնը եւ ժողովուրդների բարեկամութիւնը:

Այսպիսով, կոմունիզմի համաշխարհային չարը, — ՍԲԿՊ կենտկոմի պաշտօնատեղին՝ եղել է եւ շարունակում է մնալ խաղաղութեան եւ ազատութեան դէմ նիւթուող բոլոր դաւերի կենտրոնը:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԱՌԿԱԽ ԿԱՄՈՒՐՋ ՎՈՍՓՈՐԻ ՎՐԱՅ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները .—

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը ստացաւ առկախ կամուրջի նախնական յատակագիծը, զոր ամերիկեան ընկերութիւն մը ութը ամիսէ ի վեր յատկապէս կը պատրաստէր 90 հազար տոլարի փոխարէն:

Երազը կ՚իրականանայ: Հսկայ կամուրջ մը շոգեկառքերով, ինքնաշարժերով, եւ փոխադրական ուրիշ միջոցներով բեռնատար եւրոպական ցամաքամասը պիտի միացնէ Ասիոյ:

Տեղեկագիրներու քննութենէն վերջ, Ամերիկեան ընկերութեան ներկայացուցիչներն ու տեղացի մասնագէտները միասին պիտի սկսին քննել հարցը քաղաքաշինութեան եւ տնտեսական կարելիութեանց տեսակէտներէն:

Ամենակարեւոր հարցերէն մէկն է թէ ուր պիտի հաստատուին կամուրջին դէմ դիմաց երկու գլխաւոր ոտքերը: Թէեւ զանազան գրոյցներ կը շրջին այս մասին, սակայն ոչ մէկը կը համապատասխանէ իրականութեան եւ պատկան իշխանութիւնները կը նախընտրեն այս մասին լռութիւն պահել:

Աշխարհի մէջ շատ քիչ է թիւը այս տեսակ վիթխարի կամուրջներուն: Ամենամեծը կը գտնուի Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ եւ 1260 մեթր երկայնութիւն ունի: Վոսփորի կամուրջին երկարութիւնը մօտաւորապէս հազար մեթր պիտի ըլլայ:

Կամուրջին դրամական տեսակէտով արժէքը չի կայանար միայն կամուրջին համար ծախսուելիք միլիոններէն: Պէտք է նկատի առնել նաեւ շինութիւնը այն ճամբաներուն, որոնք երկու ցամաքամասերէն պիտի գան միանալ անոր: Ահա այս շրջակայ ծախքերով միասին, կ՚ենթադրուի թէ մօտաւորապէս պիտի արժէ հինգ հարիւր միլիոն լիրա: Անփոխարինելի օգուտներ պիտի ունենայ կամուրջը, եթէ նկատի առնենք թէ Փէնտիք - Հայտար-փաշա եւ Սիլիվրի - Թօփդափու կպրուղիները իրարու պիտի կապէ:

Տասնըհինգ մեթր լայնքով կեդրոնական ճամբու մը շնորհիւ փոխադրական միջոցները դիւրութեամբ պիտի երթեւեկեն կամուրջին վրայէն, մինչ միակ մայթ մը կամ երկու մայթեր պիտի յատկացուին հետիոտներու: Այսպէսով կամուրջին վրայէն փոխադրութիւնները պիտի կատարուին 25 մեթր լայնքի մը վրայ:

Միջազգային կանոններու համաձայն կամուրջին ծովու մակերեսէն բարձրութիւնը պէտք է 45 մեթր ըլլայ, սակայն այս պարագային, կարգ մը ելեւէջներ նըկատի առնելով կամուրջին բարձրութիւնը 50 մեթր պիտի ըլլայ մօտաւորապէս: Ամէն տեսակ ծովային փոխադրական միջոցներ պիտի կարենան անցնիլ կամուրջին տակէն:

Պատկան իշխանութիւնները պիտի ջանան, որ երկաթուղի մըն ալ անցնի կամուրջէն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԻՕՆԸ (155)

ՍԱՄՈՒԷԼ

•

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

•

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԵՄՔԻ ՎՐԱՅ

— Նստիր տէր հայր, ասաց նրան տիկինը:

Նա նստեց եւ սկսեց հաղորդել իւր առած կարգադրութիւնները:

Վահանդուխտ տիկինը, իւր երկու երեխաների հետ, դուրս գալով դահլիճ, ուղիղ դիմեց իւր սենեակը: Երկու երեխաներից մեծը տղայ էր, իսկ փոքրը աղջիկ: Տղան հասկանում էր, որ այն օր գալու էր հայրը, եւ դեռ յիշում էր նրան, երբ նա գնաց Պարսկաստան: Երբ նստեցին՝

— Մայրիկ, — հարցրեց տղան, իւր փոքրիկ թեւիկներով քարշ ընկնելով նրա պարանոցից, հայրիկը այսօր կը բերէ՞ ձին:

— Ի՞նչ ձի, ասաց մայրը տխուր ձայնով:

— Չե՞ս իմանում, երբ հայրիկը գնում էր, ասացի ինձ համար մի ձի բեր, պզտիկ ձի, նա պաչ արաւ. ասաց՝ կը բերեմ, պզտիկ չի կը բերեմ, այ, էսքան:

Նա ձեռքը բարձրացրեց ձիու մեծութիւնը ցոյց տալու համար:

— Մենք ձիաներ շատ ունենք, զաւակս, պատասխանեց նրան մայրը:

— Մերոնքը մեծ են, շատ մեծ են, ես պզտիկ ձի եմ ուզում, որ ինքս հեծնեմ:

— Ծառաները կը նստեցնեն քեզ:

— Ես խօ Նուշիկ չեմ, որ ծառաները բռնեն ու դնեն ձիու վրայ, ես ուզում եմ ինքս նստել:

Նուշիկ փաղաքշական ձեւով կոչում է — ին նրա քրոջը, որի իսկական անունը Միհրանոյշ էր:

Եղբօրը նկատողութիւնը, երեւի, վիրաւորեց փոքրիկ Նուշիկին, որը ծտի նման թառ. գահաւորակի կողքում դրած բարձերից մէկի վրայ եւ, կլորիկ տտիկները շարժելով ասաց.

— Տեսնո՞ւմ ես, ինչպէս հեծայ:

Մայրը երկուսին եւս գրկեց, համբուրեց, յետոյ յանձնեց դայեակներին, որ տանեն գրսում ման ածեն, որպէս զի իրան չխանգարեն: Ինքը մնաց միայնակ:

Դժբախտ հանգամանքների դժբախտ ամուսին ... Որդիքը ուրախ էին հօր գալստով, իսկ ինքը ուրախանալ չէր կարող: Նա սիրում էր իւր ամուսնին, նա իւր մխիթարութիւնը միշտ նրա մէջ էր գտել: Իսկ այժմ ո՞րպէս սիրել «ուրացողին», ո՞րպէս սիրել չարագործին: Այդ միտքը կատաղութեան չափ ալեկոծում էր նրան, — ալեկոծում էր, որովհետեւ սիրտը եւ միտքը չէին հաշտւում միմեանց հետ:

Իւր զաւակներին հեռացնելուց, յետոյ, նա գտնւում էր հոգեկան խորին տագնապի մէջ: Ներքին կռիւը, զգացմունքների սաստիկ մաքառումը՝ դրել էին նրան տենդային հրաբորբոք դրութեան մէջ: Ահա մի եւս ... ահա երկու ժամ եւս ... քաղաքի մունետիկը պիտի քարոզէր բօթաբեր գալուստը, եւ ամէն ինչ պիտի վճռուէր նրա համար ...

Նրա դրութիւնը նմանում էր դատապարտեալի վերջին րոպէներին, որ օրհասական յուզմունքների մէջ սպասում է. ահա բանտի դռները բաց կը լինեն, դահիճները կը մտնեն, եւ նրան կը տանեն դէպի կախաղանի ոտքը. ... Ինքը այդպէս պէտք է դիմէր այն մարդու դիրկը, որին ամբողջ աշխարհը մերժում էր: Եւ նա պէտք է ողջագուրէր իւր ամուսնին, այն ձեռքերով, որ շաղախուած էին իւր հայրենակիցների անմեղ արիւնով: Միթէ նա չէ՞ր լինի Հայոց կանանցից ամենաթշուառը: Բայց նա սիրում էր ... այո, սիրում էր ...

Նա ձեռքը տարաւ դէպի կուրծքը, սեղմեց բորբոքուած սիրտը, որ փոքր ինչ հանգստութիւն տայ ներքին վրդովմունքներին: Արտասուքը հեղեղի նման թափւում էին տառապեալ աչքերից, բայց սրտի կրակը շիջուցանել չէր կարողանում: Երկար այդ դրութեան մէջ տանջւում էր նա:

Յանկարծ վեր թռաւ, եւ, որպէս մի խելագար, պղտոր աչքերը դարձրեց դէպի իւր սենեակի շուրջը: Ապշած կերպով նայում էր այսկողմ եւ այնկողմ, եւ իւր անշարժ հայեացքով, կարծես, մի բան որոնում էր: Մի քանի քայլ փոխեց դէպի դուռը, բայց իսկոյն կանգ առեց: Դարձեալ, որպէս մի աներեւոյթ զօրութիւնից առաջ մղուելով, փոխեց քայլերը, մօտեցաւ եւ, դողդոջուն ձեռքը մեկնելով, կողպեց դուռը: Սկսեց՝ գիշերաշրջիկ լուսնոտի նման՝ դեգերել դէպի այս, դէպի այն անկիւնները: Մօտեցաւ լուսամուտներին, ցած թողեց վարագոյրները: Կրկին մօտեցաւ դռանը, ստուգելու, արդեօք փակուա՞ծ էր, թէ ոչ: Նրա դէմքը այժմ խաղաղ էր. նա արդէն գտել էր մի միջոց, որ կարող էր հանգստացնել իրան: Սկսեց նայել պատուհանները, սկսեց քրքրել բոլոր դարակները, որոնց մէջ պահուած էին իւր իրեղէնները: Բայց որոնածը չգտաւ: Նրա աչքին ընկաւ մի գեղեցիկ արկղիկ, որի մէջ պահուած էին իւր կարելու պարագայքը: Ուրախացաւ նա, որպէս մի մարդ, որ յանկարծ մի անսպասելի գանձ է գտնում:

ՐԱՖՖԻ

բարձներուն դատն է, արաբական ծոցէն մինչեւ Ատլանտեան ովկիանոս»։

× Սթէնոլրա ընկերութեան նախագահը յայտարարեց թէ Սուէզի ջրանցքին փակումը երբեք չի կրնար խանգարել քարիւղի հայթայթումը։ «Մենք միջոցներ ունինք քարիւղ ճարելու արեւմտեան Եւրոպայի, օրական մէկ միլիոն տակառ արտադրելով»։

× Եգիպտոսի արտաքին նախարարը, Տոքթ. Ֆաւզի Նիւ Եորք մեկնեցաւ օդանաւով, ներկայ ըլլալու համար Ապահովութեան Խորհուրդի նիստին։

× Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առաւ, վար դնելու համար ամերիկեան նաւերու վճարելիք տուրքերը, որպէս զի Ամերիկան ալ միւս պետութեանց հետեւած ըլլայ, Սուէզի հարցին մէջ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ամերիկեան դեսպանը վարչապետ Կի Մոլէի այցելեց առջի օր, փարատելու համար անոր դառնութիւնը եւ յուսախաբութիւնը», Մ. Նահանգներու բռնած դիրքին առթիւ։ Տեղական թերթերն ալ կը հաստատեն թէ դառնութիւն կը տիրէ Ֆրանսայի կուսակցական շրջանակներուն մէջ, իբրեւ հետեւանք Լոնտոնի Բ. խորհրդաժողովին եզրակացութեանց։ Զափաւոր հոսանքներն անգամ ազդուած են եւ աւելի վճռական դիրք մը կը պահանջեն։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ըմբոստները առջի օր երեք ժամուան ընթացքին ինը անգամ յարձակում գործեցին Ալժէի մէջ, սպաննելով երկու հոգի եւ վիրաւորելով եօթը Եւրոպացիներ։ Ուրիշ քսան հոգի ալ վիրաւորուեցան, երբ երկու ձեռնառումբեր պայթեցան սինեմայի մը մէջ։

ԳԻՆԵՐՈՒ բարձրացումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Փարիզի մէջ։ Ելմտական նախարարը, Ռամատիէ կոչ մը ուղղելով առեւտրականներուն եւ հողագործներուն՝ թելադրեց յարգել աճնան յատուկ զեղչերը։ Կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է, արտադրութիւնը աւելցնելու համար։ Այս տարի 19.000 օտար բանուորներ վարձուած են, անցեալ տարուան երեք հազարին փոխարէն։ Գրեթէ ամէն բան կախում ունի հողագործական գիներէն։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ վարչապետը, Տոքթ. Ատընաուըր, Պելժիա հասաւ առջի օր։ Պելժիոյ հաստատումէն ի վեր առաջին անգամ է որ գերման վարչապետ մը պաշտօնապէս կ'ընդունուի Պրիւսէլի մէջ։ Վիլհելմ կայսրը 1914ին այցելած էր իբրեւ վեհապետ։ Տոքթ. Ատընաուըրի այցելութեան առթիւ համաձայնութիւն մը ստորագրուեցաւ երկու պետութեանց սահմաններու եւ կարգ մը հարցերու մասին։ — Լրագրական ասուլիսի մը առթիւ, Տոքթ. Ատընաուըր յայտարարեց թէ վստահ է որ համաձայնութեան մը պիտի յանգին բոլոր խնդիրներու մասին, երբ Պ. Կի Մոլէի հետ տեսակցի շաբաթ օր, Պրիւսէլի մէջ։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ երկիրներու վարիչները կը խորհին խորհրդաժողով մը կազմակերպել մասնակցութեամբ Լիբանանի, Սուրիոյ, Յորդանանի, Իրաքի, Արաբիոյ, Եգիպտոսի, Լիբիոյ, Սուտանի եւ Եմէնի, քննելու համար Սուէզի խնդիրը եւ ուրիշ հարցեր։

ՊՈԼՍՈՅ Թուրք թերթերը կը գրեն թէ ծանօթ հայ վաճառական մը չորս միլիոն ոսկի արժողութեամբ ինչքերը ծախած եւ հրապարակէն ալ 2 միլիոն ոսկի դրամ փոխ առնելով Իտալիա փախած է։

ՌՈՒՍԵԱՍՏԻ գիները իջեցնելու համար խիստ հսկողութիւն պիտի կատարուի խանութպաններու չահերուն վրայ։ Մեծաքանակ վաճառման գիները պէտք է արձանագրուին յատկապէս։ Զարկ պիտի տրուի ներածումներու եւ կաթնեղէնի արտադրութեան։ 12000 - 14000 թոն կարագ պիտի ներածուի հոկտեմբերէն մինչեւ ապրիլ, Հոլանտայէն, Տանըմարքայէն եւ Շուէտէն։ Կառավարութիւնը կը յուսայ միսին գինն ալ իջեցնել ներածումներ կատարելով Իրլանտայէն, Տանըմարքայէն եւ Հոլանտայէն (ամսական 52.000 թոն եզան, 22.000 թոն հորթի միս)։ Խնձեր, տանձ, եւ բանջարեղէն պիտի ներածուի Իտալիայէն եւ Հիւս. Ափրիկէէն, չոր բանջարեղէն՝ Միջին Արեւելքէն եւ Հարաւ. Ամերիկայէն։

ՍԱԿԱՐԱՆ (24 Սեպտ.) — Զոյգ ոսկի 467.000, Նափոլէոն 3380, դոլար 3180, սթերլին 4150, քսան տոլարնոց 16.200։ Թղթադրամ (անպաշտօն). — Սթերլին 1030, տոլար 400, պելժ. 8.05, դուից. 95.50, փեզեթա 8.70։

«ՆԻՀԱԿԱՄԱՐՏ ՇԱՒԱՐՇԱՆԱՅ ԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ»

Գրեց՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին 800 ֆրանք

Դիմել հեղինակին կամ «Յառաջ»ին։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը կազմակերպած է հանդիպում մը օգափոխութեան կայանի մասնակցող տղոց համար։ Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4–ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ կայանի մասնակցող բոլոր տղաքը։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆՆԵՐԸ

Ամերիկահայ ծանօթ գիտնական Մ. ՍԵԽԱԿԻ Փարիզ ժամանումէն օգտուելով, եզանակին առաջին դասախօսութիւնը կազմակերպած են այս շաբաթ, ժամը 21-ին, Բատէի վերնայարկը։

Նիւթը՝ Հայ Մշակոյթի էական դիմագիծը եւ անոր պարտադրած ցեղապահպանման հարցերը։

Մուտքը ազատ է։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Մուրատեան վարժարանի դպրոցական վերամուտի օրն է 30 Սեպտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ։

●

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին արձանագրութիւնները կը սկսին 24 Սեպտեմբերին։ Կը խնդրուի ծնողներէն դիմել ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Միլտոնեանի։

●

Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի դպրոցի արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան 30 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտեան 9էն12, իսկ դասաւանդութիւնները 7 Հոկտեմբեր վերջիչեալ ժամերուն։ Ուրեմն կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր իրենց զաւակները արձանագրել դպրոցի սրահը։

●

ՇԱՎԻԼԻ միօրեայ դպրոցը կը վերաբացուի 4 Հոկտ. հինգշաբթի օր։ Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ։ Ուսուցչուհին՝ Տիկին Գ. Փափազեան։

●

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին վարժարանը պիտի վերաբացուի Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի օր՝ ուսուցչութեամբ Պ. Վահրամ Միսքիճի։

Արձանագրութիւնները կը կատարուին Թաղ. խորհուրդի քարտուղարութեան կողմէ, եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, ժամը 10-12, մինչեւ Հոկտ. 4։ Կը խնդրուի կարգապահ ըլլալ։

Աշակերտները ազատ են թոշակի վճարումէ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա. Պ. սկզբնատառերով։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

14 – 15 տարեկան աշկերտուհի մը, բոնֆէքսիոնի աշխատանոցի մը մէջ աշխատելու համար։ Տեւական գործ։ Դիմել

Bonneterie ALBERT
37, Rue Tapis Vert, Marseille.

LE LORD

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ԾԱՆՕԹ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

9 Rue Lord Byron 9

*

Մասնագէտ արեւելեան կերակուրներու։ Ժամադրավայր հայ եւ օտար ընտրեալ հասարակութեան մը Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, կիրակի հաչակաւոր իր «տէօնէր քէպապը»

*

Հեռաձայն էլիզէ 07–27

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Տէր եւ Տիկին Վարդան Փիրէնեանէ հազար ֆր., «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար, իրենց այցելութեան առթիւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Դաշնակի հետեւող հայ օրիորդ մը իր եւ իր մօրը համար կը փնտռէ Փարիզի մէջ սենեակ մը, ուր ազատութիւնը ունենայ իր դաշնակի դասերը պատրաստելու։ Լաւ վճարում։ Գրել. —

Mme. Hatzakordzian
45 Rue St. Ferdinand, Paris (17-).

●

Անթառամ (Վարդերես) Պալեան կը փնտռէ հօրեղբօր տղան, ընիկ Դաւրացի, Մուշու վարպետի տղան՝ Պարգեւ Պալեան, որ գինուոր էր 1942ին Հայաստանի մէջ։

Տեղեկացնել Պ. Սրնըքճեանի,
36, Rue Jacquard, Velizy Villacoublay
France (S. et O.)

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

Ստոյգ տեղեկութիւն տուողին հինգ հազար ֆրանք պարգեւ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մոթէորով մեքենայի վրայ աշխատող կին գործաւորուհիներ։

Դիմել Հայթաեանի,
IMPER - AS
21, Rue des Jeûneurs, Paris (2e)

⁂

Օգնական «մակազինիէ» մը եւ «վելոսոլէքս» գործածել գիտցող երիտասարդ «քուրսիէ» մը։ Դիմել՝

Etbs. DANIEL
21, Rue d'Hauteville, Paris (10e).

●

Մէքանիսիէններ, այր կամ կին, այր մարդու բոնֆէքսիոն կապաստին վերարկուներու համար, ինչպէս նաեւ արդուկողներ։

Ապահովուած գործ ամբողջ տարին։
Լաւ վճարում։ Դիմել՝
Mr. Calvo, 28 Rue d'Artois, Paris (8e).
Tél. : BAL. 30-20

ԿՈՐՍՈՒԱԾ

Օր. Կամսարական կը փնտռէ իր քոյրը Տիկին Մանուշ - Վասվասը, որ Օգոստ. 11էն ի վեր կորսուած է Սէն Մաքսիմի (Վառ) անտառներուն մէջ։ Տիկինը 60 տարեկան, տկար հագուստներով դուրս ելած է եւ յիշողութեան կորուստ ունենալով (ամնէզի) չէ վերադարձած, հակառակ երկար փնտռտուքներու։

Կը խնդրուի իր մասին տեղեկացնել կամ Սէն Մաքսիմի ժանտարմըրին, կամ

2 Rue de Provence, Paris (9e) ou
1 Rue Robert Felument
Conflans-Sainte-Honorine (S. et O.)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Օր. ԺԻԶԷԼ ՆԻԶԱՄԵԱՆ
Mr. Bernard ROWBOTTOM
Ամուսնացած

Մէօտոն 22 – 9 · 1956 Մանչէսթր

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԻԹԱԼԻ. — Հ. Յ. Դ. Ազրիւր - Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՊԷԼՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ճշդապահ ըլլալ։

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Այս կիրակի Առնուվիլի Վարդգայ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ կաթող. պատուիրակ Սերովբէ եպ. Մանուկեան։ Պատարագէն վերջ աւանդական մատաղի օրհնութիւն։

Այս մատաղօրհնութեան առթիւ Անկէնէն Տիկին Լուիզ Գավուքճեան կը նուիրէ 13.000 ֆրանք, մէկ ոչխարի համար։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԱԼԱՆՍ. — Այրի Տիկին Հերմինէ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Տէր Ղուկասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, իրենց յաւէտ ողբացեալ ամուսնոյն եւ եղբօր ԵՐՈՒԱՆԴ ՏԷՐ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ մահուան առաջին տարելիցին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները։

ՀՍԿԻՉ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանին համար 45 - 50 տարեկան, որոշ զարգացման տէր եւ հայերէնի ծանօթ հսկիչ մը կ'ուզուի։ Դիմել ուղղակի վարժարան, ամէն օր,

26, Rue Troyon, Sèvres (S. et O.).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Իրենց բնակարաններուն մէջ աշխատող բանուորուհիներ, բոնֆէքսիոններներ, բանտիէն, պլուզոն, բոնպինեզոն, վեստոն, փանթալոն, Սալոփեթ եւ կնոջ թայլէօր կարելու համար։ Կը պահանջուի մաքուր աշխատանք։

Դիմել Յովհ. Նիկողոսեանի,
25, Cours Richard Vitton
Lyon Montchat

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

GEORGE V. Ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կիրակի 28, Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

Մուտք 500 ֆրանք — Ապահովել սեղանները հեռաձայնելով

Միութեան գրասենեակը՝ PRO. 77–73 — Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Aspirateurs de Gaine

●

ԽՈՀԱՆՈՑԻ, ԲԱՂՆԻՔԻ,
Ւ W. C. Ի ՀԱՄԱՐ

Անաղմուկ, նորաձեւ, ներման լաքէ, փայլուն ալիւմինիոմէ անժօլիվէօր, ուղղաձիգ եւ հորիզոնական դիրքով մետաղէ թիւրպին, հաւասարակշիռ։

Զետեղումը շատ դիւրին
(4 պտուտակով միայն)
Type H. 1. 8900 Frs.
MEH, 13 Rue du Soleil, PARIS 20e

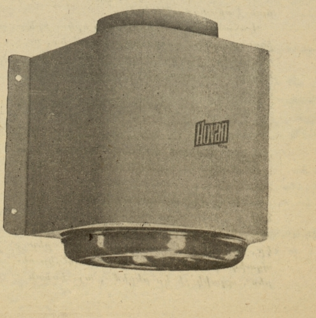

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, *rue de Trévise, Paris*-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

JEUDI 27 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7691 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3502

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐՄԻՆԸ ԵՒ ՄԱՍՆԻԿԸ

Անենք մը ի վեր Երեւանի թերթերը տեսութիւններ կը հրատարակեն արտասահմանի հայ գրական-մտաւորական գործունէութեան մասին :

Գրական ամսագրէն մինչեւ օրաթերթը, այդ շարժումը նկատի կ'առնեն միայն « պրոգրեսիւ – դեմոկրատական» ակնոցով: Միշտ միականի եւ միակողմանի :

Կ'ուզեն այն տպաւորութիւնը ձգել թէ Հայկական Արտասահմանի մէջ ալ կը ծաւալի «յառաջդիմական» հոսանքը :

Կ'անտեսեն կամ կը վարկաբեկեն մարմինը, փառաբանելու համար մասնիկը :

Այսպէս, Հայաստանի ժողովուրդը կը ծանօթանայ, աւելի կամ նուազ տաղանդաւոր գրողներու հետ, ղոյնզգոյն միջակութեանց եւ սկսնակներու, որոնց ամբողջ արժանիքը դեմոկրատական *ուղեգիծն է:*

Վերջին օրինակը կուտայ օրաթերթը, Սով. Հայաստան*, Սեպտ. 14ի համարով:*

«Սփիւռքահայ Դեմոկրատական Գրականութիւնը » խորագրով յօդուածի մը մէջ, ծանօթ գրող մը, Ստ. Կուրտիկեան երկու էջ թերթօնով կը փորձէ պատկերացնել շարժումը :

Նախ ակնարկ մը նետելով Հարաւ. Ամերիկա, կը յիշէ երեք ամսոյն թերթեր :

Յետոյ կ'անցնի Հնդկաստան, եւ կ'ըսէ թէ « վերջերս սկսել է լոյս տեսնել « Նոր Ազդարար»ը: Մինչդեռ երկու տարի է որ դադրած է ...

Փարիզի մէջ, կը ներկայացնէ հինգ հեղինակներ, որոնց երկուքը մեռած են, իսկ մէկը այլեւս հայերէն չի գրեր :

Ապա կը չուէ Հիւս. Ամերիկա, փառաբանելու համար ափ մը «պրոգրեսիւ» կամ ռամկավար գրողներ :

Եւ վերջապէս կանգ կ'առնէ Միջին Արեւելքի վրայ, ուր կը գտնէ «գրական մի նոր շարժում, որ սերտօրէն կապուած է ժամանակի քաղաքական առաջդիմական շարժման հետ եւ արտայայտում է ռեւոլյուցիոն տրամադրութիւններ»:

Պարոնը միջանկեալ կը խոստովանի .

— « Կարծես արեւմտահայ գրականութեան երբեմնի օջախները՝ Պոլիսն ու Իզմիրը փոխադրուել են Մերձաւոր Արեւելք, գլխաւորաբար Լիբանան ու Սիրիա՝ Բեյրութ ու Հալէպ »:

Թերթօնին երրորդ էջի բաժինը ամբողջովին յատկացուած է Միջին Արեւելքի, եւ կը պարունակէ գովասանական տողեր քանի մը հին ու նոր գրողներու մասին, նաեւ քաղուածքներ՝ զանազան ռուսաւորներէ :

Այս առթիւ կը յիշէ կարգ մը թերթեր եւ գիրքեր, ամէն բանէ առաջ փնտռելով անոնց «դեմոկրատական» արժէքը :

Յօդուածին սկիզբը, Պ. Ստ. Կուրտիկեան կը վկայէ թէ «այժմ Սփիւռքում լոյս են տեսնում մօտ 80 անուն հանդէս եւ թերթ, որոնց մեծ մասը դեմոկրատական ուղղութիւն ունի»:

Այս հաստատումը կատարած ատեն, կը մոռնայ որ իր ներկայացուցած հանդէսներն ու թերթերը ոչ իսկ ամբողջին մէկ հինգերորդը կը ներկայացնեն : Իսկ իր փառաբանած հեղինակներն ալ՝ պարզապէս մասնիկներն են ընդհանուր շարժումի մը, որ կը շարունակուի վերջին արտագաղթէն ի վեր :

Ո՞ւր է մնացեալը, բուն վաստակը, այնքան հասուն եւ հոսուն, ե՛ւ բովանդակութեամբ ե՛ւ ուղղութեամբ :

Յօդուածագրին վկայութեամբ, իր յիշած հատընտիր բանաստեղծներն ու արձակագիրները «միժամանակ խիղախ հրապարակախօսներ են, որոնք սուր գրչով մերկացնում են ժողովուրդի թշնամիներին՝ ինչպիսի փետուրներով էլ զարդարուած լինեն նրանք »:

Այո, այդ երանելիները ֆրանսերէն, անգլերէն կամ արաբերէն թռուցիկներ եւ յօդուածներ ալ կը թխեն, «ինտերնացիոնալ բոստան»ի մը վերածելով հայկական կեանքը ....

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՈՒԷԶԻ ՎԷՃԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԱՌՋԵՒ

•

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

Երէկ բացուեցաւ Ազգաժողովին Ապահովութեան Խորհուրդը, քննելու համար Սուէզի խնդիրը : Առժամեայ օրակարգը կը բաղկանայ երկու կէտերէ, — 1. Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ յարուցած խնդիրը. — «Եգիպտական կառավարութեան միակողմանի ձեռնարկին հետեւանքով ստեղծուած կացութիւնը, որ կը դադրեցնէ Ջրանցքին միջազգային վարչութիւնը, հաստատուած՝ 1888ի պայմանագրով. — 2. Եգիպտոսի յարուցած խնդիրը. — « Կարգ մը պետութեանց, մասնաւորապէս Ֆրանսայի եւ Մեծն Բրիտանիոյ ձեռք առած միջոցները Եգիպտոսի դէմ, որոնք կը վտանգեն միջազգային խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը եւ ծանրապէս կը խախտեն Ազգաժողովին ուխտը»:

Ուրեմն, երէկուան նիստը ամբողջովին յատկացուած էր օրակարգին քննութեան: Արեւմտեան պետութիւնները բացարձակապէս կը մերժեն Եգիպտոսի մեղադրանքը: Եգիպտոս իր յոյսը դրած է Իրանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Խ. Միութեան վրայ : Իր ներկայացուցիչը կրնայ հրաւիրուիլ օրակարգին ճշդումէն վերջ: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ պիտի ընդունուի Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ բանաձեւը, իբրեւ վերջնական օրակարգ : Կարծողներ կան թէ երբ Եգիպտոս հրաւիրուի ժողովին մասնակցելու, Իսրայէլի մասնակցութեան խնդիրն ալ կրնայ ծագիլ: Այն ատեն արաբական եօթը պետութիւնները պիտի պահանջեն որ իրենք ալ ներկայ ըլլան ...

Օրակարգի հարցին կարգադրութենէն ետք, Ապահովութեան Խորհուրդը իր նիստերը պիտի յետաձգէ Հոկտեմբեր 2ին կամ 3ին, ըստ էութեան քննելու համար խնդիրը: Այս յետաձգման շնորհիւ արեւմտեան պետութիւնները պիտի կրնան ճշդել իրենց ուղեգիծը, հաւաքական բանաձեւ մը ներկայացնելու համար, իրենց արտաքին նախարարներուն միջոցաւ :

× Անգլիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը Փարիզ եկան երէկ, խորհրդակցելու համար Ֆրանսայի ներկայացուցիչներուն հետ: Այս առթիւ պիտի ճշդեն իրենց վերջնական դիրքը: Խորհրդակցութիւնները պիտի տեւեն երկու օր: Այս առթիւ պիտի քննեն նաեւ 18երու նոր խորհրդաժողովին գումարման խնդիրը : Այս վերջին ժողովը պիտի գումարուի Հոկտեմբեր 1ին, Լոնտոնի մէջ, դեսպաններու մասնակցութեամբ :

ՓԻՆՈՅԻ ՎՃՌԱԿԱՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Պ. Ք. Փինօ առջի օր մանրամասն դեկուցում տուաւ արտաքին գործերու յանձնաժողովին առջեւ: Այս առթիւ ըսաւ.

— « Հանգիստաւորապէս կը յայտարարեմ թէ այն պետութիւնները որոնք տկարութիւն ցոյց տուին վերջին երկու ամիսներու ընթացքին ամէնէն աւելի պատասխանատու պիտի ըլլան, եթէ կացութիւնը ծանրանայ, վասնզի եթէ Նասր այնտպաւորութիւնը կրէ թէ կրնայ անպատիժ շարունակել իր բռնած ճամբան, կրնայ կատարել այնպիսի ձեռնարկներ որոնք պիտի վտանգեն աշխարհի խաղաղութիւնը : Ընդհակառակն, այն ազգերը որ վճռական դիրք մը ունեցան եւ կը պահեն, ի վերջոյ ծառայած պիտի ըլլան խաղաղութեան »:

Նախարարը այս առթիւ քննադատեց Իտալիան, դիտել տալով թէ հարցին ամէնէն ծանրակշիռ պահուն, Սեպտ. 21ին, իտալական ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ իր երկիրը պիտի շարունակէ Եգիպտոսի վճարել Ջրանցքին տուրքը: Յետոյ մեղադրեց Մ. Նահանգները, ընդունելով հանդերձ որ նախագահական ընտրութեան մօտաւորութիւնը ազդած է բանակցութեանց վրայ: Երկու դիտողութիւններն ալ ծանր տպաւորութիւն գործեցին : Յետոյ բացատրեց թէ «տակաւին գործելու շատ լայն հնարաւորութիւններ ունինք Եգիպտոսի հանդէպ»: Բայց մերժեց մանրամասնութիւններ տալ: Միւս կողմէ, կառավարութիւնը կը քննէ նոր ծրագիր մը, — նաւթուղի մը շինել Իսրայէլի հողին վրայ:

Շատ մը հարցումներ ուղղուեցան, մասնաւորապէս դաշնակիցներու դիրքի մասին: Պ. Փինօ պատասխանեց թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա նախատեսած են թէ ի՛նչ պիտի ընեն, Ապահովութեան Խորհուրդին որոշումէն ետք: Երբ հարցուեցին թէ զինու զօրութեան դիմելու ծրագիրը մէկդի՞ դրուած է, նախարարը պատասխանեց.

— Ձեզ կրնար ըսել թէ ինչ որ ալ ըլլայ Նասրի ընթացքը, երբեք զինու զօրութեան պիտի չդիմենք. այդպիսի բան մը հակառակ պիտի ըլլար Ազգաժողովի ուխտին որ կը նախատեսէ դիմել միջամտութիւնը կարգ մը պարագաներու մէջ :

Անգլիոյ վարչապետին եւ արտաքին նախարարին այցելութեան առթիւ, ըսաւ թէ պիտի քննեն Միջին Արեւելքի կացութիւնը: Այս առթիւ ցաւով դիտել տուաւ թէ արեւմտեան ընդհանուր քաղաքականութեան մը հետեւած չեն Մ. Նահանգները, այդ շրջանին մէջ: Ամերիկայի այս ընթացքէն օգտուեցաւ Խ. Միութիւնը Սուէզի հարցին առթիւ ալ, Ափրիկէ թափանցելու համար :

× Պ. Փինօ Քարաքաս (Վենեզուէլլա) պիտի երթայ կիրակի օր, խորհրդակցելու համար քարիւղի հայթայթման մասին : Իսկ Հոկտեմբեր 3ին Նիւ Եորք պիտի գտնուի, մասնակցելու համար Ապահովութեան Խորհուրդին :

× Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Ս. Լոյտ, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ «կարելին պիտի փորձեն, խաղաղօրէն լուծելու համար Սուէզի խնդիրը որ այնքան կարեւոր է մեր ժողովուրդին, ինչպէս եւ շատ մը եւրոպական եւ ասիական ժողովուրդներու համար : Մենք Ապահովութեան Խորհուրդին պիտի երթանք կատարեալ ուղղամտութեամբ եւ պիտի աշխատինք աւելի լայն մասնակցութիւն մը ապահովել մեր ծրագիրներուն : Պիտի պաշտպանենք նաեւ նոր ընկերակցութեան ծրագիրը, այն համոզումով թէ այդ կազմակերպութիւնը օգտակար դեր մը պիտի կատարէ բանակցելու համար եգիպտական իշխանութեանց հետ: Ազգաժողովին պաշտօնն է պարզապէս ապահովել խաղաղութիւնը եւ պահպանել օրինականութիւնը : ՄԱԿին համար փորձ մը պիտի ըլլայ ցուցնելու թէ կամք եւ կարողութիւն ունի՞ արժեցնելու արդարութիւնը եւ միջազգային պարտաւորութիւնները :

× Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը նիստ հրաւիրուած է Հոկտ. 9ին, քննելու համար Սուէզի խնդիրը :

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ՎՏԱՐԵԼ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ»

Արեւելեան Եւրոպայի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կը հաւատեն թէ մինչեւ հինգ տարի արեւմտեան մեծ պետութիւնները դուրս ձգուած պիտի ըլլան Միջին Արեւելքէն: Մասնաւոր խօսակցութեանց մէջ համայնավար դիւանագէտները բացէ ի բաց կը յայտարարեն թէ Միջին Արեւելքի քարիւղի հաստատութիւնները պիտի ազգայնացուին քանի մը տարիէն, կամաց կամաց անգործութեան դատապարտելով Արեւմուտքի գինուորական խարիսխները : Այն ատեն, պիտի ստիպուին քարիւղ ճարել ազատ մրցակցութեամբ, խորհրդային ճակատի յաճախորդներուն հետ :

× Աւստրալիոյ վարչապետը, Մենզիս, որ Գահիրէ գնաց իբրեւ նախագահը Հինգերու յանձնախումբին, կարեւոր յայտա—

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

•

ԱՒԵԼՈՐԴ ՅՈԳՆՈՒԹԻՒՆ

Մոսկուայի թերթերը կը գրեն թէ ռուս գիտնական մը՝ Մինայեւ, գիւտ մը կատարած է որուն շնորհիւ կարելի է ջլատել ուղեղին զանազան մասերը :

Բժշկական թերթին վկայութեամբ, գիտնականը կրնայ ընդհատել, յետոյ վերահաստատել ուղեղային զանազան կեդրոններու գործունէութիւնը, իր հիւլէական հերձակին միջոցաւ (պիսթուրի):

Այսպէս, ռուս կենսաբանը յաջողեր է տկարացնել անասունի մը տեսողութիւնը, կուրացնել զայն, յետոյ աստիճանաբար վերահաստատել տեսողութիւնը, գործիքը բանեցնելով տեսողական կեդրոնին վրայ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, փորձեր կատարուած են արդէն աւելի քան երեք հարիւր անասուններու վրայ, որոնց մարմինները ամբողջովին ծածկուած էին կապարէ պատեանով մը, պաշտպանելու համար շողարձակումներուն դէմ :

Մասնագէտներու ձգելով այս գիւտին գիտական քննութիւնը, կը կարծեմ թէ աւելորդ յոգնութիւն կրած է ռուս կենսաբանը :

Ինչո՞ւ տարիներով տքնիլ եւ այսքան վտագաւոր գիւտ մը հնարել, ջլատելու համար ուղեղին գործունէութեան զանազան մասերը:

Արդէն ունինք շատ աւելի կարճ եւ ազդու միջոց մը՝ 1917 հոկտեմբերէն ի վեր:

Տո՛ւր որեւէ բոլշեւիկեան տեսութիւն, մանաւանդ անոր ռուսերէնը կամ հայերէնը, եւ մեքենաբար կը թմրի ուղեղին գործունէութեան այս կամ այն մասը :

Միայն օրաթերթերը կը բաւեն :

Էջերով ճառեր եւ զեկուցումներ, որոնք մէկ թիւի մէջ ալ չեն վերջանար :

Դարձեալ էջերով «դիսկուսիա»ներ (վիճաբանութիւն), այս կամ այն «առամբլեայի սեսիային» առթիւ:

Յետոյ կուգան շարան – շարան զեկուցումները, յաւելեալ եւ նոխացեալ մանրամասնութիւններով ; Արարողութիւններ որոնք օրեր եւ շաբաթներ կը տեւեն : Տարուան բոլոր եղանակներուն: Եւ գիշեր ցերեկ: Փոխն ի փոխ թմրեցնելով միտք, աչք եւ ական ջ:

Դեռ կրնայի յիշել յենակուտակ հրատարակութիւնները, «մոնումենտալ բէռ-բիա»ներով :

Հապա բանտերու եւ աքսորավայրերու մէջ գործադրուած թունդ գիտական միջոցնե՞րը: Ամբաստանեալները փորձի ենթարկել ծուռ հայելիներու առջեւ, սառնարաններու եւ տաք բաղնիքներու կամ ուրիշ տանջարաններու մէջ:

Պրոֆ. Մինայեւ չի՞ գիտեր այս թանկագին գաղտնիքները:

Եթէ գիտնալով հանդերձ կ'անտեսէ, օր մը կրնայ սեւ ցանկը մտնել, իբրեւ «կոնտրռեվոլյուցիոներ»:

Եւ այն ատեն իր ուղեղին վրայ կը փորձեն իր նոր գիւտը :

ՎԱՀԷ

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Պէյրութի վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ անցեալ ուրբաթ օր Անթիլիաս այցելած է Կարդինալ Աղաջանեան, ընկերակցութեամբ Սահակ եպիսկ. Կոգեանի եւ Պուրճ Համուտի քաղաքապետ Հ. Պօղոս Արխէի : Զարեհ կաթողիկոս կարդինալը ընդունած է վեհարանի դահլիճին մէջ, Խորէն եպիսկ.ի եւ միաբանութեան անդամներուն հետ: Երկու կրօնապետները տեսակցած են աւելի քան կէս ժամ, փոխադարձ մաղթանքներով: Նոյն օրը այցելած են նաեւ Պիքֆայայի վենետիկեան միաբանները :

ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՄԸ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Կիրակի, 23 Սեպտ. Այնճարի մէջ, Սուէտիոյ ժողովուրդը տօնեց իր մղած հերոսամարտին 41րդ տարեդարձը :

Ժամանակը եւ աշխարհաասասան նոր դէպքեր պատմութեան կտակած են այն պանծալի Թուականը, որ Ճէպէլ Մուսայի բարձունքները յաւերժական փառքով պըսակեց եւ սարկութեան լուծին տակ տառապող ափ մը ժողովուրդին վրայ բացաւ ազատութեան արշալոյսը :

Սուէտիոյ հերոսամարտը պատմական դրուագ մըն է այսօր, բայց մեր նորա - գոյն պատմութեան ամէնէն շքեղ եւ լուսաւոր էջերէն մէկը կը կազմէ : Անմոռա - նալի ու յաւէտ կենդանի էջ մը, որ Հայ յեղափոխութեան հրաշագործ յաղթանակը դարբնեց եւ այսուհետեւ ալ կոչուած է բազմաթիւ սերունդներու ներշնչումին աղբիւրը դառնալու, որքան ատեն որ հայութիւնը կ'ապրի հաւատարիմ իր անց - եալին եւ ազատութեան դրօշին :

Համատարած սուգի, ջարդի եւ աւերածութեան սեւ օրերուն, երբ Հայկական գաւառներու բոլոր անկիւններէն հոսող մեր ժողովուրդի կարաւանները կը հիւծէին գաղթականութեան ճամբաներուն վրայ, երբ Տէր Զօրի անապատները մեր բազմահազար զաւակներու ոսկորներով կը լեցուէին, երբ Եփրատ գետը ներկուած էր մեր արիւնով, Սուէտիոյ լեռներուն Թա - ռած քանի մը հայկական գիւղեր ըմբոստութեան դրօշը պարզեցին՝ պատուաւոր մահը նախընտրելով Թշնամիի շղթանե - րէն :

Տարերային եւ դատողական ամէն հաշիւ արհամարհող խոյանք մըն էր Մուսա Լերան հերոսամարտը : Անօգնական եւ դրեթէ անզէն կիներու եւ մանուկներու բազմութիւն մը, որ կը յանձնուէր քանի մը տասնեակ կորիճներու պաշտպանու - թեան : Հայրենի լեռն ու նախահայրերու Աստուածը՝ միակ ապաւէն : Շուրջը ամէն կողմ, ամէն ճամբու վրայ՝ Թշնամի բա - նակներ :

Եւ սակայն կատարուեցաւ հրաշքը : Ա - ւելի քան քառասուն օր կուրծք տալէ յե - տոյ յարձակող գերազանց ուժերու գրո - հին՝ Սուէտիան իր ազատութիւնը գնեց իր նահատակներու արիւնով : Միջերկրա - կանի կապոյտ ջուրերուն վրայէն հասան Ֆրանսայի ազատարար մարտանաւերը :

Կրնային եւ չհասնիլ : Մուսա Լեռը կըր - նար գերեզմանը ըլլալ արծիւներու բովան - դակ երամին : Բայց ազատութեան երազը անմահ պիտի մնար կրկին եւ Հայ ժողո - վուրդի հաւատքին սիւները՝ միշտ անսա - սան :

Արդարութեան եւ ազատութեան անու - նով մղուած կռիւները պարտութիւն չեն ճանչնար : Կարեւորը ազգի մը դիմադրա - կան կորովն է եւ հոգեկան սլացքը : Հա - յոց աշխարհի տարածքին վրայ պտնուե - ցան հերոսներու ուրիշ արծուեբոյներ ալ — Ուրֆա, Շապին Գարահիսար, Վան — որոնց բոլորին մղած հերոսամարտները նոյն յաջողութեամբ չպսակուեցան : Եւ սակայն շնորհիւ անոնց Թափած արեան եւ խիզախ մարտնչումներուն, հայութիւ - նը կրցաւ տիրանալ յարատեւելու իր իրաւունքին եւ Հայաստանի անկախութեան :

Ի՞նչ է մեր ամբողջ պատմութեան ըն - Թացքը, եթէ ոչ բռնատիրութեան դէմ տեւական կռիւ, ազատագրութեան հերո - սական պայքար, նահատակութիւն եւ վե - րածնունդ :

Սուէտիան ուզեց չզաւաճանել մեր նա - խահայրերու աւանդին : Սուէտիան կրցաւ արժանաւոր ժառանգորդը ըլլալ մեր դա - րաւոր անցեալին : Այդ պատճառով ալ ան արժանացաւ ոչ միայն մեր ժողովուրդի վիրապըրող բեկորներու անվերապահ հիա - ցումին, այլ նաեւ օտար քնարակիրներ եկան անոր փառքը երգելու ի սփիւռս աշ - խարհի :

Այնճարի անշուք գիւղին մէջ ապաստան գտած Ճէպէլ Մուսայի զաւակները 41րդ անգամ ըլլալով կը տօնեն իրենց հերոսա - մարտին տարեդարձը : Աւանդական հերի - սան պակաս չէր իրենց օրհնուած սեղա - նէն : Բայց այլեւս անոնց երգերն ու պա - րերը չունին անշուշտ ուրախութեան նախկին շեշտը : Սգաւոր է Ճէպէլ Մու - սան, հոն, հեռուն, միս մինակ : Սգաւոր են նաեւ անոր որբացած որդիները, որոնք ուր ալ գտնուին իրենց աչքերը յառած կը պահեն Հայրենի լերան :

Ճակատագրին ողբերգական խաղով, պատերազմի արհաւիրքները հերոսաբար դիմագրաւող այս ժողովուրդը խաղաղու - թեան շրջանին հարկադրուեցաւ տարա - գրութեան ցուպը ձեռք առնել : Այն ինչ որ չէր կրցած իրագործել սուրն ու բռնի ու - ժը, պետութեանց դաւադիր դիւանագի - տութիւնը յաջողցուց :

Արծիւներու բոյնին մէջ բուեր կը վայեն այսօր եւ Թշնամիին գարշապարը կը հա - մարձակի կոխկրտել Ազատութեան լերան դարաւոր լանջերը :

Իր դժբախտութեան մէջ հպարտ եւ իր վշտին տակ անընկճելի Սուէտիացին ոչ մէկ կասկած որ պիտի շահի պատմու - եան այս անարդին պայքարն ալ, որքան ատեն որ իր հոգիէն ներս կը հնչեն ազա - տութեան մարտիկներու հարազատ ձայնն ու հաւատքի զանգերը :

Ճէպէլ Մուսան, հերոսներու արիւնով գրահուած այդ մեծ լեռը կը պատկանի իր ծոցէն ծնած եւ իր ծոցին մէջ մեծցած հերոս զաւակներուն :

Մ. ԻՇԽԱՆ

ՏԻԿԻՆ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴ

Վերնագիրս ապահովաբար ընթերցող - ներուն ուշադրութիւնը պիտի գրաւէ եւ անմիջապէս պիտի կարդան առանց իրենց աչքերը ուրիշ տեղ դարձնելու :

Նիւթս տարօրինակ է, անոր համար որ հարիւր քսան հազար տարիէ ի վեր (մարդուն հաւանական ծագումը) գոյութիւն ունեցող ընկերային կարգ մը կ'ուզեմ մատնանիշ ընել իբրեւ թերի :

Ցայտնած միտքս կ'ուզէք իբրեւ կատակ առէք, կ'ուզէք իբրեւ լուրջ, ձեր գիտնալիք բանն է :

Ահաւասիկ ըսելիքս.

Մարդկային ընկերութեան անհաճոյ ա - րարքներէն մէկն ալ կանացի աշխարհին երկուութիւնն է, տիկին եւ օրիորդ : Ինծի անծանօթ է այս երկուութեան շարժառի - թը որ միայն հնդեւրոպական ազգերու յատուկ կ'երեւի :

Այնպէս կը Թուի Թէ այր մարդուն եսա - սիրութիւնն է սոյր պատճառը : Ան ու - զած է որ իր ակնարկին տակ ինկող կնոջ մը միայն անունը իմանալով գիտնայ թէ ամուսնացած է թէ ոչ : Այրերը հարկ չեն տեսած այդքան մանրամասնութեան մէջ մտնել, իրենց ինքնութիւնը յայտնելու ա - տեն, իրենց համար ալ երկու տիտղոս ըս - տեղծելով :

Կնոջ մը համար ամուրի ըլլալը իր անձ - նական գաղտնիքն է : Ան ի՞նչ պարտակա - նութիւն ունի այդ գաղտնիքը յայտնելու իր անունին վրայ օրիորդ մը աւելցնելով : Կարծես Թէ իր անձին համար ծանուցում մը ընել կ'ուզէ ամուսին մը գտնելու նը - պատակով :

Եթէ այս է, ի սկզբանէ, օրիորդ ըրա - կականին սահեծման շարժառիթը, այն ա - տեն ըսելիք չունիմ :

Ամուսնացած կին մը հպարտ է ի տիկ - նութեամբը, բայց երբ 75 տարեկան ա - մուրի կնոջ մը անունին օրիորդ մը կը կցեն, ինչ հոգեկան տառապանքներու կ'ենթարկուի ան : Ես 76 տարեկան Ֆրան - սացի ամուրի կին մը կը ճանչնամ, որ կ'ըսէ Թէ գինքը ամէնէն աւելի ջղայնա - ցնող բանը՝ իր անունին վրայ օրիորդ մը կցելու պարտադրութիւնն է : Դիտուած է որ տարիքոտ կին մը օրիորդ ըլլալը յայտ - նելու ատեն անփափկանկատ պաշտօնեայի մը շրթներուն վրայ ժպիտ մըդրոշմուածէ :

Ֆրանսական արքունիքին մէջ Թագաւո - րին աղջիկները պզտիկ տարիքէն սկսեալ «մատամ» տիտղոսը կը կրէին, ուրեմն «տիկին» կոչուիլը պատիւ մըն է : Ին - չու գլանալ այդ պատիւը ժողովուրդի աղջիկներուն :

Թուրքերը կուտան միայն մէկ տիտղոս, «հանըմ» : Տարիքը առած ամուրի Թրքու - հի մը պարտաւոր չէ իր այդ հանգամանքը յայտնել ուրիշներու :

Կիները շատոնց է որ ազատագրուած են այրերու կապանքէն եւ դեռ կը յօժարին մնալ գրեթէ անարդական օրիորդին լու - ծին տակ :

Այժմ քննենք Թէ կիները ինչ պարագա - ներու տակ ամուրի կը մնան :

Կնոջ մը խոէալն է ամուսնանալ : Հոգե - բանական եւ նոյն իսկ բնախօսական երե - ւոյթ մըն է որ, կինը կ'ուզէ տէր մը ու - նենալ որ իրեն պաշտպան կանգնի : Երբ կին մը չէ ամուսնացած, արգելիչ պարա - գաներ պատճառ եղած են : Թուենք այդ պարագաները :

Ա.— Կան երկիրներ ուր կիները գերա - կշիռ են Թիւի տեսակէտով : Օրինակի հա - մար Անգլիա ծերացած աղջիկներու եր - կիրը կը համարուի : Բայց վերջին վիճա - կագրեալներու համաձայն հոն ալ նորածին աղջիկներու եւ մանչերու Թիւը հաւասա - րակշռուելու վրայ է :

Ֆրանսայի մէջ տարբերութիւնը հարիւ - րէն տասն է ի նպաստ կիներուն, այսինքն հարիւր այրերու դէմ հարիւր տասը կին կայ : Ուրեմն հարիւր տասը կիներուն տասը ամուսին մը պիտի չկրնայ գտնել : Եւ երբ նկատի ունենանք որ շատ մը այ - րեր չեն ամուսնանար, այն ատեն ամուրի կիներու համեմատութիւնը աւելի կը մեծ - նայ :

Իսկ մենք Հայերս : Չեմ գիտեր : Պիտի գիտնայի եթէ ձեռքի տակ ունենայի Հա - յաստանի մէջ հրատարակուած վիճակա - գրոյց մը :

Բ.— Աղջիկներու դժուարահաճութիւնն է : Անոնք առաջին ներկայացող տղան կը մերժեն, երկրորդը կը մերժեն, իրենց տարիքը կը յառաջանայ, եւ երբ տարիքը կը յառաջանայ ձեռքընտրողներուն որա - կը կ'իջնէ, իրենք աւելի դժուարահաճ կը դառնան եւ վերջ ի վերջոյ տունը կը մը - նան :

Գ.— Կան աղջիկներ որոնք տղայ մը կը սիրեն, բայց զանազան պատճառներ ար - գելք կ'ըլլան անոր հետ ամուսնանալու : Իրենց առաջին սէրը բեկանելէ վերջ, կ'ուխտեն չամուսնանալ : Այս պարագան հազուագիւտ է :

Դ.— Կան աղջիկներ որոնք իրենց աշ - խատանքի պտուղով ստիպուած են ծերու - նի մայր մը կամ հայր մը եւ երբեմն եր - կուքը միասին խնամելու : Իրենց շահած դրամը չի բաւեր հագուստի, կապուստի եւ արդուզարդի, որով նուազ հրապուրիչ կ'ըլլան : Ասկէ զատ շատ քիչ փեսացուներ տրամադիր կ'ըլլան զոքանչի մը եւ աներ - հօր մը բեռը շալկելու :

Ե.— Ֆիզիքական պատճառներ :

Զ.— Ցոփակեաց կիներ :

Կը տեսնէք որ, բացի վերջիններէն, միւսները բոլորն ալ կամքէ անկախ պատճառներով չեն ամուսնացած : Ուրեմն ինչո՞ւ նուիրագործել իրենց այդ վիճա - կը, օրիորդ մը փակցնելով անոնց անու - նին վրայ եւ յանցաւորի դիրքին մէջ դնե - լով զանոնք :

Մենք կ'ըսենք անոնց —քեզ օրիորդ պի - տի կոչենք, որովհետեւ չես ամուսնացած :

Այս խօսքը գրեթէ համազօր է սա միւս խօսքին :

— Քեզ աղքատ պիտի կոչեմ, որովհե - տեւ դուն ընչազուրկ ես :

Ես հոս յանդուգն առաջարկութիւն մը պիտի ընեմ որ Թերեւս շատերուն խնդուք պատճառէ : Աւելի լաւ է բան մը ըսել քան Թէ բնաւ չըսել :

Ես պիտի առաջարկէի որ որոշ տարիքէ մը, օրինակի համար քառասունէն ետք բոլոր կիները տիկին անուանել : Առա - ջարկս երեւութապէս միամիտ է եւ դա -

ՕՍԻՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Կիները կը ճչային, իսկ երախաները կը դիտէին այդ տեսարանը՝ առանց բան մը հասկնալու : Մանա կը դիտէր անցուդար - ձը՝ վրանին մէջ բացուած ծակէ մը :

Ու յանկարծ պայլերը, որոնք օրերով շրջապատած էին բանակատեղին, արեան հոտէն եւ գետին փռուած մարդոց դիակ - ներէն հրապուրուած, խոյացան մեռել - ներուն եւ վիրաւորեալներուն վրայ : Գնչուները ալ մոռցան իրենց կռիւը եւ ըս - կսան վայրի անասունները հալածել :

Քորօ նետուեցաւ իր ձիուն վրայ, իր առջեւ նստեցուց վիրաւոր աղջիկը եւ հե - ռացաւ :

Գիշեր էր, երբ հասան յաջորդ գիւղը : Մանա, որուն աչքերը աւելի խոշորցած էին, կարծես երազէ մը արթնցաւ եւ սկը - սաւ Քորօյին նայիլ : Հասած էին Քորօյի վստահելի եւ անձնուէր բարեկամներէն մէկուն հիւղակը :

Ու այդպէս գիշերները ցերեկներուն յաջորդեցին եւ Քորօ սպիացուց աղջկան վէրքերը :

— Քու ձեռքերդ էին, որ բժշկեցին իմ վէրքերս, ոչ թէ այդ դեղերը, ըսաւ աղ - ջիկը քանի մը անգամ. եթէ առողջանամ, շատ ցաւ պիտի զգամ ...

Քորօյի բուռն սէրն էր, որ բժշկեց աղ - ջիկը, ոչ Թէ անոր ձեռքերը : Անոր գուր - գուրանքն էր, որ չքացուց ուռեցքները եւ ցրուեց մորթին վրայ Թանձացած արիւնը :

Ու գիշեր մը Մանա ըսաւ.

— Դուն զիս չես սիրեր ...

Քորօ համբուրեց զայն քնքշութեամբ :

— Թերեւս քեզի հանդէպ ցոյց տուած գուրգուրանքս մտածել տայ, Թէ դուն զիս կը սիրես, Մանա, ըսաւ Քորօ ... Կ'ուզեմ որ դուն նախ լաւ մը առողջանաս, որպէս զի մարմինդ վերադտնէ իր նախկին գե - ղեցկութիւնը, ինչպէս Ահմէտ երբեք տե - սած չէ ու այն ատեն է որ կը վճռես, Թէ կը սիրես՞ զիս Թէ ոչ ...

Մանայի զարմանք պատճառեց այս ան - կեղծութիւնը, որովհետեւ ինք գիտէր, Թէ Քորօ զինք շատ կը սիրէր :

Ամբողջ ձմեռը, Քորօ խնամեց զայն : Երբ գարունը եկաւ, բոլոր վէրքերը ըս - պիացած էին : Միասին Քալարաշի գա - ցին, Քորօյի ցեղակիցներուն քով : Ու այնտեղ Մանան ու Քորօն ապրեցան՝ իբ - րեւ այր եւ կին :

Ու Քալարաշի մէջ էր, որ Քորօ լսեց զանազան շրջաններէ հաւաքուած իր ժո - ղովուրդի ճակատագրի մասին : Անոնք ցի - րուցան եղած էին երկրին չորս կողմը :

Ու դարձեալ Քալարաշի մէջ էր, որ ան իմացաւ ծանօթ կռիւին եւ իր հեռա - նալէն ետք պատահած դէպքերուն մասին : Բոլոր կառքերը ջարդ ու փշուր եղած էին եւ ձիերուն եւ Գնչուներուն մեծ մասը սպաննուած էր : Ամէն մէկը ուզած էր իր իրաւունքէն աւելի ապրանք վերցնել : Զօրաւորները կողոպտած էին տկարները : Այլացեղերը աւելի խոշոր Թիւ ունենա - լով, պարտութեան մատնած էին Քորօյի ցեղը :

Եւ Քորօ այդ պատմութիւնները լսեց անտարբերութեամբ : Շատ կը զարմանար, բայց շատ ալ երջանիկ էր :

Մանա աւելի հասունցած էր եւ Քորօյի երակներուն մէջ երիտասարդական արիւ - նը սկսած էր եռալ : Մանա կ'ուզէր, որ Քորօ զինք սիրէր աւելի կատաղութեամբ ու վայրագութեամբ :

— Ինչո՞ւ կը տառապիս : Միթէ մարմի - նըդ հիմա հազար անգամ աւելի գեղեցիկ չէ՞, քան այն ատեն, երբ ուռեցքներով ծածկուած էր, հարցուց Քորօ :

Մանա սկսաւ շոյել անոր մօրուքը : Կարծես կ'ուզէր փարատել անոր դէմքին տխրութիւնը :

— Այո, սիրելի Քորօս, դուն իմ վէրքե - րըս համբուրելով զարմանեցիր ու ցաւերս փարատեցիր ...

Ու Քորօյի յայտնած միտքերը դարձան Մանային ալ միտքերը : Եւ ինչ որ Քորօն ըսաւ իրեն, Մանա կրկնեց ուրիշներուն՝ առանց յայտնելու, Թէ այդ խօսքերն ու միտքերը իրը չէին :

Ու այսպէս՝ Քորօյի շուրջինները սկսան գովել Մանայի խելքն ու իմաստութիւնը :

— Տակաւին երիտասարդ ու այսքան ի - մաստութիւն, կ'ըսէր ժողովուրդը զար - մացած :

Քորօ սկսաւ կասկածիլ այն երիտա - սարդներէն, որոնք օրէ օր կարաւանին կը միանային : Բայց վերջ ի վերջոյ համոզ - ուեցաւ, որ Մանա բնաւ կարեւորութիւն չէր տար անոնց : Ան կը ծաղրէր ու կ'ար - համարհէր զանոնք :

Օր ըստ օրէ, Մանա աւելի կը գեղեցկա - նար : Անոր աչքերը կը փայլէին լոյսով մը ու ձայնին մէջ երգ մը կը Թրթռար, որ ի - րը չէր : Քորօ իր հոգիին ցոլացումը կը տեսնէր Մանայի մէջ :

***

Ու այդպէս, ամառը գարնան յաջորդեց : Կարաւանը երթալով կը մեծնար ու Մա - նայի հռչակը կը տարածուէր հեռունե - րը :

Աշնան առաջին օրերուն, Քորօ եւ իր ժողովուրդը Սեւ ծովու շրջակաները հա - սան եւ բանակեցան Քէօսթէնճէի մէջ : Այնտեղ հանդիպեցան Գնչուներու զանա - զան ցեղերու, որոնք կը ճամբորդէին՝ ա - ռանց առաջնորդի եւ ղեկավարի : Անոնք ալ միացան Քորօյի կարաւանին :

Մանա նկատեց, որ այդ նորեկներուն մէջ աւելի մեծ Թիւով նուագողներ կա - յին, քան միւսներուն մէջ :

Թրգմ. Ե. Քամառ — Ք. ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(6) (Շար.)

ԺԱՆՁՑԷՔ ՎԱՀԱՆ ՄԱԼԷԶԵԱՆԸ

ԽՄԲ. — Բուռն նամակ մը ստացանք հեռաւոր Քալիֆորնիայէն, Միհրդատ Տիգրանեան ստորագրութեամբ:

Նամակագիրը ծանօթ է Միջին Արեւելքի մէջ կատարած բարեգործութիւններով: Արձակուրդներ կը սարքէր ճանի մը հարիւր ուսուցիչներու: Սնտուկներով հագուստ կը փոխադրէր եւ անձամբ կը բաժնէր չքաւորներու: Անցեալ տարի ալ Հալէպի Քարէն Եփփէ ճեմարանին նոր շէնքը շինեց, իր զաւկին հետ, ի յիշատակ իր ողբացեալ կնոջ: Առ այժմ նամակին մէկ մասը միայն կը հրատարակենք, որոշ բառեր եւ բացատրութիւններ յապաւելով. —

ԼՈՍ ԱՆՃԸԼԸՍ, 20 Սեպտ. — Տիար Մալէզեան, եւ ալ կարդացի ձեր այն նամակը, որ գրած էիք Զարեհ եպիսկ.ի դէմ («Նոր Օր»ի Յուլիս 10), ինչպէս որ փափաքած էիք տեսնել բոլոր կողմնակիցներու մէջ, միակ նպատակնիդ ըլլալով նսեմացնել Կիլիկիոյ արժանընտիր նոր կաթողիկոսը — «Նուպարեան սանը» — «Զարեհ Արեւեան», «Բարեգործականի սանը»:

Ձեր այդ բանաստեղծ-գրագէտի, հռետոր մտաւորականի, օրէնսգէտ-վարչագէտի, բազմավաստակ ազգային գործիչի, փինանսագէտ կարող փաստաբանի, ճարտար դիւանագէտի, նրբին կենցաղագէտի, վարպետ մը գրիչի եւ խօսքի, եւ գործի ալ վարպետ, եւ տակաւին ինչեր, սոնք ամէնքն ալ ձեր մուրացած տիտղոսներն են, որոնց վրայ պէտք է աւելցնել ձեր կրանիթեայ պաշտօնները. —

Լիազօր պատուիրակ Հայ Բարեգործականի, Տէր եւ տնօրէն եւ վարիչ Հայ ժողովուրդի ճակտի քրտինքով նուիրած նըպաստներու», որուն ծունր երկրպագեն ամենայն բեռնաւորեալք ու երախտաւորեալք ի Բարեգործականէ, եւ զասք ոմանց ռամկավարաց:

Ահա այսքան զանազան ու զարմանազան յատկութիւններով եւ տիտղոսներով օժտուած անձնաւորութիւն մը, բնականաբար խրատուանք կ'ունենաք: Ձեր բզզուն, տգայուն եւ անտրամաբան գաղափարով յարձակիլ նախկին արեգայ Զարեհի դէմ, եւ ձեր Հայրական ? սիրտգուր գրով խորհուրդ տալ եւ Հրաման ներկայիս ընտրեալ Զարեհ կաթողիկոսի, որ ազգին կողմէ իրեն արժանացած կաթողիկոսական գահէն վար իջնէ, եւ յանձնէ զայն ռամկավար — Համայնավար վեղարաւորի մը, եւ կամ այս երկու շնորհներով զարդարեալ՝ վանքին մէջ բացառիկ մասնագիտու–

տապարտուած է ձայն բարբառոյ յանապատի ըլլալու, բայց ո՞վ գիտէ, թերեւս օր մը իրականութիւն կը դառնայ:

Հետաքրքրական պիտի ըլլար, այս առթիւ, լսել տիկիններու եւ օրիորդներու կարծիքը:

ՎԱՀՐԱՄ ՄՈՍԿՈՎԵԱՆ

թիւն ուսուցանող վեղարաւորին:

Եւ ձեր այդ աննորմալ գրիչով, ի՞նչպէս կը ներէք հայրական բառը ձեզի վայլեցնել, երբ ձեր բերնին մէջ թոյն ու ատելութենէն զատ ուրիշ բան չկայ, ինչպէս կը հաստատէ ձեր գրած նամակին ամէն մէկ նախադասութիւնը:

Բայց, Տիար Մալէզեան, հաճեցէք դարձնել էջերը դէպի ետ, մինչեւ 1936-38 թուականները, ուր պիտի տեսնէք ձեր Զարեհ արեղան, իր դպրոցական շրջանին մէջ, իր ուշիմութեան, պարկեշտութեան եւ մաքուր նկարագրին շնորհիւ էր որ՝ արժանացած է Նուպարեան մրցանակին, եւ ոչ թէ Բարեգործականի շնորհը վայելած է, եւ օգտագործելով ներկայացած պատեհութիւնը՝ փառքի ու պատուի դափնեպսակով մը վերադարձած է հոն՝ ուրկէ ղրկուած էր, պատիւ ու պարծանքը ըլլալով մրցանակը հաստատող ազնիւ բարերարին: Եւ իր անձը, իր կեանքը նուիրած է իր ուխտին, ազգին ու եկեղեցիին ծառայելու: Իսկ Բարեգործականը՝ սուէ կտակի մէջ միմիայն միջնորդի դեր մը ունի, չմոռնալով ամէն բանէ առաջ իր 15 առ հարիւր շահարաժինը իրեն վար դնել:

Եւ դուք, Տիար Մալէզեան, հռետոր-մտաւորական,? եթէ նախ կարդացնել տայիք ձեր այդ պժգալի նամակը ստահակ լակոտի մը, ան անգամ պիտի ամչնար: Միայն մէկ սխալ մը ըրած էք, Պ. Վահան, ձեր այդ կարող փաստաբանի, ճարտար դիւանագէտի, բանաստեղծական նամակը, փոխանակ Զարեհ եպիսկ.ի ղըրկելու, պէտք էր որ ուղարկէիք ՄԱԿի հասցէին, որովհետեւ անոնք ձեզի նման նրբին կենցաղագէտ–օրէնսգէտի նամակը անմիջապէս գործադրութեան կը դնէին հրամայելով Դերենիկ–Անշնորհք ընկերութեան, որ երթան տէր ու տիրական ըլլան Անթիլիասին:

Տիար Մալէզեան, որչափ ուրախ պիտի ըլլայինք եթէ ձեր այդ 85րդ տարուան մէջ գոնէ մէկ անգամ «հայրական» սիրտ մը ունենալով, պարկեշտօրէն արտայայտուէիք Զարեհ կաթողիկոսին հանդէպ, հոն չէ թէ քննադատութիւններ ալ ուղղէիք: Մենք կը սպասէինք որ ձեզի նման «բանաստեղծ-մտաւորական, օրէնսգէտ, ազգային գործիչ»ի մը, մանաւանդ գերեզմանի դուռը հասած ծերունիի մը, բերնէ մեզի եւ օրհնութիւն հոսէր եւ բարիք կամենար...

ՄԻՀՐԴԱՏ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆԸ. — Ինչո՞ւ յիմարներուն կըռնակները արիւնոտած են:

ՅԻՄԱՐԱՊԱՀԸ. — Բոլորն ալ խնդրեցին որ զիրենք ազատ արձակեմ: Ես ալ իրենց չուրջը խոշոր բոլորակ մը գծեցի եւ ըսի. «Ով որ ասոր տակէն կ'անցնի՝ ազատ կ'արձակեմ»...

***

— Ի՞նչ ընենք. նաւակին երեք քառորդը ջուրով լեցուեցաւ:

— Յատակին խցանը բաց որ ջուրը պարպուի...

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ՎԻԷՆ. — Քաղաքիս երեք մեծ գործարաններուն, բանուորները գործադուլի մէջ էին մասամբ, եւ օրական մէկ երկու ժամ պակաս կը բանէին: Գործադուլի այս ձեւը կը շարունակուէր երկու ամիսէ ի վեր: Շարժումը անցաւ խաղաղ, առանց անախորժ միջադէպեր ստեղծելու, եւ վերջացաւ Սեպտեմբեր 17ին: Այս առթիւ հետեւեալ համաձայնութիւնը գոյացաւ.

— Բոլոր գործաւորները, առանց սեռի ու որակի խտրութեան, ժամական պիտի ստանան ութ ֆրանք աւելի, սեպտեմբերի սկիզբէն սկսեալ: Բանուորները թէեւ գոհ չեն ձեռք բերուած արդիւնքէն, սակայն հնազանդելով սենտիքաներու հրահանգին, վերսկսան սովորական աշխատանքը:

Բանուորական երկու անջատ սենտիքաներուն ղեկավարները նախապէս միացեալ ճակատ կազմելով, համերաշխօրէն վարեցին գործադուլը եւ պաշտպանեցին հասարակաց պահանջները: Ահաւասիկ բարոյական դաս մը անոնց, որոնք, իրենց վարդապետական շահը ազգայինէն գերադաս համարելով, հրապարակը կ'աղմկեն, եւ պղտոր ջուրի մէջ կարմիր ձուկ որսալ կ'ուզեն:

ՆԵՐՍԷՍ

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԿՈՉ ՖՐԱՆՍԱԲՆԱԿ ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Միութեանս Ֆրանսայի շրջանի 16րդ պատգամ. ժողովը՝ որ տեղի ունեցաւ անցեալ Օգոստոս 11–12ին, հայրենակցական համերաշխութեան եւ եղբայրական գործակցութեան գեղեցիկ օրինակ մը տուաւ:

Պատգամաւորներէն զատ ժողովին եւ մանաւանդ խնջոյքին մասնակցելու համար շատ մը հայրենակիցներ հեռաւոր վայրերէ փութացած էին Կատտան՝ որ երկու օրուան համար մեր բնագաւառի դիմագիծը փոխ առած կը թուէր:

Ժողովի աշխատանքները արագ թափով առաջ տարուեցան եւ բոլոր կարեւոր խնդիրներու մասին որոշում տալէ առաջ մտքերու լայն փոխանակութիւն մը տեղի ունեցաւ: Կենսական հարցերու շուրջ որ եւ է եզրակացութեան յանգելէ առաջ բոլոր տեսակէտները անխտիր եւ ազատօրէն պաշտպանուեցան: Որոշումները տրուեցան միաձայնութեամբ կամ բացարձակ մեծամասնութեամբ:

Տարուէ տարի յստակօրէն կը նշմարուի որ մեր հայրենակիցները աւելի մեծ գիտակցութեամբ եւ համոզումով կ'ըմբռնեն մեր Միութեան դերն ու հարազատ կոչումը: Շատ մը ոչ անդամներ մեր բոլոր ձեռնարկներուն կը մասնակցին կատարեալ նուիրումով եւ կարելի չէ զանոնք զանազանել անդամատետր ունեցողներէն:

Այսօր կոչ կ'ընենք մասնաւորաբար անոնց, որոնք կանխակալ կարծիքներ չունին, սակայն պէտք եղած կարեւորութիւնը չեն ընծայեր գործօն անդամութեան արժէքին: Այդ կարգի հայրենակիցները պէտք է ըմբռնեն այլեւս որ իրենց անդամակցութիւնը հայրենակցական պարտականութիւն մըն է:

Մեր ժողովները դռնբաց են, գործունէութիւնը պայծառ ու շօշափելի: Կը ջանանք հասնիլ հայրենակիցներու բոլոր պէտքերուն: Մեր հայրենիքէն եկած բոլոր կոչերուն պիտի պատասխանենք կատարեալ հայրենասիրութեամբ: Սփիւռքի եւ Մայր Հայրենիքի բնակչութեան յարաբերութիւնը կարելի դարձնելու համար պատրաստ ենք տրամադրելու մեր բոլոր ուժերը:

Աւելի լայն գործունէութեան մը փափաքող հայրենակիցներուն կը մնայ մեզի միանալ որպէս զի խարբերդի առուն գետ դառնայ եւ աւելի մեծ քանակութեամբ դաշտեր ոռոգելու հնարաւորութիւն ունենայ:

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Վարչութեան հասցէն, —

Կ. Կիւմիւշեան, 10 ռիւ Միսիօն տը Ֆըրանս, Մարսէյլ:

Գանձապահին հասցէն. —

Բ. Քամարեան,, 6 ռիւ տը լա Ֆար, Մարսէյլ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Ֆրանսայի բաժակի մրցումը անակնկալ մը յառաջ չբերաւ անցեալ կիրակի: Մեր դաշտին վրայ կը հանդիպէինք Իւ. Էս. Քրէթէյլի: Մեզմէ երկու դասակարգ վար:

Հակառակորդը այնքան արագ խաղարկութիւն մը սկսաւ որ չէր կրնար տեւական ըլլալ: Եւ այդ մօտ քառորդ ժամ, յաջողութեամբ պսակուած: 1–0:

Անսպասելին աւելի եռանդ տուաւ հակառակորդին, բայց նոյն թափը երկար չտուեց ու արդէն դադարին մեր խումբը երկու կէտ նշանակած էր 2–1:

Երկրորդ բաժնին, դաշտը մեր խումբին տիրապետութեան տակ էր եւ դժուար չեղաւ երեք կէտ եւս արձանագրել:

Յաղթեցինք 5 - 1:

Այս կիրակի, 30 Սեպտ. Իւ. Էս. Քորպէյլի դէմ, առաջնական երրորդ մրցում տեղի պիտի ունենայ, այս վերջինին դաշտին վրայ: Կէտ արձանագրելու նոյն վայելքը չի կրնար ստանալ մեր խումբը: Անցեալ շրջանին, ընդհ. դասաւորման մէջ, երկրորդ վերջացուց այդ խումբը, իսկ իբրեւ կէտ արձանագրող առաջին հանդիսացաւ:

Այն հայրենակիցները որոնք կ'ուզեն խումբին ընկերանալ կիրակի թող դըտնուին Փլաս Քառնօ, Ալֆորվիլ: Օթոքարը կը մեկնի ճիշդ ժամը 12ին:

Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (156)

ՍԱՄՈՒԷԼ

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԷՄՔԻ ՎՐԱՅ

Վազեց դէպի արկղիկը, բացարեց, եւ նրա միջից դուրս հանեց մի փոքրիկ մըկրատ: Մի քանի րոպէ, այդ փայլուն գործիքը ձեռքում բռնած, հիացած կերպով նայում էր նրա վրայ: Նա գտաւ ցանկալի դարման: Դա կը հանդստացնէր նրան, եւ կը վճռէր՝ նրա սրտում անվճիռ մնացած տարակուսանքը — նրա զգացմունքների անհաշտ երկրայութիւնը...

Մկրատի սուր ծայրը նախ տարաւ դէպ ի բաբախող կուրծքը: Բայց մինչեւ սիրտը մխուելու համար բաւական կարճ էր: Յետոյ բացարաւ եւ մօտեցրեց իւր կոկորդին...

Այդ միջոցին, կարծես, փրկութեան հրեշտակը բռնեց նրա ձեռքը: Մկրատը բարկութեամբ մի կողմ նետեց, ասելով, «Ոչ, նա չարժէ, որ ես մեռնեմ նրա համար... Նա, այո, դաւաճանեց իւր հայրենիքին, բայց դաւաճանեց եւ — ինձ»..

Ի՞նչ զօրութիւն էր, որ այդպէս անըսպասելի կերպով յեղափոխեց նրա միտքը: Այն զօրութիւնը, որ ամէն կրքերից աւելի սաստիկ բռնանում է կնոջ զգացմունքների վրայ — խանդոտութիւնը:

«Ես ճանաչում եմ նրան, շարունակեց զառնացած կերպով, նա այնքան ցած չէր, որ ուրանար իւր կրօնը, նա այնքան անգութ չէր, որ ոտնակոխ անէր իւր հայրենիքի բախտը, եւ նա այնքան փառամոլ չէր, որ նրան հրապուրէր Շապուհի խոստացած թագաւորութիւնը... Բայց նա այդ բոլորը յանձն առեց, եւ Պարսից արքայի ձեռքում մի անարգ գործիք դարձաւ, միայն նրա քոյրը ստանալու համար... Ինձ ասում էին, որ նա սիրահարուած է Շապուհի քրոջ վրայ, բայց ես չէի հաւատում... Այո, ես չէի հաւատում, որ նա այն աստիճան անհաւատարիմ կը գտնուի դէպի իւր երկու զաւակների մայրը, որ երկրորդ կին կը բերէ Արծրունեաց տան մէջ... Ի՞նչ կը լինի իմ դրութիւնը այնուհետեւ... Ես պէտք է պարսից արքայադստեր աղախինը դառնամ եւ նրա մաշիկները շրկեմ... Իսկ գեղեցիկ Որմիզդուխտը կը լինի ոչ միայն Վասպուրականի Տիկնանց տիկինը, այլ ամբողջ Հայաստանի թագուհին... Իսկ ե՞ս... Ոչ, ոչ, չարժէ մեռնել նրա համար... Իսկ նա ի՞նձ համար՝ արդէն մեռած է»...

Նստեց բազմոցի վրայ, երկու ձեռքով ծածկեց երեսը, եւ կրկին ջերմ արտասուքը սկսեց հեղեղի նման թափուել նրա աչքերից: «Ախ, Մերուժան, Մերուժան»... հառաչում էր նա, եւ դողդոջուն ձայնը խեղդւում էր դառն հեկեկանքների մէջ:

Մի քանի անգամ բաղխեցին սենեակի դուռը: Վերջապէս, լսեց նա, վերկացաւ, սրբեց աչքերը, եւ տհաճութեամբ մօտեցաւ, բացարաւ դուռը: Ներս մտաւ աղախիններից մէկը:

— Ամէնքը պատրաստւում են, տիկին, ասաց նա, չե՞ս հրամայում՝ հագցնել քեզ:

— Մտիր հանդերձատուն, Սիրանուշ, եւ դուրս բեր իմ սեւ զգեստները, հրամայեց նա:

— Ինչո՞ւ սեւ, տիկին:

— Այսօր սուգի օր է, Սիրանոյշ, պատասխանեց նա վշտալի ձայնով...

Կէսօրից չորս ժամ անցել էր:

Մի խումբ ձիաւորներ, փոշու ամպերի մէջ կորած, ամենայն արագութեամբ արշաւում էին Արեւրանոսից դէպի Հադամակերտ տանող ճանապարհով: Որքան մօտենում էին քաղաքին, այնքան աւելի փութացնում էին իրանց երիվարների ընթացքը: Նրանց թիւը շատ չէր, մէկը ձիավարում էր ամենից առաջ, որ ձեռքում տանում էր մի կարմիր դրօշակ, նրա ետեւից գնում էր մի սպիտակ ձիաւոր, որ բոլորի գլխաւորն էր երեւում, իսկ յետոյ ինն ձիաւորներ, ընդամէնը՝ տասն եւ մէկ հոգի:

Այդ գնում էր Մերուժան Արծրունին, գնում էր դէպի իւր նախահարց Ոստանը — իշխանական մայրաքաղաքը — Հադամակերտ:

Այն կենդանի ճանապարհը, որով անցնում էր նրա ասպախումբը, եւ որը ամբողջ օրը լցուած էր լինում երթեւեկների ուրախ բազմութեամբ, այժմ բոլորովին դատարկ էր: Ոչ ոք չէր երեւում: Այդ շատ զարմացնում էր Մերուժանին: Նա անհանգիստ կերպով աչք էր ածում իւր շուրջը: Չէր փայլում հնձւորի մանգաղը, որ օրուայ այդ զովաբեր հերկավարի ժամուն աւելի եռանդով էր գործում, չէր լսւում հերկավարի երգը որ կենդանացնում էր գեղեցիկ շըրջակայքը, եւ անհոգ հովուի սրինգն անգամ լռել էր, ոչ ինքն էր երեւում եւ ոչ իւր խաշինները: Նրան այնպէս էր թըւում, որ անցնում է անապատների միջով, ուր կեանքն ու գործունէութիւնը վաղուց արդէն դադարել էին:

Բայց նա այլ բան էր սպասում...

Նա սպասում էր, որ իւր քաղաքացիք խուռն բազմութեամբ կը դիմաւորեն իրան, այդ ճանապարհի աջ եւ ահեակ կողմերը ծածկուած կը լինեն արանց եւ կանանց խումբերով, եւ բազմութիւնը ցընծութեան աղաղակներով ու նուագարանների հնչիւններով կը տանէ նրան մինչեւ իւր իշխանական ապարանքը:

ՐԱՖՖԻ

բարութիւններ ըրաւ իր երկրի խորհրդարանին առջեւ, Սուէզի վէճին առթիւ։ Ահա իր խօսքերը․

— «Եթէ Ազգաժողովը նեղուելով Խ. Միութեան ձեռնարկներէն չկարենայ արդիւնքի մը յանգիլ, եթէ կարելի չէ տընտեսական պատիժներ տնօրինել Եգիպտոսի կամ ուրիշ ազգու միջոց մը կիրարկել, այն ատեն ջրանցքը գործածող երկիրները իրենք պէտք է պատժական միջոցներ պարտադրեն»։

Գ. Մենզիս յետոյ ծրագիր մըն ալ պարզեց, վէճը խաղաղութեամբ կամ բռնութեամբ լուծելու համար։ Այս առթիւ քըննադատելով անոնք որ կը մերժեն բռնի ուժը եւ տնտեսական պայքարը, յայտարարեց.— «Այդ պարոնները պատահմաբար պատրաստ են ընդունելու նոր բռնակալութիւն մը»։ Ապա բացատրեց թէ Խ. Միութիւնը պատերազմ չուզեր, բայց կը ջանայ խռովութիւն սերմանել այն շրջաններուն մէջ ուր կարելի է նիւթապէս տկարացնել արեւմտեան պետութիւնները։ «Խ. Միութիւնը կը ջանայ աւելցնել Եգիպտոսի ազդեցութիւնը, զէնք ճարելով անոր եւ տնտեսական կապեր հաստատելով։ Լոնտոնի առաջին խորհրդաժողովին ատեն Գ. Շեպիլով ի նպաստ Եգիպտոսի կը խօսէր ճիշդ այն բառերով ինչ որ աւելի վերջը կը լսէի գնդ. Նասրի բերնէն»։

Երբ վարչապետը կը խօսէր տնտեսական պատիժներու մասին, ընդդիմադիրները պոռացին — Տնտեսական պատիժը պատերազմ կը նշանակէ։

× Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, որոշ մտահոգութիւն կը տիրէ Եգիպտոսի մէջ, Ապահովութեան Խորհուրդին միջամտութեան առթիւ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՅԻՍՈՒՆ ՅՈՐԴԱՆԱՆՑԻՆԵՐ սպաննուեցան Իսրայէլացիներու կողմէ, գիշերային յարձակման մը հետեւանքով որ տեղի ունեցաւ Երուսաղէմի շրջանին մէջ, Հուսանի մօտ, ուր Իսրայէլացի մը սպաննուած էր առջի օր։ Հրեաներէն ալ հինգ հոգի սպաննուեցան եւ ինը հոգի վիրաւորուեցան։ Իսրայէլացիները գրաւեցին քանի մը պահականոցներ եւ քանդեցին Հուսանի պահականոցը, ինչպէս եւ երկու զրահապատ կառքեր։ Յարձակման որոշումը տրուած էր Իսրայէլի դահլիճը, արտակարգ նիստի մը մէջ։ Իսրայէլի կառավարութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ «մեր ուժերը յարձակեցան այս գիշեր, հասկցնելու համար Յորդանանի կառավարութեան թէ իրենց իսկ շահը կը պահանջէ դադրեցնել յարձակումները»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ խորհուրդը նիստ գումարեց երէկ։ Օրակարգի գլխաւոր հարցերն էին Ալժերիոյ նախարարին զեկուցումը եւ 1954/2ի վերակոչեալ զինուորներուն արձակման խնդիրը։

ՄԱՐՈՔԻ ՍՈՒԼԹԱՆԸ ճառ մը խօսելով Ուճայի մէջ, սահմանագլուխին մօտ, իր միջնորդութիւնն առաջարկեց, լուծելու համար Ալժերիոյ խնդիրը։ Այս առթիւ Թախանճագին կոչ մը ուղղեց Ֆրանսայի, Ալժերիոյ եւ ամբողջ աշխարհի պատասխանատուներուն, որպէսզի արագօրէն դադրեցնեն արիւնահեղութիւնը եւ գտնեն լուծում մը «որ գոհացում տալով ալժերիացի ժողովուրդին ազատութեան տենչերուն, յարգէ Ֆրանսայի գերագոյն շահերը եւ ապահովէ Ալժերիա հաստատուած Ֆրանսացիներուն իրաւունքները»։ Սուլթանը մօտերս մասնաւոր նամակ մը պիտի ուղղէ Ֆրանսայի վարչապետին։

ԿԻՊՐՈՍԻ ըմբոստները կը շարունակեն ահաբեկումներ կատարել, կախուած երեք երիտասարդներուն վրէժը լուծելու համար։ Առջի օր ռումբ մը պայթեցաւ, սպաննելով անգլիացի զինուոր մը (երրորդը) եւ վիրաւորելով ուրիշ վեց հոգի, երեքը ծանրապէս։

ԼԵՆԻՆԻ ՇՔԱՆՇԱՆԸ տրուեցաւ երաժշտագէտ Շոստակովիչի, ծննդեան 50ամեակին առթիւ։

«ԻՒՄԱՆԻԹԷ»ի Գչ. օրուան թիւը հաւաքուեցաւ ոստիկանութեան կողմէ, բուռն գրութիւն մը հրատարակած ըլլալով Ալժերիոյ կացութեան մասին։ Խմբագրութիւնը յաւելուած մը հրատարակեց կէս օրէն ետք, բողոքելով բռնագրաւման դէմ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (25 Սեպտ.) — Զոյգ ոսկի՝ 466.000, Նափոլէոն 3350, զուից. 3150, սթերլին 4150, քառն տոլարնոց 16.120։ Թղթադրամ (անպաշտօն) — Սթերլին 1025, տոլար 399, պելժ. 8, զուից. 95.50, փեզեթա 8.60։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Համազգայինի վարչութիւնը թէյասեղան մը սարքած է ի պատիւ Լիբանանի խորհրդարանի անդամ Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍՊԱԹի։

Օթէլ Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ, այս կիրակի ժամը 16ին։

(43 Պուլվ. Ռասփայ, մէթրօ Սէվր Պապիլոն)։

Այս առթիւ Պ. Թոսպաթ տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան մասին։

Ծախքերու մասնակցութիւն 300 ֆր.։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Ֆ. Կ. Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը կազմակերպած է հանդիպում մը օժանդակութեան կայանի մասնակցող տղոց համար։ Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Կը հըրաւիրուին ծնողքները եւ կայանի մասնակցող բոլոր տղաքը։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆՆԵՐԸ

Ամերիկահայ ծանօթ գիտնական Մ. ՍԵԽԱԿԻ Փարիզ ժամանումէն օգտուելով, եղանակին առաջին դասախօսութիւնը կազմակերպած են այս շաբաթ, ժամը 21ին, Քատէի վերնայարկը։

Նիւթը՝ Հայ Մշակոյթի էական դիմագիծը եւ անոր պարտադրած ցեղապահպանման հարցերը։

Մուտքը ազատ է։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՊԱՏԱՐԱԳ

Ձայնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն այս կիրակի, ժամը 10.30ին Փարիզի Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ, դերապայծառ Ամատունիի կողմէ Տիկին Աննա Յակոբեանի (ծնեալ Մաթէոսեան) հոգւոյն։

ԿՈՐՍՈՒԱԾ

Օր. Կամսարական կը փնտռէ իր քոյրը Տիկին Մանուշ-Վառվառ, որ Օգոստ. 11էն ի վեր կորսուած է Սէն Մաքսիմի (Վառ) անտառներուն մէջ։ Տիկինը 60 տարեկան, տնական հագուստներով դուրս ելած է եւ յիշողութեան կորուստ ունենալով (ամնէզի) չէ վերադարձած, հակառակ երկար փնտռտուքներու։

Կը խնդրուի իր մասին տեղեկացնել կամ Սէն Մաքսիմի ժանտարմըրին, կամ

2 Rue de Provence, Paris (9e) ou
1 Rue Robert Felument
Conflans-Sainte-Honorine (S. et O.)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

14 – 15 տարեկան աշկերտուհի մը, թրիքոթաժի աշխատանոցի մը մէջ աշխատելու համար։ Տեւական գործ։ Դիմել

Bonneterie ALBERT
37, Rue Tapis Vert, Marseille.

ՀՍԿԻՉ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանին համար 45 - 50 տարեկան, որոշ դարդարման տէր եւ հայերէնի ծանօթ հսկիչ մը կ'ուզուի։ Դիմել ուղղակի վարժարան, ամէն օր,

26, Rue Troyon, Sèvres (S. et O.).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մեքանիսիէններ, այր կամ կին, այր մարդու թրիքոթաժ կապարտին վերարկուներու համար, ինչպէս նաեւ արդուկողներ։

Ապահովուած գործ ամբողջ տարին։
Լաւ վճարում։ Դիմել՝
Mr. Calvo, 28 Rue d'Artois, Paris (8e).
Tél. : BAL. 30-20

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ Արզումանեանի զաւակները՝ Թամարա, Փիէռ եւ Ժորժ, դուստրը եւ փեսան՝ Տէր եւ Տիկ. Ռոժէ Ժեռառ (ծնեալ Արզումանեան) կը ծանուցանեն թէ անոր մահուան քառասունքին առթիւ, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 11ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն)։

Կը հրաւիրուին բոլոր հարազատները եւ բարեկամները։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն, Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը եւ Նոր Սերունդը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Ա. Քզըլեանին, զաւակներուն եւ ազգականներուն իրենց սիրեցեալ մօր Անթառամ Քզըլեանի մահուան առթիւ։ Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնեն Տիկին Այանեանի եւ զաւակներուն, Տիկին Թաշճեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Ս. Թէրզիեակուբեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Մ. Թէրզիեակուբեանի եւ զաւակներուն իրենց սիրեցեալ մօր Եղիսաբեթ Իէրզիեակուբեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի երեք հազար ֆր. Փարիզի Մշակոյթի Տան։

●

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Վարդան Խրիմեան եւ զաւակները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Աստուր Քզըլեանի եւ զաւակներուն, իրենց սիրեցեալ մօր եւ մեծ մօր այրի տիկին Քզըլեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն Փարիզի Մշակոյթի տան։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սպասուհի մը եւ պարտիզպան մը կը փնտռէ։ Դիմել վարժարան, 1 Պուլվ. տիւ Նոր, Լը Ռէնսի (Սէն է Ուազ)։

ՎԻԳԷՆ Արլէն Փափազեան ուրախութեամբ կը ծանուցանէ իր փոքրիկ քրոջ՝ ՍԵԴԱյի ծնունդը։

25 Սեպտ. 1956, Փարիզ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Գէորգ Ջավուշ խումբը այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԻԹԱԼԻ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր - Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՊԷԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ճշդապահ ըլլալ։

ԿՐԸՆՈԲԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15.30ին, դպրոցի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԱԼԱՆՍ.— Այրի Տիկին Հերմինէ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Տէր Ղուկասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, իրենց յաւէտ ողբացեալ ամուսնոյն եւ եղբօր ԵՐՈՒԱՆԴ ՏԷՐ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող ազգականներր եւ բարեկամները։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ԴՊՐՈՑՆԵՐ

2, Rue de la Pépinière
PARIS
24, Rue du 22 Novembre
STRASBOURG
58, Av. de la Victoire - NICE

FAX
ԿԵՆԴԱՆԻ ԼԵԶՈՒՆԵՐ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
ՎԱՐՁԱԿԱՆ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՔԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՔՆՆՈՒԹԵԱՆՑ
ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Aspirateurs de Gaine

●

ԽՈՀԱՆՈՑԻ, ԲԱՂՆԻՔԻ, Ն W. C.Ի ՀԱՄԱՐ

Անաղմուկ, նորաձեւ, ճերմակ լաքէ, փայլուն ալիւմինիոմէ անժօլիվէօր, ուղղաձիգ եւ հորիզոնական դիրքով մետաղէ թիւրպին, հաւասարակշիռ։

Ջեռուցումը շատ դիւրին
(4 պտուտակով միայն)
Type H. 1. 8900 Frs.
MEH, 13 Rue du Soleil, PARIS 20e

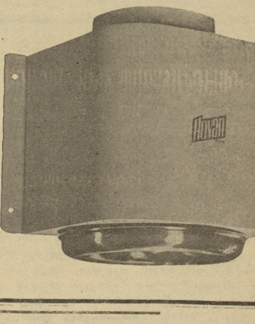

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
10 RUE DU CAIRE et 210 RUE SAINT DENIS — PARIS
ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹ ՄԸ ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ
ՄԵԾ ՄԹԵՐՔ ԲՐԻՔՕ ՇԻՆԵԼՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ
ԱՄԷՆ ԳՈՅՆԷ ԵՒ ՏԵՍԱԿԷ, ՊԱՏՐԱՍՏ ԹՐԻՔՕՆԵՐՈՒ, ԱՅԼԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՎ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻ ԳՈՅՆԵՐՈՎ
ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ • VENDREDI 28 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7692 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3503

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԽՈՒՍԱՓԵԼԻ ՊԱՐՏՔ ՄԸ

•

Ախտաբանական երեւոյթ մը,— քանի կը պղտորին Սուէզի Ջրանցքին ջուրերը, այնքան կը փրփրի մեր ջրագլուխ ամբո-խավարներուն ժխորը :

Ոչ մէկ անդրադարձում : Ընդհակառակն, ամէն օր չոնդալից գլուխ մը՝ մըթ-նոլորտը թունաւորելու եւ բոլորովին անշնչելի դարձնելու համար :

Կը թուի թէ Միջին Արեւելքի մեր ժողովուրդը անջատ կղզի մը կամ անապատ մը կը կազմէ եւ իրենք ազատ են իրենց խժալուր աղմուկը շարունակելու ամէն ուղղութեամբ :

Այսպէս, յամառօրէն կը խօսին եպիսկոպոսական երկրորդ ժողովի մը մասին, որ պիտի գումարուի եղեր Հոկտեմբերի առաջին շաբթուն, Էջմիածնի մասին :

Կը խօսին երկրորդ կաթողիկոսարանի մը եւ մայր տաճարի մը շինութեան մասին, Անթիլիասի դիմաց :

Կը գրեն ու կը խօսին անջատ առաջնորդարաններու մասին :

Մէկ խօսքով, կ'ուզեն ապացուցանել թէ յարաճուն գործունէութիւն մը կը տիրէ «եկեղեցասէր»ներու ճակատին վրայ, ի հեճուկս Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան :

Այս ամբողջ անցուդարձին մէջ, ոչ մէկ մտահոգութիւն՝ վաղուան համար : Ոչ աշխարհականին, ոչ ալ, մանաւանդ, վեղարաւորին կողմէ :

Խաչակիրները կախարդական շրջանակ մը ստեղծած են իրենք իրենց համար, եւ կը փչեն ու կը փչեն, սրտնեղութիւն պատճառելով բնիկներուն ալ :

Ուղղակի կամ անուղղակի ազդարարութիւններն անգամ ջուրի ձայն կուգան :

Երբեւի փոթորիկի մը կը սպասեն, առաջաստները իջեցնելու եւ իրենց պատեանին մէջ կծկուելու համար :

Գիտեն թէ որքան ճչան ու ճուան, անօգուտ է այլեւս :

Եւ սակայն, եղբայրադաւ ատելութեան եւ քինախնդրութեան դեւը ամուր փակած է իրենց վզին : Եւ պարել կուտայ իր ուզած եղանակներով : Մամուլին մէջ, բեմերու վրայ եւ կամ փողոցին մէջ :

Այս անաքանդ ողբերգութեան երկրորդ գլուխը կը կազմէ բարձրաստիճան կոչուած կղերին մեղկ, անտարբեր կամ տմարդի դիրքը :

Բարեմիտները նոյնքան յանցաւոր են իրենց երկդիմի եւ կրաւորական կեցուածքով, որքան չարամիտները՝ իրենց գըրգռիչ խուժանավարութեամբ :

Կը կարծենք թէ ժամանակը եկած է որ հրապարակաւ պատասխանատուութեան հրաւիրենք առ նուազն հինգ ջոջ գլուխներ.—

1. Գարեգին արք. Խաչատուրեան, պատրիարք Թուրքիոյ Հայոց : Ատենապետ Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովին :

2. Եղիշէ արք. Տէրտէրեան, պատր. տեղապահ Երուսաղէմի : Նոյն ժողովին ատենադպիրը :

3. Խադ արք. Աջապահեան, նախկին տեղապահ Անթիլիասի :

4. Մամբրէ արք. Սիրունեան, առաջնորդ Եգիպտոսի Հայոց :

5. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան, կաթող. պատուիրակ արեւմտ. Եւրոպայի :

Այս հինգը, որոնք անմիջական հետեւորդներն էին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին եւ զանազան պարտականութիւններ կատարեցին, կրնան եւ պարտաւոր են ելք մը գտնել, հաստատելով կատարուած օրինաւոր իրողութիւնը, առանց «թերի եւ անընդունելի» ձեւակերպութեանց :

Ներելի չէ որեւէ պատրուակ ճարել, խուսափելու համար այս տարրական պարտականութենէն :

Հրամմեցէք ապարէզ, ամէնէն առաջ կարգի հրաւիրելով ձեր դասակիցները, հին թէ նոր :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ՕՐԱԿԱՐԳ ԿԱՆՑՈՒՑ ՍՈՒԷԶԻ ԽՆԴԻՐԸ

•

Չորեքշաբթի օր, Ապահովութեան Խորհուրդը օրակարգ անցուց անգլեւֆրանսական եւ եգիպտական դիմումները՝ Սուէզի տագնապին առթիւ : Առաջինը ուշադրութեան կը յանձնէ Եգիպտոսի միակողմանի գործողութեան հետեւանքով ստեղծուած կացութիւնը : Իսկ եգիպտական բանաձեւը դիտել կուտայ թէ «կարգ մը պետութեանց եւ մասնաւորապէս Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ գործած արարքները Եգիպտոսի դէմ՝ վտանգ մը կը կազմեն միջազգային խաղաղութեան եւ ապահովութեան համար» :

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ պատուիրակները համառօտակի պարզելով անցուդարձը, պահանջեցին նախապատուութիւն տալ ֆրանքեւանգլիական բանաձեւին : Ապահովութեան Խորհուրդը միաձայնութեամբ որոշեց օրակարգ անցընել Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ դիմումը : Եգիպտականն ալ արձանագրուեցաւ եօթը ձայնով : Ձեռնպահ մնացին Ֆրանսա, Անգլիա, Աւստրալիա եւ Պելժիա :

Խորհուրդը երկուքի դէմ (Ռուսաստան եւ Խ. Միութիւն) վեց քուէով մերժեց Ռուսաստանի բանաձեւը որ կ'առաջարկէր միեւնոյն ատեն քննել ֆրանքեւանգլիական եւ եգիպտական դիմումները : Ձեռնպահ մացին Իրան, Չինաստան եւ Փերու : Յետոյ որոշուեցաւ վիճաբանութիւններն սկսիլ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի յարուցած խնդրով, եւ միաձայնութեամբ որոշուեցաւ հրաւիրել Եգիպտոսը, որ անդամ չէ Ապահովութեան Խորհուրդին : Միեւնոյն ատեն որոշուեցաւ յաջորդ նիստին մէջ քննել Իսրայէլի խնդրագիրը որ կ'առաջարկէր մասնակցիլ վիճաբանութեանց :

Յաջորդ նիստը պիտի գումարուի հոկտեմբեր չորսին :

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՃՆՇՈՒՄ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը՝ Պ. Ֆ. Տըլըս իր լրագրական ասուլիսին մէջ բացատրեց թէ տնտեսական եւ բարոյական երկարատեւ ճնշում մը կրնայ ազդել Եգիպտոսի վրայ, որպէսզի ընդունի միջազգային խրատունքները՝ Սուէզի Ջրանցքին վրայ : Այս տեսակէտով, կը հաւատայ թէ Ապահովութեան Խորհուրդը պիտի նպաստէ, արդարութեամբ լուծելու համար վէճը : Հաստատելով հանդերձ թէ Ջրանցքէն հրաժարելու միտք չունին, Պ. Տըլըս պնդեց թէ կան ուրիշ ազդու միջոցներ՝ հասկցնելու համար Եգիպտոսի որ չի կրնար բարօրութիւն վայելել առանց յարգելու ազգերու անկախութիւնը : Այս առթիւ յիշեց հետեւեալ պարագաները.—

1. Եգիպտոսի նախագահին կողմէ Արեւմուտքի դէմ արտասանուած ճառերը վախ կը պատճառեն դրօսաշրջիկներուն, զրկելով երկիրը արտաքին հասոյթներէ. 2.— Եգիպտոսի առեւտրական գործառնութիւնները հետզհետէ կը ցամքին, վասն զի կախում ունին արտաքին հրապարակներէ եւ վարկի աղբիւրներէ զոր Գահիրէ չի կրնար ստանալ, երբ կը մերժէ ճանչնալ փոխադաձ յարաբերութեանց պարտաւորութիւնները : 3.— Եգիպտոս այլեւս չի կրնար օգնութիւն ստանալ, բարւոքելու եւ խորացնելու համար Ջրանցքը,— ինչ որ յաւելուածական եկամուտ պիտի բերէր, վասնզի առեւտրական եւ եւմտական կարեւոր շրջանակներ կը խորշին ներկայ պարագաներուն մէջ եւ ուրիշ միջոցներ կը մտածեն,—նոր նաւթուղիներ եւ աւելի մեծ նաւեր, Սուէզի Ջրանցքը լքելու համար :«Մ. Նահանգները չեն ուզեր տնտեսական պատերազմ սարքել Եգիպտոսի դէմ. բայց, իրերու զօրութեամբ, Գահիրէի քաղաքականութիւնը սահմանուած է անխուսափելի եւ ծայր աստիճան ծանր հետեւանքներ ունենալու Եգիպտոսի տնտեսութեան համար» :

Ի պատասխան եղած հարցումներուն, Պ. Տըլըս յայտարարեց թէ ամերիկեան նաւերը Սուէզէն պիտի քաշուին միայն այն ատեն երբ Եգիպտոս փակէ Ջրանցքը : «Ես այն համոզումը չունիմ թէ Ջրանցքը կենսական է Եգիպտոսի տնտեսութեան համար : Անոր քաղած եկամուտը 10–15 միլիոն տոլար եղած է անցեալին մէջ, հետեւաբար սխալ է այն տեսակէտը թէ Եգիպտոս շատ ծանր հարուած մը պիտի կրէ, եթէ Ջրանցքը չգործածուի :

■ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ■

•

ԱՌԿԱԽ ՀԱՇԻՒՆԵՐ

Ֆրէզնոյի «Ասպարէզ»էն կ'իմանամ թէ Քալիֆորնիոյ էջմիածնական թեմին առաջնորդը, Շնորհք եպիսկ. Գալուստեան, մեկներ է առանց յանձնելու Անթիլիասի հանգանակութեան գումարը, աւելի քան տասը հազար տոլար :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, եպիսկոպոսը, որ Էջմիածին հրաւիրուած էր իբրեւ ճեմարանի վերատեսուչ, միասին պիտի տանի այդ գումարը :

Ծանօթ բարերար Պ. Միհրդատ Տիգրանեան բաց նամակ մը ուղղելով, պահանջած էր փակել այդ հաշիւը :

Այս առթիւ կ'ըսէր թէ ի պատասխան իր հարցումներուն, Դերենիկ եպիս. յայտներ էր թէ Շնորհք եպիսկ.ի յանձնած է գումարը :

Դարձեալ ամերիկահայ թերթերէն կ'իմանամ թէ Դերենիկ եպիսկ. տակաւին չէ ներկայացուցած իր կատարած հանգանակութեանց հաշիւը, աւելի քան 120.000 տոլար :

Անշուշտ անոր համար որ, Անթիլիասի դպրեվանքին նախորդ վերատեսուչը այժմ զբաղած է փառաւոր շէնքի մը կառուցումով, Պէյրութի մէջ :

Իրազեկներ կը հաւատեն թէ մէկ տարին հազիւ կը բաւէ, քննելու համար այս շրջանի վեղարաւորին ներքին եւ արտաքին հաշիւները :

Ո՞ր մէկ մանրամասնութիւնը նշել.— կանխի՞կը, կտակնե՞րը, չէքե՞րը թէ ... առեւտրականը :

Մանաւանդ որ, Դերենիկ եպիսկ. միշտ կը նամբորդէ, յաճախ կորսնցնելով իր հետքը :

Իմ համեստ կարծիքով, փոխանակ պաշտօնանկ հռչակելու, եթէ վանքին մէջ պահէին զինքը, աւելի դիւրին կ'ըլլար ստանալ հաշիւները :

Ո՞ւր պիտի գտնեն հետքը, եթէ առտու մը օդանաւ նստի եւ թռի ծանօթ կամ անծանօթ ուղղութեամբ :

Էջմիածինն եւ Ամերիկան ջուրի նամբայ են իրեն համար :

Ի հարկին «դիւանագիտական սուրհանդակ»ի պաշտօն ալ կրնայ կատարել, յարաբերութիւնները շտկելու, կամ... աւելի պղտորելու համար :

Անշուշտ յառաջիկայ եպիսկոպոսական ժողովը այս առկախ հաշիւներով ալ պիտի զբաղի, արձանագրելով կաթողիկոսամարտի մայր – տոմարին մէջ :

ՎԱՀԷ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ ՄԻԱԿԱՄ

★

Անգլիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը երէկ ալ շարունակեցին իրենց խորհրդակցութիւնները Փարիզի մէջ : Արտ. նախարար Փինօ յայտարարեց թէ երկու կառավարութիւնները վճռած են միասնաբար գործել Սուէզի հարցին մէջ : Առաջին խօսակցութիւնը տեւեց երեք ժամ : Վարչապետը, Պ. Կի Մոլէ եւս հաստատեց թէ երկու կառավարութիւնները վճռական դիրք մը պիտի բռնեն Եգիպտոսի հանդէպ, որպէս զի ընդունի միջազգային վարչութիւն մը Սուէզի համար : Ի հարկին աւելի ազդու միջոցներ ձեռք պիտի առնեն : Արեւելեան Միջերկրականի մէջ համախմբուած անգլեւֆրանսական ուժերը պիտի պահուին, ցորչափ դեռ Նասըր չընդունիր Ջրանցքին միջազգային հսկակչիոը :

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները Նիւ Եորք պիտի երթան յառաջիկայ շաբթու, մասնակցելու համար Ապահովութեան Խորհուրդի ժողովին : Առաջին խօսակցութենէն ետք, Պ. Կի Մոլէ յայտարարեց թէ «անգլեւֆրանսական սիրալիր համաձայնութիւնը ամուր է աւելի քան երբեք» : Անգլիոյ վարչապետն ալ ֆրանսերէն պատասխանելով, կրկնեց իր պաշտօնակցին յայտարարութիւնը եւ աւելցուց.— «Շատ լաւ սկըսանք» :

Տեղական թերթերը կը հաստատեն թէ երկու երկիրներուն մէջ ալ սրտնեղութիւն կը տիրէ, Մ. Նահանգներու դիրքին հետեւանքով : Երկուքն ալ տկար կը գտնեն ամերիկեան դիրքը, գիտնալով հանդերձ որ նախագահական ընտրութեան պայ-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԿՌԻՒՆԵՐ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԻՋԵՒ

★

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Իսրայէլեան ուժեր յարձակելով Յորդանանի սահմանին վրայ, յիսուն հոգի սպաննած էին : Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, կռիւը տեւած է եօթը ժամ : Իսրայէլ հինգ մեռեալ եւ ինը վիրաւոր կը հաշուէր իր կորուստը, բայց Յորդանանի զինուորական իշխանութիւնը կ'ըսէ թէ մօտ հարիւր Իսրայէլացիներ եւ 31 Յորդանանցիներ սպաննուած են :

Կը հաստատուի թէ Իսրայէլի հրետանին ալ մասնակցած էր յարձակման : Իսրայէլի կառավարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, բացէ ի բաց ընդունելով կատարուած յարձակումը : Զինադադարի յանձնախումբին նախագահը, զօր. Պըրնս, դէպքին վայրը գնաց : Յետոյ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Իսրայէլի արտաքին գործերու նախարարին հետ :

× Քաղաքական շրջանակներու մէջ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ Միջին Արեւելքի կացութիւնը : Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը կը խորհրդակցի մեծ պետութեանց ներկայացուցիչներուն հետ : Հաւանական է որ Ապահովութեան Խորհուրդը այս հարցն ալ քննէ : Անգլ. կառավարութիւնը դիտողութիւն մը ուղղեց Իսրայէլի, կատարուած յարձակման համար :

ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հոկտ. քանիէն սկսեալ պիտի արձակուին 1954 - 2Ա.ի այն զինուորները որոնք վար դրուած էին եւ անոնք որ վերստին ծառայութեան կոչուած էին Ալժերիոյ մէջ : Այս որոշումը տրուեցաւ նկատելով որ վերջերս նոր ուժեր ղրկուած են Ալժերիա : Բանակին ընդհ. թիւը անփոփոխ պիտի մնայ : Այժմ 400.000 զինուորներ կը գտնուին Ալժերիոյ մէջ, նաւային եւ օդանաւային ուժերով : Այն պահեստները եւ նորագիրները որոնք 24 ամսուան ծառայութիւնը լրացուցած են պիտի արձակուին մինչեւ Ծնունդ, եթէ դրօշի տակ առնուած էին Յունիս քանիէն առաջ : Անոնք որ աւելի վերջը կանչուած էին պիտի սպասեն մինչեւ 1957 : Ամէնէն առաջ պիտի արձակուին ընտանիքի հայրերը եւն. :

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն շարք մը նոր ահաբեկումներ կատարուած են առջի օր :

ՈՃԻՐԻ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐԸ

●

Յառաջ ժամանակին պարզեց Թուրքիոյ «Թէչքիլաթը Մահսուսէ»ի վերաբերող Հիւսամէտտին պէյի ցնցարանութիւննե - րը՝ Հայաջինջ Սարսափներու մասին :

Կ'արժէ պատկերը ամբողջացնել կարգ մը լրացուցիչ վկայութիւններով :

Ուրեմն, պայ Հիւսամէտտին կը մոռնայ թէ Նայիլի, Տօքթ. Նազըմի եւ Պէհաէտտին Շաքիրի ստեղծած «մասնաւոր» կազմակերպութիւնը, որուն պետն էր ինք, կը հետամտէր Թուրքիոյ բանտերէն արձակուած ոճրագործ – աւազակներով, հրդեհ, կոտորած եւ թալան տարածել ամբողջ Հայաշխարհին վրայ: Ի՞նչպէս չյիշել Սուլթան Մահմուտի նշանաւոր խօսքը .— « Զքմեղանքը աւելի մեծ է քան յանցանքը » :

Մետասաններորդ ժամուն՝ ահա այդ եբանելին մէջտեղ կ'ելլէ եւ կը ճգնի գանգուածները ոտքի հանել ակներեւ խուժանավարութեամբ մը: Զեմ գիտեր թէ որ դարուն մէջ կ'ապրի այդ հին գլուխը, բայց իր սուտերը, խեղաթիւրումները եւ սադայելական դատաստանները կը յատկանշեն բոլոր դարաշրջաններու ախտաւոր հոգեբանութիւնը :

Մէկ իրաւակարգէն միւսը, Թուրք վարիչներու գործելակերպը իրօք կ'ընթանայ նոյն ճամբէն, կեանքի բոլոր մարզերուն մէջ: Օրինակի համար, Իթթիհատականներու ղատավարութենէն կը պարզուի թէ՝ ընդհ. պատերազմին պարենաւորման գեղծումներէն որքան տուժած է ժողովուրդը, որուն հացի փոխարէն աւելի կեղեւ կամ եգիպտացորենի թափթփուք կերցուցած են: Աւազակախումբին վարիչները մէկ մէկ խոշոր գումար գանձելով արձակ համարձակ ապաստանած էին արտասահման, որովհետեւ «կը վախնային, շատ կը վախնային ժողովուրդէն, որ իրենց բդիկը պիտի հանէր ...»: Գաբա Քեմալը,— բուն կազմակերպիչը կոզոպտուին,գուլպայ մը չունի ոտքին հագնելիք, բայց նոյնքան «պատուաւոր» է եղեր—որքան Թալէաթը, որ քաղաքապետական սնտուկէն վերցուցած էր 80.000 ոսկի (տես «Յառաջ»ի թերթօնին 97րդ համարը) :

« Իսլամ Յեղափոխական Կոմիտէ»ն, — որուն իսկական նպատակն էր դատարկուած քսակները լեցնել արտասահմանի մէջ, — անշուշտ բաւականին կը նպաստաւորէ Իթթիհատականները, որոնք ի վերջոյ հայ վրիժառու հայդուկներու սարսափէն կը վերադառնան Թուրքիա եւ իրենց անհամար ոճիրները կը քաւեն կախաղանի վրայ :

Զարմանալի չէ երբեք, որ Հալքեաններն ալ դիմած էին նոյն մեթոտին, անկախութեան պայքարի օրերուն : Խօսքը տանք Սինան Թէքէլիօղլուի, որ 1950 Դեկտեմբեր 15ի նիստին, կ'որոտար Անգարայի Ազգ. ժողովի բեմէն .

— « Հալք կուսակցութիւնը մսխեց Աթաթիւրքի թողած հարստութիւնը, ազգը խեղդելու համար: Աթան իր ամէն ինչը ազգին կտակեց, բայց Հալք կուսակցութիւնը բռնագրաւեց զանոնք: Միլլի պայքարի օրերուն, Հնդիկ Խալիֆայական Միութիւնը 11 միլիոն ղրկած էր, մեծաքանակ ոսկիի հետ: Կային նաեւ հինգ հատ ոսկեզրուագ եւ գոհարազարդ ժամացոյցներ »:

Յետոյ, մի առ մի յիշատակելէ ետք Իսմէթի բացած գաղտնի վարկերը, ընդերկրեայ պալատներու եւ ախոռներու կառուցման համար, Սէյհանի երեսփոխանը կ'աւելցնէր .

— « Պալատներէն գողցուած են շատ մը հին գոյքեր եւ անոնց տեղ նորեր դըրուած : Աթաթիւրքի ագարակէն ալ թըռցուցած են կարեւոր գոյքեր: Տոլմա Պահչէի պալատէն անհետացած են Հիւրէմ Սուլթանին պատկանող զմրուխտ համրիչը, հանդերձներ, գոհարներ, զէնքեր եւայլն: Ի զուր սպառնագիրեր կը ղրկեն ինծի եւ կ'ըսեն թէ մորթս պիտի քերծեն: Ես պիտի շարունակեմ մերկացումներս» :

Տակաւին նոր է Ֆաթին Րիւշտի Զորլուի պատմութիւնը, Հասան Փոլաթքանի եւ Ճելալ Եարտըմճիի հետ կուսակցական տեսանին առջեւ ելած, նախարարական պաշտօնը չարաչար գործածած ըլլալու ամբաստանութեամբ: Մենտերէսի դահլիճին այս փոխ վարչապետը .— նոյն ատեն նախագահը ՄԱԿի Թուրք պատուիրակութեան ,— արդարեւ հայհուչի բռնուած էր իր դեմոկրատ ընկերներուն կողմէ, որոնք յամառօրէն կ'աղաղակէին . — Է՛յ, Ֆաթին Րիւշտիւ Զօրլու, ուզուն պօյլը, աէն տէ կիթ, սէնտէ...

Մարդուկը սարսափէն հազիւ կրցած էր մրմնջել:

— Զէք ուզեր նէ, ի՞նչ ընեմ, ես ալ կ'ելլեմ կ'երթամ »:

Այն օրէն ի վեր, Պրոպատիկէի աւազանը մտած՝ պաշտօնի վրայ է նորէն :

Պէտք է ըսել թէ սա՛կա նիւթական կողմն է միայն: Հարստահարման մարզին մէջ, նոյնպէս հաստատակայ գիծ մը գոյութիւն ունի Քանունի Սիւլէյմանէն մինչեւ Ապտիւլ Համիտ, Կարմիր Սուլթանէն մինչեւ Իթթիհատ:

Յառաջապահ մը պէտք էր, այս տարի, քիչ մը տաքցնելու համար պաղած գըլուխները, եւ այդ դերը հերթականօրէն նախասահմանուած էր Թուրքերէն «Թան»ի: Գաղափարներու չարայարումը ամբողջացնելու համար, հարկադրուած եմ կրկնել Թուրք օրաթերթին բարբանջանքները.

— Իթթիհատի կառավարութիւնը շատ իրաւացի պատճառներով յուրտ շրջաններէն տաք տեղերը փոխադրած էր մաս մը հայ հայրենակիցներ: Էհ, եղածը բան մը չէր, իբրեւ թէ տեղահանութեան ընթացքին հազարաւոր Հայեր ջարդուեր են Թուրքերու կողմէ ...: Սակայն, եկուր տես որ այդ փոխադրութիւնը ժխտական կերպով արձանագրուեցաւ ամէն կողմ եւ դեռ կը շարունակեն կրկնել նոյն յանկերգը » :

Պայ Հիւսամէտտին կը քալէ նոյն ծուռ ճամբաներէն եւ քանիերորդ դարուն արդարացնելու կ'ելլէ Կարմիր Սուլթանը : Հէյ վախ, նորէն պատճառը հայ «Քոմիթէճի»ներն են, ճշմարիտ մղձաւանջը ջարդարարներուն եւ բռնաւորներուն : Կ'երեւի թէ Սուրիացիներու եւ խաղաղասէրԼիբանանցիներու մէջՆալէքոմիթէճիներ ելած էին, եւ հարիւրաւորներ կախաղան հանեց Իթթիհատական Ճեմալ փաշան : Ճիշդ ատոր համար, Թուրքերը կը վայելեն ամբողջ արաբական աշխարհին սէրն ու յարգանքը ...

Գաղտնիք չէ թէ Ելըլտըզի հրէշը կը գործէր, մղուած մարդ տանջելու, խոշտանգելու եւ մեռցնելու ախտաւոր բնազդէն, ինչպէս Կրեմլինի նախկին տիրակալ, Սթալին: Պայ Հիւսամէտտին ինչ ըսել կը մոռնայ, Թուրքիոյ մէկ ծայրէն միւսը վխտացող Համիտի լրտեսները, կախաղանները, Միտհաթ փաշայի գլուխը եւ Սարայ Պուրնուի առջեւ ծովամոյն եղած հազարաւոր Ժէօն Թուրքերը:

Հասարակաց պայքար մը կար ընդդէմ Ելըլտըզի բռնակալին, որ կը միացնէր բոլոր ազգութիւնները, մասնաւորապէս Հայերն ու Թուրքերը: Լաւ, եթէ մոռցած է այս բոլորը, գոնէ ակնոցը քթին կախած՝ հեղ մը աչքէ անցընէր «Փէյամը Սէֆայի» պարբերագիրը, որ մինչեւ ոսկորները կը սատանեցնէր արիւնռուշտ Սուլթանը, իր «շնորհալի» աղջիկներէն մէկուն հիւսած գովեստին առնչութեամբ :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՉԵՆ ԿՐՑԱԾ ԼՐԱՑՆԵԼ

●

ԽՄԲ.— «Լը Մոնտ»ի ռուսագէտ աշխատակիցը կը վերլուծէ Խ. Միութեան մէկ նոր տագնապը .—

1956ի առաջին վեցամսեայ հաշուեկշիռէն կը պարզուի որ հանքածուխի արտադրութիւնը շատ ետ մնացած է, եւ չէ կրցած լրացնել հնգամեայ ծրագրով նախատեսուած չափը : 98 առ հարիւրը միայն կրցած են կատարել: Պաշտօնական թիւերու համաձայն երկու հարիւր միլիոն թոնի հասած է: Եթէ արտադրութիւնը միեւնոյն մակարդակին վրայ մնայ երկրորդ վեցամսեայ ես, 418 միլիոն թոն պիտի ըլլայ ամբողջ 1956ին:

Այս քանակը անտարակոյս բաւարար չէ: 1955ին արտադրութիւնը 391 միլիոն թոն էր, եւ որոշուեցաւ որ 1960ին, հնգամեայ ծրագրին վերջին տարին, 202 միլիոն թոն աւելի ըլլայ, այսինքն միջին հաշուով քառասուն միլիոն թոն: Արդ, եթէ կորովի միջոցներ ձեռք չառնուին՝ յաւելումը 27 միլիոն թոնէն աւելի պիտի չըլլայ: Այս արտադրութեան համար հնգամեակը պէտք ակզբնաւորութիւն մը ըրաւ, որ, ինչպէս կ'ըսեն Մոսկուայի մէջ, « ճարտարարուեստին եւ փոխադրութեան հացն է»: Խ. Միութեան կառավարութիւնը սարսափած է եւ Խրուշչեւ աճապարանքով Դոնեցի աւազանը մեկնեցաւ, քննութիւն կատարելու համար:

Խրուշչեւ ընկերակցութեամբ Ուկրայնայի համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարին, բազմաթիւ նախարարներու եւ Ուկրայնայի ածուխի ճարտարարուեստի նախարարին, այցելեց բազմաթիւ աւազաններ, եւ Սթալինոյի մէջ Օգոստոս 17ին նախագահեց ժողովի մը որ կը համախմբէր աւելի քան հազար երեք հարիւր հոգի — ճարտարագէտներ, կուսակցութեան քարտուղարներ, արհեստակցական միութեանց ներկայացուցիչներ, համայնավար երիտասարդութիւնը եւայլն: Բոլոր պատասխանատուներն ալ ընդունեցին թէ Դոնպասը կրնար եւ պէտք էր որ աւելի ածուխ արտադրէր եւ քննեցին թէ ինչ միջոցներ ձեռք պէտք է առնէին յապաղման պակասը լեցնելու համար :

«Փրաւտա» իր 18 եւ 26 Օգոստոսի խըմբագրականներով, անհանդուրժելի կը գտնէ այս կացութիւնը: Պէտք է դարմանել, ըստ Խրուշչեւ իր Օգոստոս 17ի ճառին մէջ: Արհեստագիտական կարելիութիւնները ամբողջովին չեն օգտագործուիր, աշխատանքը պէտք եղածին չափ չէ մեքենայացած կարգ մը ձեռնարկներու մէջ, բազմաթիւ ճարտարագէտներ հեռացած են արտադրութենէն եւ իրենց ճիգը կը սպառի գրասենեակներու մէջ : Խրուշչեւ թիւեր ալ յիշեց այս մասին :

Պատերազմէն առաջ, 1940ին, Դոնեցի հանքերուն մէջ 2417 ճարտարագէտներ կային, 1956ին 11.980: Միեւնոյն պատկերը մասնագէտներու մասին. — 1940ին 2624 եւ ներկայիս 19.800: Մարդիկ կը խեղդուին Թուղթերու մէջ—Վորոշիլովկրատի առեւտրական ընկերութիւնը այս տարի եօթ ամսուան ընթացքին, 915 հրահանգ, 1516 հեռագիր ստացաւ, իսկ ինքն ալ իր կարգին, իր ստորադասներուն ղըրկեց 1124 հեռագիր եւ 6375 նամակ :

Միւս կողմէ անհրաժեշտ է բարելաւել աշխատանքի արտադրութեան արդիւնաւորութիւնը եւ պակսեցնել արժեգինը, որ մասնաւորաբար բարձր է Դոնեցի մէջ : 1956ին, ըստ Խրուշչեւ, մէկ թոն ածուխին գինը վեց րուպլի 56 աւելի էր, քան ինչ որ ծրագրով որոշուած էր: Առաջին վեցամսեային ծախքի յաւելումը մինչեւ 386 միլիոն րուպլիի հասաւ: Աշխատավարձքի չափանիշը շատ բարդ է եւ ծանր աշխատանք տանող բանուորը չէ որ միշտ լաւ վճարուածն է :

Չեն զբաղիր հանքագործներու բնակարաններով եւ կեանքի պայմաններով : Յաճախ նոր հանքեր չահագործման կը յանձնեն, առանց նախապէս շինելու պէտք եղած բնակարանները: «Փրաւտա» կը գրէ թէ «այս է մէկ պատճառը որ բազմաթիւ ձեռնարկներու մէջ բանուորները չարժա –

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

●

Կային նաեւ շատ մը իմաստուն ծերեր, որոնք, բացօթեայ խարոյկին շուրջ հաւաքուած, զուշակութիւններ կ'ընէին ու հեքիաթներ կը պատմէին :

Ու Մանա, որ Քորոյի պատմութիւննե - րը շատ լսած էր, յաճախ այնպիսի միտքեր կը յայտնէր, որ ծերերը կը զարմանային: Ամէն անգամ որ Մանա խօսքի բռնուէր անոնց հետ, Քորօ կը մօտենար ու անթարթ աչքերով կը նայէր Մանայի աչքերուն: Կարծես ըսել կ'ուզէր. «ինքզինքդ իմ փետուրներովս կը զարդարես»:

Յետոյ Մանա սկսաւ ծերերէն խուսափիլ եւ երգելու համար կ'երթար երիտասարդներուն քով, որոնք ընդհանրապէս առանձին խմբուած կ'ըլլային: Շատ քիչ անգամ Քորօ անոնց քով կ'երթար :

Երիտասարդներուն մէջ կար Գրիգոր անունով մէկը: Քորոյին այնպէս թուեցաւ, թէ ան Ահմէտին շատ կը նմանէր :

Գրիգոր իր աչքերով կը հետեւէր Մանայի ամէն մէկ շարժումին եւ ամէն անգամ որ ան կը նայէր Մանայի կողմը, Մանան ալ կը նայէր անոր կողմը :

Քորօն չէր կրնար հասկնալ, թէ ինչու Մանա աւելի հաճոյք կը գտնէր Գրիգորի ընկերակցութենէն, քան կարաւանին միւս երիտասարդներէն: Քորօ կը տեսնէր, որ Գրիգոր աւելի երիտասարդ ու վայելուչ էր, քան միւսները եւ երգելու ու պարելու մէջ կը գերազանցէր բոլորն ալ : Ան կրնար զօտեմարտիլ ոեւէ մէկուն հետ ու յաղթել: Եւ որովհետեւ Քորօ ինքն ալ կրնար այդ բաները ընել ու կարաւանին տէրն էր, պէտք զգաց ցոյց տալու, թէ ինքը ինչեր կրնար ընել : Անփորձ երիտասարդներ շատոնակ ցոյց կուտային իրարու իրենց քաջութիւնը եւ ուժը, բայց երեւան կը հանէին իրենց մտքին ու մարմնին տկարութիւնը :

Ատեն մը վերջ Քորօ զգաց, թէ Մանան կամաց կամաց իրմէ կը պաղէր: Նոյնիսկ իր թեւերուն մէջ կամ երբ գլուխը հանգչեցուցած կ'ըլլար իր ուսին վրայ, ան կը զգար թէ աղջիկը առաջուան ապրումները չէր ունենար: Եւ սակայն, հակառակ այդ բոլորին, Քորօ հաւատքով եւ նուիրումով սիրեց զայն :

Ու յանկարծ տրտմութեան քող մը ծածկեց Քորոյի սիրտը: Եւ որովհետեւ սկըսած էր տխրիլ, Մանան աւելի պաղեցաւ անկէ :

Օրերը իրարու կը յաջորդէին: Ամէն իրիկուն ուրախութիւն կը տիրէր բանակատեղիին մէջ: Գիշեր չէր անցներ, որ ուրախ զուարթ պահեր չանցընէին: Երգն ու ցնծութիւնը կը թնդային Քորոյի վրանին տակ՝ մինչեւ ուշ գիշեր :

Քորօ կը լսէր Մանայի ուրախութեան կանչերը: Մանա ամէն օր երիտասարդներուն հետ էր, ու երբ վրանը վերադառնար, իր դէմքին վրայ կը տեսնուէր տեսակ մը թախիծ :

Առտու մը, երբ տակաւին Քորոյի համբոյրները կը վառէին իր շրթունքները, Մանա ըսաւ .

— Գրիգորը կը սիրէ զիս ...

Ու ամուսնոյն աչքերուն մէջ նայեցաւ:

Քորօ չպատասխանեց, սպասելով որ ան շարունակէր իր խօսքը : Աղջիկը կրկնեց .

— Ըսի, որ Գրիգորը կը սիրէ զիս . . .

— Լսեցի, պատասխանեց Քորօ ... Ինչո՞ւ չսիրէ ... Այստեղ կան շատեր, որոնք քեզ կը սիրեն ... Գեղեցիկ ես ...

— Պիտի սպաննե՞ս զայն, քանի որ զիս կը սիրէ, հարցուց Մանա :

— Ոչ պատասխանեց Քորօ ... Պէտք պիտի ըլլար որ շատ մարդ սպաննէի ...

Մանա պռուաց անոր երեսին .

— Ու ես ալ Գրիգորը կը սիրեմ ...

Քորօ աչքերը գոցեց ու ամէն բան սեւ երեւցաւ իրեն :

— Ան ուժով է ու եթէ պէտք ըլլայ ինծի համար ալ կը կռուի ... Յետոյ շատ երիտասարդ է ...

Քորօ հազիւ կրցաւ իր կատաղութիւնը զսպել: Որքան պիտի ուզէր որ տգէտ մէկը եղած ըլլար ինք ու լաւ ծեծ մը քաշէր աղջկան : Եւ սակայն ինքզինքը զսպեց եւ ըսաւ փափկութեամբ .

— Պարի մէջ ես չե՞մ կրնար յաղթել իրեն... Ես անկէ աւելի ուժով չե՞մ ....

— Ուրեմն ինչո՞ւ չես պարեր եւ ինչո՞ւ զօտեմարտի չես բռնուիր ..

— Որովհետեւ գիտեմ, որ ամէնէն լաւը կ'ընեմ, եւ ատոր համար ալ չեմ ուզեր ..

— Կ'ուզե՞ս Գրիգորին հետ չափուիլ ...

— Ոչ, պատասխանեց Քորօ :

Վայրկեան մը վերջ, Քորօ բռնեց աղջկան դաստակէն եւ ըսաւ .

— Նայէ անոր դէմքին ու տես, թէ որքան Ահմէտին կը նմանի ...

— Այո, շատ կը նմանի ...

— Ան ալ Ահմէտին չափ անգութ ու վայրենի պիտի ըլլայ քեզի հանդէպ ...

— Ահ, ես հիմա աւելի խելահաս եմ, պատասխանեց Մանա ... Հիմա կը հասկնամ, որ զիս կը ծեծէր, որովհետեւ տգէտին մէկն էր ... Կը վախնար ինձմէ ու կը սկսէր զիս ծեծել ... Բայց դուն, դուն որ երբեք չես ուզեր պարել, որովհետեւ շատ լաւ կը պարես, ու չես զօտեմարտիր, որովհետեւ քեզ գերազանցող չկայ, ու զիս չես ծեծեր, որովհետեւ վստահ ես որ ոեւէ մէկը չի համարձակիր զիս քեզմէ խլել ... Այդ ընթացքդ զիս կը պզտիկցնէ ու կը նուաստացնէ ... Պէտք է կորսնցնես զիս, որովհետեւ շատ վստահ ես, թէ պիտի չահիս ...

Թարգմ. Ե. Քամառ Ք. ՊԵՐԿՈՎԻՉ

(7) (Շար.)

կան են։ Մօտ հարիւր հազար համայնավար երիտասարդներ այս տարի Դոնեց ղրկուեցան։ Ամէն տեղ պէտք եղած ընդունելութիւնը չեղաւ եւ յարմար բնակարաններ չտրամադրուեցան։

Իր ճառին մէջ, Խրուշչեւ յիշեց թէ Դոնեց բաւարար ածուխ չէր արտադրեր գոհացնելու համար Խ. Միութեան եւրոպական մասին յարաճուն պահանջները, եւ միեւնոյն ատեն յայտարարեց թէ պիտի աշխատին ուժի ուրիշ աղբիւրներ ալ գտնել։

«Միջոցներ ձեռք առնուած են շինելու ներկայ հնգամեակին հիւլէական կայաններ այն շրջանին մէջ ուր կ՚օգտագործեն Դոնեցի ածուխը։ Կը փութացնեն նաւթուղիներու շինութիւնը Սթաւրոպոլ - Մոսկուա եւ Դաշաւա - Մինսկ - Լենինկրատ։ Կը խորհին նաեւ օգտագործել քարիւղը կարգ մը երկաթուղիներու փոխադրութեանց համար»։

1960ին համար նախատեսուած 593 միլիոն թոնը — Դոնեցի աւազանին մասը — առնօք գերակշիռ — 212 միլիոնի պիտի իջնէ։ Փոխարէն արեւելեան շրջաններու արտադրութիւնը պիտի աւելցնեն, ուր կարելի է քիչ ծախքով հանքեր բանալ եւ շահագործել բաց երկնքի տակ, Կուզնեցքի, Կարականտայի, Կեմերովի, Կրասնոյարսքի աւազանները։ Քսաներորդ համագումարին մէջ կուսակցութեան քարտուղարը շեշտեց թէ «Կուզնեցքի աւազանէն 1960ին ութսուն միլիոն թոն պիտի արտահանեն, որ պետութեան 2400 միլիոն րուպլի աւելի պակաս պիտի արժէ քան թէ նոյն քանակութեամբ Դոնեցէն ելած ածուխը»։

Այսպէս, հետզհետէ պիտի նուազի Ուկրայնայի տնտեսական արժէքը Խ. Միութեան մէջ եւ Արեւելքը պիտի գլէ անցնի թէ ածուխի եւ թէ արմտիքի արտադրութեան մէջ։

ԱՆՏՐԷ ՓԻԷՌ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Սիրելի «Յառաջ», շնորհակալութիւն ձեր այն ուշադրութեան համար զոր յայտնած էք ինձ հանդէպ, արտատպելով «Ազդակ» թերթից, ինձ նուիրուած մի յօդուածի կարեւոր մասերը

Միայն ուզում եմ մի փոքրիկ ճշգում անել։ Յիշուած է միայն Ֆրանսական կառավարութեան եւ շարժանկարի ընկ.եան նպաստների մասին։

Բայց ես չեմ մոռանում երբեք որ իմ հայրենակիցներն էլ ժամանակին ինձ արել են սրտաբուխ օժանդակութիւն։ Իմ լաւագոյն զգացումները բոլոր անոնց՝ որոնք ունեցել են ինձ հանդէպ ազնիւ վերաբերմունք, եւ մասնաւոր յարգանքներ «Յառաջ»ի ընտանիքին՝

Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

●

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԱԽՈՐԴ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Պ. Էտ. Ֆոր Սեպտեմբեր 11ին Թիֆլիզէն Երեւան եկաւ իր տիկնոջ հետ եւ դիմաւորուեցաւ Գերագոյն Խորհուրդի քարտուղար Ս. Ղեւոնդեանի եւ ուրիշներու կողմէ։ Սեպտեմբեր 12ին այցելեցին Հրազդան, տեսան մեծ կամուրջը, զոյգ շուկան եւայլն։ Ի պատիւ հիւրերուն ընդունելութիւն սարքեց վարչապետ Ա. Քոչինեան։ Պ. Էտ. Ֆոր հետաքրքրուեցաւ հայրենադարձ Հայերու կեանքով, անոնց աշխատանքով։ Յետոյ այցելեց Էջմիածին, ճամբու ընթացքին դիտելով հին հայկական ճարտարապետութեան յուշարձանը՝ Զուարթնոց։ Էջմիածնի մէջ այցելեց Մայր Տաճարը եւ տեսակցեցաւ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հետ։ Հետաքրքրուեցաւ Հայ. Եկեղեցիի պատմութեամբ, հաւատացեալներու վիճակով եւն.։ Նոյն օրը ի պատիւ հիւրերուն ճաշ տրուեցաւ ի Ներկայութեան նախարարներու եւ պաշտօնական անձերու։ Ճաշի ընթացքին Էտ. Ֆոր ռուսերէն ըսաւ. — «Սրտանց շնորհակալութիւն կը յայտնեմ հայ հիւրընկալներուն, իրենց ջերմ ընդունելութեան համար։ Յոյս ունիմ որ մեր այս այցելութիւնը պիտի նպաստէ մեր ժողովուրդներու կապի ամրապնդման։ Թող ծաղկի ֆրանքեւխորհրդային եղբայրական բարեկամութիւնը»։ Նոյն իրիկունը Տէր եւ Տիկին Ֆոր ներկայ գտնուեցան Սպենդիարեան Օփերայի մէջ «Արշակ Բ.»ի ներկայացման։ Սեպտեմբեր 13ին մեկնեցան Մոսկուա։ Օդակայան ողջերթի գացած էին նախարարներ, Գերագոյն Խորհուրդի նախագահը, քարտուղարը, մշակոյթի կապի պատասխանատու աշխատակիցներ։ Պ. Ֆոր շնորհակալութիւն յայտնեց եւ ըսաւ.— «Երբեք պիտի չմոռնամ ձեր ջերմ ընդունելութիւնը»։

ԳԻՏԱԿԱՆ ակադեմիայի նախագահ Վ. Համբարձումեան, Գերագոյն Խորհուրդի խորհրդարանական պատուիրակութեան հետ այցելեց Արեւելեան Գերմանիա եւ ըսաւ.

— Գերմանական Գիտութեանց Ակադեմիայի պատուիրակութիւնը իր նախագահ փրոֆ. Վալտէր Ֆրիտրիխի գլխաւորութեամբ երբ 1953ին Խ. Հայաստան այցելեց, մանրամասնօրէն ծանօթացաւ Հայկ. Գիտական Ակադեմիայի գործունէութեան։

Այնտեղ Վ. Համբարձումեանի ցոյց տրուեցան Ակադեմիայի նախագահին առանձնասենեակի մուտքին աղճատուած ապակեպատ պահարան մը, գեղարուեստական մասնաւոր ձեւաւորումով պահպանուած Ակադեմիայի նուիրած առարկաները— Կարմիր Բլուրի, Դուինի եւ Գառնիի պեղումներէն։ Գերմանները հրատարակած են այդ նուէրներուն գիտական նկարագրութիւնը։

ԱՍՏԵՂԱԳԷՏՆԵՐՈՒ համաժողով տեղի ունեցաւ Բիւրականի մէջ։ Նոյն օրը կատարուեցաւ հանդիսաւոր բացումը Բիւրակնի աստեղադիտարանին, որ կը գտնուի Երեւանէն քառասուն քմ. հեռու Արագածի գեղատեսիլ լանջերուն վրայ։ Աստեղագէտներու համաժողովին մասնակցեցան աստեղագէտներ Միացեալ Նահանգներէն, Մեքսիքայէն, Ֆրանսայէն եւ Նուկոսլաւիայէն։

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ յուշարձանները, քարւանսարայները սկսած են վերականգնել այս տարի։ Աշտարակի շրջանին Թալիշի եւ Հայոց Ձորի (Սելիմի) լեռանցքին քարւանսարայը, որ ուշագրաւ է իր ճարտարապետական հարուստ ձեւաւորումով։ Երկարաձիգ նեղ շէնքեր են, պատրաստուած ամուր տեսակի տուֆէ։ Սկսած են նաեւ Սեւան կղզիի ճարտարապետական յուշարձաններու վերահաստատման աշխատանքները — Առաքելոց եւ Ս. Կարապետ եկեղեցիները (874)։ Աշխատանքներ կը կատարուին նաեւ Մշկավանք եւ Մարմաշէն (Ախուրեանի շրջան) վանքերուն մէջ։ Հայաստան հարուստ է նիւթական մշակոյթի յուշարձաններով։ Կան ճարտարապետական 1168 յուշարձան՝ ամրոցներ, մենաստաններ, վանքեր, եկեղեցիներ եւայլն։

34,000 ՖՐ. ԱՅՆՃԱՐԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

(ՀԱՐՍԱՆԻՔԻ ՄԸ ԱՌԻԹԻՒ)

★

ԼՈՆՏՈՆ, 23 Սեպտ.— Սիրելի «Յառաջ», երբ 1942 փետրուարին, Փանամայէն Լոնտոն հասայ, անհուն կարօտով կը փնտռէի հայ ընտանիք մը։ Կիրակի օր մը եկեղեցի գացի։ Պատերազմի տարին էր եւ գաղութն ալ փոքրաթիւ ըլլալով հազիւ 12–15 հոգի ներկայ էին։ Երկրորդ կարգին աթոռներուն վրայ նշմարեցի տիկին մը, քովը փոքրիկ մանչուկ մը որ մօրը հետ ուշի ուշով Ս. Պատարագի արարողութեան կը հետեւէր։ Երեք հոգինոց երգեցիկ խումբ մըն ալ կար։ Անդամներէն մէկը պատանի մըն էր հազիւ 13 տարեկան, որ կը մասնակցէր երգեցողութեան։ Եկեղեցւոյ արարողութենէն վերջ ծանօթացայ այս անծանօթ տիկնոջ հետ եւ երգեցիկ խումբին ամէնէն տարեցին հետ, որ Պ. Ս. Քիւրքճեանն էր, իսկ 13 տարեկան պատանին իր մեծ տղան, Գէորգը, իր մայրիկին եւ աղբարիկին Յովհաննէսի հետ։ Երկու եղբայրները շատ մաքուր հայերէն կը խօսէին։ Խորապէս յուզուած, այս առթիւ փութացի թղթակցութիւն մը ղրկել «Հայրենիք»ի։

Ահա, այսօր տասնըչորս տարի վերջ, Սիրելի Գէորգին ամուսնութիւնը տեղի ունեցաւ Սեպտեմբեր 22ին, Լոնտոնի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ, Միլանահայ, Օր. Նորա Ճամճեանի հետ։ Յետոյ ընդունելութիւն մը՝ Տորչեսթըր պանդոկին մէջ, ուր ներկայ էին բազմաթիւ Հայեր եւ անգլիացի բարեկամներ։ Նաեւ հիւրեր՝ Մանչեսթըրէն, Միլանէն եւայլն։

Շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղած էին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը եւ իր քարտուղարը, ինչպէս եւ բարեկամները Էջմիածինէն, Երեւանէն (Ա. Իսահակեան եւ Քոչարեան), Երուսաղէմէն (Տիրան արք.) եւ Ամերիկայէն։

Առիթէն օգտուելով, ինքնաբերաբար դիմեցի սեղանէ սեղան եւ առաջարկեցի օգնել Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին։ Բոլորն ալ սիրայօժար մասնակցեցան (շատերը մեկնած էին) եւ 41 սթերլին հաւաքեցի։ Պ. Ս. Քիւրքճեանին փափաքին համաձայն այս գումարէն երկու տարեկան բաժնեգին վար դրինք «Յառաջ» ղրկելու համար ծանօթ մտաւորականի մը, իսկ մնացած 34 հազար ֆրանքը կը ղրկեմ ձեզի, Այնճար փոխադրելու համար։

Երանի թէ ուրիշ ծնողներ ալ նախանձախնդիր ըլլային ոչ միայն հայերէն սորվեցնելու իրենց զաւակներուն, այլեւ ազգակիցներու հետ պսակելու զանոնք։

Ահաւասիկ նուիրատուներուն անունները.— Տէր եւ Տիկին Քիւրքճեան հինգ սթերլին, Պ. Յովհ. Կ. Զալըգեան հինգ սթերլին, Տէր եւ Տիկին Ուզունեան մէկ սթերլին, Տէր եւ Տիկին Յ. Մութաֆեան հինգ սթերլին, Պ. Պ. Արամ Ապաճեան երկու սթերլին, Թոսունեան հինգ սթերլին, Տէր եւ Տիկին Ասլանեան երկու ըսթերլին, Խաչփեան եղբարք հինգ սթերլին, Պ. Պ. Իզմիրլեան երկու սթերլին, Տիկին Թրիքէյ մէկ սթերլին, Մատամ Նորա հինգ սթերլին, Օր. Էլիզաբեթ Պագըրճեան մէկ սթերլին։ Գումար 41 սթերլին։

Շնորհակալութիւն բոլորին։

ՅՈՎՀ. ԶԱԼԸԳՃԵԱՆ

ՏԽՐՈՒՆԻ — ԼՈՒԹՖԻԿ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն ցաւով կ՚իմանանք թէ վիրաբուժական գործողութենէ մը ետք մեռած է ծանօթ իրաւագէտ Լութֆիկ Գույումճեան։ Հանգուցեալը, ընիկ Էվերեկցի, աւարտած էր Պոլսոյ իրաւագիտական համալսարանը։ Կանուխէն մասնակցած է հանրային կեանքի, պաշտպանելով ազգ. դատեր, իբրեւ իրաւագէտ խորհրդական։ Մասնագէտ էր կալուածական եւ ժառանգական դատերու։ Ունի հրատարակութիւններ ալ։ Պատրիարքարանի խնդրանքին վրայ, 25 - 30 տարի առաջ կարգի դրած է աւելի քան հազար ազգ. կալուածներու ցանկը, իբրեւ անդամ Կալուածոց յանձնաժողովի։

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԱՐԺԱՆԻՔԻ ԱՍՊԵՏԻ աստիճան տրուած է ծանօթ արուեստագէտ Պ. Նուրհան Մարգարեանի, ի վարձ իր ընկերային եւ գեղարուեստական ծառայութեանց։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (157)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԷՄՔԻ ՎՐԱՅ

Բայց ոչ ոք չյայտնուեցաւ։ Մինչեւ անգամ իւր տոհմայիններից ոչ ոք չդիմաւորեց նրան։ Միթէ իւր գալուստը յայտնի չէ՞ր նրանց։ Այդ մասին մի օր առաջ իմացում էր տուել իւր մօրը։ Ուրեմն ինչ էր նշանակում այդ ընդհանուր բացակայութիւնը մարդիկների,—այդ անտարբերութիւնը։

Այդ միտքը վրդովեցնում էր նրան եւ լցնում էր նրա ալեծուփ սիրտը մի խուլ տարակուսանքով, որ հետզհետէ կասկածի կերպարանք էր ստանում։ Յետ դառնալ՝ թոյլ չէր տալիս նրա անձնահման ո՛ հպարտութիւնը, իսկ առաջ գնալու համար՝ ոչինչ բարիք չէր սպասում։ Գուցէ կը հանդիպէր իւր քաղաքացիների ապստամբութեանը, գուցէ զէնքերը ձեռքում կը դիմաւորէին նրան... «Ինչ էլ որ պատահելու լինի, փոյթ չէ», մտածեց նա խորին սրտմտութեամբ, եւ վճռեց առաջ գնալ։

Վերջապէս, հասաւ նա քաղաքաղնեբին։ Նայեց դռան ճակատին, եւ սոսկաց։ Այդ հոյակապ դուռը, որի բարձր կամարները՝ ամէն մի հանդիսաւոր մուտքերի ժամանակ՝ զարդարած էին լինում ծաղիկներով ու պսակներով, այժմ ներկայացնում էր մի տխուր տեսարան։ Դռան ճակատը պատած էր սեւ պաստառներով, իսկ վերեւում փողփողում էին երկու սեւ դրօշակներ։ Այդպէս անում էին միայն այն ժամանակ, երբ երկրի իշխանի դագաղն էին ներս տանում։ Իսկ այժմ ո՞վ էր մեռելը... ո՞ւմ համար էր այդ սգաւորութիւնը։

Սրտի խորին բարախմունքով ներս մտաւ նա։

Առջեւից գնացող դրօշակիր ձիաւորը առեց գօտիից քարշ ընկած շեփորը եւ մի քանի անգամ հնչեցրեց։ Նրան պատասխանեց կոչնակի ձայնը, որ երեք անգամ լսելի եղաւ Մայր եկեղեցու բարձրութիւնից։ Այդ ձայնը, որպէս երկնքի սպառնական ձայնը, սարսափ ազդեց «ուրացողի» վրայ...

Նա շարունակեց առաջ գնալ։

Ուրախ, ազմկալի Հաղամակերտը ներկայացնում էր մի մեռեալ քաղաք։ Փողոցներում ոչ ոք չէր երեւում, չէին երեւում անասունները։ Ոչ մի ձայն չէր լսւում, ոչ մի շշունջ անգամ չէր խռովում ընդհանուր գերեզմանական լռութիւնը։

Այն փողոցը, որով գնում էր նա, եւ որը ուղիղ տանում էր դէպի իշխանական ապարանքը, նրա վրայ խիստ ծանր եւ ընկճիչ տպաւորութիւն էր գործում։ Ցատակը ծածկուած էր մոխրով։ Բոլոր տների դռները փակ էին, իսկ դռների ճակատները նոյնպէս պատած էին սեւ պաստառներով։

«Իմ քաղաքացիքը, մտածում էր նա, երես են դարձրել ինձանից.... Նրանք իմ վրայ նայել անգամ չեն կամենում... նրանք ինձ մեռած են համարում, այո բոլորպէս մեռած»։

Բարկութիւնը խեղդում էր նրան, երբ մտաբերում էր վաղեմի ժամանակները։ Եղել էին օրեր, երջանիկ օրեր, երբ նա յաղթական փառքով վերադառնում էր պատերազմից, այդ փողոցի յատակը ծածկուած էր լինում ծաղիկներով ու կանաչ տերեւներով։ Իսկ այժմ նրանց փոխարէն մոխիր էր ցանած։ Դռների ճակատները զարդարած էին լինում գորգերով, թանկերով, գոյնզգոյն կերպասներով եւ ամենագեղեցիկ գործուածներով։ Իսկ այժմ քաղաքը սուգ էր գգեցել։ Կանայք եւ աղջկունք, ծեր եւ տղայ, տանիքներից ու լուսամուտներից ողջունում էին նրան։ Իսկ այժմ ոչ մի ձայն չէր լսւում։ Սկսեալ քաղաքադռնից, մինչեւ իւր ապարանքը հասնելը, ամէն մի քայլում գոհեր էին մատուցանում նրա առջեւ։ Քահանայական դասը, իւր ամբողջ սպասով, զգեստաւորուած ոսկեհուռ ըղջեղեններով, խաչերով ու խաչվառներով առաջնորդում էին նրան, եւ օրհնութեան շարականներ էին երգում։ Ինքը շրջապատած էր լինում իւր աւագներով, իսկ առջեւից տանում էին իշխանական տան նըժոյգները, զարդարած ամենաթանկագին սարքերով։ Իսկ այժմ դրանցից էլ ոչ մէկը չկատարուեցաւ....

Նա հասաւ իշխանական ապարանքը, բայց դռները իւր առջեւ փակուած գտաւ։ Այդ սարսափեցրեց նրան։ «Ուրեմն ինձ մերժում է եւ իմ տունը, եւ իմ ընտանիքը»... մտածեց նա խորին, սրտատոչոր զառնութեամբ։

Այստեղ եւս նոյն տխուր, նոյն յուսահատական տեսարանը ներկայացաւ նրա առջեւ։ Իշխանական հոյակապ դռան փառաւոր կամարները պատած էին սեւ պաստառներով, իսկ նրա աջ եւ ահեակ կողմերում փողփողում էին երկու սեւ դրօշակներ։

Անհնարին խռովութեան մէջ՝ կանգնած էր նա հայրենական տան մուտքի առջեւ, եւ չգիտէր ինչ անել։ Այս աշխարհի մարդը, որի համար աշխարհում ոչինչ դժուարութիւններ, ոչինչ արգելքներ չկային, այժմ գտնւում էր բոլորովին անել եւ յուսահատ դրութեան մէջ։ Մտածեց յետ դառնալ։ Բայց ի՞նչպէս յետ դառնալ։ Ամօթը եւ նախատինքը խեղդում էին նրան։

ՐԱՖՖԻ

քարն է Թունուզեան պատճառը։

Բրիտանական աղբիւրէ կը հաստատեն թէ երկու երկիրները պատրաստ են ամէն պատահականութեան հանդէպ ։

× Եգիպտոսի դահլիճը արտակարգ նիստի հրաւիրուած էր առջի օր, քննելու համար կացութիւնը։ Կառավարութիւնը թղթածրար մը կազմած է, ամբաստանելու համար Ֆրանսան եւ Անգլիան, զինուորական պատրաստութեանց առթիւ։ Եգիպտական մամուլը խիստ գրութիւններ կը հրատարակէ Ֆրանսայի եւ Աւստրալիոյ դէմ։ Կէս - պաշտօնական օրկանը կ'ըսէ․— « Այն Ֆրանսան որ ոչ մէկ պատերազմ շահած է առանձին, այժմ կը սպառնայ միջազգային հակակշիռ պարտադրել, եթէ Ապահովութեան Խորհուրդը նպաստաւոր պատասխան չտայ կամ Խ․ Միութիւնը արգիլէ»։ Ուրիշ թերթ մը կը յիշեցնէ թէ Ֆրանսա քաշուեցաւ Ազգաժողովէն, երբ Ալժերիոյ խնդիրը ժողովին քննութեան յանձնուեցաւ ։ Եւ կը հարցնէ․— «Ազգաժողովը նորէն պիտի համակերպի՞, կանխելու համար պատերազմ մը որով Արեւմուտքցիները կը սպառնան աշխարհի »։

Գնդ․ Նասր յայտարարեց թէ Արաբիոյ մէջ գումարուած ժողովը նոր ուժ պիտի տայ արաբական ազգային շարժումին ։ «Աստուած խրախուսեց է արար ազգին յոյսերը»։ Թերթերը խստօրէն կը քննադատեն Աւստրալիոյ վարչապետը ։

× Ամերիկացի կամաւոր նաւուղիղներ Գահիրէ հասնելով, ջերմ ընդունելութեան արժանացան ։

× Քսանեւհինգ ազգեր հաւանութիւն յայտնած են մասնակցելու Եգիպտոսի ծրագրած խորհրդաժողովին ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐՈՔԻ գահաժառանգ իշխանը Փարիզ եկաւ, վարչապետին յանձնելու համար իր հօրը անձնական նամակը՝ Ալժերիոյ հարցին կարգադրութեան մասին։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ ծրագիրներ մշակած է, ոչ միայն իր ապագայ զօրաբաժինները հիւլէական զէնքերով սպառազինելու, այլ եւ այդ կարգի զէնքեր շինելու համար։ Այս առթիւ դիմում պիտի կատարէ Ատլանտեան Կազմակերպութեան։— Կ'ըսուի թէ վարչապետ Տոքթ․ Ատընաուըր մէկդի դրած է 18 ամսուան զինուորութեան ծրագիրը եւ պիտի գոհանայ մէկ տարուան ծառայութեամբ։— Սարի փողոցներու անունները նորէն գերմաներէնի կը վերածուին ։

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կը հեռագրեն թէ լրջօրէն կը քննուի Մուսուլէն եւ Իրանէն մինչեւ Իսքէնտէրուն նաւթուղի մը շինելու ծրագիրը։ Իսքէնտէրունի նաւահանգիստը արդէն դարձած է օդածովային յառաջացեալ դիրք մը Ատլանտեան Կազմակերպութեան համար։

ՋՐՀԵՂԵՂԱՅԻՆ անձրեւ մը տեղաց Քոթ տ'Ազիւրի մէջ, մեծ աւերներ գործելով ։

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ, Պ․ Կի Մոլէ, տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ կը մերժէ «ամէն գնով խաղաղութիւնը »։ Ազատ եւ միացեալ ժողովուրդները պէտք է կամք եւ քաջութիւն ունենան ի հարկին գործադրելու տրուած որոշումները »։

ՍԱԿԱՐԱՆ (26 Սեպտ․)․— Զոյլ ոսկի 467․000, Նափոլէոն 3380, զուից․ 3190, սթերլին 4180, քսան տոլարնոց 16․240 ։ Թղթադրամ (անպաշտօն)․— Սթերլին 1025, տոլար 401, պելժ․ 8, զուից․ 9․, փեզեթա 8․70։

ՄԱՐՍԷՅԼ․— Ֆ․ Կ․ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին վարժարանը պիտի վերաբացուի Հոկտ․ 4ին, հինգշաբթի օր՝ ուսուցչութեամբ Պ․ Վահրամ Միսքիճի ։

Արձանագրութիւնները կը կատարուին Թաղ․ խորհուրդի քարտուղարութեան կողմէ, եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, ժամը 10-12, մինչեւ Հոկտ․ 4։ Կը խնդրուի կարգապահ ըլլալ ։

Աշակերտները ազատ են Թոշակի վճարումէ ։

●

Կրընոպլի Ֆ․ Կ․ Խաչի դպրոցի արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան 30 Սեպտեմբեր, կիրակի առաւօտեան 9էն12, իսկ դասաւանդութիւններկ 7 Հոկտեմբեր, վերոյիշեալ ժամերուն։ Ուստի կը խնդրուի ծնողքներէն անխտիր իրենց զաւակները արձանագրել դպրոցի սրահը ։

●

ՇԱՎԻԼԻ միօրեայ դպրոցը կը վերաբացուի 4 Հոկտ․ հինգշաբթի օր։ Արձանագրութիւնները տեղւոյն վրայ։ Ուսուցչուհին՝ Տիկին Գ․ Փափազեան ։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Համազգայինի վարչութիւնը թէյասեղան մը սարքած է ի պատիւ Լիբանանի խորհրդարանի անդամ Պ․ ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍՊԱԹի։

Օթէլ Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ, այս կիրակի ժամը 16ին։

(43 Պուլվ․ Ռասփայ, մէթրօ Սէվր Պապիլոն)։

Այս առթիւ Պ․ Թոսպաթ տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Կիլիկիոյ կաթող․ ընտրութեան մասին։

Ծախքերու մասնակցութիւն 300 ֆր․։

Ֆ․ Կ․ ԽԱՉԻ

Մարսէյլի շրջանի ժողովներդ․—

Շաբաթ գիշեր ժամը9ին Պոմոնի մասն․ ։
Կիրակի ցերեկ ժամը 3ին, Պուլվ Օտտոյ։
Երկուշաբթի ցերեկ ժամը3ին, Ս․ Ժերոմ։
Երեքշբ․ ցերեկ ժամը 4ին։ Ս․ Լու ։
Հինգշաբթի ցերեկ ժամը 4ին։ Քաղաքի ։

Ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կեդր․ վարչութեան ներկայացուցիչը՝ Տիկին Տ․ Սէրէնկիւլեան ։

ՊԱՏԱՐԱԳ

Զայնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն այս կիրակի, ժամը 10․30ին Փարիզի Ս․ Խաչ եկեղեցիին մէջ, դերապայծառ Ամատունիի կողմէ Տիկին Աննա Յակոբեանի (ծնեալ Մաթէոսեան) հոգւոյն։

Ֆ․ Կ․ ԽԱՉ

Ֆ․ Կ․ Խաչի Շրջ․ վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Ա․ Ագնազարեանէ իր սիրեցեալ ամուսնոյն յիշատակին քսան հազար ֆրանք, յատկացնելու համար որբերու եւ կարօտ պզտիկներու ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ․— Սէնթ Անթուանի Ս․ Թադէոս եկեղեց․ Թաղ․ խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ․ 1էն ըսկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին։ Ուսուցիչն է Պ․ Թրագոշ։

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

14 – 15 տարեկան աշկերտուհի մը, թռնիթէթսիօնի աշխատանոցի մը մէջ աշխատելու համար։ Տեւական գործ։ Դիմել

Bonneterie ALBERT
37, Rue Tapis Vert, Marseille.

ՀՍԿԻՉ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանին համար 45 - 50 տարեկան, որոշ զարգացման տէր եւ հայերէնի ծանօթ հսկիչ մը կ'ուզուի։ Դիմել ուղղակի վարժարան, ամէն օր,

26, Rue Troyon, Sèvres (S. et O.).

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍ

Պէյրութէն եկած երիտասարդ ուսուցիչ մը տրամադրելի ժամեր ունի հայերէնի դասեր տալու դասընթացքներու մէջ կամ անհատաբար ։

Դիմել «Յառաջ»ի, Ա․ Պ․ սկզբնատառերով ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մէքանիսիէններ, այր կամ կին, այր մարդու թռնիթէթսիոն կապառտին վերարկուներու համար, ինչպէս նաեւ արդուկողներ ։

Ապահովուած գործ ամբողջ տարին ։
Լաւ վճարում ։ Դիմել՝

Mr. Calvo, 28 Rue d'Artois, Paris (8e).
Tél. : BAL. 30-20

●

Մեքենայով կարել գիտցող երիտասարդ գործաւորուհի մը ։ Դիմել՝

Maison STAROSTA
22, Rue Picardie, Paris 3e.
Tél. : TUR 21 - 94

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Շաւէն Ինճէեան, Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ինճէեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր՝

Այրի Տիկին ԱՐՈՒՍԵԱԿ ԻՆՃԷԵԱՆի (Տրապիզոնցի) մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Արշալոյս Սարգիսեան իր ողբացեալ ամուսնոյն Հրաչ Սարգիսեանի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ երեք հազար ֆրանք կը նուիրէ եկեղեցւոյ Կրթ․ գործին, երեք հազար ֆրանք ալ «Յառաջ»ի բարգաւաճման ։

Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ԴՊՐՈՑԱՍէՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սպասուհի մը եւ պարտիզպան մը կը փնտռէ։ Դիմել վարժարան, 1 Պուլվ․ տիւ Նօր, Լը Ռէնսի (Սէն է Ուազ)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ․— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ, ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան երկու հարիւր տոլար, Ամերիկայէն քաղաքըս այցելող Տէր եւ Տիկ․ Աւետիս Պօյաճեաններէ ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ․— Ֆ․ Կ․ Խաչի Պոմոնի վարչութիւնը՝ իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Այրի Տիկ․ Տամլամաեանի զաւակին, եղբօրը, մօրը եւ բոլոր պարագաներուն, ողբ․ Պ․ Վահան Տամլամաեանի կսկծալի մահուան առթիւ ։

Նոյնպէս իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Կարապետ Կարապետեանի իրենց խնամիին Պ․ Մարտիրոս Գալուստեանի (Ամերիկա) մահուան առթիւ ։

× Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ․ Յարութիւն Ասլանեանէ 500 ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի Պ․ Վահան Տամլամաեանի մահուան առթիւ ։

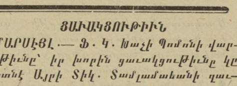

Salles de séjour Penderies - literie
Chambres - cosys Cuisines laquées
Salons-tapisserie Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՋՐԻ ՑԱՆՉՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. Jean Jaurès
Boulogne - Billancourt
Métro MARCEL SEMBAT

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ․ ԿՈՄԻՏԷՆ ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Գէորգ Չավուշ խումբը այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՄԱՐՍԷՅԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ․ ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ԻԹԱԼԻ․— Հ․ Յ․ Դ․ Աղբիւր - Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՊԷԼՎԻԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ․— Հ․ Յ․ Դ․ Ս․ Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ․ ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ճշդապահ ըլլալ ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ․ Կ․ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ․ ժողովը այս կիրակի ժամը 15․30-ին, դպրոցի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԱԼԱՆՍ․— Այրի Տիկին Հերմինէ Տէր Ղուկասեան, Տէր եւ Տիկին Յովհ․ Տէր Ղուկասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ս․ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, իրենց յաւէտ ողբացեալ ամուսնոյն եւ եղբօր ԵՐՈՒԱՆԴ ՏԷՐ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ ։ Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները ։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆ․— Ազգ․ Միութիւնը կը հրաւիրէ ծնողները, իրենց զաւակները փութով արձանագրել Հայկազեան վարժարանը, դիմելով Լուի Պլան, Հայոց եկեղեցին ։

Վերաբացումը տեղի կ'ունենայ Հոկտ․ 4ին, հինգշաբթի, դպրոցին ուսուցչուհին է ծանօթ վարիչ մանկապարտէզպանուհի Օր․ Ընծայ Ստեփանեան ։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Ֆ․ Կ․ Խաչի Առնուվիլի մասնաճիւղը կազմակերպած է հանդիպում մը օգափոխութեան կայանի մասնակցող տղոց համար։ Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4-ին, եկեղեցիին կից սրահին մէջ։ Կը հրաւիրուին ծնողքները եւ կայանի մասնակցող բոլոր տղաքը ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Իրենց բնակարաններուն մէջ աշխատող բանուորուհիներ, թռնիթէթսիօնըներ, թաննտիէն, պլուզոն, թռնպիննզոն, վեսթոն, փանթալոն, Սալոփեթ եւ կնոջ թայլէօր կարելու համար։ Կը պահանջուի մաքուր աշխատանք ։

Դիմել Յովհ․ Նիկողոսեանի,
25, Cours Richard Vitton
Lyon Montchat

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՍԻՐԵԼԻ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐ ԵՒ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ
ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ԱՅՑԵԼԵԼ

Մարսէյլի ամէնէն նոխ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ARAX

(Վարդան Պանտիկեան եւ որդի)

Քաղաքի կեդրոնին մէջ Tél. : CO. 3643 27, Rue d'Aubagne, Marseille

Ամբողջովին վերանորոգուած եւ արդիական վերջին կարգ ու սարքով
Ուր պիտի գտնէք ձեր սիրած բոլոր ուտելիքները ։
Պոլքանեան բաշքավալ եւ ներմակ պանիր,
Յունական ամէնէն ընտիր ձիթապտուղները բարամա.
պախածոները (պամիա, խալանչի տոլմա, վարդի անուշ, եւն․)։
Պոլսական լաքերտա, չիրոզ, պաստուրմա, երշիկ, Ամասիոյ պամիա։
Ռուսական խաւեար եւ ամէն տեսակի ձկնեղէններ ։
Ինչպէս նաեւ արեւելեան Թարմ սուրճ, լօխում, հալվա, եւայլն ։

Արեւելեան պղանդերներ (Թուրշիներ) եւ ամէն տեսակ համեմներ
Ապսպրանքներ ամէն ուղղութեամբ, արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն ։

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e
C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $10: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI 29 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7693 32e ANNEE Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3504

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱՉՔԻ ԼՈՅՍ»...

Ամիսներով շունչ եւ մելան սպառեցինք, համոզելու համար թէ անհրաժեշտ է կարճ կապել Միջին Արեւելքի մէջ սարքուած ժխորը, կաթողիկոսութեան ընտրութեան առթիւ :

Պարտք սեպեցինք արթնութեան եւ լրջութեան կոչեր ուղղել մեծին ու փոքրին, միշտ նկատի առնելով այդ աշխարհամասին երերուն եւ լարծուն կացութիւնը :

Յիշեցուցինք թէ մասնաւորապէս բարձրաստիճան կղերը պատասխանատու պիտի մնայ պատմութեան առջեւ, երբեմն իշխանասաստ, երբեմն ալ կրաւորական կամ երկդիմի դիրք մը բռնելով :

Ամէն անգամ ալ, գրի առինք չօշափելի փաստեր, ապացուցանելով թէ ներքին եւ արտաքին թշնամիներ կրնան շահագործել ստեղծուած արհեստական տագնապը, ի վնաս մեր տարագիր բազմութեանց ապահովութեան եւ բարօրութեան :

Խօսեցանք ամէնուն հասկնալի լեզուով մը։ Յաճախ կծու բառեր գործածելով, որպէսզի ցնցուին քնացողներն ու քնացնողները :

Շեշտեցինք թէ ի վերջոյ հիւրընկալ իշխանութիւններն ու ժողովուրդներն ալ պիտի զգուին, եւ պիտի դառնանք արգահատելի, տաղտկալի կամ կասկածելի :

Մանաւանդ որ, վէգարաւորներ եւ փոքրաւորներ, փառամոլ ջոջեր եւ հասարակ մունետիկներ անդադար իւղ կը լեցնէին կրակին վրայ, մոլորեցնելով թէ պաշտօնական շրջանակները եւ թէ արարական մամուլը :

Եւ վերջապէս, փորձեցինք ամէնէն բարեպաշտին ալ ապացուցանել թէ աւելորդ է արիւն պղտորել, երկու Աթոռներու յարաբերութեանց վերաբերեալ հարցի մը առթիւ, երբ այնքան ծանր հոգեր ունինք մեր ուսերուն վրայ :

Մեզի համար — եւ տարագիր բազմութեանց ջախջախիչ մեծամասնութեան համար — հիմնական խնդիրն էր ապահովել Հայկական Արտասահմանի տարրական իրաւունքները, անոր ինքնապաշտպանութիւնը եւ ինքնավարութիւնը, համաձայն ազգ. սահմանադրութեան :

Վեղարաւոր եւ անվեղար ասպետները ազդարարութիւններ լսեցին ամէն կողմէ, ազգ. իշխանութիւններէն եւ ողջամիտ հասարակութենէն։ Մինչեւ անգամ պետական շրջանակներէ, պաշտօնական ազդերով կամ սաստերով :

Դժբախտաբար ամէն փորձ անցաւ ապարդիւն :

Ինքնակոչ խաչակիրները որոշե՛ր են չլսել եւ շարունակել իրենց «եկեղեցասիրական» արշաւը։ Ներսէն, դուրսէն եւ դետնին տակէն։

Եւ արդէն հասած են տեղ մը ուր կրնան աչքի լոյս մաղթել իրարու, «Գոլեա Երուսաղէմ կամ Էջմիածին» երգելով։Ծափ ու ծնծղայ զարնելով :

Կարդացէք երկրորդ էջին առաջին յօդուածը, եւ դուք ալ «աչքի լոյս» ըսէք իրարու ...

« Ամէնէն վստահելին էինք, իսկ այսօ՞ր։ Հապա վա՞ղը։ (Ուրիշ փաստեր ալ չեն պակսիր) :

Եւ կրնա՞ք երաշխաւորել թէ մեր իրադեկ բարեկամը ամէն բան գիտէ, կամ ըսած է իր խօսակցին :

Անցեալ փետրուարէն ի վեր եղած լրագրական քսութիւնները, յայտնի եւ գաղտնի «ժուռնալ»ները, խլրդային կամ փողոցային ցոյցերը, ոստիկանական տեղեկագիրները, դատական թղթածրարները, «չենք ճանչնար»ի բարեկենդանային ցուցադրութիւնները անշուշտ բանի մը պիտի յանգէին :

Ցանցեր են արդէն — խախտուած 35-40 տարուան վստահութեան :

— Աչքդ լոյս, խնամի ... Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ ԿԱՏԱՐԵԼԱՊԷՍ ՀԱՄԱՁԱՅՆ

ԹԱԳՈՒՀԻՆ ՓԱՐԻԶ ՊԻՏԻ ԳԱՅ ԱՊՐԻԼԻՆ

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վարչապետներուն եւ արտաքին նախարարներուն երկօրեայ խօսակցութիւնները վերջացան կատարեալ համաձայնութեամբ, տեւելով 15 ժամ : Երկու կառավարութիւնները որոշեցին իրենց կարելին փորձել միջազգային հակակշիռ հաստատելու համար Սուէզի ջրանցքին վրայ : Այս առաջադրութեամբ, ամուր դիրք մը պիտի բռնեն Միջերկրականի մէջ, պահելով իրենց զինուորական ուժերուն համախմբումը :

Հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ երկու կառավարութիւնները կատարելապէս համաձայնեցան իրենց բռնելիք դիրքի մասին : Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ որ պիտի գումարուի յառաջիկայ հինգշաբթի, պիտի աշխատին իրապէս միջազգային կարգուսարք մը ստեղծել եւ թոյլ չտալ որ ընդ. Կամալ Նասր մենատիրութիւն հաստատէ ջրանցքին վրայ : Երկու կառավարութեանց նպատակը՝ ամրապնդել Ֆրանքեւանգլիական համերաշխութիւնը, լիովին իրականացած է, բայց պիտի պահեն իրենց զինուորական զլուշական միջոցները Միջերկրականի մէջ : Որոշած են փարատել բոլոր թիւրիմացութիւնները երկու երկիրներուն միջեւ : Պիտի շարունակեն քաղաքական, տնտեսական եւ զինուորական գործակցութիւնը զոր յանձն առած են երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր :

Նոր հանդիպումներ տեղի պիտի ունենան երկու պետութեանց նախարարներուն միջեւ, ամէն անգամ որ անհրաժեշտ համարուի :

Խօսակցութիւններէն ետք, Անգլիոյ վարչապետը հեռատեսիլ յայտարարութիւնը ըրաւ, ֆրանսերէն ,— «Լաւ գործ կատարեցինք : Համաձայնեցանք այսօր, պիտի համաձայնինք վաղը » : Իսկ Ֆրանսայի վարչապետը պարզապէս ըսաւ. — «Շատ գոհ եմ » :

Ֆրանսացիները միշտ կը պնդեն որ ջրանցքը գործածողները իրենց տուրքերը վճարեն ուղղակի նոր ընկերակցութեան, փոխանակ Եգիպտոսի յանձնելու : Այս առթիւ դառնացած են որ Իտալիա կը շարունակէ Եգիպտոսի վճարել իր տուրքը :

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ երկու կառավարութիւնները քննած են նաեւ այն միջոցները որ ձեռք պիտի առնուին, եթէ Եգիպտոս տեղի չտայ : Գալով Իսրայէլի, Ֆրանսա եւ Անգլիա ազատ երթեւեկ պիտի պահանջեն, առանց որեւէ երկրի անուն յիշելու :

Երկու պետութեանց սիրալիր համաձայնութիւնը աւելի շեշտելու համար, Անգլիոյ թագուհին պաշտօնապէս Փարիզ պիտի այցելէ յառաջիկայ ապրիլին, իտինպուրկի դուքսին հետ (իր ամուսինը)։ Ճորճ Զ. թագաւորին այցելութենէն ի վեր (1938), առաջին անգամ է որ Անգլիոյ վեհապետը Փարիզ պիտի այցելէ։Էլիզապեթ Բ. (այն ատեն իշխանուհի) առաջին անգամ Փարիզ այցելեց 1948ին :

× Պատասխանելով Անգլիոյ աշխատաւորական օրկանին հարցումներուն, վարչապետ Կի Մոլէ յայտարարեց .— «Ընկերվարական կուսակցութիւնը հաւատարիմ կը մնայ Ազգաժողովին : «Երբեմն միջազգային հաստատութիւնները թակարդներ կը դառնան ժողովրդապետութեանց համար : Ո՞վ կրնայ երաշխաւորել թէ Ազգաժողովին մէկ որոշումը պիտի յարգուի համաշխարհային իշխանութեան մը կողմէ, եթէ բանի միջոցներ չգործադրուին » :

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

Ո՞ՐՆ Է ԱՒԵԼԻ ՑԱՒԱԼԻՆ

Երեւանի « Գրական Թերթ »ը Սեպտ. 8ի խմբագրականը նուիրած է «Երիտասարդ գրողների ուսման եւ դաստիարակութեան» ։

Այս առթիւ կը մատնանշէ հետեւեալ թերութիւնները. —

1. Երիտասարդ գրողները ամէն ճաշալերութիւն կը վայելեն : Հայպետհրատը սկսած է հրատարակել անոնց անդրանիկ գիրքերը, «Երիտասարդ բանաստեղծներ» շարքով : Թէեւ «շատերը տառապում են շատ եւ շուտ տպագրուելու յամառ ցանկութեամբ » :

2. «Երբեմն մեր տպագիր օրգանները չափից աւելի ներողամտութիւն, զիջումներ են թոյլ տալիս՝ տպագրելով երիտասարդ գրողների տհաս եւ անկատար ըստեղծագործութիւններից» :

3. Մեր երիտասարդ գրողները շատ յաճախ նկատի չեն առներ իրենց տրուած օգտակար խրատները ;

4. Երիտասարդ գրողները, որոնք գրեթէ առանց բացառութեան, բարձրագոյն կրթութիւն ստացած են, «ջանք չեն թափում իւրացնելու գրականութեան վիթխարի նիւթը, հարստացնելու իրենց գիտելիքները » :

5. *Մեր երիտասարդ գրողներից բոլորը չեն, որ տիրապետում են մայրենի լեզուին, եւ բոլորը չեն որ կարող են իրենց միտքը յստակօրէն արտայայտել »* :

6. *Սակայն, աւելի ցաւալին այն է, որ երիտասարդ գրողներից շատ շատերը չգիտեն Ռուսաց լեզուն եւ բնականաբար զրկուած են ռուս եւ համաշխարհային մշակոյթից օգտուելու հնարաւորութիւնից »* :

Այս դիտողութեանց մէջ, կան կէտեր որոնք ընդհանրական հանգամանք ունին, կրնան պատշաճիլ արտասահմանի երիտասարդ գրողներուն ալ :

Իմ ուշադրութիւնս գրաւեց վեցերորդ կէտը.— Շատ քիչերը տիրացած են մայրենի լեզուին, «սակայն, աւելի ցաւալին այն է որ շատ շատերը չգիտեն Ռուսաց լեզուն » :

Ուրեմն, «Գրական Թերթ»ին համար բուն ողբերգութիւնը առաջինը չէ, այլ վերջինը :

Արդարեւ, ատենէ մը ի վեր հրատապ հանգամանք ստացած է ռուսերէնի ուսուցման խնդիրը :

Կուսակցական քսաներորդ համագումարէն ետք, որոշուեցաւ ռուսերէնի դասերը աւելցնել Հայաստանի դպրոցներուն մէջ : Կարծեմ ռուսերէնի դասերը մայրենի լեզուէն մէկ պահ աւելի են, կարգ մը դասարաններու մէջ (8, 9, 10) :

Առանց այս նորութեան ալ, բոլշեւիկեան քերականութեամբ, հայերէնը այնքան կլորցուած, յարմարցուած են ռուսերէնի կանոններուն եւ բառերուն որ, այսուհետեւ կրնանք արեւելեան հատուածի լեզուն կոչել ոչ թէ ռուսահայերէն, այլ հայատառ տպագրութիւն Ռուսաց լեզուի ...

Փաստերը կ'իմանաք իր կարգին :

ՎԱՀԷ

15 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ

Միջազգային դրամատունը 15 միլիոն տոլարի վարկ մը տրամադրեց Եգիպտոսի, գնումներ կատարելու համար արեւմտեան երկիրներէն : Եգիպտոս պէտք ունէր այս գումարին, տնտեսական կաշկանդումներու մատնուած ըլլալով Սուէզի ջրանցքին ազգայնացումէն ի վեր (26 Յուլիս) : Երկրորդ փոխառութիւնն է այս որ կը կատարուի վերջին չաբաթներու ընթացքին : Արաբիան ալ քսան միլիոն տոլար տրամադրած էր վերջերս : Միջազգային Դրամատան վարկին շնորհիւ Եգիպտոս պիտի վճարէ Քանատայէն գնելիք ցորենին եւ ուրիշ նիւթերու փոխարժէքը : Յարդ գաղտնի կը պահուէր այս փոխառութիւնը, որ պիտի վերադարձուի 3–5 տարիէն : 1949ին ալ երեք միլիոն տոլար տրամադրուած էր որ վճարուեցաւ 1950ին :

Միջազգային Դրամատունը հիմնուեցաւ 1944ին, մասնակցութեամբ վաթսուն երկիրներու, որոնք դրամագլուխ ճարեցին համաձայն իրենց կարողութեան :

× Տեղական թերթ մը տագնապի մը ախտանշանները կը տեսնէ արաբական աշխարհին մէջ : Կը բացատրէ թէ Մարոքի Սուլթանը կ'ուզէ անկախ դիրք մը բռնել Եգիպտոսի նախագահին հանդէպ : Այսպէս, Սուէզի ջրանցքին ազգայնացման համաձայն ըլլալով հանդերձ, իր միջնորդութիւնը կ'առաջարկէ Ալժերիոյ վէճը լուծելու համար, մինչ ընդ. Նասր կ'ուզէր վճռական դեր մը կատարել այս հարցին մէջ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, հաւանական է որ փոխադարձ օգնութեան դաշինք մը կնքուի Ֆրանսայի եւ Իսրայէլի միջեւ :

× Ջրանցքին Եգիպտոսի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ բնականոն վիճակ պիտի հաստատուի երկու շաբաթէն : Առջի օր 42 նաւեր անցան ջրանցքէն :

× Նախագահ Այզընհաուըր իր լրագրական ասուլիսին մէջ յայտարարեց .— «Կը յուսամ թէ Եգիպտոս պիտի ըմբռնէ որ իր շահերը ներդաշնակ են 18 պետութեանց շահերուն հետ : Եթէ միջազգային նոր ընկերակցութեան մասին համաձայնութիւն գոյանայ, Իսրայէլի նաւերն ալ պէտք է օգտուին նաւարկութեան ազատութենէն :

ՅՈՐԴԱՆԱՆ-ԻՍՐԱՅԷԼ ՀՐԱԲՈՒԽԸ

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ մեծ ջղագրգռութիւն կը տիրէ Յորդանանի բանակին մէջ : Ոմանք այս ջղագրգռութեան կը վերագրեն վերջին դէպքերը : Առջի օր Ազգաժողովին մէկ կառքը սոխպուեցաւ կէս ճամբէն ետ դառնալ Իսրայէլի մէջ : Ճամբորդներուն յանձնարարուած է զգոյշ ըլլալ :

× Յորդանանի Հիւսէյին Թագաւորը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ արաբական թերթի մը .

— «Դաս մը պիտի տանք Իսրայէլի : Մեր բանակը այժմ կը գտնուի ճակատին վրայ, պատասխանելու համար Իսրայէլացիներու յաջորդ անակնկալ յարձակման : Մենք պիտի ջախջախենք զանոնք եւ դաս մը պիտի տանք Իսրայէլի բանակին» :

Թագաւորը հաստատեց թէ դիմում կատարած է արաբական բոլոր երկիրներուն, որպէս զի օգնեն եւ մղելու համար իսրայէլեան յարձակումը. բայց զինուորական աջակցութիւն խնդրած է միայն Իրաքէն, որ ունի անհրաժեշտ զօրքը, մինչ Եգիպտոս զբաղած է Սուէզի տագնապով : Սուրիայէն ալ օգնութիւն կը սպասեն :

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ վարչապետը՝ զօր. Նուրի Սայիտ, որ առժամապէս կը վարէ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Յորդանանի արտաքին գործերու նախարարին հետ : Այս վերջինը Պաղտատ կը գտնուի Դշ. օրէն ի վեր, պարզելու համար յորդանան – իսրայէլեան սահմանագլուխի կացութիւնը :

× Սուրիոյ արտաքին նախարարութեան բանբերը կ'ամբաստանէ Արեւմուտքը թէ կը քաջալերեն Յորդանանի դէմ կատարուած յարձակումները, «ձուկ որսալու հա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Վերջին եօթը տարիներու ընթացքին այդ երկրին նաւերուն դէմ հաստատուած խտրութիւնը կը խախտէ Կ. Պոլսոյ 1888ի դաշնագիրը : Արդար են Լոնտոնի առաջին ժողովին մէջ յայտնուած սկզբունքները՝ Սուէզի մասին :

ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Սախլուած եմ գրի առնել եգիպտաբնակ արաբ անձնաւորութեան մը ազդարարու — թիւնը, զոր լսեցի մտերմական զրոյցի մը ընթացքին :

— « Սուրիայէն եւ Լիբանանէն անցած ատեն, սրտի խորունք ցաւով կ'արձանա — գրէի վրդովումի եւ դժգոհանքի այն ար - տայայտութիւնները որոնք կ'ըլլային պե— տական շրջանակներու կողմէ, սոյն եր — կիրներու Հայերու հասցէին :

« Այն հրատապ խնդիրներու կարգին, որոնք կը խռովեն արաբական աշխարհը, ձեր կաթողիկոսական վէճը եւ այս առթիւ ստեղծուած պայքարը, լրջօրէն կը զբաղե - ցընէ երկու կառավարութիւնները : Այն պահուն, երբ միջազգային կացութիւնը մեծապէս պղտորած է եւ Միջին Արեւել — քը կ'ապրի ճակատագրական ժամեր, ներքին անդորրութեան պահպանումը, առաջին մտահոգութիւնն է իշխանու — թեանց :

« Դուք Հայերդ խանչուած էիք իբրեւ ամէնէն խաղաղ, կարգապահ եւ ՎՍՏԱ - ՀԵԼԻ ՏԱՐՐԸ մեր երկիրներու մէջ : Ի՞նչն է որ կը մղէ ձեզ, ըլլալ այսպէս անհաշտ, անմիաբան եւ մանաւանդ՝ աղմկարար : ԽՆԴՐԻՆ ՎՐԴՈՎԻՉ ԿՈՂՄԸ ԱՅՆ Է, ՈՐ ՁԵՐ ՎԷՃԵՐԸ ԱՅԼԵՒՍ ՉԵՆ ՀԱՄԱՐՈՒԻՐ ՁՈՒՏ ՆԵՐՔԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ : Այս իսկ պատճառաւ, պէտք չէ զարմանալ եթէ Սուրիոյ եւ Լիբանանի իշխանութիւնները հարկադրուին ի վերջոյ, ԿԱՐԳ ՄԸ ՆԱ— ԽԱԶԳՈՒՇԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՁԵՌՔ ԱՌ — ՆԵԼ, եթէ երկար տեւէ այս խռովայոյզ վիճակը : »

Ահա, բառ առ բառ, առանց մեղմէ ստո- րակէտ իսկ աւելցնելու, այն խօսքերը, որ մեր յարգելի խօսակիցը արտասանեց բա— ցորոշ ընդվզումով, մօտ մէկ ամիս ա — ռաջ, էքս լէ Պէնի գեղածիծաղ լիճը եզե - րող բացօթեայ սրճարանի մը մէջ : Եկած էր Ֆրանսայի այս խաղաղ ոստանին ջեր— մուկներէն օգտուելու եւ յոգնացուը դար — մանելու :

Պաշտօնական ոչ մէկ հանգամանք ու - նէր, եւ իր յայտարարութիւնն ալ պէտք է նկատել միայն ու միայն բարեկամական :

Այս իսկ պատճառով, ազդարարութիւնը կը դառնայ աւելի ծանրակշիռ, որովհե — տեւ ունի անկեղծ եւ ճշգրիտ չեշտ, վերծ՝ հաշուածական հաշիւներէ :

Չէինք ուզած անմիջապէս թերթին տալ մեր այս խօսակցութիւնը, նկատի առնե — լով Զարեհ կաթողիկոսին օծման թուա - կանին մօտիկութիւնը : Եւ մանաւանդ, կը յուսայինք թէ կիրքերը պիտի խաղա — ղին օծումէն վերջ :

Կը տեսնենք, որ սխալած ենք :

Պայքարը կը շարունակուի նոյն սաստ — կութեամբ : Կը լսենք նոր որոշումներ, նոր ձեռնարկներ՝ «մինչեւ ծայրը» երթա- լու համար :

Բայց մինչեւ վերջին ծայրը հասած չե՞նք արդէն :

Աւելի հեռուն երթալու ոչ ճամբայ մնա— ցած է, ոչ ալ սահման :

Ֆրանսայի այս մեկուսի եւ խաղաղ քա— ղաքէն արձակուած այս կանչը, թող չմեկնուի կուսակցական հաշիւներէ բխած խօսք : Քաղաքի մը մէջ, ուր հազիւ երկու հայ ընտանիք կայ եւ ուր հայ չունչը չէ ապրած պայքարի մթնոլորտ, պատահա — բար եղած հանդիպում մը, խրատեկ արաբ ճամբորդի մը հետ՝ թող արձագանգ գտնէ ամէն տեղ :

Ո՞վ պիտի փորձէ մեղմացնել ազդարա — րութեան ծանրակշիռ հանգամանքը :

Պիտի չգտնուի՞ մէկը, աշխարհական կամ «բարձրաստիճան» որ քաջութիւնն ունենայ ցուպը ձեռք առնելու ու գոռա — լու.

— Լռեցէք, ալ կը բաւէ, չափը անցու - ցիք ...

Այս պայմաններու տակ ո՞վ կրնայ ժխ— տել թէ անցնող ամէն մէկ օրը ինքնաս — պանութեան կ'առաջնորդէ :

Ո՞վ կրնայ ժխտել թէ վերջին օրուան, վերջին ժամը չատ ուշ պիտի ըլլայ :

Սպասել այդ վերջին ժամուան, կանխա- մտածուած ոճիր է : Այն ատեն, պատմու— թիւնը պիտի դատապարտէ նաեւ ժողո — վուրդին այն ողջմիտ զանգուածը, որ չատ համբերող եղաւ :

ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

(8րդ եւ վերջին մաս)

Քորօ նայեցաւ անոր աչքերուն մէջ եւ անոր ձայնին չեշտէն հասկցաւ, թէ աղ — ջիկը ինչ ըսել կ'ուզէր ...

— Ալ ծերացեր ես, Քորօ :

Ու այդ պահուն կարծես հարիւր տա — րիներու ծանրութիւնը իջաւ Քորոյի գըլ- խուն, ծանրութիւնը չապրուած հարիւր տարիներու... Եւ ուրիչներու ապրած թչ— ուառ ու տառապալից կեանքը ինկաւ անոր ուսերուն վրայ :

Էհ, ինչ կրնար ընել : Կնոջ բնաւորու — թիւն — աջ ձեռքով մէկէն առնել, ձախ ձեռքով միւսին տալ : Իմաստութիւնը կը- նոջ, որ համոզած է ինքզինքը, թէ տա — լով աւելի կրնայ գերել այրը, քան առ — նելով :

Մանա իր նայուածքովն ու ձայնովը ա- մէն բան մեռցուց Քորոյի մէջ : Երիտա — սարդը կը նախընտրէր երիտասարդի մը ձեռքերուն մէջ չարչարուիլ : Քորոյի ամ- բողջ սէրն ու նուիրումը չէին կրնար չափուիլ Գրիգորի երիտասարդութեան հետ :

Ու յետոյ Մանան ձգեց Քորօն եւ գնաց Գրիգորին, — մէկու մը, որ տակաւին չատ բան ունէր սորվելիք ... Մէկու մը, որ պէտք է մտիկ ընէր Մանայի իմաստու- թեան ձայնին, զոր աղջիկը փոխ առած էր Քորոյէն, այսինքն մէկէ մը, որ խենթի պէս սիրած էր զինք :

***

Այդ գիշերն իսկ Քորօ լքեց ամէն բան ու կորսուեցաւ անապատին ամայութեան մէջ :

Հիմա Գրիգորն ու Մանան են, որ կ'իշ— խեն ցեղին :

Մանայի իմաստութեան ձայնը կը լըս— ուէր երկրին մէկ ծայրէն միւսը : Ու ժո- ղովուրդը կը զարմանար, թէ ինչպէս այդքան գեղեցիկ ու խելացի կին մը կըր— նար հանդուրժել Գրիգորի վայրենի ու անգութ վերաբերումին, Գրիգորին, որ ոչ խելացի է, ոչ ալ գեղեցիկ :

Եւ հիմա, երգեցէք հիւսիսի հովերուն երգը, որ կուգայ անծանօթ տեղերէ :

Կրկնեցէք կնոջ իմաստութեան երգը, որ կը լսուի անծանօթ տեղէ մը : Հովն է կինը, որ միսէ ու ոսկորէ յօրինուած է .. Քմայքներ ունի կինը հովին պէս ու գեղե- ցիկ է անոր չափ ...

Ու երգեցէք նաեւ երգը երիտասարդու - թեան, որովհետեւ բոլոր իմաստութեանց վերջը երիտասարդութիւնն է ... :

Թրգմ. Ե. Քամառ Բ. ՊԵՐԿՈՎԻՉ

ՈՃԻՐԻ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Պայ Հիւսամէտտին կը հասնի ընդհ. պատերազմին, իրար կը խառնէ սուտն ու իրաւը եւ «նահատակ»ի դափնեպսակը կու տայ Պոզպըլեանի դայմաղամ Քեմալի : Եզակացիները իրենք ալ կրած են եաթա- ղանի չեղրը իրենց վիզին վրայ, բայց ես պիտի գոհանամ ներկայացնելով Սահակ վարդապետին (Ներսէս եպիսկ. Դանիէլ — եան) նահատակութիւնը, նոյն փշոտ ճամբաներուն վրայ : Երեւակայեցէք որ, դժբախտ եկեղեցականը կոււախնձոր կը դառնայ արիւնարբու աւազակներուն, ո— րոնք զինքը կը խոշտանգեն չարաչար ու վերջն ալ ձեռքը կը կտրեն, զմրուխտ մա- տանին խլելու համար :

Նեմրութ Մուսթաֆա փաշան մահուան դատապարտեց այդ դայմաղամը, երեսն ի վար զոռալով.

— Աստուծմէ չվախցա՞ր, ձիւն — ձմրան եւ սաստիկ ցուրտերուն քչելով այդքան մարդ, մանուկ եւ երեխաներ, բնաւ չը — մտածեցի՞ր թէ օր մը սոսր հաշիւը պիտի պահանջեն քեզմէ» :

Զինադադարի օրերուն՝ Պէյազիտի հրա- պարակը տեսած եմ հրէշը կախաղանին վրայ, երկու արբանեակներուն հետ : Ծա— նօթ եմ նաեւ Գատըգիւղի մէջ իրեն եղած պատիւներուն, Թուրք զինուորականներու նախաձեռնութեամբ, զոր լայնօրէն նկա — րագրած է Խալիլ փաշան իր յուշերուն մէջ (Թարգմ. «Յառաջ») : Կառավարու - թիւնը թոշակ ալ կապեց իր ընտանիքին : Պայ Հիւսամէտտին, «Ճիւմհուրիէթ»ի Յունիս 4ի թիւին մէջ, ինքզինքը կը գե — րազանցէ ամենայն լրբութեամբ.— Թա — լէաթ փաշան, իբրեւ ծայրայեղ ազգայ - նական եւ ազատասէր, բնաւ չէր սիրեր Սուլթան Համիտը, բայց զայն խելացի վեհապետ մը կը նկատէր : Ներկայ եղաւ Ապտիւլ Համիտի յուղարկաւորութեան : Թափօրին հետ լուռ կը յառաջանար : Բայց Սուլթան Մահմուտի Թիւրպէին անկիւնը դարձած միջոցին սկսաւ լալ : Սուլթանը տապալողներուն պարագլուխներէն էր : Ի՞նչու կուլար արդեօք ...

Թալէաթի գովքն հիւսելէ ետք, իբրեւ ծայրայեղ ազգայնական, Պայ Հիւսամէտ— տին միամտօրէն կ'իյնայ իր լարած ծու— ղակին մէջ .

— « Ընդհ. պատերազմի վերջերն էր : Օսմանեան կայսրութիւնը ամէն կողմ պարտուած էր եւ երկիրը աղէտի մատ - նուած : Ժողովուրդը վշտահար՝ կ'անիծէր իթթիհատականներ (*իմա Թալէաթը*) : Նոյնիսկ տարիներով կառավարական կու— սակցութեան բարիքներէն հարստութիւն դիզողներն ալ միւս կողմը դարձած էին..

Մուսթաֆա Քեմալի կողմէ, 1924ին Թուրք մամուլի կարկառուն դէմքերու դէմ սարքուած դատավարութեան առ — թիւ, դատախազ Վասըֆ պէյ իր չունդալից ամբաստանագրով, անարգութեան սիւնին կը գամէր իր կարգին էնվէրը .— Օսման- եան կայսրութիւնը կործանման անդունդը հասցուց, բայց հաշուեյարդարի պահուն վատաբար խոյս տալով հայրենիքէն, ի վերջոյ իր չափ ու սահման չճանչցող փա— ռասիրութեան թաղն ու պսակը գտաւ Պոլսարայի ստանաչունչ տափաստաննե — րուն մէջ» :

« Թերճիման »ի Յունիս 26ի համարին մէջ, Գատիճան Գաֆըր նոյնպէս կը խօսի Իթթիհատի վեթերաններուն վրայ, «ո - րոնց նպատակն էր ազատութիւն, արդա — րութիւն, հաւասարութիւն» : Սակայն, ազատութեան այդ հերոսները անմիջա — պէս որ նախարարական աթոռ գրաւեցին, նախ բնաջնջեցին ընդդիմադիրները կամ լռեցուցին, յետոյ իրարու հետ ււրուեցան ու մրցակցութեան ելան, իրար կերան : Նոյնիսկ մահուան դատապարտեցին այն ընկերները, որոնց հետ պայքարած էին յանուն ազատութեան : Ո՛չ արդարութիւն մնաց, ո՛չ հաւասարութիւն :

Թուրք պատմագիրը այնուհետեւ կը յի- չէ բանաստեղծ Սիւլէյման Նազիֆի դա — տաստանը՝ արկածախնդիր զինուորակա — նին մասին .

— « Էնվէր փաշան սպաննեց էնվէր պէ- յը : Երանի թէ էնվէր ու իր նմանները ճիշդ ատենին մեռնէին : Էնվէր փաշա իր երկու ընկերներուն հետ, առանց խոր — հրդարանին եւ առանց նոյնիսկ իր ընկեր— ներու խորհուրդը հարցնելու, Գերմանացի - ներու ազդեցութեամբ Թուրքիան անօ — գուտ տեղը մտցուց առաջին համաշխար — հային պատերազմին մէջ : Եւ երբ Թուր - քիան թշուառ ու խեղճ մնաց, օտար ընդ— ծովեայով մը օտար երկիրներ փախան : Անոնք չողենուի մը նաւապետին ցոյց տը— ւած գոհողութեան ողիէն իսկ զուրկ մար- դիկ էին» :

Պայ Ուլունայ, Տօքթ. Նազըմի եւ միւս ջարդարարներու յիշատակին սարքուած «Մեվլուտ»ին առթիւ, նոյն եզրակացու — թեան կը հասնի .

— Երկրին մէջ տիրող վարչաձեւին ա — նունը սահմանադրական էր, սակայն սահմանադրութեան «Ս»ն անգամ գոյու - թիւն չունէր : Իթթիհատ եւ Թերագգըի ապիկար կառավարութեան օրով տեղի ունեցած են բազմաթիւ անիրաւութիւն — ներ, գեղծումներ եւ սպանութիւններ : Ա- սոնց եւ ոչ մէկուն հաշիւը կարելի եղած է տեսնել : Իթթիհատ եւ Թերագգըի վա — րիչները երկիրը այդ ցաւալի վիճակին մէջ ձգելով փախան, որովհետեւ իրենց պա — տասխանատուութիւնը միայն երկիրը պա- տերազմի մղելով չէր վերջանար » :

Ուրեմն, էնվէր Թալէաթ եւ ընկերու — թիւն ,արկածախնդրական պատերազմի մը կ'առաջնորդեն Թուրքիան, երկրին մեծ մասը կը կորսնցնեն, ժողովուրդը թշ- ուառութեան կը մատնուի եւ կ'անիծէ զի- րենք ամբողջ սրտով, բայց իրենց հոգը չէ բնաւ, վատօրէն կը փախչին իրենց կաշին փրկելու համար :

Ասով մէկտեղ, մեր Պայ Հիւսամէտտ - տինի ըմբռնումին համաձայն, Թալէաթը « հայրենասէր» է, ապացոյց այն որ մէկ միլիոն Հայ ջարդած եւ երկիրը հասցու — ցած է անդունդին եզերքը, պանդխտու - թեան մէջ ապրած է թշուառ, այլ պատ— ուաւոր մարդու պէս, մինչեւ որ Քուր - ֆիւրսթէնտամ պողոտային վրայ ինկած է հայ «քոմիթէճի » Թէհլիրեանի գնդա — կով : Պէտք չէ մոռնալ, որ պատուաւոր տիտղոսը «խլթրա» նորոյթ մը եղած է Թուրքիոյ մէջ, որովհետեւ «Թէչքիլաթ»ի արիւնռուշտ նախագահէն վերջ Պայ Ու - լունայն ալ զայն կը բաշխէ Իթթիհատա — կան աւազակախումբին :

Իրաւունք ունին երկուքն ալ. չատ հեշտ է ձեռքը թաթխել հարիւր հազարաւոր մարդոց արեան մէջ, եւ դարձեալ «պատ - ուաւոր» ըլլալ : Չէ՞ որ Եակօն կ'ըսէ .— Պատիւը անտեսանելի բան մըն է, չատ անգամ չունեցողն ալ կրնայ անով պար — ծենալ » :

Երանելի՛ երկիր, ուր մէկ խրաւակար- գէն միւսը ճերմակերես կը հանեն Ճինկիզ խանի չառաւիղները :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՃԱՆՉՑԷՔ ՎԱՀԱՆ ՄԱԼԷԶԵԱՆԸ

Բ.

1945ին, երբ ներգաղթի արտօնութիւն տրուեցաւ, Հայաստանի կառավարութիւ— նը այդ ձեռնարկինառաջնորդութիւնը վս— տահեցաւ «Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան», իբրեւ փորձառու կազմա — կերպութիւն մը, որուն լիազօրութիւնը ձեր ձեռքին մէջ կը գտնուէր, ձեր լիազօր վարիչ պատուիրակի հանգամանքներովը : Թողունք մէկ միլիոն կամ աւելի հանգա - նակութիւնը եւ անկէ ալԲարեգործականի առիւծի բաժինը :

Եւ ձեր՝ անվարչագէտ, անդըւանա — գէտ, ազգային գործերու համբակ կարո- ղութիւններով, եւ կուսակցամոլ — միա - կողմանի մտածումներով՝ գիտէ՞ք թէ քանի ընտանիքներ մախիրի վրայ նստան, անկարգապահ եւ ինքնակոչ գործիչներ մէջտեղ ելան, եւ թէ գացողները, եւ թէ չգացողները չահագործուեցան, խեղճ ժո— ղովուրդը իրենց տուները, գոյքերը աժան ծախեցին, չատեր ալ չկրցան երթալ (խօսքը չեմ ըներ հաւատաքննական գըղ - ուելի միջոցներուն), Հալէպի եւ Պէյրու — թի զուտ հայաբնակ թաղերը օտար գաղ - թականներով խառնուեցան, աղքատ դա — սակարգի քիչ չատ տանելի կեանքը ան - տանելի դարձաւ, այդ արձանագրուած, բայց իրենց տեղը մնացած խեղճ Հայերը թէ նիւթապէս եւ թէ ֆիզիքապէս սնան — կացան եւ մինչեւ այսօր անէծքներ կը տեղան խայտառակ եւ չարաչահ առաջ - նորդողներուն, եւ թելին ծայրը հասաւ մինչեւ Բարեգործականին, եւ անոր վա — րիչ Վահան Մալէզեանի վիզը :

Դուք այն չէ՞ք, Տիար Մալէզեան, որ գերման յարձակումին, Փարիզէն մեկ - նած ատեն, ձեր ինքնաշարժին կապը պակ— սելով երբ քիչ մը նեղուեցաք, դուք ձեզ մեծ հերոսի մը տեղ դնելով ողխականներ թխեցիք «Յուշարար — Միութիւն»ի էջե - րը, եւ գացիք մինչեւ Մարսէյլ, ուր սուղ պանդոկի մը մէջ ամիսներ ապրեցաք, Բարեգործականի սնտուկէն մինչեւ 300 հազար վճարել տալով, (այն ատեն ֆրան- քը մեծ արժէք ունէր) :

Դուք այն չէ՞ք, որ ձեր Ֆրեզնօ այցելած պահուն հարիւր մղոն հեռուէն լուր ղըր - կեցիք ուրպէպղի բազմութեամբ գան ձեզ դիմաւորել, գոհացնելու համար ձեր սին փառամոլութիւնը :

Դուք այն չէ՞ք, որ պարտադրեցիքՕթէլ Քալիֆորնիոյ մէջ սուղ գիներով երկու մասնաւենեակներ : Գիտէ՞ք թէ այդ չը - ռայլ ծախքերը վճարուեցան Բարեգործա- կանէն, գիտէ՞ք թէ այդ ամբողջ մսխում— ները, հայ ժողովուրդի թշուառ այրինե — րու, հիւանդներու, անտէր որբերու, կա- րօտ ուսանողներու իրաւունքն էր որ ձեր փառասիրութեան զոհածեցիք, որովհե - տեւ դուք տէր ու տիրական էիք Բարե — գործականի մուտքին ալ, ելքին ալ : Ո՞վ էիք դուք,—հայ ժողովուրդի նպաստըն — կալ մէկ պաշտօնեան :

Դուք այն չէ՞ք, որ 1947 Յունուարին, Նիւ Եորքի գրասենեակը, երբ Մելքոն - եանի մէջ անհաճոյ դէպքի մը առթիւ կը խօսէինք, գիտել տուի ձեզի թէ «ինչո՞ւ աւելի կարող ուսուցիչներու գործ չէք տար», նոյն ատեն՝ անպատկառ կերպով պատասխանեցիք՝ — « Տիար Տիգրանեան, մենք Բարեգործականի հաւատացողներու միայն գործկուտանք» :Այսպէս կը մերկա—

ցնէիք Բարեգործականը «Հայ ընդհանուրի» հանգամանքէն, թխելով զայն ռամկավարներու տոպրակը: Արդեօք Բարեգործականի, կամ բարեգործութեան չհաւատացող կա՞յ: Կը վստահացնեմ ձեզ, Տիար Մալէզեան, Բարեգործականի ամէնէն հաւատարիմ բարեկամները անոնք են որ Միութեան թերութիւնները մէջտեղ կը հանեն: Դժբախտաբար դուք՝ միայն քարկոծել գիտէք այդպիսի ճշմարտախօս բարեկամները:

«Դուք այն չէ՞ք»ի շարանը շատ երկար է իմ յուշատետրիս մէջ, բայց ես պիտի բաւականանամ — առ այժմ — ձեր անխիղճ նկարագրին մասին երկու յիշողութիւններ եւս ընելով:

Ձեր վարիչ – պատուիրակի օրերուն, Բարեգործականը չորս անգամ գլխաւոր հանգանակութիւններ ունեցաւ, մէջն ըլլալով ձեր ձրի Հայաստանասիրութիւնը, ներգաղթի հանգանակութիւնը: Այն ատենները՝ դուք ձեր արժէքէն հինգ անգամ աւելի ամսական կը ստանայիք Բարեգործականէն, եւ «Յուշարար»ի էջերով ազգասիրութիւն, հայրենասիրութիւն, խիղճ կը քարոզէիք: Այդ հանգանակութիւններուն, շատ ընտանիքի հայրեր, իրենց վտիտ քսակէն սիրայօժար մասնակցեցան, եւ իրենց եղբայրական պարտքը կատարեցին, իսկ դուք՝ անխիղճ Վահան Մալէզեան ձեր առած առատ ամսականներէն, ճոխ կենցաղէն ոեւէ մասնակցութիւն մը ունեցա՞ք: Այդ հանգանակութեանց ցուցակները ես ունիմ առանց «Մալէզեան» անունի, որով կը վկայուի թէ դուք՝ Բարեգործականի, կամ բարեգործութեան հաւատացող մը չէք եղած:

Եւ երկա՛ր տարիներ, ձեր պաշտօնավարութեան մէջ ամենաբարձր թոշակները ստացաք, եւ առիք Բարեգործականէն ինչ որ կրցաք, եւ ահա օրին մէկն ալ քաշուեցաք գործէ, ապահովելով տարեկան հինգ հազար տոլարի թոշակ մը: Բարեգործականի հիմնական կանոնագրին մէջ այդպիսի յիշատակութիւն մը չկար եւ դուք այդ դրամին ալ կարօտ չէիք, բայց եւ այնպէս չհրաժարեցաք այդ գումարէն:

Եթէ այս գրութենէս չճանչցաք թէ ո՛վ է Վահան Մալէզեանը, յաջորդով կրնամ աւելի ճոխ եւ աւելի բաց իմաստով ծանօթացնել զայն:

ՄԻՀՐԴԱՏ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

Լոս Անճելըս

ՔԱՐՈԶԻՉ մը, Ափրիկէի խորերը կը ձերբակալուի մարդակերներու ցեղի մը կողմէ, որուն անդամներ կը պատրաստուէին լափել զայն:

Քարոզիչը կեանքը ազատելու յոյսով՝ կ'ըսէ անոնց.

— Զիս չէք կրնար ուտել, որովհետեւ, շաքարախտէ կը տառապիմ:

Խոհարարը՝ կը հարցնէ ցեղի մողին, որ ծանօթ է սպիտամորթներու հիւանդութեանց: Ապա կ'ըսէ քարոզիչին:

— Իրաւունք ունիս: Քեզ խորոված պիտի չուտենք: Անուշ պիտի ընենք:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱԼԷՊԻ ԳԱՒԱՌ. Ժողովի լրացուցիչ ընտրութիւնները, որոնց արդիւնքը հեռագրած էր մեր թղթակիցը, կատարուեցան խանդավառ մթնոլորտի մէջ, անթերի կարգապահութեամբ: Գործողութեանց վրայ կը հսկէր նահանգապետին ներկայացուցիչը: Հալէպի նահանգապետը անձամբ պտտեցաւ շրջանները եւ շնորհակալութիւն յայտնեց տիրող կարգապահութեան համար: Քուէարկութեան իրաւունք ունէին 4850 հոգի: 4285 ձայներու ջախջախիչ մեծամասնութեամբ ազգ. երեսփոխան ընտրուեցան Պ. Պ. Միհրան Հերարտեան, Տոքթ. Յակոբ Գազէզեան, Ստեփան Ինճէյեան, Հայկ Եղիայեան, Սեդրակ Յովսէփեան եւ Յարութիւն Զագըրեան:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ կաթող. փոխանորդը, դաւադիր Շաւարշ եպիսկ. Գույումճեան պաշտօնանկ եղած է Զարեհ կաթողիկոսի կողմէ եւ իրեն յաջորդած է Գրիգոր քհնյ. Փայասլեան: Այս կարգադրութիւնը պաշտօնագրով մը հաղորդուած ըլլալով, Սուրիական կառավարութիւնը մասնաւոր շրջաբերականով մը յայտնած է պատկան սպասարկութեանց թէ Շաւարշ եպիսկոպոս այլեւս որեւէ հանգամանք չունի:

ԱՅՆՃԱՐԻ ՕՐԸ.— Մուսա լերան հերոսամարտի 41րդ տարեդարձը տօնուած է Սեպտեմբեր 24ին, մեծ խանդավառութեամբ: Պէյրութէն, Դամասկոսէն եւ Պեքաայի բոլոր շրջաններէն 15 հազարէ աւելի բազմութիւն մը ուխտի գացած էր Այնճար: Պատարագած եւ քարոզած է Լիբանանի առաջնորդ Խորէն եպիսկ. Բարոյեան, որ նախ ուրախութեամբ յայտնած է թէ Կիլիկիոյ Աթոռը օժտուած է երիտասարդ եւ իմաստուն կաթողիկոսով մը, որուն արեւշատութեան համար բոլորս պէտք է աղօթենք: Ապա հաղորդած է կաթողիկոսին ողջոյնները, յետոյ ողեկոչած է Մուսա Լերան հերոսամարտի նահատակներուն յիշատակը: Արարողութենէն ետք ճաշ մը սարքուած է մօտ հարիւր հրաւիրեալներու: Այս առթիւ նուէրներ եղած են ի նպաստ եկեղեցիի շինութեան հիմնադրամին:

ՖՐԷԶՆՈՅԻ մէջ (Քալիֆորնիա) Ս. Երրորդութիւն Մայր Եկեղեցիի շինութեան համար (ձեռնարկ Երիտ. ընկերակցութեան) բարերար Պ. Ալեք Փիլիպպոս եւ ծէք էպըրթ տեսակցութիւն մը ունեցած են եւ որոշած որ կարդ մը սեւ մշակողներ նուիրեն մեծ քանակութեամբ սեխ: Վաճառումէն գոյացած ամբողջ հասոյթը կը հաշուեն 2500 տոլարի:

«ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ Բարեկամներ»ու առաջին հանդիպումը տեղի ունեցած է Նիւ Եորքի մէջ, ատենապետութեամբ Լեւոն Քէշիշեանի: Քարտուղարը Խ. Մակարեան տեղեկութիւններ տուած է միութեան գործունէութեան մասին: Գիրքերու հաւաքման գործը մեծ թափով կը շարունակուի: Յարդ հաւաքած են հինգ հազարէ աւելի «Հայրենիք ամսագիր» եւ այլ գիրքեր: Պ. Եղ. Սարաֆեան շնորհաւորած է միութեան գործունէութիւնը աւելցնելով թէ «մեր այս պառակտուած օրերուն պէտք է գիտնանք գոնէ հայ գրականութեան եւ արուեստին շուրջ համախմբուիլ»:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Տիթրոյթի մէջ մեռած է ընկեր Վարդան Խթէեան: Ծնած էր Քղիի Խուփս գիւղը: Ա. մեծ պատերազմին կամաւոր արձանագրուած եւ մեկնած էր Կովկաս: Հաւատաւոր եւ նուիրուած Դաշնակցական մըն էր:

X Ֆիլատելֆիոյ մէջ մեռած է ընկեր Տիգրան Տապաղեան: Ծնած էր Տիգրանակերտ: 1913էն ի վեր մտած է Հ. Յ. Դ. շարքերը, կորովի աշխատանք տանելով: Փոխան ծաղկեպսակի նուիրուած է 627 տոլար, բաժնուելով Հ. Յ. Դ. Ֆիլատելֆիոյ կոմիտէին եւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին միջեւ:

ՀԵԾԵԼԱՆԻՈՐԴ Կարօ Մուրատեան Սեպտ. 23ին շահեցաւ 6րդ շրջավարգը, Լիբանանի ախոյեան հանդիսանալով: Վեցերորդ անգամ շահելով այս մրցումը, Կարօ հաստատեց թէ Միջին Արեւելքի լաւագոյն հեծելանուորդն է:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՀԱՅ ՔՈՅՐԵՐԸ

●

Անցած կիրակի, 23 Սեպտեմբեր Առնուվիլի հայ մանուկները բացառիկ վայելք մը պարգեւեցին մեզի: Անակնկալ մըն էր բեմին վրայ տեսնել քառասնեակ մը մանուկներ, հինգէն մինչեւ տասնըմէկ տարեկան, որոնք հայերէն անթերի հնչումով երգեր, արտասանութիւններ ու թատերական փոքրիկ ներկայացումներ կատարեցին:

Շատերը տունը հայերէն բառ մըն ալ լսած չէին, եւ ամառուան երկու ամիսներու ընթացքին, հայ քոյրերու խնամքով, այնքան համարձակութիւն առած էին հայերէնի հնչումին:

Հաճոյք մըն էր այդ փոքրիկ շրթներէն որ Ֆրանսերէնի փափուկ հնչումներուն միայն վարժ էին, լսել հայերէն լեզուի գեղգեղանքը: Իսկ Բամ փորոտանի ռազմաշունչ եղանակին հետ, Այնթշանի որոտընդոստ զրաբարը լսել դրեթէ հրաշք մըն էր. մանուկներէն՝ որոնք երկու ամիս առաջ Ա. Բ. Գ. իսկ չէին գիտեր:

Թատերասրահը ծայրէ ծայր լեցուն էր: Հանդէսին կը նախագահէր Ամատունի Ծ. Վ. շրջապատուած գեր. ժողովրդապետ վարդապետէն եւ ուրիշ մխիթարեան վարդապետներէն: Նախագահը իր փակման խօսքին մէջ շնորհաւորելով հայ քոյրերը եւ անոնց գործակիցները, վեր հանեց այս ձեռնարկին նշանակութիւնը: «Հայերէնի գիտութիւնը ոչ միայն կ'ընդարձակէ մանուկին մտաւոր հորիզոնը, այլեւ կ'ազնուացնէ անոր սիրտը: Այս մանուկները ոչ միայն աւելի երախտագէտ զաւակներ կը դառնան ձեզի, հայ ծնողներ, այլ եւ աւելի ընտիր քաղաքացիներ Ֆրանսայի, իրենց նոր հայրենիքին»:

Այս առթիւ յիշեց թէ քանի քանի երիտասարդներու հանդիպած էր, որոնք Ֆրանսա հասակ նետած, սուր կսկիծով մը կ'ափսոսային որ իրենց մեծերը չէին աւանդած իրենց հայերէն լեզուն, եւ այսօր հոգեպէս կը կրէին ստորադասութեան ըդղացում մը:

Ճառէն վերջ, ներկաները պարտէզ առաջնորդուելով պատուասիրուեցան զովացուցիչ ըմպելիներով եւ մասնակցեցան վիճակահանութեան:

Ցաւալի է որ սակաւաթիւ էին Փարիզի հայութեան ներկայացուցիչները:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Քաղուած Երեւանի թերթերէն)

●

ԳԻՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ մը տեղի ունեցաւ Ջերմուկի մէջ, ուսումնասիրելու համար բուժական նորագոյն մեթոտները, հանքային ջուրերը օգտագործելու կերպերը եւ Ջերմուկ առողջարանի զարգացման հեռանկարները: Ժողովին կը մասնակցէին ոչ միայն բժիշկներ, այլեւ Երեւանի Բժշկական եւ գիտահետազօտական ուսումնարաններու բազմաթիւ գիտական աշխատողներ: Ժ. Թոփճեան եւ Ս. Ծըշմարիտեան խօսեցան Ջերմուկի հեռանկարներու մասին: Փրոֆ. Ա. Յակոբեան՝ ջղային հիւանդութիւնները Ջերմուկի մէջ բուժելու մասին, Գ. Մուշեղեան «Ջերմուկ հանքային ջուրի ազդեցութիւնը մարդկային մարմնի» վրայ: Հ. Մուրատեան ցոյց տուաւ թէ ինչպէս հանքային ջուրերը բարերար ազդեցութիւն կը գործեն քիմիական թունաւորմանհետեւանքով տառապող հիւանդներու վրայ: Ժողովը միջոցներ ցոյց տուաւ հանքային բուժիչ ջուրերը օգտագործելու համար:

ԳՆՉՈՒՆՆԵՐՈՒ խմբակը երգահանդէսներ տուաւ Իջեւանի եւ Դիլիջանի մէջ: Յաջողութեամբ կատարելով վնչուական, եւ քոչուորական երգեր, ռոմանսներ, խորհրդային երգահաններու երգերը եւ պարերը:

« ՍԱՅԱԹ ՆՈՎԱ » հայկական գուսանական վաստակաւոր երգչախումբը համերգներ տուաւ լեռնագործներու համար: Երգեցին «Սմբատ եւ Սոֆիա», «Աստղատուր» եւ «Անուշ»ի [illegible] հէքեաթները:

ՆՈՐ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐՆԵՐ.— «Սիրտը երգում է», հեղինակներ Մ. [illegible] եւ Մելիք Աւագեան: «Արեւային Օր» (հեղինակ Գ. Սարգիսով): «Յովազաձորի գերիները» արկածային շարժանկար (հեղինակ Վ. Անանեան, Մ. Շաթիրեան): «Ամպրոպի արահետով»ը, «Պատուի համար»ը, «Դարեր ու տարիներ»ը ցուցադրուեցան Մոսկուայի մէջ հայկական արուեստի ու գրականութեան տասնօրեակին: «Մոսկուայի հայկական արուեստի եւ գրականութեան տասնօրեակի» ժապաւէնը բաղկացած երեք մասէ, պատրաստ է ներկայացուելու:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (158)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ, 364 - 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԷՄՔԻ ՎՐԱՅ

Մտածեց բաղխել դուռը: Իսկ եթէ բաց չանէի՞ն: Եւ անպատճառ բաց չէին անի: Այդ սատիճան արհամարհանք, այդ աստիճան զզուանք նա չէր սպասում մօրից, եւ մանաւանդ, իւր կնոջից: Նրան որպէս անառակ որդու, թողնում էին դրսում: Դա մի ծանր ապտակ էր նրա երեսին, դա մի դառն պատիժ էր նրա համար... Այդ բոլոր հանդերձանքը, այդ բոլոր ցոյցերը ուղղակի ասում էին նրան. «Դու արժանի չես ոտք դնելու հայրենական տան շէմքի վրայ... «Ուրացողի» ոտքերը կը պղծեն նրան»...

Նրա մարդիկն եւս գտնւում էին բոլորովին չուարեալ դրութեան մէջ. ոչ ոք նրանցից չէր համարձակւում մի բան ասել:

Դռան բարձրութեան վրայ կար մի սիւնազարդ վերնայարկ, բաց երեսով, որ պատշգամի ձեւ ունէր: Առջեւից ծածկուած էր վարագոյրներով: Վարագոյրները յետ գնացին, վերեւում յայտնուեցաւ մայրը: Տառապեալ կինը հազիւ հազ կարողանում էր իրան ոտքի վրայ պահել: Նրա ձախ թեւքից բռնել էր աղջիկը՝ — Մերուժանի քոյրը, իսկ աջ թեւքից բռնել էր հարսը — Մերուժանի ամուսինը: Վերջինի առջեւում կանգնած էին Մերուժանի երկու զաւակները: Դրանց ետեւում կարգով կանգնած էր իշխանական ամբողջ ընտանիքը: Ամէնքը սգաւորի հագուստով, ամէնքը արտասուալի աչքերով: Տեսնելով նրանց, Մերուժանը ամբողջ մարմնով դողաց:

— Մայր, — խօսեց նա խռովեալ ձայնով, — իմ քաղաքացիքը ինձանից երես դարձրին, այժմ իմ հայրենական տո՞ւնն էլ իւր դռները փակում է իմ առջեւ...

— Այո, Մերուժան, — պատասխանեց վերեւից մայրը դառնացած կերպով. — քո հայրենական տունը իւր դռները փակում է քո առջեւ, որովհետեւ դու քո սրտի դռները փակեցիր թէ Աստուծոյ, թէ քո հայրենիքի եւ թէ քո խղճի առջեւ... Ուրացողը, ապստամբը չէ կարող մտնել այդ տունը: Մերուժան... Այնօրից որ դու դաւաճանեցիր քո եկեղեցուն եւ քո թագաւորին, — այնօրից զրկուեցար այդ տան զաւակը լինելուց... Դու, Մերուժան, այժմ այս տան համար խորթ ես եւ օտար. որովհետեւ դու արտաքսեցիր Արծրունիների պայծառ յիշատակը... Ուղղութիւնը միայն կարող է փրկել քեզ, Մերուժան... Դարձիր չար ճանապարհից, դարձիր քո մոլորութիւններից... Լսիր, Մերուժան, մօր ձայնը, որ դեռ սիրում է քեզ, որ իւր դառն արտասուքների հետ այդ խօսքերը թափում է քո առջեւ... Լսիր, Մերուժան, մօր ձայնը, որովհետեւ նրա բերանով խօսում է ամբողջ Վասպուրականը... Եթէ դուն կամենում ես կրկին վայելել քո ընտանիքին եւ քո աշխարհի սէրը, պէտք է դառնաս չար ճանապարհից... Ահա ուղիղ ճանապարհը Մերուժան. — Նա ձեռքը տարաւ դէպի Մայր եկեղեցին եւ ապա շարունակեց. — Քո հայրերը, երբ յողնած, վաստակած տուն էին վերադառնում պատերազմներից, նախ գնում էին եկեղեցին, գոհութեան աղօթք էին մատուցանում, եւ ապա գալիս էին իրանց ընտանիքի սէրը վայելելու... Եթէ դու քո նախահայրց հարազատ որդին ես, հետեւիր նրանց օրինակին... Այնտեղ, Մայր եկեղեցում, քահանայական դասը եւ քո քաղաքի ծերերը սպասում են քեզ... Գնա, Մերուժան, նախ եկեղեցին, հաշտուիր Յիսուս Քրիստոսի հետ, զղջա քո մեղքերը, խոստովանիր քո յանցանքները Աստուծոյ տաճարի մէջ, եւ ապա վերադարձիր, — այն ժամանակ քո տան դռները բաց կը գտնես քո առջեւ...

— Այդ երբեք չէ կարող լինի, — մռնչաց նա եւ երեսը շուռ տուեց:

— Մայրիկ, մայրիկ, վերեւից լսելի եղան երկու երեխաների ձայներ, — ո՞ւր է գնում հայրիկը...

Այդ ձայները խոցոտեցին նրա սիրտը..

7.— ԽԱՅԹ

Սոսկալի խռովութեան մէջ, որպէս մի խելագար, դուրս եկաւ Մերուժանը Հադամակերտից: Նրա ականջներին դեռ զարկում էին մօր կծու խօսքերը եւ սուր սլաքների նման, թափանցում էին մինչեւ սրտի խորքը: Նրանից չէին հեռանում կնոջ թախծալի դէմքը եւ սիրելի զաւակների անմեղ ժպիտը, որոնք տեսնելով հօրը, իւր տան վերնայարկի բարձրութիւնից՝ կամենում էին ծտի նման թռչել, եւ թեւատարած նրա գիրկն ընկնել: Դեռ նրա առջեւն էր սպագեստ քաղաքը՝ իւր բոլոր տխուր եւ սպանիչ **երեւոյթներով**:

Ի՞նչ էր այդ: Իւր սրտին այնքան մօտ պատկերները, իւր համար այնքան թանկագին էակները այժմ, մթին ու մռայլ ուրուականների նման, հետեւում էին նրան, հալածում էին նրան, եւ ամենեւին դադար ու հանգստութիւն չէին տալիս:

Այնտեղ, հայրենական խաղաղ օջախի մօտ, ուր յոյս ունէր նա մխիթարութիւն գտնել, այնտեղ, ուր ընտանիքի ջերմն գրկում, ուր փափաքում էր նա վայելել մօր օրհնութիւնը, կնոջ գգուանքը եւ իւր զաւակների սէրը, այնտեղից մերժուեցաւ նա, այնտեղից արտաքսուեցաւ նա, որպէս մի անառակ, որպէս մի մոլորեալ որդի:

ՐԱՖՖԻ

մար պղտոր ջուրերու մէջ» : Այս առթիւ ըսաւ թէ արեւմտեան պետութիւնները Իսրայէլը ստեղծեցին իբրեւ խարիսխ իրենց համար, հետեւաբար պատասխանատու են Իսրայէլի կատարած յարձակումներուն : «Արաբ ժողովուրդներուն համար դժուար է չհաւատալ թէ Իսրայէլ քաջալերութիւն չստանար աշխարհակալ պետութիւններէն : Իսրայէլի յարձակումները դայրացուցած են արաբական աշխարհը՝ Արեւմուտքի դէմ » :

× Ազգաժողովի շրջանակներէն կը հաղորդեն թէ ապրիլ 19էն ի վեր աւելի քան ութսուն հոգի սպաննուած են իսրայէլեւ-արաբական սահմաններուն վրայ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ նախագահը, Թիթօ, Սեպտ. 27ին յանկարծ Սոչի (Սեւ ծով) թռաւ Խրուշչեւի հետ, որ այցելութեան գացած էր : Այս լուրը ծանուցուեցաւ օդանաւին մեկնումէն եօթը ժամ վերջը, զարմանք պատճառելով ամէնուն : Թիթոյի կ'ընկերանային իր կինը, փոխ-վարչապետը եւ Պոսնա-Հերսեկովինայի հըրջանային խորհրդարանին նախագահը : Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ նախագահը քանի մը օր պիտի հանգստանայ Սեւ ծովու ափերուն վրայ : Թիթոյի այս ուղեւորութիւնը մեծ զարմանք պատճառեց Մ. Նահանգներուն մէջ ալ, որոնք այս միջոցին կը քննեն տնտեսական օժանդակութեան ծրագիր մը : Կը կարծուի թէ Խրուշչեւ կ'ուզէ հանդստացնել Թիթօն, որուն դէմ քննադատութիւններ եղած են Մոսկուայի Կեդր. Կոմիտէին մէջ, մասնաւորապէս Մոլոթովի կողմէ :

ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ գումարը հասած է 152 միլիառ ֆրանքի : Պիտի փակուի Հոկտեմբեր 3ին : Ուրեմն բացառիկ տուրք չհաստատուի Ալժերիոյ համար :

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ռումբ մը պայթեցուցին Անգլիացիները Սեպտ. 27ին, Աւստրալիոյ մէջ : Պայթիւնը հրաբերան մը բացաւ կէս մղոն լայնութեամբ, ոչնչացնելով ամէն բան երկու մղոն տարածութեան մը վրայ :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ըմբոստներէն ութսուն հոգի սպաննուած են Մաքմահոնի կոլինեյրուն մէջ, համաձայն պաշտօնական տեղեկագրի մը : Ուրիշ վայրերու մէջ ալ ընդհարումներ պատահած են :

ՍԱԿԱՐԱՆ (27 Սեպտ.) — Ձոյլ ոսկի 465.000, նափոլէոն 3370, զուից. 3170, սթերլին 4150, քսան տոլարնոց 16.080 : Թղթադրամ (անպաշտօն). — Սթերլին 1025, տոլար 401, պելժ. 8.05, զուից. 95.50, փեզեթա 8.65 :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համաշխարհաճանդի Հայր. Միութեան Պոմոնի եւ Լիոնի մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Այրի Տիկին Մարի Գալուստեանի, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Գալուստեանի, Տէր եւ Տիկ. Համբարձում Տօլպճեանի, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Փուչիկեանի (բոլորն ալ Ամերիկա), ինչպէս եւ Կարապետեան, Վարդանեան, Գալուստեան, Պաղտասարեան, Պետրոսեան, Գարակեավուրեան եւ Իչխանեան ընտանիքներուն եւ պարագաներուն (Լիոն, Մարսէյլ, Ամերիկա), իրենց ամուսնոյն, հօր, հօրեղբօր, փեսին, քեռիին, կնքահօր եւ բոլոր ազգականներուն եւ բարեկամներուն

Հայրենակից ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ (Զարսանճագի Լազուան գիւղէն) դառնակսկիծ մահուան առթիւ, (յանկարծամահ Ֆրեզնոյի մէջ Սեպտ. 8ին) :

ՏԱՐՕՆ Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ վեց թեկնածու պատանիներու մէջէն յետ քննութեան ընտրած է Ալպէր Խաչատուրեանը (Սէնթ Էթիէն) եւ Լեւոն Միքայէլեան (Սէն Շամոն), իբրեւ իր սաները Սեւանի Մուրատեան վարժարանին համար :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ա. Թաթուլեան կը փնտռէ Մշոյ Ջիաբէթ գիւղէն երեք հայ զինուոր տղաք, Սմբատ Առաքելեանի տղան՝ Աղատ եւ Մարգար Բերոբեանի եղբօր որդիները՝ Վահէ եւ Բագրատ : Տեղեկացնել Ա. Թաթուլեանի՝

14 Rue Julien-Lacroix, Paris (20e)

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Համազգայինի վարչութիւնը թէյասեղան մը սարքած է ի պատիւ Լիբանանի խորհրդարանի անդամ Պ. ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍՊԱԹի :

Օթէլ Լիւթէսիայի մեծ սրահին մէջ, այս կիրակի ժամը 16ին :

(43 Պուլվ. Ռասփայ, մէթրօ Սէվր Պապիլոն) :

Այս առթիւ Պ. Թոսպաթ տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ կիլիկիոյ կաթող. ընտրութեան մասին :

Ծախքերու մասնակցութիւն 300 ֆր. :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ

Մարսէյլի շրջանի ժողովները.—

Շաբաթ գիշեր ժամը 9ին Պոմոնի մասն. :
Կիրակի ցերեկ ժամը 3ին, Պուլվ Օտտոյ :
Երկուշաբթի ցերեկ ժամը 3ին, Ս. Ժերոմ :
Երեքշբ. ցերեկ ժամը 4ին : Ս. Լու :
Հինգշաբթի ցերեկ ժամը 4ին : Քաղաքի :

Ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը՝ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլեան :

ՊԱՏԱՐԱԳ

Ջայնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն այս կիրակի, ժամը 10.30ին Փարիզի Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ, գերապայծառ Ամատունիի կողմէ Տիկին Աննա Յակոբեանի (ծնեալ Մաթէոսեան) հոգւոյն :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆՆԵՐԸ

Ամերիկահայ ծանօթ գիտնական Մ. ՍԵԽԱԿԻ Փարիզ ժամանումէն օգտուելով, եղանակին առաջին դասախօսութիւնը կազմակերպած են այս շաբաթ, ժամը 21-ին, Քառէի վերնայարկը :

Նիւթը՝ Հայ Մշակոյթի էական դիմագիծը եւ անոր պարտադրած ցեղապահպանման հարցերը :

Մուտքը ազատ է : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն ըսկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին : Ուսուցիչն է Պ. Թրազոշ :

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները :

ՀՍԿԻՉ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սեվրի Մուրատեան վարժարանին համար 45 - 50 տարեկան, որոշ զարգացման տէր եւ հայերէնի ծանօթ հսկիչ մը կ'ուզուի : Դիմել ուղղակի վարժարան, ամէն օր,

26, Rue Troyon, Sèvres (S. et O.).

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մէքանիսիէններ, այր կամ կին, այր մարդու քոնֆէքսիոն կապատին վերարկուներու համար, ինչպէս նաեւ արդուկողներ :

Ապահովուած գործ ամբողջ տարին :

Լաւ վճարում : Դիմել՝

Mr. Calvo, 28 Rue d'Artois, Paris (8e).
Tél. : BAL. 30-20

LE LORD

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ԾԱՆՕԹ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

9 Rue Lord Byron 9

*

Մասնագէտ արեւելեան կերակուրներու : Ժամադրավայր հայ եւ օտար ընտրեալ հասարակութեան մը Երեքշաբթի, Հինգշաբթի, կիրակի հռչակաւոր իր «տէօնէր քէպապը»

*

Հեռաձայն էլիզէ 07-27

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ Արղումանեանի զաւակները՝ Թամարա, Փիէռ եւ Ժորժ, դուստրը եւ փեսան՝ Տէր եւ Տիկ. Ռոժէ Ժեռառ (ծնեալ Արղումանեան) կը ծանուցանեն թէ անոր մահուան քառասունքին առթիւ, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 11ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն) :

Կը հրաւիրուին բոլոր հարազատները եւ բարեկամները :

ԱՐԱՐԱՅԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԻՆ

38ՐԴ ՏԱՐԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Բանակի Նախ. Հայ Կամ. եւ Ռազմիկ - Բարեկամական Միութեան Տարեկան փառատօնը պիտի կատարուի 7 Հոկտեմբերին, Կիրակի օր, պատուակալ նախագահութեամբ՝ քաղաքապետ Պ. Կասթօն Տէֆէռի : Առաւօտուն հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց եկեղեցւոյն մէջ, երկու համաշխարհային պատերազմներու զոհերուն համար, մասնակցութեամբ զպրաց դասուն :

Յաւարտ պատարագի, եկեղեցւոյ բակին մէջ տեղի պիտի ունենայ պաշտօնական հանդիսութիւնը, որուն ներկայ պիտի ըլլան Ֆր. քաղաքային եւ զինուորական իշխանութեանց ներկայացուցիչները, նահանգապետը, ծովակալը, 9րդ շրջանի զինուորական հրամանատարը, Տէր և Տիկին Մ. Ֆորէսթա, երեսփոխան Հ. Պէռկաս, Տր Վէիու եւ Ֆրանսական բոլոր ընկերակցութեանց պետերը : Դրօշի բարձրացման միջոցին պիտի նուագէ զինուորական նուագախումբը :

Կոչունք ժամը 1ին, Շաթօ Տէֆիլէօռի մէջ : Ժամը չորսէն վերջ՝ գեղարուեստական բաժին եւ պար :

Մարսիլահայութիւնը կը հրաւիրուի՝ խուռներամ ներկայութեամբ պատուել՝ մեռեալ քաջորդիներու սրբազան յիշատակը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Շաւէն Ինճէեան, Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Ինճէեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր՝

Այրի Տիկին ԱՐՈՒՍԵԱԿ ԻՆՃԷԵԱՆԻ (Տրապիզոնցի) մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սպասուհի մը, տրամադրելի սենեակ, լաւագոյն պայմաններով : Դիմել Ատամնարոյժ Դաւիթեանի,

53, Cours Lieautaud, Marseille

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Գէորգ Ջավուշ խումբը այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԻԹԱԼԻ.— Հ. Յ. Դ. Աղբիւր - Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՊԷԼՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15.30ին, դպրոցի սրահը : Կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՆՈՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Վալանսի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆր. Տիկին Քէչէճեանէ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ ծնողները, իրենց զաւակները փութով արձանագրել Հայկազեան վարժարանը, դիմելով Լուի Պլան, Հայոց եկեղեցին :

Վերաբացումը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի, դպրոցին ուսուցչուհին է ծանօթ վարիչ մանկապարտէզպանուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեան :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին : Ս. Քէփէնէկեանի թատերախումբը կը ներկայացնէ Վ. Տատրեանի

ՊԱՏՈՒՈՅ ԳՈՂԸ

Պետական Թատրոնին մէջ : 6 Հոկտ. Շաբաթ ժամը ճիշդ 21ին :

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Այս կիրակի Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ կաթող. պատուիրակ Սերովբէ եպ. Մանուկեան : Պատարագէն վերջ աւանդական մատաղի օրհնութիւն :

Այս մատաղօրհնութեան առթիւ Անկէնէն Տիկին Լուիզ Գավաֆեան եւ Առնուվիլէն Աղաբէկեան կը նուիրեն մէյ մէկ ոչխար :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սպասուհի մը եւ պարտիզպան մը կը փնտռէ : Դիմել վարժարան, 1 Պուլվ. տիւ Նօր, Լը Ռէնսի (Սէն է Ուազ) :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

GEORGE V. ի ՇՔԵՂ ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Կիրակի 28, Հոկտեմբեր, ժամը 16էն կէս գիշեր

Մուտք 500 ֆրանք — Ապահովել սեղանները հեռաձայնելով

Միութեան գրասենեակը՝ PRO. 77-73 — Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԹՐԻՔՈՅԻ ԳՈՐԾ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐ, ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ, ՔՕՆՖԷՔՍԻՈՆԵՐՆԵՐ

ՁԵԶԻ ՊԷՏՔ ԵՂԱԾ ՆԻՒԹԵՐԸ ԳՆԵՑԷՔ

Etablissement GRUVMANէն

52, Rue N. D. de Nazareth, Tél. : TUR. 23-33

Մասնաւորաբար կոճակ, ֆէրմըթիւր եւ կարի դերձան

Սիմլի, բամպակէ դերձաններ ամէն գոյնէ

ՀԱՅԹԱՅԹՈՒՄԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼԻ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ

Նոյն օրն իսկ գործատեղին յանձնելի

ԱՆԲԱՂԴԱՏԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration: 32, rue de Trévise, Paris-9e

C.C.P. Paris 1678-63 R.C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկ. 3500 ֆր. կամ $ 10 : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

DIMANCHE 30 SEPTEMBRE 1956

32ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7694 32e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 12ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3505

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՀԱՑՈՒ ՊԱՏՈՒԱՍՏԸ

Սեղանի վրայ ունինք ստուար հատոր մը, 580 էջ,— «Ժամանակակից Հայոց լեզուն եւ ռուսերէնի դերը նրա հարստացման ու զարգացման մէջ»: Հրատարակութիւն «Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւնների Ակադեմիայի լեզուի Ինստիտուտ»ի (1955) :

Հեղինակը, Ս. Ղ. Ղազարեան, առաջին գլուխով կը պարզէ «ռուսերէնի դերը ազգային լեզուների զարգացման մէջ», հայ-ռուսական մշակոյթի կապերը, երկու լեզուներուն հիմնական առանձնայատկութիւնները եւայլն:

Երկրորդ գլուխով կը քննէ «գրական հայերէնի մշակման ու զարգացման հարցերը Ժ.Թ. դարուն եւ ռուսերէնի դերը»:

Իսկ երրորդով՝ «Հայոց գրական լեզուի յետագայ հարստացումն ու զարգացումը եւ ռուսերէնի դերը» :

Գիրքը ունի նաեւ ռուսերէնի բաժին մը, ռուսերէն – հայերէն բառարան մը, ինչպէս եւ «Ռուսերէնից եւ ռուսերէնի միջոցով հայերէնին անցած բառերի համառօտ ցանկ» մը:

Միայն այս վերջին մասէն կրնաք ամբողջական գաղափար մը կազմել հետապնդուած նպատակի մասին.—

1. Մայրենի լեզուն տրորել ռուսերէնի հարթիչ գլանին տակ :

2. Այլանդակել անոր դիմագիծը եւ անճանաչելի խառնակոյտի մը վերածել :

3. Խախտել, խեղաթիւրել մայրենիքի քերականութեան, բառակազմութեան կանոնները, զանոնք ձուլելով ռուսական կաղապարին մէջ :

4. Հայերէնի մէջ պարտադրել բառեր եւ բացատրութիւններ, որոնք ոչ գիտական հիմք ունին, ոչ բուն իմաստին կը համապատասխանեն, ոչ ալ հմտութիւն կամ նրբութիւն կ'ենթադրեն :

Այդ գլուխը կը բաղկանայ մօտաւորապէս հազար հինգ հարիւր *բառերէ, բոլորն ալ օտար լեզուներէ ռուսերէնի յարմարցուած եւ նոյնութեամբ հայերէնի անդաստանը փոխադրուած :*

Դուք այդ հազարհինգհարիւր բառերուն մէջ հազիւ թէ յիսուն պիտանի բառ գտնէք՝ որոնց հայերէնը վիճելի համարուի: Մնացեալը ամբողջովին կաղկութիւն է: Հետեւանք՝ տգիտութեան, բռնութեան կամ խմաստակութեան :

Պ. Ղազարեան կը փորձէ ապացուցանել թէ «Ռուսաց լեզուն աշխարհի ամենահարուստ եւ զարգացած լեզուներից մէկն է»:

Մեր գիտցածն այն է թէ՝ ռուսերէնը իր «սկեֆոնդ»ը մեծ մասով փոխ առած է եւրոպական լեզուներէ, այլափոխած, յարմարցուցած է իր արտասանութեան :

Այժմ կը փորձեն այդ մակաբոյծ եւ թափթփուք խառնակոյտը պարտադրել այն ազգերուն որ հարուստ լեզու եւ մշակոյթ ունին, դարերէ ի վեր:

Աբեղեյեանհայ եւ մանաւանդ բոլշեւիկ բանասէրներն ու ակադեմականները դժբախտաբար կանխակալ կարծիք մը կը մատնեն,— ինչ որ իրենք չեն գիտեր, կա՛մ սխալ է կամ ոչ – գիտական :

Հարցուցէք, օրինակ, թէ ինչո՞ւ ճիշդ կը գտնեն օտար լեզուներէ ռուսերէնի անցած «ադմիրալ»ը, եւ կը մերժեն հայերէն աքանչելի բառը, «ծովակալ» :

Ինչո՞ւ կ'ընդունին «գնդապետ»ը, բայց նոյնքան հարազատ «զօրավար»ը կը վերածեն «գեներալ»ի :

Բառակազմութեան, հնչաբանութեան ո՞ր գիտական կանոնին կը համապատասխանէ սա վիժուկը — «պրեմյեր մինիստր»:

Եթէ Ռուսերը չունին բուն բառը, մենք ունինք: Եթէ չէք ուզեր գործածել «նախարարապետ» բառը, Թանձր նախադասութեամբ մը, ըսէք՝ վարչապետ:

Դեռ պիտի գրադինք, պարզելու համար թէ ինչ մահացու հետեւանքներ կրնայ ունենալ այս արհեստական պատուաստը: Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ՁԱՐՄԱՆԱԶԱՆ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

Միջազգային մամուլը շնդալից տեղեկութիւններ կը հրատարակէ, լուսաբանելու համար մարեշալ Թիթոյի եւ Ն. Խրուշչեւի անակնկալ ճամբորդութիւնը դէպի Սեւ ծովու ափերը :

Ցարդ չեն պարզուած երկու գաղտնիքներ: 1.— Մոսկուայի Կեդր. Կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, Խրուշչեւ, ինչո՞ւ Պելկրատ գնաց: 2.— Եուկոսլաւիոյ նախագահը, Թիթօ, ինչո՞ւ յանկարծ Սոչի թռաւ անոր հետ : Հրատարակուած լուրերը [illegible] ենթադրութիւններ են: Լոնտոնի թերթերուն տեղեկութեանց համաձայն, իշխանութեան պայքար մը կը մղուի Կրեմլինի մէջ, սթալինամարտին առթիւ: Կ'ըսուի թէ Խրուշչեւ անելի մը մատնուած է, հաշտեցնելու համար իր սթալինամարտը կարմիր բանակի վարիչներուն ազդարարութեանց հետ: Այս վերջինները կը վախնան որ Թիթոյական երկիրները չէզոք գօտի մը հաստատեն Խ. Միութեան շուրջը :

Ցատկանշական լուր մը Մոսկուայէն. — Արտաքին նախարարութիւնը մերժած է արտօնել որ օտար թերթերու թղթակիցները Խրիմ երթան, մարեշալ Թիթոյի այցելութեան առթիւ: Կ'առարկեն թէ մասնաւոր այցելութիւնը անհատական հանգամանք ունի :

Մոսկուայի անթելը հաղորդեց թէ Թիթօ եւ իր հետեւորդները ճաշի հրաւիրուած են նախագահ Վորոշիլովի եւ ռազմականութեան ընդհ. վերատեսուչին՝ զօր. Ա. Սերովի հետ: Հրաւիրեալներու ցանկին մէջ չեն երեւար վարչապետ Բուլկանինի եւ արտաքին նախարար Շեպիլովի անունները: Անթելը կ'ըսէր թէ Թիթօ եւ իր կինը կը հանգստանան իրենց յատկացուած վիլլային մէջ :

Իսկ Պելկրատէն հասած լուրերը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Թիթոյի անակնկալ այցելութեան, շեշտելով անոր քաղաքական հանգամանքը : Մանաւանդ որ, մարեշալին կ'ընկերանան փոխ վարչապետը, Ռանքովիչ եւ Պոսնիայի խորհրդարանին նախագահը: Ցետոյ, Սեւ ծովու ափերը կը գտնուին, նաեւ, Խ. Միութեան վարչապետը, Բուլկանին եւ Պ. Շեպիլով, իբրեւ թէ արձակուրդի պատճառով : Երկուքը միայն մէկ ժամ հեռու են Թիթոյի գտնուած վայրէն, օդանաւով :

Վիեննայի անկախ օրաթերթը, «Նոյէր Քուրիէր», հեռագիր մը հրատարակեց Պելկրատէն, ծանուցանելով թէ Խրուշչեւ Մոսկուա հրաւիրուած է, կուսակցական ատեանին ներկայանալու համար : Թերթին կարծիքով, Խրուշչեւի մրցակիցները բացատրութիւն պիտի պահանջեն իր հետեւած քաղաքականութեան մասին :

Մոսկուայի օտար դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ յարաբերութիւնները նորէն լարուած են Կրեմլինի եւ ընդհատ Թիթոյի միջեւ, իբրեւ հետեւանք Կեդր. Կոմիտէի մէկ շրջաբերականին, որ ուղղուած է արբանեակ երկիրներու եւ կ'ազդարարէ զգուշանալ Թիթոյի օրինակին հետեւելէ, իրենք զիրենք անկախ համարելով Մոսկուայէն: Ուրիշ զրոյցի մը համաձայն, այդ ազդարարութիւնն ուղղուած է Կարմիր բանակին պնդումով եւ Խրուշչեւ Պելկրատ գացած էր Թիթօն ազդելու համար: Տասներկու շաբաթ առաջ, երբ Թիթօ կը վերադառնար Մոսկուա կատարած պաշտօնական այցելութենէն, այն տպաւորութիւնը կրած էր թէ պայքար մը բացուած է Սթալինի կուսակիցներուն եւ հակառա–

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՎԵՐԱՄՈՒՏ...

«*Յառաջ*»ի չորրորդ էջէն դատելով, բաւական բանուկ վերամուտ մը պիտի ունենանք այս աշնան :

Յառաջիկայ հինգշաբթի վերաբացուած պիտի ըլլան հայերէնի միօրեայ դասընթացքները, Փարիզի թէ գաւառի մէջ :

Ո՜րքան սրտառուչ են այս առթիւ հրատարակուած կոչերը :

Ամէնքն ալ կը դիմեն ծնողներու ազգային գիտակցութեան, որպէս զի արձանագրեն իրենց զաւակները :

Մարսէյլի վերամուտի ազդերէն մէկն ալ կը ծանուցանէ թէ դասընթացքը ձրի է:

Մինչ անդին, Կեսարիոյ մէջ, ուր ոչ դպրոց, ոչ ալ մանկապարտէզ ունին 1915–էն ի վեր, անճար ծնողներ կ'աղաչեն որ իրենց զաւակները ընդունուին Պոլսոյ որբանոցներուն կամ դպրեվանքին մէջ ...

Տխուր բան պիտի ըլլար, եթէ վերամուտը սահմանափակուէր միայն նորահաս պատանիներով եւ աղջիկներով :

Այս անչափահասներէն մինչեւ տարեցները ունինք բազմաթիւ երիտասարդներ, որոնք նոյնպէս կը կարօտին վերամուտի :

Անոնց համար ալ դասընթացքներ չեն պակսիր: Նոյն իսկ իրենք պէտք է պահանջեն որ վերահաստատուին :

Օրինակ, ի՞նչ կը բանի համալսարանական կոչուած սերունդը, որ առանձին միութիւն մըն ալ ունի եւ դասախօսութիւններ կը սարքէ :

Կարելի՞ է համալսարանական կոչուիլ առանց հայագիտութեան, գոնէ մայրենի լեզուի իւրացման :

Շատերը վաւերական արժանիքներ ունին եւ կ'ուզեն օգտակար ըլլալ հանրութեան :

Ի՞նչպէս, երբ թոյլ կուտան որ ժանգոտի անմիջական գործիքը, մայրենի լեզուն, անհոգութեամբ կամ ծուլութեամբ:

Ո՜վ էր որ վերամուտ մըն ալ ընտանիքներու մէջ սկսէր, քանի մը կտոր հայերէն գիրքերու «ներածումով», եւ մանաւանդ ընթերցումով :

Տղան սիրտ կ'ունենա՞յ «արմէնիէն» սորվելու, երբ կը տեսնէ որ հայրիկն ու մայրիկը ոչ հայերէն գիրք, ոչ իսկ թերթ կը կարդան :

Մանկական տարիքը ամէնէն փափուկ շրջանն է: Տղան իր տեսածովն ու լսածովը կ'առաջնորդուի :

Երբ դուք ամէն բան ջուրին տուեր էք, տղուն սորված Ա. Բ. Գ.ը չէ որ պիտի փրկէ սերունդը :

ՎԱՀԷ

ՅԱՋՈՐԴՈՎ

Երուսաղէմի Պատր. Տեղապահ Եղիշէ արք.ի տեղեկագիրը Տիրան արք. Ներսոյեանի դէմ, որ կ'ամբաստանուէր իբրեւ սիոնական քարոզիչ, խռովարար եւ հակառակորդ Յորդանանի :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը տեղեկագիր մը ուղղելով Ապահովութեան Խորհուրդին, ուժգնօրէն կ'ազդարարէ թէ զինադադարը մեռեալ տառ պիտի մնայ, եթէ Իսրայէլ եւ իր արաբ դրացիները շարունակեն յարձակումներ կատարել փոխադարձաբար: Այս առթիւ կը մեղադրէ Իսրայէլը, Յորդանանը, Լիբանանը, Եգիպտոսը եւ Սուրիան, ըսելով թէ չեն գործակցիր, անդորրութիւնը պահպանելու համար իրենց սահմաններուն վրայ եւ կարգապահութեան չեն ենթարկեր իրենց զինեալ ուժերը : Ցետոյ դիտել կուտայ թէ փոխադարձ յարձակումները կրնան շարք մը նոր դէպքեր յարուցանել, կրկին ծանրացնելով կացութիւնը Պաղեստինի մէջ: Իբրեւ եզրակացութիւն, կը պահանջէ որ ամբաստանեալ կառավարութիւնները ազդու միջոցներ ձեռք առնեն, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար :

Զինադադարի յանձնախումբին նախագահը, զօր. Պըրնս ալ նոյնիմաստ ազդարարութիւն մը ուղղած է: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ Իսրայէլ չորս Յորդանանցի սպաննած է խրաքանչիւր Իսրայէլացիի համար :

× Եգիպտական կառավարութիւնը արեւմտեան մեծ պետութեանց կողմէ սարքուած դաւ մը կը նկատէ Իսրայէլի վերջին յարձակումները :

× Արաբական երկիրներու խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի մօտերս, միացեալ ճակատ կազմելու համար Իսրայէլի դէմ :

× Սուրիա եւ Լիբանան կ'ուզեն Ապահովութեան Խորհուրդին յանձնել Իսրայէլի յարձակումներուն խնդիրը :

ԱԼԺԵՐԻԱՅԷՆ հասած պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, 105 ըմբոստներ սպաննուած են Մաք Մահոնի կռիւներուն մէջ: Զինուորական իշխանութիւնը մեծ քանակութեամբ զէնքեր գրաւած է :

ՄԱՐՈՔԻ զահաժառանգը, իշխան Մուլայ Հասան, յիսուն վայրկեանի տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Կի Մոլէի հետ, ընդհանուր տեսակէտներ յայտնելով : Ի պատասխան լրագրողներու հարցումներուն, յայտարարեց թէ վարչապետին հետ խօսեցաւ երկու երկիրներու յարաբերութեանց եւ ուրիշ խնդիրներու մասին : Մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին :

ՍՈՒԷԶԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

ՆՈՐ ԺՈՂՈՎ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Վաղը, երկուշաբթի, երրորդ խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի Լոնտոնի մէջ, վերջնական ձեւ տալու համար Սուէզի նաւարկութեան առթիւ կազմուած նոր ընկերակցութեան :

Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարարութիւնը ցարդ լռութիւն կը պահէ այն պետութեանց մասին որոնք խոստացած են անդամակցիլ այդ ընկերակցութեան: Սակայն պաշտօնապէս կը հաւաստեն թէ ոչ մէկ երկիր մերժած է:

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ ընկերակցութեան գլխաւոր պաշտօնը պիտի ըլլայ բանակցութիւններ կատարել Եգիպտոսի հետ : Այս առթիւ որոշ դառնութիւն կը տիրէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարին՝ Տըլըսի դէմ, այն ամբաստանութեամբ թէ ամէն անգամ կրճատեց ծրագրուած ընկերակցութեան գործելու հնարաւորութիւնները : Այս կացութեան մէջ, միակ մխիթարական պարագան կը համարուի Ֆրանքօ-անգլիական համերաշխութիւնը որ ամրապնդուեցաւ Փարիզի մէջ կատարուած խորհրդակցութիւններով :

× Ապահովութեան Խորհուրդին յաջորդ նիստը պիտի գումարուի ուրբաթ : Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Մ. Նահանգներու եւ Եգիպտոսի արտաքին նախարարներն ալ ներկայ պիտի ըլլան, բուռն էութեան քննելու համար խնդիրը :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը եւ Պ. Կի Մոլէ երէկ շատ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցան Պոնի մէջ, լուծելու համար շարք մը առկախ հարցեր, մէջն ըլլալով Սարի խնդիրը: Այս առթիւ նոր քայլ մը պիտի առնեն, միացեալ Եւրոպայի ծրագիրը իրականացնելու համար, Անգլիան ալ հրաւիրելով :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ հրաւիրուեցան Խ. Միութեան, Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ ներկայացուցիչները, անձամբ հետեւելու համար նախագահական ընտրութեան պայքարին :

ԱՍԱՏՈՒՐԻՆ ԽԱՆՈՒԹԸ

●

Երբեմն հոն կ'երթամ : Ան իմ փոքրիկ Հայաստանս է :

Իմ բնակած տանս տակն է, փողոցին վրայ, նեղ, հազիւ քիչ մը երկար, սակայն քանի հոգիներ տեղ կը գտնան մէջը, նստելու, կանգնելու աւելի :

Նախ, առջեւի մասին մէջ, Կարապետ աղան ծխախոտի փոքրիկ կրպակ մը ունի : Իսկ կօշկակար Ասատուրն ալ, լաւ մը տեղաւորուած է խորը, իր սեղանին առջեւ : Կարծես Աստուած հրաշքով կը մեծցնէ, տեղ կը բանայ Ասատուրին խանութին մէջ.— Մաքինիստ պիտի ըլլայինք, իշտէ կօշկակար եղանք ... կ'ըսէ փիլիսոփայօրէն :

Եւ ինչ լաւ կօշկակար է Ասատուրը : Հիներուն վրայ անգամ մը որ ձեռքը դնէ, կը նորնան ու կը փայլին : Իսկ նորեր ալ կը շինէ, նոյն իսկ մեր տէրպապաներուն :

Օր մը, այդպէս, քահանայի կօշիկ մը շինելուն հանդիպեցայ : Մասնաւոր յարգանքով մը կը կարէր, կը գամէր : Իրեն այնպէս կուգար թէ այդ կօշիկներով լաւ, սուրբ գործեր պիտի տեսնէր տէրպապան : Թերեւս, նոյն իսկ, խորանին չուրջերը քալէր անոնցմով, կամ մեռելի մը տունը, կամ խոստովանանքի երթար ... Տէր հօրը կօշիկը շինած ատեն, կարծես պզտիկ աղօթք մը կ'ըսէր միտքէն մեր Ասատուրը, ամէն մէկ կարը քաշելուն...

— Բարեւ Ասատուր, ի՞նչպէս ես ...

— Ինչպէս ըլլամ, օրերը կը քաշքշենք կոր : Ամէն մէկ անցած օր քեար է ...:

Կը նստիմ յաւիտենապէս խարխուլ աթոռի մը վրայ, նորոգուելիք հին կօշիկներու կոյտ մը, քովս ի վեր : Նորերը յարդանքով շարուած են պատերուն երկայնքին : Երբեմն, տակաւին մարդ չըլլար, եւ իրեն կը սկսիմ թուել տնական փոքրիկ թշուառութիւններս.— Թէ ի՞նչպէս լամբարիս թելը փրթաւ, թէ դուռս չի բացուիր, կամ թէ վառելու գործիքս, ինչպէս միշտ, նորէն աւրուեցաւ ... Կօշիկի խնդիր չունիմ, որովհետեւ բոլորն ալ շինած է Ասատուրը : Իսկ միւսներուն ալ կը հասնի : Ամէն բան կրնայ շինել. ամէն բանի ճնլքը կը հասնի :

—Չկարծես որ ինծի այս բաները որբանոցին մէջ սորվեցուցին. ես վերջը ինքնիրենս սորվեցայ ...

Որովհետեւ որբ մըն է Ասատուրը, այն շատերուն պէս, որոնք կը լեցնեն այս թաղը : Ամէնքն ալ սքանչելի արհեստաւորներ են, փնտռուած բոլորէն : Ոչ միայն, որովհետեւ շատ ճարպիկ են, այլ իրենց բախտը դարձուցած է զիրենք խոհեմ, անձայն, եւ համակերպող : Կեանքին դառը տուած ըլլալով դեռ տղայ, գիտեն որ մարդը չար է, կը պատժէ, կը դրկէ, կը վռնտէ ... Անօթութեան եւ բան մը չունենալու յիշատակը, ամէն բանին յարդը գիտնալու, եւ ժպտողին ժպիտին վրայ գուրգուրալու սովորութիւնը տուած է իրենց ...

Կարապետ աղային կը դառնամ : Ան փիլիսոփայ է. ակնոցներուն տակէն եւ վըրայէն կը նայի կեանքին : Իր պանդըխտութեան մէջ, նախ լաւ եղեր է, յետոյ, ինչպէս կը պատահի, լաւ չէ եղեր : Եւ հիմա, ծխախոտը իրենց կեանքին անհրաժեշտ համարող մարդոց կը սպասէ, համբերութեամբ եւ ինքնավստահ : Որովհետեւ, առանց այդ բուրումնաւէտ կապոյտ ծուխին ապրիլ չի կրցող մարդերը շատ են բարեբախտաբար, Կարապետ աղան ապրելու համար քիչ մը նաեւ վիճակահանութեան թուղթեր կը ծախէ : Վերջապէս, մարդկային ցնորքներու վաճառական մը ...

Մէկ ալ կուգայ Սարգիսը .— ուրիշ նախկին որբ մը : Անոր աչքերը սովորական աչքերու նայուածքէն անդին անդնող արտայայտութիւն մը ունին : Աչքեր, որոնք թէ' ետ կը նային, եւ թէ' առաջ, գալիքին որպէսզի չելլէ անցեալին պէս ահաւոր ըլլալ դարձեալ ...

— Չէ', չէ'. մենք բա'ն չենք ուզեր : Խաղաղ ըլլանք, աշխատինք, պատառ մը հաց ունենք ...

Ըսել կ'ուզէ.— Զըլլայ որ «հայրենիք ունենանք» ըսելով, դարձեալ մեր փոքրիկ կրպակներն ալ վրայ տանք, եւ լեռները, անապատները, որբանոցները իյնանք ...:

Եւ լաւ մը կը սեղմուի Ասատուրին աշխատանքի սեղանին չուրջ ...

Ուրիշ նախկին որբեր ալ կուգան հոն. չարժափար, ժամագործ, ելեկտրագէտ, երկաթագործ, բայց երբեք անգործ : Առանց գրելէ բոլորն ալ հիմա մէկ մէկ փոքրիկ կին ունին : Որբուհիներ բոլորն ալ : Բոլորը մէկ հասակ, բոլորին մազերը սեւ, եւ աչքերը սեւ ու խոշոր : Բայց, մի ջանաք պրպտել անոնց չըթունքներուն պրկումին պատճառը ....

Սակայն այս տղաքը եւ աղջիկները, բոլոր փլուզումներէն, նոր համադրութիւն մը մէջտեղ հանելու վրայ են : Գրեթէ նոր ազգ մը՝ ազգի մը մէջ ...

***

Օր մը փողոցը հանդիպեցայ մարդու մը որ երկար վերարկու մը հագած եւ գըլխարկը մինչեւ ականջները քաշած, նարինջ ուտելով կ'երթար : Ատեն ատեն կենալով, ակնարկը վեր կը հանէր, մարդոց վրայ, կասկածով : — Թերեւս կը վախնայ որ մարդիկ ձեռքի նարինջն ալ կը յափշտակեն... խորհեցայ : Ատեն մը վերջ, երբ Ասատուրին խանութին առջեւէն կ'անցնէի, տեսայ որ այդ մարդը նստած էր հոն, Ասատուրին փոքրիկ Հայաստանին մէջ :

Նարինջը վերջացուցած, ձեռքը վիճակահանութեան թուղթեր բռնած էր :

Երբ ներս մտայ, կը խօսէր : Վանեցի Մաթէոսն էր, այդպէս նստած Ասատուրին քով, հարազատ Վանեցիի չեշտով, քիթով, մորթով :

Իր վերարկուին եւ գլխարկին տակ պաշտպանուած, այս հին Վանեցին էր, որ կը պտտէր փողոցներուն մէջ նարինջ ուտելով, և կասկածանքով նայելով բոլորին, որոնք թշնամի կրնային ըլլալ իրեն, քանի որ Վանեցի չէին ...

— Արեւագալի գացի՞ր : Ի՞նչ է որ հոստեղինը : Արեւագալ, Վանի Արեւագալը ... հայրս քահանայ էր : Ես ալ պիտի ձեռնադրուէի, վերջը չեղաւ : Բայց երգեմ տես ...

Եւ Ասատուրին խանութը կը լեցուի իր վանեցիի ձայնով եւ չեշտով : Երկար կ'երգէ, վերարկուին եւ գլխարկին տակը կորսուած, եւ անչուշտ ամբողջ էութեամբը Վան փոխադրուած...

Այդ միջոցին Ասատուրին քովը նստած է նաեւ նախկին Սանասարեանցի մը, սքանչելի մարդ մը : Երկու ձեռքերը վիրաւոր են, այրած է, կին մը այրելէ ազատած ըլլալուն համար : Տեսակ մը հերոսական անձ :

Ան, դէպի առաջ կը նայի, բայց քանի Վանեցիին երգը կը բարձրանայ, իր աչքերը անզգալաբար դէպի վեր կը նային : Եւ կ'աղօթէ ...

Այսպէս է ամէն օր, Ասատուրին խանութը, օտար քաղաքին՝ իմ փոքրիկ Հայաստանս ... ՄԱՆԻԿ ՓԻՐՓԻՐԵԱՆ

ՄԱՔՍԱԽՈՅՍ... ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

●

Նիսի մէջ, մարդ մը ելեր հանդիսական ձեւով կը պարծենայ թէ ութսուն եւ հինգ տարեկան է այսօր : Առողջ ապրիլ, ուրախ ապրիլ ութսունեւհինգ'ը տարի՝ իրապէս պարծենալիք բան է :

Հաղուադէպ է հասնիլ այդ տարիքին, — արդարեւ, շատեր դեռ կէս ճամբան՝ գոհ կ'երթան հիւանդութեան, թշուառութեան, արկածներու եւ տառապագին աշխատանքներու : Դիմացողը կը դառնի կամ կը ցնդի յաճախ, ոմանք ալ իրենց կեանքը կը քաշքշեն կիսովին անդամալոյծ :

Վահան Մալէզեան յաղթանակած է լըրացնելով իր ութսունեւհինգամեակը՝ առողջ, ուրախ, խելքն ալ գլուխը : Աստուած երկարէ կեանքը դեռ աւելի :

Բայց այս ութսունեւհինգամեակը առիթ է դարձեր պարծենալու ոչ միայն տարիքի պատկառելի բեռով մը, — ինչ որ իր արդար իրաւունքն է, — այլ եւ բանաստեղծի շնորհքներով, ինչ որ պարմանք կը պատճառէ ինծի :

Քննադատութեան հին դպրոցին սիրելի՝ բացատրութիւնը թէ շնորհք մըն է բանաստեղծ ըլլալը, — շնորհք մը որ կը տրուի ծնած օրէն՝ եթէ ոչ աւելի առաջ, հետեւաբար աստուածատուր, վերջապէս ձիրք մը որ ընդունակ կը դարձնէ ներշնչումնե՛ր ստանալու մուսաներէն, ինչպէ՛ս ամբողջ գիրք մը, Աստուածաշունչ Մատեանը, ստացուած է Եհովայէն՝ նմանօրէն, — ձեւ մը կա՞յ արդեօք ստուգելու կամ ճշդելու, հասկնալու համար թէ ի՛նչպիսի մարդ կ'ըլլայ բանաստեղծը, չեմ գիտեր : Օրինակ, ի՞նչպէս կարելի է հասկնալ թէ բանաստեղծի շնորհք տրուած է Մարկոսին, Կիրակոսին կամ Վահան Մալէզեանին : Հարկաւ գիտեն ու կը հասկընան այն եօթը անունները, որոնք պոչ կապեր են յայտարարութեան մը տակ, ուր կ'ըսուի թէ, այսօր, Սեպտեմբեր 30, Նիսի մէջ, «ընտանեկան տօնակատարութեան մը միջոցին», — բարձր արտասանեցէք, — «գնահատանքի եւ մեծարանքի Զօնմարտեան մը» պիտի ընծայեն, — այժմ աւելի բարձրացուցէք ձեր ձայնը, — «Հայ բանաստեղծներու Նահապետին» :

Ահ քեզի անակնկալ մը :

Ուրեմն Հայ բանաստեղծութիւնը իր նահապե՛տն ունի, որ ի Նիս : Ես չեմ ճանչնար Վահան Մալէզեանը : Չէի գիտեր նաեւ թէ բանաստեղծ է : Գիտեն հարկաւ անոնք որ Զօնմարտեան մը կ'ընծայեն իրեն : Ուստի կը հարցնեմ .— Փոխանակ ածան մեծարանքի խօսքեր ընելու՝ նախընտրելի չէ՞ր մեզի բացատրել թէ ի՛նչպէս կ'ըլլայ բանաստեղծը, ի՛նչպէս կը շնորհուի «բան ստեղծելու» աստուածային խորհուրդը՝ ըստ հելլենական տարազին, կամ վերջապէս՝ Աստուած, ըստ թարգմանութեան Աքուիլայի, երբ կոտոշ տուաւ Մովսէսի՝ ճանչցնելու համար աստուածահաղորդ իշխանութիւնը եւ գօրութիւնը, նման բան մըն ալ տուա՞ծ է բանաստեղծներուն, կամ Վահան Մալէզեանի, եօթը մեծարողներուն միայն յայտնի :

Ես կոտոշ - մոտոշ չեմ ճանչնար :

Եօթը մոգերը, որ գացեր են բանաստեղծ մը ողջունելու՝ Նիսի իր մսուրին մէջ, կը մոռնան որ 85 տարեկան է : Եթէ բանաստեղծ մըն է Տիարը, 85 տարի առաջ ծնած, լուր կ'ունենայինք հարկաւ : Իսկ եթէ 85 տարի ապրելէ ետքն է միայն, որ բանաստեղծ դարձած է յանկարծ, պայաթ է այլեւս :

Ես ատանկ բանաստեղծ չեմ ճանչնար : Իմ այս յայտարարութիւնս յանկերգ մը չի կազմեր Պէյրութի կնիկներուն յայտարարութեան հետ : Չեմ ճանչնար, կ'ըսեմ ու տեսակէտս կը բացատրեմ գիտական օրէնքներով :

***

Անուններ կան, հին ընթերցարաններու մէջ թաղուած մոռցուած, որոնք այլեւս չեն զբաղեցներ կամ անհանգստացներ մեր միտքը իրենց յաւակնութիւններով : Բայց երեւակայեցէք, — եթէ յանկարծ յարութիւն առնէին Սրապիոն Հէքիմեան, Մկրտիչ Աճէմեան, Թովմաս Թէրզեան եւ չարունակէին բանաստեղծութիւն գրել այնպէս ինչպէս բանաստեղծութիւն կը գրէին երբ 20 – 30 տարեկան էին, բանաստեղծի իրենց յաւակնութիւնը այսօր ընդվզում պիտի պատճառէր մեզի :

Մեր մէջ բանաստեղծութիւնը երկու մեղք ունի — պատանեկութեան մեղք եւ ծերութեան մեղք : Վասն զի քննադատներ եղան, որ չփոթեցին արբունքին դողը քերթողութեան հետ, ինչպէս «ալեաց իմաստութիւնը» ստեղծագործութեան հետ : Առաջին սարսուռները, զորս տակաւին չենք կրնար զգացում կոչել՝ անոր համար որ ժամանակը մարդկային հասունութիւն տուած չէ կենդանական պըտուղին, ինչպէս արեւը կուտայ բուսական պտուղին՝ զարնանայինը վերածելով ամառնայինի, կչիռքի զարնելիք նիւթեր չեն երբեք, ոչ ալ վրան փոշի նստած ուղեղ մը, որ ետ մնացող ժամացոյցի մը պէս անպէտ դարձած է այլեւս եւ սխալ ցոյց կուտայ ժամերը, ուստի չենք կրնար նաեւ մտածում կոչել ինչ որ կուտայ «ալիքը» (*) :

Ինքզինքս չուզեցի խաբել մանկութեանս տպաւորութիւններով : Վերստին կարդացի Վահան Մալէզեանի տուած հատորները՝ ի յարգանս ոչ թէ Սափօներուն ու Վօվօներուն, այլ «Հայ գրականութեան ներկայացուցիչներուն», որոնք ուզեր են գնահատանքի եւ մեծարանքի պարտք մը կատարել :

Եւ ահա թէ ի՛նչ կը մտածեմ հիմա :

Մեծարողները հաճոյակատարութեան պարտք մը կը կատարեն այսօր, եւ ոչ թէ մեծարանքի : Վասնզի Վահան Մալէզեան ոչ միայն բանաստեղծ չէ ծնած՝ ինչպէս պիտի ըսէին հիները, այլ եւ պատանեկութեան ու ծերութեան մեղքերով իսկ կը հաստատէ թէ ոչ մէկ աշխատանք կատարած է բանաստեղծանալու :

Իր բոլոր հատորներուն մէջ մէկ տող անգամ չգտայ, որ թրթռար բանաստեղծութեամբ :

Խօսք մը եւս ունին հիները, թէ ճաշակի խնդիր է բանաստեղծութեան գնահատութիւնը : Ցիմարի խօսք : Բանաստեղծութիւնը ունի իր օրէնքները, կանոնները եւ պայմանները, որովհետեւ աշխատանք է բանաստեղծութիւնը ամէն բանէ առաջ : Բանաստեղծութիւնը ունի իր չափերը, գիտական ըմբռնումով : Անցա՛ւ այն շրջանը՝ երբ բանաստեղծ կը կոչուէր ով որ կրնար ոտք համրել եւ յանգ կազմել : Երբ կը յայտարարեմ թէ բանաստեղծ չէ Վահան Մալէզեան, ատիկա հրաւէր մըն է, ասպարէզ կանչելու եղանակ մը ով որ կը պնդէ թէ բանաստեղծ է : Պատրաստ եմ ընդունելու ամէն պայման՝ վիճաբանութեան մը համար, փրոփաճն անգամ համոզելու ձեւով, թէ ո՛վ բանաստեղծ է, ո՛վ բանաստեղծ չէ :

Անձնապէս չեմ ճանչնար զինք : Երբեք գրած չեմ իրմով : Վերջերս, սակայն, խոր ծերութեան մէջ՝ երբ հաստատեց թէ կիրքը եւ մաղձը չեն հանդչած տակաւին իր մէջ, եւ փոխանակ Հայու պէս խօսելու ամէն Հայու հետ անխտիր, չամչցա՛ւ իր տարիքէն ու փողոցի լակոտի լեզու գործածեց՝ անուանարկելու համար Հայութեան մէկ հատուածը յանուն Հայութեան միւս հատուածին, պարտք համարեցայ կշիռքի վրայ դնել իր ծանրութիւնը. — Պիտի քննութեան առնուին բանաստեղծի եւ գրագէտի իր յաւակնութիւնները, լեզուն եւ հմտութիւնը, մարդու եւ անհատի իր նկարագիրը :

Ծ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ. Գ.— Այժմէականութեան պատճառով՝ առաջ անցուցի այս յօդուածը, շարունակելու համար ետքէն երկու ուրիշ յօդուածներ, «Զգործս ձեռաց մերոց» եւ «Արեւելահայ աշխարհաբարին պատմութիւնը» :

(*) Ալիք կը նշանակէ ճերմակ մազ : Հին ատեն՝ իմաստութիւնը կը կարծէին գտնել ծերութեան մէջ :

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՍՏԱԿ

I. ԻՄԱՍՏԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

●

Կիպրոսէն կուգան սա գրքոյկները, որոնց հեղինակը անծանօթ մը չէ «Յառաջ»ի ընթերցողներուս : Անցեալին մէջ, ներկայացուցած եմ իր կարգ մը գործերը :

Գրեթէ կէս դարէ ի վեր եւ յարատեւ նուիրումով, Պօղոս Գէորգեան կը ծառայէ հայ դպրոցին : Հաստատուած Նիկոսիա, քսանեւհինգ տարի առաջ, կը դասախօսէ, ներկայիս, հոգեբանութիւն, մանկավարժութիւն եւ քաղաքական տնտեսագիտութիւն՝ Մելքոնեան հաստատութեան մէջ :

Երեսուն տարիէ ի վեր, Գէորգեան կ'աշխատակցի հայ մամուլին, վերջին տարիներս, նաեւ, օտար մամուլին, իր մասնագիտութեան յատուկ ուսումնասիրութիւններով եւ պրպտումներով : Իսկ իր գործերուն թիւն ու կարեւորութիւնը ամէն յարգանքի արժանի են : Ծանօթ հեղինակութիւն մըն է օտար մանկավարժական աշխարհին, ուրուն ուղղուած իր Ֆրանսերէն երկերը գնահատուած են արժանապէս :

Զուիցերիոյ մէջ, 1952ին, մանկավարժութեան բառարանը յիշատակած է իր անունը եւ գործերը : Ֆրանսայի մէջ, Սորպոնէն, փրոֆ. Բուգինէ, 1954ին, « Լ'էքոլ Նուվէլ Ֆրանսէզ» պարբերականով, 1948ին հրատարակուած «Նշանակալից գիրքերու սահմանափակ ցանկին» մէջ տալ Հայ մանկավարժին Ռուսոյի Էմիլը եւ Վարժապետանոցներու Էմիլը : Հարկ է յիշել, Պելժիքայէն, փրոֆ. Ժոնքհեռը, որուն խորհուրդներն ու քաջալերութիւնները անկեղծ գնահատութեան մը վկաներն են :

Իսկ, աւելի քան մէկ քառորդ դարէ ի վեր, գիտենք արդէն որ փրոֆ. Պօվէ՝ Գէորգեանը կը նկատէ հոգեբան Քլափարէտի չարունակողը :

Ամէն պարագայի մէջ, Սփիւռքի միակ հայ ուսուցիչն է ան, առ այժմ, որ հեղինակի իր գնահատելի նպաստը կ'ընծայէ հոգեբանական եւ մանկավարժական գիտութեանց :

Հոգեբանական ինքնուրոյն տեսութիւն մըն է իմաստակութիւնը պատանիներուն

մէջ Փրանսերէն աշխատութիւնը, զոր նախապէս հրատարակեց Պրիւսէլի «Հոգեբանութեան եւ մանկավարժութեան պելժիական ուսումնաթերթը»: Թէեւ փոքր, այլ սակայն կարեւորութեամբ մեծ այս ուսումնասիրութիւնը, սպասարկու մանկավարժութեան, անհրաժեշտ տուրք մըն է պատանիներու դաստիարակութեան գործին, ուստի օժանդակ մը՝ ծնողներուն եւ ուսուցիչներուն համար:

Հեղինակը ինք եւս իրաւամբ դիտել կու տայ եւ կ'ընդունի թէ իմաստակութիւն բառը բուն անուանումը չէ խնդրոյ առարկայ երեւոյթին: Ու թէեւ նկատի ունեցած է ուրիշ արտայայտութիւններ, որոնց մէկ քանիներն ալ թելադրուած են ուրիշներու կողմէ, նախընտրած է գործածել ամէնէն ընթացիկն ու հասկնալին, առ ի չգոյէ աւելի ճշգրիտ բառի մը:

Արդարեւ, բառարանները իմաստակ կ'անուանեն այն անձը որ կը ձգտի գիտուն ձեւանալ կամ խծբծել ուրիշները: Ինչ որ «անհաճոյ ընկերային թերութիւն» մըն է: Մինչդեռ, ինչպէս կը հաստատէ Գէորգեան, պատանիներու իմաստակութիւնը, որ ընդհանուր եւ մշտակայ երեւոյթ մըն է, այդ թերութիւնը չէ բնաւ, այլ տարիքին յատուկ բնական մէկ պահանջը:

Ով որ չէ մոռցած իր պատանեկան օրերու դպրոցականի կամ ուսանողի շրջանը, պիտի յիշէ թէ ապրած է, անվրէպ, տարիքին պարտադիր վիճաբանութեան ձըգտումը: Եւ կամ, երբ այսօր կը դիտէ իր շուրջը, կը հաստատէ որ, ինչպէս կը նըկատէ ու ճշգրտօրէն կը պատկերացնէ հեղինակը, «պատանիները շարունակ կը վիճին, անհեթեթօրէն կը տրամաբանեն, կը խառնուին իրենց խելքէն վեր հարցերու, վճռական լուծումներ կուտան անոնց, բնաւ չեն քաշուիր վիճաբանութեան մէջ մտնելէ, նոյն իսկ անոնց հետ, որոնցմէ լսած կամ սորված են իրենց [illegible], եւ խիստ յաճախ ալ յաւակնութիւնը կ'ունենան կարծելու թէ անոնցմէ աւելին գիտեն ...»:

Գէորգեան լսած է դպրոցական մը որ, «Գիտութիւն եւ իմաստասիրութիւն» նիւթին վրայ, համալսարանի մէկ ուսուցչապետին բանախօսութիւնը ունկնդրելէ ետք, սա վճիռը արձակած է. «Խիստ մակերեսային էր»:

Ահա, ուրեմն, տարիքի որոշ շրջանի մը բնական երեւոյթը, — պատանիներու իմաստակութիւնը, ինչո՞ւ չըսել անհրաժեշտութիւն մը որ, «յանիրաւի», գրեթէ ամէն ուսուցչի կամ ծնողի աչքին, «տաղտկալի եւ ջլատիչ» կը կացուցանէ հէք պատանիները: Մինչդեռ, ընդհակառակն, ըստ Գէորգեանի շահեկան տեսութեան, այդ հակամիտութիւնը կամ ձըգտումը փրկարար միջոց մըն է:

Հեղինակը անհրաժեշտ կը գտնէ դիմել խաղի, նմանողութեան եւ ստորակայութեան զգացումի պարագաներուն, որպէս զի կարենայ լաւագոյնս հիմնաւորել ու պաշտպանել իր ուսումնասիրութիւնը, որուն նիւթը կը թուի «Նոր եւ հարուստ»՝ փրոֆ. Պօվէի, իսկ «.. Գիւտ մը»՝ փրոֆ. Մէյլանի:

Ու եթէ պատանեկան տարիքէն առաջ, տղաք խաղերուն միջոցաւ կը հակազդեն ստորակայութեան զգացումին, Գէորգեան համոզուած է թէ պատանեկութեան շրջանի աւելի ազդու միջոցն է իմաստակութիւնը: «Պատանիները կը ձգտին թօթափել մեծերու խորհելու, զգալու եւ գործելու եղանակները, իրենց օձիքը ազատելու ստորակայութեան զգացումէն: Ուրիշ են այլեւս: Աշխարհիս կեդրոնը: Ունին իրենց սեփական գաղափարները, տեսութիւնները: Կ'ախորժին կրօնական, բարոյական, ընկերային, քաղաքական, իմաստասիրական, գրական հարցերէ, — տրամաբանելու, վիճաբանելու այդ սքանչելի առիթներէն, եւ կը շահագրգռուին մանաւանդ յեղափոխական տեսութիւններով: Եսի ընդարձակման ձգտումն է ան, որ կ'արտայայտուի իմաստակութեան ձեւին տակ»:

Ուստի, «ոչինչ ունի ցաւալի ինքն իր մէջ», ինչպէս Քլափառէտի «ստորակայութեան զգացումը որ բնական է բոլոր տղոց»:

Եւ սակայն, պատանիներու անհրաժեշտ իմաստակութիւնը պէտք չէ որ շարունակուի բնութեան նշանակած սահմանէն անդին, վասն զի այդ պարագային բարեշրջութեան դադարում մը տեղի պիտի ունենար, հասունութեան պակաս մը պիտի իրագործուէր, փոխանցման շրջանը սառած վիճակ մը պիտի դառնար մարդ էակին մէջ, ըստ հեղինակին:

Ի՞նչ կը թելադրուի ծնողներուն եւ ուսուցիչներուն, այսինքն՝ դաստիարակներուն: Ջանանք հասկնալ պատանիները, որպէսզի կարենանք իմաստնօրէն օգնել իրենց: Հետեւաբար պարտինք համակրանքով դիտել անոնց իմաստակութիւնը, որուն գոյութիւնը, ինչպէս ըսուեցաւ, ժամանակաւոր է, պէտք է որ ժամանակաւոր ըլլայ, եւ իր միակ դերը կը կայանայ ստորակայութեան զգացումի թօթափելուն մէջ: Փոխանակ սրտնեղելու կամ մտահոգուելու, ընդհակառակն, հըրճուինք երբ կը հաստատենք թէ պատանիները «կը տրամաբանեն իրենց խելքէն վեր հարցերու մասին»: Կրաւորականութիւնը քաջալերելի վիճակ մը չէ երբեք:

Այնուհետեւ, օգնենք իրենց որպէս զի «իմաստակութեան շրջանէն անցնին հասունութեան շրջանը: Այսինքն՝ գիտնան իմաստութեամբ գործածել գաղափարները եւ խոհեմութեամբ՝ տրամաբանութիւնը: Խուսափին փութկոտ ընդհանրացումներու վտանգներէն: Զինուին գիտական միտքով ու մտաւորական պարկեշտութեամբ: Թող տանք որ չարժին – գործեն»:

Ոչ մէկ կասկած որ դաստիարակը ինք, նախ եւ առաջ, իմաստակ մնացած ըլլալու չէ:

Ափսո՜ս, սակայն, որքա՜ն մեծ է չափահաս եւ ալեւոր իմաստակներու թիւը..

ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

Մ. ՄԵԾԱՐԵՆՑԻ ԵՐԿԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ

★

Միսաք Մեծարենցի երկերու ժողովածուի հրատարակութեան առթիւ բանաստեղծ Արամ Արման կը գրէ Երեւանի «Գրական Թերթ»ին մէջ.—

Մեծարենց գրական ասպարէզ իջաւ Ի. դարու սկիզբը ու ստեղծագործական կարճ շրջանի մը մէջ (1903 – 1908) արեւմտահայ բանաստեղծութիւնը հասցուց անօրինակ բարձրութեան մը, բանալով զարգացման լայն եւ փայլուն հեռանկարներ:

Արեւմտահայ բանաստեղծներու մէջ Մեծարենց առաջինն էր որ ապրեցաւ իր գիւղի յիշատակներով եւ գաւառէն քաղաք բերաւ հողի թարմ բոյրն ու բնութեան հմայիչ տեսարանները: Սակայն իր տեսադաշտը չսահմանափակեց գիւղական կեանքի շրջանակով, մանաւանդ խուսափեցաւ լուսանկարչական վերարտադրութենէն եւ նայեցաւ աւելի հեռուն՝ բոլոր հոգիներու եւ իրերու խորքը, համապարփակ կեանքի սիրով բաբախելու եւ թըրթռալու համար:

Խոր է ու ընդարձակ Մեծարենցի հոգեկան աշխարհը: Այդ աշխարհը կազմող մեծագոյն ուժը սէրն է, սէր կեանքի, բնութեան ու մարդու հանդէպ: Մեծարենց թէեւ դժգոհ շրջապատէն, զգաց, սակայն, որ գեղեցիկ է կեանքը. կ'արժէ երազել ու պայքարիլ անոր համար: Կեանքի այդ վսեմ երազը գտաւ ամէն տեղ ու գնաց տեսնելով այն սերտ կապը, որ գոյութիւն ունէր իր եւ բնութեան իրերու միջեւ: Բանաստեղծը բնութեան պայծառ պատկերներու միջոցով երգեց կեանքի այն հոգեխռով ազդեցութիւնը զոր կը զգայ մարդ իր լուսաւոր րոպէներուն:

Բոլոր կենդանի, շէնշող պատկերները ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ ապրող, սիրող, երազող մարդու հոգեկան այն մեծ բերկրանքը, որ տարածուած է նաեւ ամբողջ բնութեան վրայ:

Մեծարենց մարդկային հոգին չի դիտեր իբրեւ բնութենէն անջատ երեւոյթ մը: Ան [illegible]օրէն կը զգայ ոչ միայն իր ու բնութեան [illegible] սերտ խնամութիւնը, այլեւ իրերու իսկ մի[illegible] յարակցութիւնը: Մեծարենցի համար, [illegible]ին հոգին թերի է ու անկատար՝ առանց բնութեան այդ ներդաշնակ զգացողութեան:

Պատահական չէ որ Մեծարենց միշտ զգացումները կը զուգորդէ բնապեղ տեսարաններով: «Ինչո՞ւ զգացումները երաշտանապատներու մէջ տարագրել», — կ'ըսէ Մեծարենց իր գրական հակառակորդներու դէմ իր յօդուածներէն մէկուն մէջ. — Ինչու խզել այդ կապերը, փոխանակ ամրապնդելու զանոնք»: Մեծարենցի հակառակորդները կը կարծէին թէ զգացումները բնապեղ տեսարաններով շրջանակելը յառաջ կը բերէ անկապակցութիւն, սակայն Մեծարենց իր իսկ բանաստեղծութիւններով հաստատեց թէ մարդու եւ բնութեան հաղորդակցութիւնը, ընդհակառակն կը ձգտի դէպի կատարելութիւն:

Ահա թէ ինչու բնապաշտ Մեծարենց գերազանցապէս մարդկային հոգիի բանաստեղծ է: Բնութիւնը անոր համար աշխարհն ըմբռնելու եւ ընկալելու ինքնայատուկ եղանակ է: Գիւղական գեղեցիկ տեսարանները միջոցներ են՝ հասնելու համար մարդկային հոգիի ամենաբարձր ապրումներուն, երազներուն:

Սխալ է այն կարծիքը թէ Մեծարենց անձնական վիշտերու եւ ուրախութեանց երգիչ է: Ան երգած է իր սիրտը փոթորկող անձնական յոյզերը, բայց անոնք աննշան տեղ կը գրաւեն: Թէեւ պատանեկութենէն կը գալարուէր անբուժելի հիւանդութեան ճիրաններուն մէջ, հազուադէպօրէն կ'անդրադառնայ իր այս վիճակին.

Տողա՜, շողա՜, բարի արեւ, հիւա՜նդ եմ.

եւ կամ

Անձրեւ կ'իջնէ հոգւոյս մէջ, կ'զգամ մահուան սարսուռ:

Կը սխալին նաեւ անոնք որ կ'ուզեն տեսնել միայն բնութեան գեղեցիկ տեսարաններու սիրահար, գիւղական պատկերներու նկարիչ – երգիչ:

Օրինակ «Ջրտուքը» զմայլելի բանաստեղծութիւնը: Առաջին ակնարկով կարծես թէ գիւղական պարտէզի ոռոգում է, սակայն բանաստեղծը կը ձգտի հասնիլ կեանքի գերագոյն ու համապարփակ ներդաշնակութեան: Բնութեան որեւէ մէկ պատկեր Մեծարենց կ'երգէ իբրեւ իր երազած աշխարհի անաղարտ արտացոլումը: Տերեւի ամէն մէկ շրշիւնի մէջ կը տեսնէ «տիեզերական զօրութեան գաղտնիքը», Մեծարենցի բանաստեղծութեան մէջ չկայ ոչ մէկ սառած պատկեր, բոլոր բնանկարները կենդանի են եւ թաթաւուն երազանքով: «Ջրտուք»ին մէջ կը տեսնուի թէ ինչպէս ծղրիթները լուսնակով արբեցած կը խօսին անվերջ, «խումբ մը ժայռի ստուերներ», կ'օրօրեն գիւղակը», «յորդառատ առուն, որուն մէջ կ'ապրի արեւը», բոլորը խօսուն պատկերներ են:

«Կեանքի յորդ ճաճանչը» ըմպելու համար խոտը հողէն վեր կ'ելլէ եւ իր «ցօղէ աչքերը» վայրկեան մը կը բանայ լոյսին մէջ:

Մեծարենց կը ձգտի հասնիլ կեանքի ու [illegible] մէկ երեւոյթով բաբախելու «անանձնական [illegible]ութեան»: Այդ գերագոյն ուրախութեա[illegible]ած, կ'ուզէ ըլլալ իրիկուն, հով, բար[illegible] ճամբայ եւ հիւղ, որպէս զի երանութ[illegible] բոլոր անոնց հոգիները, որոնք հ[illegible] եւ աղքատ, թափառական են եւ պարտասուն: Մեծարենցի «Ըլլայի» հոյակապ բանաստեղծութիւններու շարքը լաւագոյններէն է մեր ամբողջ գրականութեան մէջ, իբրեւ մարդասիրական զգացումներու բիւրեղեայ արտայայտութիւն:

Մեծարենցի բանաստեղծութիւնները ուշագրաւ են ձեւի տեսակէտէն: Իբրեւ արուեստագէտ-բանաստեղծ, օժտուած է բացառիկ նուրբ տեսողական ու լսողական յատկութիւններով:

Դժբախտաբար Մեծարենց մեռաւ 22 տարեկանին, առանց հասնելու վերջնական պարզութեան եւ բիւրեղացման: Կ'ուզէր լրիւ թօթափել օտար գրականութեանց ազդեցութիւնը: Այս բոլորով հանդերձ Մեծարենց կը մնայ ամէնէն ինքնատիպ, ամէնէն կատարեալ դէմքերէն մէկը:

Մեծարենց գրած է նաեւ արձակ բանաստեղծութիւններ եւ կատարած է թարգմանութիւններ: Իր արձակ բանաստեղծութիւն եւ հինգ թարգմանական գործ կայ ժողովածուին մէջ: Շահեկան են իր յօդուածները «Նախանձոտ խմբակ»ի յարձակումներէն պաշտպանուելու համար: Այս բաժնին մէջ կ'երեւին Մեծարենցի արուեստի եւ գրականութեան ինքնատիպ հայեացքները:

Հարուստ է ժողովածուի «Ծանօթագրութիւններ» բաժինը: Յառաջաբանը գրած են Վ. Ալազան եւ Վ. Նորենց: Գրքին վերջը կայ բառարան, սակայն բառերուն բացատրութիւնները յաճախ սխալ են: Կան նաեւ ուղղագրական սխալներ, որոնք կուգան ժողովածուի առաջին հրատարակութենէն: Այս առթիւ պէտք է ընդգծել թէ արեւմտահայ միւս գրողներու ժողովածուներուն մէջ եւս ակնեղեւ են այս կարգի կոպիտ վրիպումներ:

ԱՐԱՄ ԱՐՄԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (159)

ՍԱՄՈՒԷԼ

●

(ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ. 364 – 400)

Բ. ԳԻՐՔ

●

6.— ՈՒՐԱՑՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԵՄՔԻ ՎՐԱՅ

Կրքերի սաստիկ մաքառումը կատաղութեան չափ վրդովեցնում էր նրան: Վասպուրականի տէրն ու իշխանը այժմ նոյն երկրի ապօրինի զաւակն էր: Նա, որ նայում էր այդ ընդարձակ աշխարհի վրայ, որպէս մի [illegible] կտորի վրայ, համոզուած լինելով, որ նրան ամէն ձեւ եւ ամէն կերպարանք կարող էր տալ, — այժմ նոյն աշխարհից մերժուեցաւ: Այո, մերժուեցաւ, կորցնելով իւր նախնիքներից ստացած մեծ ժառանգութիւնը: Այն, որ թըշնամու ահագին զօրութիւնները չէին կարող խլել նրանից, — խլեց մօր մի քանի խօսք...

Ի՞նչ էր այդ: — Այդ հարցը նա անդադար տալիս էր իրան, եւ նրա վրդովմունքը աւելի ու աւելի սաստկանում էր:

Իւր խռովութեան մէջ դուրս գալով քաղաքից, ամենեւին նկատել չկարողացաւ նա, որ ինքը միայնակ է: Բաւական հեռացել էր, երբ յետ նայեց, տեսաւ որ իւր թիկնապահներն իւր հետ չեն: «Նրանք եւս թողեցին ինձ»... մտածեց նա, եւ մի դառն ծիծաղ անցաւ պայրացած դէմքի վրայ:

Նրա թիկնապահները Հայրամակերտցիք էին: Հայրենի քաղաքի տխուր տպաւորութիւնների ներքոյ, որոնք այնքան սաստիկ ազդեցին նրանց սրտերի վրայ, նրանք մոռացան իրանց իշխանին: Միւս կողմից երկար տարիների բացակայութիւնը եւ ընտանիքի կարօտութիւնը՝ ձըգեց նրանց դէպի իրանց տները:

Արեգակը վաղուց արդէն մայր էր մըտել, երեկոյեան թանձր խաւարը պատել էր շրջակայքը: Մերուժանը այժմ միայն զգաց իւր բոլորովին լքեալ դրութիւնը: «Ուր գնամ» ... այդ միտքը սկսեց տանջել նրան: Երկրի տէրը իւր երկրում մի անկիւն չէր գտնում նրա: Երէկի տէրը իւր երկրում մի անկիւն չէր գտնում գլուխը դնելու ...

Սաստիկ յոգնած էր նա, Վանայ դըժբախտ անցքերից յետոյ, ամբողջ երեք օր ճանապարհի վրայ էր, առանց մի տեղ դադար առնելու: Բացի դրանից, հոգեկան ծանր տանջանքները բոլորովին [illegible] էին արել նրան: Որոնում էր մի տեղ՝ փոքր ինչ հանգստանալու: Գիւղերը մտնել չէր կարող, գիւղացոց կոպտութեանը չհանդիպելու համար: Ո՞ւր գնար: Ամէն տեղ գիտէին նրա մասին, ամէն տեղից հալածուած էր նա: — Այդ բոլորը անցնում էր նրա մտքով, եւ նա, առանց մի որ եւ է որոշման հասնելու, շարունակում էր քշել իւր ձին, թէեւ չգիտէր թէ ուր է գնում: Յոգնած էր եւ ձին, որ դժուարութեամբ էր փոխում քայլերը:

Յոգնածութեան հետ սկսեց տանջել նրան եւ քաղցը: Ամբողջ օրը ոչինչ չէր կերել: Նա, իբրեւ պատերազմական մարդ, սովոր էր բացօթեայ կեանքին, կարող էր մի ժայռի, մի ծառի ներքոյ գլուխը դնել եւ հանգստանալ: Բայց ի՞նչ անել քաղցի հետ: Բնութիւնը իրանը պահանջում էր: Միւս կողմից, մի խուլ կասկած ալեկոծում էր նրան: Այդ աներկիւղ եւ անձնավստահ մարդը սկսել էր տատանուիլ: «Իսկ եթէ հետամուտ լինեն ինձ» ... մտածում էր նա: Իւր քաղաքում, մօր երկիւղից, ոչ ոք չհամարձակուեցաւ նրա վրայ քար նետել: Մայրը ի հարկէ, ամենախիստ պատուէրներ տուած կը լինէր այդ մասին: Բայց ո՞վ էր արգելում մի քանի սատահակների՝ պալատի դուրս գալ քաղաքից եւ նրա ետեւից ընկնել: Նա կեանքից երկիւղ չունէր, բայց կեանքը նրա նպատակների համար հարկաւոր էր: Այդ մտքով շուռ տուեց իւր ձիու գլուխը, եւ դուրս եկաւ ուղիղ ճանապարհից:

Դուրս գալով ուղիղ ճանապարհից, դիտաւորութիւն ունէր՝ խաւարնակի շաւիղներով հասնել մի ամայի տեղ, փոքր ինչ հանգստանալ եւ ձիուն հանգստացնել, եւ յետոյ շարունակել իւր ուղին:

ՐԱՖՖԻ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»ը

կողմնրուն միջեւ, Կրեմլինի մէջ ։

✕ Ֆրանսական գործակալութեան քաղած տեղեկութեանց համաձայն, Խրուշչեւ — Թիթօ անակնկալ այցելութիւնները չեն սահմանափակուիր Խ. Միութեան եւ Եուկոսլաւիոյ կուսակցական յարաբերութիւններով եւ կապ ունին ծրագրուածնոր քաղաքականութեան հետ։ Երկու երկիրներու միջեւ տիրող թիւրիմացութիւնները հարթուած էին, երբ Թիթօ Մոսկուա գնաց. այլապէս մառեչալը նոր ճամբորդութիւն մը պիտի չկատարէր, միասին տանելով իր գլխաւոր խորհրդականը, Ռանքովիչ ։

Իր նոր ծրագիրը Կեդր. Կոմիտէին քննութեան ենթարկելէ առաջ, Խրուշչեւ կ'ուզէ Թիթոյի կարծիքն առնել ։

Այս առթիւ դիտել կուտան թէ Սեպտեմբերի ընթացքին շարք մը անձնական շփումներ տեղի ունեցան ամբողջ աշխարհի կարմիր ղեկավարներուն եւ Խ. Միութեան Կեդր. Կոմիտէի ներկայացուցիչներուն միջեւ։ Այսպէս, Սուսլով երկարատեւ խօսակցութիւններ ունեցաւ այն պատուիրակութեանց հետ որոնք Մոսկուայէն կ'անցնէին, Փեքին երթալու համար, մասնաւորապէս Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ ներկայացուցիչներուն հետ, Ա. Միկոյեան Փեքին գնաց եւ անձամբ խորհրդակցեցաւ Մաօ Ցէ Թունկի եւ Չինաստանի միւս վարիչներուն հետ։ Յետոյ Մոսկուա վերադարձաւ աճապարանքով, առանց սպասելու չինական համագումարին փակման ։

Այսպէս, Մոսկուա բոլոր անհրաժեշտ երաշխիքներն ստացած կ'ըլլայ եղբայր կուսակցութեանց հանդէպ, նոր ծրագիրը քննութեան ենթարկելէ առաջ։ Այդ ծրագրով Խ. Միութիւնը կը ձգտի ոչ միայն պահել իր հեղինակութիւնը բովանդակ աշխարհի համայնավարներուն մէջ, այլ եւ լաւագոյն գործակցութիւնը հաստատել ոչ - համայնավար երկիրներու հետ ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Փոզնան քաղաքին մէջ Յունիս 28ին պատահած խռովութեանց առթիւ ձերբակալուած ամբաստանեալները կը դատուին երկու օրէ ի վեր, մաս մաս ։ Առաջին օրը, երբ դատաւորը հարցուց ամբաստանեալի մը.— Եթէ նոր դէպք մը պատահի, կը վերսկսի՞ք ։ = Այո։ Եթէ նոյն մթնոլորտին մէջ գտնուիմ ։

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ուժով ելեկտրականութիւն արտադրուեցաւ Մարքուլի մէջ (հարաւ. Ֆրանսա) ուր կը գտնուի երկրին հիւլէական առաջին բարդը, անցեալ յունուարէն ի վեր։ Առաջին արեւմտեան երկիրն է որ այս յաջողութիւնը կ'ունենայ ։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Սեպտ. 28ին օտար թղթակիցներու ցոյց տուաւ իրենց հիւլէական նոր կեդրոնը, որ կը գտնուի Տուպնա գիւղին մէջ, Վոլկա գետին վրայ, Մոսկուայէն 90 մղոն դէպի հիւսիս - արեւելք։ Հարիւրաւոր միլիոն ռուբլի ծախսուած է այս հաստատութեան համար ։

ՃԱՓՈՆԻ մասնաւոր բանագնացը կը ծանուցանէ թէ Խ. Միութիւնը գրեթէ ընդունած է բոլոր պայմանները, հաշտութիւն կնքելու համար։ Հաւանական է որ Ճափոնի վարչապետը Մոսկուա երթայ հոկտեմբերին, դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատելու համար ։

ԿԻՊՐՈՍԻ ըմբոստները անգլիացի զինուոր մը եւ քաղաքացի մը սպաննեցին Քիրինիա քաղաքին մէջ, ծուղակը ձգելով։ Երրորդ Անգլիացի մըն ալ վիրաւորուեցաւ։ — Նիկոսիոյ բոլոր յունարէն եւ երկու անգլերէն թերթերու տնօրէնները յայտարարեցին թէ հրատարակութիւնը պիտի դադեցնեն, եթէ ապահովութեան վարչութիւնը աւելի բարեկրթութեամբ չվարուի լրաբերներուն եւ տպագրիչներուն հետ, բացառիկ վիճակ հաստատուած ատեն ։

ԱՆԳԱՐԱՅԻ անթելը վճռական պղտաւորութիւն մը ուղղեց Կիպրոսի մասին, ի պատասխան Յունաստանի թագաւորին Գերմանիա այցելութեան առթիւ եղած նոր քարոզութեանց ։ «Թուրքիա երբեք թոյլ պիտի չտայ որ իր իրաւունքները բռնաբարուին » ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (28 Սեպտ.) — Զոյգ ոսկի 464.000, Նափոլէոն 3350, զուից. 3160, սթերլին 4130, քառն տոլարնոց 16.080 ։ Թղթադրամ (անպաշտօն). — Սթերլին 1015, տոլար 397, պելժ. 7.90, զուից. 95.35, փեսեթա 8.60 ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՓԱՌԱՏՕՆ

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան 1914 — 18 եւ 1939 - 45 ։

Ա. Մաս. — Կիրակի առաւօտ (7 Հոկտեմբեր), Փարիզի Մայր եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր Ս. Պատարագ։ Մասնակցութեամբ Դպրաց Դասու եւ Արմենիա երգչախումբի ։

Պիտի տօնուի Արարայի ճակատամարտի 38րդ տարեդարձը ։

Ի ներկայութեան Ֆրանսայի զինուորական եւ քաղաքական անձնաւորութիւններու եւ Ֆրանս. Ռազմիկներու Ընդհ. Ընկերակցութեանց, իրենց դրօշակներով եւ Գերիներու Միութեան ։

Պատարագէն վերջ Դրօշի պարզում, մասնակցութեամբ զինուորական նուագախումբի։ Կարգապահութեան կը հսկեն Հայ արենոյշները ։

Պիտի խօսի Պ. ՏԻՐԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ

Սպայ Պատուոյ Լեգէոնի եւ պատուական նախագահ Ռազմիկներու Միութեան ։

Բ. մաս. — Ժամը 13ին, ճաշ Ֆրանքեւ - հայկական, Շաթօ տէ Ֆլէօրի մեծ սրահին մէջ ։

Նախագահ

M. Gaston DEFERRE

(Երեսփ. Մարսէյլի քաղաքապետ, նախարար Անդրծովեայ Ֆրանսայի) ։

Ներկայ կ'ըլլան

Colonel BERGASSE

Երեսփ. եւ նախկին նախարար

Madame la Marquise De FORESTA,

l'Amiral BOSVIEUX

եւ այլ անձնաւորութիւններ ։

Ճաշագին 1200 Ֆրանք ։

Ճաշի տոմսերը ապահովել մինչեւ հոկտեմբեր չորս ։

Գ. մաս. — Պարահանդէս, կը նուագէ

ՍԵՐԺ ԿԱՐՕ

Մէջ ընդ մէջ տեղի կ'ունենան երգեր, անակնկալներ, արտասանութիւններ եւն։

Մուտքը ազատ է ։

Ճաշի տոմսակներու համար դիմել քարտուղարութեան

9, Rue d'Arcole, Tél. : DR. 65-98

Սէն Ժերոմ Շէհրեանի, Պոմոն՝ Վահրամ Պապուխեանի և Գէորգեօթնեղբայրեանի ։

Սէն Թ'Անթուան Վահանեանի, Մարսէյլ քաղաք Յ. Պապաիկիտեանի, 28 ռիւ տէ Տոմինիքէն ։

Պուլվ. Օտտօ՝ Արզումանեանի ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. թաղ. խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Հոկտ. 1էն ըսկսեալ, ամէն հինգշաբթի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ 12 հայերէն դասեր պիտի տրուին։ Ուսուցիչն է Պ. Թրագոշ ։

Կը հրաւիրենք բոլոր ծնողները, որ փութան արձանագրել իրենց զաւակները ։

ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՁՈՒԻ

Ստիպողաբար ուսուցչուհի մը կ'ուզուի Ալֆորվիլի հայկական դպրոցին համար։ Դիմել Բարեգործականի գրասենեակը, 11 ռիւ Սէնուար Ալպօնի, մէթրօ Փասի ։

ԾԱԽՈՒ Է

Քիլոյով մեծաքանակ բուրդէ ժերսէ, թրիքօ շինելու համար։ Դիմել՝

Maison PARIS-CALIFORNIE

16, Rue Sainte-Cécile, Paris (9e).

Tél. : TAI 64-06

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Մարսէյլէն Պ. Դանիէլ Եղիշէեանէ հազար ֆր. փոխան ծաղկեպսակի, ողբացեալ Պետիկ Թագւորեանի մահուան առթիւ ։

Նաեւ հազար ֆրանք անցորդէ եւ 700 ֆրանք բարեկամէ մը ։

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Ա. Աժտէրեան հայերէնի մասնաւոր դասեր կուտայ։ Հասցէ. —

A. AJDERIAN, 41, Ave. des Gobelins

Paris (13e)

Etbls. GRUVMAN

Fournitures pour tailleurs et tricoteurs

52, Rue N. D. de Nazareth, Paris

Tél. : TUR. 23-33

On demande un jeune homme de 15—18 ans magasinier et pour courses.

Se présenter d'urgence.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սպասուհի մը, տրամադրելի սենեակ, լաւագոյն պայմաններով ։ Դիմել Ատամնաբոյժ Դաւիթեանի,

53, Cours Lieautaud, Marseille

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Սպասուհի մը եւ պարտիզպան մը կը փնտռէ։ Դիմել վարժարան, 1 Պուլվ. տիւ Նօր, Լը Րէնսի (Սէն է Ուազ) ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Իրենց բնակարաններուն մէջ աշխատող բանուորուհիներ, ֆոնփէքսիօններ, ֆաճատիէն, պլուզոն, ֆոնպինեզոն, վեսթոն, փանթալոն, Սալոփեթ եւ կնոջ թայլէօ կարելու համար։ Կը պահանջուի մաքուր աշխատանք ։

Դիմել Յովհ. Նիկողոսեանի,

25, Cours Richard Vitton

Lyon Montchat

ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Գործաւորուհիներ իրենց բնակարանին մէջ աշխատող, մասնագէտ սեննեկալդեստի (բոպ տը շամպրը)։ Դիմել՝

Etbls. ORLEANS

170, Rue St. Martin, Paris

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

4, Rue Robert - Estienne

(Rue Marbeuf) PARIS (8e)

Téléphone BAL. 31 - 21

(Métro: F. D. Roosevelt)

★

Հանելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ, «շաշլիք», «քարսքի»

★

BAR AMERICAIN

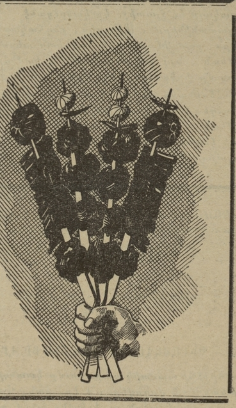

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռէժանի վերնայարկը ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Գէորգ Չաւուշ խումբը այս կիրակի ժամը 15ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՊԻԼՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15.30ին, դպրոցի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ

ԼԻՈՆ. — Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ ծնողները, իրենց զաւակները փութով արձանագրել Հայկազեան վարժարանը, դիմելով Լուի Պլան, Հայոց եկեղեցին ։

Վերաբացումը տեղի կ'ունենայ Հոկտ. 4ին, հինգշաբթի, դպրոցին ուսուցչուհին է ծանօթ վարիչ մանկապարտէզպանուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեան ։

★

Ալֆորվիլի հայկական վարժարանի արձանագրութիւնները կը սկսին այս հինգշաբթի օր, ժամը 9 – 12, նախկին դպրոցին շէնքին մէջ։ Նոյն օրը պիտի սկսին նաեւ դասերը։ Ծնողներէ կը խնդրուի որ հաճին անձամբ առաջնորդել իրենց զաւակները ։

★

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Կառավարենց» մասնաճիւղին հայերէնի դասընթացքը կը վերսկսի այս հինգշաբթի, սովորական հաւաքատեղին ։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերուհիները և ընկերները, ինչպէս նաեւ ուրիշ երիտասարդներ ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին։ Ս. Քէփէնէկեանի թատերախումբը կը ներկայացնէ Վ. Տատրեանի

ՊԱՏՈՒՈՅ ԳՈՂԸ

Պետական Թատրոնին մէջ։ 6 Հոկտ. Շաբաթ ժամը ճիշդ 21ին ։

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris (9e)

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

10 RUE DU CAIRE et 210 RUE SAINT DENIS — PARIS

ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹ ՄԸՇԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒ

ՄԵԾ ՄԹԵՐՔ ԹՐԻՔՕ ՇԻՆԵԼՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ

ԱՄԷՆ ԳՈՅՆԷ ԵՒ ՏԵՍԱԿԷ, ՊԱՏՐԱՍՏ ԹՐԻՔՕՆԵՐՈՒ, ԱՅԼԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՎ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻ ԳՈՅՆԵՐՈՎ

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷ՛Ք ՕԳՏՈՒԻԼ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ